

RR.

PATRUM SOCIETATIS JESU

THEOLOGIA

DOGMATICA, POLEMICA, SCHOLASTICA, ET MORALIS

PRAELECTIONIBUS PUBLICIS IN ALMA UNIVERSITATE WIRCEBURGENSI ACCOMMODATA.

THEOLOGIA
DOGMATICO-POLEMICO-SCHOLASTICA
PRAELECTIONIBUS ACADEMICIS ACCOMMODATA

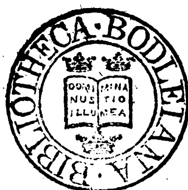
A
P. HENRICO KILBER, S. J.
SS. THEOLOGIAE DOCTORE, EJUSDEMQUE AC SS. SCRIPTURARUM IN ALMA WIRCEBURGENSIUM UNIVERSITATE PROFESSORE PUBLICO ET ORDINARIO.

TRACTATUS III.
DE
PECCATIS, GRATIA, JUSTIFICATIONE ET MERITO.

CUM PRIVIL. SAC. CÆS. MAJEST.
ET
PERMISSU SUPERIORUM.

Wirceburgi
IMPENSIS ET TYPIS JOANNIS JACOBI STAHEL, UNIVERSITATIS BIBLIOPOLÆ ET TYPOGRAPHI A CELSISSIMO SPECIAL. PRIVILEGIATI. MDCCLXX.

BIBLIOTHECA · BODLEIANA ·
DOMINUS ILLUMINATIO MEA

CONSPECTUS TRACTATUS DE
PECCATIS, GRATIA, JUSTIFICATIONE & MERITO.

DISPUTATIO I.

De Peccatis Generatim.

CAPUT I. *De Natura & affectionibus Peccati.*

ARTIC. I. *Quid & Quotuplex sit peccatum?* pag. 2
(a) Peccatum est actus moralis Regulæ morum difformis. ibid.
(b) Peccatum ratione Entitatis dividitur in peccatum *commissionis* & *omissionis*; Ratione subjecti in *personale* & *originale*; Ratione effectus & pœnæ in *mortale* & *veniale*; Ratione regulæ morum in *Theologicum* & *Philosophicum*. 3
ARTIC. II. *An omne peccatum sit formalis offensa Dei?* 4
(a) Omne peccatum rectæ rationi graviter difforme est etiam formalis offensa Dei. 5
QUÆRES I. *Quidnam circa Peccatum pure Philosophicum sit constitutum?* 14
(a) Pars una de peccato Theologico & mortali, quod nempe hoc sit *libera divinæ legis transgressio*, non subjacet censuræ, nec digna est censura, nisi forte philosophica diminutionis & insufficientiæ. 15
(b) Pars prima de peccato philosophico, quod nempe hoc sit *actus humanus disconveniens naturæ rationali & rectæ rationi*, scilicet *soli*, etiam non subjacet censuræ, quatenus nomenclaturam illius peccati explicat. ibid.
(c) Pars 2da de peccato philosophico, quæ in postremo commate habetur, ut jacet, censuram sustinet & meretur. ibid
QUÆRES II. *In quo sit formalis malitia Peccati?* 16
(a) Formalis malitia peccati *Commissionis* adæquate consistit in positivo; scilicet in libera tendentia actus in objectum prohibitum. ibid.

)( )((b) Omis-

(b) Omissio etiam sola actionis præceptæ est peccatum, & formaliter stat in quasi positivo. 17
ARTIC. III. *An omnia peccata sint æqualia?* ibid.
(a) Non omnia Peccata sunt æqualia. 18
QUÆRES: *Sitne peccatum in aliqua ratione infinitum?* 20
(a) Peccatum nec quoad malitiam, seu intuitu legis, nec quoad offensam, seu intuitu personæ offensæ, est simpliciter infinitum. ibid.
CAPUT II. *De causis & effectibus Peccati.*
ARTIC. I. *An Deus sit Causa & Auctor Peccati?* 22
(a) Deus non est Causa vel Auctor ullius peccati. 23
ARTIC. II. *An Reatus culpæ & reatus pœnæ distinguantur?* 35
(a) Reatus pœnæ & reatus culpæ inter se realiter distinguuntur. 36
QUÆRES: *Quid & quotuplex sit pœna?* 40
(a) Pœna est malum voluntati, vel saltem naturæ contrarium, ad puniendam culpam illatum. ibid.
(b) Pœna alia est simpliciter pœna, alia satisfactoria, alia medicinalis: Alia vitæ præsentis, alia futuræ vitæ: Hæc vel est pœna damni, vel pœna sensus. ibid.

DISPUTATIO II.

De Peccato Personali.

CAPUT I. *De Peccato mortali & veniali.*
ARTIC. I. *An inter mortale & veniale peccatum sit discrimen?* 41
(a) Dantur quædam peccata proprie venialia; nec omnia peccata sunt mortalia. 42
(b) Peccata venialia non sunt talia propter extrinsecam conditionem aut peccantis hominis, aut Dei non imputantis. 44
(c) Peccata venialia sunt talia ex natura sua. 46
ARTIC. II. *Per quæ Prædicata intrinseca differant inter se Peccatum mortale & veniale?* 58
(a) Peccata non differunt per hoc, quod mortale sit contra legem, veniale contra consilium, vel præter legem. 59
(b) Propria & essentialis differentia peccatorum est in eo, quod mortale sit libera transgressio Legis

vel

vel præcepti graviter obligantis; Veniale fit libera transgressio præcepti leviter tantum obligantis. 60.
QUÆRES: *An peccatum Veniale sit offensa Dei?* 65.
(a) Peccatum Veniale est proprie offensa Dei, sed levis. ibid.
CAPUT II. *De Pæna Peccati mortalis & venialis.*
ARTIC. I. *An Peccato mortali statuta & debita sit pœna æterna?* 67
(a) Pœna inferni reproborum, & sic peccati mortalis, erit æterna. 68
(b) Peccatum mortale ex natura sua meretur pœnam æternam. 69
QUÆRES: *Quid sentiendum de liberatione Trajani Imperatoris a gehenna precibus S. Gregorii Magni?* 78
(a) Rejicienda est tanquam commentitia hæc Trajani liberatio. 79
(b) Quo sensu, veritate hujus historiæ gratis supposita, sustineri possit hæc liberatio, D. Thomas explicat. 80
ARTIC. II. *Qua pœna puniatur Peccatum Veniale?* ibid.
(a) Nullum veniale, in damnato etiam, per accidens punitur pœna æterna. 81
QUÆRES I. *Quomodo remittatur reatus culpæ decedentibus cum solo peccato Veniali?* 84
(a) Culpa a Deo remittitur vel sub ipsum animæ egressum; 85
(b) Vel in ipso purgatorio & egressu ex eodem. ibid.
QUÆRES II. *In quonam consistat ratio Peccati habitualis?* ibid.
(a) Peccatum habituale nihil est aliud, quam ipsum actuale physice præteritum, sed moraliter perseverans in reatu culpæ, seu per ordinem ad debitum sustinendi odium vel displicentiam divinam. ibid.
(b) Perseverantia moralis peccati habitualis explicatur proxime & formaliter per negationem satisfactionis vel condonationis. 86

DISPUTATIO III.

De Peccato Originali.

CAPUT I. *De Existentia Peccati Originalis.*

ARTIC. I. *Quinam circa originalis Peccati existentiam fuerint errores?* 88

(a) Triplex classis est eorum, qui circa Peccati originalis existentiam erraruntur. ibid.

(b) Erroris hujus Auctores & Sectatores nonnihil variarunt. 89

ARTIC. II. *An existat Peccatum Originale?* 90

(a) Existentia peccati originalis est *dogma fidei.* ibid.

§. I. *Quibus Argumentis ex Scriptura probetur & vindicetur existentia Peccati Originalis?* 91

(a) Argumentum I. sumitur ex V. T.; & quidem 1mo ex Jobi c. 14. v. 4. 2do ex Psal. 50. v. 7. ibid.

(b) Argumentum II. sumitur ex N. T.; & quidem 1mo ex Epist. ad Rom. c. 5. v. 12. 2do ex 2. ad Corinth. 5. v. 14. 92

§. II. *Quibus Argumentis probetur ex Traditione, & vindicetur existentia peccati originalis?* 98

(a) Argumentum I. sumitur ex Ss. Patribus, qui ante Pelagium scripserunt; Ejusdem enim tempore, aut post illum unanimis & aperta fuit Doctorum sententia pro peccati originalis extantia. ibid.

(b) Argumentum II. sumitur ex Pontificum Doctrina ac Decretis. 99

(c) Argumentum III. sumitur a Conciliis, quorum viginti quatuor contra Pelagianam Hæresin A. 404., vel 405. exortam intra 19. annos, nempe ab A. circiter 412. usque ad A. 431. celebrata fuerunt. 100

§. III. *Quibus Argumentis probetur ex Ratione, & vindicetur existentia Peccati Originalis?* 106

(a) Argumentum I. sumitur ex generali redemptione Christi. ibid.

(b) II. ex necessitate Baptismi. 107

(c) III. ex variis humanæ Nativitatis adjunctis. 108

QUÆRES: *Quid de Zosimi Pontificis Oeconomia in causa Pelagii & Celestii sit sentiendum?* 113

(a) ZOSIMUS Pelagii & Celestii errores nunquam approbavit. 115

(b)

(b) Zosimus nimia indulgentia non peccavit. 116

CAPUT II. *De Essentia Peccati Originalis.*

ARTIC. I. *An Concupiscentia constituat Peccatum Originale?* 117

(a) Concupiscentia non est formaliter peccatum originale. 118

(b) Concupiscentia non est materiale originalis peccati in sensu Jansenii. 120

(c) Concupiscentia Theologice quidem, non autem Philosophice potest in sensu S. Augustini vocari materiale peccati originalis. ibid.

QUÆRES: *Quid Reatus nomine intelligat S. Augustinus, cum originale peccatum asserit reatum concupiscentiæ?* 131

(a) Intelligit ipsum peccatum habituale, quo homo maculatus manet, & reus non tantum pœnæ, sed peccati est. ibid.

ARTIC. II. *Quomodo in Adamo peccaverint ejus Posteri?* 132

(a) Posteri non peccarunt in Adamo per hoc, quod habuerint consensum interpretativum. 133

(b) Posteri non peccarunt in Adamo per hoc præcise, quod is erat eorum Caput naturale. 134

(c) Posteri peccarunt in Adamo per hoc, quod is per pactum virtuale a Deo erat institutus caput morale eorum ad hoc, ut, quod ipse in ordine ad observationem vel violationem mandati de non comedendo fructu faceret, censerentur posteri etiam moraliter & imputabiliter facere. ibid.

ARTIC. III. *In quonam formaliter consistat peccatum originale?* 142

(a) Peccatum originale est ipsum Adæ peccatum physice præteritum, prout a posteris in illo moraliter commissum, & moraliter perseverans in reatu seu debito sustinendi odium inimicitiæ divinæ. ibid.

CAPUT III. *De Propagatione Peccati originalis.*

ARTIC. I. *Quomodo traducatur peccatum originale ad Adæ posteros?* 146

(a) Libido, quacum parentes generant, non est causa per se & necessaria peccati originalis in parvulis. 147

(b) Peccatum originale non ex ipsa natura rei propagatur in posteros. ibid.

(c) Causa peccati originalis est voluntas Adami, & sic hoc peccatum moraliter transfunditur, supposita generatione ex Adamo facta per viam generationis ordinariam. 148

ARTIC. II. *An peccatum originale propagetur ad omnes homines?* 153

(a) Etiam filii fidelium contrahunt peccatum originale, quod ipsis, sicut & cæteris imputatur, nisi ab eo per Baptismum mundentur. 154

ARTIC. III. *An Beatissima Virgo contraxerit peccatum originale?* 158

(a) B. V. Maria non contraxit peccatum originale; sed in primo Creationis & Infusionis animæ suæ in corpus instanti fuit per gratiam justifi. antem sanctificata, & a peccato originali præservata. 160

Quæres: *An B. Virgo habuerit debitum contrahendi peccatum originale?* 174

(a) Non est *positive* improbabile, B. Virginem caruisse *debito proximo.* ibid.

(b) *Positive* probabile est, B. Virginem caruisse *debito proximo*, h. e. peccato originali in Adam commisso. 177

(c) Omnino admittendum est, B. Virginem habuisse debitum remotum. 178

Caput IV. *De Pœnis peccati originalis.*

ARTIC. I. *An & quænam sint pœna peccati originalis in hac vita?* 179

(a) Mala hominem post originale peccatum infestantia alia sunt interna, eaque vel in anima, vel in potentiis animæ, vel in corpore: alia externa, quæ scilicet vel extra hominem sunt, vel ab extraneo adveniunt. ibid.

(b) Mala ejusmodi sunt effectus & pœnæ peccati originalis. 180

ARTIC. II. *An parvuli sine Baptismo decedentes puniantur privatione Beatitudinis?* 182

(a) Parvuli sine Baptismo decedentes puniuntur privatione beatitudinis supernaturalis. ibid.

(b) Parvuli iidem etiam puniuntur privatione beatitudinis naturalis. 183

ARTIC. III. *An parvuli sine Baptismo decedentes puniantur pœna sensus & ignis infernalis?* 186

(a)

(a) Probabilius videtur, infantes sine Baptismo decedentes non puniri pœna sensus. 189

QUÆRES: *An parvuli sine Baptismo decedentes patiantur internum animi dolorem ob privationem beatitudinis?* 192

(a) Parvuli hujusmodi tristantur de privatione beatitudinis. ibid.

DISPUTATIO IV.

De Gratia Universim.

CAPUT I. *De gratia & diversis Naturæ statibus.*

ARTIC. I. *Quid & quotuplex sit gratia divina?* 201

(a) Gratia divina est *donum supernaturale absolute indebitum, gratis concessum a Deo Creaturæ rationali, pertinens aliquo modo ad vitam æternam.* ibid.

(b) Gratia *ratione finis* dividitur in *gratis datam, & gratum facientem.* 203

(c) Gratia, nempe *gratum faciens, ratione modi existendi* dividitur 1mo in *increatam & creatam:* 2do in *ex- & internam:* 3tio in gratiam *intellectus* & gratiam *voluntatis:* 4to in *actualem & habitualem.* 204

(d) Gratia, videlicet *actualis, ratione diversi respectus ad liberum consensum* dividitur 1mo in gratiam excitantem & adjuvantem: 2do in sufficientem & efficacem. ibid.

ARTIC. II. *Quid & quotuplex sit naturæ humanæ status?* 206

(a) Status *naturæ* est certa conditio totius generis humani, seu modus se habendi in ordine ad finem ultimum secundum divinæ providentiæ legem. ibid.

ARTIC. II. *An Adamus in statu justitiæ originalis fuerit conditus?* 208

(a) Adamus habuit justitiam originalem. ibid.

(b) Probabilius etiam Adam creatus est in justitia originali. 209

QUÆRES: *An justitia Originalis homini sit naturalis?* 212

(a) Justitia originalis, seu gratia sanctificans nullatenus potest dici naturalis, aut homini debita. ibid.

(b) Nec obedientia appetitus sensitivi ad rationem est naturalis homini & debita. 214
(c) Nec immortalitas corporis, nec immunitas a vitæ miseriis fuit homini debita & naturalis. 215
ARTIC. IV. *An possibilis sit status naturæ puræ?* 218
(a) Status *naturæ puræ* est possibilis, & nulla ex parte repugnat. ibid.
ARTIC. V. *An natura lapsa debilior sit ad operandum bonum morale naturalis ordinis, quam esset natura pura?* 237
(a) Homo in statu naturæ lapsæ vi *solius peccati originalis* non est factus *intrinsece* debilior ad bonum morale ordinis naturalis, quam esset in statu naturæ puræ. ibid.
(b) Homo in statu naturæ lapsæ vi *peccati originalis* factus est *extrinsece* debilior ad bonum morale ordinis naturalis, quam foret in statu puræ naturæ. 238
CAPUT II. *De variis circa gratiam erroribus.*
ARTIC. I. *Quinam fuerint Auctores, Debellatores, & Errores Hæresis Pelagianæ circa gratiam?* 243
(a) Auctor fuit Pelagius, natione Britannus seu Anglus, professione Monachus &c. ibid.
(b) Debellatores Pelagianæ hæreseos dicuntur vel Patres in Conciliis congregati, vel Patres singuli dogmatica scripta opponentes, vel summi Pontifices constitutionum decreta edentes. 244
(c) Errores Pelagianorum universim ad tria capita referuntur &c. 249
(d) Errores Pelagianorum *speciatim & circa gratiam* colligi possunt ex systemate Pelagii, quod tres partes complectitur &c. 250
QUÆRES I. *An & qualem gratiam illustrationis interiorem tandem admiserit Pelagius?* 251
(a) Pelagius admisit interiorem gratiam, qua intellectus intime a Deo illustratur. ibid.
(b) Pelagius illustrationis gratiam, quam admisit, simul duplici errore fœdavit; 1mo volens nos eam promereri per naturæ vires: 2do putans eam non esse simpliciter necessariam, sed tantum ad operandum facilius. 252
QUÆRES II. *An Pelagiani admiserint tandem gratiam, inspirationis, seu auxilium internum voluntatis?* 253

(a) Nec Pelagius, nec Celestius admiserunt gratiam interiorem voluntatis. ibid.
(b) Nec Pelagiani reliqui etiam post damnationem Hæreseos a *Zosimo* latam admiserunt interiorem voluntatis gratiam. 254
QUÆRES III. *An Pelagiani admiserint gratiam habitualem?* 256
(a) Si Verba Pelagianorum spectentur, *certum* videtur, ab illis agnitam & admissam esse gratiam habitualem. ibid.
(b) Si artes & subdolæ Pelagianorum explicationes attendantur, *incertum* videtur, an gratiam habitualem admiserint. 257
ARTIC. II. *Quinam primi fuerint Semipelagiani, eorumque debellatores & Errores?* 258
(a) Inter Semipelagianorum Principes numerantur *Joannes Cassianus*, *Faustus*, *Vincentius*, *Gennadius &c.* 259
(b) Præter *S. Aug.* varii tum Patres, tum Pontifices, tum Concilia contra Semipelagianismum decertarunt, & hæresin tandem contriverunt. 260
(c) *Semipelagiani* de peccato originali & necessitate gratiæ Christi ad illius remissionem ac justitiam & salutem recte senserunt: Capitalis autem illorum error fuit, *initium* aliquod fidei, justitiæ ac salutis esse a nobis. 261
(d) Fundamentum hujus erroris erat idem, quod principale Pelagianorum. 263
(e) Ex hoc errore & fundamento plures errores alii Semipelagianorum pullulabant. ibid.
QUÆRES: *An Semipelagiani omnes gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad initium fidei constanter negaverint?* 266
(a) Omnes Semipelagiani constanter negarunt ad initium fidei necessitatem gratiæ interioris, h. e. *illustrationis* simul & *inspirationis*. ibid.
(b) Theophilo *Raynaudo*, *Petavio*, aliisque non videtur negandum, a Semipelagianis ad fidei initium admissam esse *gratiam Illustrationis*. 272
ARTIC. III. *Quinam fuerint Auctores, Debellatores & Errores recentium sectarum circa gratiam?* ibid.
(a) Sectarum, quæ a sæculis aliquod prope innumeræ emerserunt, Auctores vel præformatores præcipui sunt Martinus Lutherus & Joannes Calvinus. 273

(b) Debellatorum utriusque hæresis nomine intelligi possunt 1. Doctores singuli, quia hæreticis dogmatibus, vel scriptis libris se strenue opposuerunt. 2. Universitates promeritam erroribus censuram affigentes. 3. Synodi Diœcesanæ, aut Nationales sententiam enuntiantes. 4. Pontifices definientes, & *Trid. Concil.* Generale tum cogentes, tum moderantes, tum confirmantes. 276

(c) Utriusque Hæresiarchæ errores circa *liberum arbitrium* & *gratiam* varii sunt &c. ibid.

ARTIC. IV. *Quæ sit Bajanismi Historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?* 278

(a) Exordium Bajanismi in A. 1551. incidit, quo Professor publicus novas & erroneas doctrinas tum voce, tum scriptis proferre cœpit. 279

(b) Systema errorum Baji a quibusdam ad tria generatim capita, nempe quæ spectant statum naturæ vel *innocentis*, vel *lapsæ*, vel *reparatæ*, revocatur; ab aliis paulo distinctius ad 8. Capita speciatim refertur. 281

(c) Fundamentum errorum omnium a *Tournely* statuitur in illo axiomate, ad quod prop. 38. spectat: *Non sunt, nisi duo amores.* 284

(d) De sententia in Bajanismum per geminam Bullam Pontificiam lata, sive de ipsarum Bullarum Argumento & forma varia observanda veniunt. ibid.

QUÆRES I. *An Bajanæ propp. omnes notentur propter doctrinam; an aliquæ propter solam contrariæ sententiæ censuram?* 286

(a) Probabilius videtur, omnes propositiones notatas esse propter doctrinam. ibid.

QUÆRES II. *Quid de famoso Commate in Bulla Piana sit tenendum?* 287

(a) Ipso facto famosum *Comma* in Bulla Piana additum fuit post voces: *sustineri possent*; adeoque nulla Baji propositio in proprio Verborum sensu ab assertoribus intento sustineri potest. 289

(b) Jure etiam famosum *Comma* post memoratas voces in Bulla Piana additum fuit. 290

ARTIC. V. *Quænam sit Jansenismi Historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?* 291

(a) Historica Jansenismi Synopsis ex 6. præcipue epochis commode perspici & teneri potest. 293

(b)

(b) Systema Jansenii ostendunt 5. ejus propositiones sæpius damnatæ, & earundem principia ac fundamentum. 297

(c) Sententiæ contra Jansenii librum & dogmata ac Jansenistarum effugia SS. Pontificibus latæ fuerunt variis Bullis ac Brevibus &c. 301

QUÆRES I. *Quinam sint sensus veri ac legitimi, alieni & extranei Jansenianarum propositionum: quique illis aut ambigue, aut certo oppositi & orthodoxi?* 304

QUÆRES II. *An Pontifices ab initio & constanter damnaverint 5. propositiones in sensu a Jansenio intento?* 308

(a) INNOCENTIUS X. propositiones damnavit in sensu a Jansenio intento. 309

(b) ALEXANDER VII. non approbavit 5. Articulos doctrinales, atque hinc a damnatione propositionum in sensu a Jansenio intento non discessit. 313

(c) INNOCENTIUS XII. in suis Brevibus nihil remisit a damnatione propositionum in sensu a Jansenio intento. ibid

QUÆRES III. *An quæstio facti, quo sensu damnatæ sint propp., sit ejusmodi, in qua decidenda Ecclesia non sit infallibilis?* 314

(a) Ecclesia in decidendis Quæstionibus facti Dogmatici, atque hinc in definiendo hæretico propositionum Jansenii sensu, non potest falli. 316

QUÆRES IV. *Quid sentiendum de Pace Clementis IX?* 317

(a) Data quatuor Episcopis a Clemente IX. pax non probat, *silentium obsequiosum* sufficere pro facto Jansenii; adeoque is Pontifex nunquam aliquid Jansenianis in damnando sensu Propositionum concessit. ibid.

ARTIC V. *Quænam sit Quesnellismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?* 328

(a) Historica Quesnellismi synopsis (quam ab A. 1693., ubi liber Quesnelli perfectus tandem ac penitus absolutus fuit, repetendam censemus) ex epochis 7. potissimum intelligi potest. 331

(b) Systema errorum Quesnelli in Bulla *Unigenitus* damnatorum universim reducitur ad 3. capita. 1*mum* est de gratia: 2*dum* de virtutibus Theologicis ac timore gehennæ: 3*tium* de Ecclesia & Ecclesiæ disciplina. 337

(c)

(c) Fundamentum Quesnellismi conquiescit in 3. principiis, quæ correspondent 3. capitibus, in quæ, sicut articulos damnatos, sic etiam omnem Quesnelli doctrinam divisimus. 340
(d) Sententia contra Quesnellismum lata ex condemnatione Reflexionum moralium in N. T. Pontificia, & aliis circa eandem tum Conciliorum, tum Pontificum sub diversa ratione confirmationibus perspicitur. 342
ARTIC. VII. *An Constitutio* UNIGENITUS *sit sententia & definitio Dogmatica: an lex tantum & regula disciplinæ vel Oeconomiæ?* 346
(a) Bulla *Unig.* non est mera disciplinæ vel Oeconomiæ lex, sed proprie dicta *dogmatica definitio.* 347
(b) Bullæ *Unig.* non deest character *definitionis dogmaticæ* ex eo, quod contra Quesnelli propositiones latæ fuerint censuræ, ut ajunt, in *globo.* 349

DISPUTATIO V.

De Gratia Actuali.

CAPUT I. *De Natura Gratiæ Actualis.*
ARTIC. I. *An recte a quibusdam assignetur notio universalis gratiæ actualis?* 381
(a) Gratia actualis nullo legitimo sensu potest dici Dei omnipotens voluntas. 382
(b) Nec est ipse actus creaturæ deliberatus. ibid.
(c) Nec consistit in qualitate aliqua mortua. 383
ARTIC. II. *Quænam sit natura gratiæ excitantis?* 388
(a) Gratia *excitans* theologice sumpta formaliter stat in duplici actione vitali creaturæ rationalis, nempe *sancta cogitatione* circa objectum, aut veritatem pertinentem ad salutem, quæ dicitur illustratio; & *pia affectione* ad actus salutares, quæ dicitur inspiratio. ibid.
(b) Sancta cogitatio & pia affectio ejusmodi sunt actus *indeliberati*, h. e. vitaliter quidem & physice, non autem libere a nobis producti, & entitative *supernaturales.* ibid.
QUÆRES: *In quibusnam actibus intellectus & voluntatis consistat gratia excitans?* 395

(a)

(a) Illustratio intellectus habetur maxime per *judicium;* imo haberi potest per *apprehensionem suasivam*.
(b) Justificatio plerumque est *affectio simplex* & indeliberata; potest tamen actus etiam deliberatus & efficax voluntatis esse gratia excitans ad alios actus salutares. 396
(c) Non omnis inspiratio vel gratia voluntatis semper est formaliter *amor*, multo minus *charitas* proprie dicta. ibid.
ARTIC. III. *Quænam sit natura gratiæ adjuvantis?* 398
(a) Gratia adjuvans entitative non distinguitur a gratia excitante adæquate & principiative sumpta. ibid.
(b) Gratia adjuvans & cooperans *qua talis* non potest esse gratia præveniens nostram operationem. 399
(c) In homine *justo*, gratia præveniente ad actus supernaturales excitato, gratia adjuvans physice est habitus virtutis supernaturalis per se infusæ, influens in effectum seu actum salutarem. ibid.
(d) In homine *habitibus supernaturalibus carente* principium gratiæ adjuvantis est Deus ipse, vel Spiritus S. specialiter assistens, & defectum alterius principii intrinseci in genere causæ efficientis per se immediate supplens. 400
ARTIC. IV. *Quodnam sit discrimen inter gratiam naturæ integræ & naturæ lapsæ?* 402
(a) Differentia utriusque gratiæ præcipue nititur doctrina S. Augustini, quam proposuit Libro de *Correptione & Gratia*. ibid.
(b) Ex HH. erroribus & TT. opinionibus variæ sententiarum classes circa discrimen gratiæ pro utraque natura emergunt. 404
ARTIC. V. *Quid sit adjutorium quo & sine quo non, ad mentem S. Augustini?* 406
(a) S. Augustinus per adjutorium *quo* & *sine quo*, non intellexit gratias duntaxat actuales. 407
(b) Utriusque discrimen non statuit in eo, quod *adjutorium sine quo* tantum fuerit auxilium sufficiens pro statu naturæ integræ: *adjutorium quo* sit auxilium efficax solum pro natura lapsa. ibid.
(c) Quantum ad *auxilia actionis* per adjutorium *sine quo* pro statu naturæ integræ intellexit adjuto-

jutorium intellectus cum gratia habituali: per adjutorium *quo* pro statu naturæ lapsæ adjutorium seu illustrationem intellectus simul & gratiam inspirationis voluntatem afficientem. 408

(*d*) Systema S. Augustini circa perseverantiam complectitur sub nomine adjutorii *quo* & *sine quo non* tam donum, quam adjutorium perseverantiæ. 409

CAPUT II. *De Necessitate gratiæ Actualis.*

ARTIC. I. *An homo solis naturæ viribus possit mereri aut impetrare gratiam, vel ad eandem se disponere?* 419

(*a*) Homo solis naturæ viribus nequit de condigno aut congruo *mereri* gratiam. ibid.

(*b*) Vel eam *impetrare*, aut ad eam se *disponere* per orationem naturalem; 420

(*c*) Vel solis naturæ viribus se ad eam *disponere positive.* ibid.

(*d*) *Negative* potest; idque vel *removendo prohibens*, vel *ponendo facilitans.* 421

QUÆRES: *Quomodo axioma illud:* facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam; *sit intelligendum?* 428

(*a*) *Probabilius* videtur hoc axioma intelligendum esse tantum de faciente *per vires gratiæ*, quod est in se. ibid.

ARTIC. II. *An & qualis gratia necessaria sit ad actus supernaturales?* 429

(*a*) Ad omnes *actus salutares*, etiam ad *initium fidei* & *pium credulitatis affectum* requiritur auxilium gratiæ interioris & supernaturalis. ibid.

(*b*) Ad quemlibet actum salutarem etiam *in justo* requiritur gratia actualis, qua excitetur ad agendum. 431

(*c*) In statu naturæ lapsæ probabilius ad actus salutares non solum *illustratio*, sed etiam *affectio* supernaturalis est necessaria. 432

ARTIC. III. *An gratia sit necessaria ad cognoscendum verum?* 437

(*a*) Homo etiam lapsus potest absque gratia cognoscere quasdam veritates *naturales* tum speculativas, tum practicas. ibid.

(*b*) Idem tamen sine auxilio speciali nequit eas cognoscere omnes *collective*, imo probabilius nec *distributive.* 438

(*c*) Ad cognitionem *veritatum supernaturalium* salutarem requiritur gratia revelationis, & internæ etiam illustrationis. ibid.

AR-

ARTIC. IV. *An Gratia sit necessaria ad actus moraliter tantum bonos?* 439

(a) Gratia *sanctificans* non est necessaria ad omne opus moraliter bonum. 440

(b) Nec gratia fidei est necessaria ad quodvis opus ex omni parte moraliter bonum. 441

ARTIC. V. *An Gratia sit necessaria ad servandam legem naturalem?* 450

(a) Tota Lex Naturalis sine gratia potest potentia physica diu ab homine lapso servari secundum substantiam. 451

(b) Nequit tamen potentia morali ita servari longo tempore, quin nunquam intra idem tempus peccet legis præceptum non observando. ibid.

QUÆRES I. *An gratia necessaria sit ad amandum Deum super omnia?* 459

(a) Sine gratia homo nequit moraliter amare Deum efficaciter & super omnia amore effectivo. 460

(b) Potest tamen moraliter sine supernaturali gratia amare Deum efficaciter & super omnia amore affectivo. 461

QUÆRES II. *An gratia sit necessaria ad vincendas tentationes?* 465

(a) Homo lapsus sine gratia nequit moraliter vincere tentationes graves. 466

(b) Potest tamen moraliter sine gratia vincere tentationes leves. 470

QUÆRES III. *An gratia sit necessaria ad omnia omnino peccata vitanda?* 472

(a) Sine speciali privilegio homo moraliter nequit per longum tempus vitare omnia peccata venialia. ibid.

(b) Ab universali hæc assertione præter Christum excipitur B. V. MARIA. 476

CAPUT III. *De Existentia Gratiæ Actualis.*

ARTIC. I. *Quæ sit natura gratiæ sufficientis?* 478

(a) Nomine gratiæ vere sufficientis Ecclesia intelligit eam, quæ voluntati expeditam, proportionatam ac relativam etiam ad præsentes subjecti circumstantias potentiam confert ad opus bonum. 480

(b) Gratia sufficiens non dat tantum posse, sed etiam sufficit, ut homo cum ea ponat opus salutare; imo si præter eam requireretur aliud auxilium ex se efficax, vel prædeterminans ad hoc, ut homo

porat opus salutare, illa non foret gratia sufficiens. 481
(a) Gratia sufficiens physice consistit in aggregato ex gratiis excitantibus & principiis gratiæ adjuvantis. 482
QUÆRES I. *Undenam gratia sufficiens habeat, quod sit pure sufficiens, seu inefficax, aut carens effectu?* 489
(a) Gratia sufficiens non est de se inefficax. ibid.
(b) Inefficacia gratiæ sufficientis nullo modo refundi potest in Deum. 490
(c) Inefficacia gratiæ sufficientis primo & unice tribuenda est voluntati humanæ. ibid.
QUÆRES II. *An gratia sufficiens debeat aliquando efficere aliquos actus, saltem faciliores, sine gratia efficaci?* 491
(a) Si gratia sufficiens spectetur *præcisive*, potest nonnunquam efficere actum; si *positive*, semper efficit actum; si *negative*, nunquam efficit actum. ibid.
(b) Opinio illa catholicorum, præterquam quod supponat falsum de gratia per se efficaci ad difficiliora, non satis distinguit gratiæ conceptum. 492
ARTIC. II. *An in statu præsenti detur gratia pure sufficiens?* 494
(a) In statu naturæ lapsæ datur auxilium *vere & pure*, tamen sufficiens, seu quod perfectam quidem completam & relativam potentiam bene agendi tribuat, careat tamen effectu. 495
QUÆRES: *An gratia pure sufficiens sit Dei beneficium?* 504
(a) Gratia pure sufficiens est beneficium Dei saltem materialiter tale. ibid.
(b) Etiam formaliter tale. 510
ARTIC. III. *An omnibus justis detur gratia sufficiens?* 516
(a) Justis omnibus urgente præcepto, quod sine gratia impleri nequit, confertur a Deo gratia *proxime* vel *remote* sufficiens, qua vere possint implere præceptum. 518
ARTIC. IV. *An peccatoribus detur gratia sufficiens ad agendam pœnitentiam?* 524
(a) Peccatoribus etiam excæcatis & obduratis non deest pro tempore & loco gratia saltem remote sufficiens, qua possint agere pœnitentiam, & mentis cæcitatem, duritiamque cordis deponere. 525
ARTIC. V. *An infidelibus detur gratia sufficiens ad fidem & justificationem?* 543

(a) Infidelibus omnibus pro tempore ac loco datur a Deo gratia saltem *remote* sufficiens ad fidem ac postmodum justificationem obtinendam. 544

CAPUT IV. *De Efficacia Gratiæ Actualis.*

ARTIC. I. *An efficacia gratiæ stet in entitate auxilii Divini absolute sumpti?* 569

(a) Efficacia gratiæ non stat in entitate auxilii, motione sua voluntatem creatam necessitantis. ibid.

(b) Neque in entitati auxilii virtute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut *simpliciter* & *absolute* implicet non sequi consensum. 570

(c) Neque in entitate auxilii virtute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut moraliter implicet non sequi consensum. 562

ARTIC. II. *An efficacia Gratiæ stet in entitate auxilii divini comparative sumpti?* 578

(a) Efficacia gratiæ nec stat in delectatione relative superiore, seu victrice *ad sensum Jansenii.* 579

(b) Nec in delectatione relative victrici ad sensum quorundam catholicorum supra expositum. 581

ARTIC. III. *An Efficacia gratiæ stet in congruitate auxilii qualicunque?* 594

(a) Ad efficaciam gratiæ necessaria est congruitas stans in habitudine auxilii ad eventum; non tamen sufficit. ibid.

(b) Ad eandem efficaciam necessaria est congruitas stans in attemperatione auxilii cum homine ejusque affectionibus; non quidem, ut ea attemperatio præcise enuntiat proportionem auxilii ad personam & ejus circumstantias sive intrinsecas, sive extrinsecas, sed prout ea simul connotat eventum; quamvis nec sic accepta sufficiat. 595

(c) Ad efficaciam gratiæ universim explicandam prorsus insufficiens est congruitas stans in *multitudine & consonantia plurium auxiliorum.* 596

ARTIC. IV. *In quonam stet efficacia gratiæ, totaque ejus œconomia?* 597

(a) Efficacia gratiæ quoad infallibilitatem connexionis *objectivam* habetur a futuritione conditionata consensus; quoad infallibilitatem *cognoscitivam* a scientia media de consensu sub hypothesi talis auxilii conditionate futuro: quoad infallibilitatem *affectivam* a decreto Dei dependenter a scientia media prædefinientis consensum, seu con-

)()(3

conferentis gratiam ex benevola intentione conſenſus. 598

(*b*) Gratia *in actu primo* efficax præſentis ſtatus eſt gratia adæquate præveniens, entitative quidem indifferens, ſed congrua; quatenus ut ſubſtans futuritioni conditionatæ, ſcientiæ mediæ & prædefinitioni conſenſus ſub ipſa a Deo datur. 599

ARTIC. V. *Quænam ſit hiſtoria controverſiæ de gratiæ auxiliis ſuperioribus ſæculis inter catholicos agitatæ?* 618

§. I. *De occaſione Congregationum.* 619

§. II. *De ipſis congregationibus.* 621

§. III. *De Congregationum exitu.* 624

QUÆRES I. An finitis diſputationibus ſancitum fuerit *Apoſtolicum judicium*, atque lata in Molinæ doctrinam cenſura? ibid.

QUÆRES II. In quam partem conſultores, Cardinales, & ſummi Pontifices inclinarint? Dominicanis, an Jeſuitis faverint? 625

QUÆRES III. Quid judicandum de iis Actis, quæ ſub nomine congregationum de auxiliis circumferuntur? 626

DISPUTATIO VI.

De Gratia Habituali, Juſtificatione, & Merito.

CAPUT I. *De Gratia Habituali.*

ARTIC. I. *Quænam ſit entitas gratiæ habitualis?* 628

(*a*) Gratia habitualis non eſt favor Dei mere extrinſecus, aut juſtitia tantum imputata; ſed donum homini intrinſecum. 629

(*b*) Gratia habitualis non eſt ipſe Spiritus S.; ſed donum aliquod creatum a Spiritu S. diſtinctum 631

(*c*) Gratia habitualis eſt donum phyſice permanens. 632

ARTIC. II. *Quænam ſit eſſentia gratiæ habitualis?* 642

(*a*) Gratia habitualis realiter diſtinguitur ab habitu charitatis. ibid.

ARTIC. III. *Quinam ſint effectus formales gratiæ habitualis?* 649

(*a*) Per gratiam habitualem efficimur *conſortes naturæ divinæ.* ibid.

(*b*) Per eandem efficimur *amici & grati Deo.* 650

(*c*) *Filiique Dei adoptivi.* 651

(*d*) Et *juſti.* ibid.

(*e*)

(e) Per eandem efficimur *sancti*, seu mundamur & immunes sumus ab omni peccato mortali. 652

CAPUT II. *De justificatione.*

ARTIC. I. *An & quænam dispositio requiratur ad justificationem?* 653

(a) Ad justificationem non sufficit sola fides. 654

(b) Sed requiruntur etiam *actus quidam aliarum virtutum.* 656

(c) Fides & reliqui actus supernaturales, requisiti sunt *veræ dispositiones, præparationes & impetrationes* justificationis. 658

(d) Fides ad justificationem requisita nec est *specialis promissionum fides*, nec per modum *meri organi* & instrumenti concurrit, quo apprehendatur justificatio. 659

ARTIC. II. *Quænam sit natura justificationis?* 672

(a) In justificatione impii a Deo vere remittuntur peccata. ibid.

(b) Justificatio non consistit in sola peccatorum remissione, sed insuper interiorem hominis renovationem formaliter includit. 674

(c) Ipsa justificationis gratia est aliquid homini intrinsecum & inhærens. 676

ARTIC. III. *Quænam proprietates conveniant justificationi?* 683

(a) Justitia tum in diversis hominibus justis defacto est inæqualis, tum in uno eodemque homine potest crescere & fieri inæqualis. 684

(b) Vere justificatus potest justitiam peccando amittere etiam in perpetuum, & ita, ut illa nunquam reparetur. 686

(c) Nemo, seclusa speciali revelatione, debet aut potest habere certitudinem fidei de propria justificatione. 687

CAPUT III. *De Merito.*

ARTIC. I. *Quænam conditiones ad meritum theologicum requirantur?* 698

(a) Ad meritum theologicum requiritur, ut sit actus creaturæ rationalis 1. liber a necessitate, 2. moraliter bonus, 3. supernaturalis, seu ex auxilio gratiæ procedens, 4. in aliqua temporis differentia absolute existens: ut merens sit viator: ut adsit ordinatio divina meriti ad mercedem saltem consequens. 699

(b)

(b) Ad meritum *de condigno* requiritur, ut opus aliquo modo sit æquale præmiò: ut merens sit justus: ut præcesserit promissio divina: ut quis ipse sibi mereatur. Ad meritum *de congruo* sufficit, ut adsint conditiones ad meritum universim requisitæ, & vel una desit ex requisitis ad meritum *de condigno*. 701

(c) Ad neutrum meritum requiritur, ut aut sit omnino æquale, aut prorsus indebitum, aut peritus nostrum, & nulla ratione præmiatoris. 703

ARTIC. II. *An in homine possibile sit, ac detur meritum theologicum?* 707

(a) Plura dantur hominum opera, quæ simpliciter sunt bona & nullatenus peccata. ibid.

(b) Datur opus bonum, quod ab homine ex gratia seu per gratiam operante factum est meritum theologicum. 709

(c) Datur meritum *de condigno*, & hujus meriti rationem quoad aliqua saltem præmia participant opera bona justorum. 710

(d) Datur meritum de congruo; & hujus tantum meriti rationem participant opera bona non justificatorum. 711

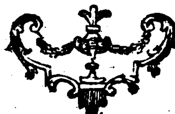
ARTIC. III. *Quodnam sit objectum meriti theologici?* 719

(a) Nemo ullatenus gratiam actualem primam, aut *condigne* gratiam secundam efficacem mereri potest: posteriorem tamen tam peccator, quam justus potest *congrue* mereri. ibid.

Peccator *gratiam sanctificantem* nonnisi congrue, justus gratiæ augmentum condigne mereri potest. 721

(c) Justus nec *perseverantiam*, nec *reparationem* post lapsum mereri potest de condigno: potest tamen de congruo mereri perseverantiam, & cum aliqua probabilitate etiam reparationem post lapsum. 723

(d) Justus potest de condigno mereri gloriam tum *essentialem*, tum accidentalem: idem probabilius dicendum est de *gloria prima*, & certo de gloria secunda, seu gloriæ augmento. 722

INSTITUTIONES THEOLOGICAE DE PECCATIS, GRATIA, MERITO ET JUSTIFICATIONE.

Quæstionibus de Conscientia & Legibus rite subnectuntur Disputationes de Peccato & Merito; & quidem 1ma de Peccatis Generatim, 2da de Peccato personali, 3tia de Peccato originali, 4ta de Gratia universim, 5ta de Gratia actuali, 6ta de Gratia habituali seu justificante. In his D. Thomæ in 1ma 2dæ a Q. 71. vestigiis inhæremus, præprimis autem Dogmatum curam habituri, in Argumento, quod non a Scholasticis duntaxat, sed & a Patribus, Summis Pontificibus, atque Conciliis frequenter versatum fuit.

DISPUTATIO I.

De Peccatis Generatim.

CAPUT I.

De Natura & Affectionibus Peccati.

ARTICULUS I.

Quid & Quotuplex sit Peccatum?

I. NOta. Varia est Peccati, etiam Theologice spectati, acceptio in Sacris litteris, eaque sæpius tropica & impropria: 1mo pro *pœna peccati*; Lev. 20. dicitur: *portabunt ambo peccatum suum, sine liberis morientur.* Mach. 12. *Sancta ergo & salubris est cogitatio, pro defunctis orare, ut a peccatis solvantur.* 2do pro *effectu* peccati præteriti, & *causa* novi; ad Rom. 7. *jam non ego operor illud, sed quod habitat in me, peccatum*; de quo TRIDENT. sess. 5. in decreto de pecc. orig. ait: *hanc concupiscentiam, quam aliquando Apostolus peccatum appellat, S. Synodus declarat, Ecclesiam Catholicam nunquam intellexisse peccatum appellari, quod vere & proprie in renatis peccatum sit; sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* 3tio Pro *materia*, in qua vel circa quam peccatur; sic vitulus aureus peccatum a Moyse dicitur Deut. 9. *Peccatum autem vestrum, quod feceratis, arripiens igne combussi.* 4to Pro *hostia* & *sacrificio* pro peccatis oblato; sic Oseæ 4. v. 8. dicitur: *Peccata populi comedent Sacerdotes.* Et 2. ad Cor. 5. de Christo: *Eum, qui non noverat peccatum, pro nobis fecit peccatum, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.* 5to et proprie pro *defectu morali*, seu *inordinatione voluntatis*, quæ homini sit impedimento, quominus ad finem ultimum seu beatitudinem pervenire possit. De hoc

2. *Dico I.* Peccatum est actus moralis regulæ morum difformis. Dicitur 1. *actus* non tantum physicus, sed etiam interpretative talis, qualis dicitur omissio; quia, ut ait D. Th. hic q. 71. a. 6. ad 1. *affirmatio & negatio,* id

id est, actus & omissio, *reducuntur ad idem genus.* 2. *Moralis*; per quod intelliguntur omnia requisita, videlicet libertas & advertentia ad regulam morum, actus humani. 3. *Difformis regulæ morum*; hoc est, repugnans mensuræ ac normæ, ex qua rectitudo & bonitas actuum humanorum habetur. *Prob.* Hæc definitio convenit omni & soli peccato; ut singula percurrenti apertum fiet: tum quia satis clara est, si, quid & quænam regula morum sit, intelligatur: denique quia ex ea facile reliqua peccati prædicata deducuntur. *Conf.* Peccatum *naturæ* præeunte Philosopho 2. Phys. Cap. 8. recte definitur defectus substantiæ creatæ a communi naturæ ordine ac veluti lege: similiter peccatum *artis* dicitur defectus a regulis artis; ergo & peccatum *moris* vel *morale* recte definitur defectus liber a regula morum, hoc est, actus moralis regulæ morum difformis.

3. *Dico II.* Peccatum sub diverso respectu varie dividitur; & quidem ratione suæ entitatis in peccatum *commissionis* & *omissionis.* 1mum habetur, si fiat positive, quod prohibetur: 2dum, si non fiat, quod jubetur. Ratione status in *actuale* & *habituale.* Illud est, quod actu exercetur: hoc est, quod, licet actu non exerceatur, sed præteritum sit, perseverat tamen moraliter seu in æstimatione prudenti, quamdiu non remittitur. Ratione subjecti *in personale & originale.* Prius est, quod propria cujusque voluntate contrahitur: posterius, quod ab ortu nobis congenitum in voluntate Adami contractum est. Ratione effectus & pœnæ in *mortale & veniale,* quorum illud mortem animæ seu damnationem æternam affert: non item secundum, cujus venia facilior est. Ratione regulæ morum, aut considerationis ad eandem in *Philosophicum & Theologicum. A Theologis enim,* ait D. Th hic a. 6. ad 5tum, *consideratur peccatum præcipue secundum quod est offensa contra Deum: a Philosopho autem morali, secundum quod contrariatur rationi.* Unde peccatum pure philosophicum dicitur actus humanus disconveniens soli naturæ rationali & rectæ rationi: Theologicum est transgressio libera legis Divinæ, hoc est, æternæ. Reliquæ peccati divisiones habentur in Theol. Mor.

4. *Obs.* Convenit inter Theologos 1*mo*, omne peccatum disconvenire naturæ rationali: cum Psal. 48. *jumentis insipientibus*, 2. Petr. fœdissimis pecoribus peccatores

fieri similes dicantur; unde S. Aug. L. I. ad Simplic. q. 2. peccatum vocat *naturæ deordinationem* ac *perversitatem*; & L. 3. de Lib. Arb. C. 14. *contra naturam* esse enuntiat, quem D. Th. hic a. 2. sequitur. Accedit ratio; cum enim recta ratio dictet honestum amandum, inhonestum fugiendum esse; sequitur, peccatum naturæ rationali repugnare.

2do, Peccatum grave (de veniali infra) esse transgressionem seu violationem Legis æternæ: nam I. Joann. 3. alibique peccatum dicitur iniquitas, græce *ἀνομία*, seu *deviatio a lege*; & Psal. 118. peccatores vocantur *prævaricantes*. Quod clarius explicant S. Ambros L. de Parad. Cap. 8. dicens: *quid est peccatum, nisi prævaricatio Legis Divinæ & cælestium inobedientia præceptorum*? & S. August. L. 22. contra Faustum Cap 27. sic describens peccatum: *dictum, factum, vel concupitum aliquid contra æternam legem*; quam definitionem S. Th. hic a. 6. probat, & ratio confirmat.

Nullum siquidem est malum, quod non prohibeatur à lege æterna: lex etiam nulla violatur, quin hoc ipso violetur lex æterna, ut argumentum Apostoli convincit, dum sub initium ad Rom. 13. ait: *non est potestas, nisi a Deo... Itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit.*

ARTICULUS II.

An omne peccatum sit formalis offensa Dei?

5. NOta I. Ad rationem offensæ bina requiruntur: *1mum*, ut actio, qua alter offenditur, illi displiceat; nemo enim proprie offenditur per id, quod sibi placet, vel certe non displicet, aut quod non curat. *2dum*, ut actio ejusmodi aliquo etiam modo sit contra alterum, sic, ut is juste de ea conqueri, aut ægre eam ferre possit; hinc licet furtum v. g. Titii e rebus Sempronii factum mihi displiceat, eo tamen proprie offendi non dicor, si nulla id ratione mihi damnosum accidat.

Offensa autem alia dicitur *materialis*, alia *formalis*. Materialis est, si quis actione sua præbeat alteri causam displicentiæ rationabilis, quin tamen sciverit aut cogitaverit fore, ut illi id displiceat. Formalis, prout opposita materiali, est, si quis id agat sciens ac prudens, aut adver-

vertens ad jus, quod alter habet, ne quid fiat vel omittatur. Dixi: *formalis*, *prout opposita materiali*; nam de offensa Dei formali, ut opposita virtuali, implicitæ ac interpretativæ, non agitur in præsenti materia. Hoc sensu enim accepta tantum tribuitur peccato, quod directe & immediate Deum respicit, ut blasphemia, infidelitas &c.

6. *Nota II.* Omni actu malo in re gravi Deus offenditur *materialiter*: ex eo enim, quod peccatum sit Legis Divinæ violatio, sequitur, justam de eo oriri displicentiam in Deo tanquam auctore Legum. An vero peccatum etiam grave sit *formalis* quoque offensa Dei, disputatur præsertim ab iis, qui pro regula morum assignant naturam rationalem, & permittunt ad breve saltem tempus ignorantiam Dei inculpabilem. His enim suppositis dicunt dari peccatum mere philosophicum, seu solum repugnans rectæ rationi, ac demum duntaxat *materialiter*, non autem *formaliter* offendens; si nempe quis invincibiliter Deum ignorans, aut inculpabiliter ad legem æternam non advertens committat actionem rectæ rationi graviter repugnantem. Contra hos

7. *Dico.* Omne peccatum rectæ rationi graviter difforme est etiam *formalis* offensa Dei. *Prob.* Ita est de essentia peccati gravis, esse contra legem, ut malitia peccati non habeatur nisi ex oppositione ad legem; sic enim Paul. ad Rom. 4. v. 15. *ubi non est lex, nec prævaricatio. Et* Aug. Conc. 25. in Psal. 118. *Nullum est utique sine prævaricatione peccatum: nulla autem est prævaricatio sine lege; nullum est igitur nisi in lege peccatum.* Quibus similia habet L. 1. de Lib. Arb. Cap. 3. & L. de pecc. merit. Ergo & omne peccatum grave essentialiter est saltem implicite formalis contemptus, & consequenter formalis offensa Legislatoris, juxta illud: *qui offendit legem, offendit Regem.*

Atqui ex una parte Deus est Legislator, qui vel ipse tulit legem, vel alteri cuicunque legi vim obligandi dedit: ex altera parte supponitur peccanti per dictamen rationis esse intimatum, quod actio sit lege prohibita, quia agnoscitur peccatum, ergo qui advertens, actionem esse peccaminosam & prohibitam, operatur, hoc ipso formaliter agit contra Deum tanquam Legislatorem, eumque offendit.

Conf. Eo ipso, quod peccatum attingatur explicite ut disconveniens naturæ rationali & contrarium rectæ rationi, attingitur implicite ut illicitum, atque adeo ut prohibitum & nullatenus committendum; ergo attingitur implicite ut oppositum Divinæ voluntati illud prohibenti, & ut contemptivum Divinæ prohibitionis ac offensa Dei. *Prob. conseq.* Quoties peccatum apparet ut prohibitum ita, ut nullatenus liceat, apparet ut prohibitum ab ea voluntate, quæ illud unice sic prohibere potest, ut nullatenus liceat, creaturis queiscunque aliud suadentibus vel præcipientibus. Ergo quotiescunque peccatum apparet ut omnino prohibitum, etiam apparet oppositum voluntati Divinæ, quæ una illud hac ratione prohibere potuit: ergo apparet ut contemptus Divinæ legis & offensa Dei.

Objectiones.

8. *Objic. I.* Actus ille Dei, quo Deus judicat & præcipit aliquid agendum vel omittendum, non est *liber*; alioqui potuisset blasphemiam v. g. nec judicare illicitam nec prohibere: neque potest dici *necessarius*; quia peccatum alias jam antecedenter ad legem esset intrinsece malum. Quod enim Deus necessario judicat esse malum, & ut tale prohibet, non est malum, quia judicatur & prohibetur ut malum; sed judicatur & prohibetur ut malum, quia tale in se & intrinsece est.

℞. *N.* 2. *part.* Rationem D. Antecedenter ad legem peccatum esset intrinsece malum fundamentaliter C. formaliter N. Peccatum *formaliter* tale est contra legem; *fundamentaliter* tale est contra fundamentum aut rationem legis. Sicut autem non habetur lex, licet intelligatur ratio legis, utpote quia vis obligandi non stat in legis ratione, sed in superioris voluntate; ita nec est malum vel peccatum *formaliter*, quod non est contra formalem legem obligantem. Jam vero sive fundamentum, quod exigat intrinsece malum prohiberi a Deo, statuatur in oppositione cum essentia vel perfectione quadam divina, sive in oppositione cum divinis ideis; in neutro vis obligandi formaliter habetur, & in primo ne quidem ratio dirigendi apparet.

Inst. 1. Antequam Deus ab æterno spectatur judicare, actum charitatis esse moraliter bonum, hic jam intelligi-

ligitur esse moraliter bonus; ergo a contrario in priori, quam Deus judicet actum blasphemiæ esse malum, ille jam est in se malus. *Confirm.* Bonitas moralis, quæ virginitati aliisque consiliis Evangelicis inest, habetur, quin ulla de iis lex existat; ergo & malitia peccati potest saltem haberi sine formali oppositione ad legem.

℞. D. jam est moraliter bonus fundamendaliter C. formaliter N. Licet ad omnem bonitatem moralem non requiratur semper lex *absolute* obligans, quia humanæ fragilitati intolerabile eveniret, obligari ad bonum quodcunque; ut tamen ea formaliter habeatur, adesse oportet vel legem imperantem, vel voluntatem Divinam suadentem, aut alio modo impellentem, cum hæc una sit principium *formaliter* directivum & universalis regula actuum humanorum.

Ad Conf. D. A. Bonitas moralis, quæ in consiliis invenitur, habetur, quin existat de iis ulla lex absolute obligans C. conditionate obligans N. Suadetur quidem virginitas, non præcipitur; non acquiritur tamen major perfectio aut prœmium propositum, nisi suscipiatur hoc consilium: qui vero *consilium* amplectuntur, iis certus id exequendi modus servandus est; ex quo duplici capite in actibus etiam ex consilio duntaxat bonis elucet obligatio conditionata, quæ voluntatem superioris respicit.

Inst. 2. Deus non necessario prohibet omne intrinsece malum: sicut non necessario amat omne bonum creatum; ergo malum & peccatum non est necessario contra legem prohibentem. *Conf.* 1. Deus potest dispensare in Præceptis naturalibus secundæ Tabulæ; ergo potest etiam ea Præcepta non imponere: ergo nec intrinsece mala his Præceptis contraria prohibere. 2. Possibile est peccatum impunibile; sed hoc non est contra legem. Nam sicut quod est contra legem, pœnæ subjacet: sic quod non est punibile, contra legem non est; ergo.

℞. 1. *D.* 1. *Part. Ant.* Deus non prohibet necessario necessitate absoluta *C.* ex hypothesi, quod creaturas rationales produxerit *N.* 2*dam partem*, si de amore æstimationis loquatur, *omitto*: si de amore desiderii sermo sit, *concedo* equidem, sed ℞. 2. *N. paritatem.* Quamvis Deus, ex supposito existentiæ creaturarum, eas necessario ordinet ad suam gloriam; non tamen ad eum spectat, ut omne prorsus extrinsecum bonum sibi procuret, maxime, quod

 emi-

eminenter ac virtualiter bona omnia contineat in sua essentia. Sed cum Deus sit essentialiter sanctus, & gubernator optimus; essentialiter spectat ad ipsum, ut prohibeat, & subditos rationales avertat ab eo, quod intrinsece & fundamentaliter malum est.

Ad Conf. 1. *N. A.* Deus proprie dispensare nequit in Lege Naturali, sed in actionibus circa objecta, suo Dominio subdita, addere duntaxat vel demere circumstantiam, ex qua id, quod alias malum foret, jam non amplius tale sit; vid. Tr. de LL.

Ad 2. *Om. Maj.* Quam P. Anton. Mayr. probabilius falsam esse contendit, *N. min. ejus prob. D.* Peccatum contra Legem subjacet pœnæ, nisi supponat liberam Dei determinationem ad non puniendum *C.* si supponat, uti foret in hypothesi a quibusdam hic gratis formata *N.*

Inst. 3. Ad Rom. 2. 12. dicitur: *quicunque sine lege peccaverunt, sine lege peribunt.* Ergo sine lege peccatum habetur. *Conf.* S. Thom. Lect. 2. in c. 7. ad Rom. ait: *Sine lege poterat quidem peccatum cognosci secundum quod habet rationem inhonesti, id est, contra rationem existens; non autem secundum quod importat offensam Dei.* Ergo.

℞. *D. Conf.* Habetur peccatum sine lege judæis tradita, de qua hic loquitur Apostolus *C.* sine omni lege, Naturali vel Divina *N.* S. Paul. ℣. 14. sic pergit: *Cum enim gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt; ejusmodi legem non habentes ipsi sibi lex sunt.* Inde, licet *Lex* sub finem sumatur analogice pro conscientiæ dictamine, sequitur tamen gentiles non fuisse sine omni lege, atque hinc ad Rom. 2. v. 1. *inexcusabiles* dicuntur: nec etiam caruisse lege æterna; eoquod per dictamen conscientiæ intimabatur illis lex naturalis, quæ legem æternam participat.

Ad Conf. D. & Expl. S. Th. Docet hic, quod sine explicita cognitione legis ut Divinæ actionem rationi contrariam non semper cognoscamus sub conceptu explicito offensæ Divinæ *C.* docet, quod actionem rationi repugnantem nec implicite cognoscamus simul esse offensam Dei ac legislatoris cujusdam summi *N.* Aliud certe non voluit,

si

si quidem hic q. 71. a. 2. ad 4. dixit: *Ejusdem rationis est, quod peccatum sit contra ordinem rationis humanæ, & quod sit contra legem æternam.* Omitto, quæ ibidem art. 6. de peccati definitione, & q. 91. art. 2. in ⊙ de legis æternæ participatione statuit.

Inst. 4. Qui agit contra conscientiam invincibiliter erroneam, qua putat se obligari ad mentiendum, peccat: sed enim non agit contra legem Divinam; quia Deus per legem suam mendacium non præcipit. Ergo.

℞. *N. min. ad prob. D.* Deus non præcipit mendacium directe & per se *C.* indirecte & per accidens *N.* Præcipit Deus, ne agamus contra id, ad quod nos existimamus esse ab ipso obligatos; quia ita agere esset virtualiter negligere & postponere voluntatem Dei. Hinc ad Rom. 14. 23. *omne, quod non est ex fide, peccatum est.* Ubi ergo per errorem invincibilem quis putat se obligari ad mentiendum, Deus indirecte & per accidens præcipere mendacium dici potest.

9. *Obj. II. Bonum & malum dicitur per comparationem ad rationem*, inquit S. Th. 1. 2. q. 18. art. 5. Ergo essentialis ratio peccati non est oppositio contra legem, sed rationem. *Conf. Vitium enim*, ait S. Aug. lib. 3. de Lib. Arb. c. 4. *non aliunde malum est, nisi quia naturæ adversatur ipsius rei, cujus vitium est.* Ergo.

℞. *D. Ant.* Bonum & malum dicitur per comparationem ad rationem secundum se sumptam *N.* sumptam cum lege Dei, & prout hanc applicat *C.* Quod Angelicus formalem peccati rationem ab oppositione legis ducat, constat ex hactenus dictis: quod dictamen autem rationis munus regulæ morum non obtineat, nisi secundariæ duntaxat & primariam applicantis, dictum est in Tr. de *Act. Hum.*

Ad Conf. D. & Expl. Ita ut sensus sit: *omne vitium eo ipso, quod vitium sit, contra naturam esse*, ut eod. l. c. 3. loquitur *C.* alio sensu, & legem æternam excludente *N.* sane eadem loquendi formula in nostram sententiam habetur L. 1. de Lib. Arb. c. 3. *Nihil malum, nisi quis lege æterna prohibitum.* Et L. 3. cap. 15. *a Deo habent omnes naturæ, quod naturæ sunt, & in tantum sunt vitiosæ, in quantum ab ejus, qua factæ sunt, arte discedunt*

dunt. In quem locum S. THOM. hic a. 6. ad 4. ait: *Lex autem æterna comparatur ad ordinem rationis humanæ, sicut ars ad artificiatum.*

Inst. 1. Actus bonus haberi potest a sola conformitate cum natura rationali, ut sequitur ex propositione inter damnatas ab Alex. VIII nona: *Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem & disconvenientiam cum natura rationali sine ullo ad Deum offensum respectu.* Ergo & actus malus a sola difformitate.

℞. *N. Ant.* Damnata propositio, ut ait Dominic. VIVA, utroque pede claudicat, tum in eo, quod explicite asserit, tum in eo, quod videtur implicite supponere. Apertus sensus propositionis a *Bajanis* & *Jansenistis* quibusdam assertæ innuit tanquam principium, omnem actionem humanam deliberatam, quæ dilectio Dei non sit, esse peccaminosam; quod non tantum in *Bajo* a pluribus Pontificibus, sed jam ante in *Calvino* & *Luthero* a Trident. Sess. 14. c. 4. reprobatum fuit.

Quomodo autem ex *damnatione* hujus principii & deductæ ex eo sequelæ inferri potest actum bonum vel malum haberi unice a con- vel difformitate cum natura rationali? Deinde videtur implicite supponere, quod possit objectum aliquod attingi ut disconveniens naturæ rationali, absque ullo ad Deum respectu. Hoc suppositum ex *supra dictis* falsissimum est, nec a damnatione propositionis stabilitur.

Inst. 2. Peccatum, ut est offensa Dei, in suo conceptu *formali* involvit talem malitiam, quam non includit, quatenus est contra rectam rationem; nam illud 1*mo* dicit generalem inobedientiam & virtualem Dei contemptum: 2*do* præfert Deo creaturam. Sed horum neutrum intelligitur in peccato, ut rectæ rationi opposito; ergo. *Conf.* Potest, secundum probabilem, supponi, rectam rationem esse primam regulam morum. It. Dissonantia actionis cum natura rationali potest saltem per intellectum præscindi a dissonantia cum lege æterna.

℞. *D. M.* Peccatum ut offensa Dei involvit malitiam, quam, ut est contra rectam rationem, non includit explicite C. quam non includit implicite *N. M.* & *D. m.* similiter. Quando peccatum cognoscitur ut naturæ rationali disconveniens & illicitum, *implicite* etiam cogno-

sci-

ſcitur ut a Deo prohibitum; conſequenter imbibit rationem generalis inobedientiæ & virtualis contemptus, atque *implicite* etiam ac virtualiter præfert creaturam Deo, exercite ſcilicet amando id, quod Deus prohibet, & contemnendo legem æternam ac legislatorem.

Ad Conf. D. Ant. Poteſt ſupponi ſecundum probabilem, & per intellectum præſcindi &c. ſpeculative T. Practice N. Qui pro regula morum deſignant naturam rationalem, quamvis concedant omnia rectæ rationi contraria etiam prohiberi a lege æterna, volunt tamen illam prioritate rationis ante hanc intelligi, atque ſic naturam a lege *ſpeculative* præſcindi poſſe. Verum cum intelligi non poſſit regula actualis, & maxime actualiter in praxi dirigens, niſi ut obligans, quod ſine cognitione voluntatis ſuperioris non percipitur; inde fit, ut, quando attingitur aliquid diſconveniens naturæ rationali, etiam attingatur contrarium legi & ſuperiori; atque ſic illa opinio de regula morum & præciſio intellectus ne *ſpeculative* quidem procedit, multo minus ſi res ad praxin & actionem conſideretur.

10. *Obj. III.* Omni ætate extiterunt Athei. 2. Secundum probabilem poteſt in homine ad breve tempus dari ignorantia Dei. 3. Status controverſiæ præſentis ponitur cum hypotheſi: ſi homo actionem rectæ rationi diſſonantem advertens agit, & invincibiliter ignorat Deum, aut de eo non cogitat. Ergo.

℞: *Ad 1mum. D.* Omni ætate extiterunt Athei practice tales C. ſpeculative tales N. *Atheus practice talis* eſt, qui Deum exterius negat, & ita perdite vivit, ac ſi Deus non exiſteret, quemque vellet non eſſe, quia eum juſtum ſuorum ſcelerum vindicem intimo conſcientiæ ſuæ ſenſu formidat. *Speculative talis* dicitur, qui Deum mente etiam & ex animo negat. Talem dari negamus: aut contra lumen rationis agentem ſibi ipſi exercite contradicere aſſerimus; cum, quem Deum ſub primo ac præcipuo ejus prædicato inficiatur, ſub alio, legislatoris ſcilicet aut legis ſupremæ, implicite agnoſcat.

Ad 2dum D. Poteſt ad breve tempus dari ignorantia Dei in homine, qui & quando moraliter non agit, nec formaliter peccat C. quando moraliter agit & peccat N.

Tunc

Tunc enim se omnemque creaturam rationalem obligari, sicque supremum legislatorem seu Deum agnoscit.

Ad 3t. D. Status controversiæ ponitur cum hypothesi: si homo invincibiliter Deum ignoret omnimode & simpliciter N. secundum quid, nempe quoad aliqua prædicata alias prima C. Omnimoda ignorantia supponi non debet; quia hæc *hypothesis* in præsenti quæstione destrueret se ipsam, ut ait GORMAZ, & ex dictis constat.

Inst. 1. Reperire est homines, in Indiis, aut alibi enutritos in sylvis, qui legem naturæ penitus ignorant. 2. Dantur rudes, qui non agnoscunt sibi aliquid prohibitum, nisi ab hominibus. 3. Gentiles olim, præter *Jovem* aliosve falsos Deos, verum Numen non cognoverunt: horum autem peccata non possunt dici *formales* offensæ Dei; ergo.

℞. *ad 1mum D.* Reperire est homines rationis minus compotes tum ob nullam morum culturam, tum ob ingenii mentisque hebetudinem, & organorum ad animæ functiones ineptitudinem, qui &c. C. homines rationis compotes *subd.* qui ignorent legem naturæ quoad aliqua, & conclusiones particulares ac secundarias C. qui invincibiliter ignorent legem naturæ quoad omnia, & prima ac universalia principia N. Si primi generis homines huc proferas, illos potius ad infantes, vel perpetuo amentes, vel demum ad ipsa bruta pertinere dicimus: si vero rationis compotes statuas. concedes etiam, *signatum* esse super illos *lumen vultus Divini*, & eorum *cordibus inscriptam legem* ab Authore naturæ, cum ratio humana & lex Dei inter se inviolabili nexu colligentur.

Ad 2dum D. Dantur rudes, qui non agnoscunt immediate sibi esse prohibitum quidpiam, nisi ab hominibus C. mediate N. sicut is, qui aliquid committit immediate a lege Ecclesiastica prohibitum, agnoscit idem saltem mediate prohiberi a Deo: sic etiam rudis agnoscens rem ut immediate prohibitam ab homine nullatenus esse licitam, facile & satis agnoscit eandem, ut mediate prohibitam ab altiori lege.

Ad 3tium ℞. Ex eo, quod Gentiles malum putabant, si quid voluntati *Jovis* alteriusve fictitii Numinis contrarium agebant, agnoscebant profecto agere se contra supremum legislatorem, licet hunc erronee cum Jove confun-

funderent. Idem dicendum est in casu, quo rudis ponitur existimare, quod hominis cujusdam legem nulla omnino ratione violare liceat; quia tunc hominem hunc ipsum sua opinione *implicite* Deum facit.

Inst. 2. Ad offensam *formalem* Dei requiritur vel actualis vel virtualis ac remissa advertentia ad Deum. Sed dantur actiones humanæ etiam deliberatæ contra dictamen rationis absque ulla ejusmodi advertentia, ut ex facta postmodum reflexione constat; ergo. *Conf.* Ut quis bene agat, non est opus, ut ad prædicatum cum Deo convertibile discurrendo pertingat; sed sufficit, quod cogitet æquum v. g. esse, ut alteri præstet, quod sibi fieri vult. Ergo & ad peccandum non opus est illo discursu, quo quis cogitet, hoc esse illicitum & nullatenus perpetrandum, consequenter prohibitum a voluntate superiore.

℟. *D. M.* Requiritur actualis vel virtualis, eaque expressa & sub conceptu primario aut formali ad Deum advertentia N. actualis vel virtualis, sed confusa duntaxat, implicita ac sub conceptu convertibili *C. M. sed N. m.* Postremam enim notitiam a peccante abesse non posse, jam dictum est sæpius: eandem vero sufficere, patet ex paritate Sacerdotis peccantis contra castitatem, cujus peccatum est sacrilegium; quia confuse saltem & exercite cognoscit, se esse voto obstrictum.

Nec dicas. Id quidem tenere in eo, qui Deum Deique legem antea cognoverat: non autem, ubi quis horum ignorans fuerit. ℟. Paritas allata fundatur in implicita & exercita advertentia, quam peccanti adesse, in assertione Theseos probatum fuit.

Ad Conf. N. A. Ut quis moraliter bene agat, non sufficit quæcunque cognitio & libertas, sed requiritur advertentia ad regulam morum. Hæc vero est lex æterna Dei; ergo ut cognoscatur aliquid æquum esse, ad prædicatum cum Deo convertibile pertingi debet.

Inst. 3. Ut Rex dicatur *formaliter* offendi a subdito, requiritur illum cognosci ut regem, alioqui non diceretur offensa regia: ergo & ut Deus dicatur offendi formaliter, debet cognosci ut Deus; quod non fit ab advertente tantum, se agere contra rectam rationem.

℟. *D. A.* Ut Rex directe, personaliter & in individuo dicatur formaliter offendi, requiritur &c. C. ut Rex

sim-

simpliciter dicatur offendi formaliter *subd.* requiritur, illum directe, immediate & in se cognosci ut regem, seu quod hic numero homo sit Rex N. saltem mediate, indirecte & in dignitate convertibili cum Rege C. Esto, quod non omne peccatum dicat formalem offensam Dei directam, seu contra Deum *directe*, personaliter & in se cognitum commissam; semper tamen est saltem *indirecta*, & cognoscitur contra supremum caput & legislatorem totius reipublicæ rationalis committi, quo nomine & Deus & Dei offensa satis intelligitur.

Inst. 4. Qui occidit hominem, quem putabat esse feram, non committit homicidium formale: *Item* non perpetrat sacrilegium formale, qui furatur rem, quam nescivit esse sacram. Ergo a pari. *Conf.* Qui exercet actionem malam, nesciens illi connexam censuram, hanc nec incurrit, nec formaliter violat legem Ecclesiasticam; ergo similiter.

℟. Si, quod fieri omnino potest, in utroque casu *antecedentis* supponatur hominem aut rem sacram nullo prorsus modo cognosci, verum quidem est *antecedens*, sed nulla *paritas*; suppositum enim consequentis falsum est, nempe quod ne implicite quidem cognoscatur Deus. *Ad Conf.* ℟. 1. Probas nimium. Sequeretur enim, quod nesciens actioni a lege Divina prohibitæ annexum esse reatum culpæ & pœnæ, hunc non incurreret; cum tamen uterque per se sequatur peccatum, & velit etiam effectum is, qui causam per se sciens prudensque ponit. ℟. 2. *N. Conf.* Peccatum ex se & natura sua non connectitur cum censura, quæ est pœna extraordinaria, sed ex libera duntaxat voluntate superioris Ecclesiastici, qui præterea solum contumacem, & sic directe scientem ac advertentem, ligare intendit. *Dispar ratio* est in nostro casu, ubi rationis dictamen arctissime nectitur cum lege Divina, adeoque actio rectæ rationi contraria a violatione hujus legis & legislatoris offensa separari nequit.

QUÆRES I. *Quidnam circa Peccatum pure Philosophicum sit constitutum?*

11. Nota. Alexander VIII. S. P. An. 1690, 24ta Augusti damnavit hanc inter binas propositiones secundam: *Peccatum Philosophicum, seu morale, est actus huma-*

humanus disconveniens naturæ rationali & rectæ rationi: Theologicum vero & mortale est transgressio libera Divinæ legis. Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat, vel de Deo actu non cogitat, est grave peccatum, sed non est offensa Dei, neque peccatum mortale dissolvens amicitiam Dei, neque pœna æterna dignum. Occasionem huic damnationi dederunt, ut refert Dominic. VIVA in Trutina Theologica, quædam Theses publice propositæ An. 1686. a quodam Professore Societatis Divione in Gallia; in quibus licet hæc Thesis, prout jacet, non reperiatur, nihilominus paucis per invidiam mutatis in hanc positionem una ex iis concinnata fuit; cum re ipsa mens Professoris in *manuscriptis* expressa & verba Theseos propositæ sensum longe alium haberent, quam quem proscriptæ propositionis verba faciunt. Censura autem relatæ positionis fuit, quod sit *scandalosa*, *temeraria*, *piarum aurium offensiva & erronea.* Quia tamen tres partes, una scilicet de Peccato Theologico & mortali, duæ de Peccato Philosophico in exposita propositione continentur, exponendum restat, quamnam censura recitata afficiat. Itaque

12. ℞. 1*mo*. Pars una de peccato Theologico & mortali, quod nempe hoc sit *libera Divinæ legis transgressio*, non subjacet censuræ, nec digna est censura, nisi forte philosophica diminutionis & insufficientiæ. *Ratio 1mi*; quia hæc notio revera convenit peccato Theologico & mortali, ut ex hucusque dictis constat, & ex ipsa propositionis damnatione manifestum est. *Ratio 2di*; Quia juxta communiorem, quod peccatum sit libera legis divinæ transgressio, non habet præcise, quod mortale, sed quod Theologicum sit, etiam præscindendo a mortali & veniali.

℞. 2*do*. Pars prima de peccato Philosophico, quod nempe hoc sit *actus humanus disconveniens naturæ rationali & rectæ rationi*, scilicet *soli*, etiam non subjacet censuræ, quatenus nomenclaturam illius peccati explicat. *Ratio est*; quia acceptionem vocis & considerationem recte exponit, & indicatur a D. THOMA, num. 3. relato.

℞. 3*tio*. Pars 2da de peccato Philosophico, quæ in postremo commate habetur, ut jacet, censuram sustinet & meretur. *Ratio est*; quia, ut ait La Croix L. 5. num. 58. sic non facit distinctionem inter ignorantiam & inadvertentiam ad Deum vincibilem & invincibilem, & de utraque

que æqualiter intelligi potest: multo minus indicat aut supponit impossibilem esse ignorantiam Dei vincibilem; sed potius videtur ansam dare judicandi, eam esse vincibilem, qua posita non est excusatio ab offensa Dei & reatu pœnæ æternæ.

Præterea, ut addit *Mayr* hic num. 21. abstrahit a sensu conditionato & absoluto, a possibilitate & existentia peccati Philosophici, adeoque legenti ingerere potest opinionem, talia peccata frequenter dari posse. Hinc vero recte deducit VIVA justitiam condemnationis quoad censuras singulas, & Thesis nostra prioris articuli validissime roboratur.

℞. 4*to.* Si pars postrema sic limitetur ad sensum mere conditionatum: Peccatum Philosophicum quantumvis grave in illo, qui Deum vel ignorat *invincibiliter*, vel de eo *nullo modo*, *nec quidem implicite*, *inculpabiliter* cogitat, non est *formalis* offensa Dei, &c.; propositio sic limitata illa damnatione non comprehenditur.

Ratio est; tum quia certum est ex propositione inter 31. ab *Alex.* VIII. damnatas 2da, invincibilem juris naturæ, adeoque & Dei ignorantiam a peccato formali excusare: tum quia idem Pontifex propositionem de peccato Philosophico damnat tanquam *de novo & ex orco emersam*; propositio autem his limitibus circumscripta pridem ante a multis viris gravissimis fuit tradita, & ipse S Thomas eam docuisse videtur 2. 2. q. 20. a. 3. in ⊙. ubi ait: *Si posset esse conversio ad bonum commutabile sine aversione a Deo, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale:* tum quia ex hypothesi hac mere speculativa, quæ revera non tantum moraliter sed & metaphysice impossibilis a communiori asseritur, nihil eorum sequitur, propter quæ damnatio inflicta fuit. Atque in hoc sensu cum aliis etiam e Societate nostra locutus est ille Professor, ut VIVA l. c. ostendit.

QUAERES II. *In quo sit formalis malitia Peccati?*

13. ℞. 1*mo.* Formalis malitia peccati *Commissionis* adæquate consistit in positivo, scil. in libera tendentia actus in objectum prohibitum. *Prob.* Talis tendentia positiva formaliter constituit actum in genere moris, non vero in genere boni, ergo *mali.* Videlicet sicut actus sit

mo-

moraliter *bonus* per hoc, quod fiat ſcienter & libere a voluntate ſecundum legem operante; ita fit moraliter *malus* hoc ipſo, quod fiat a voluntate libere & ſcienter operante contra legem.

Si ais. Ss. PP., cum de peccato loquuntur, ajunt, illud eſſe *nihil*, non *ens*; ergo ſtatuunt formale peccati in privativo.

R. 1. *D. A.* Ajunt eſſe *nihil & non ens*, h. e. negant eſſe ſubſtantiam in ſenſu Manichæorum *C*. negant eſſe actum oppoſitum nihilo *N*. *Manichæis* quædam ſubſtantiæ ex natura ſua malæ dicebantur productæ a Principio malorum, quod negabant Patres, & hinc etiam negabant, peccata eſſe ſubſtantias.

R. 2. *D. C.* Ergo ſtatuunt ſeu explicant peccatum formaliter ac in ſe ipſo per privativum *N*. conſecutive & in effectu, ſcilicet per conſequentem peccatum privationem *C*. patet ex eo, quod Ss. PP. hic *ſæpius* intelligant privationem gratiæ, ac defectionem a Deo. Sane Patres nunquam attigiſſent hanc ſubtilitatem ſcholaſticam, niſi eorum ſcopus adverſus Manichæos juxta datam hactenus explicationem id poſtulaſſet.

14. R. 2do. *Omiſſio* etiam ſola actionis præceptæ eſt peccatum, & formaliter ſtat in quaſi poſitivo. *Prob. p.* 1. Omiſſio etiam ſola eſt legis transgreſſio: ſi enim non ſit, fieri poterit, ut actio præcepta, urgente præcepto, omittatur ſine peccato, id quod latam aperiret portam ad quasvis leges præcipientes negligendas. *Prob.* 2. *p.* Sola omiſſio actus, quin & ipſa negatio tendentiæ in objectum imperatum eſt tantum materiale ſeu ſubjectum peccati, quod ad rationem peccati formaliter talis determinatur per hoc, quod illa omiſſio ſit, dum voluntas actum poſſet ponere, & advertit ac ſcit obligationem hanc ex lege ad ponendum actum; hic autem modus *moraliter*, *interpretative* & *æquivalenter* poſitivus eſt.

ARTICULUS III.

An omnia peccata ſint æqualia.

15. NOta. Stoicorum paradoxum, qui teſte Tullio in Or. pro Muræn. & Parad. 3. inæqualitatem pec-

catorum sustulerant, adoptavit præsertim Jovinianus, contra quem L. 2. S. Hieron. agens inquit: *De eo autem, quod niteris, approbare, convitium & homicidium, raca & adulterium, otiosum sermonem & impietatem uno supplicio repensari, jam supra tibi responsum est.* Quamvis vero, sicut hæreticus ille beatitudinis æqualitatem affirmabat, ita etiam hic de asserta duntaxat supplicii æqualitate intelligendus, atque hinc ad quæstionem de peccato mortali infra instituendam rejiciendus videatur; præmittendum tamen hic examen de ipsorum peccatorum nativa inæqualitate judicamus, cum S. Aug. L. de Hæres. C. 82. de Joviniano dicat: *Hic omnia peccata paria dicebat, sicut Stoici Philosophi.*

16. *Dico.* Non omnia peccata sunt æqualia. Est de fide. *Prob.* Joan. 19. fit mentio majorum minorumque peccatorum. V. 11. *Qui me tradidit tibi, majus peccatum habet.* Et Jerem. 7. v. 26. dicitur: *Pejus operati sunt, quam patres eorum.* 1. Joan. 5. fit mentio peccati, quod est & non est ad mortem. V. 16. *Qui scit fratrem suum non peccare ad mortem, petat, & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem: non pro illo dico, ut roget quis.* Fit mentio peccati, quod meretur majorem vel minorem pœnam, quod remittitur, vel non, hoc est, difficillime remittitur; Matth. 5. v. 22. *Qui irascitur fratri suo, reus est judicio: qui autem dixerit fratri suo, raca, reus erit consilio: qui autem dixerit, fatue, reus erit gehennæ.* Et ib. C. 12. v. 32. *Quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.*

Conf. Tum quia ex peccatis alia mortalia sunt, alia venialia; tum quia lumini rationis contradicit, ejusdem esse criminis, nec plus mereri pœnæ homicidium, quam colaphum aut convitium; tum quia quædam multiplici honestati, ut adulterium, aut nobiliori honestati ac virtuti, ut odium Dei, opponuntur.

17. *Objic. Fundamentum Stoicorum* est, quod recta ratio sit instar lineæ, quam æque transiliunt, quicunque peccando illam transiliunt. *Conf.* Peccatum est privatio; sed privatio una non est major altera, v. g. mors morte, ergo.

Fund.

Fund. Joviniani est, quod in Scriptura tantum duo ordines hominum constituantur, bonorum scilicet & malorum, Matth. 22. v. 33. *statuet oves a dextris, hædos a sinistris.* *Conf.* S. Basil. in reg. brev. resp. ad inter 239. dicit, *differentiam majorum & minorum peccatorum nusquam in novo Testamento inveniri.*

℟. *Ad Fund. Stoic. D.* Τῷ æque appellante peccantes C. appellante modum N. omnes quidem & singuli, qui transgrediuntur, lineam hanc transeunt, sed non omnes & singuli æqualiter, aliis longius, aliis propius abeuntibus; in quo sicut a centro magis aberrari, sic in moralibus a ratione discedi & peccari potest. *Ad Conf. Omissa maj.* de qua sup. dictum, cum S. Th. hic q. 73. a. 2. in ⊙. *D. min.* Privatio simplex & pura non est major vel minor C. privatio non simplex nec pura N. per 1*mam* privationem intelligit S. Doctor illam, cujus oppositum est indivisibile, aut certe per privationem ita tollitur, ut nihil ejus remaneat; talis est mors respectu vitæ vel animæ: per 2*dam intelligit*, cujus oppositum est divisibile, aut saltem non totaliter tollitur; qualis est ægritudo respectu sanitatis. Ejusmodi etiam est peccatum, quia forma, qua privat, nempe honestas, non stat in indivisibili, sed est multiplex tum in qualitate tum in quantitate; potestque jam unius jam plurium circumstantiarum defectu peccari.

Ad Fund. Jov. ℟. Hoc nihil impedire, quominus sub utroque illo ordine reperiantur variæ differentiæ. A Christo etiam statuuntur duo ordines servorum, bonorum scilicet & nequam, & tamen Luc. 12. v. 47. ait: *ille servus, qui cognovit voluntatem Domini sui, & non præparavit, & non fecit secundum voluntatem ejus, vapulabit multis: qui autem non cognovit, & fecit digna plagis, vapulabit paucis. Ad Conf. Expl.* Dicit hoc monendo, ut homines etiam abstineant a peccatis minoribus, contra ac sentiebant, qui cavebant a peccatis quidem majoribus, minora vero, quasi peccata non forent, amplectebantur C. alio sensu, & asserendo peccatorum æqualitatem N. sane alias ad silentium N. Test. provocare non potuisset.

18. *Observa.* S. Thomas plura capita assignat, unde inæqualitas peccatorum repetatur. 1. est *Objectum*, quod, quo nobilius est, si oppugnatur aut læditur, eo gra-

vius etiam est peccatum. Huc reducitur *nocumentum* ex peccato sequens saltem confuse prævisum: *circumstantiæ morales*: ac etiam *oppositio virtutum*, de quibus S. Doctor in diversis articulis agit. 2. *Conditio actus*, qui, quo liberior, majore cum advertentia, intensior aut diuturnior est, eo magis Deo displicet. 3. *Conditio personæ*, tum *quæ* peccat, tum *in quam* peccatur. In priori autem attenditur facilitas resistendi, ingratitudo, specialis repugnantia status cum peccato, scandalum. In posteriori distinguitur Deus, aut persona Deo propinquior: peccans ipse, aut conjunctus cum peccante, persona publica &c. de quibus in *Th. Mor.* Eadem suppeditabit scitu necessaria de Distinctione tum Specifica, tum Numerica Peccatorum.

QUÆRES: *Sitne Peccatum in aliqua ratione infinitum?*

19. ℞. Peccatum nec quoad malitiam, seu intuitu legis, nec quoad offensam, seu intuitu personæ offensæ, est simpliciter infinitum. *Prob.* *Forma* constituens peccatum in ratione malitiæ vel offensæ est finita, utpote modus, quo actus scienter & libere fit contra legem Dei; ergo ipsa etiam malitia & offensa. *Objectum* quidem infinitum est; at non mensurat actum, nisi secundum modum *cognitionis*, quæ si nulla est, nullum quoque peccatum est: si minor vel major, minus vel majus peccatum est: ergo si finita est cognitio, etiam finitæ tantum malitiæ peccatum est; alioquin virtutes theologicæ, visio beatifica, & peccata venialia *simpliciter* infinita forent. Adde, hoc ipso, quod malitia & offensa possit *augeri*, cum nulla sit determinata peccati malitia omnem intra genus suum possibilem malitiam formaliter vel eminenter continens; nullum peccatum dici posse simpliciter infinitum.

Si ais 1. Quantitas offensæ desumitur a dignitate offensi. Offensa est vere Divina; ergo & infinita. Satisfactio personæ infinitæ est infinita; ergo & offensa personæ infinitæ. *R.* Dignitas offensi mensurat offensam secundum modum cognitionis; hæc cum in offensis creaturarum sit duntaxat finita, æquare dignitatem non potest. Ut offensa sit *Divina*, sufficit cognosci personam offensam esse

esse divinam; sicut, ut offensa sit regia, satis est, cognosci personam offensam esse Regem: ut sit *infinita*, debet cognosci dignitas Dei offensi, quantum cognoscibilis est. Persona infinita in *satisfactione* influit per se, immediate, & ut principium quod intrinsecum, cum actiones sint suppositorum: persona autem infinita offensa in offensam influit tantum ut objectum extrinsecum, & mediante cognitione, eaque finita. Proin actiones Christi, quamvis in entitate sua finitæ, infiniti tamen valoris sunt, quia Verbum non dignificat merita *ut cognitum*.

Si ais 2. Sanctitas personæ est forma intrinsece dignificans actus meritorios; ergo & vilitas personæ offendentis intrinsece indignam reddit offensam. Satisfactio condigna pro peccato dari non poterat, nisi a persona infinite digna; ergo peccatum supponitur esse infinitum. *R. Meritum* tanquam obsequium supernaturale non provenit nisi a principio supernaturali intrinseco; *demeritum* autem, ceu opus naturale morale, præcise provenit a principiis *effectivis* & directivis moralitatis, inter quæ vilitas personæ non recensetur. *Satisfactio* pro peccato requirebat personam divinam, non propter malitiam peccati infinitam, sed propter æqualitatem personarum, offensæ & satisfacientis, in qua fundatur satisfactio proprie talis.

Si ais 3. Peccatum excedit omne malum finitum: præponderat omnibus bonis operibus in infinitum multiplicatis: non est prudenter eligibile præ aliis etiam infinitis malis; ergo infinitæ malitiæ est. *R.* Peccatum excedit omne malum, quod est extra suum ordinem, & sic infinitum est *secundum quid* & ratione ordinis, quia major offensa non datur, quam divina: non autem excedit omne malum etiam intra suum ordinem, quia semper possibilis est major gradus & intensio malitiæ; & sic nullum est in se ac simpliciter infinitum. Quod præponderet infinitis operibus bonis, inde tantum sequitur, peccatum esse superioris & perfecte *infiniti ordinis*, ad quem non pertingunt ulla creaturæ obsequia, utpote finita. Instantia est in peccato veniali. Non est eligibile præ aliis infinitis malis, ob sui cum divina voluntate, quæ est regula omnis electionis, oppositione; non ob malitiæ infinitudinem.

Si ais 4. Peccatum aufert a Deo bonum infinitum, scilicet rationem Finis ultimi: privat hominem Deo, bono infinito: meretur pænam æternam, adeoque infinitam;

ergo & ipsum in se infinitum est. *R.* Peccatum aufert a Deo rationem Finis ultimi *extrinsecam*, qua Deus actu præfertur aliis omnibus: non vero *intrinsecam*, quæ de se est digna, ut omnibus creatis anteponatur; scilicet infinitam Dei excellentiam & bonitatem. Privat hominem Deo, infinito quidem bono, at finite tantum nobis communicabili. Meretur pœnam tantum *extensive* infinitam, cum intensive infinita possibilis non fiet; & sic Deus punit quidem infra condignum quoad intensionem, non autem quoad durationem.

CAPUT II.

De Causis & Effectibus Peccati.

ARTICULUS I.

An Deus sit causa & auctor Peccati?

20. NOta. Deum peccati causam statuerunt *Simon Magus*, *Cerdon*, *Marcion*, *Manes*, aliique post illos, qui bina omnium principia, aliud bonum, aliud malum, posuere. *Florinus* quidam Sæculo II. Deum peccati auctorem aperte blasphemavit, plusquam hæreticus inde a S. Irenæo dictus. Eum Sæc. XVI. secuti sunt *Libertini*; quorum duces præcipui Coppinus & Quintinus, Sutores Flandri. Negabant hi quidem, peccata quidpiam præter inanem ac falsam opinionem esse; affirmabant tamen, quæ ab hominibus peccata dicuntur, a Deo, solo omnia in omnibus operante, fieri.

Hos duobus libris oppugnavit *Calvinus*, ipse tamen æqualis blasphemiæ reus; peccata enim hominum Deo *volente*, *definiente*, *imperante* & *impellente* fieri plurimis in locis suarum Institutionum, Libri de æterna prædestinatione, aliorumque operum scripsit. Unde Bellarm. l. 2. de amiss. Grat. cap. 4. & seqq. demonstrat, a *Calvino* etiam fatendum, vel quod Deus vere peccet, peccatique auctor sit, vel quod peccatum præter inanem falsamque opinionem habeat nihil. Idem docuit olim *Lutherus*, ut patet ex assert. ar. 36. & *Melanchton* in Comment. ad cap. 8. epist. ad Rom.

21. *Dico.* Deus non est causa vel auctor ullius peccati. Est *de fide.* *Prob.* ex SCRIPTURA, quæ disertis verbis negat Deum *facere*, *velle*, *imperare peccata*, aut ad ea *incitare.* I. Sap. 11. v. 25. de Deo dicitur: *Nihil odisti eorum, quæ fecisti.* Sap. 14. v. 9. autem: *Similiter odio sunt Deo impius & impietas ejus.* Ergo Deus non facit impium & impietatem. II. Psal. 5. v. 5. *Non Deus volens iniquitatem tu es.* Ps. 44. v. 8. *Dilexisti justitiam & odisti iniquitatem.* III. Eccli. 15. v. 21. *Nemini mandavit impie agere.* Jerem. 19. v. 5. *Ædificaverunt excelsa Baalim, quæ non præcepi, nec locutus sum, nec ascenderunt in cor meum.* IV. Eccli. 15. v. 11. *Non dicas, per Deum abest: quæ enim odit, ne feceris. Non dicas, ille me implanavit: non enim necessarii sunt ei homines impii.* Jac. 1. v. 13. *Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam a Deo tentatur. Deus enim intentator malorum est. Ipse autem neminem tentat.* *Conf.* Scriptura docet, peccatum soli creaturæ proprium esse; Oseæ 13. v. 9. *Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium.* Joan. 8. v. 44. *Cum loquitur mendacium, ex propriis loquitur. Quia mendax est, & pater ejus.* Ergo nullo modo in Deum referri potest.

Prob. ex TRADITIONE. I. Conc. ARAUSIC. II. Can. 23. hæc habet: *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet.* Et Can. 25. *Aliquos ad malum Divina potestate prædestinatos non solum non credimus, sed etiam, si sunt, qui tantum malum credere velint, illis cum omni detestatione anathema dicimus.* TRIDENT. Sess. 6. Can. 6. *Si quis dixerit, non esse in potestate hominis vias suas malas facere, sed mala opera ita, ut bona Deum operari; non permissive solum, sed etiam proprie & per se, adeoque ut sit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli, anathema sit.*

II. PATRUM testimonia obvia sunt, & in decursu quædam afferentur. Inter eos S. *Irenæus* integrum opus contra hæresin hanc, teste Eusebio l. 5. Hist. c. 19. edidit: S. *Basilius* homiliam, quam inscripsit: *Deus non est Author peccati*: S. Aug. libros de libero arbitrio ex eadem potissimum causa etiam scripsit.

Prob. ex RATIONE. Deus causa & author peccati dicitur, vel quia ad id hominem moraliter movet: vel quia phy-

physice necessitat: vel quia concurrit, cum posset non concurrere: vel quia illud permittit, cum possit impedire.

Sed 1*mum* est falsum, cum Deus peccatum prohibeat, ab eoque pœnis propositis deterreat; aut si verum foret, nec sanctus esset, nec justus scelerum ultor. Falsum etiam est 2*dum*, cum homo libere peccet; sin minus, homo non peccaret. 3*tium* non facit Deum peccati auctorem; tum quia ejus concursus creaturis est debitus: tum quia ex se est indifferens: tum quia ab actione creata logice determinatur, & contra intentionem datur. Neque 4*tum* id evincit; quia Deus peccatum impedire non tenetur, & jure non impedit; tum ut debitum causæ universalis impleat: tum ut, quod Aug. Enchir. c. 2. & 11. ait: *etiam de malo benefaciat.*

Objectiones.

22. Objic. I. Sacra SCRIPTURA pluribus modis Deum declarat auctorem peccati. I. Tribuit Deo universim omnia mala. Sic Amos 3. *Si fuerit malum in civitate, quod non fecerit Dominus.* Isa. 45. *Ego Dominus faciens pacem & creans malum.* ℞. *D.* tribuit Deo omnia mala pœnæ C. mala culpæ N. de 1mo textu autem S. Aug. cont. Adimant. c. 26. ait: *malum hoc loco non peccatum, sed pœna intelligenda est.* Idem sensus est textus 2di, ut S. HIER. in hunc locum aperte dicit.

II. Significat Deum velle & decrevisse, ut mala fiant. Sic Genes. 45. *Non vestro consilio*, ait Joseph, *sed Dei voluntate huc missus sum.* Actor 2. *Hunc*, Christum, *definito consilio & præscientia Dei traditum per manus iniquorum affigentes interemistis.*

℞. *N.* In his & similibus duo spectanda sunt: 1*mum*, voluntas & actio mala fratrum & judæorum; hanc Deus præscivit, non tamen voluit aut decrevit: 2*dum*, perpessio hujus mali bona & secutura inde exultatio Josephi ac redemptio nostra; hæc ex præviso malo bona voluit & decrevit Deus elicere. Hinc Gen. 50. v. 20. JOSEPH ad fratres: *vos cogitastis*, ait, *de me malum, sed Deus vertit illud in bonum, ut exaltaret me, & salvos faceret multos populos.* Et S. LEO Serm. 16. de pass. Dom. *Diversum & contrarium est id, quod in malignitate Judæorum est præcognitum, & quod in Christi passione est dispos-*

positum. Non inde processit voluntas interficiendi, unde moriendi: nec de uno extitit Spiritu atrocitas sceleris & tolerantia Redemptoris.

III. Docet Deum creare impios, ut postea in eorum pœnis manifestet suam justitiam. Sic Prov. 16. *Omnia operatus est propter semetipsum Dominus, impium quoque ad diem malum.* Exod. 9. *Idcirco autem posui te, Pharaonem, ut ostendam in te fortitudinem meam.* Ubi ad Rom. 9. dicitur: *excitavi te.* Et ibid. *An non habet potestatem figulus facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam?*

℟. *D.* Docet Deum creare impios formaliter tales, hoc est, quos ipse impios faciat *N.* materialiter tales, hoc est, quos videt ex propria electione impios futuros, *subd.* ita ut decretum, ad justitiam in impiorum suppliciis demonstrandam, præcesserit culpæ prævisionem *N.* ita ut prævisio culpæ anteecesserit decretum C. Itaque Deus etiam impium, qui sua sponte ad diem malum iturus erat, creavit ad gloriam suam. Sic enim Aug. epist. 106. ad Paulin. *Quamvis peccata non fecerit, naturas tamen ipsas, quæ per se ipsas sine dubio bonæ sunt, quibus tamen ex arbitrio voluntatis futura essent vitia peccatorum, & in multis talia, quibus æterna esset pœna reddenda, quis nisi Deus creavit?*

Pharaonem, cujus liberam pervicaciam prævideret, posuit ac conservavit *in regno*, ut interpretatur Rupertus Tuitiens. in hunc locum, ad exercitium patientiæ Israelitarum, & potentiæ suæ manifestationem. *Novit ergo Deus*, inquit Aug. q. 32. in Exod. 1., *uti malis, in quibus tamen humanam naturam non ad malitiam creat, sed eos perfert patienter, quousque scit oportere, non inaniter, sed utendo eis ad admonitionem vel exercitationem bonorum.* Denique sensus allegoriæ de vasis figuli est, homines, qui peccato originali vel etiam actuali damnationem meruerant, alios per misericordiam Dei salvari, alios pro meritis suis per suam justitiam pœna affici.

Ita explicat S. Aug. ep. 105. ad Sixt. *Quamvis Deus faciat vasa iræ in perditionem, ut ostendat iram & demonstret potentiam suam, qua bene etiam utitur malis, & ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ fecit in honorem, non damnabili massæ de-*

bitum, sed suæ gratiæ largitate donatum; tamen eisdem iræ vasis, propter meritum massæ in contumeliam debitam factis, id est, hominibus propter naturæ bonitatem creatis, sed propter vitia supplicio destinatis, iniquitatem, quam rectissima veritas improbat, damnare novit ipse, non facere.

IV. Dicit Deum homines ad peccandum incitare & impellere, jam per se, jam per angelos malos. Sic lib. 2. Reg. c. 16. *Dominus præcepit,* SEMEI, *ut malediceret David.* Ibid. c. 24. *Commovit Domini furor David, dicentem: vade, numera Israel & Juda.* Et l. 3. c. 22. Deus spiritui malo, qui promiserat se decepturum Achab, ait: *decipies, & prævalebis. Vade, & fac ita.*

℞. D. Dicit Deum incitare & impellere proprie, hoc est, physice movendo voluntatem, vel moraliter per verum & proprium mandatum, suasionem aut alium modum impellendo N. improprie tantum & tropice C. Dicitur autem per tropum tripliciter Deus imperare malum, vel ad illud incitare.

1*mo* Quatenus permittit, diabolum vel hominem male agere, sicut qui fræna equo generoso laxat, aut cani venatico funem solvit, incitare ad cursum aut ad prædam immittere dicitur. Hunc modum tum alibi, tum L. de Grat. & lib. arb. c. 13. S. Aug. usurpat, *cum auditis*, dicens, *ego Dominus seduxi Prophetam illum, & . . quem vult, obdurat; in eo, quem seduci permittit vel obdurari, mala ejus merita credite.* 2*do.* Quatenus non tantum permittit malos male agere, sed deserit etiam eos, contra quos mali agunt. Hujusmodi indicium præbet Aug. epist. 89. q. 2. dum exponens illud: *Et ne nos inferas in tentationem*, ait: *intelligitur, ne nos inferri deserendo permittas.* 3*tio.* Quatenus voluntates jam ex se malas ordinat ad unum potius malum, quam aliud; vel *permissive*, impediendo scilicet, ne hoc faciant malum, sinendo autem, ut faciant illud: vel *positive tantum occasionaliter*, immittendo scilicet affectum vel cognitionem bonam, unde malus sumat occasionem judicandi melius esse facere hoc, quam illud malum.

Hunc modum adhibuit Hugo a S. Victore lib. 1. de Sacram. Parte 4. c. 29. *De illo autem modo, quo malas etiam voluntates . . . . ad suum arbitrium temperat & inclì-*

dinat, hoc sentiendum, ut credatur Deus malis voluntatibus non dare corruptionem, sed ordinem. Et infra: *Voluntati malæ vitium est ex ipsa, quo mala est: ordo autem ex Deo est, quo per velle sive ad hoc sive ad illud est... Potest ergo voluntas mala in se corrumpi & resolvi per proprium vitium, quod ei aliunde non datur: sed non potest per velle extra se præcipitari, nisi qua ei via aperitur.*

S. Augustinus vero & Theodoretus in illud Psal. 104. *Convertit cor eorum, ut odirent populum ejus;* dicunt Deum id fecisse non pervertendo *Ægyptios*, sed benefaciendo Israelitis, unde illi majoris odii occasionem acceperunt. Atque ex horum uno vel pluribus explicari possent omnia objecta; de quibus præterea adverte; in 2do textu Deo permittenti adscribi, quod Satan fecisse l. 1. Paralip. c. 21. legitur: in 3tio autem imperativum modum adhiberi pro significando futuro, secundum usurpatam alibi etiam in Scriptura phrasin. Simili ratione respondetur ad ea, quæ ex lib. 2. Reg. cap. 12. de *Absalonis incestu* & aliunde de aliis objiciuntur.

V. Asserit Deum excæcare & obdurare homines malos; cæcitas autem & durities juxta S. Aug. l. 5. contra Julian. c. 3. peccatum, causa & pœna peccati est. Sic Joan. 12. *Propterea non poterant credere, quia iterum dixit Isaias: excæcavit oculos eorum & induravit cor eorum.* Et ad Rom. 9. *Cujus vult, miseretur, & quem vult, indurat.*

R. *D.* Asserit Deum excæcare & obdurare homines positive, hoc est, falsa præjudicia & erroneam conscientiam illis immittendo, quæ est cæcitas mentis, & affectum pravum ac admonitionum divinarum contemptorem voluntati tribuendo, quæ est duritia cordis *N.* negative duntaxat vel permissive, scilicet cæcitatem & duritiem non impediendo, hominibus non miserendo, eos deserendo, & uberiora ac congrua auxilia, quæ dare non tenetur, subtrahendo *C.* Constans hæc est interpretatio S. Augustini. Sic enim ep. 105. ad Sixtum loquitur, *non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam.* L. 1. ad Simpl. q. 2. *Obduratio Dei est nolle misereri, ut non ab illo erogetur aliquid, quo fit homo deterior; sed tantum, quo fit melior, non erogetur.* Et Tract.

53. in Joan. *Sic excæcat, sic obdurat Deus deserendo, non adjuvando, quod occulto judicio facere potest,*

Positiva autem excæcatio & obduratio est ab ipso homine; quod David significavit monendo, dum Psal. 94. v. 8. dixit: *nolite obdurare corda vestra*; CHRISTUS autem reprehendendo, dum inquit Matth. 13. v. 15. *Incrassatum est cor populi hujus, & auribus graviter audierunt, & oculos suos clauserunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & sanem eos.*

23. *Objic.* II. S. AUGUSTINUS etiam peccata dicit fieri Deo volente, decernente, faciente & incitante. ℞. Etsi hoc doceret, contra dogma fidei nihil probaret, sed deserendus foret. Damnata enim ab Alex. VIII. est hæc propositio 30. *Ubi quis invenerit doctrinam in Augustino clare fundatam, illam absolute tenere potest, non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam.* Sed quam falso hoc a Calvino objiciatur, videamus.

I. Deus juxta S. Augustinum vult peccatum; nam 1. peccata non fiunt præter Dei voluntatem, nec eo invito, aut otiose spectante, aut imprudente, ut constat ex Enchir. c. 100. *Non fit præter voluntatem Dei, quod etiam contra ejus voluntatem fit; quia non fieret, si non sineret: neque utique nolens sinit, sed volens*; ergo a Deo volente fit peccatum. 2. Velle permittere includit velle fieri; atqui Deus vult permittere peccatum; ut patet ex textu jam citato; ergo. 3. Deus vult bonum; sed peccata fieri est quid bonum, ut ait ibid. Aug. c. 96. *Quamvis, quæ mala sunt, non sint bona; tamen ut non solum bona, sed etiam mala sint, bonum est.* 4. Etiam Deus vult peccatum ipsum, licet bona voluntate; nam ibid. c. 101. dicitur: *Aliquando bona voluntate homo vult, quod Deus non vult; & rursus fieri potest, ut hoc velit homo voluntate mala, quod Deus vult bona.*

℞. *N. Ass. ad* 1m. *D. C.* Ergo Deo volente permittere fit peccatum *C.* Deo volente fieri *N.* Deus erga peccata non habet positive velle; quia bonus & justus est: talis autem non esset, si peccata vellet. Nec etiam habet positive nolle; quia omnipotens est: talis autem non foret, si aliquid fieret ipso absolute nolente. Habet tamen negative nolle seu conditionate non velle, quatenus peccatum

pro-

prohibendo vult aut non fieri peccatum, aut puniri eum, qui peccat. Ex hac itaque ratione, & quia Deus vult permittere, ut fiant peccata, apparet, quod peccata non fiant Deo imprudente, aut simpliciter invito, aut præter ejus voluntatem.

Ad 2d. N. vel D. M. Velle permittere includit velle fieri ex parte permittentis N. ex parte facientis C. velle permittere mala est velle non impedire, ne fiant mala; quod potest esse bonæ voluntatis, præsertim in Deo, ad quem spectat non impedire cursum rerum: velle fieri mala autem est malæ voluntatis, quæ vel malo delectatur, vel eo uti vult ad bonum contra illam regulam: *non sunt facienda mala, ut eveniant bona.*

Ad 3t. D. min. Peccata fieri active est bonum N. fieri permissive *subd.* est bonum, quatenus præcise peccata sunt & fiunt N. quatenus a Deo ad finem bonum ordinantur, postquam permittente Deo existunt C.

Ad 4t. D. vult ipsum peccatum, hoc est, ipsam malitiam actus vel objecti N. hoc est, objectum, quod volendo homo peccat C. Distinctio patet ex exemplo, quod ibidem subjungitur. Malus filius si vult mori patrem, hoc mala voluntate vult & peccat: si vero etiam Deus hoc velit, vult id bona voluntate, quia præter dominium in vitam habet finem semper bonum in decernenda hominum morte. Hinc autem constat non esse hic intelligendum objectum *intrinsece* malum.

II. Deus juxta S. Aug. ordinat & decernit mala; sic enim S. Aug. L. de Correpț. & grat. cap. 10. *Confitemur Deum, qui mala ex bonis oritura præscivit, & scivit magis ad suam omnipotentissimam bonitatem pertinere, etiam de malis benefacere, quam mala esse non sinere, sic ordinasse Angelorum & hominum vitam, ut in ea prius ostenderet, quid posset liberum arbitrium, deinde quid posset gratiæ suæ beneficium, justitiæque judicium.* Et ib. c. 7. *Cum audimus: nonne ego vos duodecim elegi, & unus ex vobis diabolus est? illos debemus intelligere electos per misericordiam, illum per judicium: illos elegit ad obtinendum regnum suum; illum ad, effundendum sanguinem suum.*

℞. *N. Ass.* Quod textus 1mus plane non probat, cum non dicat Deum decrevisse, ut mala ex bonis oriren-

tur,

tur, aut ut angeli & homines prius necessario peccarent, & propter peccata punirentur, ut patet. Dum vero Calvinus & Beza addunt præscientiam a proposito Dei per S. Augustinum nunquam sejungi; falsum dicunt, cum L. de prædest. SS. c. 10. scribat: *Prædestinatio sine præscientia esse non potest: potest autem esse sine prædestinatione præscientia. Prædestinatione quippe Deus præscivit, quæ fuerat ipse facturus: præscire autem potest etiam ea, quæ ipse non facit, sicut quæcunque peccata.*

Ad 2d. text. D. Ita, ut eligere ad effundendum sanguinem suum idem sit ac decernere uti mala voluntate Judæ, quam se permittente futuram in eo prænoverat, ad redemptionem peragendam C. ita, ut idem sit ac decernere ipsam malam voluntatem N. Huic expositioni locum faciunt verba paulo post sequentia: *ab illo quippe electus est, qui novit bene uti etiam malis, ut per ejus opus damnabile, illud, propter quod ipse venerat, opus venerabile compleretur.*

III. Deus juxta S. Aug. hominem inclinat ad malum; sic enim L. de grat. & lib. arb. c. 21. *Operatur*, inquit, *Deus in cordibus hominum ad inclinandas eorum voluntates, quocunque voluerit, sive ad bona pro sua misericordi, sive ad mala pro meritis suis.* ℞. D. Inclinat proprie N. improprie & tropice, uno scilicet ex illis num. priore §. IV. expositis modo C. sub hac autem inclinatione jam adesse in homine propriam malitiam, patet ex verbis eod. lib. c. 20. præmissis: *voluntatem proprio vitio malam in hoc peccatum judicio suo justo & occulto inclinavit.*

IV. S. Aug. verba scripturæ explicans, quæ dicunt Deum homines tradere in reprobum sensum, negat id fieri deserendo & per patientiam seu permissionem. Sic enim l. 5. cont. Julian. c. 3. scribit: *Sequitur: propter hoc tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Audis propter hoc; & quaris inaniter, quomodo intelligendus sit tradere Deus, multum laborans, ut ostendas eum tradere deserendo.* Item ibid. *Quid est autem, quod dicis: cum desideriis suis traditi dicuntur, relicti per Divinam patientiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata compulsi. Quasi non simul posuerit hæc duo idem Apostolus & patientiam & potentiam.*

℞. D. Negat fieri in sensu Juliani C. in sensu suo & nostro N. Existimavit Julianus nec concupiscentiam

nec ullum peccatum esse pœnam alterius peccati, & hinc dicebat Deum non tradere quemquam desideriis suis aut in reprobum sensum, quasi peccatum prius puniat: sed quia permittit, ut quis in desideriis malis, quibus jam tenebatur, hæreat; unde Deus juxta Julianum mere negative se habebat.

S. Augustinus econtra non negavit simpliciter Deum tradere deserendo; cum præter dicta n. pr. §. V. hoc ipso in loco dicat: *cum ergo dicitur homo tradi desideriis suis, inde fit reus, quia desertus a Deo cedit eis atque consentit.* Negavit vero Deum id simpliciter permittere, cum permittat hoc Deus, ut puniat: negavit etiam Deum hic se mere permissive habere, cum Deus deserat subtrahendo suas gratias in pœnam prioris peccati, & sic non tantum permittat, ut quis in desideriis, in quibus jam est, hæreat, sed deserendo sinat, ut quis desideriis malis consentiat. Prius ostendit, dum primo textui subjungit: *sed quomodolibet tradat; propter hoc tradidit, propter hoc deseruit,* scilicet ut priora peccata puniat. Posterius, dum ibid. addit: *aliud est habere mala desideria cordis, aliud tradi eis, utique ut consentiendo eis possideatur ab eis, quod fit, cum judicio divino traditur eis.*

Quod in textu 2do dicitur: *in peccata compulsi*; verba sunt Juliani, quæ dissimulavit Aug., tum, quod nollet de traditionis modo hic disputare, sed uni quæstioni insistere, an peccatum sit pœna alterius peccati? ut patet ex verbis mox relatis; tum quod alibi satis clare contrarium doceret, nempe Tract. 53. in Joan. *Fecerunt Judæi peccatum, quod eos non compulit facere, cui peccatum non placet.* Et L. 13. de Trin C. 12. *Modus, quo traditus est homo in diaboli potestatem, non ita debet intelligi, tanquam hoc Deus fecerit, aut fieri jusserit, sed quod tantum permiserit.*

24. *Objic. III.* Qui est causa causæ, est causa causati, ex posita causa secuti & in eo prævisi; atqui Deus est causa multiplicis causæ, ex qua posita sequitur peccatum, & in qua illud etiam ab eo prævidetur. Ergo est causa peccati. *Min. constat*, quia Deus est causa 1. voluntatis humanæ proclivis ad peccatum: 2. motuum concupiscentiæ: 3. cognitionum allicientium ad peccatum.

℞. *D. M.* Causa causæ est causa physica causati *C.* causa moralis & intentionalis *subd.* si causa immediata effe-

ctus

ctus sit causa per se efficax, aut habeat unum tantum effectum, aut si quidem habeat plures effectus, causa tamen causæ ex intentione vel complacentia feratur in hos plures effectus C. secus N. In omnibus autem assignatis aliquid ex his requisitis deficit.

1. Voluntas enim humana *indifferens* est tam ad bonum quam ad malum, nec tam proclivis est ad malum, quam debilis ad bonum, quatenus a rebus inferioribus facile impellitur ad peccatum. *Miseria* autem hujus status provenit partim a privatione doni, quo allicientia ad peccatum impediuntur; in quo non est causa per se peccati: partim a causis extrinsecis vel intrinsecis, quæ tamen causæ efficaces peccati non sunt.

2. Concupiscentiæ motus non sunt ex se mali, sed naturales & inclinantes ad proprium finem, qui de se est licitus, quamvis is in certis circumstantiis, & ejus abusus sit illicitus. Unde quantum ad conditionem hominis spectant, etiam non sunt causa efficax unius tantum effectus, nec per se & efficax causa peccati. Quod autem tales motus non possint ab homine ad libitum rationis frænari, oritur a peccato originali: interdum a vitio progenitorum, aut a culpa personali hominis, qui intemperantia sua eos promovit, aut consuetudinem induxit.

3. *Cognitio*, cujus causa Deus dici potest, vel est indifferens & composita ex duabus, quarum una retrahit a malo, altera inclinat ad malum, vel tantum proponit objecti delectabilitatem, & præscindit, num sit contra legem: neutra autem est causa per se, multo minus efficax; cum etiam postrema cognitio sit talis scientia, quam angelus & homo primus acceperunt a Deo, & per quam intellectus cognoscit bonitatem rei physicam. Quin, licet etiam Deus proponeret *cognitionem*, quæ bonitatem tantum apparentem objecti formaliter legi divinæ repugnantis repræsentaret, hæc non esset positio causæ *per se* efficacis peccati; quia propositio ejusmodi relinquit adhuc *indifferentem* voluntatem, & quantum movet ad peccatum, tantum ab eo retrahit ob cognitionem legis adjunctam. Cæterum in his omnibus peccatum, quod Deus dissuadet, prohibet & punit, ab eo non intendi certum est.

Inst. 1. Deus concurrit una actione indivisibili cum creatura ad peccatum; ergo est causa. *Conf.* Creatura ex suo concursu dicitur causa peccati, ergo & Deus.

℟. *D.*

℞. *D. A.* Concurrit Deus concursu ex se indifferente, nec immediate libero, sed logice determinato a creatura C. concursu immediate libero, & elective ab ipso Deo determinato N. Concursus Dei ex se indifferens est; quia omnipotentia Dei parata est concurrere cum homine tam ad bonum, quam ad malum: non est immediate liber; quia Deus non ipse actionem eligit aut determinat, sed homini electionem & determinationem relinquit: logice determinatur ab homine, quia Deus concurrit, quia creatura eligit & agit; non vero creatura eligit & agit, quia Deus concurrit.

Ad Conf. Disp. Creatura ex propria inclinatione, intentione, electione ac determinatione concurrit vel agit id, quod omittere obligatur; ergo ex omni capite est causa peccati. Concursus Dei est omnino diversus, ut modo dictum: ac praeterea tanquam causa universalis Deus eum praebere debet ad potentiam agendi in creaturis complendam, & in liberis potestatem ad utrumque sartam tuendam.

Inst. 2. Licet Deus praebeat concursum indifferentem, tamen est auctor bonorum operum; ergo a pari. *Conf.* Peccatum subsequens saepe est poena peccati prioris; sed Deus est causa hujus poenae; ergo & peccati.

℞. *Disp.* Deus intendit bona opera & praecipit: ad ea nos hortatur propositis praemiis, & propter haec consequenda libertate nos donavit: atque ad haec praeter concursum indifferentem gratias confert; ergo recte author boni dicitur. Nihil autem ejusmodi Deus facit in ordine ad opus malum, qui illud adversatur, prohibet, & supplicia minatur, si concursum ejus indifferentem ad illud determinaverimus.

Ad Conf. D. M. Peccatum subsequens ratione sui est poena prioris N. ratione adjunctorum C. Ratione *sui* peccatum subsequens est actus voluntarius, ergo poena esse nequit, quae patienti debet esse involuntaria & a puniente vere infligi: ratione *adjunctorum* antecedenter dicit subtractionem gratiae & permissionem Dei, consequenter terrores conscientiae & supplicia, secundum quae peccatum Deo convenire potest.

Inst. 3. Omnipotentia Dei aeque est sancta, ac Voluntas; ergo vel omnipotentia Dei non potest producere

actum peccaminosum, sicut voluntas non potest velle; vel potest Deus velle, sicut producere peccatum. *Conf.* 1. Vel concurrere ad peccatum est bonum vel malum? si 1mum; ergo Deus potest id positive velle: si 2dum; nullo modo concurrere potest. *Conf.* 2. Licet etiam Deus vellet peccatum, tamen vel non esset causa peccati; cum hæc sit tantum deficiens, quod prædicatum Deo convenire nequit: vel non peccaret; quia non ageret contra legem, utpote quæ respectu ejus non datur.

℞. *N. Conf. Disp.* Versari simpliciter circa peccatum non est malum; cum intellectus etiam Divinus possit sine aliqua culpa versari cognitione circa illud: similiter etiam simpliciter physice producere peccatum, malum non est. Sed sicut versari circa peccatum cognoscendo cum aliqua complacentia est malum, sic etiam producere peccatum illud libere eligendo est malum; quod postremum longissime a Deo abest.

Ad Conf. 1. *N.* 2. *part.* Non enim omnis actus malus denominat causam omnem malam, sed eam tantum, quæ per se ac libere influit, qualis Deus non est. *Ad Conf.* 2. *N. utr. part.* Deus enim in hoc casu 1. deficeret a dictamine suæ sapientiæ, lege æterna & ultimo fine: 2. licet non ageret contra legem superiorem, ageret tamen contra legem quasi sibi necessariam, nihil indecens ac summæ sanctitati repugnans agendi. Denique, qui hæc objiciunt, nomen quidem peccati, non turpitudinem amoliuntur, faciuntque Deum contra suam voluntatem agere & non agere.

25. *Observa.* Etiam plures THOMISTÆ apud Annatum negant, Deum ad materiale peccati *physice prædeterminare*, & quidem recte: quia Deus alias peccati auctor evaderet. Nam si homo est auctor malitiæ formalis ex eo, quod sit causa per se ac intentiva actionis physicæ, ex cujus positione novit orituram malitiam moralem, quatenus tendit in bonum vel objectum, quod novit esse prohibitum, licet ipsam malitiam directe non velit aut amet: Deus ad materiale peccati *physice prædeterminans* multo magis auctor malitiæ dicendus foret; cum Deus id faceret primo & plane libere, homo autem prædeterminatus nec primo nec libere.

Neque

Neque hic *dicere juvat*, Deum esse indefectibilem, habereque sibi finem optimum propositum: creaturam vero defectibilem, atque ex fine malo ac contra suam obligationem agere, unde malitiam non Deo, sed creaturæ adscribendam sequatur. Quantumvis enim & hæc sibi certa ac explorata protestetur *Calvinus*, ab Ecclesia tamen, tanquam blasphemiæ in Deum reus, est condemnatus.

ARTICULUS II.

An Reatus culpæ & Reatus pœnæ distinguantur?

26. *Nota.* Effectus peccati, prout in ordine ad Deum & peccatorem spectantur, duplicem classem constant. 1*mi* generis est jus duplex, quod ex peccato posito in Deo nascitur: alterum est jus ad inimicitiam & odium contra peccatorem æque ac peccatum, si sit mortale, aut saltem ad displicentiam, si sit veniale: alterum est jus ad infligendam peccatori pœnam, ac vindictam de eo sumendam.

2di generis varii assignantur, nempe *aversio & obliquitas* voluntatis remanens per modum habitus post actualem aversionem & deordinationem: *macula*, quæ communiter sumitur pro peccato habituali, a quibusdam autem per privationem nitoris, quo anima antea dicebatur immaculata, explicatur: *privatio gratiæ seu justitiæ infusæ*, si præcessit peccatum mortale ab homine in statu elevationis perpetratum: *dispositio* vel *habitus* a peccato commissionis relictus: *corruptio naturæ*, quæ ex peccato personali orta potissimum sita est in eo, quod per subtractionem auxilii & protectionis divinæ ac habitus vitiosos inclinatio ad bonum minuatur, ad malum augeatur. His vero omissis, de quibus plura dicendi alibi forsan locus erit, superest duplex obligatio sive debitum, juri illi duplici divino correspondens, ex peccato natum, nempe *reatus culpæ*, quæ est condignitas ac meritum ad sustinendam inimicitiam ac odium vel displicentiam: & *reatus pœnæ*, quæ est condignitas ac meritum ad sustinendam pœnam seu vindictam & supplicium.

De utroque hoc reatu autem controversia est inter Theologos: nonnulli eum volunt tantum *formaliter* esse

inter se distinctum & per comparationem ad diversos terminos, realiter vero identificatum, adeoque aboleri secundum ex integro, si primus penitus extinguatur: aut si reatus aliquis pœnæ adhuc remaneat, etiam superesse adhuc reatum aliquem culpæ. Contraria sententia est communior Theologorum, qui volunt reatum culpæ & reatum pœnæ distingui *realiter*, adeo, ut separari a se invicem queant, pereunte uno, altero manente.

27. *Dico.* Reatus pœnæ & Reatus culpæ inter se realiter distinguuntur. *Prob.* Juxta Trid. Sess. 5. Can. 5. *per baptismum remittitur reatus peccati originalis, & tollitur totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet.* Ergo tollitur totus reatus culpæ; cum hic includat etiam actum peccati moraliter perseverantis, utpote qui æque est objectum odii divini, ac ipse peccator. Atqui tamen per baptismum non remittitur *omnis reatus pœnæ;* quia mors corporis, rebellio concupiscentiæ &c., quibus homo etiam baptizatus subjacet, ex Ss. Scripturæ & PP. doctrina sunt pœna peccati originalis. Ergo.

Item Ibid. sess. 6. C. 14. & Can. 30. dicit, *per justificationis gratiam remitti culpam & reatum æternæ pœnæ, remanere tamen reatum pœnæ temporalis exsolvendæ in hoc sæculo.* Ergo distinguit realiter inter reatum utrumque. *Denique* sess. 14. C. 8. & Can. 12. *falsum omnino esse & a Verbo Dei alienum* declarat, *culpam a Domino nunquam remitti, quin universa etiam pœna condonetur:* & damnat eos, qui dixerint, *totam pœnam simul cum culpa remitti semper a Deo.* Ergo reatus culpæ separari potest a reatu pœnæ.

Conf. Jus ad *odium* oritur ex jure personali offensi, & odium per se sumitur ex displicentia personæ: jus vero ad *pœnam* oritur ex potestate judiciali & vindicativa, & pœna sumitur ex amore justitiæ, cautelæ & exempli aliis dandi. Item unum jus potest tantum esse in uno subjecto sine altero, uti patet inter homines, ubi offensus sæpe non habet jus ad infligendam pœnam: & licet hanc petere a judice possit, Princeps tamen ex suprema potestate eam potest remittere. Ergo quamvis hæc jura ambo in Deo sint, sunt tamen *distincta*, & Deus æque ac homo utraque possidens, potest cedere unum, altero manente. Ergo etiam debita his juribus correspondentia,

rea-

reatus scilicet culpæ & reatus pœnæ sunt realiter distincti & separabiles.

Objectiones.

28. *Objic. I.* Conc. Tridentinum explicari potest, si dicatur non remitti ubique totam culpam, ubi aliqua adhuc pœna solvenda restat, licet ubi tota culpa remittitur, etiam extingui totum reatum pœnæ concedatur.

℟. *N.* Cum *hac explicatione* conciliari non potest præcipue primus Trid. locus, potestas clavium in sacramento Pœnitentiæ, & communis persuasio fidelium: nec fundamentum grave habetur ejusmodi interpretationis.

Inst. 1. S. Th. p. 3. q. 86. a. 4. postquam in ☉ dixisset peccatum continere in se duo, aversionem tanquam formale, cui respondet pœna æterna: conversionem tanquam materiale peccati, cui respondet pœna temporalis; in resp. ad 1mum subjungit: *& ideo ex hoc ipso dicitur culpa mortalis remitti, quod per gratiam tollitur aversio mentis a Deo simul cum reatu pœnæ æternæ. Remanet tamen illud, quod est materiale, scilicet inordinata conversio ad bonum creatum: pro qua debetur reatus pœnæ temporalis.*

℟. Tam hic, quam alio in loco cit. a S. Thoma distingui inter reatum culpæ ac pœnæ, adducto exemplo Davidis, cui post significatam remissionem peccati denuntiatum est, moriturum in pœnam peccati filium; & utrobique hinc concludi: *punitur ergo aliquis a Deo, etiam postquam ei peccatum dimittitur: & sic reatus pœnæ remanet peccato remoto.* Vel: *Ergo remissa culpa remanet reatus alicujus pœnæ.* Hinc textum explicare licebit D. remanet illa conversio formaliter in se aut in ratione culpæ N. effective seu quoad aliquem effectum, scilicet reatum pœnæ, quatenus restat adhuc quidpiam pro ea solvendum C.

Inst. 2. Si dicatur, remisso etiam reatu culpæ & pœnæ imponi posse a Deo vel Confessario obligationem ad satisfactionem vel satispassionem, quia justitia Dei exigit, ut culpa reordinetur per pœnam, & peccator cum tali

onere recipiatur ad gratiam, ut a relapsu absterreatur; hæc obligatio potest adhuc dici reatus pœnæ, quatenus remote oritur e culpa. *Conf.* S. Th. 1. 2. q. 87. a. 6. ad 1. dicit: *Cessante macula non remanet reatus secundum eandem rationem.*

℞. *N.* 3tius TRID. locus satis clare videtur dicere, totum præcedens debitum ad culpam non semper remitti, quod tamen hic volunt *Scotistœ.* Præterea vel peccatum meretur pœnam æternam & temporalem simul, aut hanc saltem conditionate, si nempe pœna æterna remittatur: vel non? Si affirmas; quæcunque a Deo vel Confessario imponatur pœna, ea jam ante erat debita, atque hinc antiquum debitum ac reatus præcedens non remittitur totus. Si negas; nulla hujus vitæ afflictio pœna peccati originalis aut personalis dici amplius potest: pœnitentia quælibet erit spontanea duntaxat humiliatio erga offensum Numen: nec ad eam subeundam pœnitens forte tenebitur; de quibus sequelis consulendus Tract. de Pœnitentia.

Ad Conf. D. Cessante macula non remanet reatus secundum eandem rationem, quatenus non jam est pœna simpliciter, sed satisfactoria C. quatenus nequidem satisfactoria pœna est N. Verba S. Thomæ ibid. ad 2. hæc sunt: *dicendum, quod virtuoso non debetur pœna simpliciter: potest tamen deberi pœna ut satisfactoria.* Idem autem hic in ⊙ pœnam simpliciter vocat eam, quæ alteri tanquam inimico infligitur ex odio, vel acceptatur ab invito; quorum neutrum pœnæ satisfactoriæ congruit.

29. *Obj. II.* Odium idem est ac vindicta seu voluntas infligendi pœnam. Item homo eatenus a Deo habetur odio, quatenus illi ab isto infliguntur mala. Ergo debitum sustinendi odium & debitum luendi pœnam, id est reatus culpæ & pœnæ, sunt etiam idem.

℞. *N. utr. part.* Quamvis odium & ira frequenter usurpentur pro eodem, judice tamen D. THOMA 1. 2. q. 46. a. 6. reipsa inter se multum discrepant. 1*mo* enim odium præcise aversionem aut displicentiam indigitat: ira aut vindicta affectum inferendi malum. 2*do* si etiam displicenti gaudeat vel velit inesse malum, abstrahit tamen, unde illud adveniat, & num juste inferatur: ira vult caussare malum, & appetit pœnam, hoc est, malum jure debitum. Præterea constat, Deum suos etiam amicos ad

pro-

probandam eorum fidelitatem malis affligere: unde consequitur, afflictionem omnem odii effectum male existimari.

Inst. S. AUG. alium in peccato non agnoscit, quam pœnæ reatum. Nam L. 1. de Nupt. & Concup. C. 26. ait: *Manent ergo* peccata, *nisi remittantur: sed quomodo manent, si præterita sunt? nisi quia præterierunt actu, remanent reatu.* Et L. 6. cont. Julian. C. 16. de baptizato, *omni peccato*, inquit, *caret*, *non omni malo; quod planius ita dicitur: omni reatu omnium malorum caret, non omnibus malis. Nunquid enim caret corruptione corporis? an non est malum, quod aggravat animam.*

℞. Equidem reatus antonomastice debitum pœnæ significat, & quatenus quid penitus distinctum a culpa sonat, illi uni convenit. Adeo tamen id S. AUG. hic non asseruit, ut potius contrarium insinuet; unde *N. Ass. & prob.* Hæc siquidem L. 1. de Nupt. C. eod. præmiserat: *Si quispiam v. g. fecerit adulterium, etiamsi nunquam deinceps faciat, reus est adulterii, donec reatus ipsius indulgentia remittatur.* Patet autem adulterii reatum esse reatum culpæ. Similiter loco cont. Julian. cit. dicit baptizatum carere *reatu omnium malorum*, negat carere *omnibus malis*, nempe ex culpa originaria debitis, & sic reatu pœnæ; ergo & hic pro more suo contra Pelagianos frequenter usurpato reatus nomine culpam, & nomine mali pœnam intelligit, & utrumque reatum realiter dividit.

30. *Observa.* Dicta maxime reatum pœnæ temporalis afficiunt. De reatu *pœnæ æternæ* inter Theologos convenit, eum in præsenti providentia remitti semper, ubi a Deo culpæ reatus tollitur. Deus enim culpam non dimittit, nisi per justificantem gratiam constituat hominem sibi amicum, eique jus ad beatitudinem tribuat, cum quo repugnat culpæ æternæ reatus. Disputatur vero, num remissa homini a Deo culpa pœna æterna infligi de absoluta, ut ajunt, potentia queat? a qua disputatione tamen hic abstinere juvat.

QUÆRES: *Quid & quotuplex sit pœna?*

31. ℞. I. Pœna est malum voluntati vel saltem naturæ contrarium, ad puniendam culpam illatum. Depromitur ex D. THOMÆ I. 2. q. 46. a. 6. responsione ad 2dum: *Est autem de ratione pœnæ, quod sit contraria voluntati, & quod afflictiva, & quod pro aliqua culpa inferatur.* Dicitur I. *malum*, nempe respectu ejus, qui patitur; cum respectu ejus, qui punit, sit bonum, puniente actum justitiæ vindicativæ exercente. Mali autem nomine venit hic quodcunque incommodum, sive per inflictionem mali, ut cruciatus, ignominia &c., sive per ablationem boni alicujus statui convenientis accidat, ut spoliatio honoris, opum, &c.

2. *Contrarium voluntati*, hoc est, inclinationi voluntatis elicitæ, vel naturali, unde additum est: *vel naturæ.* Hinc pœna etiam dicitur afflictio, quam quis ad satisfaciendum acceptat; quia inclinationi naturali repugnat: Item peccatum quantumvis homini voluntarium, quod Deus in vindictam præcedentis permittit; quia vitiat naturam: Denique amissio gratiæ, licet eam ex ignorantia vel malitia peccator non curet; quia peccatorem reddit infelicem. 3. *Ad puniendam culpam illatum*; sicut enim culpa infert & meretur pœnam, sic pœna supponit culpam, & propter hanc seu in vindictam pro aliqua culpa infertur.

32. ℞. II. Pœna 1*mo* alia est simpliciter pœna, alia satisfactoria, alia medicinalis. *Pœna simpliciter* dicitur, quæ modo allatas conditiones omnes habet, & præterea est effectus culpæ in eo, qui hunc patitur, ac intelligitur inferri ab extrinseco per modum sententiæ vindicativæ. Hinc dolor animi de culpa commissa: merus cruciatus aut pœnalitas, qualis est sectio ægri facta a medico: tormenta a Christo pro nobis tolerata pœna simpliciter non sunt: neque homo etiam hanc sibi infert, nisi quantum est spontaneus executor vindicis jubentis. *Satisfactoria*, quæ voluntarie suscipitur, & suscipi etiam potest ab eo, qui culpam, ob quam pœna debetur, non commisit. Exemplum extat in Christo, & etiam justis, qui pro aliis satisfacere possunt. *Medicinalis*, quæ non tantum ad vindicandam culpam, sed ad aliud etiam bonum patienti vel aliis procurandum ordinatur. Quin sine culpa etiam infligi

figi eam posse probare videtur testimonium Christi de cæcitatis pœna Joan. 9.

2do. Alia est *vitæ præsentis*, cujus varietatem tristi experientia quotidie discimus: alia *futuræ vitæ*, quæ in purgatorio vel inferno luitur. Postrema subdividitur in pœnam damni ac sensus. *Pœna damni* est privatio visionis Dei beatificæ: *Pœna sensus* vocatur cruciatus ignis & tormentorum sive corpus sive animam affligentium, denominatione a potiori desumpta; quia, quæ hominem cruciant, potissimum sensibus percipiuntur.

DISPUTATIO II.

De

Peccato Personali.

CAPUT I.

De Peccato Mortali & Veniali.

ARTICULUS I.

An inter mortale & veniale peccatum sit discrimen?

33. Nota I. Ex effectu traxit nomen utrumque peccatum. *Mortale* dicitur, quod mortem animæ, gratia eam seu vita supernaturali privando, affert, & peccantem justo Dei odio pœnaque æterna per se dignum facit. *Veniale*, quod facile veniam meretur ex eo, quod non afferat mortem animæ, nec pœna æterna sit dignum. Propriam hanc ac realem venialis usurpationem esse Catholici jam universi sentiunt, vocantque hoc *veniale ex natura sua*, ad distinguendum *a veniali ab eventu*, quod dicitur illud, quod condonatur: & a *veniali ex causa*, seu illo, quod aliquo modo venia dignum est, quia ex ignorantia vel passione commissum; ut nonnunquam a SS. Patribus, præsertim S. Ambr. & Aug. usurpatum est, qui postremus etiam mortale nomine criminis, veniale nomine peccati in Enchir. C. 64. expressit.

34. *Nota II. Jovinianus & Pelagius* omne discrimen negabant; & ille quidem dicebat quæcunque peccata pœna æterna puniri; hic vero quolibet peccato justitiam amitti. Hinc cum negare non posset plures esse justos, homines sine omni prorsus peccato in hac vita vivere posse contendit, ut S. Hier. in Dial. cont. Pelag. & S. Aug. L. de hæres. C. 88. referunt. Similiter docebant quidem *Wicleffus, Lutherus & Calvinus*, peccata omnia ex natura rei esse mortalia & pœnam mereri æternam: de facto tamen & in actu secundo penes quosdam, ob conditionem extrinsecam peccantis aut Dei imputantis, esse venialia.

Et *Wicleffus* quidem, teste Waldensi Tom. 2. de Sacram. C. 54. peccata reproborum omnia mortalia, electorum non nisi venialia dixit.

Lutherus voluit peccata infidelium esse mortalia, & imputari a Deo ad pœnam æternam, fidelium autem venialia & non imputari, sed condonari, præter incredulitatem seu peccatum infidelitatis; ut ex assertion. omnium Artic. & L. de Captiv. Babyl. ac alibi colligitur.

Calvinus partim convenit cum Luthero, dum L. 2. Inst. C. 8. §. 59. & L. 3. C. 4. §. 28. scribit peccata fidelium esse venialia ex Dei misericordia, & non imputari: partim cum *Wicleffo & Joviniano*, dum L. 3. Inst. C. 2. §. 11. cum postremo docet fidem esse donum electorum non amissibile, & inde cum priore deducit, peccata electorum esse venialia.

His prope accesserunt Catholici olim nonnulli, nempe *Gerson, Almayn. & Joannes* Ep. Roffensis, qui affirmabant peccata omnia de se, si districte judicemus, esse mortalia & mereri pœnam æternam; ex benignitate tamen Dei factum, quod quædam peccata censeantur venialia, neque expellant gratiam aut pœna æterna puniantur. *Michaelis Baji*, peccatum veniale ex natura sua negantis, propositionem damnatam infra recitabimus. Ex triplicis hujus erroris refutatione verum & reale discrimen inter peccatum mortale & veniale elucescet.

35. *Dico I.* Dantur quædam peccata proprie venialia, nec omnia peccata sunt mortalia. Est *de fide. Prob. ex* Scriptura I. Quia dantur peccata, quæ justis ita inhærent, ut propterea non desinant esse justi. Talia

sunt

ſunt, de quibus ſermo eſt Prov. 24. v. 16. *Septies in die cadet juſtus, & reſurget.* Eccl. 7. v. 21. *Non eſt homo juſtus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* 1. Joan. 1. v. 8. *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus.* Jac. 3. v. 2. *In multis offendimus omnes.* Quæ certe de omnibus & de ſe ipſis ab Apoſtolis dicta referri ad mortalia nequeunt.

II. Quia peccata quædam ſunt, quæ non puniuntur æterna pœna. Ejusmodi ſunt, propter quæ quis Matth. 5. v. 22. dicitur *reus judicio* aut *concilio*, cum alter dicatur *reus gehennæ*. Item quæ 1. ad Cor. 3. v. 12. *ſuperædificat* tanquam *lignum, fœnum & ſtipulam*, & tamen dicitur *ſalvus* fore, *ſed quaſi per ignem.*

III. Quia peccata quædam comparantur rebus leviſſimis, *feſtucis* Luc. 6. v. 41. *culicibus* Matth. 23. v. 24. *ſtipulis & fœno* l. c. ad Cor., cum alia ibidem *trabibus, camelis, æri* conferantur.

Prob. ex TRADITIONE. I. Conc. Milevit. Can. 7. ſic loquitur: *Item placuit, ut quicumque dixerit in oratione Dominica ideo dicere Sanctos: Dimitte nobis debita noſtra; ut non pro ſe ipſis hoc dicant, quia non eſt in eis neceſſaria iſta petitio, ſed pro aliis, qui ſunt in ſuo populo peccatores, & ideo non dicere unumquemque ſanctorum, dimitte mihi debita mea, ſed, dimitte nobis debita noſtra, ut hoc pro aliis potius, quam pro ſe petere intelligatur, Anathema ſit.* Similia extant Can. 6. & 8. Concordat Conc. Trid. Seſſ. 6. C. 11. *Licet in hac mortali vita quantumvis Sancti & juſti in levia ſaltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant; non propterea deſinunt eſſe juſti. Nam juſtorum illa vox eſt humilis & verax: Dimitte nobis debita noſtra.*

II. Eadem in hæc verba: *dimitte nobis debita noſtra*, commentantur S. AUG. cont. 2. epiſt. Pelag. S. HIERON. in Dial. 2do cont. Pelag. ubi etiam utitur ſententia Pſ. 31. *Pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno;* & illud ad Hebr. 5. de Sacerdote, qui offerre primum debet pro peccatis ſuis; *nam ſi juſtus*, inquit, *non eſſet, non juberetur offerre, neque etiam pro ſe, ſi omni peccato careret.* Aliorum Patrum teſtimonia

plu-

plurima vide apud Suarez hic & Bellarm. de Amiss. Gratiæ L. 1. C. 5. & seqq.

Prob. ex RATIONE. I. Mortale tollit vitam animæ per hoc, quod quis malit offendere Deum, quam carere bono concupiscentiæ suæ; sicut vita animæ intelligitur in hoc, quod quis malit carere omni bono creato, quam Deum offendere: Et pœna æterna dignum est, quia est aversio a Deo. Atqui multa sunt peccata, v. g. otiosum verbum, animi inter orandum distractio, ira, aut damnificatio proximi levissima, cum quibus non est is animus, & quæ etiam non sunt aversio a Deo, cum non repugnent charitati, ut D. Th. 1. 2. q. 87. a. 5. & p. 3. q. 86. a. 4. ostendit. Ergo.

II. Dantur inter homines offensæ leves, quæ amicitiam non dissolvunt; imo hoc amicitiæ ratio exigit, ut leves ac inter amicos vix evitabiles offensiunculæ amicitiam non dirimant. Ergo & inter Deum ac homines ejusmodi admitti æquum videtur; tum quia minus evitari forsan posse videntur ab homine offensæ contra Deum omnes, siquidem & justum septies in die cadere Scriptura testetur: tum quia amicitia Dei est moraliter conservabilis; non esset autem, si per quamcunque offensiunculam etiam semi-voluntariam solveretur.

III. Alienum omnino videtur ab infinita Dei sapientia æque ac misericordia, Deum graviter adeo per verbum otiosum, risum immoderatum &c. offendi, ut hominem, licet justum & amicum, æterno mox odio ac pœna dignum judicet. Certe justitia humana morti eum non addicit, qui per levem v. g. negligentiam domum incendit, licet illud supplicium in eum decernat, qui ex industria id fecerit; cum tamen secundum adversarios utrobique commissum sit peccatum mortale & idem damnum illatum. Eccur ergo justitia Divina, quæ humanæ regula est, reum mortis judicare censenda sit tam eum, qui jocose mentitus fuerit; quam eum, qui pejeravit? qui blasphemavit?

36. *Dico II.* Peccata venialia non sunt talia propter extrinsecam conditionem aut peccantis hominis, aut Dei non imputantis. Est *de Fide. Prob.* 1ma *pars. I. cont. Wicleffum & Calvinum.* Prædestinati possunt peccare mortaliter, & reprobi venialiter. Nam Adam, David & Petrus Ap. fuerunt prædestinati; sed hi peccarunt

mor-

mortaliter. De Adamo quidem testatur Genes. 2. v. 17. *In quocunque die comederis ex eo, morte morieris.* Ad Rom. 5. v. 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors.* De Davide Psalmus 50. ubi inter cætera dicit Propheta: *Tibi soli peccavi & malum coram te feci.* Et: *Cor mundum crea in me Deus, & Spiritum rectum innova in visceribus meis.* Item: *Redde mihi lætitiam salutaris tui.* Nec obstat, quod addat: *Et Spiritum sanctum tuum non auferas a me.*

Id enim non indicat Spiritum gratiæ sanctificantis mansisse in Davide peccatore; sed significat, quod gratia Spiritus denuo cœperit esse in pœnitente, cum ei pœnitentiam inspiraverit. De quo vid. S. Ambros. in Lib. de Apologia David. S. Aug. in Ps. 50. &c. De Petro testantur lacrymæ Matth. 26. & S. Aug. Tr. 66. in Joan. ac ipsum etiam factum, nempe negatio Christi, quam nemo prudens a mortali culpa excusare potest. E contrario potest reprobus jocose mentiri, aut otiosa proferre verba; quæ mortalia peccata dicere, nulla ratio aut fundamentum adest.

Conf. Sententia hæc erronea supponit errorem alium, scilicet reprobis nullum peccatum vere remitti, contra veritatem & necessitatem Sacrament. Baptismi ac Pœnitentiæ: facit, ne cognosci possit, quodnam sit peccatum mortale; cum constare nequeat, quinam reprobus aut prædestinatus sit: dat licentiam prædestinatis impune adulterandi, fornicandi, pejerandi &c. cum tamen Apost. 1. ad Cor. 6. dicat: *nolite errare: neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri* &c. *regnum Dei possidebunt.*

- *II. Cont. Luth. & Calv.* iisdem argumentis. Nam Adam & David etiam fuit fidelis, & Petrus præterea renatus: Error hic supponit alios, scilicet peccatum mortale posse esse in justo, conservata ejus justitia, contra Paulum ad Rom. 8. & totam Canonicam 1*mam* Joannis: Item peccato nullo, nisi infidelitate justitiam amitti, contra sententiam Matth. 25. judicis eos etiam condemnantis, qui opera misericordiæ non fecerint, & Paulum inter opera carnis a regno Dei exclusura etiam luxuriam, ebrietatem, homicidia &c. l. c. numerantem.

Conf.

Conf. SCRIPTURA & PATRES distinguunt peccata inter se non ex personarum conditionibus, sed velut ex ipsarum actionum merito: Præterea peccata Christianorum, cæteris paribus, censent graviora propter majorem scientiam & beneficia accepta, ut ex c. 6. & 10. ad Hebr. clare colligitur & asseritur a Sanctis.

Prob. 2*da pars*, quam Conc. TRID. Sess. 6. Can. 25. his verbis definit: *Si quis in quolibet bono opere justum saltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius est, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri; tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; Anathema sit.* Quia dicere peccatum veniale esse tale, quia Deus non imputat, licet in se mortale sit, est imprimis contra justitiam Dei & ea scripturæ loca, quæ peccantibus dignas minantur pœnas: Deinde est contra bonitatem Dei, & scripturæ textus, quibus dicitur Deus odisse impium & impietatem ejus: Demum est contra justorum innocentiam, quam scriptura sæpius prædicat.

Conf. Si ex *imputatione Dei* aliquid est peccatum; ergo ideo Deus offenditur, quia ipse imputat peccatum & offensam, & consequenter, quia vult offendi; ab altero autem non offenderetur, quia non vellet ab eo offendi, si illi non imputaret. Atqui hoc non videtur in Deum cadere posse; ergo. Accedit, quod Deus prudenter & juste non aliter imputare possit peccatum, quam reipsa imputabile est.

37. *Dico III.* Peccata venialia sunt talia *ex natura sua*. Sequitur ex præcedentibus, & est contradictoria propositioni inter damnatas a PIO V. & GREG. XIII. Bajanas 20mæ: *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.* *Conf.* I. Juxta Conc. TRID. Sess. 14 c. 5. & sensum universæ Ecclesiæ peccata quædam, nempe mortalia, necessario sunt exponenda in confessione: quædam vero, scilicet venialia, utiliter quidem, sed non necessario aperiuntur. Atqui si omnia ex natura sua essent peccata mortalia, quædam autem ex benignitate tantum venialia, vel omnia forent necessaria confessionis materia: vel pœnitentes nescirent, quænam reticeri possent; quod utrumque est absurdum & menti ac fini Concilii ac Ecclesiæ repugnat. Ergo.

Conf.

Conf. 2. Quod peccata, quæ *ex natura* non sunt venialia, censeantur ex benignitate Dei talia, potest dupliciter intelligi; 1*mo*, quia revera habent turpitudinem mortalibus propriam, quam Deus tamen in illis dissimulat; & in hoc sensu coincidit cum sententia hæreticanum. pr. rejecta: 2*do*, quod hæc peccata ex se sint apta ad talem turpitudinem; quia posset Deus, si vellet, obligare hominem, ut sub reatu culpæ mortalis vitaret ea peccata, quæ nunc sunt venialia: illam tamen turpitudinem in his jam non inveniri, quia Deus noluit ita hominem obligare. Sed hic sensus falsus est.

Nam *ex natura rei* præcepta Dei non magis minusve obligant, quam ipsis rebus & actionibus sit consentaneum; cum hoc tribuendum sit Divinæ sapientiæ, sanctitati & justitiæ. Præterea non ideo negandum esset, peccata quædam ex natura sua esse venialia. Præceptis enim positivis non fiunt ea, quæ mortalia sunt, venialia, sed potius econtra, quæ ex se non nisi venialia sunt, ob legis obligationem mortalia evadunt; sicut de se indifferentia sub mortali aut veniali peccato prohiberi possunt.

Objectiones.

38. *Objic. I.* Scriptura de peccatis *indefinite* pronuntiat, quod peccantem faciant morte dignum. Ergo. ℞. D. pronuntiat hoc de omnibus mortalibus C. de peccatis quibuscunque & generatim N. Distinctio clarior fiet ex celebrioribus textibus, qui maxime afferuntur.

I. Deuter. 27. dicitur: *Maledictus, qui non permanserit in omnibus, quæ scripta sunt in libro Legis hujus.* ℞. Agitur hic de eo, qui non observat præcepta, quorum eodem cap. mentio est facta. Prohibentur autem ibi idololatria, homicidia & similia, quæ ex natura sua sunt mortalia, & maledictionem utique inducunt. Eadem responsio repetitur ad ℣. 10. cap. 3. ep. ad Galat. qui eandem sententiam repetit.

II. Ezech. 18. v. 4. dicitur: *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur.* ℞. Et hic sermo est de mortalibus ibidem enumeratis. Præterea refellit Propheta hac enuntiatione querelas Judæorum, qui se puniri dicebant ob

pec-

peccata non sua, sed parentum. Unde verba illa hunc sensum habent: quisque ob proprium suum, non alienum delictum pœnas feret; ideoque v. 20. sic legitur: *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: Filius non portabit iniquitatem Patris, & Pater non portabit iniquitatem filii &c.*

III. Ad Rom. 6. v. 23. dicitur: *Stipendium peccati mors.* ℟. Manifestum est, hæc referri ad v. 19. ubi de peccatis ex genere suo mortalibus sermo fuit: *sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ & iniquitati &c.* Adde toto hoc cap. agi de peccatis, quæ pugnant cum gratia, tanquam animæ vita, adeoque mortalibus; cum per venialia, ipsis Luthero & Calvino testibus, vita animæ non excludatur.

IV. Jacob. 2. v. 10. dicitur: *Quicunque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* ℟. Sequitur v. 11. *Qui enim dixit: Non mœchaberis, dixit &: Non occides. Quod si non mœchaberis, occides autem, factus es transgressor legis.* Ex quo constat Apostolum loqui de peccatis gravibus. Ubi vero C. 3. v. 2. ait: *In multis offendimus omnes*; satis declarat se agere de venialibus, cum mox subjungat: *Si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir.* Ostendit enim se verba facere de ea offensione, quæ *perfectioni* opponitur: non autem, quæ *charitati*, quæ finis legis est, hujusque integritati repugnat; ut in primo dicitur.

V. Matth. 5. v. 19. dicitur: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis; minimus*, hoc est, nullus, *vocabitur in regno Cœlorum.* ℟. Contextus hunc sensum reddit: qui solverit mandata, quæ sunt de internis odiis, concupiscentiæ motibus &c., quæ mandata videri possent, & Pharisæis videbantur minima, ille nullus erit in regno Cœlorum; eoquod & hæc mandata servare oporteat, contra ac Pharisæi hactenus fecerant & docuerant. Alii, cum addantur priori commati hæc verba: *& docuerit sic homines*, interpretantur in hunc sensum: qui prava interpretatione corruperit verbum Dei, & docuerit, ibi non esse peccatum, ubi tamen subest; ille nullus erit in regno Cœlorum, quia scilicet, id faciendo, mortaliter peccat.

Inst. I. Cum dilectione Dei *ex toto corde*, quæ Matth. 22. præcipitur, pugnat omne peccatum; peccans enim

enim diligit aliquid præter Deum, imo oppositum Deo. Ergo omne peccatum est mortale; quia 1. Joan. II. v. 14. *qui non diligit, manet in morte.*

℞. *D. A.* Pugnat cum dilectione actuali C. habituali N. Habitualis dilectio hic intelligitur, qua quis erga Deum ita animo est comparatus, ut malit omnia alia, quam Deum, amittere: actualis sumitur pro actu amoris Dei a pia voluntate elicito. Præcipitur quidem in textu laudato amor habitualis, non autem actualis, saltem pro omni tempore; utpote qui in mortali hac vita impossibilis est. Cum habituali autem amore stare posse peccatum leve satis manifestè colligitur ex scripturis, quæ testantur L. 3. Reg. 14. Davidem, & 4. Reg. 23. Josiam *toto corde secutos esse Deum:* Zachariam item & Elisabeth Luc. 1. *Ambulasse in omnibus mandatis & justificationibus Domini*; quibus tamen absque dubio convenit illud Joannis: *Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus.* Et illud Jacobi: *In multis offendimus omnes.*

Inst. 2. Minimum opus bonum meretur vitam æternam, ut patet ex illo Matth. 10. *Quicunque dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ, non perdet mercedem suam;* ergo & minima peccata merentur pœnam æternam. *Conf.* Joan. 13. Christus Petro ait: *Si non lavero te, non habebis partem mecum.* S. Aug. autem in hunc locum, & S. Bernard. per lotionem pedum intelligunt purgationem a venialibus, propter verba præsertim sequentia: *qui lotus est, non indiget, nisi ut pedes lavet.* Ergo etiam venialia a regno Dei excludunt, & sic mortalia esse cognoscuntur.

℞. *T. A. N. Conf.* Nam 1. non dicitur: vitam æternam possidebit; sed: *non perdet mercedem suam.* Ergo & male infertur: veniale meretur pœnam æternam; sed sequitur tantum, non futurum sine pœna, quod omnino concedimus, quin tamen æternam pœnam admittere necesse sit. 2. Dare minimo operi supernaturali maximum præmium ingens liberalitas & misericordia est, quæ Deo convenire potest: dare autem peccato minimo maximam pœnam injustitia & crudelitas est, quæ cadere in Deum nequit. 3. Dare calicem aquæ frigidæ ex charitate ob dignitatem gratiæ opus magnum est & meritorium vitæ æter-

næ: huic autem operi opponi non debet veniale, quod ſtat cum charitate, ſed mortale illi repugnans.

Ad Conf. ℞. 1. *D. Conſ.* Excludunt a regno Dei perpetuo & ex natura ſua N. ſolum ad tempus, donec ſcilicet ſint abſterſa, & quia *nihil coinquinatum intrabit in regnum cœlorum*, ut Apoc. 21. dicitur, C. ℞. 2. *N. Conſ.* Si enim Antecedens ſumatur cum S. Basilio in ſenſu litterali de materiali pedum lotione, ita ut notetur inobedientia Petri nolentis permittere, ut lavarentur ſibi pedes; ſermo eſt de peccato mortali, & male deſcenditur in conſequente ad peccatum veniale.

Inſt. 3. Chriſtus Matth. 5. non loquitur de venialibus, ſed de diverſis generibus mortalium; nam *reus judicio* & *reus concilio* apud Judæos reus erat criminis capitalis.

℞. Textum 1*mum* Hier. Chrysost. Greg. M. apud Suar. hic adhibent ad oſtendenda peccata venialia, & inde recte probant; quia Chriſtus antea dixit: *Audiſtis, quia dictum eſt antiquis, non occides: qui autem occidit, reus erit judicio; Ego autem dico vobis &c.* Diſtinguit ergo pœnam a judicio vel concilio inflictam a *gehenna*; quia pœna licet capitalis inflicta ab hominibus eſt temporanea, *gehenna* æterna. Male itaque HH. dicunt, *gehennam* fuiſſe pœnam apud Judæos uſitatam; quia Chriſtus eam alias non diſtinguere potuiſſet ab ea, quæ a Concilio decernebatur, cum hoc judicaret de cauſis graviſſimis, neque eo ſuperius tribunal apud Judæos eſſet: quare dicendum per *gehennam* fuiſſe ſignificatam pœnam, cui nulla, ab hominibus illata comparari poteſt.

Inſt. 4. Verba otioſa ſunt peccata mortalia; quia Matth. 12. dicit Chriſtus: *Omne verbum otioſum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die judicii.* Si autem reddent rationem, etiam ob illud damnari poſſunt; nam Chriſtus addit: *Ex verbis enim tuis juſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.*

℞. S. Hier. aliquando quidem doctrinas vanas & contra fidem erroneas vocat verba otioſa: Chriſtus tamen hic juxta communem Interpretum loquitur de verbo pure otioſo & jocoſo, & ita leviter malo; quod etiam non impunitum manebit, niſi pro eo ſit ſatisfactum. Unde

1*mo*

imo non meretur mortem ex eo, quod de eo sit reddenda ratio in die judicii. Nam hæc poterit dari, quin illud peccatum puniatur post extremum judicii diem, conscientia scilicet ibidem testatura, quod pro verbo etiam otioso pœnam vel satisfactionem homo subierit, vel adhuc præstanda restet in damnandis.

Nec 2*do* ex eo, quod Christus addiderit: Ex verbis tuis justificaberis &c. Nam per hæc non intelliguntur verba otiosa, sed ea, quibus homo rationem reddet in judicii die. Præterea non dicitur, propter quamvis culpam hominem esse condemnandum ad mortem, sed subiturum pœnam. Simili etiam ratione Matth. 5. dicitur: *Non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem;* Licet enim propter unicum quadrantem debitor non statim mittatur in carcerem, debet tamen & hunc solvere.

Inst. 5. Ps. 31. v. 2. dicitur: *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum.* Ergo ex sola Dei imputatione sumitur, quod peccatum inducat vel non inducat mortem. ℞. *N. Conf.* Eodem Ps. v. 1. David *beatos* vocat, quorum *remissæ sunt iniquitates*, & v. 6. Deum allocutus, *tu remisisti*, inquit, *impietatem peccati mei.* Si vero peccata justorum non imputarentur, quid remissione opus foret? Supponitur itaque potius in peccatis condignitas, propter quam alia ad pœnam æternam, alia ad temporalem pœnam Deus deputet, quam ut sequatur, peccatum per imputationem fieri mortale. Quare sensus est: Beatus vir, cui peccatum *plane* remissum est tum quoad culpam & reatum pœnæ æternæ, tum quoad pœnam temporalem.

39. *Objic. II.* Ss. Patres peccata, quæ nos venialia dicimus, docent quoad se & sine respectu ad misericordiam divinam esse gravia & excludere a beatitudine. Sic enim Aug. L. 9. Conf. c. ult. *Væ etiam laudabili vitæ hominum, si remota misericordia excutias eam.* Et Ep. 29. *Cum Rex justus sederit in throno, quis gloriabitur castum se habere cor? aut mundum se esse a peccato? Quæ igitur spes est, nisi superexaltet misericordia judicium?* Et L. 2. de peccat. merit. & remiss. C. 3. *Quis cum aliqua spe adipiscendæ salutis æternæ de hac vita migraret, manente illa sententia, quod quicunque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus;*

nisi post paululum sequeretur . . . Superexaltat autem misericordia judicium. Ergo.

℞. *N. A. Ad textum* 1*mum* ℞. Significat hic, homines etiam sanctos non carere peccatis venialibus, ob quæ, nisi misericorditer condonentur, gravissimas in purgatorio pœnas soluturi sint. Hanc enim per verba recitata rationem reddit, cur oraturus sit pro matre sua, quam ibidem multum laudat. *Ad 2dum* ℞. similiter. Loquitur enim hic de judicio singulari, dicitque neminem esse purum a veniali macula, & sine Dei misericordia spem non esse beatitudinis statim ab obitu obtinendæ.

Ad 3tium ℞. Sensus est, neminem cum spe adipiscendæ beatitudinis mori posse, nisi Deum sciret misericordem, & veniam ab eo sperare posset; tum quia venialia, in quibus offendimus omnes, disponunt ad mortale: tum quia vel unicum mortale sufficit ad perditionem hominis æternam; nemo autem certo novit, num nullum unquam mortale commiserit, aut si admisit, num in gratiam Dei per veram pœnitentiam redierit?

Inst. Idem Tr. 1. in Ep. Joan. *Ista levia*, inquit, *quæ diximus, noli contemnere; si contemnis, quando appendis, expavesce, quando numeras. Levia multa faciunt unum grande. Multæ guttæ implent flumen: multa grana faciunt massam.* Similia in ep. 29. & 108. Tr. 12. in Joan. & Con. 3. ad Ps. 118. leguntur. 2. S. Basil. in QQ. compendio explicatis q. 4. scribit, nullum peccatum esse contemnendum ut parvum, cum revera nullum parvum sit, & secundum Apostolum peccatum omne sit *stimulus mortis.* 3. S. Hier. L. 2. Dial. adv. Pelag. ait: *Si ira & sermonis injuria atque interdum jocus judicio, concilioque & gehennæ ignibus delegatur; quid merebitur turpium appetitio &c.?* 4. S Chrys. hom. 12. ad Pop. docet non esse peccatum levius accipere duos obolos, quam magnam pecuniæ quantitatem.

℞. *ad* 1. S. Th. 1. 2. q. 88. a. 4. docet, mentem S. Aug. eam fuisse, quod multa venialia, si negligantur, paulatim disponant hominem ad mortale; non vero, quod formaliter faciant mortale. 1mum enim sensum scriptura Eccli. 19. etiam indicat: alterum rationes apertæ condemnent. *Ad* 2. ℞. Nec auctoritas loquentis urget; quia non constat certo, num eæ quæstiones sint Basilii M., an

an Eustathii Sebasteni, cujus errores damnati sunt in Conc. Gangrensi; certe postremo tribuuntur a Sozomeno & Nicephoro: nec urget sensus verborum; qui est, nullum peccatum, quod spernitur, esse parvum ratione periculi, & peccati mortalis, ad quod disponit: atque sic etiam veniale peccatum esse stimulum mortis.

Ad 3. ℟. S. HIERONYMUM hic non habuisse rationem ordinis in enumeratione illa peccatorum & pœnarum correspondentium, sed numerum tantum attendisse; cum Domini sententiæ repugnare non voluerit, quam ipse paulo ante adduxerat. *Ad* 4. ℟. Sermonem hic esse de eo, qui plus accipere voluit, sed nonnisi duos obolos auferre potuit; unde tantum sequitur, quod defectus externi actus voluntatem malam non excuset a peccato.

40. *Objic. III.* Omne peccatum est transgressio legis divinæ: est offensa Personæ infinitæ; ergo omne peccatum est grave. *Conf.* Quilibet etiam venialiter peccans plus amat creaturam, quam Deum, & huic illam præfert; ergo graviter peccat.

℟. *D. A.* Omne peccatum est transgressio legis Divinæ graviter vel leviter obligantis C. semper graviter obligantis N. Item est gravis vel levis offensa personæ infinitæ T. semper gravis N. vide inf. dicenda. *Ad Conf.* ℟. *N.* vel *D. A.* Amat creaturam plus intensive C. appretiative N. Qui venialiter peccat, est actualiter vel habitualiter paratus bonum illud, quod in peccando habet, contemnere, si id præcepto graviter obligante Deus prohibeat; ergo amat Deum simpliciter & appretiative plus, quam creaturam, nec hanc illi præfert: afficitur tamen hic & nunc magis a creatura, quam a Deo, ab eaque movetur ad aliquid Deo displicens faciendum; unde, quia Deum non omni modo & perfecte appretiat, venialiter peccat.

Adde, quod non requiratur, ut quis *positive* sit ita habitualiter paratus, quatenus ejusmodi actum antea habuerit, nec retractaverit; quia etiam peccatores, seu, qui non sunt in statu gratiæ, venialiter peccare possunt: sed ad hoc, ne quis dicatur per veniale creaturam præferre Deo, satis est, quod sit ita habitualiter paratus quasi *negative*, nempe hoc sensu, quod peccatum veniale vel electio boni temporalis consistat cum voluntate contemnendi illud, si esset graviter prohibitum, & hanc voluntatem

 non

non excludat: Item quod eligens objectum leviter prohibitum per hoc non eligat graviter prohibitum, & hinc non eligat aversionem a Deo, ut facit mortaliter peccans; non enim vult, & consequenter non mavult per suum actum separationem a Deo potius, quam ab illo actu abstinere.

Inst. 1. Veniale peccatum minuit charitatem, & consequenter amicitiam Dei; quia hæc consistit in charitate; ergo.

℟. *D. A.* Minuit charitatem habitualem N. actualem C. Amicitia Dei stat in gratia, quæ Deo nos gratos & dilectos facit: & in charitate, qua Deum habitualiter super omnia diligimus, ut d. n. 119. Veniale non aufert hujus gratiæ & habitualis charitatis gradum ullum, sed solum minuit, vel potius impedit fervorem charitatis actualis, quatenus qui peccat, hoc actu non se vult omnimode conformare beneplacito Divino.

Inst. 2. Ex gravitate pœnæ, qua delictum punitur, colligitur hujus gravitas. Sed pœna, qua veniale peccatum punitur, est gravissima, & major, quam omnes hujus vitæ pœnæ; ergo.

℟. *D. min.* Est pœna gravissima respective ad culpas civiles & pœnas in hac vita C. respective ad culpas morales & mortales ac pœnas alterius vitæ N. Culpa mortalis enim inducit odium ac inimicitiam Dei, meretur pœnas æternas cum desperatione & extrema miseria conjunctas, quorum neutrum veniali convenit. *Nec obstat*, quod quis sub mortali teneatur etiam vitare culpam civilem levem, cui ab hominibus constituta est pœna mortis; unde sequatur sub eadem obligatione vitandum esse peccatum veniale, cui major pœna, quam mortis, a Deo sit decreta. *Disp.* est; quia pœna illa ab hominibus statuta est maxima in humano judicio & irreparabilis, ac Deus præterea imperat sub obligatione gravi, leges humanas sub pœna mortis latas observare propter charitatem, quam quilibet sibi ipse debet. Pœna autem venialis peccati nec maxima nec irreparabilis est, nec ejus culpa prohibita est a Deo sub obligatione gravi.

Inst. 3. Peccatum veniale meretur pœnam æternam; nam 1*mo* est majus malum, quam æterna pœna, cum

cum hanc potius, quam illud eligere oporteat; ergo & hanc per se meretur. 2do Deus illud posset nunquam remittere; quia remissio peccati est gratuita: ergo posset & illud in æternum punire. 3tio Peccatum veniale in damnatis juxta probabilem in æternum punietur; ergo meretur pœnam æternam.

℞. *N. A. Ad Prob. 1mam D. A.* Est majus malum ratione ineligibilitatis C. ratione pravitatis N. Carentia visionis boni infiniti & pœna sensus (intellige præcisam a blasphemiis & odio Dei) est malum in genere physico; proinde secundum se & naturam suam non est simpliciter mala, sed tantum secundum quid & respective ad eum, qui illam patitur. Peccatum vero est in genere mali moralis; consequenter in se quid illicitum ac nunquam eligendum, atque hinc minus eligibile, quam pœna æterna aut ullum malum physicum. Sicut tamen veniale in suo genere non est culpa maxima, pœna autem æterna est maxima in genere pœnæ & mali physici; sic peccato veniali non debetur pœna æterna, quia culpæ levi pœna maxima non convenit.

Ad 2dam D. A. Posset nunquam remittere homini injusto C. justo *subd.* si ageret ut absolutus dominus C. Si ut justus judex, & simul pater & amicus cum filio adoptivo & amico N. Justus ratione gratiæ sanctificantis, vi cujus filius est & amicus Dei, habet jus ad visionem Dei; ad hanc autem cum pervenire nequeat, quamdiu veniali maculatus est, Deus hoc illi quocunque demum modo remittere tenetur. Promissionem hujus habemus Matth. 6. *Si enim remiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta vestra.* Unde S. Aug. L. de cor. & grat. C. 13. ait, in judicio misericordiam bonis meritis justorum esse reddendam. *Merentur enim, qui bene operantur, ut Deus misericorditer indulgeat, si quid manente charitate deliquerint.* D. etiam *Consⁱ.* Ergo posset Deus illum in æternum punire spectando absolutum Dei dominium, secundum quod etiam innocentem punire æternum potest C. spectando rationem culpæ, cui Deus ceu justissimus judex pœnam proportionatam statuit N.

Ad 3tium D. A. Punietur per se & ratione culpæ in æternum N. per accidens ratione subjecti nolentis redire

cum Deo in amicitiam, vi cujus acquireret jus aliquod ad gratiam culpæ remissivam T.

Inst. 4. Homo propriis viribus & sine gratia Dei non potest resurgere a veniali: & juxta probabilem non potest condigne satisfacere pro veniali; ergo veniale ex se manet æternum, & puniri in æternum juste potest.

℞. *D. Conf.* Si homini aliunde non debeatur aut obveniat aliquid, vi cujus resurgere possit, aut quocunque modo emundari a suo peccato T. Si debeatur aut obveniat, ut modo dictum N.

Inst. 5. Peccatum veniale sæpe parum distat a mortali, v. g. in materia furti modica differentia unius v. g. solidi potest ex veniali facere mortale, & vicissim. Ergo tale peccatum specie erit idem cum mortali, & pœnam æternam merebitur.

℞. *D. A.* Veniale sæpe parum distat a mortali materialiter sumpto & per respectum præcise ad objectum C. a mortali formaliter sumpto & per respectum ad legem prohibentem N. Quantitas 15. solidorum, quæ interim supponitur esse gravis materia furti, non differt multum & specie physica à quantitate 14. solidorum; quia tamen solidus unus aliis 14. solidis additus complet materiam, cujus ablatio est graviter prohibita, hinc quantitas 15. solidorum ab alia differt morali specie, & per respectum ad legem.

Inst. 6. Quod unum peccatum sit mortale, aliud veniale, habetur ex solis Dei præceptis diversis, quibus opponuntur; ergo saltem ex sola voluntate Dei & non ex sua natura differunt.

℞. *T. A. D. Conf.* Ergo differunt ex sola Dei voluntate, quatenus ex ea dependet, quod actus cum advertentia ad obligationem inde resultantem elicitus sit peccatum vel leve vel grave N. quatenus ex ea pendet, quod detur obligatio talis, qua posita actus cum advertentia ei contrarius sit peccatum grave vel leve C. Quæstio autem non est de voluntate Dei antecedente actum & ordinante, sed de consequente actum ac disponente de eo, jam in ratione suæ moralitatis constituto. Nam & Deus antecedenter facere potest, ut immolatio filii sit opus bonum, & comestio pomi sit mala, si il-

lam

lam præcipiat, hanc prohibeat; ubi tamen Abraham immolare filium jam voluit, & Adam pomum comedit, hoc bonum, illud malum facere non potuit. Dixi: *Transf. Ant.* quia, licet præceptum graviter obliget, si tamen in homine sit imperfecta deliberatio, erit peccatum veniale.

Inst. 7. Quod Deus præcepit, vel prohibuit sub veniali, hoc potuisset sub mortali prohibere aut præcipere. Atqui hoc casu omnia peccata forent mortalia. Ergo, quod jam sint venialia, est a sola misericordia Dei.

℞. *D. A.* Potuisset sub mortali præcipere aut prohibere in casu particulari, & quando adest finis extrinsecus sufficiens, ad levem materiam graviter prohibendam C. universaliter, aut etiam quando non adest ejusmodi finis N. Quamvis enim hoc præcise ratione Dominii Divini possibile sit; quia tamen homo *necessitatem moralem* habet in aliqua saltem peccata venialia indeterminata aut minus deliberata labendi, minus consentaneum foret Legislatoris Divini sapientiæ, bonitati & suavi providentiæ, si omnia sub mortali prohiberet.

℞. 2. *D. Cons.* Ergo, quod ex genere suo leviter culpabilia jam sint venialia, hoc est, non prohibita sub mortali, est ex sola Dei misericordia, de quo tamen non quæritur C. quod jam facta contra legem leviter obligantem sint venialia, hoc est, non deputentur ad pœnam æternam, est ex sola misericordia N. De hoc autem controversia agitur.

41. *Observa.* Pro discernendo peccato *mortali* a *veniali* universim hæc regula dari solet: solum illud est mortale, in quo est materia gravis, quantitas notabilis, plena advertentia & consensus voluntatis plenus; illud autem est veniale, in quo unum ex prædictis deficit. Atque hinc etiam tertia classis venialium, scilicet ex natura sua talium, de quibus hactenus dicebamus, tres venialium species sub se complectitur.

Alia enim sunt *venialia ex suo genere*, & objecto proprio, quæ nimirum circa objectum ejusmodi versantur, ut, quantumcunque hoc crescat, illa tamen non evadant ad malitiam mortalem; sed fieri tantum mortalia queant vel ex conscientia erronea, vel ex dispositione quadam animi mortali, vel alia ex circumstantia,

tia, per quam ad ſpeciem alienam graviter malam transferantur. Talia ſunt verbum otioſum, riſus nimius & alia ejusmodi.

Alia ſunt *venialia ex parvitate materiæ*, quæ ſcilicet in re parva ac levi committuntur; quale eſt furtum unius oboli, utpote quod neque proximum notabiliter lædit, neque eſt ejusmodi, quod apud æquos homines amicitiam tollere queat. Dantur tamen peccata, in quibus nulla materia eſt *levis*, ſed omnis ſufficiens ad peccatum mortale, uti ſunt odium Dei, blaſphemia, hæreſis, perjurium, deſperatio &c., utpote in quibus, quacunque demum in materia deliberate commiſſis, integra ratio malitiæ & tota deformitatis quantitas invenitur. Huc etiam ſpectat delectatio venerea, in qua parvitas materiæ non datur; cum non poſſit eſſe efficaciter volita, quin ipſa pollutio implicite & virtualiter vel placeat, vel intendatur, vel grave ejus periculum incurratur. Quin ab Alex. VII. damnata eſt hæc inter alias propoſitiones ordine 40. *Eſt probabilis opinio, quæ dicit eſſe tantum veniale oſculum habitum ob delectationem carnalem & ſenſibilem, quæ ex oſculo oritur, ſecluſo periculo conſenſus ulterioris & pollutionis.*

Alia ſunt *venialia ex imperfectione actus*, quæ nempe ob ſubreptionem, vel defectum ſive cognitionis, ſive deliberationis, ſive libertatis, ſive conſenſus perfecte voluntaria non ſunt, & hinc rationem mortalis culpæ non participant; quales ſunt ſubiti motus cupiditatis, iræ, invidentiæ & alii ſimiles, qui prius animum occupant, quam ratio deliberare potuerit, an admittendi eſſent, aut ſemiſopitis obveniunt, aut minus advertentes infeſtant.

ARTICULUS II.

Per quæ prædicata intrinſeca differant inter ſe peccatum mortale & veniale?

42. Nota. Tres ſunt de ipſa eſſentiali differentia opiniones. 1ma eſt Scoti, quæ dicit mortale, quod eſt contra legem; veniale, quod eſt contra conſilium; ubi nomine conſilii videtur omnia comprehendere, quæ ad ſalutem non ſunt ſimpliciter neceſſaria. 2da eſt

S. Tho-

S. THOMÆ I. 2. q. 88. a. I. ad I. quæ mortale dicit esse contra legem; veniale autem tantum præter legem; ubi legem non sumit pro ordinatione Dei obligantis quacunque, sed pro lege directe intendente conjunctionem cum Deo seu dilectionem, quæ etiam dicitur finis legis: vel cujus observatio est necessaria ad salutem. 3tia est DURANDI, VEGÆ, ADRIANI, multorumque RR. quæ dicit mortale peccatum esse transgressionem legis graviter obligantis; veniale transgressionem legis leviter obligantis.

Lex autem *graviter obligare* in hac sententia dicitur, cujus observatio præcipitur, aut violatio prohibetur sub interminatione divini odii & inimicitiæ: *leviter*, cujus adimpletio urgetur aut transgressio vetatur tantum sub ratione aut debito incurrendæ displicentiæ divinæ, non autem sub interminatione illa priore. *Signa* porro legis graviter obligantis universim habentur ex Scripturæ effatis, Conciliorum & Pontificum definitionibus, Ecclesiæ ac Patrum sententiis, communi Doctorum aut aliorum etiam prudentum & timoratorum sensu, consuetudine ac usu.

Speciatim vero, si lex continetur in *sacris litteris*, & actio prohibita nominetur abominatio, nefas, detestandum &c., vel dicatur morte aut exclusione a cœlo digna, vel ob illam Deus minetur per verbum *væ* malum grave, aut queiscunque verbis privationem beatitudinis vel pœnas inferni, graviter obligare censetur. Si lex *humana* sit, attendendum est ad verba, quibus obligatio exprimitur: Item ad finem legis, qui si momenti magni sit, & sine obligatione gravi non obtineretur, graviter obligare censetur. Si lex positiva autem non extet, sed ea potius *naturalis* sit, tunc naturali etiam ratione utendum, spectanda materiæ gravitas vel in se, vel in ordine ad Deum, charitatem proximi, & sui etiam ipsius. Præterea vero in his omnibus ad signa illa, universim legum obligationem spectantia, recurrendum est.

43. *Dico I.* Peccata non differunt per hoc, quod mortale sit contra legem, veniale contra consilium, vel præter legem. *Prob.* Etiam veniale peccatum est contra legem Divinam; ergo venialis differentia a mortali non est statuenda in eo, quod veniale sit contra consilium, vel præter legem. *Ant. Prob.* 1mo. Veniale peccatum, utpote

pote moraliter malum, est contra regulam morum; sed regula morum est lex Divina seu æterna; ergo. *2do*. Ubi non est lex, ibi non est prævaricatio nec malitia; sed in veniali est malitia; ergo. *3tio*. Aliqua lex Divina prohibet mendacium; nam Levit. 19. v. 11. dicitur: *Non mentiemini*. Et Eccli. 7. v. 14. *Noli velle mentiri*. Item prohibet *non jurare omnino*, nempe sine necessitate. Ubi ne quis existimet datum esse duntaxat consilium, Christus addit Matth. 5. v. 37. *Sit autem sermo vester, est, est: non, non: quod autem his abundantius est*, A MALO EST. Atqui mendacium ex genere suo & juramentum sine necessitate præcise non est mortale, sed veniale; ergo.

Conf. 1. Si consilium sumatur proprie, quod contra illud est, nequit dici peccatum; ut patet in operibus contra Evangelica consilia positis: Si sumatur late pro iis, quæ ad salutem simpliciter necessaria non sunt, usurpatio vocis est impropria & a scripturis aliena; cum consilium solam directionem significet ad ea, quæ meliora sunt, eligenda: ut ex 1. ad Corinth. 7. patet. 2. Sicut in Republica juxta communem sensum potest ferri & datur lex proprie dicta, quæ aliquid tanquam utile ad bonum Reipublicæ leviter præcipit, cum necessaria graviter imperat; sic & leges proprie dictæ leviter obligantes in Ecclesia habentur, & in jure naturali æque ac Divino inveniuntur.

44. *Dico II*. Propria & essentialis differentia peccatorum est in eo, quod mortale sit libera transgressio legis vel præcepti *graviter* obligantis, veniale sit libera transgressio præcepti *leviter* tantum obligantis. *Prob*. Sicut ex dictis peccata conveniunt, quod sint transgressio legis; sic mortale & veniale differunt, quod illud sit transgressio legis graviter, hoc leviter obligantis: Ergo sicut *1mum* est genus proprium, sic *2dum* est propria differentia.

Conf. 1. Videtur alienum ab æquitate Dei, ejus sapientia suavique providentia, sub obligatione gravi prohibere ea, quæ ex se levem deordinationem a recta ratione & oppositionem duntaxat contra liberalitatem, magnificentiam, eutrapæliam aut veracitatem dicunt: aut quæ minimam materiæ quantitatem, ubi hæc deformitatem minuit, habent: aut quæ sine advertentia, libertate vel consensu ad morales alias actiones requisito, committuntur;

tur; nisi Deus finem alium extrinsecum obligationis gravis habeat, eumque manifestet. Ergo, cum ea tamen peccata sint, sub obligatione levi debent esse prohibita: Ergo omni peccato veniali, scilicet quod vel ex genere suo, vel ex parvitate materiæ, vel ex actus imperfectione tale dicitur, convenit esse transgressionem legis vel præcepti leviter obligantis.

2. Nullum mortale prohibetur tantum sub obligatione levi: numerus vero, periculum, contemptus &c., propter quæ dicuntur peccata venialia transire in mortale, sub obligatione gravi prohibentur, ut singula percurrenti manifestum est; Ergo transgressio legis leviter obligantis soli veniali convenit.

3. Esse transgressionem legis graviter vel leviter obligantis *prius* est, quam esse aversionem a Deo vel ejus contemptum, aut non esse hanc aversionem & contemptum; quia peccatum mortale est exercita aversio a Deo & ejus virtualis contemptus ex eo, quod sit libera transgressio legis graviter, hoc est, sub interminatione odii & inimicitiæ divinæ obligantis: & ideo veniale non est aversio ejusmodi aut contemptus, quia non est transgressio legis sub hac ratione obligantis. Similiter eo ipso, quod mortale sit contra legem *graviter* obligantem, per illud amittitur amicitia & gratia Dei, fit irreparabile, & incurritur reatus pœnæ æternæ; & ob contrariam rationem id non fit in & ex veniali. Ergo hoc prædicatum est radix reliquorum: primum item est ac primarium, cum aliud prius assignari nequeat.

Objectiones.

45. *Objic. Cont. 1mum.* Peccatum veniale non est contra legem nisi secundum quid; ergo simpliciter debet dici tantum esse præter legem. *Ant. Prob.* 1. Qui venialiter peccat, simpliciter adhuc dicitur servare legem, ut patet ex Luc. 1 v. 6. ubi Zacharias & Elisabeth, quamvis venialiter subinde lapsi, dicuntur *incedentes in mandatis Domini sine querela.* 2. Quia Matth. 19. v. 17. is dicitur *servare mandata*, qui potest *ad vitam ingredi;* sed etiam venialiter peccans potest ingredi ad vitam; cum veniale differat quidem ingressum, simpliciter tamen a regno cœli non excludat. 3. Quia legem & mandata ser-

vat,

vat, qui Deum diligit, ut ait Christus Joan. 14. v. 15. *Si diligitis me, mandata mea servate*; & Apostolus ad Rom. 13. v. 10. *plenitudo legis est Dilectio*; venialiter autem peccans Deum adhuc diligit, & habet dilectionem. 4. Quia Jac. 2. v. 10. *Quicunque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Venialiter autem peccans non fit omnium reus, ergo nec offendit in uno, scilicet mandato.

℞. *D. A.* Non est contra legem antonomasticę talem, quæ scilicet directe intendit conjunctionem cum Deo, habetque pro fine dilectionem, unde & in scriptura simpliciter lex dicitur. C. non est contra legem Dei vere adhuc & proprie talem, de qua num. 131. dictum N.

Hinc *ad prob.* 1*mam* ℞. Elisabeth & Zacharias dicuntur incedentes in omnibus mandatis graviter obligantibus, non autem levem obligationem afferentibus. *Ad* 2*dam* ℞. Christus ibid. v. 18. explicat, quæ mandata intelligat, nempe Decalogi præcepta. *Ad* 3*tiam* ℞. Similiter, sermonem esse de mandatis & lege, quæ antonomastice talia sunt, & ea simpliciter in scriptura nominantur, ut ex ipsis verbis constat. *Ad* 4*tam* ℞. Qui graviter offendit in uno, fit omnium reus; non quod omnia peccata committat, aut omnium incurrat reatum, ut HH. ajunt: sed quod avertatur & separetur a Deo, & ita finem legis amittat. Unde consequentia de mandato graviter obligante explicanda est.

Inst. Constat ex Matth. 22. v. 40. quod *in his duobus*, scilicet dilectione Dei & proximi, *universa lex pendet & Prophetæ.* Unde licet reliqua præcepta in se distinguantur a charitate, tamen id, quod charitati contrarium non est, nulli præcepto censetur perfecte contrarium. Sed veniale est tantum præter charitatem, hoc est, secundum quid contra illam; ergo *Conf.* Lex datur pro ratione utentibus, & tanquam regula præscribit medium, quo perveniatur ad finem. Veniale autem *ex imperfectione actus* est tantum actus secundum quid rationalis & humanus; ergo & tantum secundum quid transgressio legis: veniale ex levitate materiæ non est contra regulam præscribentem medium, quo perveniatur ad finem ultimum; ergo est tantum contra legem secundum quid, non autem simpliciter talem.

℞.

℞. Eadem responsio redit de lege, cujus finis est conjunctio cum Deo & charitas habitualis, non autem quæ quacunque ratione vere aliquid ac proprie imperat aut vetat.

Ad Conf. ℞. *quoad 1mum.* Sicut defectus ille libertatis, deliberationis aut consensus non impedit, quominus actus adhuc simpliciter dicatur malus, sic non impedit, quominus simpliciter sit contra legem. Unde *D. Conf.* est tantum secundum quid transgressio legis graviter obligantis C. leviter obligantis N. Ipsa actus imperfectio facit, ut modus obligandi in lege alius sit, atque hinc virtualiter saltem alia lex, leviter nempe obligans, habeatur ac violetur. *Quoad 2dum* ℞. Legem graviter obligantem esse regulam præscribentem *medium necessarium* ad obtinendum finem ultimum, leviter obligantem autem præscribere medium ad hunc finem *utile.* Unde patet, quomodo veniale adhuc simpliciter dici possit repugnare regulæ medium præscribenti: præsertim cum, quia disponit ad mortale, remote saltem & mediate adversetur regulæ etiam medium necessarium ordinanti.

46. *Objic. Cont. 2dum.* Furtum *grave & leve* est contra idem præceptum, ergo ab hoc non specificatur; præsertim cum magnum & parvum, perfectum & imperfectum circa eandem materiam non mutent speciem. *Conf.* 1. Objecta quædam de se sunt gravia, & exigunt *graviter* prohiberi: quædam sunt levia; ergo differentia malitiæ mortalis & venialis petenda est a materia gravi vel levi. *Conf.* 2. Peccatum mortale committi potest sine transgressione legis *graviter* obligantis, ut si quis ex conscientia erronea mendacium jocosum esse mortale ratus deliberate mentiatur; quia non datur lex divina graviter prohibens mendacium jocosum. Ergo.

℞. *D. A.* Est contra idem præceptum generice spectatum C. specifice sumptum *subd.* si præcise spectetur substantia legis & materiæ C. si spectetur quantitas materiæ & modus obligandi in lege N. Ad *rationem* additam *D.* non mutant speciem in genere physico, & si æstimentur tantum ex objectis C. in genere morali, & si æstimentur ex legibus & secundum modum in illas tendendi N.

Ad Conf. 1. *D. Conf.* Differentia malitiæ formalis & completæ petenda est a materia N. malitiæ radicalis & in-

inchoatæ *subd.* differentia universalis N. particularis C. vid. de hoc num. 38. & seqq. *Ad Conf.* 2. *N. A. rationem D.* non datur lex Divina directa & per se graviter prohibens mendacium jocosum C. lex reflexa & mendacium per accidens graviter prohibens N. In circumstantiis enim conscientiæ erroneæ Deus graviter obligat non agere illud, quod judicatur mortale, ut dictum de conscientia in Tr. de Act. hum.

Inst. 1. Sap. 1. v. 11. *Os, quod mentitur, occidit animam.* Ergo veniale peccatum, cujus exemplum supra in mendacio datum fuit, etiam est contra præceptum graviter obligans, & hinc assignata differentia fallit.

℞. *D. Cons.* Ergo mendacium graviter noxium proximo, vel conjunctum cum perjurio est contra præceptum graviter obligans C. mendacium ex genere suo, aut jocosum præcise N. Primi generis circumstantiam explicat ipse scripturæ contextus: *Custodite ergo vos a murmuratione, quæ nihil prodest, & a detractione parcite linguæ, quoniam sermo obscurus in vacuum non ibit: Os autem, quod mentitur, occidit animam.* Alterius generis circumstantiam addit S. Augustinus, qui testimonium Sermon. 28. de verbis Apostoli C. 7. in hunc sensum usurpat: *Recedit anima, cum corpus percutitur gladio: & putas, quia non recedit Deus, cum ipsa anima feritur perjurio? vis videre, quia mortuus est, de quo loqueris? Lege scripturam: Os, quod mentitur, occidit animam.*

Inst. 2. Peccans venialiter bono creato delectabili fruitur; non enim eo tantum utitur, si quidem illud ad Deum tanquam finem ultimum non refert: inter usum autem & fruitionem medium non datur, cum teste Augustino, omnis, qui aliquid amat, amet aut utens aut fruens. Atqui teste Angelico 1. 2. q. 11. a. 3. fruitio non debet esse nisi ultimi finis; & hinc, qui bono creato fruitur, illud finem suum ultimum statuit, ac consequenter graviter peccat. Ergo.

℞. *N. M.* Sic enim S. Th. 1. 2. q. 88. a. 1. ad 3. loquitur: *Dicendum, quod ille, qui peccat venialiter, inhæret bono temporali non ut fruens, quia non constituit in eo finem, sed ut utens referens in Deum non actu, sed habitu.* Hinc *Prob.* 1m. *D.* peccans venialiter non refert, bonum creatum ad Deum actu C. habitu N. Habitu

bitu autem eatenus objectum creatum ad Deum refert, quatenus vi præsentis actionis charitatem habitualem non tollit, nec relationem objecti ad Deum positive excludit, nec referibilitatem seu ordinationem ejusdem ad finem ulteriorem & ultimum aufert, ut approbantibus Suarez & Vasquez Angelicum Cajetanus interpretatur.

Prob. 2*dam N.* Juxta D. Th. in 2. Dist. 42. a. 2. q. 1. inter usum, fruitionem intercedit abusus; simili ratione loquitur S. Aug. L. 1. de Doctr. Christ. c. 4. *Frui est amore alicui rei inhærere propter se ipsam: uti autem, quod in usum venerit, ad id, quod amas, obtinendum referre, si tamen amandum est. Nam usus illicitus abusus potius vel abusio nominandus est.* Ex quo alius Augustini locus sine libro indicatus explicandus est.

QUÆRES. *An peccatum veniale sit offensa Dei?*

47. *Nota.* Qui *veniale* negant proprie esse contra legem Dei, consequenter etiam asserunt, illud non esse proprie ac simpliciter, sed analogice tantum & secundum quid offensam Dei. Alii tametsi *veniale* transgressionem Divinæ legis fateantur, propriam tamen Dei offensam negant, eo quod *veniale* non tribuat Deo jus auferendi ab homine aut minuendi gratiam habitualem, aut dissolvendi amicitiam vel conjunctionem cum Deo, in quo unice proprietatem offensæ simpliciter talis constituunt. Reliqui contra cum Vasquez distinguunt inter offensam gravem & levem. Illam dicunt actionem, quæ sit aversio a Deo & tollat amicitiam: hanc vero, quæ quocunque modo sit contra voluntatem Dei, eique displiceat. Utramque porro vocant etiam personalem Dei offensam, supposita jam lege Divina. Cum his secundum systema doctrinæ hactenus traditæ

48. ℞. Peccatum veniale est proprie offensa Dei, sed levis. *Prob.* 1*ma Pars.* Ad offensam propriam requiritur & sufficit, ut 1*mo* actio displiceat illi, qui ea offenditur: 2*do*, ut ejusmodi actio sic sit contra illum, ut is de ea juste conqueri possit, aut ægre eam ferre; quia per postremum proprie offensa redditur personalis. Atqui utrumque convenit peccato veniali. Nam 1*mo* omne veniale, utpo-

te cum bonitate Dei aliquo modo pugnans, illi displicet. 2do Est etiam actio contra Deum ejusmodi, quam ipse ægre ferre debet, & de qua juste conqueri potest; cum sit transgressio præcepti, quam sub sua displicentia, culpa item & pœna prohibuit. Ergo.

Conf. Ex SS. PATRIBUS apud Vegam in Tridentinum, qui ex hoc præsertim capite quodcunque veniale peccatum exaggerant. Et quamvis illud Jacobi 3. v. 2. *In multis, offendimus omnes*, possit ex voce maxime græca eo sensu intelligi, quo homo dicitur offendere ad lapidem & cadere; favere tamen nostræ responsioni Suarez, licet contrarius, fatetur. 2*da Pars* constat ex art. I.

Nec dicas 1. Quamvis Regi errata subditorum, & negligentia discipulorum Præceptori displiceant, tamen hæc & similia non continent injuriam personæ illatam, nec sunt offensa proprie talis; ergo a pari peccata venialia. ℞. *N. Conf.* Priora nihil sunt nisi actiones præcise displicentes, prout supponitur: posteriora sunt actiones personale jus lædentes; quia prohibitæ supponuntur sub displicentiæ interminatione, ita ut etiam ex hoc unico capite displicentiam moverent, & pœnam provocarent, etsi ex se illa non mererentur.

Nec dicas 2. Peccatum veniale solum est prohibitum sub pœna temporali, privatione uberiorum auxiliorum, imminutione fervoris, charitatis & aliarum virtutum: & sic respicit vel bonum ipsius hominis, quod lex intendit, vel bonum aliud Deo extrinsecum. Ergo sicut furtum, quo quis Regi occulte aufert pecunias vel alia fortunæ bona, non est injuria personalis & offensa regia, sed tantum realis offensa; sic etiam se habet veniale.

℞. 1. *N. A.* Quia etiam est prohibitum sub interminatione displicentiæ Divinæ. ℞. 2. *N. Conf.* Quamvis enim amicitia cum Deo consistat in gratia sanctificante, & sic in aliquo extrinseco, tamen peccatum illam dissolvens recte dicitur offensa Dei personalis; quia per hoc Deus accipit jus odio habendi hominem, sub cujus interminatione peccatum prohibuit. Itaque & veniale potest dici personalis offensa, quia per illud Deus jus acquirit displicentiam suam erga hominem ostendendi, sub cujus interminatione etiam veniale prohibuit. Ad *Paritatem* responsum jam est su-

ſupra. Quin ſicut furtum, ſi præſente, & ſub diſplicentia vel indignatione regia illud prohibente Rege fieret, offenſa regia & perſonalis evaderet: ſic cum hæc eveniant in veniali, illud merito offenſa divina etiam perſonalis nuncupatur.

Nec dicas 3. Etſi dicatur peccatum veniale aliquid leve continere contra perſonam Dei, non tamen proinde dicendum eſt, eum proprie offendere; tum quia quis non offenditur per actum indeliberatum, qualis eſt in veniali *ex imperfectione actus*: tum quia, ſi peccatum veniale non verſetur circa Deum tanquam objectum, eſt tantum offenſa materialis, non autem formalis Dei: tum quia, ſi etiam directe attingat Deum, tamen quia circa illum non verſatur formaliter, ut ultimus finis eſt, adeo eſt levis malitia, ut nihil fere cenſeatur ad Dei honorem pertinere ſecundum moralem æſtimationem.

℟. *D.* Non tamen proin dicendum eſt, eum proprie, hoc eſt, graviter offendere C. proprie, hoc eſt, vere, licet leviter offendere N. Ad rationem 1*mam* ℟. ſimiliter. Sicut enim actus indeliberatus continet adhuc malitiam ſaltem levem, ſic etiam dare levem offenſam poteſt. Idem ℟. *ad 2dam.* Nam materialis offenſa hic debet tantum ſumi pro virtuali & interpretativa, qualis etiam peccatum mortale, quod directe contra Deum non tendit, dicitur. Si alio ſenſu ſumatur, falſum aſſeritur. *Ad 3tiam* ℟. quamvis nihil *fere* cenſeatur pertinere ad Dei honorem ſecundum æſtimationem moralem, tamen ſicut reipſa *vere ac ſimpliciter* non poteſt cenſeri nullum eſſe malum aut peccatum nequidem leve, ſic cenſeri etiam nequit, nequidem levem offenſam non eſſe.

CAPUT II.

De Pœna Peccati mortalis & venialis.

ARTICULUS I.

An peccato mortali ſtatuta & debita ſit pœna æterna?

49. NOta I. Communis & certa eſt Theologorum ſententia, quæ ſtatuit cuilibet peccato mortali corre-

respondere duplicem pœnam, damni scilicet & sensus, uti ex variis parabolis Matth. c. 13. & ex judiciali sententia Christi in cap. 25. Matthæi, aliisque ex locis, ubi mentio fit exclusionis a regno Dei & ignis inferni, manifeste colligitur. Rationem affert D. THOMAS, quia peccato bina insunt: conversio ad commutabile bonum, & aversio a Deo. Aversioni autem respondet pœna damni, ut, qui voluntate Deum dereliquit, ejus amicitia & conspectu involuntarie privetur: conversioni respondet pœna sensus, ut *quantum glorificavit se in deliciis, tantum detur ei tormentorum.*

De utraque pœna, quæ, sicut peccatum reipsa unum quid in genere moris constituit, sic una integra totalis pœna est, duplex hic quæstio movetur: altera *facti*: an peccato mortali vel reprobis statuta sit pœna æterna, hoc est, nunquam finienda? altera *juris*: an mortale pœnam æternam mereatur ex natura sua, seu, unde sumenda sit ratio hujus perpetuitatis?

50. *Nota II.* Platonicorum fabulis, qui asserta metempsychosi animas plerasque peccatis suis ac inde etiam pœnis liberandas affirmabant, nimium addictus ORIGENES pluribus in locis negavit, dæmonum ac reproborum hominum pœnas fore æternas. Equidem purgare eundem conati sunt præter alios Picus Mirandul. Merlinus & Genebrardus, sed irrito, ut Petav. l. 3. de Angelis c. 6. ostendit, conatu; cum & propria ejus scripta, & Theophil. Alexandrinus, Athanasius, Epiphanius, Hieronymus ac Augustinus, maxime vero Concilium. Gen. V. id testentur, a quo Collat. 8. Can. 11. una cum scriptis error ille Origenis narrante Nicephoro l. 17. damnatus fuit. Præter hunc plures alios S. AUG. l. 21. de Civit. Dei recenset & refutat, qui homines saltem aut certas hominum classes variis ex fundamentis liberandas aliquando ab inferni pœnis erronee senserunt. Similem errorem postremis temporibus amplexi sunt *Sociniani*, negantes justum fore Dei judicium, si unicum peccatum æternæ pœnæ exciperent.

51. *Dico I.* Pœna inferni reproborum, & sic peccati mortalis, erit æterna. Est *de fide. Prob.* SCRIPTURA, ubi de pœnis inferni loquitur, semper eas fore æternas enuntiat. Sic Isa. ult. & Marc. 9. dicitur: *Vermis eorum*

non

non moritur, & ignis non extinguitur. Judith. 16. *Dabis ignem in carnes eorum, ut urantur in sempiternum.* 2. ad Theff. 1. *Qui pœnas dabunt in interitu æternas.* Apoc. 13. *Fumus tormentorum ascendet in sæcula sæculorum.* Præterea Matth. 25. post recitatam Judicis Divini ferendam in reprobos sententiam subditur: *Ibunt hi in supplicium æternum, justi autem in vitam æternam.* In quæ verba S. Aug. lib. de Fide & Operib. cap. 13. commentatur: *Neque illud dici potest, ignem æternum dictum, non ipsam combustionem æternam . . . cum & hoc prævidens Dominus sententiam suam conclusit ita dicens: sic ibunt illi in combustionem æternam, justi autem in vitam æternam. Erit ergo æterna combustio, sicut ignis.*

Conf. I. Ex Conc. Gen. V. supra cit: ex Generali VI. Actione 11.; ubi recitata fuit epistola Sophronii hoc ORIGENIS dogma referens & damnans: ex Later. IV. cap. *Firmiter* de SS. Trinit., ubi dicitur, quod reprobi cum Diabolo habituri sint pœnam *perpetuam*: ex TRID. seff. 6. c. 14. & 15. & seff. 14. c. 18., ubi definitur in justificatione impii *æternam pœnam* remitti: & ex eodem Seff. 6. Can. 25. ac Seff. 14. Can. 5., ubi supponitur *pœna æterna* peccato mortali esse statuta. II. Ex consensu PATRUM, quos recitat Petavius ibid. cap. 8. & sensu universali Fidelium, de quo S. AUG. l. de hæres. ad *Quodvultdeum* cap. 43. ita scribit: *Quis enim Catholicus Christianus vel doctus vel indoctus non vehementer exhorreat, eos, qui hanc vitam in flagitiis finierunt, ipsum etiam diabolum atque angelos ejus, quamvis post longissima tempora purgatos, atque liberatos regno Dei lucique restitui?* Unde FULG. L. de Fide cap. 43. *Firmissime*, inquit, *tene & nullatenus dubites, iniquos semper arsuros cum diabolo.*

25. *Dico II.* Peccatum mortale ex natura sua meretur pœnam æternam. *Prob.* Deus peccato mortali decrevit pœnam æternam, ut constat ex num. priore: Est autem prudens legislator, & justus vindex, imo de facto magis vult misereri, quam justitiam exercere; ergo in taxanda hac pœna credendus est proportionem servasse ad peccati meritum, nec ultra condignum punire. *Conf.* Ex fondamentis, quæ tanquam rationes perpetuitatis pœnæ a Theologis afferri solent.

Ea-

Earum 1*ma* est ex Greg. M. lib. 4. Dial. c. 44. & D. Th. 1. 2. q. 87 a. 3.; quia homo mortaliter peccando sua sponte contraxit reatum culpæ & pœnæ, seque in eum statum conjecit, in quo satisfaciendo in æternum non potest se eximere ab utroque hoc reatu, cum extinxerit principium satisfactionis, nempe gratiam & charitatem: quod quia ipse reparare non potest, & reatus uterque semper manet, semper pœna debetur. 2*da* est ex S. Aug. ep. 49. q. 4.; quia, qui mortaliter peccat, contemnit finem ultimum & æternitatem beatam: totum vero suum amorem ac felicitatem perpetuam in creatura, quantum in se est, reponit; ergo & æternitatem miseriarum seu pœnarum damni & sensus meretur. 3*tia* est ex S. Chrysost. hom. 25. in ep. ad Rom. & 9. in 1. ad Corinth.; quia mortaliter peccans ratione offensæ suæ gravis sponte dissolvit amicitiam cum Deo, & ejus inimicum se profitetur; ergo & se exposuit odio Dei, & ut tanquam inimicus ab eo habeatur, dum aut Deus offensam condonet, aut homo satisfaciat, quod postremum impossibile est damnatis.

Objectiones.

53. Obj. I. Æternitas in scriptura interdum sumitur pro longissima, non tamen perpetua duratione; ergo ex ea non ostenditur perpetuitas pœnarum.

℞. *D. A.* Sumitur pro duratione non perpetua, si sermo est de rebus vitæ & sæculi præsentis T. si sermo sit de rebus vitæ & sæculi futuri, ubi scilicet non est mutatio nec finis N. Dixi: *Transeat*; quia promissiones in æternum aliaque, quæ figuræ munus obeunt, sæpe secundum figuram quidem præteriere, secundum figuratum autem æterna sunt. Porro facit pro nostra veritate, quod Christus, ubi judicialem sententiam pronuntiat, utique proprio verborum sensu usus, pœnas dicat æternas: Accedit, ut observat S. Aug. lib. 21. de Civit. C. 23., quod in eodem versu de vita æterna æque ac supplicio æterno mentio fiat; ergo cum adversarii veram vitæ æternitatem fateantur, quid perpetuitatem supplicii in dubium vocant?

Inst. I. Scriptura multis in locis extollit misericordiam Dei supra justitiam. Item Ps. 102. ait: *Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur.* Et Ps. 76.

76. *Nunquid oblivisсetur misereri Deus, aut continebit in ira sua misericordias suas?* Ergo. *Conf.* Marc. 12. de Scribis dicitur: *hi accipient prolixius judicium.*

D. A. Scriptura extollit & sic loquitur de effectibus misericordiæ in hac vita & sæculo C. in vita & sæculo altero N. Nempe maxima Dei misericordia ex eo elucet, quod non damnaverit genus humanum secundum rigorem justitiæ, sed dederit Redemptorem, & nunc etiam peccantibus parcat propter Christum, detque locum pœnitentiæ; quod unum textus laudati probant. Unde ex annotatione S. AUG. postremo loco statim subditur: *Dixi: nunc cœpi: hæc mutatio dexteræ excelsi &c.* Vita itaque præsens est tempus miserendi, ubi homo corrigi potest & mereri. Post hanc vero erit tempus judicandi, prævalebit justitia, nec locus veniæ concedetur, ut Christus aperte monet Matth. 5. *Esto consentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo: ne forte te tradat adversarius judici, & judex tradat te ministro, & in carcerem mittaris. Amen dico tibi, non exies, donec reddas novissimum quadrantem.* Et Joan. 9. *Venit nox, quando nemo potest operari.* Adde, quod ex communi Theologorum damnati puniantur infra condignum, hoc sensu, quia Deus singulis peccatis decrevit pœnas minores, quam in toto rigore mererentur.

Ad Conf. ℞. D. Accipient judicium prolixius in acerbitate C. in duratione N. inæqualia quidem damnatorum supplicia erunt quoad acerbitatem, non quoad durationem.

Inst. 2. Saltem non omnes, licet in peccato mortali fuerint mortui, in æternum punientur. Ejusmodi autem sunt 1. Qui baptismum Christi & Eucharistiam acceperunt; quia *si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* 2. Qui manent in fide Christi; quia fundamentum habent Christum: unde licet opera mala huic superædificata fuerint, hæc quidem tanquam fœnum & stipulæ exurenda sunt, ipse nihilominus, ut ait Apost. 1. Cor. 3. *Salvus erit; sic tamen, quasi per ignem.* 3. Qui perstantes in fide Christi & unitate Ecclesiæ faciunt opera misericordiæ, licet varia simul peccata committant; quia *beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. &c.*

℞. Hos aliosque errores recitat & expugnat S. Aug. nuper laudatus, ex quo *N. Ass. Contra* 1*mum* est, quod non omnis, qui semel crediderit & baptizatus fuerit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit: nec juvat, quod quis Eucharistiam accipiat; si enim dignus illam sumit, habet quidem panem operationum vitæ æternæ, quam obtinebit, si perseveret: si vero indignus, judicium sibi manducat.

Contra 2dum est, quod Christus pronuntiet damnationis sententiam in eos, qui opera misericordiæ non præstiterunt: Apostolus autem dicat, agentes opera carnis non possessuros regnum Dei: Ad Corinthios vero loquatur de igne purgatorio, non æterno, ad quem damnati discedent.

Contra 3tium est, quod valeant misericordiæ opera tum ad impetrandum a Deo gratiæ auxilium & ad pœnitentiam agendam, tum ad peccata delenda secundum reatum pœnæ restantem, si fiant propter Christum: Nihil vero valent ad vitam, si homo nolit diligere Christum, aut ab eo justificari, ut ait S. Doctor ex Apostolo: *si distribuero in cibos pauperum omnes facultates, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Unde liquet, sub qua conditione beatitudo misericordibus promissa sit.

54. *Obj. II.* Prioribus saltem sæculis non fuit constans de hac re sententia. Nam 1. S. Justin. in Dial. cum Tryphone & S. Iren. lib. 2. adv. hæres. c. 64. videntur negare immortalitatem animæ, & consequenter æternitatem pœnæ. 2. S. Greg. Nyss. in Orat. catechetica & L. de anima & resurr. ait, Diabolum & homines post diuturnam purgationem liberandos. 3. Greg. Naz. oratione 39. & 40. Item in Carmine Heroico de sua vita dubius saltem est de perpetuitate pœnarum. 4. S. Ambrosius Sermon. 20. in Ps. 118. dubie & obscure, in comment. in ep. ad Ephes. autem satis clare negat pœnarum æternitatem. 5. S. Hieron. variis in scriptis suis præsertim in comment. ep. ad Ephes. affert sententias Origenis absque censura earum aut reprobatione; quin eundem subinde laudat: in Dial. 1. autem cont. Pelag. textus scripturæ, queis supplicium damnatorum exprimitur, in alium sensum vel de infidelibus duntaxat explicat, & præter alia dicit: *aliud est gloriam perdere resurgendi, aliud perire perpetuo.* Item:

Chri-

Christianos, si in peccato præventi fuerint, salvandos esse post pœnas.

℞. Quod PATRES nonnulli speciem quandam *dogmatis Origeniani* suis scriptis aspersrint, ortum, si Petavio credimus, fuit ex eo, quod illi ORIGENEM magni fecerint, & in scripturis interpretandis fere ducem adhibere consueverint. Quamvis vero illis ex eo capite facilius indulgendum foret, quod necdum declarata tum temporis per Concilii definitiones mente Ecclesiæ sinistram interpretationem sequerentur, & eorum etiam singularis opinio dogmati nostro nihil officiat, cum non nisi unanimis Patrum consensus sit infallibilis; est tamen, quod ad singulos reponamus. Unde

Ad 1mum ℞. JUSTINUS in Apologia utraque agnoscit pœnarum perpetuitatem tum a Dæmone, tum a reprobis angelis & hominibus esse subeundam. Hujus sententiam laudat Irenæus, eique subscribit lib. 4. cap. 47.; unde quod obscurius de immortalitate animarum locis sup. cit. dixerant, hic clarius reddiderunt.

Ad 2dum ℞. GREGORIUM NYSS. jam olim defendit Germanus Patr. Cpolitanus apud Photium asserens, ejus libros ab hæreticis Origenis fautoribus esse corruptos. Contra quod licet quidam ob stili similitudinem, dicendi characterem & orationem consequentem excipiant; tamen improbabile non redditur, tum quia hoc imitationis & solertiæ genus ab hæreticorum ingenio non abhorret: tum quia Nyssenus in Or. *De his, qui baptisma differunt*, propius ad veritatem accedit.

Ad 3tium ℞. NAZIAN. in Orat. 15. luculenter fuseque disputat, pœnas damnatorum nullo fine terminandas; & in Carmine Jambico 19. vermem non esse moriturum. Unde alibi dicta mollius & de purgatorii pœna exponi debent.

Ad 4tum ℞. 1mum AMBROSII locum obscurum fatemur: clarus autem sensus est L. de lapsu Virginis C. 8. ubi ait: *Ego tamen, qui scio graviora facinorosis servari tormenta, & sine fine impias animas cruciatus manere, non temporales utique, sed æternos. &c.* Eadem loquitur ad c. 14. Lucæ, & L. 2. de fide c. 4. Commentariorum vero in ep. ad Ephes. auctor non fuit Ambrosius, sed Hilarius

rius Diaconus Luciferianus, ut Bellarminus putat, vel alius quiscunque potius, ut hic Petavius annotat.

Ad 5tum. ℟. S. HIERON. Catholicam de dogmate hoc sententiam suam multis in locis manifeste declaravit, nempe in Comment. ad Isa. c. 14. v. 20. & c. 27. ad Daniel. cap. 3. ad Matth c. 25. v. 46. maxime vero in Apologia 1ma & 2da contra Ruffinum, qui eum salutis diabolicæ suspectum reddere conabatur; ubi declarat in locis quibusdam objectis non suam, sed alienam sententiam a se propositam, neque laudatam Origenis personam, sed viri ingenium, nec eum ut Theologum, sed ut Philosophum commendatum, neque ejus opiniones fidei repugnantes esse adoptatas; quas dein, & suspicionem a se strenue propulsavit.

Ad illa, quæ ex *dialogo* allata sunt, observandum 1. eum agere hic contra Pelagianos, qui negabant discrimen inter mortale & veniale intercedere, & remitti peccatum ante, quam homo ita corrigat mores, ut immunis sit ab omni peccato: 2. Nomine peccatoris aut iniqui ab eo non intelligi semper eum, qui mortalis peccati reus est, sed etiam illum, qui veniale tantum commisit.

Inde autem 1*mo* recte dicit, loca scripturæ supplicium æternum testantia non esse intelligenda generaliter de peccatoribus omnibus, & cujuscunque peccati reis: 2*do* Docet reos venialis peccati perdere eximiam gloriam innocentibus aut eximie sanctis destinatam, reos autem mortalis perire perpetuo; unde inter perdere gloriam & perire perpetuo bene distinxit. 3*tio* Christianos asserit salvandos post pœnas, si in peccato veniali præventi fuerint; & reprehendit Pelagium, quod fideles cum infidelibus confundat; cum tamen illi sæpe cum veniali duntaxat decedant, & hinc pœnis æternis non mulctentur: infideles autem moriantur in mortali, & hinc perpetuo supplicio subdantur.

Inst. 1. Ecclesia videtur credere, redemptionem aut refrigerium convenire posse damnatis; sic enim orat in Missa pro defunctis: *Libera Domine animas omnium fidelium defunctorum de pœnis inferni & de profundo lacu; libera eas de ore leonis, ne absorbeat eas tartarus* &c. *Conf.* Isa. c. 24. dicitur: *Congregabuntur in lacum, & claudentur ibi in carcere, & post multos dies visitabuntur.*

℟. *N.*

℞. *N. A.* Ecclesia contrarium asserit, dum in officio defunctorum dicit: *in inferno nulla est redemptio.* Unde oratio illa ex communi Ecclesiæ sensu & usu in aliis officiis pervulgato retrotrahitur ad ipsum agonis momentum, adeo ut Deus futura oratione tactus rogetur, ut animam morientis liberet a pœnis inferni, nec sinat cadere in obscurum: vel effunditur, ut, si defuncti anima purgatorio igni tradita sit, ab eo liberetur, cum purgatorii locus ab Ecclesia sæpe inferorum nomine exprimatur. *Ad Conf.* ℞. *D.* τὸ visitabuntur accipiendo pro officio consolationis alteriusve levaminis N. accipiendo pro exercitio punitionis aut afflictionis, sub qua ratione frequenter usurpatur in scripturis C. unde hic textus potius probat impios in æternum puniendos.

Inst. 2. Prudentius, Augustinus & Chrysost. apud Petavium c. 8. l. c. innuunt, damnatis subinde respirationis quidpiam obvenire, eorumque pœnas fidelium orationibus, si non solvantur, saltem sublevari. Ergo æterna pœna dici nequit.

℞. Videtur Poetica potius fingendi quidpiam licentia, quam probabilis sententia Prudentii esse, dum hymno 5to cecinit dæmonibus & damnatis pusillum quietis per festum Paschale indulgeri. S. Augustini in Ench. c. 110. non est absoluta, sed hypothetica tantum enuntiatio, ubi dixit, si sacrificia & pietatis opera damnatis aliquid prosint, non prodesse, nisi ut aliquid levamenti afferant. Denique S. Chrys. indulgentia quadam oratoria plus aliquid concessit immoderate defunctos deflentibus, dum hom. 3. in ep. ad Philip. dixit, Christianos damnatos per fidelium preces & sacrificia levi quidem, sed aliquo tamen solatio juvari.

Quamvis enim hac de re certi nihil ab Ecclesia sit decretum, maximum tamen contra illam præjudicium est, quod nunquam pro damnatis orare Ecclesia consueverit. *Accedit*, quod damnati sint extra communionem Sanctorum, adeoque a nostris precibus commodi nihil habere possint.

55. *Obj. III.* S. Aug. in Ps. 71. v. 14. *Ex usuris & iniquitate redimet animas eorum*, sic scribit: *Quæ sunt istæ usuræ, nisi peccata; quæ etiam debita nominantur? usuras autem appellatas puto, quia plus mali invenitur in suppliciis, quam commissum est in peccatis*; ergo juxta S. Do-

S. Doctoris mentem mortale ex natura sua non meretur æternam pœnam. *Conf.* Sap. 1. Deus non delectatur in perditione hominum; sed juxta Philosophum nullus sapiens facit aliquid, nisi propter se in ipso delectetur; ergo Deus non puniet homines morte æterna.

℟. *D. A.* Plus mali invenitur in suppliciis, quam quod mali physici subinde commissum est in peccatis C. quam quod mali moralis est commissum N. Responsionem probant verba subsequentia: *Nam v. g. cum homicida corpus tantum hominis perimat, anima autem nihil nocere possit, ipsius & anima & corpus perditur in gehenna. Ad Conf. D. M.* Deus non delectatur in perditione hominum antecedenter, & non supposita culpá exigente hanc pœnam C. consequenter ad culpam *subd.* non delectatur in perditione præcise propter ipsam C. propter manifestationem justitiæ suæ N.

Inst. 1. Judex sapiens punit ad corrigendum; sunt enim testante Philosopho pœnæ medicinæ quædam; Pœna autem æterna post judicium non prodest ad correctionem; Ergo.

℟. *D.* Judex sapiens statuendo pœnas agit plerumque ad corrigendum, & pœnæ pro aliquo saltem tempore sunt medicinæ T. absolute, semper ac necessario ita, ut pœna esse non possit, nisi medicina aliis sit N. Pœnæ etiam æternæ sunt de facto medicinæ secundum illud Ps. 59. *Dedisti metuentibus te significationem, ut fugiant a facie arcus, ut liberentur dilecti tui*; post judicium etiam præstant, ut boni tanto magis gaudeant, quod vel ex justitiæ amore, vel ex pœnarum illarum timore bene egerint. Quanquam satis est, afflictiones illas æternas manere actus justitiæ vindicativæ, ac essentialem pœnæ rationem habere.

Inst. 2. Inter culpam & pœnam debet esse proportio; hæc non habetur, si pœna sit æterna, cum culpa sit momentanea; ergo.

℟. *D. M.* Debet esse proportio quoad entitatem vel durationem N. quoad meritum vel causam & supplicium vel effectum C. In nullo judicio requiritur inter culpam & pœnam proportio a duratione, ut D. Th. 1. 2. q. 87. a. 3. ad 1. ait, citans S. Aug. l. 21. de Civ. c. 11. *Non enim, quia adulterium vel homicidium in momento committitur, propter hoc momentanea pœna punitur: sed quandoque quidem*

dem perpetuo carcere vel exilio, quandoque etiam morte; in qua non consideratur occisionis mora, sed potius, quod in perpetuum auferatur a societate viventium: & sic repræsentat suo modo æternitatem pænæ inflictæ divinitus.

Inst. 3. In tribunali humano quævis crimina sufficienter & æqualiter puniuntur pœna finiti temporis; ergo & in tribunali Divino; ne Deus sit minus lenis, quam homines.

℞. 1. *N. A.* Tum quia ex modo dictis pœnam homines etiam infligunt, quæ suo modo repræsentat æternitatem pœnæ: tum quia, quod homines pœnas temporales flagitiis enormibus reddant, non ideo fit, quod pœnæ illæ sint sufficientes & æquales. ℞. 2. *Disp.* Homines nec possunt exacte punire peccata, nec punire debent, nisi secundum exigentiam boni communis, quod sæpe non permittit adæquatam pœnæ rationem ad meritum culpæ. Deus vero potest & debet exacte punire, ut sicut sua est virtuti merces, sic vitio etiam sit pœna. Hinc vero non sequitur Deum minus lenem fore: sed optime novisse merita peccatorum, & sine periculo injuriæ aut excessus decernere posse supplicia.

Inst. 4. Peccatum mortale est aliquid simpliciter finitum in omni ratione; ergo & pœna in nulla ratione debet esse infinita.

℞. *N. A.* Est enim mortale peccatum respective perfecte infinitum, ut d. n. 64. est etiam moraliter infinitum quoad durationem, ut d. n. 141. & innuitur Marc. 3. v. 29. *Qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem in æternum, sed erit reus æterni delicti.*

Inst. 5. Etiamsi pura creatura non possit satisfacere pro peccato mortali, potest tamen satispati; quia ad satispassionem, sicut ad solutionem, non requiritur condignitas personæ satispatientis. Ergo fundamenta superius allata nihil conficiunt. *Conf.* Licet quis puniatur juste, donec satisfaciat, quando satisfacere potest & non vult: juste tamen non punitur, quando satisfacere non potest; quia ad impossibilia ex communi axiomate nemo tenetur. Atqui damnati non possunt satisfacere; ergo.

℞. *N. A.* Homo pro mortali peccato satispati nunquam potest ita, ut nihil amplius patiendum restet; tum

quia

quia ad pœnæ æternæ finem deveniri nunquam potest: tum quia reatus culpæ ex parte hominis infert debitum satisfaciendi, nunquam a damnato extinguendum. *Ad Conf. D.* 2. *p.* A. Juste non punitur, si satisfacere non potest, nisi in statum impotentiæ se ipsum libere conjecit T. si in hunc statum libere se conjecit N. In humanis etiam juste plectitur is, qui libere contraxit majora debita, quam ut iis satisfacere queat. *Rationem D.* Nemo tenetur ad impossibile, ita tamen, ut loco impossibilis teneatur ad possibile C. ut neque ad possibile aliud teneatur N. Damnatus, cum nequeat solvere debitum contractum, debet quasi pensionem pœnarum perpetuam præstare.

Inst. 6. Indignum est, aliquem tamdiu cruciare, dum mutilatum alteri membrum restituat; cum id in ejus potestate non sit. Ergo etiam iniquum est peccatorem tamdiu in inferno torquere, dum e statu peccati exeat, cum nec id penes eum sit.

℞. T. *A.* ob modo dicta. *N. C.* Si pœna perpetui carceris, exilii, servitutis &c. legibus statuta foret, non esset indignum, ea transgressorem continenter mulctare, non quidem ideo, quod membrum non restituat, sed quod semper maneat reatus pœnæ, quo ipse tota sua vita se nequit eximere: quodsi in mutilatores temporalis tantum pœna legibus fuisset sancita, transgressor utique indigne pœna perpetua afficeretur; siquidem exhausta pœna ille legibus nihil ultra debet, nec Judex acerbius plectere potest, quam leges sinant. 1*mum* etiam accidit in damnatis, qui non ideo puniuntur a Deo in æternum, quod non præstent impossibilia, sed quod reatus culpæ & pœnæ iis jugiter inhæreat, eosque odio & suppliciis dignos reddat: in 2*do* contrarium habetur; Deus enim ut summus & justissimus legislator sanxit, ut qui ipsum graviter offenderit, & decesserit inexpiatus, reatum pœnæ æternæ incurrat & subeat; unde nihil iniquitatis apparet.

QUÆRES. *Quid sentiendum de liberatione Trajani Imperatoris a gehenna precibus S. Gregorii Magni?*

56. *Nota.* In vita GREGORII M. Paulus Diaconus c. 27. & Joannes Diaconus l. 2. c. 44. narrant hunc Pontificem,

ficem, cum per forum Trajani transiens recordatus esset mansuetudinis & justitiæ ab eo Imperatore olim viduæ cuidam exhibitæ, hac virtute commotum in Basilica S. Petri tamdiu pro Trajano flevisse & fudisse preces, dum sequenti nocte responsum accepisset, se pro TRAJANO fuisse auditum: monitum vero, ne pro ullo ulterius Pagano preces funderet.

57. R. *I.* Rejicienda est tanquam commentitia. Ita post Baronium, Bellarminum, Melchiorem Canum, Dominic. Soto, Possevinum, Natalem Alexandrum, Card. Lambertinum, aliosque plerique. *Ratio* est 1. Quia repugnat dogmati fidei, pœnas damnatorum æternas statuentis, & nullum excipientis. 2. Quia repugnat ipsi fidei, quam S. GREGORIUS habuit, qui L. 7. Epist. 15. L. 4. Dial. c. 44. & L. 34. Mor. c. 16. docet pœnas inferni esse æternas: nullam in inferno redemptionem: nec orandum pro hominibus impiis & sine baptismo vita functis, qualis erat Princeps ille Ethnicus, persecutor Christianorum atrocissimus, & omnibus libidinibus deditus. 3. Quia repugnat fidei humanæ ob Auctorum in hac historia referenda dissensionem; ob nugas, quibus illi narrationem hanc adornant; & ob veterum scriptorum tum vitæ TRAJANI, tum vitæ Gregorii de facti occasione & ipso facto silentium.

Nec obstat 1. Quod hanc historiam ediderint duo illi Scriptores; quia synchroni non erant, sed trecentis ferme annis posteriores; hæc non ex probatis actis, sed obscuris & dubiis monumentis enarrantes.

Nec 2. Quod eadem narratio habeatur in S. Joann. Damasceni oratione *de iis, qui in fide dormierunt*; tum quia hæc oratio est supposititia, ut ostendit Bellar. Nat. Alexander & Michael le Quien: tum quia in Dial. cont. Manichæos §. 65. & l. 2. de fide Orthod. c. 4. propositionem universalem huic singulari narrationi contradictoriam S. Doctor hic defendit.

Nec 3. Quod Euchologium Græcorum eam historiam in oratione quadam pro defunctis habeat; quia hæc fabula ex Pseudo-Joanne Damasceno in Euchologium facile irrepere poterat; cui proin fides habenda non est, præsertim, cum Ecclesia Græca, ex quo in schisma lapsa est, in graviores etiam errores impegerit.

Nec

Nec 4. Quod in libris Revelationem SS. Brigittæ & Mechtildis idem contineatur; quia revelationes hæ fidem non faciunt; partim quia ab Ecclesia non fuerunt approbatæ, partim quia inter se circa hanc materiam contrariæ sunt.

58. ℟. *II.* Veritate hujus historiæ gratis supposita audiri potest D. Thomas in supplem. q. 71. a. 5. ad 5. ita scribens: *Dicendum, quod de facto Trajani hoc modo potest probabiliter æstimari, quod precibus B. Gregorii ad vitam fuerit revocatus, & ibi gratiam consecutus sit, per quam remissionem peccatorum habuit, & per consequens immunitatem a pœna: sicut etiam apparet in omnibus illis, qui fuerunt miraculose a mortuis suscitati, quorum plures constat idololatras & damnatos fuisse. De omnibus talibus enim similiter dici oportet, quod non erant in inferno finaliter deputati, sed secundum præsentem propriorum meritorum justitiam. Secundum autem superiores causas, quibus prævidebantur ad vitam revocandi, erat aliter de iis disponendum. Vel dicendum secundum quosdam, quod anima Trajani non fuit simpliciter a reatu pœnæ æternæ absoluta, sed ejus pœna fuit suspensa ad tempus, scilicet usque ad diem judicii: nec tamen oportet, quod hoc fiat communiter per suffragia; quia alia sunt, quæ lege communi accidunt; & alia, quæ singulariter ex privilegio aliquibus conceduntur: sicut alii sunt humanarum limites rerum, alia divinarum signa virtutum, ut Aug. dicit in L. de cura pro mortuis agenda.*

ARTICULUS II.

Qua pœna puniatur Peccatum veniale?

59. NOta. Certum est inter Theologos 1*mo*, peccatum veniale per se & ex natura sua non mereri pœnam æternam. Sequitur enim hoc ex differentia inter peccatum mortale ac veniale, & ex fundamentis, ob quæ pœnarum æternitas mortali a Patribus tribuitur. Ea vero cum in veniali locum non habeant, nec perpetuitatem pœnarum fundant. 2*do*, Per se mereri pœnam temporalem, sive in hac vita, quæ consistit partim in privatione donorum supernaturalium, auxiliorum nempe gratiæ efficacis, fervo-

ris

ris, charitatis, & familiaritatis cum Deo, partim in illatione pœnarum naturalium, puta, doloris, morbi, egestatis, belli, famis aut etiam mortis, ut ex SCRIPTURA & PATRIBUS novimus: sive post hanc vitam seu in purgatorio, quæ stat tum in privatione aut potius dilatione visionis beatificæ & in tristitia animæ propter eam, tum in pœna sensus, hoc est, doloribus ac molestiis ab igne purgatorio natis, ut illud Apoc. 21. *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum*; & 1. ad Cor. 3. *Si cujus opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem salvus erit, sic tamen quasi per ignem*; ac Matth. 5. *Amen dico tibi; non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem*; CONCILIA & PATRES de pœnis purgatorii peccato veniali post hanc vitam debitis exponunt. Restat proin quæstio de peccato veniali conjuncto cum mortali: utrum hoc saltem *per accidens* æternum puniatur in damnatis?

60. *Dico*. Nullum veniale in damnato etiam *per accidens* punitur pæna æterna. *Prob*. Exhausta pœna per leges sancita reus eam passus nihil amplius debet, nec judex pœnam ulteriorem ab eo juste exigit; ut patet in pœnis humanis, imo etiam infernalibus; quæ licet sint infra condignum, tamen quoad intensionem maximam a Deo non exiguntur, & a damnatis expiantur. Ergo cum temporalis veniali per leges divinas decreta exhauriri possit, ea persoluta nec damnatus habet debitum sustinendi, nec Deus jus infligendi pœnam ulteriorem, qualis æterna foret; Ergo cum Deus etiam *per accidens* puniendo non agat, nisi secundum debitum rei & jus suum judiciale, peccatum nullum veniale punit etiam *per accidens* pœna æterna.

Conf. 1. Deus ex *Patrum & Theologorum* consensu damnatos non punit ultra condignum: id vero faceret, si veniale per accidens plecteret æternum. Nam pœna v. g. unius anni intensa ut decem, quæ interim tanquam per se & ex condigno debita jocoso mendacio supponitur, per pœnam inferni intensam tantum ut unum post decem annos æquaretur: post alios decem in duplo excederetur: sicque decennia in infinitum numerando crescente semper proportione superaretur. Ergo. *Conf.* 2. Licet veniale in damnato ob conjunctionem cum mortali & ortum inde statum inimicitiæ fiat *per accidens* irremisibile; tamen imprimis manet culpa levis, quia illæ circumstantiæ non mutant essentiam venialis; deinde debitum pœnæ per ejus passionem manet

extinguibile, quia ad satispassionem & pœnæ solutionem non requiritur status gratiæ vel favor Dei extrinsecus, ut eum satisfactio & remissio culpæ exigit. Ergo & pœna correspondens levi culpæ manebit levis ac temporanea: eaque non evadet *per accidens* insolubilis.

Objectiones.

61. *Objic. I.* Quamdiu manet causa necessaria, manet ejus effectus & proprietas; sed reatus culpæ in peccato est causa reatus pœnæ, tanquam effectus & proprietatis; ergo.

℞. *D. M.* Manet ejus effectus & proprietas in physicis C. in moralibus *subd.* si effectus & proprietas sit absoluta & inseparabilis C. si sit conditionata & separabilis N. Proprietas physica producitur per influxum physicum; unde conservata causa necessaria, utpote influxum illum physicum semper præstante, etiam naturaliter perseverat, ut patet in calore, proprietate ignis. Conservatio autem ac perseverantia proprietatum moralium conditionata tantum esse & hinc cessare potest conditione posita.

Quamvis itaque permittatur reatum pœnæ esse reatus culpæ effectum & proprietatem, cum tamen uterque reatus rectius dicatur effectus peccati actualis; tamen proprietas est tantum *moralis*, quæ, sicut reatus culpæ perire potest reatu pœnæ permanente, sic etiam tolli potest reatu culpæ perseverante, cum hic reatus ad morem debitorum aliorum destruatur per solutionem pœnarum, ob cujus negationem perseverare dicitur.

Inst. I. Quamdiu manet culpa peccati, peccatum manet pœna dignum, & hinc juste puniri potest; sed culpa in veniali manet æternum; ergo. *Conf.* Deus potest quid juste punire, quam diu id ipsi displicet. Sed veniale non remissum quoad culpam illi æternum displicet; ergo.

℞. Quamdiu manet culpa peccati, peccatum manet pœna dignum dignitate radicali & quasi conditionata C. actuali & absoluta N. Dignitas radicalis ad pœnam est ratio & fundamentum, cur possit aut potuerit pœna infligi: hæc dicitur conditionata, quia non facit, ut de facto & adhuc infligi pœna possit, nisi supponatur, pœnam necdum

esse

esse solutam. Actualis est debitum præsens adhuc sustinendi pœnam.

Ad Conf. D. M. Deus potest quid juste punire, quamdiu id ipsi juste displicet, si illud necdum adæquate punivit C. Si illud jam secundum reatum pœnæ adæquate punivit N. Justitia formaliter consistit in adæquatione juris & debiti; cum itaque damnatus pro debito pœnæ temporalis adæquate fuerit satispassus, sicque illud adæquando extinxerit, Deus remanentem reatum culpæ juste punire nequit.

Inst. 2. Reus juste a Deo potest puniri, quamdiu habet complacentiam in peccato; hanc habet damnatus *in veniali* quoad culpam non remisso; ergo.

D. M. Quamdiu habet complacentiam liberam, & quæ sit novum formale peccatum C. quamdiu habet complacentiam necessariam, & quæ peccatum formale non sit N. Argumentum, si valet, nimium probat, nempe peccata in damnatis & consequenter pœnas sine fine augeri.

62. *Obj. II.* Ideo peccatum mortale per se punitur pœna æterna, quia damnatus per hoc peccatum sponte se conjecit in tal statum, ubi principium vitæ ipsi deest, satisfactio fit impossibilis, & culpa irreparabilis: ergo veniale saltem per accidens puni etur pœna æterna; quia per accidens, scilicet per mortale conjunctum, constitutum est in statu omnino simili. *Conf.* Pœna correspondet culpæ & malitiæ ut duranti; sed culpa venialis semper hic durat; ergo.

℞. *D. A.* Ideo præcise aut tantum punitur per se culpa æterna mortale N. tum propter hoc, tum propter alias rationes a priori æque ac maxime a posteriori C. Inter alias rationes etiam attulimus illam ex D. THOMA, quantumvis hic nobis contrario; tum ut ex nostris non solum, sed & ex alienis principiis veritatem Theseos confirmatam ostenderemus: tum quia declarandum ibi erat, quid peccatum mortale *per se* efficeret ac induceret, quandoquidem de ipso peccati merito sermo fuerat. Cum autem in præsenti non sit quæstio de natura & merito ipso venialis, sed de accidentali tantum statu, sequelas a D. THOMA ex illo principio deductas admittendi nulla necessitas urget; præ-

sertim cum aliis principiis communibus illæ repugnare videantur.

Ad Conf. D. M. Pœna respondet culpæ & malitiæ ut duranti in reatu ad sustinendam pœnam C. ut duranti in reatu ad sustinendam displicentiam *subd.* si libere duret, aut pœna non sit per passionem æquata C. si aut non libere duret, aut æquata sit pœna N.

Inst. Ex nostra thesi sequeretur 1. Relinqui in hoc universo aliquid inordinatum, scilicet culpam sine pœna. 2. Dari remissionem pœnæ sine meritis Christi. 3. In inferno locum habere redemptionem, & pœnas decrescere ac mitigari. 4. Pro remissione pœnarum damnati posse offerri preces & applicari indulgentias.

℞. N. Hæc vel sequi, vel a fidelium sensu aliena esse. Ad 1. ℞. *D.* relinqui culpam sine pœna soluta & solvenda N. sine pœna non amplius quidem pendenda, cum jam ex æquo data fuerit C. Imo vero ordinatissimum est a Deo nullum peccatum puniri ultra condignum. *Ad* 2. *D.* Dari sine meritis Christi remissionem per satisfactionem, & reparativam offensæ N. remissionem per satispassionem, & præcise per passivam adæquatam vindicativæ justitiæ, eamque nullatenus salutarem nec meritoriam solutionem C. Hinc meritis Christi nihil decedere constat, quæ ad satisfactionem, reparationem honoris læsi, ac salutarem satispassionem ordinata fuerunt.

Ad 3. *N.* 1*m. Part.* Juxta quosdam proprie redimi pœnam est loco pœnæ debitæ offerre pretium aliud æquivalens, vi cujus judex ad permutandam vel omittendam vindictam movetur: improprie redimi est condonari vel minui pœnam ex judicis clementia. Neutrum accidit in inferno, ubi pœna non redimitur, sed expiatur & solvitur. 2*dam Part. C.* Hoc enim non repugnat persuasioni fidelium, qui sentiunt peccatum quidem mortale, non autem veniale pœna æterna puniri. *Ad* 4. *N. seq.* ex *Inst.* 1. *n.* 54.

QUÆRES. I. Quomodo remittatur reatus culpæ decedentibus cum solo peccato veniali?

63. *Nota.* S. Thomas in 4. Dist. 21. a. 3. contra Alensem aliosque probat sæpe contingere, ut venialia peccata non

non remittantur ante mortem. Ex illo autem Apoc. 21. v. 27. *Non intrabit in eam aliquid coinquinatum*, ſtatuunt omnes, etiam reatum culpæ venialis ſublatum eſſe oportere ante, quam juſtus homo in gloriam cœleſtem ingrediatur. Præterea ſtatuunt communiter Theologi, culpam in hac providentia nunquam mere condonari. Denique ratio manifeſta probat, pro reatu culpæ in hac vita non remiſſæ animas in purgatorio non poſſe condigne ſatispati; cum culpa etiam venialis ſit malum morale & altioris ordinis, quam pœna, quæ malum tantum phyſicum eſt, & nulla ratione adæquare illum ordinem valet.

His ſuppoſitis ad ſolvendam quæſtionem Auctores duplicem ſententiarum claſſem afferunt. 1*ma* eſt, quæ ſtatuit culpam remitti a Deo ſub ipſum animæ egreſſum: 2*da*, quæ vult remitti eam in ipſo purgatorio & egreſſu ex eodem. In hac materia, quæ ex certis fundamentis decidi nequit, ſufficiet nobis diverſas exponendi rationes ab auctoribus inventas attuliſſe.

64. ℞. 1. Secundum *primam claſſem* remittitur culpa in ipſo inſtanti mortis ſeu in primo non eſſe vitæ, vel vi gratiæ finalis: vel vi meritorum præcedentium & reſultantis inde juris, quod juſtus habet ad introitum in gloriam & remotionem omnium impedimentorum ad eam: vel vi actus contritionis intenſiſſimi, quem iu egreſſu e corpore anima elicere dicitur.

65. ℞. 2. Secundum *alteram claſſem* remittitur culpa vi actuum charitatis divinæ, patientiæ, ac reſignationis in voluntatem divinam aliorumque actuum ſupernaturalium in purgatorio ab anima elicitorum; idque vel via meriti; quia purgatorium pertinet quodammodo adhuc ad viam, nec eſt terminus: vel per viam ſatisfactionis; quia purgatorium ex ordinatione divina eſt locus non modo ſatispatiendi, ſed & pro reſiduis culpis venialibus ſatisfaciendi: vel per viam deprecationis & impetrationis; cum ſicut animæ in purgantibus flammis detentæ, tanquam Deo gratæ, poſſunt precari & impetrare quidpiam pro aliis, ſic & remiſſionem culpæ pro ſe impetrare queunt.

QUÆRES II. *In quonam conſiſtat ratio Peccati Habitualis?*

66. *R.* 1. Peccatum habituale nihil eſt aliud, quam ipſum actuale phyſice præteritum, ſed moraliter perſeve-

rans in reatu culpæ, seu per ordinem ad debitum sustinendi odium, vel displicentiam divinam. *Prob.* Sicut ab actu malo existente denominatur homo actu peccator; ita habitu & reatu peccator aptissime dicitur ab actu physice quidem præterito, sed moraliter, h. e. habitu & reatu perseverante. *Conf.* 1. ex S. Aug. L. 1. de Nupt. & Concup. c. 26. vide num. 29. *Conf.* 2. Peccatum perseverans ad debitum sustinendi odium, si fuerit mortale; aut displicentiam, si fuerit veniale, est radix aliorum effectuum, ut sunt privatio gratiæ sanctificantis, reatus pœnæ ... imo præscindendo a reliquis, & hoc uno intellecto satis cognoscitur perseverantia moralis peccati.

Si ais. Peccatum habituale dicitur mors animæ; ergo consistit in privatione, id quod diserte docet D. Thomas. *Item* Peccatum dividitur in Actuale & in Habituale; ergo non possunt esse idem. *R. D. A.* Dicitur mors animæ demeritorie & causaliter *C.* formaliter & in se *N.* idipsum D. Thomas alibi diserte asserit, quod privatio gratiæ sit pœna peccati, non ipsum peccatum. Præterea *Divisio* Peccati in Actuale & Habituale non est Divisio generis in species, sed subjecti in accidentia; non per membra stricte ac physice dividentia, sed per diversos tantum status.

67. *R.* 2. Perseverantia moralis peccati habitualis explicatur proxime & formaliter per negationem satisfactionis vel condonationis. *Prob.* Peccatum habituale perseverans est peccatum non remissum; ergo sicut offensa Principis dicitur moraliter perseverare ex eo, quod physice præterierit, & vel ab offendente non fuerit expuncta per compensationem, vel a Principe non condonata; ita offensa Dei.

Si ais 1. Sequeretur, tum quod Deus esset causa peccati habitualis, quia negatio condonationis fundat perseverantiam peccati: tum quod Deus odio haberet suam negationem condonationis, quia aversatur etiam peccatum habituale ut perseverans. ℞. *N. seq.* Nam 1*mo* Deus non condonando non intendit directe perseverantiam peccati, nec proprie conservat, nec positive in illud influit; sed utitur jure suo, quo cedere non tenetur; & nihilominus ad promerendam condonationem disponit & excitat. Homo autem causa dici debet, tum quia posuit actuale peccatum; tum quia contra debitum & obligationem non satisfecit. 2*do.* Deus aversatur peccatum ut perseverans, ita

ut

perseverantia sit duntaxat conditio, sine qua non amplius odisset peccatum; non item ratio motiva & provocans indignationem Dei.

Si ais 2. Perseverantia moralis peccati habitualis proxime & formaliter explicatur per obligationem satisfactionis & jus aversandi: tum quia sublato jure & obligatione tollitur peccatum habituale: tum quia obligatio & jus sunt priora, & præsupponuntur ad utramque negationem.

℞. *N. A.* Quia obligatio hæc, & jus illud perseverans præsupponunt tanquam titulum peccatum habituale, & sunt ejus effectus: sicut eadem obligatio & jus primum præsupponunt peccatum actuale, cujus sunt effectus. Tollitur quidem peccatum habituale sublato jure & obligatione, sed qua negantibus præcessisse satisfactionem vel condonationem. Demum obligatio prima & jus primum sunt priora, non vero obligatio & jus perseverans: sic enim ex peccato habituali & ex negatione oriuntur.

DISPUTATIO III.

De Peccato Originali.

CAPUT I.

De Existentia Peccati Originalis.

Peccati originalis nomine intelligimus ex annotatis n. 3. illud, quod a primo homine in omnes ejus posteros naturali generationis via ab eo descendentes transfusum hos ipso originis momento inquinat, reddit Deo inimicos, indignos cœlo, & variis vitæ calamitatibus ipsique morti obnoxios. Controversiam de illo CELESTIUS, Pelagii socius, aut inter discipulos antesignanus ad quæstiones præter fidem referre quidem conatus est; sed S. AUGUSTINUS tum Epist. 89., tum L. de pecc. orig. C. 24. & L. 1. cont. Julian. C. 2. ostendit, eam *ad ipsa fidei fundamenta pertinere*, unamque esse ex iis, quibus *proprie fides Christiana consistit.* Quare & nos hanc materiam accura-

curate tractandam censemus, atque eum in finem & errorum & veritatis demonstrationem ac vindicias dare aggredimur.

ARTICULUS I.

Quinam circa originalis peccati existentiam fuerint errores?

68. **D**ico I. Triplex classis est eorum, qui circa peccati originalis existentiam errarunt.

1*ma* Gentilium, qui peccatum originale ignorarunt, & juxta quosdam Hebræorum nonnullorum, qui circumcisionem nihil, nisi notam characteristicam populi Judaici ab infidelibus existimabant. Sed ignorantia hæc potius, quam error forte dicenda est; eoquod originale malum ex revelatione duntaxat innotescat.

2*da* Hæreticorum, ex quorum erroneis alias opinionibus peccati originalis existentia destruitur. Ejusmodi erant Manichæi, aliique bina rerum principia diversa, & animam in homine, alteram bonam, alteram malam, fingentes, atque hinc teste S. Aug. L. 20. cont. Faust. C. 46. baptismum tanquam prorsus inutilem rejicientes; quorum dogmata sicut secuti sunt Albigenses, sic baptismum etiam parvulis ad salutem prodesse negarunt. Huc aliqua ratione reduci etiam potest Origenes, qui quamvis nullibi peccatum originale negaverit, & baptismi etiam necessitatem ad parvulorum peccata delenda hom. 8. & 12. in Levit. (si tamen hæc commentaria illum auctorem habeant) asseruerit; tamen cum animas ante peccasse docuerit, quam corporibus conjungerentur, non originale, sed habituale peccatum, in superiori vita commissum in baptismo tolli autumasse a quibusdam censetur.

3*tia* est Pelagianorum, quorum capitale dogma & veluti cæterorum errorum omnium basis erat negatio peccati originalis. Hoc autem sequentibus articulis, ut ex Mario Mercatore coævo in Commonitorio, Conciliis Carthaginensi & Diospolitano, & S. Augustino in L. de pec. Orig. aliisque discimus, constabat. 1. *Adamum mortalem factum, qui sive peccaret, sive non peccaret, fuisset mori-*

moriturus. 2. *Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, & non genus humanum.* 3. *Quoniam infantes, qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem.* 4. *Quoniam neque per mortem Adæ omne genus hominum moritur, quia neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgit.* 5. *Quoniam infantes, etiamsi non baptizentur, habent vitam æternam.* Atque de hac una classe hic & imposterum a nobis agetur.

69. *Dico II.* **Erroris hujus Auctores & Sectatores nonnihil variarunt.**

Variatio I*ma* evenit inter ipsos *auctores*, CELESTIUM nempe & PELAGIUM, de qua audiendus S. Aug. l. cit. c. 12. *Quid inter istum & Celestium in hac quæstione distabit, nisi quod ille apertior, iste occultior fuit; ille pertinacior, iste mendacior; vel certe ille liberior, hic astutior? Ille enim nec in Ecclesia Carthaginensi damnare voluit, quod in Romana postea se tenere confessus est, & corrigi paratum se esse professus est, si ei tanquam homini error obrepserit. Iste autem & illud dogma* (in Synodo Diospolitana seu Palæstina) *damnavit tanquam contrarium veritati, ne ipse a Catholicis judicibus damnaretur; & id sibi defendendum postea reservavit, aut mendaciter damnans, aut callide interpretans.*

2*da* Fuit in *defensione dogmatis.* Nam 1. PELAGIUS æque ac CELESTIUS satagebant quæstionem hanc inter illas referre, quæ præter fidei periculum in utramque partem disceptari possint, ut S. AUG. l. cit. c. 23. annotavit. 2. Ita damnabant publice suos errores, ut tamen apud discipulos sensum & explicationem hæreticam retinerent. Illud enim, quod dixerant, non tantum primo homini sed etiam humano generi peccatum primum obfuisse, intelligebant factum *exemplo, non propagine:* quatenus nempe Adamum peccantem omnes imitati sint.

Alterum, quo fatebantur infantes non esse in eodem statu, in quo Adam ante prævaricationem fuerat, interpretabantur hoc sensu duntaxat dictum, quod infantes *præceptum capere nondum possint, Adam autem potuerit.* Denique ubi Baptismum necessarium parvulis asseruerant, necessitatem eam exponebant ad hoc, ut *infantes sanctificarentur in Christo, & hæredes regni cœlestis fierent,* non autem, ut peccata illis remitterentur. Quin & parvulos

in remissionem peccatorum baptizari, sed hoc sensu admittebant, quod eodem baptismo initiarentur, quo iis, qui lapsi sunt, peccata remittuntur: sive qui ex se & natura sua idoneus est ad peccata delenda; ut iterum constat ex S. Aug. l. c. c. 4. & 15. & aliis in libris ac ep. 106. passim. 3. Conabantur imponere Rom. Pontificibus INNOCENTIO & ZOSIMO oblatis fidei professionibus fraudulentis partim errores suos subdole tegentibus, partim obedientiam definitioni Pontificiæ simulato spondentibus, atque hac ratione veniam suo dogmati ac indulgentiam sibi a damnatione aucupantibus; ut ex iisdem fontibus habetur.

3*tia* Accidit in ipsa *doctrina*. 1. Aliqui enim PELAGIANI, ut refert S. Aug. l. 1. de pec. merit. 35., propria quædam peccata in parvulis recens natis esse dicebant, quæ per baptismum illis remitterentur. 2. Plures argumentis Catholicorum, ut apparet, convicti docere cæperunt Adamum post peccatum mortalem esse factum, atque ex eo per generationem ab ejus filiis mortem quidem corporis trahi, non tamen animæ, hoc est, peccatum; ut idem Doctor l. 4. cont. 2. ep. Pelag. c. 2. & 4. notavit. Cum his sub prima sui erroris initia sensisse JULIANUM, auctor est Marius Mercator in suo *Commonitorio*, quamvis postea omnem Pelagii hæresin contra S. AUG. defendendam susceperit.

Dimidiatum hunc de originali Pelagianismum renovarunt etiam postremis sæculis ZWINGLIUS, Jacobus Faber, & Erasmus. 3. Reliqui omnes, quos n. 162. notavimus, errores retinuerunt, novosque diu post Sectatores acceperunt in Anabaptistis & Socinianis.

ARTICULUS II.

An existat peccatum originale?

70. **Dico.** Existentia peccati originalis est *Dogma fidei*. Ita Trid. Sess. 5. statuit, fatetur & declarat: Scriptura Sacra demonstrat: Traditio Ecclesiæ evincit: & congruæ rationes persuadent. Argumenta hæc validissima jam olim in Pelagianos strinxerunt SS. Patres, qui controversiam hanc data opera disputarunt. Inter eos primus ac præcipuus est S. AUGUSTINUS, qui hanc materiam copiosissime pertractavit libro uno de peccato originali: duobus de nuptiis & concupiscentia: tribus de peccatorum meri-

meritis & remissione: quatuor contra duas epistolas Pelagianorum: sex adversus Julianum; denique in aliis suis libris & epistolis frequentissime. Post hunc idem argumentum studio singulari versarunt *S. Prosper* ad Capitula Genuensium resp. 3., S. FULGENTIUS L. de Gratia Christi, *Hugo* de S. Victore L. 1. de Sacramentis, *Anselmus*, L. de Conceptu Virginali & peccato originali &c.

§. I.

Quibus argumentis ex Scriptura probetur & vindicetur existentia peccati originalis?

71. *Argumentum I.* Sumitur ex V. T. Et quidem 1mo ex Jobi c. 14. v. 4., quem versio 70. Interpret. sic recitat: *Nemo mundus a sorde, nec infans, cujus est unius diei vita super terram.* Secundum vulgatam autem sic Deum alloquitur: *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? nonne tu, qui solus es?* Sic autem argumentor: Sordes & immunditia, de qua loquitur Job, homini inest ab ipsa ejus conceptione, ut patet ex verbis, atque hinc omnibus inhæret & in omnes propagatur. Sed hæc immunditia non est corporea, sed spiritualis, seu peccatum; tum quia per immunditiam sæpius intelligitur peccatum, ut liquet ex Isa. 64. v. 6. *Facti sumus ut immundi omnes, & tanquam pannus menstruatæ omnes justitiæ nostræ:* tum quia hanc immunditiam Deus *solus* tollere potest, ut asserit nostra vulgata: tum quia in cap. sequente v. 14. ex opposito immaculatus & justus idem sonant: *Quid est homo, ut immaculatus sit, & ut justus appareat natus de muliere?* Ergo.

Ex quo etiam occluditur effugium Socino, qui hic sermonem esse vult de immunditia comparative ad Deum, in cujus *conspectu* etiam *cœli* ibid. c. 15. v. 15. *non sunt mundi.* Hæc enim immunditia pro *imperfectione* sumpta a Deo etiam tolli nequit; nec proinde fundat comparationem ad *mundum* & *mundandum*, quam tamen insinuat vulgata: nec maculam a *sordibus* exprimit, quam 70. Interpret. versio supponit.

2*do.* Ex Psal. 50. v. 7. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum: & in peccatis concepit me mater mea.* Hic quamvis de peccatis in plurali vulgata & 70. Interpr. enun-

enuntient, tamen peccatum originale intelligi potest; tum quia juxta S. AUG. in Enchir. cap. 44. & 45. in sacris æque ac profanis scriptionibus usitata est figura intellectionis, qua numerus pluralis pro singulari, & vicissim usurpatur: tum quia Adami peccatum, quod a posteris contrahitur, plures iniquitates, superbiam scilicet, infidelitatem, inobedientiam complectitur; quibus accedit, quod S. HIERONYMUS aliique fere omnes vim vocis Hebraicæ secuti reddant illum versum cum singulari: *in iniquitate, in peccato.* Unde sic: Iniquitas & peccatum, in quo conceptum se David profitetur, erat verum & proprie dictum peccatum; cum & ipsa vox hebraica & eadem adulterio Davidis in hoc Psalmo attributa id significet.

Atqui illud non potuit aliud esse quam peccatum originale; non enim erat peccatum *personale* Davidis, cujus vel tanquam infans ratione carens in utero materno erat incapax, vel in quo certe ipse non fuerat conceptus: nec erat peccatum *Parentum* Davidis; siquidem is ex legitimo sanctoque conjugio natus fuit: gignendi autem actio & honesta & justa est, atque ad fidelium parentum laudem spectat: ac David præterea in hoc loco non suscepit aliorum malitiam incusare, sed proponere Deo suam miseriam ejusque miseri ordiam allicere. Consequens itaque est, ut peccatum hoc vitio *primorum parentum* adscribatur, & Deus, qui hominem rectum fecit, & conjugii a Deo instituti officium, & liberorum procreatio extra Manichæorum calumnias collocentur. Hoc autem evicto, David non uni sibi proprium, sed omnibus hominibus commune peccatum expressit; cum scire non potuisset se in peccato esse conceptum, nisi omnes Adæ posteros nasci peccato obnoxios novisset. Vide de his Bellarm. L. 4. de Amiss. grat. c. 4.

72. *Argumentum II.* Sumitur ex N. T. Et quidem 1*mo* ex Epist. ad Rom. c. 5. v. 12. *Propterea sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccarunt &c.* Et v. 19. *Per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi.* Inde enim sic arguo: Peccatum, quod in mundum intravit per unum hominem, in quo omnes peccarunt, est verum & proprie dictum peccatum. Quamvis enim peccatum in scripturis nonnunquam sumatur metonymice

pro

pro peccati pœna, in iis tamen *peccare* nusquam acceptum legimus pro *puniri*; in uno autem homine omnes peccavisse dicuntur: præterea sub peccati nomine hic nequit intelligi *mors* tanquam pœna; quia alias sensus foret: mors in hunc mundum intravit, & per mortem mors: nec potest intelligi effectus alius, *pronitas* scilicet *ad peccandum*; eo quod non huic, sed peccato proprie dicto decreta sit mors juxta illud Ezech. 18. *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur*: & ad Rom 6. *Stipendium peccati mors.* Atqui peccatum hoc est ipsum originale peccatum.

Nam I. non est *peccatum actuale Adami*, quatenus tantum in ipso & personale erat; tum quia non intravit sive peccatum sive mors in mundum ratione solius Adami, sed per Adamum intravit peccatum in omnes homines, quia in Adamo omnes peccarunt, & ita etiam per eum in omnes mors pertransiit: tum quia per unum hominem intelligenda esset potius Eva quam Adamus; nec inter hunc & Christum toto hoc capite comparatio institui potuisset, si textus recitatus nihil ediceret, nisi cœpisse peccatum esse in mundo, dum Adam peccavit.

2. Non est actuale peccatum, quod *ad exemplum Adami* fuerit commissum ab omnibus, & sic imitatione, non autem propagatione in mundum introiverit. Imprimis enim id *antithesis* inter Adamum & Christum hic instituta non patitur: Deinde quod hominum plurimi non cognoverunt, ut *infideles*, aut cognoscere non potuerunt, ut *infantes*, aut si quidem cognoverunt, tamen damnarunt, ut multi *fideles*, id certe imitati fuisse dici nequeunt; hæc autem omnia respectu peccati Adæ certa sunt: Denique si exemplo introivisset peccatum in mundum, & imitatione homines duntaxat peccassent, mortui essent omnes ob suum & non alterius delictum, nec in alio peccassent, nec per alterius inobedientiam essent constituti peccatores: Præterea Apostolus de imitationis peccato locuturus debuerat potius afferre peccatum *Diaboli* aut *Evæ*, per quos prius, quam per Adamum peccatum intraverat. Plura vide in Bellarm. cap. 3. l. c., ubi & vulgatæ cum Græco concordiam contra Erasmum vindicat.

2do Ex 2. ad Corinth. 5. v. 14. *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt: & pro omnibus mortuus est Christus: ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est & resurrexit;* quod

quod ratiocinium, ut ostendit Aug. l. 6. cont. Julian. c. 4. legitimum non foret, si non homines universi, ac ipsi etiam infantes mortui forent morte peccati. Item ex Epist. ad Ephesios 2. v. 3. *Eramus natura filii iræ, sicut & cæteri.* Cujus sensus est: a primo naturæ nostræ exordio, seu ex nativitate, & sic non consuetudine aut imitatione eramus obnoxii iræ ac vindictæ divinæ; huic autem nemo obnoxius est, nisi ob peccatum: unde consequitur nasci omnes cum peccato.

Nempe id probant verba & ordo textus græci, in quo vox τέκνα non tam filium, quam *partum & nativitatem* significat: & secundum constructionem *filii natura iræ* legitur; quasi filios naturales, & quod naturam spectat, iræ diceret, ut hos opponeret filiis adoptione: probat etiam scopus & finis Apostoli, qui ut Judæorum jactantiam gentilibus se præferentium retunderet, illos æque ac hos ex nativitatis origine aliquando iræ divinæ obnoxios fuisse declarat, & hinc radicem & causam mali, de quo ante dixerat, scilicet depravatæ vitæ aperit. Unde quamvis vox græca ambigua sit, & Julianus hunc locum sic reddiderit: *Eramus prorsus filii iræ,* hancque in erpretationem S. Hier. non rejiciat; tamen S. Aug. l. 6. cont. Julian. c. 10. recte vulgatam, quam Hieronymus etiam secutus est, præhabendam censuit, præsertim quod eam summus Latinorum omnium Codicum consensus firmaret.

Objectiones.

73. *Objic. I.* Unicus locus, unde peccati originalis existentia asseritur, est Cap. 5. *ad Romanos;* sed hoc de peccato originali non loquitur; ergo. *Prob. min.* Peccatum originale est, quod habetur per generationem; sed de hoc non loquitur hic Apostolus; quia generatio fit per duos, dicitur autem v. 12. *Peccatum per unum hominem intravit in mundum*; Ergo.

℟. Præcipuum hunc locum esse concedimus, unicum esse negamus, ut ex PP. testimonio & ratiociniis supra allatis patet. Sed T. *M. N. m.* Quamvis enim *Pelagius*, *Julianus*, *Erasmus*, *Grotius* & *Joan. Clericus* inde demonstrationem peti posse negarint; hoc tamen velut decretorio invicte usi sunt Patres Africani in Concilio

Natio-

Nationali, Pontifices Innocentius, Zosimus, Cælestinus, Leo & Gelasius, patres item Arausicani, ac demum PP. Conc. Trid.

Ad. prob. N. m. Scriptura non dissimulavit hominem alterum, nempe *Evam*, ex cujus cum Adamo conjunctione, peccatum generatione propagetur, ubi Eccli. 25. v. 33. *a muliere*, inquit, *initium factum est peccati, & per illam omnes morimur.* Verum, ut S. Aug. L. 2. oper. imperf. notat, Apostolus & recte dixit, per unum hominem peccatum in mundum; quia vir & mulier matrimonio juncti Math. 19. v. 6. *non sunt duo, sed una caro*: & recte unum Adamum indicavit, tum quia hujus tanquam viri, actio generationis initium est; tum quia ejus utpote capitis, & non *Evæ* peccatum in posteros traducitur.

Inst. 1. Peccatum, de quo sermo est v. 12., debet esse idem, de quo dicitur v. 13. *usque ad legem peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputabatur, cum lex non esset.* Atqui hoc postremum est peccatum actuale; quia hoc ante legem Moysis necdum imputabatur: non autem originale, utpote quod ante & post legem juxta nos est imputatum. Ergo.

℞. Cum S. Aug. L. 6. cont. Jul. C. 4. *N. m.* Non solum actuale, sed & originale ante legem Moysi non imputabatur, hoc est, ab hominibus vix ac ne vix quidem æstimabatur, *quia non cognoscebatur*, cum *per legem* orta sit *cognitio peccati*, originalis æque ac actualis. A Deo tamen imputatum fuisse peccatum patet ex pœna, quæ erat mors toti humano generi communis respectu originalis, & respectu actualis peccati aliæ vindictæ, quas Deus etiam ante Moysen jam a peccatoribus sumebat. Alii respondent intelligi quidem hic peccatum actuale, quin tamen similis significatio sit in versu priore; quia Apostolus originale peccatum in *versu* 12. assertum deinceps probare assumpsit per duos effectus, quorum 1mus est peccatum actuale, de quo *versus* 13.; 2dus mors, de qua *versus* 14.

Inst. 2. Originale peccatum est id, per quod non tantum mors, sed etiam peccatum homines inficit; sed tale non est peccatum Adami, cum ex Adamo mortem tantum & non peccatum trahamus juxta v. 14. *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen, etiam in eos, qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ.* Ergo.

℞.

℞. *N. m. & rationem.* Textum explicant S. Chryſ. Aug. & Theodoret. *D.* Qui non peccaverunt in ſimilitudinem prævaricationis Adæ, hoc eſt, non peccato perſonali, nec phyſice propria voluntate *C.* nequidem voluntate aliena Adami, & ſic ſimpliciter non peccarunt *N.* Cum per peccatum intraverit mors in mundum, & mors regnaverit etiam in infantes ante legem ſcriptam, hujus tanquam juſtæ pœnæ peccatum tanquam cauſa meritoria illis ineſſe debuit; non autem *actuale* & *perſonale* fuit, cujus infantes incapaces ſunt: ergo originale, quod ab Adamo in ſui conceptione contraxerunt.

Inſt. 3. Originale juxta nos debet afficere omnes; ſed peccatum, de quo Apoſtolus loquitur, pertinet tantum ad multos & reſpective ad pauciores, nam v. 19. ait: *ſicut per inobedientiam unius peccatores conſtituti ſunt multi, ita & per unius obedientiam juſti conſtituuntur multi.* Et v. 15. *Sed non ſicut delictum, ita & donum: Si enim unius delicto multi mortui ſunt, multo magis gratia Dei in plures abundavit.* Ergo.

℞. *N. m.* Eadem hic ſignificatio eſt terminorum *multi* & *omnes*, ut ait S. Aug. L. 6. cont. Jul. C. 24. *Cum dictum eſt per unum in omnes tranſiiſſe peccatum; & poſtea, per unius inobedientiam peccatores conſtitutos multos, ipſi ſunt multi, qui & omnes;* & hoc quidem, ut recte notat, juxta morem alibi etiam in ſcripturis uſurpatum, cum etiam Geneſ. 22. Abrahæ dicatur: *in ſemine tuo benedicentur omnes gentes;* cui C. 17. dictum erat: *patrem multarum gentium conſtitui te.* Nec plus quidpiam ex altero textu exſculpitur, nam τὸ *in plures* græce legitur *in multos*: vox autem *multo magis* non ad exceſſum juſtorum ultra peccatores, ſed ad ſuperabundantiam donorum præ malis peccato illatis ſignificandam ſpectat; cum per Chriſti gratiam non originale tantum, ſed & actualia peccata expientur, ut ex v. 16. conſtat: *judicium quidem ex uno in condemnationem: gratia autem ex multis delictis in juſtificationem.*

Inſt. 4. Ex proxime cit. verſibus conſtat ſaltem, quod non plures per Adæ peccatum conſtituti ſint pecca-

catores, quam justificati sint per obedientiam Christi: sed per hanc non sunt justificati omnes; ergo.

℞. *N. M.* Hunc enim sensum non habent versus proxime laudati, nec ille 1. ad Cor. 15. v. 22. *sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes vivificabuntur*; sed istum: sicut, quotquot ex Adamo generantur, ii reatum peccati & mortis contrahunt; ita quotquot in Christo regenerantur, ii justitiam & vitam supernaturalem suscipiunt: & e converso, sicut, qui ex Adamo via ordinaria non nascitur, ut Christus, in Adamo non moritur; ita qui in Christo non renascitur, spiritualiter non vivificabitur.

74. *Objic. II.* Ezech. 18. habetur: *Anima, quæ peccaverit, ipsa morietur: filius non portabit iniquitatem patris.* Contrarium fieret in hypothesi peccati originalis.

℞. *D.* Filius non portabit iniquitatem patris, si iniquitatis non sit particeps C. si sit N. Filii paternæ iniquitatis participes esse possunt, vel *imitatione;* ad quos pertinet illud Exod. 20. *Ego sum Dominus Zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem;* vel *nativitate*, de quibus Apostolus loquitur. Porro qua ratione nos omnes participes simus peccati Adami, explicat S. Aug. L. 3. de pecc. mer. C. 7. *Nec sic dicuntur ista aliena peccata, tanquam omnino ad parvulos non pertineant: siquidem in Adam omnes tunc peccaverunt, quando in ejus natura illa insita vi, qua eos gignere poterat, adhuc omnes ille unus fuerunt.* Et L. 6. cont. Julian. C. 9. *Alienæ sunt proprietate actionis, & nostra sunt contagione propaginis.* Ubi præterea C. 25. advertit, citata Ezechielis verba & dicta Jeremiæ C. 31. esse prophetica, ac prænuntiare *fœdus novum*, in quo regenerati, & qui ad Adamum novum, Christum, pertinerent, suam duntaxat iniquitatem erant portaturi: juxta *pactum vetus* autem cum Adamo initum filios iniquitatem patris primi portaturos.

Inst. 1. Paulus ad Rom. 4. scribit: *Ubi non est lex, nec prævaricatio*; sed infantibus non ponitur aut data fuit lex; ergo.

℞. *D. m.* Infantibus non ponitur, nec data est lex in conceptione eorum, nativitate & infantia C. in primo eorum parente, in quo continebantur *subd.* non data illis est lex, quam voluntate physice propria violarent C. quam voluntate physica primi parentis, & moraliter sua propria violarent N. Sicut omnes in Adamo peccarunt, sic in eodem posita erat illa lex: *De ligno scientiæ boni & mali ne comedas: in quocunque enim die comederis ex eo, morte morieris.*

Inst. 2. Scriptura passim dicit, quod Deus reddat unicuique secundum opera ejus: & 2. ad Cor. 5. habetur: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis sui, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Parvuli autem nihil operis mali, nec in corpore suo gesserunt; ergo.

℞. Cum S. Aug. L. 6. cont. Jul. C. 10. Scripturæ textus ejusmodi pertinere ad adultos; ideo enim *propria corporis sui dixit, quod ad unumquemque in se ipso jam viventem pertineat.* Quod ipsum ex verbis Apostoli præcedentibus liquet, ubi ait: *ideo contendimus sive absentes sive præsentes placere illi. Omnes enim nos oportet manifestari. &c.* Si vero etiam de infantibus verba accipiantur, ea non sunt exclusiva, cum non dicatur: ut referat unusquisque *tantum* propria corporis; sicut igitur ad parvulos pertinet Christi meritum, & ob id consequuntur regnum cœleste ex sententia Apostoli in objectione laudata: sic ad eos etiam peccatum Adæ pertinet, ac propter illud a regno Dei excluduntur.

§. II.

Quibus argumentis probetur ex Traditione, & vindicetur existentia peccati originalis?

75. *Argumentum I.* sumitur ex Ss. PATRIBUS, qui ante Pelagium scripserunt; Ejusdem enim tempore aut post illum unanimis & aperta fuit Doctorum sententia pro peccati originalis extantia. Et quidem

Sæc. I. S. IGNATIUS in ep. ad Trallianos scribit: *Vos ergo imitatores estote dilectionis Christi, qua dilexit nos*

nos dans semetipsum pro nobis, ut nos sanguine suo mundaret ab antiqua impietate.

Sæc. II. S. JUSTIN. in Dial. cum Tryphone hæc habet: *Ad amnem venisse Christum pro comperto habemus . . . humani generis causa, quod per Adam in mortem & fraudem & seductionem serpentis conciderat, ut interim propriam pro se maligne agentis cujusque culpam taceam.* S. IREN. l. 3. cont. Hæres. c. 20. *Quemadmodum per inobedientiam unius hominis peccatores facti sunt multi & amiserunt vitam; ita oportuit & per obedientiam unius justificari multos & percipere salutem.* Et L. 5. c. 17. *Delevit chirographum, debita nostra, affigens illud cruci; ut, quemadmodum per lignum facti jamus debitores Deo, per lignum accipiamus debiti remissionem.* Alia ex eodem etiam affert S. Aug. L. 1. cont. Julian. cap. 3.

Sæc. III. S. CYPRIAN. ep. 59. *Quanto magis prohiberi non debet infans, qui recens natus nihil peccavit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima nativitate contraxit . . . Idcirco hæc fuit in Concilio* (Carthaginensi III. sub Cypriano ann. 253.) *nostra sententia: a baptismo neminem per nos debere prohiberi; quod magis circa infantes ipsos & recens natos observandum putamus.*

Huic adde Tertullian. L. de testim. Animæ c. 3. de carne Christi c. 16. & 17. de resurrect. carnis c. 33. & 34. & 5. cont. Marcion. c. 17. Ne quid de Origene laudari solito hic addam. Ex Sæc. IV. proferuntur a S. Augustino L. 1. cont. Julian. c. 6. & l. 4. ad Bonif. c. 11. S. Hilarius, S. Basilius, S. Greg. Naz., S. Chrysostomus, S. Ambrosius, S. Hieronymus, item Reticius, Olympius, Hilarius Sardus &c. quorum testimonia afferre nimis longum foret.

76. *Argumentum II.* Sumitur ex PONTIFICUM doctrina ac decretis. Hos inter primus refertur SIRICIUS in ep. 1. ad Himer. c. 2. scribens: *Infantibus, qui necdum loqui valent per ætatem, omni volumus celeritate succurri, ne ad nostram perniciem animarum, si negato fonte salutari unusquisque exiens de sæculo, & regnum perdat & vitam.*

INNOCENTIUS I. in rescriptis ad Synodi Patres de Pelagii & Celestii errore ita scribit: *Illud vero, quod eos vestra Fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis absque baptismatis gratia posse donari, perfatuum est. . . . Qui hanc in eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare &c.*

ZOSIMUS in sua contra Pelagianos epistola scribens sic a S. Aug. ep. 157. ad Optatum refertur: *Ipsius*, Christi, *morte mortis ab Adam omnibus nobis introductæ atque transmissæ universæ animæ, illud propagatione contrarium chirographum rumpitur, in quo nullus omnino natorum, antequam per baptismum liberetur, non tenetur obnoxius.*

COELESTINUS I. inter capitula epistolæ primæ ad Gallos subjuncta sic loquitur cap. 4. *In prævaricatione Adæ omnes homines naturalem possibilitatem & innocentiam perdidisse.* Cap. 12. ex baptismo ejusque ceremoniis originalem labem etiam infantibus adhærere ostendit.

Eadem decernunt LEO I. ep. 86. ad Nicetam Aquilejens., GELASIUS I. ep. 7. ad Episcopos per Picenum, GREGORIUS M. l. 7. ep. 53. ad Secund.

77. *Argumentum III.* Sumitur a CONCILIIS, quorum viginti quatuor contra Pelagianam hæresin an. 404. vel 405. exortam intra novendecim annos, nempe ab anno circiter 412. usque ad an. 431. celebrata fuerunt. Ex his autem præsertim notandum 1mo est Conc. *Carthag.* an. 412., a quo Celestii errores detecti & reprobati fuerunt. 2do Conc. *Diospoli* in Palæstina an. 415. habitum, ubi Pelagius suos errores simulate rejecit. 3tio *Hierosolymitanum* an. 416., cujus meminit Marius Mercator in commonitorio cap. 3., ubi fraude detecta Pelagius e civitate sancta ejectus est. 4to Conc. *Africanum Nationale*, seu Carthaginense a 214. Episcopis an. 418. celebratum, ubi, quod tanquam Canon 2dus Concilii Milevitani olim referebatur, & in codice Canonum Ecclesiæ Africanæ capitulo 110. legitur, sic est constitutum: *Placuit, ut quicunque parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat; aut dicit, in remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed nihil ex Adam trahere originalis peccati, quod regenerationis lavacro expietur: unde fit consequens, ut in eis forma baptismatis in remissionem peccato-*

rum,

tum, non vere sed false intelligatur; anathema sit. 5*to* Generale *Ephesinum*, in quo Celestianorum, quo nomine veniebant Pelagiani, dogmata universim damnata sunt.

His accedunt alia postmodum in Italia, Hispania, Gallia & Germania celebrata; ex quibus memorandum præcipue est *Arausicanum II.* ann. 529. collectum, utpote cujus decreta Can. 2. & 4. a Concilio *Tridentino* Sess. 5. de peccato originali renovata fuerunt. Item *Florentinum*, quod in Decreto unionis docet, *illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendos.*

Objectiones.

78. *Objic.* Plures PATRES ante & post Pelagii tempora peccatum originale negarunt. ℞. *N. Ass.* Cujus falsitas ex libris S. Augustini contra Julianum patet, ubi Pelagianis authoritatem Patrum eripit, horumque scripta ab illorum errore vindicat. Addiderunt quidem Zwinglius, Servetus, aliique Recentiores hæretici nonnulla aliorum testimonia, sed quæ soluta etiam Bellarminus, Natalis Alexander, aliique Theologi dederunt. Præcipua ex utrisque dabimus absque ampliore tamen textuum recitatione, quos apud laudatos auctores alibique reperire est. Secundum solutionis diversitatem autem, quam patiuntur, *triplicem classem* constituunt.

79. *In* 1*ma.* S. JUSTINUS q. 88. dicit illud Jobi, *nemo mundus a sorde*: non pertinere ad infantes. S. AMBROS. in Comment. ad cap. 5. epist. ad Rom. negat nos *peccato Adami pati mortem secundam, quæ in gehenna dicitur.* Optatus Milevitan. cont. Parmenian. l. 7. dicit *non pertinuisse ad Seth filium peccatum Adæ Patris admissum.*

℞. 1. Manifestum est lib. QQ. non esse JUSTINI, cum q. 115. citentur Origenes & Irenæus, uterque Justino posterior: Bellarminus AMBROSIUM hujus commentarii auctorem negat: Natalis Alexander ostendit librum 7mum cont. Parmen. esse dubium Optati Milev. fœtum. ℞. 2. Auctor 1*mus* per *sordem* intelligit peccatum personale: 2*dus* per *mortem secundam* pœnam sensus in in-

 ferno,

ferno: 3tius peccatum Adami, quatenus illi personale erat, non autem quatenus fuit naturæ in Adamo tanquam capite corruptæ, quemadmodum singula ex contextu liquent.

80. *In 2da* ORIGENES L. 5. comment. in ep. ad Rom. 1. per *mundum*, in quem intravit peccatum, intelligit *homines terrenos & carnales:* 2. *mortem* per Adamum ingressam explicat de *morte animæ actuale peccatum insequente:* 3. Unius delicto *multos*, & *non omnes* vult constitutos esse peccatores: 4. Denique *plures* ait per Christum *redemptos*, quam per Adamum *mortuos*. ARNOBIUS autem in Psal. 50. ait eum, *qui nascitur*, *sententiam* quidem *Adæ*, *non* autem *suum peccatum habere*.

℟. 1. Pro neutrius auctoritate multum laborare opus est. Præter dicta enim num. 68. audiendus hic est S. Hieron., qui Pelagianis ad ORIGENEM provocantibus in calce Dialogorum ita insultat: *Transite ad Amasium* (Origenem) *vestrum, qui præterita in cœlis & antiqua delicta solvi dicit in baptismo; ut cujus in cæteris authoritate ducimini, etiam in hac parte errorem sequamini.* Unde nec homilias in Leviticum, de quibus l. c., nec hom. 3. in Cantic. nec L. 4. cont. Celsum pro veritate nostra referre necesse duximus. ARNOBIUM autem, utpote alium ab Arnobio Lactantii Magistro, & Pelagianum hominem, quem etiam juxta Natalem censura Gelasii tetigit, multo minus curamus.

℟. 2. Qui explicare tamen voluerit auctores illos, ex Huetii sententia dicet, ORIGENEM *in 1mo* pro more suo locutum allegorice, non dogmatice: *in 2do* præcisive, non exclusive: *in 3tio* peccatoris nomine ab eo intelligi, qui voluntate propria peccavit: *in 4to* eatenus plures a Christo redemptos, quatenus ipse etiam Adam & Eva revocati sunt ad vitam. ARNOBII porro dictum in hunc quoque catholicum sensum interpretari poterit: qui nascitur, suum, hoc est, proprium peccatum non habet: habet tamen sententiam Adæ, cujus peccato constrictus est.

81. *In 3tia* Opponitur 1. TERTULLIANUS, qui L. de Baptismo c. 18. probat differendum esse baptisma parvulorum, ea inter alias ratione, quod *innocens ætas remissione peccatorum non egeat.* ℟. Vocat innocentem ætatem, quia personale peccatum non habet: existimat baptis-

baptismum eorum ad usum rationis differendum, ut simul actualem fidem suscipiant: ibidem tamen, & locis nr. 75. indicatis originale peccatum agnoscit. Ejus porro de differendo parvulorum baptismo opinionem Ecclesia Africana an. 253. in Concilio, cui præerat Cyprianus, improbavit. v. n. 75.

II. S. CLEMENS ALEX. L. 3. Stromatum 1. textus Jobi & Psalmi, quos pro nostra sententia attulimus, in alium sensum detorquet: 2. Negat Davidem in peccatis conceptum, & peccatum esse: 3. Quærit, ubinam fornicatus sit infans, vel quomodo, qui nihil operatus est, sub Adæ execrationem ceciderit?

℞. 1. Pro CLEMENTIS in hac quæstione Orthodoxia facit tum ipsius eloquium Lib. 1. Pædag. cap. 6., ubi dicit Baptismum esse lavacrum, quo peccata absterguntur: tum testimonium Athanasii Serm. in illa verba: *Omnia tradita mihi sunt a Patre*: qui traditionem de Peccato originali in Ecclesia Alexandrina semper viguisse asserit: tum silentium Pelagianorum, qui eum nuspiam in suum patrocinium appellarunt.

℞. 2. Pugnabat hic loci S. CLEMENS contra Basilidianos, qui tum animas ante corpus creatas fuisse, & in anteriore illa vita peccasse contendebant, ut ex L. 4. Strom. constat: tum liberorum procreationem esse execrationem effutiebant, ut ex ipso loci objecti contextu apparet, cui subjicitur: *Restat ergo eis, ut videtur, consequenter, ut dicant malam esse generationem.* Ex his autem patet, cur S. Doctor hæc scripserit. Nam 1*mum* fecit, non ad negandum peccatum originale, sed ad declinandam vim adversariorum, qui his textibus ad suos errores stabiliendos abutebantur; quam methodum subinde a SS. Patribus adhibitam Tournely observat. In 2*do* negat Davidem esse conceptum in peccato, quod esset ipsa generatio & peccatum matris: non autem negat conceptum in originali peccato, seu primorum parentum, quia addit: *Quando dixit: in peccatis conceptus sum &c. dicit prophetice matrem Evam.*

Ad 3*tium*. Patet ex dictis, quæstionem ejus fuisse de peccato actuali commisso in vita anteriore; & sic controversiam de originali peccato nequidem hic attigisse.

III. S. Chrysostomus multis in locis nobis contradicit. Nam 1. in hom. 10. in epist. ad Rom. negat homines per Adæ peccatum constitui *peccatores*, nisi quatenus *mortales effecti sunt*. 2. Hom. 17. in 1. ad Cor. dicit homines perire non *propter Adamum*, sed *peccatum proprium*. 3. Hom. 39. in eand. ep. ait non omnes in Adam esse *mortuos morte peccati*, sicut non omnes in Christo vivificantur, cum multi damnentur. 4. Hom. 24. in ep. ad Ephes. distinguit inter peccatum primi hominis, & id, quod perpetramus, dicendo: illud *soli corpori*, hoc *animæ mortem afferre*. 5. Hom. ad Neophytos *infantes* asserit, *quamvis peccato inquinati non sint, baptizari, ut eis sanctitas, justitia & adoptio addatur.*

℟. 1. S. Aug. Lib. 1. cont. Julian. cap. 6. Chrysostomum vindicaturus sic Julianum alloquitur: *Itane est? verba S. Joannis Episcopi audes tanquam e contrario tot taliumque sententiis opponere? . . . absit, ut Cpolitanus Joannes de baptismate parvulorum, eorumque a paterno Chirographo liberatione per Christum tot tantisque Coepiscopis suis, maxime Romano Innocentio, Carthaginensi Cypriano, Cappadoci Basilio, Nazianzeno Gregorio, Gallo Hilario, Mediolanensi resistat Ambrosio. . . . Hoc* (peccati originalis dogma) *credidit, hoc didicit, hoc docuit & Joannes.* Tum ex hom. 10. in epist. ad Rom. hom. ad Neophytos, hom. de Lazaro resuscit. & ep. 3. ad Olymp. adfert ejusdem verba, quibus originale peccatum extare affirmat.

℟. 2. Idem S. Doctor objecta refutat, cum quo *ad 1mum* ℟. in hac ipsa homilia a S. Chrysostomo probari peccatum originale, quo negat constitui homines peccatores personaliter & actualiter, sed originaliter & habitualiter; quod explicat per *obnoxios supplicio & reos mortis*, quia evidentius erat mortis debitum ex Adami peccato ab omnibus contrahi. *Ad 2dum* ℟. Cum hic baptizatos alloquatur, recte dixit eos per originale peccatum non perire, si pereant; quia illud per baptismum jam erat condonatum. *Ad 3tium* ℟. Exempla hic allata & ipsum ejus ratiocinium probant S. Doctoris sensum esse, quod non omnes mortui sint in Adamo ea peccati morte, in qua perpetuo mansuri, & a qua nunquam liberandi essent.

Ad 4tum ℟. Antithesin in eo esse positam, quod mors corporis ex primo peccato ortum habeat, etsi per

baptis-

baptismum remissum sit: mors autem animæ in regeneratis, de quibus hic loquitur, jam ex illo primo peccato non oriatur, sed ex iis, quæ propria voluntate & actione committimus. Ubi nihil contra fidem originalis habetur. *Ad 5tum* ℞. det S. Aug.; hujus homiliæ interpretem locum versione sua interpolasse, cum auctor non dixerit, infantes non esse inquinatos *peccato*, sed *peccatis*, nempe personalibus, ut ex græci textus fide probat. Præterea, cum per Baptismum dicat infantibus addi sanctitatem, justitiam & adoptionem, agnoscit eos ante baptismum his carere, ac proinde esse in statu peccati & damnationis, cum inter utrumque statum non detur medius.

IV. GREG. NYSSENUS in Orat. de infantibus præmatura morte abreptis dicit eos *omnis malitiæ expertes, & sanitate, quæ per purgationem contingit, non indigentes*. THEODORETUS autem 1. in LL. hæretic. fabularum omittit eam, quæ peccatum originale negat. 2. Textus scripturæ ex Ps. 50. & ep. ad Rom. explicat more Pelagianorum, agnoscendo in homines transfusam esse mortem, non peccatum. 3. L. 5. hær. fab. C. 18. quærit: *Quorsum infantes baptizamus, qui peccatum nondum gustarunt?*

℞. 1. S. GREGORIUM NYSS. & Theodoretum Catholicum dogma de originali peccato tenuisse patet ex eorum scriptis; quorum primus in Psalmos C. 16. sic commentatur: *Sordes hominis peccatum est, quod una cum humana orditur natura, quoniam in peccatis concepit me mater mea.* Alter autem in C. 5. ep. ad Rom. hæc habet: *Dixit itaque Apostolus, quod cum Adam peccavisset, & mortalis propter peccatum factus esset; utrumque ad genus pervenit. Ad omnes enim mors pervasit, quatenus omnes peccaverunt.* Hinc quamvis mox subjiciat: *Non enim propter primi parentis peccatum, sed propter suum unusquisque mortis decretum suscipit;* ex præmissis tamen patet, non eum hic loqui de peccato actuali posterorum, sed de peccato Adami per traductionem quibuslibet proprio facto, nec extrinsece duntaxat imputato; præsertim cum L. 5. hær. fab., qui etiam Epitome Decretorum divinorum inscribitur, C. 11. pluries fidei doctrinam confirmet.

℞. 2. GREG. recte dixit infantes *baptizatos* esse malitiæ omnis expertes, neque indigere sanitate, quæ per

purgationem, hoc est, *pœnitentiam* contingit; cum peccatum actuale non commiserint.

De THEODORETO ex dictis constat *ad 1mum*, ob contrariam fidei opinionem non omisisse errorem illum: forte satis habuit Pelagianam hæresin retulisse, cujus partem hunc de originali errorem esse liquebat. *Ad 2dum* ℞. Contrarium patere partim ex proxime laudatis, partim ex ipso in Ps. 50. verborum sensu, qui is duntaxat est, naturam ad peccatum non impelli, adeo, ut necessitate peccemus, nec a peccato abstinere possimus. *Ad 3tium* ℞. Agit hic contra Messalianos, qui peccata actualia duntaxat per baptismum quasi per novaculam radi, originale autem quasi radicem non per illum, sed per orationem evelli fabulabantur.

Ad eos itaque refellendos opportune quærit THEODORETUS, cur infantibus tamen baptismus conferatur? Juxta illos enim non dabatur baptisma ad delendum originale: nec infantes etiam habent actuale, seu propria voluntate & actione commissum: quod intellexit, dum diceret *infantes peccatum non gustasse*; quia qui *gustat*, propriam actionem exerit.

§. III.

Quibus argumentis probetur ex Ratione, & vindicetur existentia peccati originalis?

82. *Argumenta ex Ratione* hic non dicimus rationes naturales, utpote cujus generis hic nullæ esse possunt, sed sumptas ex aliis principiis fidei. Præcipua autem, quæ Ss. PATRES, præsertim S. AUG., adferunt, desumuntur

I. *Ex generali redemptione Christi.* Christus mortuus est etiam pro infantibus; ergo & infantes peccaverunt. Atqui non peccaverunt peccato personali & actuali; ergo originali. *Ethymema* patet ex c. 3. ad Rom. *Omnes peccaverunt & egent gloria Dei*: ex 2. Cor. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est Christus.* Totus *discursus* habetur in Aug. L. 1. de pecc. mor. & remiss. C. 23. *Quis audeat dicere, non esse Christum infantium Salvatorem*

nec

nec redemptorem? unde autem salvos facit, si nulla in eis est originalis ægritudo peccati? unde redimit, si non sunt per originem primi hominis venundati sub peccato?

II. *Ex necessitate Baptismi.* Baptismus omnibus etiam parvulis est necessarius, ut & ipsi Pelagiani admiserunt, & perpetuus sensus ac usus Ecclesiæ probat, quæ semper summa solicitudine parvulis de vita periclitantibus baptismum procuravit. Est autem necessarius, vel ut infantes mundentur; quia hic effectus primarius, juxta formam hujus Sacramenti: *ego te baptizo* &c. & juxta illud ad Ephes. 5. *Mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*; vel ut infantes possint intrare in regnum Dei, juxta illud Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Atqui ex utriusque effectus necessitate constat infantes esse peccato infectos; tum quia hæc mundatio est tantum a peccatis: tum quia sola peccata ab ingressu regni cœlorum arcent; ergo.

Conf. Ex *Ceremoniis baptismi*, exorcismo scilicet & sufflatione, quas teste S. Aug. L. 6. cont. Julian. C. 5. & L. 2. oper. imperf. cont. eundem in Ecclesia universa semper, & quidem ad dæmonem abigendum usurpatas nec ipsi Pelagiani negare ausi sunt; unde sequitur perpetuum Ecclesiæ sensum fuisse, quod etiam infantes ante baptismum sub dæmonis potestate, & hinc peccato aliquo inquinati fuerint.

Nec obstat hic effugium Pelagianorum alibi examinandum, cum dicerent, Parvulos non baptizari, ut deleatur eorum peccatum, neque ut sint beati, aut *vitam æternam* habeant, utpote ipsis debitam; sed tantum ut fiant hæredes regni cœlorum. Nam 1. Baptismum non dari parvulis in remissionem peccatorum pugnat contra illud ad Ephes. l. cit. & C. 3. ad Titum. 2. Parvulos posse esse beatos sine baptismo & Christi Sanguine repugnat ep. 1. Joan. C. 3. ubi dicitur: *Quis est, qui vincit mundum, nisi qui credit, quoniam Jesus est Dei Filius? hic est, qui venit per aquam & sanguinem* &c. It. 1. ad Cor. 15. *In Christo omnes vivificabuntur.* Errores alios, beatitudinem nempe esse extra regnum cœlorum: & sine ullo peccato parvulos excludi ab hoc regno, refutat S. Aug. L. 1. de pecc. mer. C. 28. L. 3. cont. Julian. C. 1. alibique, & nos infra forte attingemus.

III. *Ex variis humanæ nativitatis adjunctis.* Eorum 1*mum* est juxta S. AUG. L. 4. cont. Jul. C. ult., quod tam multæ ac tantæ sint miseriæ tum animæ tum corporis, quas quilibet a nativitate experitur, ut non videantur connaturales naturæ humanæ secundum se & sine culpa spectatæ. 2*dum* juxta S. GREG. L. 4. mor. C. 5. quod justi in sacris litteris maledixerint conceptioni suæ & diei natali; id quod non ratione naturæ, sed culpæ fecisse censendi sunt. 3*tium* juxta AUG. L. de pecc. Orig. C. 32. & GREG. L. 17. Mor. C. 10., quod scriptura doceat esse quorundam singulare privilegium, quo ante nativitatem sanctificati fuerint; ex quo signum habetur, alios sine gratia nasci: cum vero in homine ad finem supernaturalem creato inter gratiam & peccatum medius status non relinquatur, sequitur singulari hoc privilegio non donatos concipi & nasci in peccato.

Objectiones.

83. *Objic. I.* Cum JULIANO. Non peccat iste, qui nascitur: non ille, qui genuit: non Deus, qui condidit; per *quas* igitur *rimas* tot inter præsidia peccatum ingreditur? *Conf.* I. Peccatum est actio vel omissio libera contra legem Dei; ejusmodi non est originale: quia infantes nec cognitionem legis nec usum libertatis habent; ergo. *Conf. II.* Peccatum, dum contrahitur, debet posse caveri; originale ab infantibus caveri nequit; ergo.

℞. Cum S. AUG. L. 2. de nupt. & concup. C. 28. *Quid quæris latentem rimam, cum habeas apertissimam januam? per unum hominem, ait Apostolus; per unius delictum, ait Apostolus; per inobedientiam unius hominis* &c. *Quid quæris amplius; quid quæris apertius?* &c.

Ad Conf. I. *D. M.* Peccatum personale & actuale est actio &c. *C.* originale *subd.* est actio vel omissio physice libera, & quæ fit voluntate propria *N.* moraliter libera, quæ physice voluntate aliena, & moraliter tantum propria fit *C.* Infantes tametsi physice & in se seu secundum suam entitatem non extiterint, *moraliter* tamen & relate ad præceptum divinum erant in Adamo tanquam physico non solum capite generis humani, sed maxime tanquam in capite morali & omnes posteros repræsentante quoad violationem vel observationem præcepti de non

come-

comedendo fructu. In eo ergo ſicut peccarunt, ſic etiam cognitionem legis & libertatis uſum habuerunt.

Ad Conf. 2. *D.* Similiter de peccato perſonali & originali. Notandum præterea originale peccatum eſſe reſpectu parvulorum peccatum *habituale*; atque hinc quidem dicit reatum actu contrahi, actum vero peccati tantum moraliter perſeverare, quemadmodum quis diu poſt datum venenum ſubſequente homicidio incurrere cenſuras poteſt.

Inſt. 1. Omne peccatum, etiam originale, eſt in anima; atqui anima prolis nec ab Adamo nec a parentibus trahitur, ſed a Deo creatur; ergo. *Conf.* Peccatum Adami, in quo peccavimus, fuit ei condonatum, antequam gigneret filios; ergo in poſteros transfundi nequit.

℞. *D. m.* Nec etiam animæ compars, quæ cum illa conſtituit hominem, trahitur ab Adamo N. trahitur tamen corpus tanquam animæ compars C. Ad peccatum illud in anima contrahendum ſufficit, quod homo, cujus pars eſt anima, oriatur ab Adamo; quia Deus voluit, ut voluntates omnium hominum via generationis ex Adamo deſcendentium includerentur in eo tanquam capite morali.

Ad Conf. D. A. Peccatum Adamo fuit condonatum, quatenus erat peccatum ipſius C. quatenus erat peccatum poſterorum N. Adamus peccavit & ut perſona ſingularis, & ſic commiſit peccatum perſonale phyſice unicum, quod ipſi remiſſum eſt: & ut caput morale, & ſic commiſit peccatum originale, moraliter multiplex & totuplex, quot erunt homines ab eo naturaliter deſcendentes; hoc ipſi condonatum non fuit.

Inſt. 2. Hæc forma etiam in homine malo obſervari debuit, quæ ſervatur in *diabolo:* ſed diabolus non damnatur, niſi ex vitiis propriæ voluntatis; ergo nec homo.

℞. *N.M.* Quoad jus aut debitum ℞. cum Apoſtolo ad Rom. 9. *O homo, tu quis es, qui reſpondeas Deo? nunquid dicit figmentum ei, qui ſe finxit: quid me feciſti ſic?* Ad ipſum factum ℞. *Diſp.* Non ex uno Angelici generis capite quod peccaverit, nati ſunt angeli; ſed ſinguli a Deo creati ſunt boni & cum amore caſto, quo illi adhærerent; unde alieno peccato infecti non ſunt editi. Sed Deus, ut dici-

dicitur Act. 17. *fecit ex uno omne genus hominum*, qui Dei decreto caput humani generis constitutus omnium nostrum voluntates suæ inclusas accepit.

Inst. 3. Licet Eccli. 25. dicatur: *a muliere initium factum est peccati: & per illam omnes morimur;* tamen ab ea non trahitur peccatum; ergo nec ex Adamo.

℞. *Disp. est.* Quia solus Adam constitutus est caput, & repræsentavit genus humanum in ordine ad præceptum de fructu non comedendo, quod jam ante formationem Evæ a Deo impositum erat; unde vel solo Adamo peccante aut non peccante fuisset aut non fuisset peccatum originale. Dicitur tamen Eva esse illa, a qua initium peccati factum, & per quam moriuntur omnes; tum quia fuit causa impulsiva peccati Adami, in quo omnes peccavimus: tum quia ex generatione Adami per Evam nascuntur posteri omnes.

Inst. 4. Justitia non prodest, nisi credentibus: ergo nec peccatum Adæ nocet, nisi consentientibus aut peccatum imitantibus; cum Rom. 5. instituatur inter Christum & Adamum comparatio.

℞. *D. A.* Non prodest, nisi vel propria vel aliena voluntate credentibus C. plane nemini prodest, nisi qui propria voluntate credit N. Audire hic juvat S. Augustinum L. 3. de pecc. merit. C. 2. respondentem: *Sicut ergo eorum, per quos renascuntur, Justitiæ spiritus responsione sua trajicit in eos fidem, quam voluntate propria nondum habere potuerunt: sic eorum, per quos nascuntur, caro peccati trajicit in eos noxam, quam nondum vita propria contraxerunt.* Porro, in quonam comparatio Christum inter & Adamum stet, dictum est num. 73.

84. *Objic. II.* Dogma de peccato originali conducit ad *Manichaismum;* quia facit Deum malum & auctorem peccati, *ut probatur*: Quidquid convenit rei ab ipsa origine, hoc tribuitur producenti: atqui animæ conveniret peccatum ab origine; ergo.

℞. *N. Ass. & rationem. Ad prob. D. M.* Quidquid physicum convenit rei ab ipsa origine, tribuitur producenti C. quidquid morale *subd.* si hoc morale ipsi conveniat præcise vi productionis C. si non vi hujus, sed ratione alterius præsuppositi N. Originale est quid pure mora-

morale: non inficit animam, quia creatur & corpori infunditur; alioquin etiam anima Christi fuisset ei obnoxia: sed quia, & quamprimum unitur corpori generatione naturali producto, cum quo constituit hominem ex Adamo naturaliter descendentem; ubi tamen τὸ *quia* conditionem, non causam denotat.

Inst. 1. Si Deus crearet *Angelum* in primo instanti peccantem seu infectum peccato actuali, esset causa peccati actualis; ergo etiam cum creat hominem in primo instanti infectum peccato originali, erit causa peccati originalis.

℞. *N. A.* Quia peccatum in hoc casu ex determinatione voluntatis Angelicæ & per accidens, non vero ex determinatione Dei & natura creationis sequeretur.

Inst. 2 Anima in priori signo naturæ ad unionem substantialem cum corpore humano vel creatur a Deo *nocens* vel *innocens;* Si primum; ergo Deus revera causat peccatum: Si 2dum; ergo anima in eodem instanti reali erit nocens simul & innocens.

℞. In illo signo priori anima nec est positive nocens nec innocens, sed præcisive se habet. Non *positive nocens*; quia in illo signo necdum concipitur unita cum corpore & constituens hominem ex Adam generatum: non *positive innocens*: quia de statu innocentiæ non transit ad statum peccati, ut simili errore quodam fabulabatur Origenes: sed præcisive se habet; quia in hoc signo solum entitas animæ concipi debet. Non vero implicat, animam in reali instanti esse solum innocentem *præcisive*, seu secundum nostram considerationem & nocentem realiter.

Inst. 3. Ex eodem dogmate sequitur, nuptias & matrimonii usum esse illicitum, qui fuit error Marcionitarum, Encratitarum & Manichæorum. *Prob.* Quia matrimonii usus esset inductivus peccati originalis: sed actus inductivus peccati est illicitus: ergo.

℞. Objectionem hanc refutavit S. AUGUST. duobus libris, quos inscripsit de *Nuptiis & Concupiscentia*, aliisque in operibus suis passim, ex quibus hæc breviter habe: Usum conjugii esse causam generandæ prolis, non autem peccati prolem inficientis; quia in statu innocentiæ, si Adam non peccasset, futuræ erant *nuptiæ & usus conjugii, & generatio prolis*, quin tamen aliquid

eorum

eorum causa peccati in prole genita fuisset. Unde solam prævaricationem Adæ tanquam causam corruptionis propagatæ accusat.

Quare *N. Ass. ad prob. D. M.* Usus matrimonii esset per se & per modum causæ inductivus peccati N. per accidens & per modum conditionis tantum sine qua non, *subd.* esset inductivus peccati prius jam in Adamo commissi C. de novo committendi N. Usus matrimonii est solum *conditio*, qua posita, & supposito prius peccato in Ada commisso illud contrahitur ad suppositum proprium prolis generatæ: voluntas autem Adami tum nomine proprio tum posterorum nomine peccantis est *causa physica* peccati originalis; & voluntates posterorum, ut moraliter in voluntatem Adami transfusæ sunt illius peccati causa moralis.

Inst. 4. Qui ponit actionem, ex qua prævidet alterius grave malum etiam per accidens esse secuturum, peccat. Sed parentes prævident ex usu conjugii, quamvis etiam *per accidens*, secuturum esse originale, grande prolis malum; ergo.

℞. *D. M.* Peccat, si prohibita sit actio, ne sequatur alterius malum, aut si quis non habeat jus ad illam actionem, vel si habito etiam jure intendat malum per accidens connexum C. si hæc non adsint N. *Nuptias* non esse prohibitas ostendit illa Dei benedictio: *Crescite & multiplicamini;* & Christi declaratio confirmatoria: *quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Jus ad usum conjugii & prolis generationem legitimis conjugibus asserit Pauli monitum: *Uxori vir debitum reddat.* Et: *nolite fraudare invicem, nisi forte ex consensu ad tempus, ut vacetis orationi: & iterum revertimini in idipsum, ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.* Intentio porro præpostera non vitio nuptiarum, sed conjugum, si quæ adsit, adscribenda est. Hac autem absente, & illis præsuppositis homo utens conjugio æque parum peccat, ac Deus statuens leges, superior subdito mandatum ferens, ac creditor exigens debitum; licet ille leges violandas, iste subditi contumaciam, hic debitoris indignationem prævideat.

Inst. 5. Melius est proli non existere, quam existere & concipi in peccato originali; hinc enim in simili Christus Matth. 26. de Juda peccati proditionis reo dicit: *bonum erat ei, si natus non fuisset homo ille;* ergo usus matrimonii est contra charitatem proli debitam, & sic illicitus.

℟. *T. A. N. Cons.* Cujus falsitas patet ex allatis modo exemplis. Præterea *communis* est *Theologorum*, hominem ex charitate non teneri ad abstinendum ab actione utili aut necessaria, ad quam jus habet, licet per accidens & indirecte sequatur damnum aliquod proximi. Cum igitur *usus matrimonii* necessarius sit ad generis humani propagationem, & ad illum etiam conjuges jus manifestum habeant, illum exercendo contra charitatem prolis non peccant. Ex quo liquet *disparitas* inter matrimonii usum & illud, de quo loquitur Apostolus: *Si esca scandalizet fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem.* Præterquam quod hoc Apostoli propositum universaliter obligatorium non sit, & ad scandalum infirmorum duntaxat pertineat.

Dixi: *Transeat Ant.* Quia licet *secundum quid* sit melius proli non existere, quam existere in peccato originali, si hæc existentia præcise secundum concretum peccati spectetur; melius tamen est proli etiam sic existere, quam non existere plane, si consideretur, quod infans per baptismum ab originali facile liberari & ad æternam felicitatem pervenire possit. Unde *disparem* etiam *rationem* inter hoc & JUDÆ peccatum notabis; siquidem, cum istud impœnitentiam finalem & damnationem connotaverit, non erat amplius ad Dei amicitiam & beatitudinem ordinabile.

QUÆRES: *Quid de Zosimi Pontificis œconomia in causa Pelagii & Celestii sit sentiendum?*

83. *Nota.* Cum audivisset PELAGIUS, quod INNOCENTIUS S. P. ex Africanarum Syndorum relationibus ac epistola duos palmares Pelagianorum errores de gratia & baptismo infantium propter originale peccatum una cum eorum Auctoribus & Sectatoribus sub Anni 417. initium damnasset; scripsit ad eundem Pontificem epistolam, qua *Ero-*

tem & *Lazarum*, suæ hæreseos delatores calumniæ, Africanas Synodos præcipitis judicii accusabat: addidit fidei suæ libellum, quem symbolum inscripsit, cui præter subdolas sui sensus explicationes ad fucum faciendum hæc inseruit; *in qua*, fidei professione, *si minus perite & parum caute aliquid forte positum est, emendari cupimus a te, qui Petri & fidem & sedem tenes.*

Hæc antequam cum *Praylii* Hierosol. Antistitis litteris commendatitiis Romam perferrentur, Innocentius e vivis decessit, nactus successorem ZOSIMUM. Ad hunc CELESTIUS Cpoli ejectus festinavit, & similia de Erote ac Lazaro & Africanis Episcopis conquestus obtulit fidei libellum, in quo quidem originale peccatum negabat, sed ad hæreseos invidiam declinandam profitebatur se paratum ad errorem, si quis esset, emendandum. *Si forte*, inquiebat, *ut hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestra sententia corrigatur*: interrogatus præterea contestabatur, se Innocentii decretis adhærere.

His e CELESTIO intellectis & postmodum etiam Pelagii scriptis acceptis ZOSIMUS suspicatus vera narrari & sincere agi, dedit binas distinctis vicibus literas duriores ad Africanos, quibus Pelagii & Celestii fidem commendabat: hos tamen nec ab hæreseos nota absolvit, nec communioni restituit, judicium differens, dum plene de totius causæ statu ab Africanis certior fieret. Ab iisdem ex gestis Conciliorum, litteris prolixis, & Marcellini subdiaconi transmissi narratione plenissime edoctus Pontifex CELESTIUM ad judicium vocat. Sed cum ille fugeret & se examini negaret, a ZOSIMO damnatus est ipse & Pelagius. Constant hæc ex Mario Mercatore in *Commonitorio*, S. Augustino L. 2. *ad Bonifacium* & L. de *Pecc. originali*, ac Facundo Hermianensi. L. 7.

Tria porro capita sunt, in quæ circa hoc factum inquiritur. 1. An ZOSIMUS errore facti erraverit, Pelagium & Celestium innocentes existimando? Ad quam quæstionem unanimis omnium responsio est *affirmativa;* quæ sicut veritati historiæ est conformis, sic nulli etiam reprehensioni est obnoxia; cum nemo statuat, Romanum Pontificem aut Concilium in judicio de Personis tantum & sensu eorum interno aut de quæstionibus meri facti decipi non posse. 2. An ZOSIMUS hæresin Pelagii & Celestii ap-

pro-

probaverit? 3. An idem saltem nimia indulgentia post damnationem Innocentii Celestio audientiam indulgendo & Pelagii litteras suscipiendo erraverit? Ad has postremas quæstiones a quibusdam male assertas

86. ℞. I. Zosimus Pelagii & Celestii errores nunquam approbavit. *Prob.* Ex ipsis actis; quæ testantur Zosimum existimasse Catholicam Pelagio & Celestio esse mentem, eoquod uterque in libello suæ fidei suam sententiam Sedis Apostolicæ judicio subjecerit, & postremus etiam decretis Innocentii errores Pelagianorum damnantibus se assentiri professus sit: Item eundem non dedisse communionem nec relaxationem a damnatione: denique iterasse damnationem eorum, ubi de Pelagii & Celestii mente apertius constitit. Ergo nec ante nec post approbavit, aut approbasse intelligi potest illorum errorem. *Conf.* Ex judicio coævorum de hoc facto.

S. Aug. L. 2. ad Bonif. C. 3. ita ait: *Quænam tandem epistola venerandæ memoriæ Papæ Zosimi, quæ interlocutio reperitur, ubi præceperit credi oportere, sine ullo vitio peccati originalis hominem nasci? . . . . Profecto quidquid interea lenius actum est cum Celestio, servata duntaxat antiquissimæ & robustissimæ fidei firmitate, correctionis fuit clementissima suasio, non approbatio exitiosissimæ pravitatis.*

Marius Mercator in Commonit. de Celestio sic narrat: *ubi actis interrogatus, cum ab illo cognitore aliquatenus terreretur, crebris responsionibus suis & prosecutionibus spem præseminavit, condemnare se illa capitula, de quibus fuerat apud Carthaginem accusatus, promittens. Id enim & instantius jubebatur, atque ob hoc ipsum nonnulla illius Sancti Sacerdotis,* Zosimi, *humanitate dignus est habitus, & sic epistolam humanitatis plenam ad Africanos Episcopos meruit.* Ergo cum Zosimus jusserit Celestium condemnare suos errores, & lenius ideo tantum eum habuerit, quia promittebat errorum suorum damnationem; certe nullatenus ipse errores comprobavit.

Accedit Facundus Hermian. L. 7. C. 3. *Neque,* inquiens, *Palæstinos Episcopos, neque Zosimum hæreticos ab Ecclesia credi, quia de hæreticis bene senserunt; sed potius pro merito suæ fidei Catholicos judicari & hono-*

 nora-

norari, quoniam non debet crimini reputari simplicium non intellecta versutia malignorum.

Nec obstat 1. Quod ZOSIMUS, ut l. c. scribit Aug., libellum Celestii dixerit *Catholicum*, licet in eo exprimeretur error negans peccatum originale. *Nec* 2. Quod *fidem ipsius Pelagii & Celestii*, ut ait Facundus l. c., *tanquam veram & Catholicam laudaverit, & culpaverit Africanos Episcopos, quod ab illis hæretici crederentur.*

℞. *ad* 1. *D.* ZOSIMUS dicit libellum Celestii Catholicum quoad maximam sui partem articulos symboli continentem C. secundum omnes propositiones in eo contentas *subd.* dixit Catholicum habita præcise ratione ipsorum dogmatum N. habita ratione mentis & affectus, quem præ se ferebat Celestius C. *Item:* Exprimebatur in eo error de peccato originali per modum doctrinæ, cui adhæreret Celestius N. per modum dubii, de quo Pontificem consuleret, afferens se velle instrui & emendari, seque adhærere decretis Innocentii C. Distinctionis veritas patet ex laudato supra S. Augustini loco, ubi inquit: *Cum hoc Celestius in suo libello posuisset inter illa duntaxat, de quibus se adhuc dubitare & instrui velle confessus est; in homine acerrimi ingenii, qui profecto, si corrigeretur, plurimis profuisset, voluntas emendationis, non falsitas dogmatis approbata est. Et propterea libellus ejus Catholicus dictus est; quia & hoc Catholicæ mentis est; siqua forte aliter* .*ipit quam veritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta ac demonstrata respuere.*

℞. *ad* 2. *D. similiter*, & in eo errorem facti, non autem juris facile concedo, quemadmodum ex hactenus dictis & ipsius MARII l. c. verbis manifestum est.

87. ℞. *II.* ZOSIMUS nimia indulgentia non peccavit. *Prob.* Inprimis non peccavit contra justitiæ aut prudentiæ leges; tum quia Innocentius ita sententiam suam temperavit, ut juberet Pelagio & Celestio, *si unquam sani* (verba sunt Innocentii in Rescripto ad Silvanum & cæteros Milevitanæ Synodi Patres) *deposito pravi dogmatis errore resipuissent, eis medicina solita, id est, receptaculum suum ab Ecclesia non negaretur:* tum quia Hæretici illi errorem se deposuisse dicebant, Innocentii litteris assensum exterius præbebant, & Praylii testimonio commendabantur.

Dein-

Deinde non peccavit contra Canones, quibus retractatio causæ fidei in Synodo judicatæ prohibetur; tum quia Canones illi loquuntur non de Synodo Provinciali vel Nationali, sed de Oecumenica, qualis in causa Pelagianorum ante Zosimum nulla est habita: tum quia Zosimus non retractavit causam fidei & quæstionem ipsam Juris, quæ Innocentii Judicio finita erat, ut ait Aug. L. 2. ad Bonif. C. 3. *Literis beatæ memoriæ Papæ Innocentii de hac re tota dubitatio sublata est.* Et Serm. 2. de verbis Apost. C. 10. *Jam de hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est: error utinam aliquando finiatur.* Quæstionem itaque facti duntaxat expendere diligentius susceperat, an scilicet Pelagius & Celestius hæreseos rei essent: cujus rei & facultas & causa erat, ut ex dictis hactenus & ex eo colligi potest, quod Eros & Lazarus accusatores Pelagii, ille Arelatensium, hic Aquensium criminationes gravissimas subiissent.

Denique non peccavit contra judicii formam, quæ non sinit habere rationem appellationis, quam quis non est persecutus: ut Celestius fecerat, qui cum in Concilio primo Carthaginensi ad Sedem Apostolicam appellasset, per plures annos causam suam neglexit; tum quia Zosimus tanquam judex supremus appellationem etiam peremptam potuit in integrum restituere: tum quia etiam sine respectu ad illam appellationem Celestii & Pelagii fidem rursus expendere potuit, ut cognosceret, num communione Ecclesiastica, quam flagitabant, digni forent.

CAPUT II.

De Essentia Peccati Originalis.

ARTICULUS I.

An Concupiscentia constituat Peccatum Originale?

88. *Nota.* *Flaccus Illyricus* docuit, peccatum orig. esse substantiam malam a diabolo productam: *Origenes* cum plerisque Pelagianis illud explicabat per peccati Adæ imitationem: *Bajus* voluit esse peccatum a parvulo

 in

in proprio supposito habitualiter commissum, in propp. 47. 48. 49. *Alii* dicebant, esse denominationem mere extrinsecam, aut solam obnoxeitatem pœnæ, contra aperta verba Apostoli, Arauf. II., & Trid. *Lutherus* formaliter illud constituit in Concupiscentia: *Jansenius* materialiter in Concupiscentia, sed formaliter in Reatu, qui vero habeat rationem peccati proprie dicti. *S. Augustinus* Concupiscentiam pro materiali designat, sed quod, tanquam aliquid specialiter quidem adjunctum, propriam rationem peccati non contineat: *Alii* statuunt esse privationem justitiæ originalis; *alii* ipsum Adæ peccatum moraliter nostrum. De singulis pauca, sed vera; fatentes insuper cum *S. Aug.* L. de Mor. Eccl. c. 22. *Hoc peccato antiquo nihil est ad prædicandum notius, nihil ad intelligendum secretius.*

89. *Dico I.* Concupiscentia non est *formaliter* peccatum originale. Est *de fide*, ex Trid. sess. 5. can. 5.

Prob. I. ex Scriptura. Ad Rom. 8. v. 1. *Nihil ergo damnationis*, h. e. damnatione dignum, *est iis, qui sunt in Christo Jesu.* Et 1. Joan. 1. v. 7. *Sanguis ejus emundat nos ab omni peccato.* Ergo in regeneratis non est peccatum originale. Atqui in iis tamen est concupiscentia, ut testatur experientia, & ipsi adversarii fatentur; ergo. Nec juvat hic excipere, quod concupiscentia in peccatum non imputetur; scriptura enim asserit, nihil damnationis *esse* in renatis, hosque *emundatos* a peccato. Præterea Apostolus ad Rom. c. 6. v. 2. & 4. comparat renovationem hominis per baptismum cum resurrectione Christi: ad Coloss. 3. & Ephes. 4. in eadem dicit expoliari & deponi veterem hominem, indui autem novum &c., quæ ad peccata tegenda aut non imputanda referri nequeunt.

II. Jacob. 1. v. 14. *Unusquisque tentatur a concupiscentia sua abstractus & illectus. Deinde concupiscentia cum conceperit, parit peccatum, peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem.* In quem textum S. Aug. L. 6. cont. Julian. C. 5. sic scribit: *Profecto in his verbis partus a pariente discernitur, pariens enim est concupiscentia, partus peccatum. Sed concupiscentia non parit, nisi conceperit: non concipit, nisi illexerit, hoc est, ad malum perpetrandum obtinuerit voluntatis*

tatis consensum. Ergo concupiscentia per se & formaliter peccatum non est.

Prob. ex Traditione I. Ss. PATRUM, quos ipse Calvinus L. 3. Inst. C. 3. §. 10. sibi contrarios fatetur, refert plurimos Bellarm. hic C. 8.; unde nonnisi S. Augustinum, quem Lutherus sibi faventem falso jactat, in omnibus suorum operum tomis illi obloquentem sistimus. Sic autem L. 1. cont. 2. ep. Pelag. C. 13. de concupiscentia in baptizatis scribit: *Etiamsi vocatur peccatum, non utique, quia peccatum est, sed quia peccato facta est, sic vocatur; sicut scriptura manus cujusque dicitur, quod manus eam fecerit.* L. 6. cont. Jul. C. 16. *Tu autem, qui putas, quod, si malum esset concupiscentia, caret ea, qui baptizatur, multum erras. Omni enim peccato caret, non omni malo.* Et Serm. 6. de verb. Ap. *Restat ergo cum carne conflictus, quia deleta est iniquitas, sed manet infirmitas.* Plura si cupis, consule Bellarm. l. c.

II. Huc spectat Pii V., Gregorii XIII., & Urbani VIII. damnatio Bajanis propositionibus inflicta, quarum hæc est 50. *Prava desideria, quibus ratio non consentit, & quæ homo invitus patitur, sunt prohibita præcepto: Non concupisces.* Et 51. *Concupiscentia, sive lex membrorum, & prava ejus desideria, quæ inviti sentiunt homines, sunt vera legis inobedientia.*

Prob. ex Ratione. Si concupiscentia esset formaliter peccatum originale, ergo vel concupiscentia actualis vel habitualis. Non 1*mum*; ut patet. Non 2*dum*; Potentia enim concupiscendi imprimis non est formale peccatum; tum quia definitionem peccati habere non potest, quod dicitur actus moralis regulæ morum difformis: tum quia tanquam facultas congenita nec baptizatos etiam sanctissimos deserit. Deinde nec formaliter est peccatum originale; tum quia est effectus & pœna peccati originalis; tum quia, si foret in homine, qui ex Adamo non esset natus, originariam labem ei non aspergeret.

Conf. ex S. AUG.; qui rationem, sub qua concupiscentia peccatum dicatur, exponit L. 1. de nuptiis C. 23. *Ipsa quidem concupiscentia jam non est peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita opera non consentitur, atque ut ea perpetrent, a regina mente membra non dantur: ut, si non fit, quod scriptum est: non concupisces,*

" *fiat saltem, quod alibi legitur; post concupiscentias tuas non eas. Sed modo quodam loquendi peccatum vocatur, quod & peccato factum est, & peccatum, si vicerit, facit.*

90. *Dico II.* Concupiscentia non est *materiale* originalis peccati in sensu JANSENII. *Prob.* Nec est sententia S. Augustini, nec cum Catholica fide conciliari potest. *Pars 1ma* patet, tum ex locis hactenus laudatis, quibus S. Doctor concupiscentiam negat esse peccatum proprie dictum, docetque sic tantum vocari metonymice: tum ex L. de Continentia C. 7. L. de vera Religione C. 14. L. 14. de Trin. C. 17. L. 1. Retract. C. 15. ubi rursus negat, ipsam concupiscentiam esse reatum & per se facere hominem reum, vultque duntaxat esse pœnam & effectum peccati originalis, & causam actualis. *Pars 2da* constat etiam ex Trid. recitato, quod definit per baptismum *deleri, auferri & remitti* peccata, nihilque *remanere*, quod *veram & propriam peccati rationem* gerat. Cum hac vero doctrina minime congruit, post baptismum etiam vigere concupiscentiam, quæ per se peccati veram rationem habeat, atque ex sese constituat hominem reum.

91. *Dico III.* Concupiscentia *Theologice* quidem, non autem *Philosophice* potest in sensu S. Augustini vocari materiale peccati originalis. *Ratio 1mi* est; quia nec contra fidem nec contra sana Theologiæ principia est, concupiscentiam dici aliquid specialiter adjunctum illi, in quo tota ratio formalis peccati originarii consistit: aut esse passionem principaliorem, quæ ab originali reatu oritur & separabilis est, non vero ipsa hunc reatum fundat, aut enasci facit, aut inseparabiliter inducit. *Ratio 2di* est; quia ex communi Philosophiæ placito effectus rei non habet se ut materia ejusdem rei, nec rei essentia per aliquid ad illam consequens per modum partis constituitur: Sed concupiscentia est effectus, & quid consequens ad peccatum originale; ergo.

Objectiones.

92. *Objic. cont.* 1. In Sacra Scriptura concupiscentia vocatur sæpe peccatum: ad Rom. 6. v. 12. *Non regnet peccatum in vestro mortali corpore.* C. 7. v. 7. *Peccatum non cognovi, nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: non concupisces.* Et ibid.

v. 14.

v. 14. *Scio, quia lex spiritualis est, ego autem carnalis sum venundatus sub peccato.* Sed peccatum hic intelligitur proprium; cum in his capitibus loquatur Paulus de illo, pro quo Christus mortuus est, & cui nos in Baptismo morimur: foret autem sermonis vitium, si aliter peccatum explicaretur de concupiscentia. Ergo.

℞. 1. *N. min.* Peccatum in scripturis diversimode accipi constat ex num. 1. Adeo autem hoc non est sermonis vitium, ut vel ornamentum vel necessarium medium sit ad verum sensum earundem vocum ad eundem prope versum pertinentium habendum. Exemplum vel ipsum cap. 7. ad Rom. offert, ubi v. 7. dicitur: *Quid ergo dicemus, lex peccatum est? absit! sed peccatum non cognovi, nisi per legem.* Et v. 8. *Peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam.* Hic enim *peccatum* 1*mo* loco accipitur pro causa peccati: 2*do* pro peccato proprie dicto: 3*tio* pro facultate concupiscendi, a qua actus concupiscentiæ oriuntur. Porro sicut concupiscentia alia est habitualis, alia actualis indeliberata, alia spontanea & libera, sic etiam aliter & aliter peccatum appellatur, scilicet vel proprie, vel improprie; vel formaliter, vel materialiter. Hinc

℞. 2. *ad text.* 1. Verba 1*mo* possunt intelligi de peccato proprie dicto, quod fit, si homo obediat concupiscentiis, & quod regnare dicitur, si peccans subjicitur peccato. 2*do* Sumi possunt pro concupiscentia, quæ peccati originalis effectus est, & nos in actuale peccatum pertrahit; sed tunc non nisi impropriam acceptionem esse patet; præsertim quia dicitur esse in corpore peccatum, quod tamen, si proprium sit, in una mente locum habet.

Ad 2dum. Agitur hic quidem de peccato proprie tali, sed & de concupiscentiæ actibus, qui ex mera voluntate proficiscuntur, cum ad eos lex prohibens pressius loquendo unice pertineat.

Ad 3tium. Sermo est de concupiscentiæ motibus, quos Paulus sentiebat, quin tamen consentiret; hinc peccatum hic in sensu materiali, non formali usurpatur, cum venditio & servitus tantum sit ad sensum, non vero ad consensum.

Inst. 1. Plura sunt, quæ concupiscentiam in sensu proprio peccatum dictam probant; nam 1. vocatur non bonum & malum. Ad Rom. 7. v. 18. *Scio enim, quia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum.* Et v. 21. *Quoniam mihi malum adjacet.* 2. Repugnat legi. Ibid. v. 23. *Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ.* Et ad Rom. 8. v. 7. *Sapientia carnis inimica est Deo: legi enim Dei non est subjecta.* 3. Subjicit hominem peccato & miserum facit. Ibid. cap. 7. v. 23. *Captivantem me in lege peccati, quæ est in membris meis.* V. 24. *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus.* Ergo.

℞. *N. A.* Hæc enim omnia convenire possunt concupiscentiæ, quatenus est corruptio quædam naturæ incitans ad malum, quin tamen propriam peccati rationem inde consequatur; & hoc sensu *in 1mo* vocatur concupiscentia non bonum ac malum.

In 2do ad modum repugnandi & ad id, quod repugnat legi, attendendum. Quod enim repugnat legi ut actio contraria, veram peccati notionem duntaxat habet; *subjectum* autem, *causa*, *effectus* aut *regula* meram denominationem ab actu peccaminoso participant: quare cum concupiscentia non ut actio quædam moralis, sed ut lex membrorum ac regula peccati v. 23. dicatur opponi legi mentis & regulæ bonæ actionis, apparet peccatum proprie dictum hic non reperiri. *Sapientia* vero *carnis* repugnat quidem ut actio legi divinæ, quia curam & solicitudinem, quæ carni commoda sunt, procurandi nimiam significat; hoc ipso autem aliam esse, quam de qua disputamus, concupiscentiam liquet.

In 3tio illud *captivantem* in lege peccati S. Aug. L. 1. de Nupt. & Concup. c. 30. recte exponit de concupiscentia vel captivare conante, vel captivante secundum carnem, non secundum mentem. Infelicitas autem & miseria in scripturis ut plurimum pœnæ potius tribuitur quam culpæ, ut patet ex Prov. 14. v. 34. Ps. 11. v. 6. &c. unde concupiscentiam peccati originalis pœnam, minime vero culpam esse colligitur.

Inst. 2. Concupiscentia est prohibita hac lege: *non concupisces*; ergo est proprie peccatum. *Prob. A.* 1. Juxta S. Aug. L. de nuptiis c. 23. lex: *non concupisces*, di-

stin-

stinguitur a lege: *post concupiscentias tuas non eas*; ergo sicut hæc prohibet motus concupiscentiæ deliberatos, seu consensum; sic illa prohibet concupiscentiam ipsam & motus ejus etiam indeliberatos, seu sensum. 2. Idem L. de Spir. & litera c. ult. & L. de nupt. c. 29. alibique docet, legem: *non concupisces*, non posse servari in hac vita propter motus concupiscentiæ; ergo. 3 Id quod per se trahit ad malum, prohibetur eadem lege, qua prohibetur ipsum malum; sed concupiscentia per se trahit ad malum; ergo.

℞. *N. A.* Sive concupiscentia hic indicet pronitatem innatam ad malum, sive ejus actus involuntarios, hujus legis materia esse nequit; non enim prohibetur id, quod in nostra potestate non est, nec a nobis vitari potest.

Ad Prob. 1. *N. conf.* Recte enim S. Aug. L. 5. contra Julian. c. 3. *Alioquin frustra dictum est, post concupiscentias tuas non eas, si quisque jam reus est, quod tumultuantes & ad mala trahere nitentes sentit eas.* Utraque ergo lex prohibet consensum motibus concupiscentiæ inordinatis dandum, & quodlibet liberum desiderium malum. Distinguuntur quidem inter se, quod 1*ma* proponat media & finem, nempe pugnam contra concupiscentias & extirpationem concupiscentiæ: 2*da* autem tantum media edicat; quia tamen obligatio præcepti proprie ad *media* pertinet, finis autem imperari nec solet, nec potest; hinc finem illum lex prior manifestat duntaxat, ut intelligamus, quo nobis Deo adjuvante sit tendendum, non autem, ut rei simus, si id non præstemus, quod penes nos non stat, & ad felicitatem futuræ vitæ, non ad præsentis obligationem spectat.

Ad Prob. 2d. D. Lex hæc servari nequit perfecte, quantum ad media & finem, quantum ad obligationem & intentionem C. non potest servari simpliciter, secundum media, seu illa, quæ nobis pro hac vita præcipiuntur N. Hoc ipsum dicit S. Aug. L. de Sp. & Lit. ac similiter loquitur de præcepto diligendi Deum; L. de nupt. autem ita explicat: *Multum boni facit, qui facit, quod scriptum est: post concupiscentias tuas non eas; sed non perficit, quia non implet, quod scriptum est, non concupisces. Ad hoc ergo dixit lex, non concupisces, ut nos in hoc morbo jacere intelligentes medicinam gratiæ quæreremus, & in eo præcepto sciremus, & quo in hac mortalitate debeam* ... *conari*

conari, & quo possit a nobis illa beatissima immortalitate perveniri.

Ad Prob. 3. ℞. *D. M.* Si id, quod ad malum trahit, sit in nostra potestate, sic, ut pro arbitrio nostro possimus eo uti vel carere C. Si non sit, uti accidit in concupiscentia, cujus motus etiam inviti experimur N. Inde autem non peccari sæpius jam dictum est, ut S. Aug. docet L. de 2. animabus c. 12. *Peccati reum tenere quemquam, qui non fecit, quod facere non potuit, summæ iniquitatis est & insaniæ.*

Inst. 3. Concupiscentiæ conveniunt prædicata peccati proprie dicti; ergo. *Prob. A.* 1. Deus non fecit concupiscentiam, quæ, ut ait Joan. 1. Ep. 2. v. 16. *Non est ex Patre, sed ex mundo est*; cum tamen omnia præter peccatum fecerit. 2. Deus odio habet concupiscentiam, & nos odisse debemus, juxta monitum S. Judæ v. 23. *Odientes eam, quæ carnalis est, maculatam tunicam;* & tamen Deus nihil odit nisi peccatum. *Diligis*, verba sunt Deum alloquentis Sap. 1., *omnia quæ sunt, & nihil odisti eorum, quæ fecisti.* 3. Christus assimilatus est nobis, & *per omnia tentari voluit, sed absque peccato*, ut docet Ep. ad Hebr. c. 4., & hinc communes vitæ miserias omnes assumpsit: sed concupiscentiam non assumpsit, nec carnis tentationem pati voluit; ergo.

℞. *D. A.* Concupiscentiæ secundum entitatem spectatæ conveniunt &c. N. secundum deformitatem sumptæ *subd.* conveniunt prædicata propria peccati proprie dicti N. prædicata communia C. Concupiscentia, item motus concupiscentiæ carnis involuntarius secundum se sumptus, sive dicatur esse in solo appetitu sensitivo, sive etiam sit prima animæ motio orta ab appetitus sensitivi motu, pure tendit in objectum sensibile ut bonum & in suo genere homini conveniens; hinc spectata præcise entitate tantum remote & *per accidens* malus dicitur: ubi vero potentia inclinat & actus fertur in objectum sensibile intra talem speciem & circumstantias, in quibus est prohibitum; illa causaliter, hic *objective* malus dicitur, & sic secundum deformitatem spectatur: neutri tamen convenit denominatio *formaliter* mali, quia ejusmodi actio non est ex electione libera, sed indeliberata & cum passione.

Ad

Ad Prob. 1*m.* *D.* Deus non fecit concupiscentiam quoad entitatem N. quoad deformitatem *subd.* positive, hoc sensu, quod non fuerit auctor peccati, cujus concupiscentia est effectus C. negative, hoc sensu, quod hominem propter peccatum non spoliaverit justitia originali, qua rebellio concupiscentiæ frænabatur, & caro spiritui perfecte subjiciebatur N. Audiatur S. Aug. L. 5. cont. Julian. c. 7. *Quia dixi inobedientiam carnis diabolico vulnere contigisse, & rursus hanc legem peccati repugnantem legi mentis a Deo esse illatam propter ultionem, & ideo pœnam esse peccati: hæc inter se asseveras esse contraria. Quasi fieri non possit, ut idem malum & Diaboli iniquitate & Dei æquitate peccantibus ingeratur.*

Ad Prob. 2. *N.* *2dam part.* Deus odio habet non tantum peccatum, sed etiam peccatorem, ut constat ex Sap. 14., & concupiscentiam, ut asserit S. Aug. in Ps. 35. verba illa: *malitiam autem non odivit*; sed diversa ratione: peccatum enim odit propter se, peccatorem propter peccatum, concupiscentiam ut effectum peccati originalis & causam actualis. Odium tamen concupiscentiæ, quod S. Aug. ponit in Deo, non redundat in personam, & hoc sensu Trid. Sess. 5. dixit: Deum in renatis nihil odisse. Deus enim propter concupiscentiam, quæ in renatis etiam relinquitur, non vult renatos damnare, sed potius ejus vim paulatim minuere ac totam denique tollere in iis, quos assumet ad vitam æternam.

Ad Prob. 3. *D. M.* Christus assimilatus est nobis & tentatus, quatenus assumpsit veram carnem & passibilem C. quatenus assumpsit omnes defectus nostros, qui etiam non sunt peccata N. Sicut nec morbos nec defectus similes, sic nec ignorantiam etiam aut concupiscentiam assumpsit, ut docet S. Aug. L. 2. de pecc. mer. C. 29. & L. 5. cont. Jul. C. 9.; tum quia hæc postrema repugnabant plenitudini gratiarum & donorum illi debitorum: tum quia ad redemptionem nostram nihil proderant, sed potius per se obesse poterant.

Inst. 4. Nulla est pœna hujus vitæ, quæ ob finem bonum expeti non possit; sed concupiscentia ob nullum finem recte expeti potest; ergo non est pœna tantum, sed culpa.

R.

℞. *N. M.* Ignorantia & tentationes Satanæ pœna peccati sunt, nec tamen nisi imprudenter & male expeti possunt. Potest quidem pœnas omnes, & concupiscentiam quoque Deus ordinare ad finem bonum, uti relinquendo homini hanc passionem ad agonem & virtutis exercitium in præsenti naturæ conditione facit; nullas tamen expetendas, sed duntaxat tolerandas docet S. Aug. L. 10. Conf. C. 28. *Porro concupiscentia eadem ratione expeti non debet, non quod peccatum sit, si ei non consentiatur, sed quod ad peccandum inducat, & quod molesta sit & gravis, & ideo non amanda, sed toleranda sit, si debellari nequeat.*

93. *Objic. contr.* 2. S. Aug. pluribus in locis concupiscentiæ tribuit per se veram rationem peccati. Nam 1. vocat ita malam, ut naturalis homini esse non possit, nec a Deo inseri; ut constat ex L. 4. contra Julian. C. 14. L. 5. C. 7. & ult. L. 6. C. 15. L. 1. ad Bonif. C. 16. & 17. &c. 2. Docet concupiscentiam non tantum esse pœnam & causam peccati, sed etiam peccatum, quia, ut ait L. 1. cont. 2. ep. Pel. C. 13. *Peccandi delectatione movetur*; & ut L. 5. cont. Jul. C. 3. dicit, *inest illi inobedientia contra dominatum mentis.*

℞. *N. ass. Ad 1mum* ℞. Cum S. Aug. non omne malum esse peccatum, cum etiam dæmones, homines nefarii, habitus vitiosi sint mali, nec tamen peccatum, ut ait L. 6. cont. Jul. C. 16. *Omni peccato baptizati carent, sed non omni malo.* Itaque distinguendum est inter malum etiam morale; aliud enim est *formaliter morale*, nempe actio libera moralis difformis legi: aliud *denominative morale*, sive sit principium vel effectus peccati, ut est potentia concupiscendi, sive sit actio difformis legi, sed non libera, uti sunt motus concupiscentiæ involuntarii. Malum morale 2*di generis* tantum intelligi a S. Doctore patet ex ipsis locis citatis; nam in prioribus quidem duobus concupiscentiam malam probat unice ex hoc, quod pugnet adversus continentiam: in posterioribus ex eo, quod ad peccatum impellat, & pudorem naturalem eliciat.

Ad 2dum ℞. *D.* Docet concupiscentiam non tantum esse pœnam & causam peccati, sed etiam peccatum proprie & formaliter tale *N.* largo modo & materialiter tale *C.* Ad peccatum *proprie & formaliter* dictum requirebat

rebat ubique, præsertim L. de vera relig. C. 14. L. 3. de lib. arb. C. 15. aliquoties jam laudatis, voluntarium & libertatem; unde cum L. 1. oper. imperf. distinxisset inter peccatum tantum & pœnam tantum, & quod est peccatum simul & pœna, cujus postremi exemplum ponit in peccato originali, ostendit, quomodo & hoc aliena voluntate infantibus etiam fit voluntarium. Ad peccatum vero *materialiter* tale exigebat actionem ex se repugnantem legi, & ne sit pœna tantum, hoc est, quod quis nullo modo agit, sed duntaxat patitur; hinc juxta eundem L. 1. Retract. C. 15. actus ignorantis adhuc vocatur peccatum, ubi non est *voluntas peccati*, sed tamen *voluntas facti*: & actus ebrii malus etiam peccatum scilicet materiale dicitur, ubi nec est voluntas facti; quia saltem reipsa ponitur ab homine peccati capace, & quoad oppositionem cum lege est peccato formali similis.

Atque hac ratione conciliantur hi textus cum aliis supra relatis, quibus concupiscentia negatur esse peccatum. Confirmatur autem ex ipso locorum objectorum contextu; in 1*mo* enim sic ait: *Et ideo* concupiscentia *jam non sit peccatum, sed si vocetur, sive quod peccato facta sit, sive quod peccandi delectatione moveatur.* Ubi & negat concupiscentiam esse peccatum, & sensum exponit, quo possit peccatum intelligi, si vocetur aliqua ratione peccatum. In 2*do* autem dum ita loquitur: *Concupiscentia carnis & peccatum est, quia inest inobedientia contra dominatum mentis;* ex hac ipsa ratione data ostendit non esse peccatum proprium; quia hujus caro capax non est, sed mens, quæ, donec resistit, per carnis inobedientiam peccare dici nequit.

Porro cur S. Aug. concupiscentiam etiam vocaverit hic peccatum, ratio erat, ut illam ostenderet non esse pœnam tantum; quia Julianus ex ejus libris de nuptiis & concupiscentia, ubi concupiscentiam dixerat esse bonam, male contra S. Doctorem intulit, esse bonam & laudabilem & expetendam, quod Augustinus tum de facultate concupiscendi, tum de actu ex dictis negat.

Inst. I. S. Aug. pluribus in locis comparat concupiscentiam cum *cæcitate cordis*, quam dicit esse peccatum, quo in Deum non creditur, & simul pœnam ac causam peccati.

2. Idem dicit, concupiscentiam in non regeneratis imputari in peccatum; sic enim L. 1. de nupt. & concup.

C. 32.

C. 32. ait: *Hæc itaque remissio peccatorum, quamdiu non fit in prole, sic ibi est lex ista peccati, ut etiam in peccatum imputetur, id est, ut etiam reatus ejus cum illo sit, qui eum teneat æterni supplicii debitorem.*

3. Idem ait in iisdem concupiscentiam habere reatum, quo homo reus fiat, ut verba ejus L. 6. cont Julian. C. 17. ostendunt: *Nos eam*, concupiscentiam, *malam dicimus, & manere tamen in baptizatis, quamvis reatus ejus, non quo ipsa rea erat (neque enim aliqua persona est) sed quo reum hominem originaliter faciebat, fuerit remissus atque vacuatus.*

℞. *ad 1mum.* Comparatio concupiscentiæ a S. Aug. frequentius instituitur cum voluntaria cæcitate seu effossione oculorum, quam cum cæcitate cordis. Quoad *primum* autem sicut cæcitas in illo casu per se & ratione sui non est peccatum, cum esse cæcum præcise non sit imputabile ad vituperium vel pœnam, sic etiam concupiscentia per se & ratione sui peccatum non est: sicut tamen illa cæcitas ratione alterius, nempe voluntariæ effossionis oculorum peccatum est, sic etiam concupiscentia ratione reatus adjuncti peccatum a S. Doctore dicitur. Quoad *2dum* idem omnino tenet, ac præterea notandum est, propositum S. Augustini eo pertinuisse, ut ostenderet, posse id, quod est pœna peccati, etiam esse peccatum sive proprie sive largo modo acceptum; quam in rem varia exempla profert, non admodum laborans, an congruant in omnibus, modo similia sint quoad id, de quo agebatur.

Ad 2dum & 3tium D. Docet concupiscentiam imputari in peccatum & habere reatum ratione sui præcise & per se N. ratione alterius sibi adjuncti C. Nempe concupiscentia imputatur in peccatum ratione reatus, qui in non regeneratis necdum remissus, sed adhuc cum concupiscentia conjunctus est, ut ipsa verba recitata docent: *id est, ut etiam reatus ejus cum illo sit:* Habet autem sibi adjunctum reatum ratione prævaricationis Adami cuilibet homini moraliter propriæ, per quam homines non tantum sortiti sunt concupiscentiam tanquam pœnam, sed reatum etiam ac debitum susceperunt ad odium divinum sustinendum, donec hoc peccatum & reatus baptismo deleatur.

Porro reatus concupiscentiæ triplici modo intelligi potest. *1mus* est, quo reatus sumitur tanquam causa concupi-

cupiscentiæ, & est is, quo ipsa facta est, non quam ipsa fecit; quomodo si quis sibi eruit oculos, dicitur esse reus effossionis oculorum, non quod habere erutos oculos sit peccatum vel reum faciat, sed quod eruere sibi oculos peccatum sit & reatum faciat. Atque hac ratione a S. Aug. L. 2. cont. Jul. C. 9. explicatur: *Quamvis jam non eo modo appelletur peccatum, quo facit reum; sed quod sit reatu primi hominis factum, & quod rebellando nos trahere nititur ad reatum.*

2dus est, quo reatus sumitur tanquam effectus concupiscentiæ, seu is, quem ipsa facit, si ad consensum pertrahat, ita ut homo non sit proprie reus, quia concupiscentiam habet, sed quia concupiscentiæ cedit. Huc pertinet, quod ibid. C. 5. S. Aug. dicit: *An nondum fateberis, quod reatus eorum perierit, infirmitas manserit; non reatus, quo ipsa rea fuerant, sed quo nos reos fecerant in malis operibus, quo nos traxerant?* His enim verbis ostendit, vitia, cum quibus nascimur, remitti in baptismo, quia reatus malorum operum, quæ concupiscentiæ assentiendo fecimus, remittitur, licet infirmitas, hoc est, concupiscentia remaneat.

3tius est, quo ipse concupiscentiæ reatus formaliter sumitur, seu is, qui idem sit cum concupiscentia, aut saltem ab ipsa oriatur & in ipsa fundetur, ita, ut reus sit ipsam habens, quia ipsam habet; sicut reatus furti dicitur is, quo proprie reus dicitur, qui furtum fecit. Hac vero ratione concupiscentiæ reatum dari, aut a S. Aug. asseri negamus.

Inst. 2. Docet S. Aug. concupiscentiam remitti per baptismum; sic enim L. 1. de nupt. & Conc. C. 23. ait: *Hæc concupiscentia, quæ solo sacramento regenerationis expiatur, profecto peccati vinculum generatione trajicit in posteros, nisi ab illo & ipsi regeneratione solvantur.* Ergo ipsa concupiscentia debet esse peccatum etiam formale.

℞. *D. A.* Docet per baptismum remitti concupiscentiam per condonationem reatus, quo ipsa facta est, & sine quo esse potest C. condonationem reatus, qui sit ipsa concupiscentia, aut qui ex ipsa oriatur, vel in ipsa fundetur N. Juxta S. Aug. concupiscentia & peccatum Adæ moraliter nostrum faciunt unum quoddam totum, quo

 homo

homo maculatur, & vituperio, odio Dei ac pœna æterna dignus redditur. In eo *materiale* est concupiscentia, quæ per se & ratione sui est duntaxat malum, languor, infirmitas, impulsio ad peccatum: *formale* autem est reatus, non tantum pœnæ, sed culpæ, ut mox dicemus, & sic peccatum Adæ moraliter nostrum moraliter perseverans.

Totum hoc dicitur manere, & hinc *concupiscentia* vocatur peccatum, quamdiu non remittitur peccatum Adæ moraliter nostrum; quia hac culpa remanente *concupiscentia* imputatur a Deo ad vituperium, odium & pœnam, cum per illam moraliter constituatur in esse peccati. Culpa autem seu peccato Adæ moraliter nostro per baptismum remisso, *concupiscentia* jam solam rationem mali, languoris & infirmitatis habet, non autem peccati; quia per factam culpæ remissionem sublata est imputabilitas ad vituperium, odium & pœnam.

Inst. 3. Id. ibid. C. 26 comparat reatum concupiscentiæ cum reatu adulterii: *sicut adulterium actu transit, remanet reatu; ita concupiscentia transit reatu, remanet actu.* Sed reatus adulterii est reatus, quo ipsum adulterium hominem facit reum; ergo.

℟. D. M. Comparat reatum concupiscentiæ cum reatu adulterii quoad omnia N. quoad aliqua C. In eo autem stat *paritas*, quod sicut separatur reatus adulterii ab adulterio, sic a concupiscentia ejus reatus separetur. Sicut autem distinguit rationem *adulterii* a ratione *concupiscentiæ*, dum l. c. C. 7. & 8 concupiscentiam dicit esse similem manenti qualitati & habitui, dissimilem vero adulterio, sacrilegio & actui: sic etiam reatum utrumque ex proxime dictis multum discernit.

Inst. 4. Concupiscentia hoc ipso, quod homini inest, constituit illum reum, ut patet ex S. Aug. L. de pecc. orig. C. 39. *Obesset ista carnalis concupiscentia, etiam tantummodo quod inesset, nisi peccatorum remissio sic prodesset . . . . Manet quippe in prole, ita ut reatum faciat originale vitium.* Ergo concupiscentia per se & ratione sui est peccatum formale.

℟. D. A. Concupiscentia nude sumpta hoc ipso, quod homini inest, constituit illum reum N. sumpta cum reatu culpæ, seu totum illud, quod juxta S. Aug. consti-

tuit

tuit peccatum originale integre & adæquate sumptum C. Atque de hac concupiscentia intelligendus est S. Doctor, dum concupiscentiam vocat *tale ac tam magnum malum*.

Sensus autem posterioris textus est, ut ex integri loci lectione elucescit, concupiscentiam eo ipso, quod inest, obfuturam & parentibus & infantibus, nisi renascantur per gratiam in baptismo acceptam. *Parentibus* quidem, quia, quamvis per baptismum non desinat concupiscentia, nec nisi, quando hæc vita cum immortalitate commutabitur, desitura sit, tamen per baptismum obtinentur auxilia illi annexa, quibus resistere valemus concupiscentiæ motibus ad peccandum sollicitantibus: *Infantibus* vero, etiamsi ex parentibus renatis nascantur; quia hoc non obstante in prole manet concupiscentia & simul reatus culpæ originalis per originis vitium inductus.

Quæres: *Quid Reatus nomine intelligat S. Augustinus, cum originale peccatum asserit reatum concupiscentiæ?*

94. ℟. Intelligit ipsum *peccatum habituale*, quo homo maculatus manet, & reus non tantum pœnæ, sed peccati est: sive non intelligit solum reatum pœnæ seu obligationem ad pœnam subeundam, sed reatum culpæ seu obligationem ad odium Dei sustinendum.

Constat 1. ex L. 1. de nupt. & Conc. C. 26. ubi cum remanentis concupiscentiæ reatum ablatum esse dixisset, adjicit: *Hoc est enim non habere peccatum, reum non esse peccati.* Quod confirmatur ex eo, quo ibidem pergens utitur, exemplo, ut probet concupiscentiæ reatum auferri: *Nam*, inquit, *si quispiam verbi gratia fecerit adulterium, etiamsi nunquam deinceps faciat, reus est adulterii, donec reatus ipsius indulgentia remittatur. Habet ergo peccatum, quamvis illud, quod amisit, jam non sit, quia cum tempore, quo factum est, præteriit.* Hic non de reatu pœnæ, sed culpæ sermonem esse, ipsa verba luculente clamant.

2. Ex L. 1. Retract. C. 13. *Quasi vero peccatum, quod eos ex Adam dicimus originaliter trahere, id est, reatu ejus implicatos, & ob hoc pœnæ obnoxios detineri,*

usquam esse potuerit, nisi in voluntate: qua voluntate commissum est, quando divini praecepti facta est transgressio. His verbis reatus culpæ a reatu pœnæ evidentissime distinguitur, ita ut prior posterioris radix dicatur. *Reatu peccati implicatos, & ob hoc pœnæ obnoxios.* Quod contra hoc assertum difficultatem facere posset, testimonium S. Aug. L. 6. contr. Julian. C. 19., relatum jam & explicatum est num. 104.

ARTICULUS II.

Quomodo in Adamo peccaverint ejus posteri?

95. Nota I. Triplex circa hanc quæstionem sententia habetur. 1*ma* Est eorum, qui in posteris Adami admittunt *voluntatem interpretativam*, vi cujus hi censentur vel censeri possunt causam suam sive ad bonum sive ad malum agendam Adamo commisisse, sic, ut si tunc extitissent, omnes in Adamum fuissent compromissuri, aut, ut Adamus, legem divinam transgressuri.

2*da* Est communior RECENTIORUM, qui volunt posterorum voluntates moraliter fuisse translatas in voluntatem Adami per *pactum* initum, quatenus Deus Adamum caput posterorum morale instituit, ita, ut velut omnium nomine præceptum Dei vel servaret vel pro libitu violaret, & eo quidem in justitia & obedientia persistente, ejus posteri gratiam & justitiam originalem obtinerent, eo autem peccante, posteri peccato inficerentur, fierentque inimici ac invisi Deo.

3*tia* Est JANSENII L. 1. de statu nat. Cap. 6. & 21. aliorumque, qui negant quodcunque pactum, quo Adamus tanquam caput morale posterorum sit constitutus, voluntque posteros in Adamo præcise tanquam *capite* eorum *naturali* peccasse, in quantum nempe hi omnes seminaliter, ut ajunt, contenti sunt in Adamo.

96. *Nota II.* Patroni 2dæ sententiæ inter pactum pactum formale & virtuale distinguunt. *Formale* in hoc casu dicitur conventio expressa de voluntate & fortuna posterorum in voluntatem proto-parentis transferenda Deum inter & Adamum ex libero utriusque consensu inita. Quamvis

vis vero in scripturis sæpe mentio fiat de pactis a Deo cum homine initis, nullaque in ejusmodi pacto formali inconvenientia reluceat, facile tamen concedunt sufficisse virtuale. Dicitur autem hic pactum *virtuale* esse ordinatio Divina, qua Deus efficaciter decrevit, ut Adamus in ordine ad observationem vel violationem mandati de non comedendo fructu tanquam caput morale repræsentaret posteros, ea ratione, ut quod ipse faceret, censerentur etiam moraliter & imputabiliter ad culpam vel meritum fecisse posteri.

De eodem porro observant, non quidem absolute fuisse necessarium, ut hæc Dei constitutio Adamo innotesceret; cum Adamus potuerit esse persona publica & omnium voluntates in se quodammodo collatas tenere, licet ipse id nesciverit, sicut *Respublica* potest jus suum conferre in aliquem & velle ratum esse, quod is statuerit, & bini exercitus duorum armis a se delectorum de summa rei decernere, quamvis hi ignorent se hac conditione decertare, & ille nesciat Reipublicæ compromissum: re ipsa tamen hoc *virtuale pactum* Adamo innotuisse existimant; tum quia suavi Dei providentiæ & benignitati id videtur magis consentaneum, ut scilicet Adamus in re tam gravi de suo & totius posteritatis statu consultius decerneret, & a peccando magis averteretur: tum quia rectus regiminis ordo postulat, ut in negotiis gravissimi momenti officium suum ac debitum intelligant, qui omnium personam ac sortem gerunt.

97. *Dico I.* Posteri non peccarunt in Adamo per hoc, quod habuerint *consensum interpretativum.* *Prob.* Gratis omnino confingitur hæc interpretativa voluntas; tum quia, licet Deus sciverit, quid omnes Adæ posteri essent facturi aut volituri, tamen non constat, nec probabile est, quod viderit omnes approbaturos factum Adami, aut libere etiam consensuros in pactum cum illo initum; præsertim cum in præsens non desint, qui contrarium mallent: tum quia hæc est differentia inter bonum & malum, quod quilibet quidem jure præsumatur consensurus in id, quod sibi bonum est, in malum autem non ita.

Conf. Deus non imputat ad culpam vel pœnam id, quod aliquis tantum vellet, sed reipsa non vult; unde a S. AUG. ep. 105. & L. de prædest. SS. c. 12. erroris damnantur,

tur, qui asserebant parvulos rapi ante baptismum, quia, si viverent, erant peccaturi. Ergo nec ideo peccasse in Adamo dicendi sunt posteri, quod, si tunc extitissent, in vel cum eo peccassent.

98. *Dico II.* Posteri non peccarunt in Adamo per hoc præcise, quod is erat eorum *caput naturale.* *Prob.* Quamvis pater cujuscunque familiæ sit caput naturale suæ posteritatis, eamque contineat in lumbis suis, tamen ejus posteris non tribuitur peccatum parentis, ut patet ex Ezech. 18., & ex S. Aug. Enchir. c. 46. Ergo idem a pari dicendum de peccato Adami.

Conf. 1. Etiam in lumbis Adami continebantur posteri, quando *alia peccata* commisit, si quæ commisit: imo, quando *pœnitentiam* egit; nec tamen propterea aut alia illius peccata, aut ejusdem etiam pœnitentia nobis imputabatur; præsertim cum persona & natura maculata uno peccato, possit adhuc magis maculari alio: neque ex ipsa natura habeatur, quod peccatum potius imputetur posteris, quam pœnitentia ejusdem peccati. *Conf.* 2. Licet Adam fuerit caput naturale ad transfundendam naturam in posteros, tamen absque pacto virtuali & ordinatione Divina *justitiam originalem* non potuisset transfundere; Ergo nec potuit Adamus præcise qua caput naturale absque virtuali pacto transfundere injustitiam originariam in posteros.

99. *Dico III.* Posteri peccarunt in Adamo per hoc, quod is per *pactum virtuale* a Deo erat institutus caput morale eorum ad hoc, ut, quod ipse in ordine ad observationem vel violationem mandati de non comedendo fructu faceret, censerentur posteri etiam moraliter & imputabiliter facere. *Ratio* est, quia, quamvis hæc explicatio non omnem difficultatis nodum resecet, tamen 1. melius declarat peccatum omnium nostrum in Adamo: 2. Nihil impossibile aut inconveniens continet: 3. In Scriptura & Patribus fundamentum habet.

Prob. 1ma *pars.* Tum ex oppositione ad sententiam proxime rejectam, a quo ratio *voluntarii* in peccato originali nullatenus explicatur: tum ex oppositione ad illam, quæ quidem ordinationem Dei intervenisse concedit, neget tamen vi hujus factam esse *moralem* voluntatum translationem; sine qua tamen intelligi non potest, quomodo

trans-

transgressio præcepti potuerit juste posteris imputari.

Prob. 2da pars. Sicut Respublica *pupillorum* voluntates in ordine ad aliquos effectus morales in voluntate Tutorum potest includere: sic Deus potuit posterorum voluntatem voluntati Adami alligare relative ad observationem vel transgressionem præcepti, unde penderet vel amissio, vel conservatio justitiæ originalis; quæ enim in hoc implicantia major præ illo? Præterea cum magistratus civilis non habeat majorem potestatem in *civiles* subditorum actiones, quam Deus tanquam Dominus absolutissimus in actiones hominum *morales;* profecto, si illa circa pupillum dispositio æquitati nullatenus repugnat, hæc etiam Dei ordinatio tanquam æquissima æstimanda est.

Denique constitutio eadem, præscindendo ab eventu, erat nobis plurimum optabilis; eo quod probabilissima spes affulgebat, Adamum tot gratiis instructum, Dei etiam, sui ac suorum amantissimum in re tantilla Deo potius obtemperaturum: in hypothesi autem peccati etiam prævisi multum nihilominus Deus nobis favit, præparando Redemptorem, quem forte denegasset Adami posteris, qui in acceptata ab eo justitia originali non perseverassent.

Prob. 3tia pars. Fundamentum ex *Scriptura & Patribus* ostendunt omnes illi textus, qui probant peccasse posteros Adæ; cum vere & proprie dictum peccatum esse nequeat sine voluntario: voluntarium autem explicari nequeat sine pacto. Specialiter tamen

S. Aug. L. 16. de Civ. Dei C. 27. apertam pacti mentionem facit, dum in illud Genes. 17. *Delebitur anima illa de populo suo, quia pactum meum irritum fecit,* ita scribit: *Parvuli, non secundum vitæ suæ proprietatem, sed secundum communem generis humani originem, omnes in illo uno testamentum Dei dissipaverunt, in quo omnes peccarunt. Multa quippe appellantur testamenta Dei, exceptis illis duobus magnis vetere & novo, quod licet cuique legendo cognoscere. Testamentum autem primum, quod factum est ad hominem primum, profecto illud est: Qua die ederitis, morte moriemini.* Ejusdem meminit

S. Hieron. in C. 6. Oseæ circa illa verba: *Ipsi sicut Adam transgressi sunt pactum meum, ibi prævaricati*

sunt in me. Sic enim Deum loquentem inducit paraphrastice: *Ipsi autem imitati sunt Adam, ut, quod ille in paradiso fecerat pactum meum legemque præteriens, isti in terra facerent. Et ibi, hoc est, in paradiso omnes prævaricati sunt in me, in similitudinem prævaricationis Adam. Non enim mirum, si quod in parente præcessit, etiam in filiis condemnetur.* Quibus verbis non affirmat solum, Adæ posteros imitari parentem, ut Pelagiani volebant: sed in ipso etiam Adamo, & similiter, hoc est, pariter cum ipso in paradiso fuisse prævaricatos, moraliter scilicet faciendo, quod ille omnium personam sustinens faciebat: atque ideo propter illud peccatum merito condemnari. Simili ratione

S. Chrysost. verba ep. ad Coloss. c. 2. v. 14.: *Delens, quod adversus nos erat chirographum decreti* homil. 6. in eand. ep. commentatur: *Quodnam chirographum auctor intelligit? quod ad Moysen dixerant: quæcunque dixit Deus, faciemus; aut id, quod fecerat ad Adam, dicens: quacunque die comederis ex hoc ligno, morte morieris.* Similia dicunt, & eodem sensu locum illum, teste Martinon, interpretantur de pacto cum Adamo inito Ambros. & Theophyl. in ep. ad Coloss. Rupertus L. 5. in Genes. c. 33. & alii.

Præterea S. Aug. illud pactum insinuat in libris contra Pelag. ut dum L. 2. de nup. & concup. C. 11. meminit violati testamenti: dum L. 1. cont. Julian. C. 6. peccatum originale vocat debitum paterni chirographi, & ex S. Chrysostomo dicit Christum invenisse chirographum paternum. Idem repetit L. 6. C. 8. alibique, ubi nomine chirographi pactum indicat. Unde falsum ostenditur, quod *Jansen.* l. c. C. 5. & 15. dixit, neque Augustinum neque ullum alium Ss. PP. aut veterum Scriptorum ante Doctores Scholasticos mentionem fecisse pacti, sive constitutionis, ad quam recurrunt Theologi, cum assignant causam transfusionis peccati originalis.

Objectiones.

100. *Objic. I.* Ut Deus constitueret Adamum caput morale, transferendo in ipsum voluntates posterorum, debuit id facere vi sui supremi Dominii. Sed Deus non potuit in paradiso dominium exercere in nostras voluntates,

tes, utpote non existentes; ergo. *Conf.* 1. Deus ratione *supremi Dominii* potest quidem facere, ut ego libere velim; nequit tamen, imo impossibile est, ut illud, quod Deus vult, mihi sit voluntarium absque mea voluntate. Sed illa transfusio fuisset facta & volita a Deo absque mea voluntate; ergo. *Conf.* 2. Ut mihi aliquis actus sit voluntarius & imputabilis ratione *transfusionis voluntatis*, debet illa transfusio a me esse volita non quomodocunque, sed ut causa talis actus. Sic vero non est volita a nobis illa transfusio; ergo.

℞. *N. m. vel D.* Non extiterunt physice & in se ipsis C. non extiterunt moraliter & in sua causa, Dei scilicet omnipotentia N. *Ad Conf.* 1. *D. M.* Impossibile est, ut illud, quod Deus vult, mihi sit voluntarium physice & elicitive absque mea voluntate seu ejus actione C. ut mihi voluntarium sit moraliter & denominative N. Posterioris voluntarii species non tantum sunt voluntarium *præsumptum* & *interpretativum*, sed etiam *imputativum*, quod per ordinationem magistratus habetur in pupillis & amentibus, quibus actiones Tutorum ita ad quosdam effectus morales imputantur, ac si ipsi easdem posuissent. *Ad Conf.* 2. *D. M.* Ut mihi actus sit voluntarius physice & elicitive, debet &c. C. ut sit voluntarius moraliter & denominative, *subd.* debet voluntatis transfusio a me esse volita, si facta sit per pactum formale & per mutuum Dei & creaturarum consensum C. si facta sit per pactum virtuale & per Dei duntaxat ordinationem N.

Inst. 1. Respublica non potest pro libitu transferre subditorum voluntates; ergo nec Deus voluntates hominum.

℞. *D. A.* Respublica hoc non potest quoad actiones morales, seu imputabiles ad meritum vel demeritum C. quoad actiones politicas, *subd.* si translatio ejusmodi non sit conveniens, nec per se, & præscindendo ab eventu, optabilis C. secus N. Præterea *disparitas* est, quod Deus longe majus dominium habeat in creaturas, quam magistratus in subditos; Magistratui enim Deus non concessit potestatem, nisi necessariam ad gubernationem subditorum in ipsorum bonum: ad hanc autem non requiritur potestas transferendi voluntates in ordine ad actiones quascunque. Adde: a nobis proprie non institui paritatem, recte tamen inferri, quod multo magis Deus ex suprema

potestate, quam habet etiam in homines quoad effectus proprie morales, possit voluntatem unius alligare alterius voluntati.

Inst. 2. Transfusio illa voluntatum facta est a Deo dependenter a *scientia media* de futura transgressione Adami; ergo non fuit nobis optabilis, nec Deo conveniens, utpote qui sic evasisset causa peccati.

℞. 1. *N. A.* Quia *scientia media* nec erat necessaria ad faciendam hanc alligationem, nec etiam dirigebat Deum in alligando; cum non minus id fecisset, si prævidisset Adamum præcepto obtemperaturum, ac nunc cum diversa prævisione præstitit. ℞. 2. *N.* 1*mam Consf.* Quamvis enim, ut res dicatur optabilis vel non optabilis, debeat considerari præscindendo ab eventu & eventum consequente scientia media; falsum tamen est, nihil per se esse optabile, quo nos male usuros Deus prævidit: alias enim nec Redemptio humani generis esset universaliter optabilis, quia & hæc multis cedit in majorem perniciem, juxta illud Luc. 2. v. 34. *Positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum.*

Deinde etiam *N.* 2*dam Consf.* Quia hæc alligatio per se & determinate non intulit peccatum, sed tantum constituit actum primum indifferentem, sicut porrectio gladii non trahit post se suicidium, sed est indifferens ad profligendum hostem, vel ad abutendum eo in seipsum. Quin intentio Dei voluntates nostras transferentis non erat, ut Adam peccaret, sed ut sibi & posteris gratiam originalem obediendo conservaret.

Inst. 3. In hac sententia varia emergunt *absurda.* Nam 1. confunditur præceptum de non comedendo fructu cum pacto, cum tamen hæc quoad naturam & connotata different. 2. Sequitur, animas contracturas originale peccatum, etiamsi post suam creationem non unirentur corpori. 3. Non explicatur illud Apostoli: *natura filii iræ*; quia deberet dici: pacto filii iræ, si non ideo peccaverimus in Adam, quia natura nostra fuit contenta in ejus lumbis.

℞. *N. Ass.* Et quidem *ad* 1*mum* Distinctio se satis ostendit inter præceptum & pactum; nam alligatio nostrarum voluntatum ad voluntatem Adami fuit decretum Dei

con-

constituentis Adamum caput morale posterorum, ita, ut quod ipse faceret, censerentur etiam posteri moraliter & imputabiliter fecisse, & fuit etiam *virtuale pactum* cum Adamo de transfundenda justitia vel injustitia originali in posteros; præceptum vero fuit illa *lex*, quam Deus Adamo tum suo tum posterorum nomine servandam posuit.

Ad secundum N. seq. Quamvis enim *naturalis* descensus ex Adamo, vel *seminalis* nostrum continentia in ejus lumbis non constituat juxta nos originale peccatum, tamen & ad illud & ad alligationem voluntatum nostrarum præsupponitur. Propter hunc enim descensum alligati sunt posteri voluntati Adami, & ut actualiter contractum dicatur hoc peccatum, vel anima per illud maculata, requiritur etiam existentia descendentis ab Adamo. Ubi tamen omnino concedimus, si quorundam, qui non descensuri erant ex Adamo, voluntas illi alligata fuisset, hi nihilominus in Adamo fuissent peccaturi.

Ad 3tium N. Sumus enim *natura filii iræ*, quia nascimur odibiles Deo, & ex Adamo descendimus naturaliter, in cujus peccatricem voluntatem voluntates nostræ fuerant translatæ.

101. *Objic. II.* Certum est in controversia S. Augustini cum Pelagianis circa existentiam peccati originalis potissimum horum argumentum pro neganda existentia fuisse, quod nos, tanquam needum existentes, non potuerimus peccare; ad hoc tamen argumentum solvendum S. Aug. nunquam recurrit ad pactum & translationem voluntatum, sed ad *continentiam seminalem;* ergo nec nos debemus.

℞. I. *N. Cons.* Potuit enim l. 4. op. imp. cont. Julian., ubi hoc argumentum proponebatur, S. Aug. non meminisse pacti, ne novis se difficultatibus innecteret eum, licet hanc explicationem censeamus veram, eam tamen ab omni difficultate non esse immunem, ipsi jam fassi sumus. Unde S. Doctor Juliano importunius inhærenti recte reposuit L. de mor. Eccles. c. 22. *Quid a me quæris, quo sit factum modo, cum factum constet aliquo modo, si Apostolo credis ullo modo, qui mentiri potuit nullo modo.* Et L. 3. de pecc. mer. & rem. cap. 4. *Etiamsi refellere argumenta non valeam, video tamen inhærendum esse iis, quæ in scriptura sunt apertissima.*

℞.

℟. 2. *N. m. quoad* 1*m. part.* Meminit enim ejusdem etiam contra Pelagianos, ut monitum est num. 99. Idem insinuavit omnibus illis in locis, ubi peccatum originale voluntarium asseruit. 2*dam Part. D.* Recurrit ad continentiam seminalem, excludendo per illam omne pactum N. constituendo illam tanquam fundamentum, quod etiam in nostra sententia tenet, ut nuper dictum C.

Inst. 1. S. Aug. l. c. sic respondet Juliano: *Secundum originem omnes in illo uno erant, & hi omnes unus ille erant, qui in se ipsis nulli adhuc erant. Secundum hanc originem seminalem etiam Levi tunc decimatus ostenditur, non in seipso, sed in illo, cujus infuit lumbis: nec voluit nec noluit decimari, quoniam nulla ejus voluntas erat . . . & tamen secundum rationem seminis, non mendaciter nec inaniter dictum est, quod ibi fuit & decimatus est.* Unde sic arguere licet: Eo modo in *Adam* fuerunt ejus posteri & peccarunt, quo Levitæ fuerunt in *Abraham* & decimati sunt, dum is Melchisedecho decimas dedit, ut dicitur ad Hebr. 7. v. 5.; atqui non ratione *pacti* alicujus sed ratione solius seminis, & hinc ex natura rei, Levitæ in Abrahamo fuerunt, & propter hoc decimati dicuntur: ergo a pari.

℟. *D. M.* Eo modo, quantum ad aliquid, fuerunt in Adam posteri ejus, quo in lumbis Abrahæ fuerunt Levitæ C. quantum ad omnia N. Scopus S. Augustini hic fuit ostendere, quomodo posteri fuerint in Adamo, & ad hoc affert exemplum de continentia seminali Levitarum in Abrahamo. An vero ex ipsa rei natura, vel ex eo præcise, quod quis ab altero participet naturam, quis peccet aut peccaverint posteri in Adam, an vero id moraliter contingat, supposita nempe illa *seminali continentia*, addendo adhuc pactum, nequidem tangit hic S. Doctor, nec, quia argumentum Juliani hoc nondum urgebat, tangere necesse habuit.

Inst. 2. Non requiritur major libertas ad decimandum, quam ad peccandum; sed ad libere decimandum sufficiebat *seminalis continentia* Levi in lumbis Abrahæ, qui personaliter decimas dedit; ergo &c.

℟. *N. M. Disparitas* inter decimationis & peccati imputationem est, quod decimari sit denominatio quædam *extrinseca* adinstar dignitatis vel infamiæ a parentibus pro-

fectæ,

fectæ, quæ ab hominum opinione pendet: e contrario denominatio peccati est ab interno animæ statu, & *voluntarii* rationem sive physicam sive moralem exigit. Nihil a dictis diversum sensisse AUGUSTINUM patet ex loco Apostoli, unde expositionem sumpsit; hic enim PAULUS probandum sumpserat Sacerdotium *Melchisedechi* præstare Sacerdotio *Aaronis* & Successorum: præcellentiam vero ostendit ex eo, quod sicut Tribus Levi dignior cognoscitur reliquis Hebræorum tribubus ob decimatum pensum, sic dignior sit *Melchisedech*, cui pater ipse Levitarum Abrahamus decimas obtulit. Ad hanc itaque denominationem inferioris in posteros refundendam recte usurpatur continentia seminalis, & quantum ad hoc decimati Levitæ dicuntur; quantum vero ad libertatem decimationis pertinet, nec Apostolus, nec AUGUSTINUS, hic quidpiam edisserit.

Inst. 3. Juxta S. Aug. in Enchir. c. 26. & 48. aliisque in locis ideo peccavimus originaliter, quia fuimus in illo uno, quando omnes ille unus corrupit; sed in tantum fuimus in illo uno, in quantum in eo erat *natura seminalis*, ex qua propagaremur; ergo in tantum peccavimus, in quantum fuimus seminaliter in lumbis Adæ. *Conf.* 1. S. TH. 1. 2. q. 81. a. 1. docet, quod eo modo nobis imputetur peccatum Adæ, quo modo manui homicidium a voluntate capitis commissum & imperatum; sed homicidium non imputatur manui ratione alicujus pacti aut unionis moralis, sed quia est membrum naturaliter unitum capiti; ergo. *Conf.* 2. Adamus ut caput naturale peccans non sibi tantum sed & posteris nocuit; quia dum perdidit justitiam originalem, pro nobis etiam illam perdidit, qui naturam ejus originali justitia spoliatam eramus accepturi. Sed peccasse in Adamo aliud nihil dicit, quam peccatum illius nocuisse posteris; ergo.

℞. *D. M.* Ideo peccavimus, quia in illo uno fuimus præcise naturaliter seu ex rei natura N. moraliter & in ordine ad observationem præcepti vel violationem C. Naturalis illa continentia sola non sufficiebat ad peccatum nobis imputandum, cum alias ex eodem capite alia etiam peccata commisissemus, & in Adamo egissemus pœnitentiam; erat itaque duntaxat præsuppositum, cui insistit unio moralis & translatio voluntatum in ordine ad hoc peccatum.

Ad

Ad Conf. 1. *D. M.* Ita ut comparatio præcise instituatur in unione unius cum altero C. ut ponatur etiam in modo unionis, ita ut sicut unio manus cum capite est physica & naturalis, sic etiam unio posterorum cum Adamo sit duntaxat naturalis, & habeatur unice ex natura rei N.

Ad Conf. 2. ℞. 1. Similiter *D. M.* Ut ad argumentum responsum est. Certe sicut ex ipsa rei natura non accepissemus *originalem justitiam*, si hæc tanquam personale privilegium data fuisset Adamo; sic non ex ipsa natura ea nunc privamur, eo quod præcise Adam illam perdiderit; cum Deus eam nobis tanquam privilegium personale aut posteris naturale concedere potuisset. ℞. 2. *N. m.* Si enim per nocumentum intelligatur, ut solet, pœna duntaxat peccati, non vero ipsum peccatum, aperte contradicit *Conc. Arauf.* II. Can. 2.

ARTICULUS III.

In quonam formaliter consistat peccatum originale?

102. *Nota.* Peccatum originale passim a Theologis dividitur in originale originans & originale originatum. *Originans* actuale est illa actio Adami peccaminosa physice in paradiso posita: habituale est eadem actio moraliter perseverans in ordine ad reatum culpæ. *Originatum* actuale est illud peccatum in instanti conconceptionis seu infusionis animæ actualiter contractum a posteris: habituale est idem in sequentibus instantibus perseverans moraliter. Ubi praeterea advertendum, non obstare, quod peccatum *originatum* dicatur effectus aliquis peccati personalis Adami; quamvis enim illud ut moraliter nostrum includatur ab originali originato, tamen hoc illius effectus dici potest ex eo, quod actio personalis Adami sit ratio & causa actionis malæ, quæ moraliter est posterorum; quatenus, si Adam non peccasset, neque posteri eodem peccato peccassent. De originante satis dictum; nunc de originato dicendum.

103. *Dico.* Peccatum originale est ipsum Adæ peccatum physice præteritum, prout a posteris in illo moraliter commissum, & moraliter perseverans in reatu seu debito sustinendi odium inimicitiæ Divinæ. *Pars 1ma prob.* ex Art. priore. *Conf.* Peccatum originale habet

[illegible] veram & propriam rationem peccati, ut expresse supponit Trid. Sess. 5. num. 5., & est ita commune, ut tamen sit *unicuique proprium*, ut idem Conc. l. c. num. 3. asserit: sed neutrum dici potest, nisi originale dicatur peccatum Adæ physice præteritum, prout a posteris in illo moraliter commissum; ergo.

Pars 2da prob. Ex dictis n. 66. de peccato habituali mortali, cujus species aliqua est originale. *Conf.* In illo moraliter perseverat peccatum originale, quod per Christi gratiam in baptismo collatam remittitur. Sed hoc est reatus, & quidem culpæ, seu debitum sustinendi odium, ut patet ex Trident. l. c. *Si quis per J. C. D. N. gratiam, quæ in baptismo confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram & propriam rationem peccati habet . . . anathema sit.*

Objectiones.

104. *Objic. I.* Peccatum originale non est mera imputatio extrinseca inobedientiæ Adami; sed in nostra sententia nihil aliud foret, cum esset tantum moraliter commissum, & in æstimatione Dei extrinseca & hominum consisteret: ergo. *Conf.* 1. Actus peccaminosus ab Adamo elicitus est ejus posteris extrinsecus: peccatum originale est posteris intrinsecum, quia ex Trid. unicuique proprium; ergo. 2. Peccatum Adami est quid præteritum: originale est aliquid posteris natis præsens; ergo originale nequit esse peccatum Adæ. 3. Peccatum fuit Adæ remissum, neque moraliter amplius perseverat; ergo.

℞. *N. m.* Rationis 2*d. part. D.* consistit in extrinseca Dei & hominum æstimatione subjective N. terminative solum vel objective C. subjective consistit in peccato moraliter proprio & condignitate morali ad sustinendum odium, posteris moraliter intrinseca.

Ad Conf. 1. *D. M.* Est physice & entitative extrinsecus, posteris C. moraliter & imputative aut interpretative N. Cum propter transfusionem moralem voluntatum peccatum Adami fuerit etiam a posteris moraliter commissum, & per reatum culpæ contrahatur ab illis ad proprium suppositum, recte etiam posteris moraliter in-

trin-

trinsecum dicitur. *Ad* 2. *D. M.* Peccatum Adæ est quid physice præteritum C. moraliter præteritum *subd.* respectu ipsius Adami, cui scilicet est remissum C. respectu posterorum, quibus si per baptismum necdum remissum est, adhuc moraliter perseverat. N. Ex quo patet responsio *Ad* 3. Quia Adamo per pœnitentiam fuit remissum peccatum, quatenus fuit illi personale, non autem quatenus fuit peccatum originale per ipsum a posteris commissum.

Inst. Ad reatum pœnæ requiritur culpa *absoluta*, & non tantum conditionate prævisa; ut certum est contra *Semipelagianos:* Ergo etiam ad reatum culpæ requiritur consensus absolutus. Atqui posteri in peccatum Adami nunquam consenserunt absolute; ergo. *Conf.* Nihil est culpa propria, nisi quod est voluntarium voluntate propria; atqui nec pactum cum Adamo, nec peccatum Adami fuit posteris voluntarium voluntate propria; ergo.

℞. *D. min. subs.* Posteri nunquam in peccatum Adæ absolute consenserunt consensu physico & immediato C, consensu morali & mediato capitis N. Ad culpam *personalem* requiritur quidem consensus physicus & personalis, ad *originalem* autem moralis & imputativus sufficit; hic vero fuit in posteris absolutus, quia posterorum voluntates in Adamum absolute translatæ sunt, & hic absolute non suo tantum, sed & posterorum suorum nomine consensit. *Ad Conf. D. M.* Nihil est culpa propria personalis, nisi &c. C. nihil est culpa propria originalis *subd.* nisi sit voluntarium voluntate physice propria N. voluntate moraliter propria C. Responsio liquet ex hactenus dictis.

105. *Obj. II.* Meritum Adami non fuisset moraliter nobis proprium, sicut nec ejus pœnitentia nobis fuit moraliter propria; ergo nec ejus peccatum est nobis proprium. *Conf.* Christus supplevit id, quod præstitisset Adam, si loco peccati bene egisset; sed meritum Christi non est nobis proprium; ergo nec fuisset meritum Adæ.

℞. *N. A. & paritatem.* Ratio habetur ex libera dispositione Dei, pactum de primo, non autem de altero facientis, quæ nobis ex Scriptura & Patribus constat. *Ad Conf. D. M.* Christus eodem modo supplevit id, quod præstitisset Adam &c. N. diverso modo C. Alio nempe modo CHRISTUS fuit caput morale generis humani, quam Adamus. Licet enim is pro omnibus nobis satisfactionem

præ-

præstiterit, hæc tamen satisfactio non est in *actu secundo* nostra moraliter, nisi applicetur nobis per voluntariam regenerationem in baptismo, aut Sacramenta alia vel actus; unde constat, voluntates nostras non fuisse moraliter transfusas in voluntatem Christi, ut in voluntatem Adami. Hujus autem *ratio* fuit, tum quia non decebat, voluntates nostras jam infectas peccato moraliter uniri cum sanctissima Christi voluntate: tum quia conveniebat, homines adultos participes fieri meritorum & satisfactionum Christi per liberam & propriam cooperationem.

Inst. Si meritum Adæ fuisset nostrum, & meritum Christi non sit nostrum, meritum illius fuisset majoris efficaciæ, quam meritum Christi; sed hoc dici nequit; ergo.

℞. *N. seq. M.* Non enim sequitur futurum fuisse meritum Adami majoris efficaciæ *de se & in actu primo*, sed tantum fore, ut pertinuisset actu ad plures, quam nunc ipso facto prosit meritum Christi, non quidem ex defectu ipsius meriti, utpote infiniti & superabundantis, sed ex defectu creaturarum sibi illud applicare negligentium.

CAPUT III.

De propagatione Peccati originalis.

Duo hic exponenda suscipimus, modum scilicet, quo peccatum originale traducatur, & subjectum, in quod propagetur. Primum adeo difficile visum est S. AUGUSTINO, ut L. 5. contra Julian. C. 4. scriberet: *Hic libentius disco, quam dico; nec docere audeo, quod nescio:* Alterum GREGORIO XV. P. M. adeo obscurum apparuit, ut Philippo III. Hispaniarum Regi Ecclesiæ definitionem urgenti responderit, æternam Sapientiam nondum tanti mysterii penetralia patefecisse. Cum tamen neutrum prohibuerit, quominus S. Doctor de *modo traductionis* responderet, & Ecclesia satis apertam de immaculata Beatissimæ Virginis conceptione sententiam ediceret; nec temeritatis etiam notam incurrere timemus, si, quæ nobis est opinio communiori consentanea, aperuerimus.

ARTICULUS I.

Quomodo traducatur peccatum originale ad Adæ posteros?

106. *Nota I.* S. Aug. l. c. duos modos explicandi corruptionem animæ ex peccato originali, & istius peccati propagationem exponit. Primus erat *ex traduce* seu ex propagatione, ita, ut sicut caro nascentium ex carne patrum, sic animæ ex animabus procreentur, & incorporeum animæ semen sua quadam & invisibili via seorsim ex parte currat in matrem, cum in fœmina fit conceptus, ut S. Aug. ep. 157. & S. Eucher. in c. 3. Genes. loquuntur. Alter erat ad eorum sententiam nunc ubique prævalentem, qui dicunt animas quotidie *a Deo creari*, & in corpora, cum satis formata sunt, infundi. Sicut enim si flos fœtido loco inseratur, quantumvis natura sua pulcher & elegans, vitium quoddam inde labemque trahit, & sicut si anima corpori vulnerato conjungeretur, mox doleret: ita cum anima infunditur corpori, in quo germen quoddam est peccati, quia ab Adamo fuit propagatum, & fit pars hominis ex Adamo progeniti, in quo, ut in capite continebamur, peccato inficitur.

107. *Nota II.* Dubium usque ad mortem suam fuisse S. Augustinum de origine animarum liquet ex variis ejus libris. Eundem magis propendisse in eam opinionem, quæ animas *ex traduce* sentit provenire, satis colligitur ex L. 1. de anima C. 6. & L. 3. C. 7. Item ep. 166. ac L. 10. de Genes. C. 27. Atque hæc sentiendi ratio non tantum tempore S. Augustini fuit inter *occidentales* communis, sed & sæculo *6to*, *7mo*, *9no*, *12mo*, quin & posterioribus habuit magni nominis sectatores: opposita tamen sententia sicut olim inter *orientales* perpetuo viguit, sic jam pene ubique a quinque sæculis in Ecclesia Catholica est recepta; unde nec primus explicandi modus hic afferri potest, nec debet.

108. *Nota III.* Jansenius rejecto omni pacto tanquam commentitio & ante tempora Scholasticorum omni antiquitati incognito bina docet: 1*mum*, peccatum originale ex natura rei propagari in posteros, non secus, ac

ac subinde cæcitas, podagra, aliaque id genus parentum vitia tum affectuum, tum corporum transfunduntur in liberos: *2dum*, Causam hujus transfusionis unicam eamque physicam & necessariam esse libidinem parentum seu concupiscentiam in usu conjugii; atque id AUGUSTINUM docuisse tanquam doctrinam Catholicam, quæ si vera non sit, vanam, falsam & fallacem esse ejus de Pelagianis victoriam. Verum, ut nuper de concupiscentia vidimus, sic & hic veriores suæ explicationis auctores JANSENIUS habet Lutherum in Psal. 51. ad illa verba: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum;* & Calvinum L. 2. Inst. c. 1. § 7.

109. *Dico I.* Libido, quacum parentes generant, non est causa per se & necessaria peccati originalis in parvulis. *Prob.* Si *libido* foret causa ejusmodi, ergo ubi ea esset, ibi foret peccatum originale: ubi vero ea non esset, ibi nec peccatum foret; Atqui falsum est utrumque consequens. *1mum* quidem; quia, ut ait Trid. Sess. 6. c. 3. *Nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, non nascerentur injusti:* sed licet ex Adæ semine non nascerentur, non tamen nascerentur *sine libidine* & concupiscentia, utpote quæ ex naturali hominis temperamento exsurgit, & in statu etiam puræ naturæ fuisset.

2dum etiam; quia si parentes quoque carerent *libidine* in generando, nati tamen ex iis contraherent peccatum originis, cum ab Adamo descenderent, *in quo omnes peccaverunt*, nec singulari privilegio intelligerentur exempti. *Conf.* Talis *libido* non potest per se causare effectum alium nisi materialem, non vero spiritualem in anima, aut moralem: Item *libido* illa conjugum de se non est mala, quia alias malæ etiam essent nuptiæ.

Denique si *libido* esset causa peccati originalis, plus ille contraheret peccati, qui majore libidinis ardore conciperetur; cum causa necessario & naturaliter agens majorem in apto subjecto effectum producat: falsum autem est consequens, quia originale peccatum est in omnibus æquale.

110. *Dico II.* Peccatum originale non *ex ipsa natura rei* propagatur in posteros. *Prob.* Neque peccatum originale consistit aut totaliter aut partialiter in concupiscentia: neque per hoc præcise anima inficitur peccato, quia unitur corpori corrupto, hoc est, concupiscentia affecto; cum concupiscentia etiam maneat in baptizato; ergo

peccatum originale ex rei natura non propagatur, siquidem traductionis ex natura rei modus ista explicatione nititur.

Conf. Eo modo traduxit Adam originale peccatum in posteros, 1*mo*, Quo traduxit cætera incommoda v. g. tribulos terræ, bellnarum rebellionem &c: 2*do*, Quo traducturus erat justitiam, si non peccasset: 3*tio*, Quo Christi passio producit in nobis gratiam; *sicut*, ait enim Apost. ad Rom. 5., *per unius delictum in omnes homines in condemnationem, sic & per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ.* Atqui hæc omnia non physice & ex natura rei, sed moraliter & ex Dei ordinatione fuerunt aut fuissent traducta; ergo.

III. *Dico III.* Causa peccati originalis est voluntas Adami, & sic hoc peccatum moraliter transfunditur, supposita generatione ex Adamo facta per viam generationis ordinariam. *Prob.* Ex verbis Apostoli:, *per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors &c.* Omnes homines nascuntur cum reatu mortis, quia omnes nascuntur peccatores: omnes autem nascuntur peccatores, quia omnes secundum moralem æstimationem peccaverunt in Adamo. Ergo mortis causa est peccatum originale: originalis peccati autem causa est Adamus. Ergo causa transfusionis peccati originalis est Adami voluntas, cui inclusæ fuerunt voluntates omnium, qui ab eo per naturalem generationem erant descensuri. Hinc Trid. l. c. *Nisi*, inquit, *ex semine Adæ propagati nascerentur, non nascerentur injusti; cum ea propagatione* Per ipsum, *dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahunt.*

Conf. Peccatum originale ex dictis nihil aliud est, quam peccatum Adami *moraliter* nostrum, quod, dum primo factum est, potest dici actuale; dum contrahitur, habituale. Ergo cum una & eadem sit causa peccati habitualis juxta & actualis, & voluntas Adami causa sit peccati originalis, ut actuale fuit & primo factum est; etiam causa dici debet peccati originalis, ut habituale est & a nobis contrahitur.

Dixi 1. *supposita generatione ex Adamo facta;* quia ex Trid. cit. nisi ex semine Adæ propagati nascerentur, uon náscerentur injusti. Dixi 2. *per viam generationis*

ordi-

ordinariam; ut excipiatur Christus, qui cum non per viam generationis naturalis, sed mirabili Spiritus Sancti opera conceptus est, non contraxit, imo ob divinitatem personæ non potuit contrahere peccatum originale. Utriusque ratio a priori fundatur in pacto & Dei ordinatione.

Objectiones.

112. *Objic. contr.* 1*mum*. S. AUG. licet dubius fuerit, quomodo peccatum originale a parentibus baptizatis traducatur ad liberos, tanquam Ecclesiæ tamen sententiam certam & Catholicam tenuit semper, illud traduci per concupiscentiam, & multiplici illud ratione ostendit; 1*mum* patet ex L. 5. cont. Julian. C. 12. *Utrum* (concupiscentia) *malum non sit, cui repugnanti consentiendum non est: & utrum non ex ipsa & cum ipsa concupiscentia nascatur, cui ullum malum inesse negas: & utrum ab ingenerato malo possit hominum quisquam sine regeneratione liberari, hoc inter nos disseritur. In his quæstionibus Catholica veritate antiquitus tradita vestra impia novitas suffocatur.* 2*dum* Ostenditur ex congerie textuum & doctrina S. August., quam opposuit Jansenius.

℟. Dubium S. AUGUSTINI & difficultatem explicandi ad ipsam etiam traductionem generaliter sumptam & ejus modum pertinuisse liquet ex illius verbis L. 5. contr. Jul. C. 4. recitatis num. 106. & L. de mor. Eccl. C. 22. ac L. 3. de pecc. merit. C. 4 laudatis n. 101. aliisque ex ejus ep. 29. alias afferri solitis. Unde *N. Ass. ad prob.* 1*mi* ℟. Sensum esse, quod concupiscentia sumpta pro habituali inclinatione & effræni ad bona honesto repugnantia sit malum quoddam & defectus naturæ, cum quo nascimur omnes, & a quo liberamur quodammodo per baptismum, quatenus vi illius accipimus gratiam habitualem & jus ad auxilia, quibus resistamus illius motibus, & rectæ rationi subjiciamus. Hæc vero nulli Catholicorum sententiæ repugnant. Quomodo porro dicatur *ex concupiscentia* provenire peccatum, mox subjicietur.

Ad prob. 2di N. assert. Cujus falsitatem ut aperiamus, audire juvat JANSENIUM opponentem.

Opponit I. S. AUG. pro prima transfusionis radice assignat magnitudinem peccati Adami, concupiscentia to-

 tam

tam naturam inficientis & vitiantis; L. 1. de nupt. C. 32. nupt. C. 34. L. 13. de Civ. C. 3. & 15. L. 14. ibid. C. 20. & L. 2. oper. imperf.

℞. 1. S. AUGUSTINUM hic non loqui de libidine parentum in generando, sed de *concupiscentia habituali* hominibus insita, & per se patet, & a Jansenio tacite conceditur, dum primam & remotam quasi radicem peccati originalis designat. ℞. 2. Sensus AUGUSTINI hic alius non est, quam quod peccatum illud Adæ totam naturam in deterius secundum corpus & animam mutaverit, & corpus quidem concupiscentiæ vitio infecerit, animam autem reatu ejusdem peccati: *causamque*, cur utrumque vitium traducatur ad posteros, esse naturalem generationem. Atque in his Catholicorum nemo refragatur S. Augustino. Quamvis enim generatio naturalis proprie *causa* peccati dici nequeat, cum per se tendat in productionem hominis secundum naturam & esse physicum, non autem producat moralia; tamen quia respectu animæ habet se ut *conditio* quædam ad infectionem, nomen causæ latius dictæ illi permittere non abhorremus.

Oppon. II. S. AUG. ad causalitatem concupiscentiæ in ordine ad peccatum transfundendum ostendendam aliquando utitur causandi particulis, *unde*, *inde*, *per*, *ex*, *propter*, *quia*; aliquando disertissimis verbis vitium ex vitio, sicut naturam ex natura propagari asserit; ergo.

℞. Quod S. AUG. tam sæpe repetat, non generationem, sed *concupiscentiam* ac *libidinem* esse, quæ peccatum traducit, ratio 1*ma* est, quia indicare voluit causam originalis peccati non esse generationem *simpliciter*; cum hæc etiam in paradiso futura fuisset, quin tamen peccatum foret: sed generationem *ex natura corrupta*, cujus argumentum certissimum est ardor libidinis, sine quo ne sanctissimi quidem conjuges generare solent.

2*da* est, Quia hæc traductio peccati per concupiscentiam potest intelligi fieri in sensu quodam *causali*, sed morali & congruo; quia videlicet conveniens est, ut qui generatur ex natura per peccatum corrupta & concupiscentiæ obnoxia, patiatur eandem corruptionem; quo pacto L. 3. de lib. arb. C. 20. dixit: *ut meliores* Adam *gigneret, quam ipse esset, non erat æquitatis.*

3tia

3*tia* est, quia S. Doctor concupiscentiam, quæ est effectus peccati originalis, habuit pro *parte illius materiali*, unde dixit peccatum originale traduci a peccato, sicut naturam a natura; quod tamen non intelligi debet de concupiscentia, quatenus est effectus vel materiale peccati originalis: sed quatenus est *aliquis naturæ status*, a quo exemptionem ipse generans dare non potest, neque etiam Deus dedisset in statu naturæ puræ. Unde

D. 1mam part. Ad causalitatem generationis secundum se sumptæ excludendam, & causalitatem moralem duntaxat, vel concomitantiam libidinis ostendendam aliquando utitur particulis causandi C. ad causalitatem proprium, physicam & ex natura rei talem libidinis, utitur his particulis N. Etiam *D. 2dam part.* Dicit vitium ex vitio, utrumque proprie sumendo, propagari sicut naturam ex natura N. sumendo vitium improprie pro effectu scilicet concupiscentia *subd.* dicit propagari hoc sensu, quod generans ex se non potuerit dare exemptionem a concupiscentia C. quod ex ipsa rei natura & necessario sequatur in posteris concupiscentia N.

Præterea adverte per corruptionem & concupiscentiam a S. Aug. raro intelligi libidinem actualem proximorum parentum, sed concupiscentiam & peccatum Adami; quem sensum S. Aug. ep. 89. clare exprimit: *Proinde isti, si quem forte invenerint infantem non ex illius hominis concupiscentia procreatum, ipsum dicant illi damnationi non esse obnoxium.*

Oppon. III. S. Aug. causam, cur Christus noluerit naturali via generari, affert hanc: ne per concupiscentiam genitus etiam concupiscentiæ vitium seu peccatum originale ex Adamo traheret, L. 1. de nupt. C. 12. Adhæc *Pelagiani* non aliter intellexerunt sententiam Augustini de concupiscentia peccatum originale propagante: neque Augustinus abnuit, ut videre est L. 2. cont. Jul. C. 1. Denique vana fuisset ejus disputatio contra *Pelagianos*, cum in his omnibus contra illos scriptis id unum probandum Augustinus susceperit, concupiscentiam non esse a Deo, sed ex Adami peccato, perque eam originale peccatum traduci.

℞. S. Aug. in locis primo designatis tantum docet, Christum concipi noluisse *ex nuptiali concubitu*, qui natura-

turaliter fieri nequit in carne corrupta sine motu concupiscentiæ; quia noluit venire in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati. Tametsi autem verum sit, quod, licet CHRISTUS aliunde foret capax peccati originalis, illud tamen non contraxisset, quia non fuit propagatus per naturalem viam generationis & concupiscentiæ: absurdum tamen est existimare CHRISTUM fuisse contracturum peccaturum originale, si ex *nuptiali commercio* fuisset conceptus; quasi vero hypostatica unio non excluderet quodcunque peccatum: vel ex nuptiali concubitu non potuisset CHRISTUS concipi absque pudenda concupiscentia, eo nempe modo, quo in statu innocentiæ fuissent omnes concepti.

Quod de *Pelagianorum* & *Augustini* sententia additur, jam patet ejus solutio ex dictis ad oppositiones priores, ubi explicatum, quo sensu debeat intelligi, cum S. Doctor dicit, originale per concupiscentiam propagari. Disputatio tandem & victoria Augustini de *Pelagianis* reportata vel maxime versabatur in eo, quod existentiam peccati originalis, ejusque traductionem in posteros apertis Scripturæ testimoniis probaverit. Certe error *Pelagianorum* a Pontificibus & Conciliis damnatus hoc uno definiebatur, quod negarent peccatum originale, h. e. peccatum Adæ transmitti ad posteros: non autem, quod hoc aut illo modo, per concupiscentiam scilicet, aut per aliud quid transmittatur, de quo ab Ecclesia nihil clare definitum fuit ante Tridentinum, quod nobis favere supra notatum est.

113. *Objic. cont. 2d. & 3tium.* Aperte docet S. Aug. peccatum originale transmitti ad posteros, ut *podagram, malas valetudines, aliaque morbida sobolis* vitia naturalia *quodam operante contagio*, quæ verba sunt lib. 2. oper. imperf. lib. de nupt. c. 34. & lib. 5. contr. Jul. c. 18. Item animam peccato originali infici, ut *flos a vase vitiato corrumpitur.* Ergo peccatum originale ex ipsa rei natura propagari sensit.

℞. *D. A.* Docet hæc faciendo comparationem adæquatam, & quæ tum quoad rem, tum quoad modum mutuo correspondeat N. faciendo similitudinem duntaxat quoad aliqua C. Posteros omnes ex Adamo descendentes contrahere peccatum originale, eoque animam, ut primum conjungitur corpori, infici, *dogma fidei* est, quod defen-

fendit Aug. ad id explicandum usus his similitudinibus: *quomodo* contrahatur hoc peccatum & anima eo inficiatur, nec definitum erat, nec certum habuit Augustinus, cum ad mortem usque fluctuaret circa veram animæ originem; unde hæ similitudines ab illo allatæ modum transfusionis certum, multo minus physicum, stabilire non possunt.

Inst. Adam non est *causa moralis*, sed physica nostri peccati, quod generatione traducitur; quia juxta S. Thom. in 2. dist. 20. q. 2. art. 3. ad 3. actio Adæ non est supra naturam ad demerendum, sicut actio Christi ad merendum. *Conf.* Admitti non debet opinio, qua posita peccatum non nisi moraliter transfunditur; talis est nostra; ergo.

℞. *D.* Adam non est causa moralis, sed physica peccati originalis formaliter sumpti N. materialiter sumpti *subd.* non est causa moralis sed physica, hoc sensu, quod ex ipsa rei natura transfundat peccatum materialiter tale, ac seposito pacto divino N. hoc sensu, quod supposito pacto per generationem, & sic quodammodo physice illud transmittat C. Plus non videtur intendere S. Thomas, qui concupiscentiam statuit tanquam materiale peccati originalis, ut ex ipsa ratione adjuncta colligitur.

Ad Conf. D. M. Non est admittenda opinio, ubi peccatum transfunditur tantum moraliter quoad rem transfusam & modum transfundendi C. ubi tantum quoad modum moraliter transfunditur N. Primum ex eo esset periculosum, quia videretur insinuari peccatum nobis *intrinsece* non communicari: alterum vero hoc minime dicit, licet hoc peccatum cuilibet intrinsecum statuat eatenus moraliter nobis communicari, quatenus dicimus supposito naturali descensu ex Adamo, ab eodem propagari in nos peccatum ex eo, quod in illo tanquam in *capite morali* juxta pactum divinum peccaverimus.

ARTICULUS II.

An peccatum originale propagetur ad omnes homines?

114. *Nota I.* Aliud est peccasse in Adam, aliud peccatum originale contrahere. *Peccavit in Adam*, cujus voluntas fuit inclusa pacto, quando Adam peccavit:

catum originale contrahit, qui actualiter descendens ex semine Adami generatur sine gratia remissiva; quia peccatum contrahere requirit statum personæ & carentiam remissionis, supposito, quod peccaverit. Unde qui peccavit in Adam, habet debitum proximum contrahendi originale, non tamen contrahit, si anima in instanti productionis accipiat gratiam sanctificantem.

115. *Nota II.* Constat 1*mo.* Christum Dominum, qui Spiritus S. virtute sine semine viri in B. Virginis utero conceptus fuit, caruisse peccato originali. 2*do.* Non habituros peccatum originale, qui, aut potius, si qui ex Adamo minime per generationem carnalem descenderent. 3*tio.* Deum potuisse speciali privilegio aliquem a communi lege peccandi in Adam, aut contrahendi peccatum, si peccavit, excipere. 4*to.* Temerarium esse de aliquo asserere, quod de facto Deus aliquem tanto privilegio donaverit, nisi faveat vel scriptura, vel traditio & Ecclesiæ auctoritas.

Hinc circa præsentem quæstionem, quæ facti est, duplex oritur difficultas. 1*ma* est Catholicorum cum *Calvino* L. 4. Inst. C. 16. §. 24. & 25. &c. *Zwinglio* L. de Bapt. & in declar. de pecc. orig., aliisque horum sectatoribus etiam modernis, qui contendunt peccatum originale vel non communicari, vel saltem non imputari *filiis Fidelium*, sed hos etiam ante Baptismum sanctos esse & membra Ecclesiæ: 2*da* est Catholicorum cum Catholicis, quorum aliqui contra reliquos *B. Virginem* labe originali infectam fuisse sentiunt. Articulus præsens primæ quæstionis solutionem, secundæ sequentes dabunt.

116. *Dico.* Etiam *filii Fidelium* contrahunt peccatum originale, quod ipsis sicut & cæteris imputatur, nisi ab eo per baptismum mundentur. Est de fide, ut constat ex Trid. Sess. 5. Can. 4.

Prob. I. Ex Scriptura. Quia David de se, & Paulus tum de se, tum de aliis, etsi uterque natus esset ex parentibus fidelibus, fatebantur peccati originalis labem, Ps. 50. *Ecce in iniquitatibus conceptus sum &c.* Ad Ephes. 2. *Eramus natura filii iræ, sicut & cæteri.* Quibus adde Pauli testimonium universale ad Rom. 5.

II. Ex Traditione apud Patres, ex quibus a Bellarm. lib. 4. de amiss. gr. cap. 14. pluribus laudatis vel unus

unus audiatur Augustinus, qui lib. 2. de pecc. merit. cap. 25. *Explicent*, inquit, *etiam quomodo justum sit, ut sancti ex fidelibus & immundi ex infidelibus nati, pariter tamen, si baptizati non fuerint, regnum Dei non permittantur intrare. Quid ergo illis ista sanctitas prodest?* Et lib. 2. de pecc. orig. cap. 40. *Sic igitur sive reus infidelis, sive absolutus fidelis non generat absolutos uterque, sed reos: quomodo non solum oleastri, sed etiam oleæ semina non oleas generant, sed oleastros.* Apud Pontifices & Concilia, inter quos Siricius in ep. 1. ad Himer. cap. 2. & Conc. Arauf. II. Can. 2. clara testimonia ferunt: apud Fideles, quorum sensus & usus Ecclesiæ tum ex solicitudine procurandi prolibus periclitantibus baptismum, tum ex ceremoniis in horum baptismo constanter adhibitis manifeste elucet.

III. *Ex* Ratione. Quia seclusa speciali præservatione omnes illi contrahunt peccatum originale, & nascuntur cum reatu peccati, qui peccaverunt in Adamo, ut hactenus ostensum est. Atqui omnes teste Apostolo etiam fidelium filii peccaverunt in Adamo; ergo.

Objectiones.

117. *Objic.* Genes. 17. Deus Abrahæ sic loquitur: *Statuam pactum meum inter me & te, & inter semen tuum post te in generationibus suis fœdere sempiterno, ut sim Deus tuus & seminis tui post te.* Ex quo sic arguitur: Per hoc pactum Abraham omnesque ejus posteri pertinent ad Deum, ejusque amici constituuntur; atqui hoc pactum per Christum pertinet ad omnes fideles, eorumque filios: ergo per illud vel a peccato originali mundi sunt, vel illud ipsis saltem non imputatur, quia amici constituuntur, atque ad Deum pertinent.

Conf. Sap. 8. ait de se Salomon: *Sortitus sum animam bonam, & veni ad corpus incoinquinatum.* Sed ubi anima a nativitate bona est, & corpus incoinquinatum, nullum est peccatum originale; ergo.

℞. *D. M.* Pertinent omnes ejus posteri ex hoc præcise, quod nati fuerint secundum carnem ex Abraham N. ex eo, quod ipsi servarint leges hujus pacti, aut hæ in illis fuerint servatæ C. Masculus, cujus præputii caro non cir-

circumcidebatur, ad pactum illud non pertinebat, ut ibid. Dominus dicit. Quod autem pro Hebræis erat *circumcisio*, hoc pro Christianis est *baptismus*; unde fidelium filii non hoc ipso, quod sint fidelium filii secundum carnem, pertinent ad pactum & populum Dei, sed per baptismum modo incipiunt deputari in semen, ac in fœdere contineri, ut Aug. L. I. de pecc. merit. C. 27. disertis verbis inquit: *Quoniam de ovibus Christi esse non incipiunt parvuli, nisi per baptismum; profecto si hoc non accipiunt, peribunt.*

Ad Conf. ℟. Sensum Salomonis esse, nactum se fuisse animam præclaris dotibus instructam, eumque, *cum magis bonus* esset, ut addit, seu crescente ætate consecutum fuisse corporis munditiam; qua interpretatione a plurimis allata stante nihil adjumenti Calvinistis contra nos accedit.

Inst. I. Apostolus I. ad Cor. 7. scribit: *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, & sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii vestri immundi essent: nunc autem sancti sunt.* Ergo fidelium filii peccato originali carent.

℟. *N. Conf.* Eo enim modo dicuntur *filii sanctificati*, quomodo vir aut mulier infidelis, quos tamen nemo dixerit per conjuges fieri immunes a peccato. Ita vero vocantur, tum quia *matrimonium* inter ejusmodi conjuges adhuc est legitimum in Ecclesia Christi, & propter unius ad fidem conversi dignitatem morali quadam sanctitate consecratur: tum quia conjux infidelis per fidelem est sanctificatus *in spe* aut destinatione, hoc est, a fideli destinatus & adducendus ad fidem & sanctitatem. Ob easdem rationes etiam filii sancti sunt, nempe quia legitimi sunt juxta leges Ecclesiæ, cum *filii fidelium* tales duntaxat sint secundum leges civiles: item quia destinati ad baptismum & sanctitatem veram; quæ destinatio non est tantum actualis in mente parentis fidelis, sed quasi habitualis, & annexa ipsi statui parentis Christiani, qui filios non generat, nisi consecrandos Christo.

Inst. 2. Tertull. L. de anima C. 39. ait: *adeo nulla ferme nativitas munda est, utique Ethnicorum.* Dein subjungit, *ex Christianis nasci mundos.* His adde ejus dicta L. de baptismo, ubi vult baptismum differendum usque

usque ad ætatem adultam, dicens: *quid festinat innocens ætas ad remissionem peccatorum?*

℞. Oppono primum textum S. AUG. num. priore laudatum. Deinde addo TERTULLIANUM se ipsum ibid. explicantem. Immundos enim vocat Ethnicorum filios, quia illis etiam ante nativitatem adhibentur ritus superstitiosi & proles natæ destinantur diabolo. Tum exponens locum Apostoli cit. dicit: *Quasi designatos sanctitati, ac per hoc etiam saluti, intelligi volens fidelium filios; alioquin meminerat Dominicæ definitionis: nisi quis renatus fuerit &c.* Cap. 40. autem hæc habet: *Ita omnis anima eousque in Adam censetur; donec in Christo recenseatur: tamdiu immunda, quamdiu recenseatur; peccatrix autem, quia immunda.* Ad ea, quæ adduntur ex L. de baptismo, responsionem vide n. 81.

118. *Obj. II.* Peccatum originale non tantum ut personale Adami, sed etiam ut moraliter nostrum jam est remissum a Deo, ex eo, quod Christus nos redemerit, ut Paulus indicat ad Coloss. c. 2. v. 14. *Delens quod adversus nos erat, chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.* Ergo, quamvis illud ad omnes non pertineat, spectabit saltem ad fideles & fidelium filios.

℞. I. D. A. Remissum est in actu primo proximo C. in actu secundo N. Deus habuit velut *remotam* voluntatem remittendi peccatum, quando dedit Redemptorem; voluit enim remittere, si Christus satisfaceret: posita præscientia de satisfactione Christi futura est in Deo voluntas *velut proxima* remittendi, quæ tamen non est voluntas actu remittens, sed spectat ad *actum* I*mum*; est enim permissio remittendi, quando & quomodo Christus voluerit, & simul est concessio, qua Deus Christo dedit potestatem actu remittendi. Nam Christus quidem pro nobis satisfecit, & satisfactionem pro nobis obtulit; hæc tamen non est nostra nec *personaliter*, nec *physice*, nec *moraliter*: cum Christus nec nomine nostro, nec in persona nostra, nec cum alligatione voluntatum nostrarum ad suam voluntatem, sed nomine suo proprio pro nobis satisfecerit.

Quia ergo satisfactio non est nostra, per eam peccatum nostrum non tollitur formaliter: sed Christus accepit potesta-

testatem omnibus a se redemptis peccatum remittendi actualiter, & remittit etiam cuivis posita conditione baptismi vel poenitentiæ. Itaque Christus *delevit chirographum*, quatenus, qui per illud debitores eramus absolute, nunc debitores sumus sic, ut per Christum possimus accipere gratiam: non tamen abolitum est chirographum totaliter, sed Christus illud tulit, affixitque cruci, & factus Dominus chirographi, factus est Dominus debiti, qui potest a nobis exigere & remittere debitum: illud tamen ideo tulit, quia vult nobis debitum remittere.

℞. 2. *N. Conf.* Quæ si tenet, extendenda est ad omnes, & sic nimium probat; facta enim restrictio sapit Calvini & Jansenii hæresin de morte Christi pro salute duntaxat fidelium aut electorum.

Inst. Nemo potest transmittere id, quod non habet. Parentes baptizati non habent amplius peccatum; ergo.

℞. *D. M.* Nemo potest transmittere per modum causæ id, quod non habet T. per modum conditionis, qua posita vel non posita fit vel, non fit transmissio N. Generatio nempe naturalis *conditio* est ejusmodi, ut d. s., & hæc habetur tum in baptizatis, tum in infidelibus. Dixi *Transeat;* quia hæc sunt Augustini verba L. 3. de pecc. mer. C. 9. *Potuerunt parentes transmittere, quod ipsi minime habuerunt, non solum sicut frumenta paleam, & præputium circumcisus, sed etiam, quod & vos dicitis, fideles infidelitatem in posteros trajiciunt.*

ARTICULUS III.

An Beatissima Virgo contraxerit peccatum originale?

119. *Nota I.* In hominis generatione duo distinguuntur. 1*mum* est conceptio seminis ac prima inchoatio fœtus postea organizandi, dum fit idoneus animæ, vocaturque conceptio materialis & imperfecta: 2*dum* fœtus humani animatio, quæ fit eo instanti, quo anima rationalis a Deo creatur, creando infunditur, & unitur corpusculo infantis, vocaturque conceptio formalis & perfecta. De *prima* conceptione hic non agitur; tum quia per illam nondum existit filius Adam, qui contrahere dicatur pec-

peccatum: tum quia in illa needum adest anima, cujus voluntas est subjectum, cui originale æque ac alia peccata inhærent: unde an illa cum Ss. Patribus quibusdam dicenda sit immunda & subdita peccato ob generantium concupiscentiam aliasque imperfectiones, an non? hic non disputatur. De *altera* itaque, *formali & perfecta* sermo est, dum quæritur an B. Virgo in conceptione sua fuerit sanctificata vel non? ubi sicut non quæritur, an anima Bmæ Virginis fuerit sanctificata, antequam uniretur corpori: sic nec satisfit dicendo, eam esse sanctificatam ante nativitatem, sed tamen aliquando post conceptionem. *Controversia* enim est de primo instanti creationis & infusionis animæ in corpus, an scilicet tunc ex speciali Dei gratia intuitu meritorum Christi a macula peccati originalis fuerit præservata, an vero contaminata? Atque hoc sensu Ecclesia Catholica colit & celebrat festivitatem Conceptionis Bmæ Virginis, ut declaravit ALEX. VII. in Decreto An. 1662.

120. *Nota II.* De hac controversia jam a sæculo XIII. in scholas inducta, posterioribus autem magna partium utrinque contentione agitata ediderunt plures Pontifices decreta & constitutiones; & quidem Sixtus IV. an. 1483. quæ incipit: *Grave nimis.* Pius V. an. 1570. quæ incipit: *Super speculam.* Paulus V. an. 1616. quæ incipit: *Regis Pacifici.* Gregorius XV. an. 1622. die 24. Maji, quæ incipit: *Sanctissimus.* Et die 28. Julii, quæ incipit: *Eximii.* Alexander VII. an. 1662. edidit decretum, cui titulus: S. D. N. Alexandri VII. *Innovatio Constitutionum & decretorum in favorem sententiæ asserentis, animam B. M. Virginis in sui creatione & in corpus infusione a peccato originali præservatam fuisse, editorum.*

Ab his *primo* universim sub pœnis & censuris prohibitum est tum negantibus tum affirmantibus immaculatam Bmæ V. conceptionem, ne quis opinionem contrariam tenentes asserat hæreticos, aut peccare mortaliter; ubi tamen observare juvat motiva prohibitionis. Vetatur siquidem hæreseos aut peccati mortalis damnare negantes, quia nondum ab Ecclesia & Sede Romana decisum est, B. Virginem sine labe conceptam esse: vetatur damnare affirmantes, quia festum de immaculata conceptione ordinatum

tum eſt, & celebratur a Romana Eccleſia; quorum 1mum nihil, 2dum *autem* multum probabilitatis addit ſententiæ.

Deinde a SIXTO quidem & PIO permiſſum erat utrique parti privatim & publice proponere & defendere ſuam ſententiam: prohibitum vero, ne id fiat publice, parti neganti a PAULO: quin altum tandem ſilentium omnibus conceptioni immaculatæ adverſantibus impoſitum fuit a GREGORIO & ALEXANDRO, exceptis tamen *PP. Dominicanis*, quibus Pontifex prior in 2da ſua conſtitutione adhuc conceſſit, ut in privatis eorum colloquiis ſeu conferentiis, ſed inter ſe duntaxat & non inter alios aut cum aliis, de hac materia diſſerere & tractare poſſent.

Denique ſententia affirmantium a Pontificibus omnibus vocatur pia; pium etiam laudabile & devotum declaratur ab ALEXANDRO, juxta hanc ſententiam colere B. Virginem: Cautum demum ab eodem fuit ſub propoſitis pœnis ac cenſuris, ne hæc ſententia quovis excogitabili modo & ſub quocunque prætextu impugnaretur.

121. *Dico.* Beatiſſima Virgo Maria non contraxit peccatum originale; ſed in primo creationis & infuſionis animæ ſuæ in corpus inſtanti fuit per gratiam juſtificantem ſanctificata & a peccato originali præſervata. Ita *præter paucos* reliqui Doctores & Fideles communiſſime omnes. Argumentorum pro hoc privilegio cum pleni ſint & *Theologorum* & *Concionatorum* & *Aſcetarum* libri, pauca duntaxat hic delibabimus.

Prob. ex SCRIPTURA I. *Negative.* Quia ſcriptura B. Virgini hoc privilegium non negat in particulari: neque etiam negat locutionibus generalibus; ſicut enim ſub ejusmodi locutionibus de peccato actuali, 2. Paral. 6. v. 36. Eccl. 40. v. 1. Jac. 3. v. 2. &c. non comprehenditur, ſic nec in iisdem de peccato originali continetur, ut ex Conciliis, Patribus & Pontificum decretis conſtat.

II. *Poſitive.* Quia tum Eccleſia, tum Patres de B. Virgine exponunt ſcripturas, quæ immunitatem ab omni prorſus labe indigitant. Talia ſunt Geneſ. 3. v. 15. *Inimicitias ponam inter te & mulierem . . . . Ipſa conteret caput tuum.* Job. 3. v. 9. *Expectet lucem, & non videat, neque ortum ſurgentis auroræ.* Pſ. 45. v. 5. *Sanctificavit tabernaculum ſuum Altiſſimus.* Pſ. 85. v. 37. *Thro-*

Thronus ejus sicut sol. Cantic. 2. v. 2. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias.* C. 4. v. 7. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* v. 12. *Hortus conclusus: fons signatus.* C. 6. v. 9. *Quæ est ista, quæ progreditur quasi aurora consurgens, pulchra ut luna &c.* Prov. 8. v. 22. *Dominus possedit me ab initio viarum suarum.*

Quamvis enim ex sensu spirituali non habeatur argumentum plene efficax, supposito tamen sensu & explicatione Ecclesiæ multum probat; quod hic sufficit, ubi non agitur de dogmate fidei aut veritate definita. Accedit, quod B. Virgo dicatur *gratia plena: benedicta inter mulieres:* & de se pronuntiet: *Fecit mihi magna, qui potens est;* quibus verbis cum juxta fidelium omnium & D. THOMÆ etiam expositionem contineantur aut nitantur privilegia omnia & dona gratiæ, quæ secundum rectam rationem decent Matrem Dei: immunitas autem a labe originaria eam vel maxime decuerit; sequitur & hoc privilegium inde confirmari.

Probatur ex ECCLESIÆ AUTHORITATE. I. *Ex Conciliis.* BASILEENSE sic Sess. 36. statuit: *Doctrinam illam asserentem gloriosam Virginem Dei genitricem Mariam præveniente & operante Divini Numinis gratia singulari nunquam actualiter subjacuisse originali peccato, sed immunem semper fuisse ab omni originali & actuali culpa, sanctamque & immaculatam, tanquam piam & consonam cultui Ecclesiastico, fidei Catholicæ, rectæ rationi & sacræ scripturæ ab omnibus Catholicis approbandam, tenendam, & amplexandam definimus & declaramus, nullique de cætero licitum esse in contrarium prædicare & docere.* Quamvis vero hæc definitio non habeat auctoritatem Concilii Oecumenici, ut ex historia constat: maximi tamen est ponderis; tum quia hoc decretum confecerunt viri plures doctrina conspicui: tum quia illud Academia Parisiensis suis Alumnis solemni juramento imposterum perpetuo confirmandum proposuit: tum quia illud quoad ipsam doctrinam a Conciliis subsequentibus ac Summis Pontificibus nunquam reprobatum, sed potius confirmatum fuit.

TRIDENTINUM sess. 5. in fine Decreti de peccato originali hæc adjicit: *Declarat hæc ipsa Sancta Synodus non*

esse suæ intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, beatam & immaculatam Virginem Mariam Dei genitricem; sed observandas esse Constitutiones felicis recordationis Sixti Papæ IV. sub pœnis in eis constitutionibus contentis, quas innovat. Circa quod duo observanda sunt. 1*mum*, hanc additionem esse genuinam ipsius Concilii, licet ea in multis editionibus ante an. 1564. non legatur: 2*dum*, Commune ferme omnium ad hanc quæstionem examinandam deputatorum suffragium fuisse pro definienda immaculata conceptione; abstinuisse tamen pro hac vice ad instantissimas preces paucorum Episcoporum & Doctorum Dominicanorum.

II. *Ex Pontificum decretis.* Omnia enim num. pr. relata favere sententiæ piæ & ipsa verba docent, & in ejus favorem edita Alex. VII. declarat. Præterea in iisdem decretis, item in Bullis Sixti IV. an. 1476. Innoc. XII. an. 1693. & Clem. XI. an. 1708. ad festum Immaculatæ Conceptionis (quod teste Suaresio Ecclesia Græca jam ante annos mille, Latina ante quingentos celebrare cœpit) solemni ritu per universam Ecclesiam Romanam celebrandum Pontifices hortantur fideles, indulgentiis concessis invitant, & sub mortali obligant; unde sic arguitur: Ecclesia non potest suadere, approbare, multo minus præcipere *cultum superstitiosum*, seu talem, qui habeat objectum falsum; quia juxta S. Aug. L. de mend. c. 20. omnis falsitas in materia religionis est perniciosa, & juxta Lactant. L. 4. Inst. C. 29. superstitio est cultus falsi, sicut religio est cultus veri. Sed Ecclesia approbat, suadet & præcipit cultum Immaculatæ Conceptionis; ergo hic cultus non potest esse falsi, & hæc falsa.

Conf. Ex. S. Th. p. 3. q. 27., ubi a. 1. sic pro sanctificatione B. Virginis in utero materno argumentatur: Ecclesia celebrat Nativitatem B. Virginis. Non autem celebratur festum in Ecclesia, nisi pro aliquo sancto. Ergo Beata Virgo in ipsa sua nativitate fuit sancta. Fuit ergo in utero sanctificata. Simili autem modo argumentari licet pro sanctificatione Beatissimæ in instanti infusionis animæ in corpus, seu animationis, de qua celebratur festum ex dict. n. 119.

III. *Ex favore Ecclesiæ & sensu Fidelium*; quorum prior constat tum ex hactenus dictis, tum ex instituta Religione

ligione in honorem ejusdem immaculatæ Conceptionis, in cujus Regula C. 3. dicitur *animam Virginis a primo instanti creationis fuisse sanctam*, quamque regulam & institutum probarunt Julius II. Leo X. & Alex. VI. Posterior autem negari a nullo potest; tum quia pro pia sententia paucissimis exceptis stant *Doctores & Academiæ* omnes; Item *Ordines Religiosi*, si forte unum excipias, cujus tamen nec omnes alumni contrariantur: tum quia a ducentis saltem annis fideles utriusque sexus pro ea tanquam pro aris & focis certant, & festum maxima devotione peragunt.

Prob. ex Ss. PATRIBUS. Eorum testimonia quatuor in ordines Suarez Tom. 2. in 3. p. Disp. 3. Sect. 5. dispescit. I. Continet ea, quæ *speciatim* de Virgine & peccato originali loquuntur. Sedulius L. 2., Paschalis de mirac. Christi sic in principio canit: *Et velut in spinis mollis rosa surgit acutis, nil, quod lædat, habens, matremque obscurat honore: Sic Evæ de stirpe, sacra veniente Maria, Virginis antiquæ facinus nova Virgo piaret.* Joan. Damascen. in orationibus de Nativ. & Assumptione Virginis multa habet de immaculata ejus Conceptione. Exempli gratia unum sufficiat Or. 1. de Nativ. *Natura gratiam antevertere ausa non est, sed tantisper exspectavit, dum gratia fructum suum produxisset.* Laur. Justinian. L. de casto connubio Verbi & animæ c. 7. *Quotquot*, ait, *ex ipsa nati sunt propagine, exceptis duntaxat mediatore Christo Jesu & ejus Matre, sub hac peccati lege sunt conditi.*

II. Ea complectitur, quæ *generaliter* & absolute enuntiant B. Virginem ab omni culpa immunem. Huc pertinet S. Cyprian. L. de Cardin. Christi Op. Cap. de Nativ. Christi, ubi de B. V. ait: *Non sustinebat Justitia, ut illud vas electionis communibus lassaretur injuriis; quoniam plurimum a cæteris differens natura communicabat, non culpa.* S. Ambr. ser. 22. in Ps. 118. ad illa verba: *Quære servum tuum Domine:* sic inquit? *Suscipe me, non ex Eva, sed ex Maria, ut incorrupta sit Virgo: sed Virgo per gratiam, ab omni integra labe peccati.* S. Hier. in C. 10. Eccl. dicit B. Virginem fuisse *liberam omni peccato & omni cortice peccati.* Omitto alia, ut locum habeat luculentissimum S. Augustini testimonium, qui L. de nat. & gr. C. 36. ita scribit: *Excepta*

pta sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prosus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem. Inde enim scimus, quod plus gratiæ ei collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quæ concipere ac parere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum.

Hoc autem testimonium pertinere etiam ad *peccatum originale* & non tantum actuale, liquet 1. ex *scopo* totius libri, quo de peccato generatim tractat, ut neminem, nec infantes, sine peccato esse concludat: 2. ex *natura exceptionis*; quia non unam Virginem, sed infantes etiam excipere oportuisset, si de actuali duntaxat peccato enuntiasset: 3. Ex ipsis *verbis* & *rationibus* excipiendi sigillatim ponderatis: 4. ex *connexione doctrinæ*. Docuerat enim AUG. impossibilitatem moralem abstinendi ab omnibus & singulis venialibus profluere ex peccato originali: ergo cum concedat immunitatem a veniali actuali, supponit ei non fuisse negatam immunitatem ab originali. Sic enim L. 5. contr. C. 9. ait: *Propterea nullus est hominum præter ipsum* Christum, *qui peccatum non fecerit grandioris ætatis accessu; quia nullus est hominum præter ipsum, qui peccata non habuerit infantilis ætatis exortu.* Sed in priori excipitur B. Virgo, ut aliter sentientes etiam concedunt ex l. de nat. & gr.; ergo & in posteriori.

III. Habet ea, quibus *spiritualis puritas* per varia elogia Beatissimæ tribuitur. Sic Origines hom. 1. ex variis illam vocat *immaculatam & dignam matrem digni & immaculati filii:* Theodor. L. 3. in Cant. *puritate Cherubim & Seraphim antecellentem:* Greg. Neocæsar. in exposit. salut. Ang. *prorsus impollutam corpore & spiritu:* Sophron. in Conc. sexto Act. 11. *ab omni contagione corporis, animæ & mentis liberatam:* Patres Conc. septimo Act. 3. *immaculatam & omni sensibili & intellectuali natura puriorem*: S. Ephrem in Or. ad B. V. & PP. Conc. Francof. in Ep. ad Episcopos Hisp. *immaculatam prorsusque puram.*

Denique IV. comprehendit ea, quibus vel *omnem gratiam* aliis collatam, Virgini *perfectiori modo* datam, vel per ipsam originale peccatum & dæmonis imperium destructum significatur. Horum testes Irenæum, Cyrillum,

lum, Augustinum, Epiphanium aliosque laudatos vide apud Suarez.

Prob. ex RATIONE. Argumentum *Scoti* in 3. dist. 3. p. 7. fuit hoc: Deus potuit facere, quod ipsa (B. V.) nunquam fuisset in peccato originali: potuit etiam fecisse, ut tantum in uno instanti esset in peccato: potuit etiam facere, ut per tempus aliquod esset in peccato, & in ultimo instanti illius temporis purgaretur. Quod autem horum trium possibilium factum sit, Deus novit. Si authoritati Ecclesiæ vel Scripturæ non repugnet, videtur probabile, quod excellentius est tribuere Mariæ, scilicet ut nunquam fuerit in peccato originali, quod excellentius est. Argumentum alterum fundatur in axiomate S. Anselmi L. de Concept. Virg. c. 18. dicentis: *Decuit Virginem ea puritate nitere, qua major sub Deo nequit intelligi.* Inde enim est illud: Potuit Deus B. Virginem a peccato originali servare: Decuit eam a peccato originali servari immunem: ergo & Deus servavit. Hæc tamen a perfectiore excellentia vel a rei decentia desumpta argumenta videntur pluribus probare nimium, necessitatem nempe absolutam immaculatæ Conceptionis, nec omnino convenire cum iis, quæ in Tract. de Incarn. de necessitate Incarnationis dici consueverunt.

Hinc aliis probatur ratiocinium ex S. THOM. part. 3. quæst. 2. art. 1. & 4. secundum quem rationabiliter creditur, quod Beatissima Virgo ex eo, quia *Mater Dei* fuit, præ omnibus aliis majora privilegia accepit, nec ullum peccatum actuale seu morale seu veniale commisit, cum, si peccasset aliquando, non fuisset *Mater Dei* idonea; 1. quia honor, & ex opposito ignominia parentum redundat in prolem ex cap. 17. Prov. 2. Quia singularem affinitatem habuit ad Christum, cujus juxta 2. Cor. 6. nulla est conventio ad Belial. 3. Quia singulari modo Christus in ea habitavit, cum tamen Sap. 1. dicatur in malevolam animam non introire Sapientiam, nec habitare in corpore subdito peccatis. 4. Quia alias in ea non impleretur illud Cant. 4. *Tota pulchra es, & macula non est in te.*

Nam & ob easdem rationes rationabiliter creditur B. Virginem in primo animationis instanti fuisse sanctificatam; cum Joannes & Jeremias sanctificati sint in utero,

& Angeli, Adam item & Eva in primo creationis momento præditi gratia: præterea vero magis inquinaret, conjungeret cum Belial, animam & corpus subderet peccato, ac deformaret B. Virginem originalis labes præ levissima veniali.

Objectiones.

122. *Obj. I.* Eccl. 7. v. 29. dicitur: *Virum de mille unum reperi, mulierem ex omnibus non inveni.* Hæc autem verba intellecta de peccatis indicant, unum Christum inter viros ab omni peccato esse liberum, nullam autem mulierum; ergo nec Beatissimam Mariam.

℞. 1. Textum Eccl. litteralem huc non pertinere, sed ad sapientiam manifestum est. Qui vero eum ad peccatum trahunt, exceptionem etiam addunt. Sic certe in editione Parisina an. 1529. & Veneta 1555. fecisse legitur ipse etiam S. Thomas in C. ad Galat. Lect. 6. scribens: *Virum de mille unum reperi, scilicet Christum, qui sine omni peccato: mulierem autem ex omnibus unam non inveni, quæ a peccato immunis esset, ad minus originali & veniali. Excipitur purissima & omni laude dignissima Virgo Maria.* ℞. 2. *D. m.* Indicant solum Christum per se, ex ratione suæ conceptionis & *connaturaliter* esse immunem ab omni peccato, & etiam debito tum proximo, tum remoto C. solum ita esse immunem, ut per *donum gratiæ suæ* non præservarit Matrem suam, ne incurreret originale, cui per debitum sive proximum, sive remotum erat obnoxia N.

Inst. 1. De Christo dicitur: *Tu solus sanctus;* unde S. Ambr. L. 2. in Luc. C. de circumcisione ait: *Solus per omnia ex natis de fœmina Sanctus Dominus Jesus;* similia habent Aug. L. 2. contr. Jul. L. de perfect. justitiæ. L. 1. de pecc. mer. C. 29. &c. Leo Papa Serm. 1. de Nat. Cyr. L. 16. in Levit. Greg. M. L. 11. Mor. Fulgent. L. de fide C. 2.

℞. *D.* Similiter. Christus enim solus dicitur Sanctus eo modo, quo scriptura de Deo dicit: *Solus habet immortalitatem: & nemo bonus, nisi solus Deus*, scilicet a, ex & de se. Illis siquidem loquendi formulis non excluditur omnis accidentalis participatio, seu *communicatio*

tio

tio per gratiam. Simili ratione accipiendæ sunt Patrum locutiones, vel maxime, quia non ad originale duntaxat, sed & ad actuale peccatum porriguntur.

Inst. 2. Job. 14. v. 4. ad Rom. 5. v. 12. Item 1. ad Cor. 15. v. 22. & 2. ib. 5. v. 14. dicuntur omnes *peccasse* & *mortui* esse originaliter. Idem confirm. Conc. Carthag. an. 418. Arausf. II. Florentin. cum plurimis Patribus. Ergo & B. Virg.

℞. *D. A.* Dicuntur omnes in Adam peccasse & mortui fuisse, sumendo τὸ omnes in suppositione accommoda C. in suppositione absoluta N. Locutiones hujusmodi generales pati exceptionem, dictum est num. priore in prob. ex scriptura. In quanam vero suppositione sumantur, constare debet ex authoritate Ecclesiæ, traditione Patrum & communi fidelium aut Doctorum sensu; quæ cum exceptioni pro B. Virgine faveant, huc applicari potest illud Assueri ad Estherem dictum C. 15. v. 14. *Non enim pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est.* Ad Conciliorum authoritatem eadem valet Responsio; sicut eadem fides & doctrina est scripturarum æque ac Conciliorum, nec ab uno comprehendi potest, quod ab alio excipitur. Cum igitur Ttidentinum apertis verbis nolit, generalibus ejusmodi formulis de peccato originali includi B. Virginem, significat nec ab aliis fuisse comprehensam; præsertim cum & illa de ipsa etiam *nativitate* nonnunquam loquantur.

123. *Obj. II.* Plures Patres aperte subjiciunt B. Virginem peccato originali. Nam 1. S. Ambr. Serm. 6. in Ps. 118. dicit *carnem Christi in matre fuisse obnoxiam peccato.* S. Aug. L. 2. de pecc. merit. cap. 24. de Christo, *Non sumpsit*, ait, *carnem peccati, licet de materna carne peccati.*

2. Greg. Naz. or. 38. & 42. S. Maximus in Serm. de Assumpt. Beda in cap. 1. Luc. dicunt B. Virginem *esse mundatam*; mundatio autem supponit maculam contractam, ergo. 3. Euseb. Emissenus Serm. 2. de Nativ. *Ab originali nexu immunis neque ipsa Dei genitrix fuit.* 4. Anselm. Lib. 2. cur Deus homo cap. 16. ait: *Virgo in iniquitatibus concepta & in originali peccato nata est, quia & ipsa in Adam peccavit.* 5. Bernard. ep. 174. Canonicos Lugdunenses graviter reprehendit, quod fe-

 stum

ſtum immaculatæ Conceptionis B. Virginis in ſua Eccleſia inſtituerint: ipſamque conceptionem immaculatam pluribus impugnat. 6. RUPERTUS L. I. in Cantic. BERNARDIN. Senen. Serm. 51. VINCENTIUS Ferr. Serm. I. de Nativ. aliique alias Bmæ multum devoti hoc tamen privilegium negant.

℞. Ad PATRUM authoritatem univerſim ſpectat illud S. Ludovici Bertrandi dictum, quod refert Gormaz de Incarn. num. 851. *Omnes antiqui Patres, ſi modo viverent, dicerent ſcriberentque id, quod nos ſentimus de immaculata Virginis Conceptione.* Cæterum non deſunt, quæ ferme ad ſingulos reponamus. Unde

Ad I*m*. ℞. Explico S. AMBR. Caro Chriſti fuit in matre peccato obnoxia, quatenus mater erat peccato infecta N. quatenus mater habebat debitum peccatum contrahendi C. ſimiliter S. Aug. Caro B. Virg. fuit caro peccati per infectionem peccati N. per debitum peccati C. Caro Virginis vocatur *caro peccati*, non quia aliquando polluta fuit peccati macula, ſed tum quia cum parentum libidine concepta & ex Adamo deſcendens ſecluſo gratiæ præſervantis beneficio originalem labem contraxiſſet: tum quia generatione naturali accepit carnem a parentibus, qui aliquando contaminati fuerant peccato originali. Neutrum eſt reſpectu *carnis Chriſti*; unde & quia ob ſubſtantialem ſanctitatem Chriſtus nec contrahere potuit peccatum, neque proinde præſervatione indigebat, non habuit carnem peccati. Dicitur tamen caro ejus fuiſſe *in ſimilitudinem carnis peccati*, ob aſſumptas ultro pœnalitates, quæ carnem humanam peccato maculatam tanquam pœnæ comitantur.

Ad 2dum ℞. Dicunt eſſe mundatam, intelligendo mundationem, quæ pro termino a quo dicat negationem ſanctitatis vel culpam, quæ præceſſit N. quæ pro termino a quo dicat culpam, quæ futura fuerat, niſi gratia præceſſiſſet C. Cajetanus ipſe hæc objiciens fatetur teſtimonia illa optime & proprie intelligi de præſervatione: & NAZIANZENUS non ſine myſterio vocat B. V. *præpurgatam*.

Ad 3tium ℞. Hæc verba nec ſunt EUSEBII Emiſſeni, utpote cujus ſcripta interciderunt, ſed Eucherii Lugdunenſis vel Fauſti Rhegienſis Epiſcopi; nec fideliter

ter referuntur. Non enim dicitur absolute, neminem, neque etiam Virginem, caruisse originali peccato, sed: neque *per se* immunis est ipsa genitrix Dei; quod verissimum esse num. pr. dictum est, & ostendit simul, per Christum Virginem fuisse immunem.

Ad 4tum ℞. Periodus ista non est Anselmi, sed Bosii, qui ad Anselmum velut quidpiam objectans loquitur: cumque non de conceptione duntaxat, sed de Nativitate etiam disserat, in omnium sententia expositionem exigit. Porro hic loci datum Anselmi responsum, Virginem nempe *ab omni labe fuisse mundatam*, eandem explicationem patitur, quam ad 2dum dedimus: quin etiam postulare videtur, ut cum iis, quæ L. de Concept. Virg. cap. 7. & 18. dixerat, conciliari possit. His *adde* celebre illius dictum apud Raynaudum Opusc. de Pietate Lugdun. *Non puto amatorem Virginis, qui respuit celebrare ejus conceptionem.* Unde Conc. Cantuariens. an. 1328. testatur, a S. Anselmo cultum immaculatæ Conceptionis primo in Angliam inductum.

Ad 5tum ℞. Nec S. Bernardi reprehensionem, nec argumentum nobis obesse. Lugdunenses enim is non reprehendit *simpliciter*, quod instituerint hoc festum, sed quod sine Ecclesiæ Romanæ authoritate id fecerint: in argumento autem suo nomine conceptionis intelligit primam organizationem corporis, quæ fit inter maritales amplexus & in instanti, quo parentes generant. Hanc autem conceptionem *materialem* & *imperfectam* a nobis non dici sanctam supra notatum fuit. Quod vero S. Bernardus, si nunc in vivis versaretur, nobiscum consensurus esset, ipse satis aperte declarat, dum de hujus festi institutione ait: *Si sic videbatur, consulenda erat prius Apostolica Sedis authoritas.* Et dum epistolæ suæ subjicit hanc clausulam: *Romanæ præsertim Ecclesiæ authoritati atque examini totum hoc, sicut & cætera, quæ ejusmodi sunt, universa reservo; ipsius, si quid aliter sapio, paratus judicio emendare.*

Ad 6tum. ℞. Non negari a nobis sanctos quosdam atque *veros* etiam *Mariophilos* contrariæ fuisse opinionis: Eorum vero authoritatem eam esse, quæ aliorum piæ sententiæ & Patrum traditione fundatæ, & Ecclesiæ favore confirmatæ, & communi fidelium devotione receptæ præferri aut æquiparari queat, inficiamur.

124. *Obj. III.* Sententia nostra ex authoritate Ecclesiæ nihil videtur retulisse præ contraria, quam testimonium pietatis.

℞. *N. Ass.* Ejus falsitas abunde liquet ex dictis num. 120. & 121. Unde sententia pia est proxime definibilis ab Ecclesia, estque conclusio deducta ex præmissis, quarum una est de fide, altera certa & evidens.

Inst. 1. Pius V. sua in Constitutione §. I. *Liberam cuique facultatem relinquit opinandi hujus controversiæ quamlibet partem, prout vel magis pium vel magis probabile esse judicaverit.* Ergo contraria videtur declarari magis probabilis: & certe probabilis haberi debet, cum eam censurare graviter sit prohibitum ab eodem & aliis Pontificibus.

℞. *N Cons.* Tum quia hanc nec verba evincunt: tum quia aliud est, sententiam alicui videri magis probabilem, aliud esse. Modestissima sed & gravissima est assertio Suaresii: *Dico sententiam asserentem, B. Virginem fuisse immunem ab originali culpa, consentaneam magis esse non solum rationi, sed etiam Sanctorum Patrum doctrinæ & Ecclesiæ authoritati: quocirca jam hoc tempore existimo sententiam hanc tam esse probabilem, quam intra latitudinem opinionis esse potest.* Quod de *censuris* additur, pertinet duntaxat ad id, ne contraria dicatur hæretica aut peccato mortali obnoxia aut impia; non prohibetur tamen dici minus pia, minus communis, communissimo fidelium sensui contraria, propensissimo summorum Pontificum favori repugnans &c. Quin, quamvis a nobis non dicatur falsa aut improbabilis, eam tamen positive probabilem dicere non audemus.

Inst. 2. Paul. V. & Greg. XV. hanc clausulam suis decretis addidere: *Per hoc tamen sanctitas sua non intendit reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre, eam relinquens in eisdem statu & terminis, in quibus de præsenti reperitur, præterquam quoad supra disposita.*

℞. Ecclesia instituendo festum immaculatæ Conceptionis, & Alexander VII. declarando ac definiendo per hoc festum coli B. Virginem in puncto creationis animæ & conjunctionis cum corpore fuisse sanctificatam & præser-

servatam a peccato originali, non potuit non inferre grave præjudicium opinioni contrariæ. Quare *clausula illa* nihil aliud significarunt PONTIFICES, quam quod nolint illi sententiæ præjudicare per prohibitionem, ne publice aut privatim proponatur aut defendatur: sed quod velint illi relinquere eam probabilitatem, quam præcisa hac prohibitione sententia opposita habere potest in concursu instituti ab Ecclesia festi. Adverte tamen hanc clausulam ab ALEX. VII. esse omissam, & ejus declaratione proxime memorata præcipuum adversariis effugium ereptum.

Inst. 3. PIUS V. Officium de immaculata Conceptione a SIXTO IV. approbatum, indulgentiis dotatum & insertum Romano Breviario, indignum judicavit, quod in Ecclesia legeretur, utpote ex confictis Patrum auctorumque Ecclesiasticorum testimoniis conflatum, nec Ecclesiæ menti conveniens; ut ait *Natalis Alexander* §. 21. Diss. 16. Sæc. II.

℟. An veram causam referat *Nat. Alexander*, discernere nunc quidem, quod illud Officium ad manus non sit, non licet; *Suarez* tamen aliique censent, id non fuisse factum, quia aliquid falsum in eo continebatur, sed quia Pontifex omnia ad morem antiquum revocare intendit. Illud certum, multum etiam a PIO V. favoris impensum esse nostræ sententiæ, quod festum *Conceptionis & Nativitatis* eodem officio celebrari statuerit, utriusque solemnitatis propria ratione retenta: certum etiam, a Natali Alex. non fuisse detersam Scholio suo III. ad diss. cit. Romanam censuram hanc: *De Conceptione B. Virginis loquitur contra Pontificum decreta*; si quidem post Alex. VII. Constitutionem illi scribere non licuit, Conceptionem B. Virginis celebrari non propter propriam sanctitatem, sed propter sanctitatem & dignitatem personæ conceptæ, quæ prædestinata & concepta fuit, ut esset Dei Mater.

Indulgentiarum porro Officii recitatoribus concessarum qualemcunque subtractionem liberaliter compensavit GREGOR. XV., qui centum annorum indulgentiam concessit pie pronuntiantibus elogium sequens: *Benedicta sit purissima & immaculata Conceptio B. V. Mariæ.*

125. *Obj. IV.* B. Virgo debuit dici redempta per Christum; quia juxta 2. ad Cor. c. 5. *Christus pro omni-*

omnibus mortuus est; juxta 1. ad Tim. c. 4. *Christus est omnium hominum salvator, maxime fidelium:* juxta Canticum ipsius Virginis: *Exultavit spiritus meus in Deo salutari meo*, h. e. *salvatore*, ut textus græcus & omnium expositio habet. Ergo in peccato concepta fuit. *Conf.* ex Zosimo P. M in ep. inter Augustinianas 157. Et S. Aug. Conc. 2 in Ps. 60.

℞. Duplex est redemptio, *reparativa* nempe & *præservativa.* 1*ma* datur, quando quis liberatur a peccato jam contracto: hæc strictior & rigorosior est, qua nos a Christo redempti sumus, postquam peccati originalis maculam & captivitatem sub dæmonis potestate jam incurreramus. 2*da* datur, quando quis prius juvatur, & eatenus liberatur a peccato, ut illud nunquam incurrat: hæc nobilior & excellentior est, qua B. V. fuit redempta, cum ob pretium sanguinis Christi prævisum Deus illam a contrahenda culpa originali præservavit. Posterioris liberationis & redemptionis meminit David, dum canit Ps. 85. v. 13. *Eruisti animam meam ex inferno inferiori.* Et Ps. 143. v. 10. *Redemisti David servum tuum de gladio maligno.* Meminerunt etiam Patres, S. Aug. L. 2. Conf. c. 7. & S. Bern. serm. 22. in Cant. Unde ad *Arg. & Conf. D.* Non fuit redempta redemptione reparativa, si non fuit in peccato concepta C. redemptione præservativa N.

Inst. 1. Juxta communem B, Virgo suscepit *baptismum Christi;* ergo habuit peccatum saltem originale; quia ad id delendum baptismus institutus est.

℞. *N. Conf.* Rationem D. Baptismus tantum est institutus ad peccatum delendum N. non tantum *subd.* ita, ut nisi actu deleat peccatum, non sit baptismus N. ita, ut nisi per se haberet vim delendi peccata, baptismus non esset C. *Baptismus* ex Christi institutione 1*mo* per se confert gratiam primam: per accidens tamen nonnunquam de facto non confert nisi gratiam secundam, quando scilicet adultus perfecte contritus ante baptismum hoc Sacramentum suscipit: 2*do* tribuit characterem servorum Christi & fidelium Ecclesiæ, confertque capacitatem ad reliqua N. L. Sacramenta.

Quamvis itaque baptismus *Bmæ Virgini* non fuerit necessarius ad effectum 1*mum*, fuit tamen ad effectum

2dum:

2dum: quin etiam ratione 1mi duntaxat utilis illi fuerat, sicut adulto est in casu dato. Cæterum ex baptismo Christi suscepto tam parum probatur maculata B. Virginis conceptio, quam parum quis deducere potest, Christum habuisse quidpiam pœnitentia eluendum, eoquod susceperit *baptismum Joannis.*

Inst. 2. Corpus B. Virginis fuit obnoxium fami, siti, aliisque vitæ mortalis incommodis, & ipsi morti. Hæc autem sunt pœnæ peccati; ergo.

℟. *D. M.* Hæc sunt *per se* pœnæ peccati, ita ut non forent nisi in corpore humano peccatis subjecto N. de facto sunt pœnæ in corpore peccatis subjecto, licet in alio non infecto possint esse connaturales C. Inter Bajanas propositiones damnatas habetur etiam hæc 73. *Nemo præter Christum est absque peccato originali. Hinc B. Virgo mortua est propter peccatum ex Adamo contractum.* Et 78. *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis conditio.* Cum vero ex his constet, passibilitatem æque ac mortem corporis homini non tantum ex spirituali, sed & ex substantia corporea composito in statu puræ naturæ fuisse connaturalem, facile intelligitur, qua ratione *B. Virgo* ærumnis corporis & morti subjacere potuerit, etiamsi peccato caruerit originali.

Inst. 3. S. Aug. in Conc. 2. Ps. 34. ad vers *Ego autem, cum mihi molesti essent*, dicit, *Maria ex Adam mortua propter peccatum, Adam mortuus propter peccatum, caro Domini ex Maria mortua est propter delenda peccata.* Item L. 4. contr. 2. ep. Pelag. C. 4. *De uno solo*, inquit, *mediatore Dei & hominum Christo Jesu fides catholica novit, quod pro nobis mortem, hoc est, peccati pœnam, sine peccato subire dignatus est.* Ergo mors in B. Virgine fuit pœna peccati contracti.

℟. *N. cons.* Sicut ex 1*mo textu* constat, aliter Adamum, aliter Christum mortuum esse propter peccatum; sic etiam B. Virgo aliter, ac reliqui posteri, potuit esse mortua propter peccatum. Nempe reliqui sunt mortui propter peccatum Adami tanquam *causam* stricte dictam mortis: B. Virgo autem propter illud tanquam *occasionem* mortalitatis; quia peccatum Adami fuit occasio, dependenter a qua illa fuit decreta mortalis: scilicet *quia*, ut ibid. S.

Aug.

Aug. de Christo præmittit, *carnem assumpsit de massa, quæ mortem meruerat ex peccato.*

Causa vero, cur Deus noluerit B. Virginem exemptam a morte, quam tamen a lege fomitis, dolore partus, corruptione corporis, aliisque ærumnis excepit, varia a Theologis assignatur; inter quæ 1*ma* est, quia mors præ illis ei conducebat magis ad patientiam & meritum: 2*da*, quia sic Christo pro nobis mortuo evasit similior: 3*tia*, ut constaret, eam ejusdem nobiscum esse naturæ, & non Deam, ut somniabant *Collyridiani*, aut Angelum, ut putabant *Manichæorum* quidam. Vis 2*di textus* in eo stat, quod Christus mortuus sit sine peccato pro nobis, & quod hoc fide catholica credendum sit. Nemo autem nostrum asserit, B. Virginem pro nobis esse mortuam, neque tanquam fidei dogma venditamus, B. Virginem mortuam esse sine peccato.

QUÆRES: *An B. Virgo habuerit debitum contrahendi peccatum originale?*

126. *Nota.* Debitum hoc communiter a Theologis dividitur in proximum & remotum. *Proximum* dicitur, quod oritur ex inclusione in pactum cum Adamo initum; ex eo enim sequitur *proxime*, quod posita prævaricatione Adami inclusus ejusmodi debeat tum ob pacti ipsius conditionem, tum ob peccati actualis non remissi naturam in primo conceptionis instanti contrahere peccatum originale, inquinari macula, & debitum ad sustinendam Dei inimicitiam subire, nisi hoc ipso instanti ex misericordia benevolentissima Deus remittat peccatum, cedat juri jam acquirendo, & gratia sanctificante impediat maculam. *Remotum* dicitur communiter, quod non oritur ex inclusione in pactum, sed tantum ex descensu ab Adamo per viam generationis ordinariam; quia homo taliter genitus, etsi ex singulari privilegio non fuerit inclusus pacto, debuisset tamen de via ordinaria includi, nisi Deus speciali favore cum ipso dispensasset.

127. ℞. I. Non est positive improbabile, B. Virginem caruisse *debito proximo*. *Prob.* Sententia negans *debitum proximum* seu Deiparam peccasse in Adamo, non habet contra se motivum certum & insolubile; nam

Fun-

Fundam. *I.* Eſt generalis propoſitio Pauli, qua ad Rom. 5. dicuntur *omnes in Adamo peccaſſe.* ℟. *D.* Eſt generalis propoſitio, ſed quæ poteſt intelligi in ſenſu accommodo C. quæ debet intelligi in ſenſu abſoluto N. vid. dict. n. 122. ubi eadem reſponſio adhibetur ab auctoribus hic nobis contrariis. Quin hoc in teſtimonio ſermonem fieri de ipſo peccato originali, apertum fit ex Trid. Seſſ. 5. can. 2.; utpote in quo anathema infertur illi, qui dixerit poſteros Adami non concipi in peccato originali, ratioque ſubjicitur his verbis: *Cum contradicat Apoſtolo dicenti: per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.* Ergo ſi nullam limitationem ferret generalis propoſitio, probaret, Virginem fuiſſe etiam in peccato conceptam.

Fundam. *II.* Eſt ratio proponendi dogma de peccato originali a S. Paulo uſurpata. Nam 1. facit ſenſum copulativum, dum ad Rom. 3. dicit: *Omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, juſtificati pir gratiam ipſius per redemptionem, quæ eſt in Chriſto JEſu.* Ergo ſi poſtremum membrum habet ſenſum abſolutum, eundem habebit & prius. 2. Facit comparationem, dum 1. ad Cor. 15. ſcribit: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes vivificabuntur.* Ergo, ut teneat paritas, etiam B. Virginem in Adam mortuam eſſe oportet. 3. Argumentatur 2. ad Cor. 5. his verbis: *Si unus pro omnibus mortuus eſt; ergo omnes mortui ſunt: & pro omnibus mortuus eſt Chriſtus.* Invalidum autem eſſet ratiocinium, aut Chriſtus mortuus non eſſet pro Virgine, ſi hæc mortua non fuiſſet.

℟. Vel ipſe *Vaſquez* nobis contrarius ingenue fatetur, hoc argumento non evinci quæſtionem: tum quia in priori Apoſtolus non contendit, ſingulos homines nullo excepto peccaſſe, ſed omnes, ſive Judæi ſive Gentiles ſint, deliquiſſe, & gratia Dei indiguiſſe, ut ita oſtenderet, Judæos ab hac lege non fuiſſe exemptos, quod haberent legem ſcriptam & circumciſionem, in qua ipſi præ aliis gloriabantur: tum quia in poſterioribus dicuntur omnes *mortui*; eſſe autem aliquem mortuum peccato, ſignificat illum in ſe habere peccatum, unde ſequeretur B. Virginem originale etiam *contraxiſſe.*

Qua-

Quare *ad* 1m. ℞. *N. Conſ.* Quia ſicut identitas vocis *gloria* non facit, ut eadem gratia reparativa omnes indigeant; ſic nec ſignum copulativum facit, ut vox *omnis* eundem ſenſum in primo, ut in ſecundo, teneat. *Ad 2dum* iterum *N. Conſ.* Paritas tenet, licet in Adamo Eva non peccaverit; ergo & ſtare poteſt, quamvis Deipara non peccaverit in Adam. Vide præterea expoſitionem hujus textus num. 73. ſub fin. *Ad 3tium* etiam *N. Conſ.* Vadem hujus reſponſionis habemus S. Anselm. in Comment. ad hunc locum ſcribentem: *Manifeſte annuntiat, omnes homines mortui ſunt in peccatis nemine prorſus excepto, dempta matre Dei.*

Quin ipſos hic nobis *adverſarios* vades appellamus. Si enim valet argumentum Apostoli, quamvis B. Virgo non fuerit mortua proprie, quia mors animæ non ipſum peccatum formaliter, ſed ejus effectum nempe privationem gratiæ ſanctificantis dicit: ſed tantum habuit *debitum proximum*, h. e. debitum ſubeundi actu privationem gratiæ & mortem animæ: ſtare etiam ejus vis poteſt, quia B. Virgo habuit *debitum remotum* moriendi, cujus effectum ne incurreret, præſervata eſt per mortem Chriſti. In utraque enim reſponſione a proprietate verborum receditur cum alio fundamento.

Fundam. III. Eſt redemptio ſaltem *præſervativa*; per hanc enim debuiſſet B. Virgo excipi etiam ex meritis Chriſti ut Redemptoris: hoc vero repugnat; quia Chriſtus non fuit prædefinitus ut Redemptor ante peccatum Adæ *abſolute præviſum.* Unde ſequitur B. Virginem ante illum ex ejus ut Redemptoris meritis excipi non potuiſſe.

℞. Argumentum hoc penitus enervari, ſi dicatur, vel Chriſtum ut Redemptorem fuiſſe prædefinitum ante peccatum Adæ *abſolute præviſum*: vel Chriſtum ut Redemptorem, pactum cum Adamo, peccati permiſſionem & immunitatem Virginis ſimul in uno eodemque ſigno fuiſſe definitum. Qui vero Chriſtum etiam poſt Adæ peccatum *abſolute prædefinitum* admittunt, defendunt nihilominus prædictam immunitatem, ſecundum varium tamen decretorum ordinem, cujuſcunque ſyſtemati proprium.

128. ℞.

128. Rt. II. Positive probabile est, B. Virginem caruisse *debito proximo*, h. e. peccato originali in Adam commisso. De probabilitate *extrinseca* liquet; quia hæc assertio est saltem æque communis ac contraria: *Communiorem* etiam vocant Recentiores passim, & mea quidem opinione, vere ac recte, si huic sententiæ singulari adversantes sejungantur ab aliis, qui forte privatum adhuc sensum priori articulo oppositum gerunt. Pro *intrinseca* ex motivis plurimis, alias afferri solitis, hæc pauca annotasse sufficiat.

Motivum I. Est paritas & vis *rationum*, quæ pro priori articulo allatæ fuerunt. Nam 1. SCRIPTURÆ textus, qui ab Ecclesia ad B. Virginem transferuntur, æque videntur excludere ab illa peccatum in Adamo commissum, & quasi actuale originale, ac peccatum contractum, & quasi originale habituale. 2. *Tridentinum*, quamvis Sess. 5. bis mentionem in suo de peccato originali decreto fecerit illius effati Paulini: *In quo omnes peccarunt*; universalem tamen exceptionem de Virgine in clausula subjungit. 3. Ss. PATRES, vel puritatem & sanctitatem prorsus singularem Deiparæ commendantes, vel omne peccatum ab ea quæstionemve de illius peccato quocunque removentes, sane probabiliter intelligi possunt enuntiasse de debito proximo, quod reipsa peccatum est, aut illud saltem supponit. 4. *Fidelium* etiam *sensus* omnino communior videtur, ut ex concepta eorum æstimatione de matris Dei dignitate, & ex horrore a macula etiam ab alieno peccato profecta apparet. 5. *Authoritas Ecclesiæ positiva* quamvis non adsit, ejus tamen permissio post contradictorium in senatu Inquisitionis judicium probabilitatem non levem addit, & notam temeritatis aut imprudentiæ, quam quidam aspergere conantur, diluit.

Motivum II. Est paritas & vis *Privilegiorum*, B. Virgini communiter concessorum. Nam 1. Si propter *dignitatem Matris* statuitur esse immunis a peccato originali contracto, ex iisdem etiam rationibus oportet eam eximere a *debito proximo*; quia hæc ignominia etiam matris in Adamo peccantis alias redundaret in filium: esset aliqua conventio Christi ad Belial: introisset Sapientia incarnata in malevolam animam: nec Amica Sponsi tota pulchra foret, nec sine omni macula. 2. Sicut *fomes concupiscentiæ* a peccato est, & in peccatum inclinat, sic de-

bitum illud proximum a peccato est, & in peccatum nempe originale cuique proprium inclinat & quodammodo necessitat, ita quidem, ut nonnisi per ingens miraculum a culpa originali liberetur, qui ejus debitum habet; ergo si libera admittatur B. Virgo a fomite, liberanda etiam est a debito.

3. *Virginitas perpetua & incorruptio corporis* vindicatur Virgini, quamvis utriusque defectus esse potuisset sine culpa morali quacunque: Ergo immunitas a debito illi asserenda, quod saltem sine culpa in alio admissa esse nequit. 4. Juxta S. ANSELMI effatum *decuit*, ut B. Virgo ea puritate niteret, quæ sub Deo major non possit intelligi. Posset autem intelligi puritas major, si Virgo peccasset in Adam; nam puritas eo est major teste S. Thoma, quo quis magis a peccato recedit. Ergo.

129. ℞. *III.* Omnino admittendum est, B. Virginem habuisse debitum remotum. *Ratio* est; quia juxta sensum Patrum & Ecclesiæ CHRISTUS est Redemptor omnium hominum, non tantum in suppositione accommoda, sed absoluta: & B. *Virgo* etiam vere & proprie est redempta a Christo, omnemque gratiam accepit ex meritis Christi ut Redemptoris; Hinc enim ALEX. VII. in Constitutione n. 121. cit. ait sensum fidelium esse, Bmam Virginem *fuisse speciali Dei gratia, intuitu meritorum Christi, a macula peccati originalis præservatam;* & in Oratione, sub finem Officii parvi Immaculatæ Conceptionis apposita, dicitur: *Ex morte filii tui prævisa, eam ab omni labe præservasti.*

Hoc autem explicari imprimis nequit, si non admittatur *debitum remotum:* Deinde nulla ratione minuit puritatem B. Virginis: Denique si etiam minueret, admittendum tamen foret, cum nonnisi puritas major, quæ sub Deo est, & honori Divino non repugnat, illi adscribenda a Ss. PATRIBUS asseratur.

Textus S. BERNARDI n. 125. relatus probat quidem redemptionem dupl. modo a Patribus fuisse usurpatam: Christum tamen nonnisi aliquo tantum modo vocari Angelorum redemptorem, ipsa verba docent.

CAPUT

CAPUT IV.

De Pœnis Peccati Originalis.

ARTICULUS I.

An & quænam sint pœnæ peccati originalis in hac vita?

130. *Nota.* De vitæ humanæ miseriis duplex Catholicis est cum *Pelagianis* controversia: altera, an illæ, ac præsertim concupiscentia sit mala? adeo enim hanc non esse malam contendebant, ut inde eos S. Aug. Libris contra Julianum *patronos*, *defensores*, *fautores & laudatores libidinis impudentissimos* passim vocare potuerit: altera, an, quæ vitæ hujus etiam fatebantur incommoda, ortum habeant ex peccato? Hæc enim una & mortem, cum peccatum originale inficiarentur, pœnas etiam peccati negabant: quin, referente S. Aug. L. de dono persever. C II. *Ignorantiam & difficultatem*, *sine quibus nullus homo nascitur*, *primordia*, *non supplicia dicebant esse naturæ.* De 1ma controversia satis dictum: de 2da hic breviter agemus, ubi miseriarum vitæ humanæ compendium ex Bellarm. L. 6. de Amiss. Grat. præmiserimus.

131. *Dico I.* Mala, hominem post originale peccatum infestantia, alia sunt *interna*, eaque vel in anima, vel in potentiis animæ, vel in corpore: alia *externa*, quæ scilicet vel extra hominem sunt, vel ab extraneo adveniunt.

In anima sunt 1. amissio justitiæ originalis, quæ præter gratiam sanctificantem complectebatur donum integritatis, quod ex congerie virtutum infusarum intellectum & voluntatem perficientium, obedientia partis inferioris ad superiorem & membrorum corporis ad nutum voluntatis, divinaque protectione extrinseca constabat. 2. Reatus culpæ, seu debitum sustinendi odium inimicitiæ Divinæ. 3. Reatus pœnæ, saltem damni.

In potentiis animæ numerantur quatuor vulnera, ignorantia nempe in intellectu, malitia in voluntate, concupiscentia in appetitu delectabili, infirmitas in appetitu irascibili. Ratione *ignorantiæ* sæpe plurima ignoramus agenda, sive quoad nos & vitam nostram ac re-

rum naturas, five quoad actiones politicas, five demum etiam quoad morales: præterea multi etiam homines funt hebetis valde ingenii, fatui item & amentes &c. Ratione *malitiæ* voluntas propendet ad bona inferiora & præfentia, neglectis æternis: ad commoda propria & corporis, infuper habitis animæ bonis & honeftis: ad præfentia etiam diei vel anni, non confideratis incommodis futuris &c.

Ratione *concupifcentiæ* fertur appetitus ad bona fenfibilia, & rebellis pugnat contra fpiritum, unde inteftinum illud bellum ad mortem usque duraturum nafcitur. Ratione *infirmitatis* homo torpet ad difficultates fuperandi vitia & virtutes colendi, effervefcit facile, & contra rationem ira infurgit propter fenfibilia, & propria commoda inferiora. Porro hæc duo poftrema, *concupifcentia & infirmitas*, obnubilant etiam intellectum, & rationem a recta confideratione ac electione præpediunt: omnia vero vulnera inducunt alia quoque mala per curiofitatem, levitatem, præcipitantiam & inconftantiam, quæ tum ad defectus varios, tum ad peccata viam fternunt.

In corpore accidunt 1. dolores & morbi, quorum nec numerum nec nomina vel integer liber complecteretur: 2. Curationum difficultas, & labor ad tolerandam vitam neceffarius: 3. Vitæ brevitas & continuus mortis imminentis metus: 4. Mors ipfa.

Ad externa mala pertinent 1. Ira & indignatio divina: 2. Captivitas fub poteftate diaboli, feu permiffio nobis hic etiam nocendi, nos tentandi, & in altera vita cruciandi: 3. Crudelitas hominum, rebellio beftiarum, & omnia denique mala, quæ a cœlo, terra, mari, aliisque elementis patimur.

132. *Dico II.* Mala ejusmodi funt effectus & pœnæ peccati originalis. Eft *de fide*. *Prob. univerfim* ex Conc. Arauf. II. Can. 2. & Trid. feff. 5. num. 1. Porro *fpeciatim*

De malis in anima tum ex Trid., tum ex Pf. 33. v. 17. *Vultus Domini fuper facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.* Sap. 14. v. 9. *Similiter odio funt Deo impius & impietas ejus.* Ad Rom. 1. v. 18. Apoftolus fcribit, *revelari iram Dei de cœlo fuper omnem impietatem & injuftitiam.*

De

De malis in anima potentiis testatur frequentissime scriptura, dum Gen. 7. dicit: *Sensus & cogitationes humani cordis in malum prona esse ab adolescentia sua*: Ps. 8. *Hominem comparatum esse jumentis insipientibus & similem factum illis*: Eccl. 7. *Eundem se infinitis miscuisse quæstionibus*. Unde axiomatis locum obtinet illud Glossæ, quæ Venerabili Bedæ tribuitur: *Homo spoliatus est gratuitis, & vulneratus in naturalibus*, juxta parabolam, Luc. 10. S. Aug. L. de nat. & gr. C. 19. Et L. 22. de Civ. c. 22.

De malis in corpore manifesta fit mentio Eccli. C. 40. v. 1. *Jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturæ*. Et Sap. 2. v. 24. *Deus creavit hominem inexterminabilem, & ad imaginem similitudinis suæ fecit illum: invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum*.

De malis externis, idem testimonium Eccli. adducitur, atque huc etiam pertinet, quæ de ira Dei supra retulimus. Captivitas vero sub diabolo ex notatione S. Aug. in ep. 28. ad 1. S. Petri C. 2. *A quo quis superatus est, hujus & servus est*, habetur. Reliqua ostendit interrogatio S. Jacobi in sua ep. C. 4. *Unde bella & lites in vobis? nonne ex concupiscentiis vestris?* Et illud Sap. 8. *Armabit creaturam ad ultionem inimicorum &c.*

133. *Observa*. Sectarii nostri temporis a *Pelagianorum* quidem hic rejecto errore recedunt, sed longe adeo, ut & ipsi in errores impingant. Præter memoratos enim effectus peccati originalis, alios etiam adhucdum addunt; quorum 1*mus* est, per parentis primi peccatum, arbitrium liberum in homine penitus amissum esse & extinctum: 2*dus*, naturæ corruptionem tantam esse exortam, ut homo etiam justificatus non possit non semper peccare: 3*tius*, Peccati illius fructum esse odium divinum, fugam divini judicii, dubium de divinis promissionibus, desperationem de æterna salute, aliaque peccata actualia. Horum confutationem vide in *Tract.* de Grat. & Act. Hum.

ARTICULUS II.

An parvuli sine baptismo decedentes puniantur privatione beatitudinis?

134. Nota. VINCENTIUS quidam apud S. Aug. L. de orig. animæ C. 9. & L. 3. C. 13. parvulis etiam non baptizatis regnum cœlorum, hoc est, *beatitudinem supernaturalem* promittebat. Eandem sententiam tenet ZWINGLIUS, ut probabilem de filiis infidelium, ut certam de fidelium prolibus: quod secundum amplectuntur etiam CALVINUS, BUCERUS &c. Alii quamvis parvulos ejusmodi a regno cœlorum & vita beata Sanctis promissa excluderent, docebant tamen eos post judicium futuros *beatitudine naturali* beatos, & in quodam veluti paradiso terrestri perpetuo feliciterque victuros; ita Ambr. Catharinus, Albert. Pighius & Hier. Savonaiola. Ad quamnam ex his sententiis classem *Pelagianorum* error de vita parvulorum æterna pertineat, dubium est inter Theologos, cum non ita facile definiri possit, quidnam illi per vitam æternam intellexerint, quam parvulis sine baptismo decedentibus a regno cœlorum distinctam pollicebantur. Certe ambigua erant ea de re ipsa Pelagii verba, quæ S. AUG. L. de pecc. orig. C. 21. refert: *sine baptismo parvuli morientes, quo non eant, scio: quo eant, nescio.*

135. *Dico I.* Parvuli sine baptismo decedentes puniuntur privatione beatitudinis supernaturalis. Est *de fide*. *Prob.* Ex verbis Christi Joan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Item ex Apocalypsi constat, *non introire aliquid coinquinatum* in regnum cœlorum, nec alios, nisi *qui scripti sunt in libro vitæ agni.* Parvuli autem sine baptismo decedentes manent coinquinati peccato originali, nec nomina eorum inscripta sunt libro vitæ; ergo. *Conf.* ex Conciliis. Palæstinum, teste S. Aug. in ep. 106. ad Paulin., compulit Pelagium anathematizare, infantes non baptizatos habere vitam æternam: Carthaginense in ep. Aug. 90. Milevitanum vel Carthaginense potius apud eundem ep. 92. Florentinum sess. ultima; Tridentinum sess. 5. & 6. can. 3. & 4. totam de præsenti materia doctrinam in S. Litteris, Patribus & Conciliis dispersam colligunt & proponunt.

136. *Dico II.* Parvuli iidem etiam puniuntur privatione beatitudinis naturalis; tum quia nullum fundamentum habetur distinguendi in parvulis *regnum cœlorum* a vita æterna; tum quia cum damnatione & carentia salutis æternæ conciliari nequit *beatitudo quæcunque*.

Prob. Parvuli sine baptismo decedentes in perpetuum erunt inimici Dei & filii iræ divinæ: erunt captivi & sub potestate dæmonis: inclusi hærebunt inferno; ergo non fruentur *beatitudine naturali*. *Ant.* constat ex *Scriptura*, *Conciliis* & *Patribus* apud Bellarm. L. 6. de Amiss. gr. C. 2., quæ docent has esse pœnas etiam peccati originalis, neque absolvi ab iis quenquam nisi per baptismum. *Cons.* satis certo infertur; tum quia beatitudo naturalis homini sine *meritis naturalibus* est indebita; parvuli autem eam mereri nequeunt, nec Deus etiam iis, tanquam suis inimicis, eandem liberaliter concessurus videtur: tum quia beatitudo naturalis saltem *accidentalis* plane repugnantia statui parvulorum & conditionibus commemoratis dicit; *essentialis* vero, seu cognitio Dei abstractiva perfecta amorque amicitiæ divinæ naturaliter beatificus unde infantibus illis adveniat, doceri cum fundamento nequit.

Conf. 1. Post judicium extremum & in æternitate inter cœlestem beatitudinem & damnationem non erit medium, testante Eccl. C. 11. *Ubicunque ceciderit lignum, sive ad Austrum sive ad Aquilonem, ibi erit.* Et suffragante S. Aug., qui L. 1. de pecc. mer. C. 28. *Nec est*, inquit, *ullus ulli medius locus, ut possit esse nisi cum diabolo, qui non est cum Christo. Hinc & ipse Dominus volens auferre de cordibus male credentium istam, nescio quam, medietatem, quam conantur quidam parvulis non baptizatis tribuere . . . . definitivam protulit ad hæc ora obstruenda sententiam, ubi ait: Qui non est mecum, contra me est.* *Conf.* 2. Ex testimoniis Patrum, Pelagianorum dogma explicantium & damnantium: S. Aug. L. 1. de Orig. animæ C. 9. Siric. ep. 1. ad Himer. C. 2. S. Prosp. L. 2. de voc. gent. c. 8. &c.

Objectiones.

137. *Obj. cont.* 1*mum.* S. Aug. in Enchir. C. 93. docet parvulos puniri pœna *mitissima;* sed ex S. Chrysost.

pœna damni, seu privatio visionis Dei, est pœna maxima & acerbior, quam pœna infernalis & sensus; ergo.

℞. 1. *D. M.* Puniuntur pœna mitissima, comparata ad pœnas adultorum, & qui personaliter peccarunt C. comparate ad pœnas quascunque N. ℞. 2. *D. m.* Pœna damni est pœna maxima, si sumatur secundum se ad bonum præcise, quo privat C. si sumatur comparate ad pœnam damni & sensus simul, & ut afflictiva est ac pœna N.

Inst. Ex S. THOMA 1. 2. q. 87. a. 5. ad 2. Peccatum originale ratione gravitatis suæ non meretur pœnam æternam. Sed Deus non punit ultra condignum; ergo. *Conf.* Secundum eundem peccatum originale est minimum peccatorum, etiam comparatum cum veniali; sed veniale non punitur pœna æterna; ergo.

℞. S. THOMAM hic debitum seu reatum pœnæ æternæ non tribuere quidem gravitati peccati originalis, sed *conditioni subjecti*, *scilicet hominis*, *qui sine gratia invenitur*, *per quam solam fit remissio pœnæ;* unde secundum sententiam sibi propriam addit: *Similiter dicendum est ad tertium de peccato veniali*, quod nempe per accidens pœna æterna puniri sentit. Ex responsione tamen ejus ad 1mum colligitur, concedendum, quod originale in ratione conversionis non mereatur pœnam æternam, negandum autem, si sumatur in ratione aversionis; cui ex alibi dictis hujus S. Doctoris pœna damni correspondet. *Ad Conf. D. M.* Est minimum secundum quid, scilicet in ratione voluntarii, & quidem tantum respectu posterorum Adami, non autem primi parentis C. simpliciter N. Hanc ipsam esse doctrinam S. THOMÆ probat ejus expositio, quam q. 5. de malo a. 1. ad 9. argum. subjungit.

138. *Obj. contr. 2dum.* Juxta Apostolum dicitur: *Per unius justitiam in omnes homines in justificationem.* Sed in parvulis peccato originali infectis non erit justificatio vitæ supernaturalis; ergo naturalis, quæ infert beatitudinem naturalem.

℞. Argumentum hoc probat etiam, adultis saltem tribuendam esse naturalem beatitudinem, quod, cum contra fidem sit ac nimium, nec nos urgere potest. Itaque

D.

D. M. Per unius, scilicet Christi, justitiam transiit in omnes justificatio vitæ quoad sufficientiam C. quoad efficaciam N. Hinc etiam ab aliis explicatur non de omnibus simpliciter, sed de iis, qui ex Christo renascuntur.

Inst. 1. Post extremum judicium *mors inimica destruetur*; sed si parvuli non gaudeant naturali beatitudine, id falsum erit; ergo.

℞. *D. M.* Destruetur mors inimica corpori, & sic erit resurrectio ad judicium vel vitam C. destruetur mors inimica animæ, & erit resurrectio ad veram vitam *subd.* in omnibus etiam infidelibus & parvulis non baptizatis N. in fidelibus & Sanctis C. His enim duntaxat ex S. Aug. ep. 146. ad Consent. convenit resurrectio vitæ, illis autem ex eodem ep. 28. ad Hier. resurrectio judicii.

Inst. 2. Eodem tempore *diabolus ejicietur foras*; sed si in ejus potestate remansuri sint parvuli, nec hoc verificatur; ergo.

℞. *N. m.* Juxta Apostolum ad Coloss. 1. *Nos per Christum eripimur de potestate tenebrarum.* Hanc autem *ereptionem & diaboli expulsionem* in parvulis fieri per baptismum, docent tum exorcismi & exsufflationes, quarum in Ecclesia semper fuit usus, tum S. Augustinus, Zosimus & Cœlestinus Pontifices pluribus in locis apud Bellarm. l. c. Unde ejectionis diaboli fructus sub finem mundi ad parvulos nihil pertinere potest.

Inst. 3. S. Th. in 2. dist. 33. q. 2. a. 2. ad 5. ait: *Quamvis pueri non baptizati sint separati a Deo, quantum ad illam conjunctionem, quæ est per gloriam, non tamen ab eo penitus sunt separati; imo ipsi conjunguntur per participationem bonorum, & ita de ipso gaudere poterunt naturali cognitione & delectatione.* Ergo beati erunt naturaliter.

℞. *N. Conf.* Ad *beatitudinem* enim *naturalem* non sufficit quæcunque cognitio & naturalis etiam amor Dei; sed debet cognosci Deus ut amicus, ut inde oriatur amor amicabilis, qui amicitiam mutuam supponit. Cum igitur Deus non sit amicus parvulorum culpa originali infectorum, illis similem *cognitionem*, utpote falsam, non concedet.

Inst. 4. Hujusmodi parvuli consequentur plura *dona gratuita*, staturæ scilicet magnitudinem, immortalitatem & impassibilitatem; ergo & beatitudinem naturalem.

℞. *N. conf.* Quod enim S. Aug. L. 1. de pecc. mer. C. 23. inquit: *Nulla salus æterna promittatur infantibus, quam non promittit Scriptura Divina humanis omnibus ingeniis præferenda*; idem hic de donis naturalibus censendum. Quare cum duo prima dona satis fundentur in *Scripturis Sacris* & *Patrum elogiis*, beatitudo autem naturali minime, discrimen oppido manifestum est. Quid de impeccabilitate, incorruptibilitate & impassibilitate infantium sit dicendum, partim ex sequentibus statuetur, partim alio pertinet.

Inst. 5. Non videtur ordini divinæ justitiæ congruum, ut infantes propter peccatum in alio commissum priventur *beatitudine naturali*; tum quia hæc est perfectio homini debita: tum quia naturalia juxta communem sententiam etiam post peccatum manent integra.

℞. *N. ass.* Contra quod pugnant rationes in Thesi allatæ, & argumentum a majori ad minus. Si enim *de fide* est, privationem beatitudinis supernaturalis esse pœnam justam peccati originalis, certe contra æquitatis divinæ leges non erit naturalis beatitudinis privatio. *Ad rationem 1mam D.* Beatitudo naturalis est perfectio homini debita in actu primo, hoc est, homo naturaliter debet posse eam adipisci C. est debita in actu secundo, hoc est, debet eam omnino actu & de facto possidere N. *Ad Rat. 2dam D.* Naturalia, quæ debentur ex intrinsecis naturæ principiis, manent integra C. naturalia quidem, sed quæ non nisi per gratiam indebitam actu haberi & possideri possunt N. Talis autem esset *beatitudo naturalis* in præsenti quæstione.

ARTICULUS III.

An parvuli sine Baptismo decedentes puniantur pœna sensus & ignis infernalis?

139. *Nota I. Affirmativam sententiam Patres Latini* Hier. Avit. Fulg. Greg. M. Isidor. Anselm. post exor-

exortam Pelagii hæresin magno consensu tenuisse videntur. Ambigitur autem de S. AUGUSTINI mente; tum quia libr. 5. contr. Jul. c. 11. *mitissimam* ac *levissimam* pœnam parvulorum futuram scripsit: tum quia de pœna parvulorum ibidem ait: *Quæ, qualis, & quanta erit, quamvis definire non possim, non tamen audeo dicere, quod eis, ut nulli essent, quam ut ibi essent, potius expediret:* tum quia in epist. 28. ad Hier. significavit, se *coarctari angustiis, nec, quid respondeat, invenire, cum ad pœnas parvulorum ventum est:* tum quia libr. 3. de lib. arb. c. 23. ad objectionem Manichæorum de parvulis respondens videtur medium quendam statum concedere parvulis inter damnatos & beatos, sicut ibidem admittit *quædam media inter recte factum atque peccatum, & mediam judicis sententiam inter præmium & supplicium.* Atque hinc D. Thomas cum S. Bonaventura & post hos Scholastici multi eum in contrariam etiam partem trahere, aut saltem benignius interpretari conantur.

Aliis tamen e contrario, & partem etiam negativam tuentibus quibusdam, de sancti hujus Doctoris mente nihil ambigendum videtur. In hanc rem proferunt prolixam ejus sententiam ex Sermon. 14. de Verb. Apostoli. Ad ulteriorem hujus rei confirmationem fundamentis supra oppositis respondent: & quidem

Ad 1mum, pœnam parvulorum mitissimam dici ac levissimam, non absolute, sed relate ad damnationem reproborum, qui peccata propria & personalia commiserunt.

Ad 2dum, his verbis nihil voluisse, nisi quod, licet pœnæ *quantitatem* & *qualitatem* definire nequeat, non tamen ausit dicere, quod eis &c; quia hoc effatum Christus non dixit de peccatoribus quibuscunque, sed de scelestissimis duntaxat, qualis scilicet erat Judas. Sicut vero S. DOCTOR minime dubius erat, an dæmones ab igne infernali patiantur aliquid, licet non explicare posset, quid, quomodo & quantum ab igne paterentur: sic etiam ex verbis recitatis concludi nequit, eum fuisse dubium, utrum infantes ab igne aliquid paterentur.

Ad 3tium, dixisse tantum, quod *in hypothesi* creationis animarum singularum explicare nequeat, quomodo juste puniantur parvuli non solum pœna æterna, sed etiam temporali in hac vita, ut ejus verba continuo subjecta docent.

Ad

Ad 4*tum*, Permisso etiam, inquiunt, quod S. Doctor scribens libros de libero arbitrio incertus fuerit de pœnis parvulorum, ipse tamen Aug. nihil inde probari ostendit L. de dono persev. c. 12. Quantum vero postea ab hac dubitatione abhorruerit, explicat ibidem paulo post: *Absit, ut causam parvulorum sic relinquamus, ut esse nobis dicamus incertum, utrum in Christo regenerati, si moriantur parvuli, transeant in salutem; non regenerati autem transeant in mortem secundam; quoniam quod scriptum est: Per unum hominem &c, aliter recte intelligi non potest: nec a morte perpetua, quæ justissime est retributa peccato, liberat quemquam pusillorum aut magnorum, nisi ille, qui propter redimenda & originalia & propria peccata nostra mortuus est.*

140. *Nota II.* Post sæculum XII. *sententia negans* a Magistro sententiarum, D. Thoma, S. Bonaventura, Scoto aliisque scholarum principibus adoptata sic invaluit, ut eam omnes aut fere omnes Scholastici sint amplexi, solis *Rigidioribus*, ut se profitentur, Augustini Discipulis exceptis; quibus tamen accensos nolim Calvinum, Jansenium aliosque novos dogmatistas partem affirmantem sectantes, utpote de quibus suspicionem injicit Martinon supr. cit. Disp. 40. sect. 6., id ab iisdem forte fieri, ut minuant horrorem dogmatis alterius, quo dicunt adultos damnari ad ignem æternum propter opera facta sine usu liberi arbitrii & potestate abstinendi. Item ut acceptabile reddant dogma aliud, quod Deus ex massa generis humani per Adam corrupta pro mera sua voluntate seligat aliquos ad vitam æternam, alios destinet ad æternam mortem, destituatque mediis necessariis & sufficientibus, ut salvari possint.

Cæterum, ut *Tournely* recte ex Bellarmino notat, qui sententiam de sensibilibus parvulorum pœnis veriorem esse putant, ei absque ulla excessus formidine adhærere debent: quia misericordia nostra erga parvulos defunctos nihil eis prodesse potest, sicut nec eis prodesse potest sententiæ nostræ severitas; multum vero nobis obesset, si ob inutilem misericordiam contra Scripturam aut Patres pertinaciter aliquid defenderemus. Præterea quamvis cavendum sit Clericis, ne has scholæ opiniones *in Catechesibus* proponant, possunt tamen data occasione prudenter iidem *priore* opinione uti contra matres, quæ ex negligentia fœtus in utero suffocant, aut præmature effundunt: *po-*

sterio-

steriore autem, ut leniant earum dolorem, quæ proles sine Baptismo extinctas acerbius lugent; utraque enim vere probabilis est, & neutra certa. Quænam vero probabilior nobis videatur, si aperiendum sit,

141. *Dico.* Probabilius videtur, infantes sine Baptismo decedentes non puniri *pœna sensus.*

Prob. I. SCRIPTURA, ubicunque mentionem facit *ignis æterni* seu pœnæ sensus, manifeste loqui videtur de tali pœna, quæ præsupponit *peccatum actuale.* Ejusmodi sunt omnes illi textus, qui contra nos afferuntur ab adversariis, & speciatim sententia Christi judicialis, qua nititur S. Augustinus Matth. 25. *Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis ejus. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi bibere* &c. Idem Apoc. 18. legitur: *Quantum se glorificavit & in deliciis fuit, tantum date illi tormentum & luctum.* Denique Isa. ult. & Marci 9. conjungitur vermis cum igne: *Vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur.* Omissiones enim culpabiles in 1*mo*, delectatio in 2*do*, morsus vermis etiam, id est, conscientia mali operis pungens & affligens in 3tio, sunt actualia peccata, aut ea supponunt. Ergo, cum infantes hujusmodi actualiter non peccaverint, pœna peccati actualis, hoc est, pœna sensus etiam illis tribuenda non est.

Conf. 1. Pœna sensus pro infantibus non est afferenda sine aperta authoritate Scripturæ & SS. Patrum communi; quia *de Deo*, ut scriptura ait, *est sentiendum in bonitate.* Sed nec scripturæ authoritas est aperta, ut proxime notatum: nec traditio etiam Patrum est communis, cum alii prioribus repugnent; scilicet GREG. NAZ. Or. 40. in S. Baptisma; GREG. NYSS. Orat. *de iis, qui mature abripiuntur*, sub finem; Euthym. ex S. CHRYS. in Panoplia L. 2. c. 22.

Conf. 2. INNOCENTIUS III. C. *Majores*, de Baptismo §. sed adhuc, sic ait: *Pœna originalis peccati est carentia visionis Dei: actualis vero peccati pœna est gehennæ perpetuæ cruciatus.* Hic vero membrum primum debere intelligi *exclusive*, ita ut sensus sit, peccatum *originale* mereri solum illam carentiam: *actuale* autem mereri ulterius cruciatum gehennæ, patet tum ex oppositione inter

utrum-

utrumque a Pontifice facta, tum ex ratione, quam ibidem urget. Loquitur enim hic de eo, qui simul peccato originali & mortali actuali habitualiter manente infectus est, in eoque negat posse remitti prius, manente posteriori.

Ex eo autem, quod remissio secundum *legem ordinariam* fiat per infusionem gratiæ justificantis, dantisque jus hæreditarium vitæ æternæ, infert, quod, si cui actuale mortale habenti remitteretur originale, haberet jus ad visionem Dei ob remissum per gratiam originale, & simul debitum ea carendi, æternumque gehennæ cruciatum patiendi propter actuale restans; quæ duo sibi adversari dicit verbis mox subjectis: *Unde, si dimitteretur alicui primum, altero non dimisso, talis non careret visione Dei propter originale dimissum, & cruciaretur in gehenna perpetuo propter reatum criminis actualis. Sed hæc tanquam incompatibilia se minime conveniunt; imo sibi mutuo adversantur.*

Prob. II. Deus neminem punit *pœna positiva sensus*, nisi propter culpam personalem & propria voluntate commissam; tum quia pœna physice propria, qualis est sensus, videtur tantum congruere culpæ *personali*, seu physice propria voluntate commissæ, ut servetur inter culpam & pœnam proportio: tum quia pœna sensus est quædam exprobratio realis & *personalis*, quæ similiter culpæ duntaxat personali & propriæ voluntatis perversitati deberi videtur: tum quia pœna sensus infligitur a Deo ad reparandum ordinem naturalem a culpa perversum: sola autem *personalis* culpa hunc violat; quia licet etiam originale peccatum supernaturalem ordinem, hoc est, conversionem ad Deum per donum gratiæ supernaturale sustulerit, in homine tamen non dissolvit ordinem naturalem. Patet autem *originale peccatum* nec personalem, nec physice propria voluntate commissam culpam esse; ergo.

Conf. 1. *Ecclesia* in imponenda pœna peccatis debita imitatur ordinem & modum præscriptum a Justitia Divina in delictorum punitione; sed nullam pœnam positivam aut satisfactionem pœnalem imponit pro peccato originali; ergo. *Conf.* 2. *Respublica* non solet aliquem plectere pœna positiva & sensibili propter habitualem carentiam virtutum ac pronitatem ad vitia; quamvis eos tanquam indignos rejiciat ab aliqua dignitate adipiscenda, qui virtutibus

carent,

cerent, & ad mala inclinant. Ergo infantes sine baptismo decedentes similiter juste repelluntur ab adeunda cœlesti beatitudine, non ita autem sensibili pœna affici posse videntur; quia propter originalem labem fere tantum habitualiter sunt aversi a Deo, & ad concupiscentiam contra rationem proni.

Objectiones.

142. *Objic. I.* Etiam parvuli comparebunt in judicio extremo; ut patet Matth. 25. v. 32. Ad Rom. 14. v. 10. 2. ad Cor. 5. v. 10. Apoc. 1. v. 7. sed in hoc judicio futuri sunt in sinistra, & judicabuntur. Ergo.

℟. Nec major nec minor *de fide* videtur. Quod enim 1*mo* parvuli non sint comparituri, tenent Durandus & Albertus M. a Dionysio Carthus. relatus, & Cornelius a Lapide licet nobis contrarius, probabile habet. Nec huic opinioni obstant textus citati; tum quia vox *omnis* in scriptura usurpatur sæpe pro parte longe majori, qualis est multitudo adultorum respectu infantium: tum quia hi textus intelligi possunt de adultis, ad quos etiam propositiones universales restrictas ipse contextus in tribus prioribus ostendit. De primo enim patet ex commemoratione operum misericordiæ ibidem facta: de altero ex verbis subjunctis: *Itaque unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo:* de tertio ex ipso integre recitato: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.*

Neque 2*do fide* certum est, comparituros etiam in judicio infantes fore de numero judicandorum. Adfuturos enim duntaxat, ut videant judicis gloriam & judicium de aliis ferendum, censent Abulensis, Dion. Carthusianus, S. Thomas in 4. dist. 47. q. 1. a. 3. ad 3. & Suarez probabile dicit. Imo nec omnes adultos comparituros ut judicandos, sed aliquos tanquam judices & supremi judicis assessores manifestat promissum Christi Matth. 29. Apostolis datum.

3*tio* Multo minus *de fide* est parvulos in sinistra locandos & cum hædis, cujusmodi adulti reprobi ob spurcitiam, petulantiam & fœtorem malorum operum vocantur,

tur, eadem sententia condemnandos. Quamvis enim ex *fide* noverimus regeneratos infantes participes cœlestis gloriæ, non regeneratos autem ab ea excludendos fore; non satis tamen ex Scriptura, Conciliis ac Patribus constat, eos futuros in sinistra, aut 2da sententiæ parte afficiendos.

Inst. 1. *ex parabolis* Matth. 3. v. 10. dicitur: *Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.* Et v. 12. *Cujus ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum, paleas autem comburet igni inextinguibili.* Matth. 13. parabola de sagena missa in mare, & bonos ac malos pisces congregante sic concluditur v. 49. *Sic erit in consummatione sæculi: exibunt angeli & separabunt malos de medio justorum, & mittent eos in caminum ignis.*

℞. Has *parabolas* vel ipsa parabolarum ratio, vel S. Augustini etiam nobis oppositi explicatio ostendit non pertinere ad infantes. 1*ma* enim de adultis loquitur, qui fructum facere cum possent, minime fecerunt. Nam *arbores* etiam ante unam vel alteram diem plantatæ in ignem non mittuntur, etiamsi fructum non ferant. 2*da* & 3*tia* Juxta S. Aug. L. contr. Donatist. post collationem C. 4. & 10. nomine *areæ* & *sagenæ* intelligit Ecclesiam, atque hinc in illa positos & in hac inclusos tantum proponit fideles & baptizatos; unde ad infantes minime spectat, qui sine baptismo mortui in Ecclesiæ *area* aut *sagena* nunquam fuerunt.

Inst. 2. *ex sententiis.* Matth. 25. v. 21. legitur: *Tunc dicet & his, qui a sinistris erunt: discedite a me maledicti in ignem æternum.* In Apoc. 20. v. 15. *Qui non est inventus in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.* Et in symbolo, quod S. Athanasio adscribitur, habetur: *Omnes homines resurgere habent cum corporibus suis & reddituri sunt de factis propriis rationem: & qui bene egerunt, ibunt in vitam æternam; qui vero male, in ignem æternum.*

℞. *Similiter.* Quamvis enim judicium universale futurum, & adfuturos etiam parvulos cum adultis, fideles cum infidelibus, justos cum peccatoribus teneamus; non tamen probatur, aut eandem in omnibus formam judicii

dicii

dicii aut sententiam in omnes eandem ferendam vel servandam esse. Jam vero

In 1mo describitur forma judicii circa *adultos* & quidem *fideles* servandi, ut ex ipsis Evangelii verbis liquet; tum quia multitudo judicandorum comparatur gregi *ovium* & *hædorum* sub uno pastore; constat autem Ecclesiam, in qua boni & mali sunt, similem esse gregi ejusdem pastoris: tum quia mali vocantur *hædi*, quod de fidelibus intelligendum; cum infideles in scriptura dicantur lupi potius aut *canes*: tum quia ratio damnationis non affertur defectus fidei, sed omissio bonorum operum, qui vivæ fidei fructus esse debent. Atque sic etiam intellexit Aug. L. c. cont. Donatist. C. 4. L. de fide & op. C. 15. & in QQ. ad Dulcit. q. 1. Quamvis vero idem S. Doctor hunc locum serm. 14. de verb. Ap. retulerit etiam ad parvulos, hæc tamen extensio non colligitur ex textu sacro.

In 2*do* & 3*tio* sermonem de adultis esse, vel ipsa verba manifestant; in Apocalypsi enim præmittitur: *Et vidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni; & libri aperti sunt: & alius liber apertus est, qui est vitæ: & judicati sunt mortui ex his, quæ scripta erant in libris, secundum opera ipsorum . . . . Et mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant: & judicatum est de singulis secundum opera ipsorum.* Ubi ne per *pusillos* quis putet intelligendos infantes, facit tum illud, quod sequitur, judicatos esse *secundum opera ipsorum:* tum quia juxta interpretes recte hic indicantur, non ætate aut statura, sed dignitate & gradu inferiores.

Porro quænam forma judicii servanda sit & ferenda sententia in *parvulos*, aut *Ethnicos*, vel non erat necesse promulgari in Evangelio, quod ad solos fideles pertinet, & ab his unis creditur: vel satis in genere declaratum est Joan. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.* Et v. 36. *Qui incredulus est filio, non videbit vitam.* Item ad Rom. 5. v. 16. *Judicium quidem ex uno in condemnationem.* Et v. 18. *Per unius delictum in omnes homines in condemnationem.*

Inst. 3. Ex modo dictis liquet, infantes ob peccatum originale esse *condemnandos*; condemnatio autem di-

 cit

cit pœnas sensus; ergo. *Conf.* Apoc. 20. v. 6. dicitur: *Beatus, qui habet partem in resurrectione prima, in his secunda mors non habet potestatem.* C. 21. autem v. 8. legitur: *Pars illorum erit in stagno, ardenti igne & sulphure: quod est mors secunda.* Ast parvuli non habent partem in resurrectione prima: ergo in eis potestatem habebit mors secunda, per quam ex dictis intelligitur pœna sensus.

℞. *D. m.* Condemnatio correspondens peccatis actualibus, & communiter sumpta dicit pœnas sensus C. correspondens tantum originalibus & proprie quidem non communiter sumpta, quia rarior de ea in sacris litteris fit mentio N. Infantes non regenerati vere dicuntur *damnari*, quia privantur omni beatitudine.

Ad Conf. ℞. Secundum superius dicta sermonem ibi esse de *adultis*. Esto autem, hunc locum ac similes intelligi posse de infantibus, utpote qui dici possunt judicandi secundum *opera ipsorum*, non propria quidem voluntate, sed per Adamum facta, ac illos proin mittendos etiam in stagnum ignis; inde tamen eos *pœna sensibili* afficiendos necdum evincitur. Vel enim explicari potest, eos esse mittendos in locum, ubi est ignis, quin tamen ab eo inflammentur; quia pars hujus loci ab igne sejuncta est: vel ab igne quidem eos esse detinendos, non tamen cruciandos; quia ignis infernalis non habet vim urendi, nisi ut *instrumentum divinæ justitiæ*, & propterea sicut alios magis, alios minus torquet, ita aliquos nihil lædere poterit.

Inst. 4. Conc. Florent. in litteris unionis statuit, *illorum animas, qui in actuali peccato mortali vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.* Sed infernus notat locum tormentorum sensibilium, & pœnarum disparitas innuit duntaxat inæqualitatem intensivam pœnarum. Ergo.

℞. Duriusculum est existimare, hac propositione a Concilio damnatam esse sententiam plurium Ss. *Patrum, Scholarum Principum,* & omnium ferme illius temporis *Theologorum.* Nec grave minus est asserere, Scholasticos prope omnes Concilii hujus definitionem ab ea ad nostram usque ætatem aut non perspexisse, aut irreverenter neglexisse. Unde *N. m.* Nomine enim *inferni* exprimitur

tur æque limbus infantium, ac Patrum ante Christi passionem defunctorum.

Atque hoc sensu in symbolo Apostolorum dicitur Christus *descendisse ad inferos:* Gen. 37. v. 35. Jacob mortem Josephi deplorans ajebat: *Descendam ad filium meum lugens in infernum.* Per pœnarum disparitatem autem non indicatur hic parvulos quidem mitius, alios autem gravius igne torquendos; cum & hæc inter eos reperiatur, qui actu peccaverunt: sed quod illi solum puniantur pœna damni, alii vero pœna damni simul & sensus; siquidem vox *dispar* non dicitur solum de inæqualibus in gradu, sed & de diversis in specie: ut cum homines & angeli disparis naturæ dicuntur.

143. *Obj. II.* Plures Ss. PATRES sunt contrarii, & S. Fulgentius etiam relatus in Can. *Firmissime*, de Consecr. Dist. 4. ait: *Firmissime crede, & nullatenus dubites, non solum homines ratione utentes, verum etiam parvulos, si sine Sacramento baptismi hoc de sæculo transeunt, ignis æterni supplicio esse puniendos.* Ergo ab illis non videtur esse dissentiendum.

℟. 1. Plures cum S. Thoma & Bonaventura negant, hos Ss. PATRES nobis reipsa esse contrarios, intelligendosque volunt, dum de igne loquuntur, de *pœna damni;* tum quia S. Augustinus, quem alii Patres hac in materia ducem secuti sunt, ipse Q. 9. in Josue dicit, quamlibet pœnam significari posse *nomine ignis* juxta Scripturæ phrasin: tum quia allata ab illis argumenta plus non probant. Unde etiam Glossa in Can. *Nulla* de Consecr. Dist. 4. non aliam pœnam parvulis non regeneratis assignans, quam tenebras, h. e. privationem visionis Dei, subdit: *Et hæc carentia est pœna ignis, de qua intelligendus est Canon* Firmissime, *qui desumptus est ex Fulgentio.*

℟. 2. Alii permissa PATRUM contrarietate volunt, quæ altera etiam est Doctoris Angelici & Seraphici responsio, plus, quam vellent intelligi, a Patribus dictum, eumque loquendi modum usurpatum, ut detestabilem redderent ac extirparent *Pelagianorum* errorem, qui in parvulis nullum esse peccatum, nec aliquam eis pœnam debere asserebant. Præterea hæc PATRUM sententia limites opinionis non excessit, &, ut Estius notat, ab ipsis suis auctoribus, excepto *Fulgentio*, nec tanquam fide tenenda

 asserere-

asserebatur, nec opposita velut hæretica damnabatur. Quare sine omni irreverentiæ nota ab his ad alios PATRES secessio fieri potest, & negari consequentia.

144. *Objic. III.* Parvuli sicut nascuntur, sic non baptizati in æternum manebunt *filii iræ* divinæ. Sed ira divina nihil aliud est, quam decretum damnationis ad pœnam æternam; cum Deus exinde æternum ejusmodi parvulos tanquam inimicos suos odio habeat & tractet; ergo.

℞. *D. m.* Ira divina nihil aliud est, quam decretum damnationis ad pœnam æternam vel negativam damni, vel positivam sensus T. vel C. Solum, aut necessario ad pœnam positivam sensus N. *Ira divina* respectu peccatorum personalium est decretum divinum privans eos beatitudine, & addicens pœnæ sensus: respectu reorum peccati tantum originalis est solum privans beatitudine. *Ad rationem D.* Deus parvulos tanquam inimicos odio habet & tractat illis infligendo pœnam sensus N. eos privando betitudine C.

Inst. 1. Peccatum veniale actuale, licet levius originali, punitur tamen pœna sensus; ergo & originale; præsertim cum alias decedens cum originali & personali mortali non puniretur *gravius*, quam decedens cum solo personali mortali.

℞. *N. Conf.* Quamvis originale non puniatur pœna sensus ex dict. *in thesi*, punitur tamen privatione conspectus divini, quæ de se major est omni alia pœna peccati venialis, quæ per se juxta Catholicos omnes ab æterna beatitudine non excludit. *Ad probationem* ℞. *D.* Non puniretur gravius quoad pœnam sensus, si nempe baptismum non contempsisset, aut culpabiliter neglexisset, C. quoad pœnam damni *Subd.* Non gravius intensive N. extensive C. Pœna damni mortaliter intenditur, quando, ut hic fieret, *ex multiplici titulo* debetur; sicut excommunicatus propter plura peccata, quorum singulis statuta est hæc censura, intensive magis excommunicatus a S. Th. in 4. dist. 18. q. 2. a. 3. dicitur.

Inst. 2. Christus pro peccato originis expiando pœnam sensus gravissimam subiit; ergo hæc pœna originali est debita.

℞. *N. Conf.* Christus non pro originali duntaxat, sed & pro actualibus culpis passus est, quibus pœnam sensus deberi certum est. Cæterum non passus est pœnam peccatis *directe* debitam; cum nec pœnam damni nec gehennæ sustinuerit: sed aliam subiit, quæ, quia ob dignitatem personæ patientis infiniti meriti fuerat, plenissimam & superabundantem satisfactionem præstabat.

Inst. 3. Parvuli post judicii diem non habebunt corpora gloriosa, sed *passibilia*; ergo aliquid patientur, tum a mutatione rerum naturalium, tum ab igne, a quo saltem detinebuntur; in qua alligatione juxta probabilem Theologorum sententiam pœna ignis infernalis consistit.

℞. *N. Conf.* Licet corpora parvulorum futura sint *remote & in actu 1mo* passibilia, non tamen erunt proxime, seu actu ipso quidpiam patientur; tum quia post judicium cessabit vicissitudo rerum naturalium: tum quia hæ non minus ac ignis agent ut instrumenta duntaxat divinæ justitiæ; quæ cum non exigat punitionem parvulorum, nec horum corpora inde lædentur. Porro an *in limbo*, an in ipso *igne* futuri sint parvuli, ex f. d. definiri nequit. Ad hæc, quamvis concedatur detentionem damnatorum partialiter constituere penam sensus, si contraria sit, activa & afflictiva, pœnæ tamen rationem non habebit in parvulis; quia est *mere negativa* proveniens a negatione concursus divini, sicut fuit in Patribus antiquis ante passionis dominicæ tempus in limbo detentis.

Inst. 4. Parvuli baptizati non solum videbunt Deum, sed etiam fruentur bonis corporis, quæ *Beatorum dotes* appellantur. Ergo a contrario non baptizati præter privationem visionis divinæ afficientur pœnis sensibilibus corporis. *Conf.* Iidem *in hac vita* puniuntur pœna sensus; cum sint obnoxii infinitis prope calamitatibus: ergo etiam in altera vita pœnam sensus patientur.

℞. *N. Conf. Disp.* Illi, qui per gratiam in baptismo acceptam constituuntur filii Dei & hæredes regni cœlestis, habent jus etiam ad *dotes corporum*: hi vero ex hactenus dictis non incurrunt debitum ad pœnas sensuum subeundas. Licet vero major sit liberalitas Dei in præmiando, quam severitas in puniendo, satis tamen magnum est malum, puniri pœna damni parvulum ex alieno peccato.

Ad Conf. ℞. 1. cum Bellarm. *D. A.* Puniuntur in hac vita pœna sensus per se N. per accidens C. Mors enim & alii corporales defectus, supposita amissione justitiæ originalis, sunt potius proprietates connaturales, quam pœnæ stricte dictæ. Cum vero in altera vita passibilitas & mortalitas ex ordinatione divina sit cessatura; ibi nequidem per accidens has pœnas patientur parvuli. ℞. 2. cum S. Bonav. N. *Conf.* Quia *etsi temporaliter puniri pro peccato originali sit justum, non tamen sequitur, quod æternaliter.*

145. *Observa.* Sententia hactenus propugnata satis se discernit ab errore *Pelagianorum*, qui tria complectebatur: 1*mum*, parvulos non baptizatos carere omni peccato: 2*dum*, sine baptismo eosdem decedentes ad nullam damnationem pertinere: 3*tium*, quin vitam ætenam obtinere, qua ad minimum & juxta communiorem intellexere beatitudinem naturalem. Quantum autem a triplici hoc dogmate Doctores Catholici omnes abhorreant, nosque recesserimus, ex dictis liquet.

Quæres. *An parvuli sine baptismo decedentes patiantur internum animi dolorem ob privationem beatitudinis?*

146. ℞. Parvuli hujusmodi tristantur de privatione beatitudinis. *Prob. ex authoritate* S. Aug. qui L. 6. contr. Julian. C. 10. de his parvulis scribit: *Si hoc* (separari a regno cœlorum) *eis non erit malum, non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes imagines Dei? si autem amabunt, quantum innocentes amare debent regnum ejus, a quo ad ipsius imaginem creantur, nihilne mali de hac separatione patientur?* L. 5. contr. eundem C. 8. ait, specialem pœnam futuram esse parvulis separari a consortio *suorum Parentum*; majorem igitur pœnam habebunt, ex quo separati fuerint a fine suo ultimo & patria cœlesti. Item L. de mor. Eccl. C. 3. & L. 3. cont. Julian. C. 12. asserit, parvulos *luctuoso puniendos exilio;* si autem exules lugent, necessario tristabuntur. Ejusdem sententiæ est Fulgent. Greg. M. &c.

Conf. Supra ostensum est, parvulos nulla *felicitate* aut *quiete* fruituros; sed si nullo prorsus dolore nullaque tristi-

tristitia corporis aut animi tangerentur, certe magna quiete fruerentur.

Prob. ex ratione. Tum quia naturale prorsus est dolere ob privationem boni nobis destinati vel debiti, quale pro parvulis est regnum cœlorum: tum quia parvuli cognoscent, amabunt & magni facient gloriam cœlestem; atque inde ejus privationem, hujusque causam non poterunt non ægre ferre. *Conf.* Quia hactenus nulla solida ratio afferri potuit ab adversariis pro sua sententia.

Non enim tenet 1*mo*, quod infantes nunquam habituri sint *cognitionem* damni sustinendi; nam in die judicii saltem statum suum cognoscent, & ut probabilius est, eidem judicio assistentes videbunt, alios a peccato originali expiatos in cœlum evehi, se autem ab illo excludi ob idem peccatum. Cognitio autem beatitudinis tam parum vel requiritur vel desiderabitur in parvulis ad tristitiam, quam parum in *infidelibus adultis* ob peccata etiam personalia damnatis necessaria erit ad tristitiam concipiendam, aut deficiet.

Nec 2*do*, quod parvuli non habuerint facultatem ad gloriam; *remotam* enim illis facultatem in Adamo, & hinc quoddam quasi jus ad gloriam nemo certe negabit.

Nec 3*tio*, quod parvuli cognituri sint, se non propria sed *aliena culpa* illo bono excidisse; nam experientia docet, homines etiam de damno ex alterius culpa dato non minus, ac interdum multo magis dolere: aut lenire quidem illud dolorem potest, tristitiam tamen penitus non aufert.

Nec 4*to*, quod cogitatio *damnationis*, quam evaserint parvuli, impediat tristitiam orituram ex consideratione amissæ beatitudinis; hæc enim cogitatio temperare quidem, non impedire poterit tristitiam in eo, qui desiderat utrumque, & evadere malum & adipisci bonum; præsertim cum gloria cœlestis multo æstimabilior sit præ liberatione a tormentis inferni.

Nec 5*to*, quod partim ex prudentia & *rectitudine voluntatis parvulorum* se voluntati divinæ conformantium, partim ex *providentia Dei* suum concursum negantis accidat, ne illi tristitiam sentiant, aut ullum de amissa beatitudine dolorem; etenim præterquam quod hæc gra-

tis & sine fundamento dicuntur, 1mum tristitiam similem nequidem impedit in animabus a purgatorio detentis, quantumlibet illæ videntur longe perfectius se divinæ ordinationi subjicere: 2dum vix credibile videtur; eoquod nihil sit, quod Deum munificum adeo ac liberalem fore persuadeat erga peccatores sibi invisos, iræ filios, & propter labem originalem damnatos.

Nec dicas: Parum nos constanter agere, qui hic authoritatem S. *Augustini* appellemus, quem priori articulo neglexirnus: quin turpe esse, recedere nunc a S. *Greg. Nysseno*, cujus testimonium num. 141. laudatum in confirmationem nostræ sententiæ nuper adduximus.

℞. Magnam quidem S. *Augustini* authoritatem esse, non tamen irrefragabilem: Item SS. Patrum testimonia nonnisi unanimia locum Theologicum præstare, alibi ostendemus; unde, si iidem inter se divisi sint, partem unam sine alterius vilipensione sectari licet, quæ gravioribus fundamentis nititur. Cujus rei ipse nobis S. Aug. documentum præbuit, dum ep. 19. ad Hier. ita scripsit: *Ego enim fateor Charitati tuæ, solis eis Scripturarum libris, qui jam canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum auctorem scribendo aliquid errasse firmissime credam .... Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem, quia ipsi ita senserunt, sed quia mihi vel per illos auctores Canonicos vel probabili ratione, quod a vero non abhorreat, persuadere potuerunt.* Atque hoc ipsum in postremis quæstionibus circa S. AUG. observavimus. Porro vim verbis NYSSENI non facimus, si dicamus eum de mœstitia loqui, quæ non ex pœna damni, sed ex pœna sensus consequitur.

DISPU-

DISPUTATIO IV.

De Gratia universim.

CAPUT I.

De Gratia & diversis Naturæ statibus.

ARTICULUS I.

Quid & quotuplex sit Gratia Divina?

147. *Nota.* Gratiæ notio varie accipitur. 1mo pro elegantia tum oris, tum sermonis; sic Prov. 31. v. 30. dicitur: *Fallax gratia & vana pulchritudo.* Luc. 4. v. 22. *Mirabantur in verbis gratiæ*, h. e. suavitatem ac vim verborum. 2do pro favore, amore vel benevolentia, qua quis alteri acceptus est; sic dicuntur *invenisse gratiam* Gen. 39. v. 4. *Joseph coram Domino suo*, & Luc. 1. v. 30. *Maria apud Deum.* 3tio pro gratitudine & gratiarum actione; sic 2. Reg. 2. v. 6. David ait: *Ego reddam gratiam, eoquod fecistis verbum istud.* Ad Coloff. 3. v. 16. *In gratia cantantes in cordibus vestris.* Sed hæ acceptiones sunt impropriæ. 4to pro dono gratuito, nec personæ nec naturæ debito; ad Rom. 4. v. 4. *Qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Et c. 11. v. 6. *Si gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.* Et de hac nobis sermo est, sumpta non pro quolibet dono gratuito, etiam ordinis duntaxat naturalis, sed magis proprie pro dono supernaturali. Hinc

148. *Dico I.* Gratia Divina est *donum supernaturale absolute indebitum, gratis concessum a Deo creaturæ rationali, pertinens aliquo modo ad vitam æternam.* Ita fere Catholici omnes. Convenit autem hæc descriptio gratiæ *omni*, tum internæ; tum externæ; tum aliis quibuscunque; convenit etiam gratiæ *soli*, de qua hic disputamus.

Dicitur *donum*; quæ vox dilectionis divinæ erga hominem effectum significat.

Supernaturale; intellige tam philosophice, quam theologice tale: ex quo capite excluduntur tum gratiæ naturalis ordinis, tum etiam ordinis supernaturalis, quæ ad Deum tanquam gratiæ & gloriæ auctorem relationem non dicunt.

Absolute indebitum; quibus vocibus excluditur quidem omne debitum naturæ & personæ naturaliter agentis; non tamen debitum naturæ ut elevatæ & personæ ex & cum gratia agentis: cujusmodi debitum homo ex operibus in gratia factis habet ad gratiam aliam & visionem beatificam, quæ secundum S. AUG. gratia ex vel pro gratia vocantur. Dicuntur tamen & hæ dona absolute indebita, quia in his deveniendum est ad aliquam gratiam primam, quæ sit prorsus indebita.

Gratis concessum; quæ particula amovet etiam debitum ex parte dantis, cum Deus nulla lege absolute teneatur & obligetur ad gratiam conferendam; sicut priores removerunt debitum ex parte recipientis.

A Deo; ut indicetur causa principalis efficiens talis doni, de qua Ps. 83. v. 12. dicitur: *Gratiam & gloriam dabit Dominus.*

Creaturæ rationali; angelo scilicet & homini, qui sunt subjectum gratiæ capax.

Pertinens aliquo modo ad vitam æternam; causa enim finalis gratiæ hic assignata non est finis tantum ultimus *vita æterna*, sed & intermedius & proximus, nempe *opus salutare*, meritum de congruo aut de condigno, *justificatio*, *augmentum gratiæ* &c., quæ de se & ex natura sua disponunt ad felicitatem supernaturalem.

149. *Observa.* Sicut a causa efficiente sive Deo gratiam appellavimus *Divinam*, ita plures a causa ejus meritoria illam vocant gratiam *Christi*, eamque distinguunt a gratia angelis & homini in statu innocentiæ atque ipsi Redemptori nostro data; unde & illam definiunt esse donum *homini lapso ex meritis Christi* concessum. Ve-

rum

tum hoc ex sententia dependet, quam quis de motivo Incarnationis tenet.

150. *Dico II.* Gratia *ratione finis* dividitur in gratis datam & gratum facientem. *Gratis data* est donum supernaturale indebitum non in propriam recipientis, sed in aliorum salutem per se & primario ordinatum; sic autem dicitur vel per antonomasiam, cum de ea Christus diserte enuntiet Matth. 10. v. 8. *Gratis accepistis, gratis date*: vel per usurpationem generis pro specie ignobiliore; nam gratia gratis data ignobilior a S. TH. 1. 2. q. 3. a. 5. dicitur, quia ex se hominem Deo immediate non conjungit, nec gratum reddit. *Gratum faciens* est donum simile ad propriam recipientis salutem per se & primario ordinatum; per hanc enim homo efficitur Deo acceptus vel dispositive vel formaliter.

Species *gratiæ gratis datæ* novem juxta communem Theologorum recensentur a S. Paulo 1. ad Cor. 12. his verbis: *Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per spiritum datur sermo sapientiæ; alii autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum; alteri fides in eodem spiritu; alii gratia sanitatum in uno spiritu; alii operatio virtutum, alii prophetia, alii discretio spirituum, alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum.* Ubi tres priores referuntur ad plenam rerum divinarum cognitionem: quatuor sequentes ad confirmandam doctrinam: duæ postremæ ad instructionem & doctrinæ expositionem; in quibus ternis habentur dotes & officia eorum, quibus gratia gratis data collata est, ut aliorum saluti docendo & persuadendo consulant.

Est autem *Sermo sapientiæ* specialis notitia & facultas ex altissimis fidei principiis eliciendi conclusiones.

Sermo scientiæ est specialis notitia & facultas mysteria fidei declarandi per adjumenta rerum humanarum & exempla.

Fides hic vel sumitur pro intelligentia insigni rerum divinarum, & tunc ordine priora dona præcedit: vel pro constanti fiducia in Deum, ad quidvis impetrandum & miracula patrandum, quæ vel supponit vel includit fidem Theologicam.

Gra-

Gratia sanitatum est virtus curandi corpora, modo facultatem naturæ superante.

Operatio virtutum est facultas operandi alia miracula in fidei confirmationem.

Prophetia est gratia cognoscendi & prædicendi, quæ sunt a cognitione hominum remota.

Discretio spirituum est donum scrutandi corda, & distinguendi inter ea, quæ a Dei Spiritu aut a dæmone in via salutis aguntur.

Gratia linguarum est peritia multiplicis idiomatis cum facultate expedita proferendi verba.

Interpretatio sermonum est gratia intelligendi abstrusos Verbi divini sensus, eosque secundum Dei revelantis mentem aliis declarandi.

151. *Dico III.* Gratia, nempe gratum faciens, *ratione modi existendi* dividitur 1*mo*. In increatam & creatam. *Increata* non dicitur tantum illa, quæ ex parte principii sumitur, uti est amor Dei erga homines æternus: sed quæ etiam ex parte subjecti attenditur & donum est, sed increatum, quemadmodum *missio Verbi* in carne, & *Spiritus S.* a Scriptura & Patribus vocatur. *Creata* est donum a Deo distinctum ac creatum.

2*do*. In externam & internam. *Externa* extrinsecus hominem afficit, uti est prædicatio Evangelii, institutio Sacramentorum; item incarnatio, passio, exemplum Christi &c. *Interna* in ipsa anima recipitur, qualis gratia sanctificans, habitus infusi, illustrationes Spiritus Sancti &c.

3*tio*. In gratiam intellectus & gratiam voluntatis. *Gratia intellectus* est interna mentis illustratio divinitus proponens intellectui vel verum supernaturale credendum, vel bonum supernaturale agendum. *Gratia voluntatis* est facta divinitus immediata motio, inclinatio, excitatio aut provocatio voluntatis ad aliquid supernaturale.

4*to*. In actualem & habitualem. *Actualis* est, quæ per modum actus seu motionis transeuntis conceditur. *Habitualis*, quæ confertur per modum habitus, seu qualitatis fixæ & permanentis. Hæc subdividitur in gratiam

sancti-

sanctificantem vel justificantem, virtutes infusas & dona Spiritus sancti. *Sanctificans* dicitur illa gratia, qua homo fit justus formaliter: *Virtus infusa* est, quæ naturæ viribus acquiri nequit, sed a solo Deo infunditur, estque vel theologica vel moralis: *Donum Spiritus Sancti* vocatur habitus supernaturalis, quo quis proprie disponitur, ut a S. Spiritu ad actionem quandam præstantissimam sibi utilem eliciendam moveatur.

Septem numerantur hujusmodi, quorum tria, scilicet *donum sapientiæ, intellectus* & *scientiæ* ad facultatem intelligendi, quatuor alia, nempe *donum consilii, pietatis, fortitudinis* & *timoris* ad voluntatem spectant.

152. *Dico IV.* Gratia, videlicet actualis, *ratione diversi respectus ad liberum consensum* dividitur 1*mo* in gratiam excitantem & adjuvantem, quarum mentionem facit Trid. Seff. 6. C. 6. Aug. L. 2. de pec. mer. Cap. 18. Item in gratiam operantem & cooperantem, quarum ex Apostolo meminit Aug. lib. de gr. & lib. arb. C. 7. Denique in gratiam prævenientem, comitantem & subsequentem, quas notat Trid. Seff. 6. C. 16.

Gratia *excitans*, *operans* & *præveniens* consistit tum in illustratione intellectus, tum in voluntatis motione, quas Deus in nobis, physice quidem, non tamen moraliter & libere agentibus, atque hinc sine nobis excitat, ut bene velimus & bene agamus.

Adjuvans, *cooperans* & *comitans* consistit in auxilio supernaturali, quo Deus nobiscum libere agentibus ad omnes & singulos actus supernaturales liberos concurrit & influit. Huc etiam ab aliis reducitur gratia *subsequens*; ab aliis autem constituitur in auxilio divino, quo ad opus externum perficiendum, & in bono proposito perseverandum indigemus.

2*do*. In gratiam sufficientem & efficacem. *Sufficiens* pure talis & ut efficaci opposita, est illa, quæ dat quidem posse operari, sed non ipsum operari, ex defectu nempe voluntatis illam habentis, non autem ex ipsius auxilii defectu. *Efficax* est, quæ dat posse simul & operari, suumque effectum semper certo & infallibiliter assequitur. Hinc vero subdividitur in efficacem ex se & ab intrinseco, & in efficacem ab extrinseco; quod si in cir-

cum-

cumstantiarum congruitate stet, gratia vocatur congrua: si in prævisione divina, efficax ab eventu dicitur.

ARTICULUS II.

Quid & quotuplex sit naturæ humanæ status?

153. *Nota.* Nomine *status* in Jure Civili significatur personæ conditio, prout est sui vel alterius juris: in Jure Canonico ratio vivendi cum certa quadam obligatione vel immobilitate: in Theologia morali vel idem significatur, vel modus existendi in peccato vel gratia: in Theologia Scholastica vocatur a Scoto *stabilis permanentia legibus Divinæ Sapientiæ firmata.* Nomine *naturæ humanæ* intelligitur genus humanum secundum suam essentiam & facultates naturales. Per *essentiam* denotantur tum partes metaphysicæ, tum physicæ; per *facultates naturales* naturaliter debitæ & competentes potentiæ, tum internæ tum externæ, spirituales item & materiales.

154. *Dico.* Status *naturæ* est certa conditio totius generis humani, seu modus se habendi in ordine ad finem ultimum secundum Divinæ Providentiæ legem. Hinc 1*mo* extrinsece connotat legem & ordinationem Dei ad finem ultimum: 2*do* intrinsece importat vel accidentia & dispositiones, quibus homo ad eum finem consequendum juvatur: vel saltem circumstantias, quibus ab illius assecutione impeditur. Multiplex discernitur: videlicet

Status naturæ puræ præter extrinsecum connotatum status naturæ universim descriptæ dicit duplicem carentiam, 1*mam* peccati; quia homo in puris naturalibus creatus consideratur sine peccato: 2*dam* gratiæ & donorum supernaturalium, atque etiam gratuitarum perfectionum; unde ejusmodi homo foret subjectus naturæ humanæ infirmitatibus, quibus nunc subjacemus, neque ordinaretur ad visionem Dei intuitivam & supernaturalem, sed solum abstractivam & naturalem.

Status naturæ integræ nihil differt a priori, nisi quod specialem perfectionem sive naturalem sive supernaturalem, sive ab intrinseco sive ab extrinseco habeat, quæ in perfecta subjectione appetitus sensitivi ad rationem consistit

sistit, ita ut pars inferior contra superiorem moveri, aut rationem prævenire non permittatur. Quamvis enim *donum integritatis* sæpius magis diffusum & uberius sumatur, in assignata tamen perfectione præcise consistit, quatenus *naturæ puræ* integra opponitur.

Status naturæ elevatæ in eo superat naturam puram, quod dicat ordinationem ad beatitudinem supernaturalem; & consequenter gratias ac dona supernaturalia connotat, quæ ad eam disponunt aut requiruntur.

Status naturæ innocentis seu originalis justitiæ præter donum integritatis & elevationis includit duo alia; 1*mum*, gratiam sanctificantem cum virtutibus infusis: 2*dum*, immunitatem a morte, morbis reliquisque vitæ humanæ infirmitatibus ac miseriis per auxilium supernaturale vel naturale.

Status naturæ lapsæ, prout præcise opponitur statibus naturæ *puræ*, *integræ* & *elevatæ*, importat naturam obnoxiam peccato & peccati pœnis: prout autem opponitur *justitiæ originali*, & inductus est per peccatum Adami, dicit hominem reum culpæ, privatum gratia, subjectum rebellioni concupiscentiæ, morti cæterisque vitæ hujus miseriis, tanquam statutis peccato pœnis. His accedunt etiam habitus vitiosi ex frequentatione peccatorum vel propria vel aliena progenitorum contracti, aliaque, ex quibus difficultas opera honesta exercendi oritur.

Status naturæ reparatæ, *nempe per Christum* est, in quo per merita Christi liberamur a noxa peccati originalis cæterisque actualibus, restituimur gratiæ sanctificanti, & primævo illi juri ad æternam felicitatem; sic tamen, ut non omnia per peccatum Adami inflicta vulnera sanentur, sed omnes fere pœnalitates in nobis remaneant ad exercitium virtutis.

155. *Observa*. Status tres *priores* nec unquam extiterunt, nec nunc existunt: tres *posteriores* autem vel extiterunt, vel existunt. Fuit enim Adamus in statu *justitiæ originalis*: in statu naturæ *lapsæ* nascuntur omnes Adami posteri, & manent ante baptismum: demum in statu naturæ *reparatæ* sunt omnes homines per Christi merita redempti. Quæ quamvis apud Catholicos certa sint, disputatur tamen de statu justitiæ originalis cum *hæreti-*

cis:

cis: cum iisdem est controversia de possibilitate status naturæ puræ: denique nec *Catholici* quidem consentiunt circa quæstionem: utrum natura lapsa debilior sit, quam fuisset natura pura.

ARTICULUS III.

An Adamus in statu justitiæ originalis fuerit conditus?

156. NOta. *Pelagius*, apud S. Aug. Lib. de pec. or. C. 13. sic ait: *Infantes, qui nascuntur, in eo statu sunt, in quo fuit Adam ante prævaricationem*; quibus verbis non tantum negavit peccatum originale, qui capitalis illius error est, sed negavit Adamo gratiam, eumque rebellioni concupiscentiæ, doloribus, morbis ipsique morti obnoxium statuit, cum nos sine gratia & illis miseriis subjecti nascamur; qua in opinione his etiam temporibus sectatores habet *Socinianos*. Duplex autem quæstio est: 1*ma*, An Adamus habuerit unquam justitiam originalem? 2*da*, An illam primo instanti acceperit, seu in statu justitiæ originalis sit conditus seu creatus? Circa illam conspirant omnes Catholici: circa hanc teste *Suarez* nonnulli etiam Catholici a communiore sententia abeunt.

157. *Dico I.* Adamus habuit justitiam originalem. Est *de fide*, ex TRIDENT. Sess. 5. Can. 1.

Prob. Justitia originalis potissimum includit gratiam sanctificantem, subjectionem appetitus, immortalitatem corporis, & immunitatem a reliquis vitæ miseriis. Hæc vero omnia Adamo concessa fuerunt. Ergo. *Prob. min. p.* 1*ma*. Eccl. 7. v. 30. dicitur: *Fecit Deus hominem rectum*; juxta Scripturæ phrasin autem nemo, nisi justus & in gratia Dei constitutus dicitur simpliciter rectus, ut colligitur ex Cant. 1. v. 4. Job. 4. v. 7. Ps. 7 v. 11. Item ad Eph. 4. v. 23. *Renovamini spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis.* Unde S. Aug. L. de corr. & gr. c. 11. *Quid ergo, Adam non habuit gratiam? . . Tunc ergo dederat homini Deus bonam voluntatem; in illa quippe eum fecerat rectum.*

Per

Per bonam vero voluntatem sæpe ab Aug. intelligi charitatem alibi dicetur.

Prob. p. 2da. Ex S. PAULO ad Rom. 7. & TRID. Sess. 5. Can. 5. habetur, rebellionem concupiscentiæ in homine ortam esse ex peccato Adami; ergo ante peccatum non dabatur illa rebellio. Confirmat hoc S. AUG. L. 4. contr. Julian. Cap. ult. ita scribens: *Gratia Dei magna ibi erat, ubi terrenum & animale corpus bestialem libidinem non habebat.* Et apertius Lib. 2. de pecc. mer. C. 22.

Prob. p. 3tia. Sap. 2. v. 23. dicitur: *Deus creavit hominem inexterminabilem . . . Invidia autem diaboli mors introivit in orbem terrarum.* Item ad Rom. 5. v. 12. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors.* Unde Conc. Carthag. A. 418. celebratum Can. 1. ita decernit: *Placuit . . . ut quicunque dicit, Adam primum hominem mortalem factum, ita, ut sive peccaret, sive non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore exiret, non peccati merito, sed necessitate naturæ, anathema sit . . .* Cui consentit Araus. II. & Trid. Sess. 5. Can. 1. & S. Aug. L. 6. de Genes. ad Lit. C. 25.

Prob. p. 4ta. Ex Genes. 3., ubi & dolores partus Evæ, & labor ac fatigatio Adami tanquam pœnæ peccati imponuntur; immunitatem autem ab his malis tum L. 5. contr. Jul. C. 5. tum maxime L. 14. de Civ. Dei C. 26. S. Aug. explicat: *Vivebat sine ulla egestate, ita semper vivere habens in potestate. Cibus aderat, ne esuriret; potus, ne sitiret; lignum vitæ, ne illum senecta dissolveret. Nihil corruptionis in corpore vel ex corpore ullas molestias ullis ejus sensibus ingerebat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus metuebatur extrinsecus. Summa in carne sanitas, in anima tota tranquillitas. Sicut in paradiso nullus æstus aut frigus, ita in ejus habitatore nulla ex cupiditate vel timore accedebat bonæ voluntatis offensio &c.*

158. *Dico II.* Probabilius etiam Adam *creatus* est in justitia originali. *Prob.* ex iisdem argumentis, quæ allata sunt pro parte 1ma asserti prioris; quo etiam pertinet textus ex L. Sap. cit. in prob. p. 3tiæ. *Conf.* S. Aug. passim asserit, Deum se erga primos parentes gessisse,

se, sicut se gessit erga Angelos. Sed hi creati sunt cum amore casto, h. e. gratia sanctificante, ut scribit L. 12. de Civ. C. 9. *Deus Angelos cum amore, quo illi adhærent, creavit, simul in eis condens naturam & largiens gratiam.* Ergo.

Objectiones.

159. *Objic. contr. 1m.* Vix intelligi potest, qua ratione Adam peccaverit, si tam perfectus, justus & innocens fuerit. *Conf.* 1. Textus *Geneseos* aliique de morte Adami debent intelligi de morte animæ, non autem de morte corporis, ut illa verba Christi Matth. 8. & Luc. 9. *Sine mortuos sepelire mortuos.* *Conf.* 2. Plures PATRES dicunt Adamum ante peccatum non fuisse immortalem.

℞. Intellecta libertate Adami, & gratia ejus, tanquam non necessitante, cognita concipi facile potest, qui peccare potuerit. *Ad Conf.* 1. De morte, cujus in Genesi mentio facta, S. AUG. L. 1. de pecc. mer. C. 2. Pelagianis respondet: *Quid ergo respondebunt, cum legitur, hoc Deum primo homini etiam post peccatum increpando & damnando dixisse: Terra es, & in terram ibis? neque enim secundum animam, sed, quod manifestum est, secundum corpus terra erat, & morte ejusdem corporis erat iturus in terram.* *Ad Conf.* 2. ℞. PATRES solum voluisse, quod Adam non habuerit immortalitatem *naturalem*, neque etiam gratuitam illam, quæ gloriosis corporibus tribuitur.

160. *Objic. contr. 2d.* Ss. PATRES negant Adamum in primo creationis instanti jam fuisse justitia originali donatum. Nam CYPR. epist. 74. ad Pompejum probaturus, quod sanctificatio per baptismum debeat tempore præcedere plenitudinem Spiritus S. obtinendam per Confirmationem, id ostendit ab exemplo Adami, de quo ait: *Ante enim Deus eum plasmavit, & tunc insufflavit in faciem ejus flatum vitæ.* Similiter GREG. NYSS. Or. 1. in hæc verba: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, dicit Adamum esse prius factum ad imaginem secundum naturalia, post ad similitudinem secundum supernaturalia.

℞. *N. Ass. Ad Prob. D.* Dicitur Adamus ante plasmatus

ſtatus & prius ad imaginem ſecundum naturalia factus, quam inſufflaretur, aut ad ſimilitudinem ſecundum ſupernaturalia fieret, intelligendo utrobique prioritatem temporis N. Prioritatem tantum naturæ C. S. CYPRIANUS enim non facit vim in ordine temporis, ſed declarat duntaxat ordinem præſuppoſitionis, ſeu diſtinctionem inter actiones, quarum una ſupponit effectum alterius. Neque diſtinctio quæcunque, olim ex NYSSENO inter imaginem & ſimilitudinem a veteribus nonnullis aſſerta, temporis diſtantiam exigit.

Inſt. Idem pluribus exponit S. AUG. Nam L. 13. de Civ. C. 24. dicit Adamum factum eſſe in *animam viventem*, non autem in *Spiritum vivificantem*, h. e. accepiſſe vitam rationalem, non autem gratiæ. Lib. 2. de Geneſi autem C. 8. ait eundem non *fuiſſe effectum ſpiritualem*, h. e. gratia donatum, niſi poſtquam in paradiſum translatus fuit. L. de corr. & gr. C. 10. docet vitam Angelorum & hominum ita eſſe a Deo ordinatam, *ut prius in ea oſtenderet, quid poſſet eorum liberum arbitrium: deinde quid poſſet gratiæ beneficium.*

℞. In 1*mo loco* differentia hæc aſſignata eſt a S. Doctore tum ad oſtendendum, quod per *animam viventem* in L. Genes. non intelligatur Spiritus S., ut ſub initium Capitis legitur: tum ad explicandum, quod *Spiritus vivificantis* nomine non intelligatur gratia ſanctificans, ſed conditio corporis immortalis & glorioſi, ut ex eod. Cap. ſub finem habetur.

2*do loco* ſpiritalis perfectio non ſumitur pro ſola juſtitia originali, ſed pro *omnimoda felicitate* ſtatus innocentiæ, qua Adam ante ſui translationem in paradiſum non eſt potitus.

3*tio loco* ſane non ſpectatur Angelus & homo gratia deſtitutus, ſed duntaxat non ornatus *gratia perſeverantiæ*, quæ nunc homini prædeſtinato a Deo conceditur: quin, cum liberum arbitrium ad ſervandum ſalutariter præceptum haberi nequeat ſine gratiæ adjutorio, ſicut illud in textu allato diſerte aſſeritur, ſic hoc omnino ibidem ſupponitur.

QUÆRES: *An justitia originalis homini sit naturalis?*

161. *Nota.* Catholicorum concors ad hæc usque tempora sententia fuit negativa: affirmativam docuerunt *Lutherus* in C. 3. Geneseos, *Calvinus* L. 1. Instit. C. 15. *Bajus* in propositionibus pluribus damnatis, quarum in hac materia quasi compendium præfert propositio 26.: *Integritas primæ creationis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* Bajum secutus est *Jansenius* L. 1. de statu nat. pur. C. 15. 16. 17. docens gratiam Adami fuisse sequelam creationis debitam naturæ sanæ & innocenti; in quo sectatores habet *Jansenianos* omnes, & inter hos *Quesnellum* præsertim propositionibus 35. & 37. in bulla *Unigenitus* damnatis. Contra quos

162. ℞. I. Justitia originalis, seu gratia sanctificans nullatenus potest dici naturalis aut homini debita: Patet ex propositionibus Baji damnatis 21. *Humanæ naturæ sublimatio & exaltatio in consortium divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis; & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis:* item 23. & 24. Quesnelli 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ & integræ.* 37. *Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata &c.*

Prob. I. SCRIPTURA passim gratiam præcipue sanctificantem agnoscit tanquam beneficium naturam superans. Sic Ps. 8. v. 5. dicitur: *Quid est homo, quod memor es ejus, aut filius hominis, quia visitas eum? minuisti eum paulo minus ab Angelis, gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum.* 2. Petr. 1. v. 4. *Per quem maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ.* Et 1. Joann. 3. v. 1. *Videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut filii Dei nominemur & simus.* *Conf.* EX PATRIBUS Cypr. Athanasio, Chrys. Greg. Naz. Ambr. Aug. & aliis, quos referunt Bellarm. L. de gr. primi hom. C. 6. & Ripalda T. 3. L. 1. Disp. 8. sect. 3. &c.

Prob.

Prob. II. Gratia proprie dicta est donum gratuitum excludens omne meritum; sed justitia originalis seu gratia sanctificans vera est gratia; ut Jans. L. 1. de statu nat. pur. C. ult. fatetur; ergo. *Item.* Possibilia sunt dona supernaturalia & stricte gratuita, & ejusmodi sunt illa, quæ hominem reddunt Dei filium, divinitatis consortem, & Deiformem. Sed Adam per originalem justitiam ad dignitatem talem evectus est, ut PATRES passim loquuntur. Ergo.

Conf. Nec *Bajus* nec *Jansenius* discrepant in hoc errore a *Luthero* & *Calvino*, ut tamen ostendere conantur. Hi enim non adeo insani erant, ut dicerent gratiam sanctificantem esse *partem* naturæ humanæ aut *proprietatem* inseparabilem; cum eam ab homine amissam faterentur. Ergo illi non possunt se ab his distinguere dicendo, gratiam sanctificantem pertinere ad integritatem & sanitatem naturæ; cum nec Hæretici illi aliter *naturale debitum* justitiæ originalis assertum explicare potuerint.

Nec obstant testimonia ex S. Augustino afferri solita. Nam 1*mo* dum L. 11. de Civ. C. 9. & 17. L. 12. C. 1. & in Enchir. C. 11. privationem justitiæ originalis dixit *vitium naturæ & privationem naturalium*; admisit quidem justitiam originalem esse homini naturalem latiori modo, non autem proprie & stricte, cum similiter L. de præd. C. 5. dicat *habere fidem & charitatem esse naturæ hominum* etiam in statu naturæ lapsæ, alias vero L. 12. de Civ. C. 9. alibique manifeste distinguat naturam a gratia.

2*do* dum L. 1. de pecc. mer. C. 3. & in Enchir. C. 106. asserit beatitudinem æternam primo homini futuram fuisse *mercedem meriti*, nunc autem post peccatum nobis esse *donum gratiæ*; imprimis nec negavit fuisse concessam gratiam primo homini, nec ejus meritum fuisse futurum sine gratia, ut patet ex L. de corr. & gr. C. 11. *Neque ipsum Deus voluit esse sine gratia sua, quia liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Et ex Ench. loc. cit. *Sine gratia nec tunc ullum meritum esse potuisset.* Deinde post lapsum naturæ æternam vitam etiam docuit esse mercedem, ep. 105. ad Sixtum ita scribens: *Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors; ita merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna.* Denique singulares cau-

sæ, cur post peccatum beatitudinem dixerit donum gratiæ, erant; tum quia major moraliter gratia exhibetur: tum quia vires physice majores requiruntur nunc ad beatitudinem consequendam.

3*tio* dum L. 1, op. imperf. n. 29. 34. 59. docet æquitatem Dei non ferre, ut parvulo innocenti negetur *adoptio*, tanquam illi *debita*, loquitur ex suppositione naturæ elevatæ, in qua nullum est medium inter peccatum & sanctitatem seu adoptionem filiorum Dei: atque hinc arguit contra *Pelagianos*, parvulos, si peccatum non haberent, sine baptismo decedentes tanquam filios adoptivos possessuros hæreditatem cœlestem, baptismum etiam fore frustraneum.

163. Rc. II. Nec obedientia appetitus sensitivi ad rationem est naturalis homini & debita. Patet ex propositionibus Baji damnatis, 26. *Integritas primæ conditionis non fuit indebita naturæ humanæ exaltatio, sed naturalis ejus conditio.* 55. *Deus non potuisset ab initio creare talem hominem, qualis nunc nascitur*; &c.

Prob. Naturale est homini, ut *animal* est, concupiscere bonum sensibile: & naturale est eidem, ut *rationalis* est, concupiscere bonum spirituale. Sed si duo isti appetitus sibi ipsis relinquantur, non potest non oriri lucta inter utrumque & rebellio appetitus sensitivi contra rationem; quia impossibile est, ut inter tot objecta delectabilia sensibus occurrentia non sint plura spirituali bono opposita, nec appetitus sensitivus in hæc bona feratur. Ergo hæc lucta & rebellio est naturalis, & obedientia indebita.

Conf. a priori. Si voluntas *suapte natura* posset sibi subdere appetitum sensitivum, id deberet facere vel impediendo, ne motus inordinati surgant, vel extinguendo eos, postquam surrexerint, vel etiam persistentes sopiendo, ne ad objecta vetita animum inclinent ac ferant. Sed nullo ex his modo potest voluntas id præstare virtute naturali, ut patet; ergo.

Conf. a posteriori. Rebellio universalis non est contracta post peccatum ex nativa & *directa* virtute peccati; quia sicut olim ex Adami peccato in specie tantum intemperantiæ commisso orta fuisset inclinatio ad omne genus

nus objecti delectabilis, sic etiam de facto ex unico peccato specifico personali commisso illa inclinatio generalis augeretur & cresceret; quod falsitatis ab experientia convincitur. Ergo *indirecte* tantum ex virtute peccati, scilicet removente donum justitiæ originalis motus inordinatos frœnantis: directe autem ex ipsa naturæ humanæ conditione oritur rebellio universalis. *Conf. ab authoritate* S. AUGUSTINI, qui rebellionem eandem revocat ad amissionem gratiæ, & obedientiam tribuit speciali dono, ut patet ex L. 13. de Civ. C. 13. *Postquam præcepti transgressio facta est, gratia deserente divina, de suorum corporum nuditate confusi sunt.* Item L. 4. contr. Jul. & L. 3. de pecc. mer.

164. R. III. Nec mortalitas corporis, nec immunitas a vitæ miseriis fuit homini debita & naturalis. Patet ex propositionibus Baji damnatis 79.: *Immortalitas primi hominis non erat gratiæ beneficium, sed naturalis ejus conditio.* 72. *Omnes omnino . . justorum afflictiones sunt ultiones peccatorum ipsorum, unde Job & Martyres, quæ passi sunt, propter sua peccata passi sunt.* Item 26. & 73.

Prob. 1ma *pars.* Natura humana, quia *corpore* constat, componitur ex intrinsecis principiis jugiter adversum se colluctantibus, subjecta est continuæ passioni & reactioni ciborum ac potus, est alterabilis ab extrinsecis causis &c. Ergo, quia hæc omnia, seclusa speciali & miraculosa providentia, necessario inducunt mortem, suapte mortalis est. *Conf.* ex S. Aug. L. 13. de Civ. C. 20. *Qui status*, immortalitatis, *eis de ligno vitæ, quod in medio paradisi cum arbore vetita simul erat, mirabili Dei gratia præstabatur.* Et L. 1. de pecc. mer. C. 3., ubi statum immortalitatis primorum parentum comparat cum incorruptibilitate *vestium & calceorum*, quam Israelitæ in deserto experti sunt: item cum *Enochi & Eliæ* immunitate a morte; quorum neutrum ex natura rei, sed miraculoso Dei beneficio evenit.

Prob. 2da *pars.* Tum quia si homini non est debita immunitas a concupiscentiæ rebellione & morte corporis, multo minus illi debetur immunitas a reliquis malis corporeis: tum quia natura humana ex propria conditione sensitiva est & corporea, adeoque obnoxia externis agen-

tium naturalium & liberorum impressionibus; hæ autem necessario nonnunquam sensibus molestiam inferunt.

Conf. Fundamentum contrarii erroris est, quod *hominis afflictio* non possit contingere sine peccati merito. Sed hoc esse falsum patet tum ex Scriptura & Patribus, qui docent plures alios, quam ultionis, fines haberi afflictionum a Deo etiam infantibus immissarum; quales sunt *exercitatio justitiæ* & *meritum gloriæ*, quam homines in adulta ætate ex his molestiis haurire possunt: *utilitas objectiva* tum ipsius patientis, tum aliorum hominum, quibus humanæ miseriæ consideratio prodesse potest: *adimpletio muneris causæ primæ*, *recta ordinatio* & *pulchritudo providentiæ* dispensantis omnia in pondere & mensura secundum singularum rerum naturas &c. Hos fines plerosque attigit S. Aug. L. 3. de lib. arb. C. 23. assertaque ibidem contra Manichæos sibi postmodum adhuc probari scripsit L. de dono persever. C. 12. & L. 1. Retract. C. 9.

Nec obstat contr. 1*m*. Quod Conc. Araus. II. Can. 2. dicat eum *injustitiam dare Deo*, qui putat, mortem non esse pœnam peccati, & Adamum moriturum fuisse, quamvis non peccaret. 2. Quod Conc. Carth. Can. 1. & S. Aug. L. 13. de Civ. C. 15. pronuntiet, *ipsam corporis mortem nobis non lege naturæ, sed merito inflictam esse peccati*. 3. Quod homo innata inclinatione expetat beatitudinem, hæc autem cum debeat esse æterna, pugnet cum morte.

Nam ℞. *ad* 1*mum*. Injustitia hæc non fundatur in jure naturali hominis innocentis ad immortalitatem corporis, sed in *gratuita Dei promissione* de illa conservanda homini non peccanti, utpote quæ jus qualecunque tribuit, ut durante conditione innocentiæ Deus non violet immunitatem a morte, homini innocenti promissam. Unde etiam patet, non ex conditione suæ naturæ, sed ex promisso Dei beneficio Adamum, si non peccasset, non fuisse moriturum.

Ad 2*dum* ℞. Conc. Araus. & Carthag. æque ac S. Augustini mens vera fuit, mortem *de facto* non ex lege naturæ, sed ex merito solo peccati contingere; quia quamvis homo ex natura sua sit mortalis, Deus legem naturalem dispensans stabiliverat, ut homo a morte immunis foret, dum per peccatum ab hoc beneficio non excideret.

Ad

Ad 3tium ℞. Homo naturali inclinatione expetit beatitudinem, ſed naturali Dei providentia poſſibilem, conſequenter anima a corpore ſeparata, ſolum poſſidendam; unde immortalitatem corporis homini indebitam patet.

Nec *obſtat contr. 2dum.* Quod ſit contra *legem æternam* Dei & ordinem univerſitatis, ut miſeriæ homini accidant ſine prævia culpa, ut docet S. Aug. L. 3. de lib. arb. C. 9. & L. 1. ibid. C. 6. ac in Pſ. 38. & L. 7. Conf. C. 3. ℞. Hæc tantum tenere & aſſeri a S. Aug., ſi miſeriæ humanæ ſumantur ut pœnæ & vindictæ *formaliter*, non autem ſi præciſe ſpectentur ut afflictiones vel cruciatus.

2. Quod lædatur *divina providentia*, ſi homo absque culpa prematur jugo afflictionum temporalium, ut docet S. Aug. L. 9. de Civ. C. 13. L. 1. de lib. arb. C. 1. L. 3. ibid. C. 18. L. 4. contr. Jul. C. ult. & L. 1. op. imperf. contr. eund. fol. 50. ℞. Hæc aſſeri a S. Aug., dum loquitur vel de pœna æterna, vel de afflictionibus *formaliter* pœnalibus, vel de providentia præſenti, qua Deus mala corporea a prima hominis inſtitutione gratuito ablegavit & ablegare decrevit, donec ea peccato mereremur.

3. Quod, ſi homo absque peccato cruciatur, violetur *juſtitia divina*, ut S. Auguſt. docet generatim L. 2. contr. Jul. C. 10. L. 6. C. 5. & paſſim L. 1. & 2. op. imperf.; ſpeciatim vero L. 3. contr. Jul. C. 4. 5. 6. 9. Item L. de pecc. orig. C. 13. ℞. S. Aug. arguere hic contra *Pelagianos* ex ſuppoſito a ſe probato, quod parvuli ex prima conditione ſua ſint omnis mali corporei expertes, ſiquidem natura humana condita fuit ſine ſubjectione ad corporales miſerias; unde ſic recte argumentabatur: Parvuli ex prima conditione & legibus ipſi annexis non poſſunt innocentes affligi absque injuſtitia Dei. Per te, *Juliane*, innocentes ſunt, & plurimis tamen malis affliguntur; ergo eorum afflictio eſt injuſta. Hoc vero argumentum contra nos non tenere ex ipſo quæſtionis ſtatu patet.

4. Quod ſimiliter ſequatur, *clementiam divinam* deſtrui aut imminui; ut S. Aug. indicat Diſp. 1. & 2. contr. Fortunat. L. 22. C. 2. contr. Fauſt. & in Pſ. 134. ℞. Crudelitatem Deo impingere *Manichæos* his in locis docet S. Aug. ex multiplici ratione; tum quia illi inter miſerias, quibus animas innocentes ſubjici a Deo dicebant, numera-

bant peccatum: tum quia statuebant, animas a Deo destinatas æternis cruciatibus: tum quia causam immittendi miserias etiam humanas non revocabant ad Dei gloriam & animarum utilitatem, sed in vanam quandam cautionem mali Deo imminentis ex gente tenebrarum; ut proin Deus homines tantum, ut miseri essent, affligeret.

ARTICULUS IV.

An possibilis sit status naturæ puræ?

165. NOta I. Tres omnino in partes divisi sunt, qui de statu naturæ puræ aliquid enuntiarunt. *Ad 1mam* pertinent *Pelagiani*, qui non tantum possibilem hunc statum, sed reipsa etiam existere ac extitisse docuerunt. Hunc vero errorem invicte repressit S. AUG. libris præsertim contra JULIANUM.

Ad *2dam* spectant, qui eum nec extitisse unquam, nec possibilem statuunt. Inter hos *Luther.* in L. 3. Genes. dixit, justitiam originalem homini tam naturalem esse, ac naturale est oculo, ut videat lumen. *Calvinus* L. 1. Instit. C. 15. §. 1. & L. 2. C. 1. §. 6. eandem repetit ex attributis Dei: similis sensus fuit *Baji* in pluribus propositionibus eade re damnatis; a quo non dissensit *Jansen.*, quamvis vocabula mutarit. Nec alia, quam quæ *Iprensis* præformavit, argumenta afferunt Catholici quidam Doctores, qui salva, quam Ecclesiæ debent, reverentia conantur statum memoratum inter impossibilia rejicere.

3tiam maximamque conflant *reliqui Catholici*, existentiam quidem negantes, sed passim asserentes hujus status possibilitatem; quamvis nonnulla sit inter eos adhuc dissensio tum ex parte virium naturæ puræ, tum ex parte auxilii naturalis illi naturæ debiti.

166. *Dico.* Status *naturæ puræ* est possibilis, & nulla ex parte repugnat. Patet ex propositionibus Baji damnatis 21. 26. 55. 78. & 79. &c.

Prob. Possibilem esse statum *naturæ puræ* est creari posse hominem cum perfectione sua *essentiali* omnibusque facultatibus & accidentibus *connaturalibus*, atque concursu divinæ providentiæ naturaliter illis debito; ac

præ-

præterea sint *bono* vel *malo* naturæ superaddito, h. e. sine elevatione ad beatitudinem supernaturalem donisque supernaturalibus ex una parte, ex altera autem etiam sine peccato originali vel alio, pœnisque ei debitis & præternaturalibus. Atqui hominem sic creari posse non repugnat; ergo.

Prob. min. Hominem sic creari non repugnat ex parte *status*; quia in eo habetur omne, quod ad naturam humanam pertinet; nihil adest turpe, inhonestum aut vitii; nihil deesset, nisi gratuitum & indebitum: nec ex parte *hominis*; quia capax est ex nativis & intrinsecis suis principiis non minus doloris & tristitiæ ac gaudii & voluptatis; absente gratia & elevatione non habet defectum alicujus debiti & naturalis; gauderet naturali suo judicio, libertate aliisque facultatibus, quibus posset se ipsum excolere & debitum finem assequi: nec ex parte *Dei*; quia non repugnat ulli divino attributo.

Conf. S. Aug. agens contra *Manichæos* & Deum liberaturus ab eorum blasphemia, qua illi creatorem tanquam auctorem mali vituperabant ob *ignorantiam* & difficultatem seu *concupiscentiam*, quibus subjicimur, quatuor supponit modos, quibus animæ produci & corporibus uniri possunt, quin Deus creator esset auctor peccati aut vituperandus. 1*mus* est, si ex anima peccatrice reliquæ omnes per traducem descenderent: 2*dus*, si ante peccatum præcedens singulæ animæ crearentur & unirentur corpori: 3*tius*, si omnes animæ prius alibi existentes mitterentur ad informanda corpora: 4*tus*, si ad eadem sponte sua delaberentur.

De 2do modo ita loquitur S. Doctor L. 3. de lib. arb. C. 20. *Si ergo altera anima talis esse cœpit non solum ante peccatum, sed ante omnem vitam suam, qualis alia post vitam culpabilem facta est, non parvum bonum habet, unde creatori suo gratias agat; quia ipse ortus ejus & inchoatio quovis perfecto opere est melior. Non enim mediocria bona sunt, non solum, quod anima est, qua natura jam omne corpus præcedit; sed etiam quod facultatem habet, ut adjuvante creatore seipsam excolat, & pio studio possit omnes acquirere & capere virtutes: per quas & a difficultate cruciante & ab ignorantia cæcante liberetur. Quodsi ita est, non erit nascentibus animis*

ignoran-

ignorantia & difficultas supplicium peccati, sed proficiendi admonitio & perfectionis exordium. Non enim ante omne meritum boni operis parum est accepisse naturale judicium, quo sapientiam præponat errori & quietem difficultati, ut ad hæc non nascendo, sed studendo perveniat.

Constat autem hanc hypothesin 1. esse eandem cum statu naturæ *puræ*: 2. suppositam fuisse a S. Aug. tanquam possibilem, cum ea ad Manichæos refellendos eodem L. C. 21. & 22. utatur, illique vim magnam inesse alibi testetur: 3. nullatenus repugnare perfectionibus divinis; cum in ea haberet anima non parvum bonum, unde creatori suo gratias ageret; se ipsam excolere ac virtutes acquirere posset; & ignorantia ac difficultas non forent supplicium peccati, sed proficiendi admonitio & perfectionis exordium, quæ ipsa verba sunt S. Doctoris.

167. *Excipit* Jansenius, & *imo* dicit, S. Augustinum retractasse, quæ scripserat loco laudato, cum ep. 28. ad Hier. de pœnis parvulorum, quarum præcipuæ sunt ignorantia & concupiscentia, hæc enuntiet: *Ego quidem de pænis parvulorum, quas in hac vita patiuntur, dixi aliquid in libris illis de libero arbitrio: quod quale sit, & cur mihi in ista, quam habemus in manibus, quæstione non sufficiat, indicabo.*

168. R. Alia omnia ex ipso S. Aug. discimus; nam L. 1. Retract. C. 9. ait: *Etiamsi ignorantia & difficultas essent hominis primordia naturalia, nec sit culpandus, sed potius laudandus esset Deus, sicut in eodem libro 3tio* (de lib. arb.) *disputavimus.* Hoc ipsum repetit L. de *dono persev.* C. 11.; utrobique tamen addit, hanc disputationem valere contra *Manichæos*, non autem contra *Pelagianos*, licet utrique peccatum originale negarent, sed ex diversis principiis. Contra illos enim, qui Deum auctorem omnium malorum faciebant, & authoritatem quidem V. Testamenti negabant, Novi autem testimonia eludebant, agendum erat variis rationibus & *hypothesibus*, ex quibus efficeret Deum non esse auctorem mali, quamvis ignorantia & difficultas essent naturæ primordia: contra hos autem, qui ignorantiam, aliasque miserias naturæ primordia statuebant, ut eas negarent esse peccati pœnas, his armis uti non poterat, ideoque eos impugnat ex præsenti

rerum

rerum statu ac ordine, atque ex Scripturis universis, quas *Pelagiani* admiserunt.

Unde ratio elucescit, quare verba superius relata ad Hier. scripserit; siquidem etiam ibidem unice contendit, quod, ubi dixerat *pœnas parvulorum* a Deo aliis bonis compensari, in statu præsenti intelligatur duntaxat de iis parvulis, qui vel martyrium pro Christo subeunt, vel baptismum obtinent.

2do. Hypothesin allatam esse diversam a statu *puræ naturæ*; tum quia supponit peccatum, ut patet ex C. 19. & 23. ubi mentionem facit de peccato Adami: tum quia supponit gratiam, ut patet ex verbis: *adjuvante creatore seipsam excolat, & pio studio possit omnes acquirere virtutes;* & ex doctrina ejusdem alibi sæpius data, quod concupiscentia & ignorantia nequeat vinci nisi gratia supernaturali.

℟. *N. ass.* cum utraque ratione. Patet enim ex verbis relatis 1*mo* non supponi hic peccatum, cum dicatur: *non solum ante peccatum, sed ante omnem vitam suam;* Et, *ignorantia ac difficultas essent primordia naturalia, non supplicium peccati.* Quod igitur de peccato Adami refertur, non ad hanc, sed aliam hypothesin pertinet. Neque 2*do* supponi gratiam saltem *proprie* dictam & supernaturalem, ostendunt verba, queis dicitur anima ejusmodi *accipere naturale judicium*, h. e. dictamen rationis, *quo sapientiam præponat errori & quietem difficultati.* Hinc per *adjutorium creatoris*, *virtutes*, & quarum mentio C. 22. fit, *dilectionem* ac *beatitudinem* intelliguntur auxilia, virtutes, amor & beatitudo (nisi hæc postrema referantur ad 3*tium modum*) non supernaturalis, sed naturalis tantum ordinis. Quæ vero S. AUG. alibi de victoria concupiscentiæ dicit, alibi examinabuntur, nec ad hypothesin hic propositam, sed ad statum naturæ præsentem pertinent.

3tio. Eandem hypothesin afferri, licet *falsa* esset & *impossibilis*, sicut eod. L. C. 16. in hypothesi falsa, quod necessitemur ad peccandum, contendit S. Aug. nihilominus Deum esse laudandum.

℟. Hypothesis data nec falsa est *ex se*, ut supr. ostensum, nec *falsa & impossibilis* est æstimata a S. Doctore;

tum

tum quia hoc nonnisi temere asseritur: tum quia ex ante dictis constat, eam omni ex parte possibilem ab eodem esse admissam: tum quia si hæc hypothesis fuisset æstimata impossibilis ratione repugnantiæ, scilicet cum æquitate divina, nec potuisset dici Deus in ea non culpandus, sed laudandus, nec S. Augustinus expedivisset se a difficultate *Manichaorum*, qui opponebant ignorantiam & difficultatem non posse nisi a malo principio oriri.

De alia hypothesi ex C. 16. allata discrimen est, quod hæc non tam hypothesis fuerit, sed *argumentum ad hominem* & dilemma conflatum ex hypothesi impossibili a Manichæis assertа; unde etiam absolute non asserit Deum in hac hypoth. esse laudandum, sed tantum concludit ex 2. principiis, quorum neutrum verum esse poterat, sed tamen alterutrum a *Manichæis* erat admittendum. Sic enim arguebat S. Aug.: In hypothesi naturalis necessitatis admissa vel homo vituperari potest & culpari ut peccator, vel non? si *primum*; in tantum erit peccator, in quantum se avertit a creatore, atque adeo tunc laudandus erit creator, a quo averti debet, qui vituperatur ut peccator: si *alterum*; jam homo non peccabit, & nihil erit, cur illius creator reprehendatur. In nostra vero hypothesi *absolute* & ex propria sententia affirmat Deum esse laudandum, neque id evincit ex falsis principiis, sed ex ipsa ignorantiæ ac difficultatis natura.

4to. Additur, S. Doctorem revincere *Manichæos* ex illorum hypothesi, nihilque diserte addere de gratia supernaturali, quia illi cum Manichæis non erat controversia de gratia, sed natura mali; quamvis cæteroquin illi certum fuerit, nec primum hominem nulla adversus se carnis pugna tentatum potuisse sine gratia in accepta justitia perseverare, ut liquet ex L. de don. persev. C. 12. n. 30. Et S. Thomas in Compend. Theol. C. 186. manifeste docet, non absque gratia Dei contineri posse inferiorem partem rationi rebellem.

℞. *Inprimis* male dicitur hæc hypothesis fuisse propria *Manichæorum*; cum 3tia & 4ta hypothesis non minus eorum errori de malo rerum principio congruat, ac 2da; S. Aug. autem de omnibus 4tuor C. 21. dicat: *Harum quatuor de anima sententiarum... nullam temere affirmare oportebit.* Idem *deinde* non ex allata tantum ratione nullam facit mentionem gratiæ supernaturalis, sed quia exi-

stima-

stimabat non aliud auxilium nisi naturalis ordinis in ea hypothesi requiri, ut satis luculenter insinuat, dum animæ illi *naturale judicium & facultatem* tribuit, *qua seipsam excolat, & pio studio possit acquirere & capere virtutes.*

Quod *denique* S. AUG. alibi requirat *supernaturalem gratiam* ad perseverandum, non officit præsenti systemati; tum quod in alio naturæ statu non tantum supernaturalis gratia quæcunque, sed plane singularis requiratur: tum quod hic non examinetur, quodnam auxilium postuletur ad statum *naturæ puræ* penitus consummandum, sed constituendum duntaxat in ejus ortu; unde S. Doctor C. 20. ait: *Quanquam enim in ignorantia & difficultate* anima *nata sit, non tamen permanendum in eo, quod nata est, aliqua necessitate comprimitur.* Posset autem in data hypothesi saltem ad perseverantiam admitti auxilium *philosophice* supernaturale & quoad modum.

Laudata D. THOMÆ authoritas *postremo* nihil quoque evincit, utpote de institutione Adami enuntians, cum nos de *natura pura* loquamur: de qua manifesta sunt Doctoris Angelici pro nobis testimonia. Nam in 1. Dist. 31. q. 1. a. 2. ad 3. sic loquitur: *Poterat Deus a principio, quando hominem condidit, etiam alium hominem ex limo terræ formare, quem & in conditione suæ naturæ relinqueret, ut scilicet mortalis & passibilis esset, & pugnam concupiscentiæ ad rationem sentiens; in quo nihil humanæ naturæ derogatur, quia hoc in naturæ principiis consequitur.* Statum autem naturæ hujus non involvere gratiam, patet ex ejusdem ANGELICI ratione, qua tum hic, tum alibi sæpius utitur, videlicet quod integritas & justitia primi hominis non fuerit secundum naturam, sed supernaturale donum gratiæ.

Vide ibid. q. 1. a. 1. Item de malo q. 4. a. 1. Et in Summ. p. 1. q. 5. a. 1. Denique contra Gentes L. 4. C. 52., ubi hoc non ut verum duntaxat, sed ut certissimum secundum fidei doctrinam tradit.

Objectiones.

169. *Objic. I.* Homo creari nequit sine ordinatione ad finem ultimum; sed finis ultimus est *clara Dei visio*; quia extra hanc nihil est, quod hominem vere beatum red-

dere

dere possit, ut ait S. Aug. L. 1. Conf. C. 1. *Fecisti nos ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te.* Ergo homo sine ordinatione ad claram Dei visionem, & hinc in statu naturæ puræ creari non potest.

℞. D. M. Nequit creari sine ordinatione ad finem ultimum saltem naturalem C. Ad finem ultimum supernaturalem, consistentem in visione Dei & amore beatifico huic visioni proportionato N. Finis autem ultimus naturæ puræ conveniens est *beatitudo naturalis*, quæ 4tuor partes sive conditiones complectitur: nempe 1. Quod homo post vitam innocenter actam habeat cognitionem Dei abstractivam in suo genere claram & perfectam, ex qua resultet amor Dei naturalis, etiam suo in genere perfectus. 2. Quod careat omni peccato; unde parvuli in originali decedentes nequidem naturali beatitudine fruuntur. 3. Quod excludatur omnis dolor, tristitia, anxietas &c. 4. Quod hæc beatitudo sit perpetua, & certitudinem possessori suo afferat.

Ad rationem ℞. similiter, nisi forte probabilius dicatur, S. Augustinum locutum esse de statu naturæ *elevatæ* moderno, in quo per fidem cognoscimus possibilem esse visionem Dei.

Inst. 1. S. Aug. frequenter reprehendit *Pelagianos*, quod dicerent infantes nasci in statu naturæ *puræ*, & tamen excludi a *regno cœlorum*, si morerentur sine baptismo; atque hinc docebat Dei visionem esse connaturaliter debitam creaturæ rationali.

℞. D. Reprehendit *Pelagianos*, supponentes ordinationem parvulorum ad beatitudinem supernaturalem & peccati omnis absentiam, & eatenus statum naturæ puræ admittentes C. Absolutum ex omni parte statum puræ naturæ nobiscum admittentes ac supponentes N. Urgebat sane argumentum S. Doctoris; cum enim *Pelagiani* parvulis ordinationem ad visionem Dei tribuerent, eoquod hos dicerent suscepto baptismo participes futuros regni cœlorum: ipse vero eos convicisset, in ejusmodi ordine nec esse medium inter *peccatum & sanctitatem* seu adoptionem filiorum Dei, nec medium inter *cœlestem beatitudinem & damnationem*; recte contra eosdem tum ex ostensis tum ex concessis est argumentatus, qui admissa ordinatione ad

visio-

visionem Dei & parvulorum immunitate a peccatis, hos tamen excludi dicebant a regno cœlorum, & ulla pœna affici negabant. Quam vero nos ab his omnibus sumus longissime remoti, tam parum etiam nobis hæc omnis argumentatio obest.

Inst. 2. Juxta S. Aug. Deus absque injustitiæ labe non posset creaturæ rationali *innocenti* regnum cœlorum denegare; ergo cum hoc in natura pura non ordinata ad supernaturalem beatitudinem faceret, hic status tanquam justitiæ divinæ repugnans non est possibilis.

℞. *N. Cons.* Disparitas patet ex modo dictis; quia loquitur etiam hic S. Aug. de præsenti rerum statu & ex supposito naturæ ad *finem supernaturalem* gratuito ordinatæ. Hac autem facta suppositione clarum est, regnum cœlorum esse communem omnium hominum patriam, hæreditatem & patrimonium, atque hinc exclusionem ab eo regno habere se instar exilii & pœnæ gravioris, quam Deus justus nulli *innocenti* infligere potest; quod ipsum argumentum est, quod L. 3. contr Jul. C. 12. & serm. 14. de verb. Ap. aperte urget. Sicut vero nullibi hæc contendit probare in statu naturæ quocunque, sic etiam in statu præsertim *natura pura*, quem nos ponimus, non tenent.

Inst. 3. *Pelagiani* statum naturæ puræ non tantum possibilem, sed existentem asserebant: imo eum ab illis in scholas Catholicas invectum ait *Jansenius*; ergo male dicitur Aug. arguisse in hypothesi ordinationis supernaturalis; quia sic perpetuo laborasset vitio petitionis principii.

℞. A Pelagianis statum naturæ puræ admissum non esse absolutum *ex omni parte*, sed tantum ex ea, qua gratiam & peccatum adesse negabant. Cæterum inter plurimas a *Jansenio* in Scholasticos conjectas calumnias hæc etiam una est, qua dixit puræ naturæ systema acceptum esse in scholas Catholicas a *Pelagio*. Præcipuum siquidem caput hujus systematis a Scholasticis recte ponitur in negata ordinatione ad *finem supernaturalem*; tum quia hac asserta penitus negari non potest gratia, utpote medium unicum ad hunc finem requisitum; tum quia ea etiam posita potest saltem ad tempus abesse gratia, ut Theologi supponunt, qui Adamum in gratia conditum negant.

Porro non intervenisse in argumento S. Aug. *petitionem principii* constat; partim quia S. Doctor sæpius ex

P Scriptu-

Scriptura & traditione probaverat dari nunc ordinationem supernaturalem: partim quia Pelagiani eam admiserant, ut s. d. & habetur serm. 14. de verb. Apost. Qui autem vel probat, quod supponit, vel ab adversario concessum assumit, non laborat vitio petitionis principii.

Inst. 4. Homo creari nequit sine ordinatione ad id, quod *naturaliter* appetit, ex S. Aug. L. 13. de Trin. C. 8. est beatitudo: vera autem & solida hominis beatitudo consistit in visione Dei; ergo.

℞. *D. 1m. p. min.* Id, quod homo naturaliter appetit, est beatitudo in communi C. est beatitudo in particulari, *subd.* quod appetit naturaliter, h. e. ad quod appetendum & desiderandum impellit ipsa natura hominem, supposita revelatione de vera & solida hominis beatitudine & ejus promissione C. h. e. ad quod impellit etiam non supposita hac revelatione & promissione N. S. Aug. l. c. C. 3. docet omnes homines *naturaliter* velle esse beatos. C. 4. inquirit, unde existat de ipsa beatitudine tanta diversitas voluntatum. C. 6. respondet id esse ob pravitatem generis humani, *qua interdum eligitur, unde magis a beata vita receditur.* C. 7. infert necessariam esse *fidem*, quæ nobis veram beatitudinem in particulari & præsenti scilicet statu proponat, nempe Dei visionem.

Inst. 5. Homo habet naturale desiderium videndi ipsam *substantiam Dei*, ut docet S. Thomas maxime L. 3. contr. Gent. C. 50. & alibi sæpius; ergo habet appetitum innatum visionis beatificæ.

℞. Habet naturale desiderium videndi substantiam Dei sub ratione causæ primæ, & quatenus præcise relucet in creaturis ut auctor naturæ, atque hinc etiam modo solis naturæ viribus congruente, seu per cognitionem abstractivam C. sub ratione objecti beatifici, & prout est auctor gloriæ, atque hinc visione intuitiva *subd.* habet hoc naturale desiderium modo supra exposito, posita revelatione & cognitione effectuum gratiæ & gloriæ C. his non suppositis, sed cognitis duntaxat effectibus naturalibus a Deo præcise ut auctore naturæ procedentibus N. Sicut enim S. Th. generatim dixerat p. 1. q. 12. a. 1. *Inest homini naturale desiderium intuendi causam, cum intuetur effectum*; sic l. s. c. etiam loquitur speciatim de Deo: *Ex co-*

gnitio-

gnitione effectuum incitatur desiderium ad cognoscendum causam, non enim quiescit sciendi desiderium naturaliter omnibus substantiis intellectualibus inditum, nisi cognitis substantiis effectuum etiam substantiam causæ cognoscant. Per hoc igitur, quod substantiæ separatæ cognoscunt omnium rerum, quarum substantias vident, esse Deum causam; non quiescit naturale desiderium in ipsis, nisi etiam ipsius Dei substantiam videant.

Hinc vero sequitur male inferri, inesse homini appetitum innatum visionis beatificæ; quia ANGELICUS manifeste loquitur de desiderio, quod cognitionem subsequitur, & sic de appetitu elicito, cum econtra innatus nihil aliud sit, quam pondus quoddam & inclinatio naturæ seu potentiæ naturalis tendentis in bonum sibi conveniens absque prævia cognitione.

Inst. 6. Homo sola duce natura appetit videre Deum; tum quia *Platonici* ponebant beatitudinem hominis in fruitione Dei: tum quia AUG. ex eo maxime urget Pelagianos negantes parvulis non baptizatis regnum cœlorum, quia eorum anima sit *imago Dei*: & ex hac ipsa ratione L. 4. C. 3. dicit hominis naturam mereri gratiam Dei; ergo.

℞. *N. A. ad rat.* 1*mam* ℞. *D.* Platonici ponebant beatitudinem in fruitione Dei per cognitionem abstractivam C. per claram & intuitivam Dei visionem *subd.* aliqui sic ponebant id edocti ex sacris litteris & sic præsupposita revelatione divina C. solo naturæ lumine id consecuti N. S. Aug. ibid. C. 11. declarat se multis adduci, ut credat *Platonem* Moysis libros legisse; in his autem, nempe Exod. 33. fit mentio visionis Dei intuitivæ. *Ad rat.* 2*dam* & quidem *text.* 1. redit responsio data, nempe S. Augustinum recte hæc urgere contra *Pelagianos*, & ab exclusione imaginis Dei a vita æterna probare in parvulis peccatum originale, cum illi faterentur vitam æternam nobis revelatam & promissam.

Ad text. 2. ℞. Per illud meritum naturæ ad gratiam intelligi duntaxat capacitatem, quam homo ut rationalis & *imago Dei* habet ad gratiam, non autem lapis, lignum aut pecus. En ipsa verba August. ni Julianum alloquentis: *Bonam dices hominum naturam, quæ talis gratiæ opitulationem meretur. Quod gratanter audirem, si hoc propterea, quia rationalis creatura est, diceres. Neque*

enim gratia Dei per J. C. D. N. lapidibus aut lignis pecoribusque præstatur, sed quia imago Dei est, meretur hanc gratiam: non tamen, ut ejus bona voluntas possit procedere præter gratiam, ne vel ipsam prior det, ut retribuatur illi, ac sic gratia jam non sit gratia, dum non datur gratuita, sed redditur debita.

Inst. 7. Natura humana in puris naturalibus condita frustra ordinata foret ad beatitudinem naturalem; ergo. *Prob. Ant.* 1. Quia beatitudinem illam assequi non posset; cum S. Aug. L. 10. de Civ. C. 2. & 11. aperte pronuntiet neque sine gratia obtineri posse beatitudinem illam naturalem, quam Platonici statuebant in contemplatione Dei. 2. Quia beatitudo hæc in abstractiva solum cognitione consistens non haberet reliquas proprietates beatitudinis.

℞. *N. A. cum 1m. prob.* Natura enim pura tum physice tum moraliter posset mereri beatitudinem naturalem per bona opera naturalia; ut mox dicetur. S. Augustinus loquitur de natura *lapsa* & peccato corrupta; nos autem de natura *pura & innocente*. *Ad 2d. prob. N. ass.* Nam non repugnat, ut intra latitudinem cognitionis *abstractivæ* detur aliqua tam clara & perfecta, quæ per se moraliter saltem necessitet voluntatem ad inhærendum Deo per amorem ipsius naturalem; item quæ conjuncta cum speciali Dei protectione extrinseca peccatum omne & proximam peccandi potentiam excludat. Nec repugnat, ut Deus hominem in *pura natura conditum* post vitam innocenter actam transferat aliquem in locum, ubi illa cognitione & protectione perpetuo fruatur, ac una reddatur certus de hujus perpetuitate status.

Quibus positis partes vel conditiones beatitudinis supra requisitæ adsunt. Neque timenda hic est *inquietudo* aliqua ob carentiam beatitudinis perfectioris, qua fruuntur beati in cœlo; vel enim naturaliter beatus hanc non suspicatur esse possibilem, vel certo judicat eam sibi non deberi: unde aut nullo aut inefficaci solum & conditionato ejus desiderio tenebitur, quod sicut se habet per modum simplicis cujusdam velleitatis, sic naturale gaudium & quietem non turbat.

Inst. 8. Dici nequit, quod homo eam solum consequatur *in anima*; cum totum nullum pro fine ultimo ha-

beat bonum solius partis, sed totius: nec quod eam consequatur simul etiam *in corpore*; cum in corpore naturaliter obtineri nequeat beatitudo naturalis, eoquod ad corporis beatitudinem necessaria sit ejus resurrectio, quæ est supernaturalis, & hinc cum statu naturæ puræ concinnari nequit.

℟. Utrumque esse probabile. Qui 1mum tenent, contendunt resurrectionem esse proprie & *stricte supernaturalem*, ideoque homini in natura pura prorsus indebitam: ad argum. vero respondent hoc esse intelligendum de toto *partes similes* habente, non autem de eo, quod unam partem mortalem, aliam immortalem complectitur, uti in homine accidit, cujus pars immortalis, scilicet anima, est nobilissima & toto præstantior. Rationem dant; quia finis naturalis totius hominis est naturalis beatitudo naturaliter obtinenda; sed naturaliter obtineri nequit nisi in sola anima, quæ una cognitionis & amoris Dei capax est; ergo.

Qui 2dum tuentur, dicunt resurrectionem corporum esse *minus stricte supernaturalem*, h. e. supernaturalem quidem ex parte principii; quia nulla causa secunda naturaliter, sed solus Deus potest esse principium activum hujus resurrectionis: naturalem vero ex parte termini; quia resurrectio terminatur solum ad effectum intrinsece naturalem, nempe compositionem totius hominis & vitam naturalem. Quod autem hoc modo supernaturale est, non semper est supra naturæ exigentiam, ut patet in *creatione mundi*; imo potest esse secundum exigentiam, ut liquet in creatione animæ rationalis ad exigentiam materiæ dispositæ. Hoc posito dicunt resurrectionem corporum non esse supra, sed juxta exigentiam animæ rationalis tanquam formæ corporis in suo termino constitutæ, ideoque ipsi naturaliter debitam esse æque, ac ipsi beatitudo sua debetur. Porro huic opinioni non obest, quod sic immortalitas corporis foret debita naturæ puræ; nam quod hic conceditur, spectat ad statum termini.

170. *Obj. II.* Non potest creari homo sine notitia & amore veritatis, sine amore justitiæ, sine amore ipsius Dei, quia hæc sunt media ad obtinendum finem ultimum hominis. Sed in statu naturæ puræ hi amores haberi nequeunt; tum quia S. Aug. variis in locis requirit gratiam

supernaturalem: tum quia distinctio duplicis amoris naturalis & supernaturalis juxta *Jansenium* conficta est.

℞. AUGUSTINUS loquitur, ut solet, de virtutibus *æternæ vitæ* meritoriis, quas unas virtutum nomine censendas esse docet pluribus in locis & maxime L. 4. cont. Julian. C 3 Fundamentum autem distinctionis inter amorem Dei *naturalem* & *supernaturalem* habetur ex ep. ad Rom. C. 1. v 20 ubi Apostolus docet gentiles naturali rationis lumine *cognovisse* Deum: C. 2. v. 14. autem affirmat Gentes, quæ legem non habebant, naturaliter *fecisse* ea, quæ legis erant. Adde, quod Paulus C. 1. v. 21. & seqq. dicat Gentiles *inexcusabiles* esse, eoquod cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed *coluerunt* & servierunt creaturæ potius quam Creatori; juxta S. AUG. autem ep. 120. C. 18. *Pietas cultus Dei est, nec colitur ille nisi amando.* Item ex Araus. II. C n. 25. & Trid. sess. 6. Can. 3. quæ dum definiunt *auxilium Spiritus S.* necessarium esse ad diligendum Deum, non id absolute & ad diligendum quomodocunque dicunt, sed addunt: *sicut oportet ad salutem*, vel: *sicut oportet, ut justificationis gratia conferatur.* Hæc autem limitatio foret frustranea, nisi alius amor Dei possibilis foret. Unde a Pontificibus damnata est propositio Baji 34.

Inst. 1. Nequit homo creari sine facultate amandi Deum propter se, seu *amoris casti* & *recti*; sed talis nequit haberi sine magna & proprie dicta gratia, ut affirmat Aug. L. 5. contr. Jul. C. 3.; ergo. *Conf.* Capitalis *Pelagianorum* error fuerat posse amorem castum haberi naturæ viribus, & de hoc illos inter & Catholicos concertationem fuisse testatur Aug. L. de gr. & lib. arb. C. 18. attamen L. de nat. & gr. C. 2. ait sine gratia Christi nihil recti facere etiam eos, qui fide Christi destituti naturaliter faciunt, quæ recta sunt.

℞. *D. min.* Amor castus & rectus supernaturalis ac meritorius vitæ æternæ haberi nequit sine gratia proprie dicta C. naturalis N. *Ad Conf.* ℞. Controversiam fuisse de charitate *supernaturali* & *meritoria*, ut vel ex ipsis locis objectis manifestum est. Apertius id ipsum declarat l. c. *Natura humani generis ex illius prævaricatoris carne procreata, si potest sibi sufficere ad implendam legem perficiendamque justitiam, de præmio debet esse secura, hoc est, de vita æterna.*

Inst.

Inst. 2. Ipsi *gentiles Philosophi* agnoverunt amorem Dei in homine non posse nasci sine magno Dei beneficio & gratia; quam eorum sententiam approbavit Aug. L. 8. de Civ. C, 5. 9. 10. &c.; ergo.

℞. *Philosophorum* sensus erat amorem illum ac Philosophiam aliaque id genus non posse haberi sine beneficio intra ordinem naturalem contento ac providentia quadam *speciali*; quæ tamen naturæ limites non excedat. Atque hæc responsio vel ipso Jansenio, qui objectionem movit, arbitro tenebit, cum idem L. 1. de statu nat. pur. C. 13. dicat *Philosophos ethnicos nihil omnino de elevatione naturæ ad statum supernaturalem disseruisse aut cognovisse.* Unde & S. Aug. approbatio huc pertinet. Dum is ibidem alibique ait, gratiam ejusque suavitatem debere nobis dari, ut diligamus Deum; intelligit, ut diligamus *perfectius*, quam Philosophia doceat, aut natura possit: sicut de patientia aliisque virtutibus dicit L. 22. de Civ. C. 22.

Inst. 3. Secundum doctrinam S. Augustini plurimis in locis omnis creaturæ rationalis amor vel est *charitas*, h. e. amor Dei propter se diffusus in cordibus nostris per Spiritum S., vel *cupiditas*, h. e. amor, quo creatura rationalis vitiatur & corrumpitur; ergo nullus amor naturalis Dei propter se est possibilis.

℞. S. Augustinum per *charitatem*, quam opponit *cupiditati* vitiosæ, non semper intelligere amorem Dei propter se & super omnia dilecti, sed amorem boni & honesti ut talis, quemadmodum ait L. 2. ad Bonif. C. 9. *Quid est boni cupiditas, nisi charitas?* Sufficiat interim damnata *Baji* propositio 38., cui consimiles sunt plures in *Quesnello* condemnatæ.

Inst. 4. Homini debetur de facto *gratia sufficiens* ad implendum præceptum supernaturale, & tamen juxta omnes hoc auxilium est supernaturale; ergo non est contra doni supernaturalis rationem, quod sit naturæ debitum.

℞. D. *Gratia sufficiens* homini debetur debito fundato in natura rationali secundum se, vel in gratia minus proprie tali, qualis dicitur illa, qua creati sumus N. debito fundato in gratia priore stricte tali & naturæ omnino

indebita C. 1*mus* sensus aperte coincidit cum sensu Lutheri, qui gratiam dixit naturæ debitam, ut lumen debetur oculo: 2*dus* est Catholicorum, juxta quos gratia sufficiens vel in se vel in prima sui origine semper est gratuita & naturæ prorsus indebita; cum debeatur vel illi, in quo aliquod *meritum* ex gratia priore & indebita elicitum præcessit: vel homini justificato ad *perseverandum*, in quo justificatio & perseverantia sumit initium a gratia omnem naturæ exigentiam prævertente: vel illis omnibus, quibus eam Deus *promisit* & supernaturalium actuum exercitium præcepit, ubi hæc ipsa promissio & præcepti impositio magnum & gratuitum Dei beneficium est teste Aug.

Inst. 5. *Sanctificatio* est donum supernaturale, ut omnes admittunt: nec tamen sine injustitia subtrahi potest naturæ innocenti, ut sæpius supra ex S. Aug. est dictum. Sed quod *sine injustitia* alicui subtrahi nequit, est illi aliquo pacto debitum; ergo aliquid potest esse gratiæ donum & una naturæ debitum. *Conf.* Non adhærere Deo etiam per supernaturalem dilectionem vitium est *contra naturam*, ut docet S. Aug. L. 12. de Civ. C. 1.; ergo.

℞. *D. 2d. p. ass.* *Sanctificatio* non potest sine injustitia subtrahi naturæ innocenti in præsenti providentia, ubi eam promiserat C. in alia quacunque N. Sicut Deus sanctificationem & jus ad gloriam Adamo gratis in prima sui creatione contulit, sic utrumque omnibus ejus posteris nullo peccato maculatis promisit. Hinc S. Aug. sæpe & optime contra *Julianum* intulit, vel parvulos sine baptismo decedentes in pœnam alicujus peccati, & quidem originalis, cum actuale per ætatem committere nequiverint, sanctificatione & beatitudine privari: vel, si omni peccato careant, Deum adversus illos injuste agere, utpote qui fidem fallat, innocentibus neget, quod ipsis se daturum promiserat. Similis autem promissio ad statum *puræ naturæ* non pertinet.

Ad Conf. D. A. Vitium est contra naturam præcise secundum se spectatam N. contra naturam ut ordinatam ad finem supernaturalem C. de postrema autem duntaxat loquitur S. Aug., quia de natura agit *in præsenti providentia* constituta.

171. *Obj-III.* Repugnat hominem innocentem naturaliter obnoxium esse illis miseriis, quas modo nonnisi in pœnam peccati patimur; sed in statu naturæ puræ homo esset obnoxius miseriis, ignorantiæ, concupiscentiæ, morbis, morti &c., quas nos in pœnam peccati subimus; ergo.

℞. *N. M.* Quæ aperte coincidit cum propositione *Baji* 55ta damnata. Nam si id, quod naturaliter debetur vel ex naturæ principiis sequitur, est *naturalis defectus*, qui ante culpam per donum gratuitum & indebitum fuit impeditus, facile intelligitur, qua ratione hoc dono per culpam amisso naturalis defectus habeat *rationem pœnæ;* siquidem tunc culpa est causa moralis, cur idem defectus redeat in pœnam, qui ante per gratuitum & indebitum donum impediebatur. Sic si homini plebejo ad nobilitatem prius gratia principis evecto postea in justam sceleris commissi vindictam nobilitatis insignia rursus demantur, *ignobilitas* ei incipit esse *pœna*, quæ antea fuit nascendi conditio, & sic naturaliter quodammodo debita. Simile etiam potest evenire in præmio. Si enim vir genere nobilis in pœnam perduellionis annexos nobilitati honores amiserit, postea vero propter insigne aliquod meritum priori dignitati restituatur, jam incipiet illi esse *præmium*, quod olim fuerat jure generis hæreditario debitum.

Inst. I. Juxta S. Aug. L. 1. op. imperf. *Sub Deo justo miser esse quisquam, nisi mereatur, non potest:* Et L. 3. de lib. arb. C. 9. *Si peccatis animarum detractis miseria perseverat, aut etiam peccata præcedit, recte deformari dicitur ordo atque administratio universitatis:* ergo hominem innocentem naturaliter miseriis obnoxium esse repugnat.

℞. *D. Cons.* Ergo hominem innocentem repugnat esse obnoxium miseriis ut pœnalibus, seu quas patiatur in pœnam peccati C. miseriis ut defectibus præcise creaturæ limitationem ac conditionem naturaliter consequentibus N. Adde S. Aug. in Ps. 70. dicentem, a Deo, si is supremo suo dominio & *absoluta potentia* uti velit, sine cujusquam injuria damnari, h. e. affligi malis inferni peccatum non connotantibus posse etiam justum. Quin ipsa *peccandi potentia* sæpius id testante S. Doctore magna miseria est, imo aliarum miseriarum quodam modo radix; nec

Deus tamen injustus est, quod angelos & primum hominem cum hac potentia creaverit. Cur igitur foret injustus, si cum aliis illis defectibus crearet hominem?

Inst. 2. *Philosophi* quidam *gentiles* apud S. Aug. ex sola miseriarum consideratione peccatum aliquod prævium agnoverunt: ipse vero passim contra *Pelagianos* ex hujus vitæ miseriis peccati originalis existentiam colligit; ergo videtur esse intrinseca connexio inter peccatum & miserias humanas.

℞. *N. Cons.* Certa peccati originalis existentis notitia, ut testis est L. 6. cont. Jul. C. 4. S. Augustinus, ex *una fide* haberi potest; unde vel Philosophi illi, qui teste eodem Aug. l. c. nonnullam fidei cognitionem habebant, ex principiis revelatis hanc illationem fecerunt, vel nonnisi *conjecturaliter* peccatum aliquod prævium agnovere. Usurpavit autem S. Aug. hoc quantumvis conjecturale argumentum ex Philosophorum cognitione contra *Julianum*, qui in sui erroris patrocinium vocaverat Philosophos. Idem vero hoc argumento ex miseriis contra eundem recte usus est, qui locutus fuit de miseriis in *præsenti statu* & facta hypothesi primi hominis in justitia originali conditi, ubi hæ miseriæ pœnæ sunt peccati. Hanc porro hypothesin contra *Pelagianos* fuse probaverat præsertim in Libris de pecc. mer. & contra *Julianum*.

Inst. 3. Ex S. Aug. L. 1. ad Bonif. C. 15. nefas est de opere Dei erubescere. Sed ex eod. L. 1. de nupt. C. 22. de concupiscentia erubescit homo, & in statu naturæ puræ etiam erubesceret, cum nemo nisi impudentissimus non erubescat de inordinatis concupiscentiæ motibus, ut S. Aug. *Juliano* frequenter objicit; ergo.

℞. *D. M.* Nefas est de opere Dei erubescere tanquam de defectu morali & formaliter culpabili C. tanquam de defectu physico & ad culpam non imputabili N. vel *subd.* in quantum is est opus Dei C. in quantum est opus hominis N. Inordinati concupiscentiæ motus secundum se sunt aliqua *erubescendi* materia, sicut sunt plures necessitates & aliqua officia, quibus satisfacere coram aliis quilibet honestus, licet sine peccato fiant, erubescit: si autem spectentur relative, non sunt nisi *materialiter* mali & denominative morales defectus, in statu quidem naturæ

lapsæ effectus peccati, in eodem autem & naturæ puræ principia & dispositiones peccati. Cæterum licet *ipsa potentia concupiscendi* sit opus Dei sicut potentia peccandi in creatura rationali, tamen motus concupiscentiæ inordinati non sunt opus Dei, sed hominis, cum hi ut repugnantes rationi non habeant causam efficientem, sed deficientem.

Inst. 4. Juxta S. Aug. L. 4. cont. Julian. C. 14. languor & rebellio concupiscentiæ per se mala est; cum hac vero in statu naturæ puræ conderetur homo, utpote qui in hypothesi illa S. Aug. superius a nobis statuta deberet se liberare a *difficultate cruciante*; ergo cum concupiscentiam fatetur esse malam, negat autem eam esse a peccato, sed vult esse a Deo, cum Manichæis facit Deum auctorem mali. *Conf.* S. Aug. non physicum duntaxat, sed & *morale malum* dixit concupiscentiam tum rebellem, licet sine consensu voluntatis, tum indifferentem etiam ad voluptatem licitam vel illicitam; ut patet quoad 1mum ex L. 6. cont. Julian. C. 19. quoad 2dum ex eod C. 16.

℞. *D.* S. Aug. fatetur concupiscentiam esse malam moraliter & culpabiliter N. malam duntaxat physice aut denominative, sed non formaliter moralem, & hinc inculpabiliter malam C. *Ad Conf.* Similiter sub distinctione mali materialiter vel denominative moralis & formaliter & culpabiliter talis C. M. *1mum* enim genus mali evincit tantum textus 1mus, uti verba: *Neque nulla est iniquitas:* satis arguunt, & alibi laudata S. August. doctrina certo declarat; in cujus confirmationem hæc habe ex L. 1. de nupt. & conc. C. 23. *Ipsa concupiscentia non est peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita opera non consentitur.* Idem dicendum esse de *2do*, postrema textus verba docent.

Certe mirum est *Jansenium* tanta contentione impossibilitatem naturæ puræ ex relatis principiis urgere, cum tamen vi authoritatis S. Augustini coactus L. 3. de statu nat. pur. C. 18. fateatur potuisse *hominem innocentem* concupiscentiæ obnoxium a Deo creari, dummodo simul ipsi daretur auxilium, quo concupiscentiam vincere posset. Unde jam non est audiendus amplius, dum negat hominem a Deo condi posse cum concupiscentia, sicut is nequit condi cum *habitu vitioso*; præterquam enim, quod habitus vitio-

vitiosus per se & unice inclinet ad malum, concupiscentia autem tantum per accidens, eoquod hæc ex natura operis sit tantum inclinatio ad bonum sensibile corpori proportionatum, oriatur autem ex imperfectione naturali hominis, qui plus afficitur sensibilibus, quam spiritualibus, quod ea inclinatio mentem a spiritualibus avertat; Jansenii testimonium vim hujus argumenti enervat.

Inst. 5. Saltem concupiscentia rebellis non fuisset *utilis* ad ullum bonum, imo tanquam perpetuus ad peccatum stimulus fuisset valde noxia; ergo dari nequit in statu naturæ puræ. *Conf.* Hæc concupiscentia intulisset *moralem impotentiam* servandi legem naturalem saltem diu & constanter; ratio enim, cur homo in natura lapsa diu & constanter servare legem nequeat sine gratia, assignatur a Theologis concupiscentia: in statu autem naturæ puræ nulla gratia locum habet; ergo.

℞. *N. A.* Aliquoties jam ex Aug. dictum est concupiscentiam in hoc statu fore *proficiendi admonitionem & perfectionis exordium*; addimus ex eodem, non superbiendi commonitionem: *Dum pugnatur adversus eam, periculorum suorum animus admonetur, ne securus instetur.* *Ad Conf. D.* In hoc statu locum non habet gratia ordinis theologice supernaturalis C. ordinis naturalis N.

Inst. 6. Quodcunque in hoc statu admittatur auxilium, vel fuit debitum, vel non? si 1*mum*; ergo gratis dici nequit: si 2*dum*; ergo poterit Deus illud negare, & sic hominem naturæ puræ relinquere in impotentia morali servandi legem & necessitate peccandi.

℞. Auxilium *sufficiens*, quo homo *possit* servare legem in statu puræ naturæ, est *debitum* debito vel fundato in ipsa natura vel in perfectionibus divinis, atque hinc est gratia tantum ex gratia ordinis naturalis, scilicet ex supposito, quod natura pura & innocens creetur a Deo; cum ejusmodi naturæ videatur absolute debitum *auxilium naturalis ordinis*, quo possit moraliter per aliquod tempus legem creatoris sui servare, ne scilicet necessitate moraliter ineluctabili incurrat peccatum & sine sua culpa æternam damnationem, quod infinitæ sapientiæ & bonitati repugnat.

Auxilium vero *efficax*, seu quo legem *actu* impleat, licet naturalis ordinis, est favor specialis & prorsus indebitus;

bitus; quia concesso auxilio sufficiente jam non potest peccatum & damnatio refundi in Deum, sed in hominem, qui eo auxilio uti potuisset, ac debuisset. Hinc vero explicatur, quomodo homo ejusmodi haberet potentiam moralem *inchoatam*, tanquam sibi naturaliter debitam, servandi diu & constanter legem naturalem: quia si homo per aliquod tempus, quantum moraliter potest, faciat, Deus negare non potest alteriora ordinis naturalis auxilia.

ARTICULUS V.

An natura lapsa debilior sit ad operandum bonum morale naturalis ordinis, quam esset natura pura?

172. *Dico I.* Homo in statu naturæ lapsæ vi *solius peccati originalis* non est factus *intrinsece* debilior ad bonum morale ordinis naturalis, quam esset in statu naturæ puræ. *Prob. I.* Nec assignari potest, quid homini vel ex corporis aut animæ substantia, vel ex utriusque aut alterutrius potentia naturali, vel ex aliqua forma substantiali aut accidentali, quæ naturæ humanæ connaturaliter debebatur, *detractum* sit, homoque nunc non habeat, & natura pura foret habitura. Et plerique jam concedunt diminutionem hanc non esse factam per *additionem* habitus vel qualitatis morbidæ; cum neque generentur ab aliquo actu, neque vel per se vel per accidens a Deo infundantur. *Conf.* Ex *removente prohibens* non sequitur effectus major vel minor, quam ex ipsa natura nullo prohibente sequeretur; sed *peccatum originale* solum removet id, quod in primo parente erat prohibens inordinatos motus concupiscentiæ aliasque infirmitates humanas, h. e. *justitiam originalem*: Ergo ex peccato originali nec major debilitas nec minor facultas intrinseca sequitur ad morale bonum, quam esset in natura pura nullo peccato infecta.

Prob. II. Juxta S. Aug. L. 1. Retract. C. 9. in natura pura potuit dari tanta difficultas ad bonum, quanta vi peccati originalis nunc datur in natura lapsa. Ergo major facilitas non erat naturaliter debita naturæ puræ & innocenti: atque hinc vires naturaliter debitæ per peccatum originale non sunt diminutæ. *Conf.* ex S. Th. p. 1. q. 95. a. 1. in ☉.

173. *Dico II.* Homo in statu naturæ lapsæ vi peccati originalis factus est *extrinsece* debilior ad bonum morale ordinis naturalis, quam foret in statu puræ naturæ. *Prob.* Homini in statu naturæ lapsæ seclusa gratia Christi moraliter est impossibilis observantia totius legis naturalis: homini autem in statu naturæ puræ ea est moraliter possibilis; ergo cum hoc non proveniat ab intrinseco, oritur ab extrinseco, & natura lapsa extrinsece debilior est, quam foret natura pura.

Major autem difficultas ad bonum & naturæ debilitas dupliciter potest provenire ab extrinseco: 1*mo* quidem spectando *causas extrinsecas* impedientes facultatem operandi bene, aut præbentes occasionem operandi male, *mundum* scilicet & *dæmonem*; quatenus nempe objecta concupiscentiam irritantia, exempla pravorum, morum perversitas & similia, item tentationes & infestationes copiosiora aut vehementiora sunt.

2*do.* Spectando *providentiam Dei* & auxiliorum dispensationem, quatenus hæc vel parciora sunt vel non ita congrua & valentia ad difficultatem superandam. Itaque adjutorium extrinsecum, ex cujus defectu natura fit extrinsece debilior, consistit in *speciali Dei protectione.* Hæc vero ex parte Dei est actus liber divinæ voluntatis, quo Deus decernit removere causas illas extrinsecas, vel negare illis concursum, ne tentationes & incitamenta ad malum prorsus aut saltem vehementiora oriantur: quodsi vero hæc quandoque permittat, simul ex parte intellectus & voluntatis tribuat æquipondium, nempe cognitionem naturalem motivi vehementer inclinantis ad resistentiam & naturalem hujus resistentiæ vel boni honesti amorem.

Objectiones.

174. *Objic. I.* Conc. TRID. Seff. 5. Can. I. ait, *totum Adamum per illam prævaricationis offensam secundum corpus & animam in deterius fuisse commutatum.* Conc. ARAUS. II. Can. 25. & TRID. Seff. 6. C. I. docent liberum arbitrium peccato originali fuisse *viribus attenuatum & inclinatum.* COELESTIN. I. in ep. ad Episcopos Galliæ determinans, quid contra hæreticos a Catholicis tenendum sit, affirmat in prævaricatione Adæ omnes homines *naturalem possibilitatem* & innocentiam perdidisse, & neminem

nem de profundo illius ruinæ per liberum arbitrium posse *consurgere*; ergo facta est mutatio intrinseca.

℟. CONCILIA & PONTIFEX in assertis non instituerunt comparationem inter naturam lapsam & puram, sed inter lapsam & integram; quod colligitur tum ex occasione certaminis *Pelagianos* inter & *Catholicos*, quorum primi cum infirmitates vitæ humanæ statuebant esse naturæ primordia, postremi contenderunt primum hominem habuisse justitiam originalem, eaque per peccatum amissa infirmitates illas evenisse tanquam peccati pœnas: tum ex S. AUG., qui voluntatem integram L. I. de pec. mer. C. 37. vocat *mentis valentiam*, & L. 11. de Genesi ad lit. eandem dicit *posse natura* ac *possibilitatem naturalem*; quem sensum illa CONCILIA & loquendi etiam modum PONTIFEX retinuerunt. Unde per commutationem in deterius, per attenuationem & inclinationem virium, per naturalis possibilitatis perditionem, si *intrinseca* spectentur, nihil intelligitur aliud, quam jactura donorum naturam integram & *originaliter* justam constituentium, non autem extinctio aut læsio virium *naturaliter* debitarum.

Inst. 1. Homo per peccatum originale *spoliatus* est *gratuitis* & *vulneratus* est *in naturalibus*, ut habet axioma Theologicum; ergo natura lapsa etiam intrinsece est debilior.

℟. *D. A.* Vulneratus est *in naturalibus* comparate ad naturam integram, quantum nempe vires sanas & integras homo ante peccatum originale habuerat *C.* comparate ad naturam puram, quantum nempe natura lapsa aliquid amisisset intrinsece, quod naturæ puræ connaturaliter erat debitum *N.* Homo enim recte dicitur *vulneratus in naturalibus*, quia ob ignorantiæ, malitiæ, concupiscentiæ & infirmitatis pœnas ex peccati originalis merito intellectui, voluntati & utrique appetitui sensitivo illatis debilior est, quam fuerit in statu naturæ integræ; ut explicat S. THOM. 1. 2. q. 85. a. 3., ubi cum dicit hominem destitutum esse *ordine proprio*, *quo naturaliter ordinatur ad virtutem*, non sumit ordinem proprium secundum se & physice spectatum, & in quantum est ex intrinsecis naturæ principiis, sed secundum *perfectionem*, quam habuit in statu naturæ integræ ex dono justitiæ originalis.

Inst. 2.

Inst. 2. Viator ille Luc. 10., & hinc etiam natura lapsa, est *semivivus relictus*. Hoc autem in nostra sententia explicari nequit.

℞. N. *min.* Natura enim lapsa vix ac ne vix quidem habet amplius *dimidium* illius vitæ, qua fruebatur natura integra, etsi natura lapsa nihil perdiderit de vita & viribus naturalibus. Sane ob *mortalitatem corporis*, quæ non est major in natura lapsa, quam esse posset in natura pura, dicitur nihilominus homo vulneratus in naturalibus & semivivus relictus; eccur igitur idem de ignorantia, concupiscentiæ fomite, aliisque defectibus dici nequeat?

Inst. 3. Spoliari gratuitis in hoc axiomate idem est, ac amittere bona naturæ indebita; ergo vulnerari in naturalibus idem erit, ac amittere aliquod bonum naturæ debitum.

℞. N. *Conf.* Disp. est, quia 1*mum* intelligi non potest nisi de amissione boni indebiti, cum solum bonum gratuitum sit naturæ indebitum: at 2*dum* potest duobus modis contingere vel cogitari: *imprimis* per amissionem boni naturæ debiti, vel saltem per aliquam ejus diminutionem; *deinde* per amissionem boni naturæ quidem indebiti, sed tamen antea habiti & vires ejus naturales perficientis in ordine etiam ad bonum naturale. Priore modo vulneratam esse naturam negamus, postremo concedimus: addimus etiam naturam debilitatam esse ob amissionem extrinseci.

Inst. 4. Homo in statu *naturæ puræ* nequit dici vulneratus in naturalibus ac semivivus relictus; ergo hoc plus dicit, quam hominem tantum carere donis justitiæ originalis vel naturæ integræ.

℞. N. *Conf.* Ideo enim homo in *natura pura* nequit dici vulneratus & semivivus relictus, quia vulneratio naturæ est dissolutio ordinis, qui prius inter vires superiores & inferiores fuerat; & quia metaphora etiam semivivi relicti non importat carentiam vitæ vel vigoris *simpliciter*, sed amissionem vitæ vel vigoris præhabiti. Cum itaque ille ordo, vita & vigor, qui in Adamo fuit, non præsupponatur ad naturam puram, quamvis hæc æque debilis esset quoad *vires intrinsecas*, ac est natura lapsa, homo

mo in illa nequit dici vulneratus & semivivus relictus, sed debilis & ad summum semivivus creatus. Cæterum quamvis vulneratio in naturalibus non indicet quid distinctum a spoliatione gratuitorum naturæ integræ donatorum, non frustra tamen in axiomate additur; quia *apte explicat*, quomodo & quam male hæc gratuitorum spoliatio naturam afficiat, ita ut per eam dicatur vulnus accepisse in natura; siquidem illa dona ex pacto & promissione Divina erant naturæ antecedenter unita, & quodam jure naturalibus ejus facultatibus tum quoad se, tum quoad usum propria: ictu autem peccati exinde fiat *separata*, quæ separatio vel divisio dicitur vulnus adinstar vulneris corporalis, quo partes antea continuæ ac unitæ a partibus separantur.

175. *Obj. II.* Si homo in natura pura conditus peccaret, imminueretur ejus inclinatio naturalis ad bonum; ergo & hoc accidit in natura lapsa per *peccatum originale*, & datur intrinseca debilitas major. *Conf.* Per originale natura est aversa a fine ultimo etiam *naturali;* ergo necessario est debilior ad bonum etiam naturale; quia bonitas actuum moralium pendet præcipue ex fine ultimo.

℞. Pejor omnino in hoc casu foret *naturæ puræ* conditio non ex aliis tantum hujus status capitibus, sed quia *actuale peccatum* est conversio ad creaturas, & relinquit speciem inchoativam habitus vitiosi; quorum neutrum ex originali peccato qua tali habetur; unde *N. Conf. Ad Conf. T.* vel *C. A. N. Conf.* Quia aversio præcise a fine ultimo non est aliqua *forma physica* residens in Adæ posteris, nec privatio perfectionis naturalis: sed solum moralis quædam habitudo & denominatio, reddens quidem subjectum Deo invisum, at nihil post se relinquens in natura, ratione cujus naturalis ejus perfectio dici possit imminuta.

Inst. Ex variis naturæ affectionibus intrinsecis aperte prodit se major debilitas naturæ lapsæ. Nam 1. Rebellio concupiscentiæ *regnat* de facto in carne peccati: non regnaret in statu naturæ puræ.

2. Concupiscentia in homine lapso juxta probabilem D. Thomæ est *materiale* peccati originalis; ex eo autem sequi videtur, quod habeat aliquid plus, quam in natura pura, scilicet majorem reluctantiam contra rationem, & majorem inclinationem ad bonum sensibile rationi contrarium.

3. Homo in statu naturæ puræ ex sibi debitis posset mereri apud Deum *præmium naturale*; hoc vero non posset homo lapsus.

4. Nihil obest, quominus natura lapsa amittat inclinationem naturalem ad bonum; tum quia eandem etsi connaturalem amittunt *damnati*: tum quia *beati* amittunt etiam potentiam peccandi, quantumvis connaturalem.

℞. *N. Ass. Ad prob.* 1*m*. *C. A.* Sub propria vocum significatione, *N. Cons.* quæ inferri posset. *Rebellio* proprie est vis subditi aggredientis aliquid contrarium principi: hinc cum in natura lapsa insurgat concupiscentia contra rationem, cui in statu innocentiæ fuit subjecta & mansisset subdita in nobis, nisi originale peccatum intercessisset, recte dicitur *rebellare*: non ita in natura pura ob rationem contrariam.

Ad 2*d*. *T. supp. N. seq.* Concupiscentia quoad esse physicum & reale nihil habet nunc, quod non haberet in natura pura: habet quidem plus quoad *esse morale*, nempe privationem ordinationis præhabitæ inter vires inferiores ac superiores, cum S. Thomas formale originalis peccati statuat in privatione gratiæ & justitiæ originalis; per hoc tamen, quod concupiscentiæ in natura pura deest, nihil amittit naturalium virium, aut accipit naturalis nocumenti concupiscentia in homine lapso.

Ad 3*t*. *D. cons.* Ergo debilior est natura lapsa quam pura ad merendum *C.* ad honeste præcise agendum, abstrahendo a ratione meriti *N.* *Meritum* passim requirit, ut obsequium præstetur saltem a non inimico; hoc vero in natura lapsa, præscindendo a redemptore, non haberetur: quod ipsum tamen non pertinet ad aliquod intrinsecum, sed ad extrinsecam indignitatem.

Ad 4*t*. *N. Ass. Ad prob. Disp.* est. 1*mo* in *damnatis* inclinatio ad bonum extinguitur ratione obstinationis, quæ involvit actualem deordinationem peccati, conjungiturque cum supplicio æterno sine spe veniæ; non autem eousque *connaturalis* homini est inclinatio in bonum, ut comprimi non possit per actualem a bono aversionem, præsertim ubi non est spes conjunctionis possibilis. 2*do* potestas peccandi est ita connaturalis creaturæ, ut non sit impeditiva majoris boni & finis ultimi, qui cum componi

nequeat

nequeat cum hac potentia, debet per hanc posse tolli. Aliter res habet cum inclinatione & potentia ad bonum comparate ad peccatum originale respectu naturæ, quæ adhuc in via est. Cum enim illa homini aliunde sit *connaturalis*: peccatum autem originale secundum se ei non opponatur, nec etiam adsit aliquid cum ipsa incompossibile; non est, cur debeat dici ablata vel imminuta saltem quoad habitudinem intrinsecam.

CAPUT II.

De variis circa gratiam erroribus.

Cum in disputationibus de gratia potissimum circa ejus *necessitatem*, *existentiam* & *agendi modum* versemur, res nobis maxime est cum Pelagianis, Semi-Pelagianis, Luthero, Calvino, Bajo, Jansenio & Quesnello, utpote qui ea in materia ab orthodoxa doctrina plurimum aberrarunt.

ARTICULUS I.

Quinam fuerint Auctores, Debellatores & Errores Hæresis Pelagianæ circa gratiam?

176. *Dico I. Auctor* fuit PELAGIUS, natione Britannus seu Anglus, professione monachus, ingenio fortissimo, celerrimo & acutissimo præcellens, moribus etiam pietatis laudem consecutus, & scriptis clarus, quorum præcipua sunt Liber unus de natura, Libri 4. de libero arbitrio, Libri 13. expositionum in omnes Pauli epistolas, Libellus fidei ad Innocentium, & variæ ad varios epistolæ. Errores suos præformatos ab Origene, Rufino, & Theodoro Mopsuest. Romæ spargere cœpit circa annum Christi 405. ea eloquentia & calliditate, ut plures etiam probos ac litteratos falleret, sibique adjungeret, artibus non unis ac fraudibus tum in disseminando, tum in defendendo usus.

Propugnatores hæreseos & *Discipuli* Pelagii præcipui fuerunt: CELESTIUS natione, ut conjicitur, Campanus, vitam monasticam professus & post presbyter, acerrimi ingenii homo, Pelagio vafritie non inferior, superior

rior etiam audacia, & actione potius, quam scriptis clarus:

Julianus in Apulia natus, tum ob patris memoriam tum ob egregiam, quam adolescens præ se ferebat, indolem S. Augustino primum charus, ad Eclanensem Episcopatum Junior provectus, acer ingenio, sermone eloquens, virtutis specie nomen etiam magnum adeptus, sed Episcopatu post susceptam Pelagii hæresin pulsus; contra fidem Catholicam & S. Augustinum multa scripsit, præsertim Libros 4. contra L. 1. S. Aug. de nuptiis, & Libros octo contra libros sex S. Doctoris Juliano oppositos.

Annianus natione Italus, ordine Diaconus, latinæ & græcæ linguæ peritissimus, Pelagio plurimum utilis ad emundandam sermonis in eo barbariem, S. Augustini contemptor mordax in homiliarum quarundam S. Chrysostomi edita ab eo versione latina, & S. Hieronymi oppugnator, cujus ad Ctesiphontem epistolæ aliquot libros opposuit.

177. *Dico II. Debellatores* Pelagianæ hæreseos dicuntur vel Patres in conciliis congregati, vel Patres singuli dogmatica scripta opponentes, vel summi Pontifices constitutionum decreta edentes.

Concilia in causa Pelagianorum congregata sunt 24.

I. Carthagine an. 412. Præside Aurelio, ubi Celestius anathemate damnatus appellavit sedem Apostolicam.

II. Hierosolymis an. 415. Præside Joanne Hierosol., qui cum Pelagii patronus esset, tanquam judex rejectus, & causa ad Innocentium I. Pont. max. delata fuit.

III. Diospoli, in Civitate Palæstinæ, sub finem ejusd. an. 415. Præside Eulogio Cæsariens., ubi Pelagius objecta ab Erote & Lazaro hæreseos capita ancipiti responsione exposuit, & Patribus illusit, hinc errore facti ab iis Catholicus pronuntiatus.

IV. Carthagine an. 416. Præside Aurelio.

V. Milevi in Numidia circa finem Octobr. ejusd. anni Præside Sylvano; ab utroque Pelagius & Celestius ut hæreseos auctores delati sunt ad Innocentium P. M.

VI. Carthagine sub finem ejusd. an. 416. Præside Aurelio, ubi eadem delatio repetita fuit.

VII.

VII. Romæ in Januar. an. 417. sub Innocentio. Damnata hic fuit hæresis Pelagiana cum suis auctoribus & sectatoribus.

VIII. Constantinopoli eod. anno Præside Attico contra Celestium.

IX. Antiochiæ anno eod. Præside Theodoro contra Pelagium.

X. Romæ circa initium Septemb. ejusd. an. 417. sub Zosimo P. M. ubi comparuit Celestius, allata est Pelagii epistola & fidei professio.

XI. Carthagine ineunte Novembri ejusd. anni, ubi Innocentii damnatio, sub anni initium in Pelagium Celestiumque lata, est acceptata, & litteræ ad Zosimum de causa eorundem HH. datæ fuerunt.

XII. Romæ circa medium Aprilis an. 418. sub Zosimo, ubi detecta Pelagii ac Celestii tum hæresi tum fraude, uterque repetita auctoritate damnatus est.

XIII. Carthagine Cal. Maji ejusd. anni Aurelio vocante convenerunt ex omnibus Africæ provinciis Episcopi, unde & Africanum dictum est. Hic Pelagiana hæresis rursus anathematizata, & Canones octo, in priore Synodo Carthaginensi conditi, sunt promulgati.

XIV. Carthagine medio Junii an. ejusdem similis conventus est coactus, & hinc Africanum Concilium posterius nuncupatus.

XV. Iterum Carthagine in autumno an. 418., ubi epistolæ Zosimi & damnatio Pelagianorum communi plausu excepta fuerunt. Dicitur & hoc Concilium Africanum nempe 3tium.

XVI. Etiam Carthagine an. 419. Præside Aurelio, quod nomen quoque Africani 4ti habet, & plures Canones edidisse refertur, qui in Codice Afric. Ecclesiæ notantur.

XVII. In Cilicia an. 423. adversus Julianum.

XVIII. Cpoli an. 424. in causa Episcoporum ex Italia ejectorum propter hæresin Pelagianam.

XIX. Romæ an. 425. sub Cœlestino I. P. M.

XX. Carthagine hoc vel priore anno præside Aurelio in causa Leporii, qui prius favens libellum satisfactionis dedit.

XXI. In Gallia anno & loco incerto, a quo missi Germanus Antissiodorensis & Lupus Trecensis Episcopi ad Pelagianos in Anglia debellandos.

XXII. Verolamii in Anglia an. 429., ubi duo illi Galliæ Episcopi Pelagianos convicerunt.

XXIII. Romæ an. 431. sub Cœlestino P. M., quod fuit quasi præparatio Concilii generalis.

XXIV. Ephesi an. 431. Conc. generale contra Nestorium & Celestianos, quo nomine dicebantur a Celestio, qui alias audiebant Pelagiani a Pelagio.

Patres, qui grassanti Pelagianæ hæresi scripta dogmatica opposuerunt, potissimi fuerunt S. Hieronymus, Augustinus, Orosius, Sixtus & Marius Mercator. Primo tribuitur, quod primus in aciem contra Pelagianos prodierit: secundo, quod eo præcipue duce bellum contra eos feliciter fuerit confectum. Unde posterioris hujus, nempe S. Augustini, opera contra *Pelagianos* scripta breviter recensere juvat; omissis tamen libris, quibus eorum errores, antequam vulgarentur, jam præfocasse censeri potest, quales erant Libri tres *de libero arbitrio*, Liber unus *de duabus animabus*, Libri duo *de diversis quæstionibus ad Simplicianum*. Sunt autem secundum seriem chronologicam sequentia.

Anno 412. Libri 3. ad Fl. Marcellinum *de peccatorum meritis & remissione*, in quibus peccati originalis existentiam & baptismi parvulorum necessitatem demonstrat: Pelagium adhuc commendat, eoquod ejus vita etiamnum a pluribus commendaretur. Item Liber un. ad eund. Marcellinum *de spiritu & littera*, in quo impeccantiam Pelagianorum oppugnat, & hominem sine gratia, præter legem necessaria, ad justitiam pervenire posse negat. Data etiam est hoc anno epistola 120. ad Honoratum, novos hæreticos exagitans.

Anno 413. sermo 14. de Verbis Apostoli, quo Pelagianos perstringit.

Anno

ANNO 414. epistola 89. ad Hilarium contra Pelagianos in Sicilia commorantes.

ANNO 415. Liber un. *de natura & gratia* contra Pelagii librum de natura priore anno editum, quem tacito adhuc nomine refutat, & quid de natura, quid de gratia certum sit, edocet. Item Liber un. *de Perfectione justitiæ* adversus definitiones Celestii, quam per solas naturæ vires possibilem, & ex gratia etiam in præsenti vita futuram negat. Ejus non meminit in LL. Retract., quia, cum ad Eutropium & Paulam scriptus sit, videtur ad seriem epistolarum pertinere. Scriptæ etiam hoc anno sunt epistolæ 28. & 29. ad Hieronymum, in quibus de origine animarum, & de loco Jacobi: qui offenderit in uno &c. tractatur.

AN. 416. Epistolæ 252. ad Joan. Hierof. 94. ad Hilarium Narbon. 92. ad Innocentium, quibus damnatio Pelagii in Conc. Carthaginensi & Milevitana narratur.

AN. 417. Liber un. *de gestis Pelagii* vel *Palæstinis*, ubi de Synodo Palæstina, calliditate Pelagii & Chartula defensionis ab hoc ad Augustinum missa agit, simulque ostendit ipsam hæresin damnatam fuisse, licet ejus auctor fraude damnationem evaserit. *Idem* sermo 2. de Verb. Apost., in quo causam Pelagianorum Sedis Apostolicæ judicio finitam docet. Adde epistolas 143. ad Julianum, 57. ad Dardanum, 106. ad Paulinum contra Pelagianos scriptas.

AN. 418. Libri 2, alter *de gratia Christi*, alter *de peccato originali;* in quorum 1*mo* Pelagii artes & fucum circa gratiæ confessionem aperit & refellit: in 2*do* de peccato Adæ, nuptiis, libidine & effectibus baptismi tractans damnatam in Celestio Pelagii doctrinam convincit. Item epistolæ 105. ad Sixtum postea P. M. & 157. ad Optatum, quarum illa compendium quasi Catholicæ doctrinæ contra Pelagianos refert, hæc vero circa originem animarum versatur.

AN. 419. Liber *primus* ad Valerium Comit. *de nuptiis & concupiscentia*, in quo de nuptiarum bono, concupiscentia ac pudore accurate agit. Item Libri 4. *de anima & ejus origine*, quibus tum Manichæi, tum Pelagiani in iis, quæ ad ignorantiam & difficultatem spectant, confutantur.

An. 420. Liber *secundus de nuptiis & concupiscentia*, in quo depelluntur argumenta, quæ ex Libris Juliani contra priorem S. Augustini de nuptiis & concupiscentia librum excerpta illi fuerant transmissa. Item Libri 4. ad Bonifacium P. M. *contra duas epistolas Pelagianorum*, in quibus Catholica dogmata de reatu originali & gratia Christi contra Pelagianorum cavillationes vindicantur. Ad eundem annum pertinet epistola 107. ad Vitalem, in qua necessitas & gratuitas gratiæ adstruitur.

An. 421. vel sub initium sequentis, *Libri sex contra Julianum*, quibus illius libros quatuor, quorum excerpta in L. 2. de nupt. & conc. refutaverat, penitus excutit & refellit. Item *Enchiridion* ad Laurentium, sive Liber un. *de fide*, *spe & charitate*, in quo plura contra Pelagianos extant argumenta.

An. 424. Liber un. ad Valentinum & Monachos Adrumetinos *de gratia & libero arbitrio*, in quibus concordiam gratiæ & liberi arbitrii exponit, & controversias apud illos ortas, nonnullis nempe contendentibus, gratia ad pietatis opera absolute necessaria, de libertate actum esse, S. Augustinus componere satagit.

An. 425. Liber un. ad eosdem *de correptione & gratia*, in quo ostenditur nec gratia prohiberi correptionem, nec correptione negari gratiam, & discrimen gratiæ ante & post lapsum exponitur.

An. 426. & 427. Libri duo *Retractationum*, in quibus libros a se scriptos recenset, partim corrigit, partim confirmat, & dicta contra hæreticos explicat & urget.

An. 428. vel 429. Liber un. *de prædestinatione Sanctorum* & un. *de dono perseverantiæ* ad SS. Prosperum & Hilarium, quorum epistolis de Semi-Pelagianorum erroribus certior factus fuit S. Doctor. Hos autem in iis debellat, probatque, non solum incrementum, sed ipsum etiam fidei initium ac perseverantiam esse donum Dei.

Annis iisdem vel 430. Libri 6. contra Julianum, dicti vulgo *opus imperfectum*, quia S. Aug. morte occupatus relinquere hoc opus imperfectum coactus est, utote an. 430. 5to Calend. Septemb. mortuus. In eo respondet ad libros octo a Juliano contra librum 2dum Augusti-

gustinianum de nuptiis & concupiscentia editos, quorum sex priores refutantur per sex a Doctore jam confectos, duo posteriores autem ob mortis interventum responsione caruerunt.

Pontifices summi, præter alios posteriores, omnes Pelagianæ hæresi coævi eandem damnarunt, de quibus Gelasius P. M. ep. ad Honorium Dalmatiæ Ep. ita scribit: *An forte nescitis, hanc hæresin ab Apostolica dudum Sede per beatæ memoriæ Innocentium, ac deinde Zosimum, Bonifacium, Cœlestinum, Sixtum, Leonem continuis & incessabilibus sententiis fuisse prostratam?* De his porro observandum

1*mo*, Innocentium inter Pontifices Max. fuisse primum, qui Pelagianam hæresin damnaverit, ejusque auctoribus & sectatoribus dixerit anathema, datis ad Patres Concilii Carthaginensis & Milevitani litteris.

2*do*, Zosimi in Pelagianos sententiam promulgatam esse per epistolam, quæ *Tractoria* vocatur, eratque prolixa, integram causam Pelagianam complexa, ad omnes Christiani orbis Episcopos directa, ut huic nempe formulæ singuli subscriberent; quod etiam ab omnibus est præstitum, exceptis cum duce *Juliano* Episcopis octodecim, qui cum interposita appellatione ad Oecumenicum Concilium provocassent, excommunicati, depositi, & e civitatibus suis expulsi fuerunt.

3*tio*, a Coelestino in scripta ad Galliæ Episcopos epistola laudatum & a sinistræ suspicionis rumore liberum semper habitum esse S. Augustinum. Huic annexa leguntur *decem decreta*, nomine auctoritatum præteritorum sedis Apostolicæ Episcoporum vulgata, quæ eidem Coelestino adscribuntur a plurimis, a Petro Crabbo autem Sirmondo & aliis abjudicantur.

178. *Dico III.* Errores Pelagianorum *universim* ad tria capita referuntur: 1. Gratiam Dei secundum merita, solius naturæ seu liberi arbitrii viribus facta, dari. 2. Hominem per easdem arbitrii vires posse divina omnia implere mandata, & sine omni peccato vivere, adeoque gratiam Dei necessariam non esse, ut homo legem servare & a peccatis abstinere possit; sed solum per eam fieri, ut facilius hæc homo possit. 3. peccatum primi parentis ipsi,

si, non posteris nocuisse, seu non dari in nobis originale peccatum. Recensuit hæc S. Augustinus L. 3. ad Bonif. C. 8. Et L. de don. Persev. C. 2.

179. *Dico IV.* Errores Pelagianorum *speciatim & circa gratiam* colligi possunt ex systemate PELAGII, quod tres partes complectitur. 1*ma* est ejus distinctio inter *possibilitatem*, *voluntatem* & *actionem*, de qua S. Aug. L. de gr. Christi *C.* 3. Quamvis enim *Catholici* etiam & *Concilia* hæc tria in homine etiam distinguant, & liberum arbitrium seu possibilitatem faciendi bonum vel malum fateantur esse a creatore Deo: negant tamen arbitrium illud se solo & sine gratia posse facere bonum, aut sine ea volitionem & actionem bonam a libero arbitrio procedere.

2*da* est ejus distinctio inter *possibilitatem* & *adjutorium possibilitatis*, ubi per illam solam intellexit naturam; per adjutorium autem indicavit legem ac doctrinam, revelationem, exemplum Christi, remissionem peccatorum, & ad summum interiorem intellectus illustrationem.

3*tia* est adjecta ab eo gratiæ duplex conditio. Qualecunque enim possibilitatis adjutorium Pelagius admitteret, 1*mo* negabat illud esse *gratuitum*. 2*do* negabat esse *simpliciter necessarium*, sed tantum *ad facilius* exegit. De utroque testatur S. AUG. L. de gr. Christi C. 26. & 31.

180. *Observa* varios Pelagianæ hæresis *status*: 1*mus* fuit velut *Ethnicismus*, in quo nulla gratiæ facta mentione, Pelagiani naturam hominis sufficere dicebant ad bene agendum, vitandum peccatum, vincendas passiones & beatitudinem consequendam. 2*dus* fuit velut *Semi Ethnicismus*, in quo naturam ipsam tanquam gratiam agnoscere & prædicare cœperunt. 3*tius* fuit velut *Judaismus*, in quo aliud genus gratiæ, nempe legem seu doctrinam divinam, exempla Christi, & remissionem peccatorum admiserunt. Atque hi 3. status ponuntur fuisse ante latam a Zosimo sententiam: post eam vero & ab anno 418. successit major ex opinione *Jansenii* mutatio dogmatis Pelagiani. Hine juxta eum 4*tus* fuit *Semi-Christianismus*, in quo concesserunt quidem veram gratiam etiam voluntatis, quæ nempe faciat velle & operari, sed tantum ad perficiendum bonum, non autem inchoandum, adjectis simul duabus conditionibus gratiam evertentibus.

181. *Dico V. Fundamenta* hæresis Pelagianæ tria colliguntur ex scriptis SS. Patrum adversus Pelagianos. 1*m.* & principale, quod existimarent Pelagiani necessitatem gratiæ ad bene operandum repugnare *libero arbitrio* & inducere fatum. Docemur id ex S. Augustino de gestis Pelag. C. 35.

2*dum*, quod Deus non præcipiat, nec præcipere possit *impossibilia*; unde, cum homo secundum se sit capax legis & præcepti, statuebant, eundem etiam secundum se posse implere præcepta a Deo imposita, ac proinde gratiam ad ea implenda non esse simpliciter necessariam. Habetur id ex ipsa Pelagii ep. ad Demetriad. C. 4. 16. & 18.

3*tium*, quod alias videretur Deus *acceptor personarum*, si gratiam suam unis negaret, aliis concederet, nullis eorum præcedentibus meritis; propter quod Pelagius censuit gratiam Dei secundum merita nostra dari, ut ex erroribus in Conc. Diospolitano damnatis L. de gest. Pel. C. 11. & L. de hæresib. hær. 88. liquet.

His tamen fundamentis quantumlibet positis haud gravate Pelagius admisit *adjutorium legis* ac *doctrinæ*, exemplum item Christi & adminicula. Cum enim hæc omnia non nisi ad intellectum pertineant & solam suscitent cognitionem illius, quod faciendum vel omittendum est; in ejus systemate remanebat tota facultas *voluntatis & liberi arbitrii nativi* sufficiens sibi vis ad bonum, quod lex ostenderit, licet in actum exire non posset, nisi cognitio præcessisset, non quidem defectu potestatis, sed solius illuminationis.

Quæres I. *An & qualem gratiam illustrationis interiorem tandem admiserit Pelagius?*

182. ℞. *I.* Pelagius admisit interiorem gratiam, qua intellectus intime a Deo illustratur. *Prob.* S. Aug. de Pelagio L. de gr. Christi C. 41. *ipsas quoque*, inquit, *orationes ad nihil aliud adhibendas opinatur, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiatur, non ut adjuvetur mens hominis, ut id, quod faciendum didicerit, etiam dilectione & actione perficiat.* His autem manifeste designatur præter legis doctrinam exteriorem & revelationis propositionem vera & interna illustratio; quia

quia, qui orat, jam lege & revelatione prævia instructus est, & aliam adhuc doctrinam utique petit. *Conf.* S. Augustinus, dum ibidem C. 28 recitasset hæc Pelagii verba: *Ut quod per liberum homines facere jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam*, subjungit: *Tolle facilius, & non solum plenus, verum etiam sanus est sensus.*

Nec dicas: S. AUGUST. hæc & similia omnia ferme semper revocat ad legem & doctrinam, ut vel ex uno C. 7. de gr. Chr. manifestum est.

℟. *D.* Revocat ad legem, quatenus hæc omnia tantum manifestant Dei voluntatem, non autem vim agendi libero nostro arbitrio suppeditant, quod ipsum duntaxat lex & doctrina facit C. quatenus hæc omnia habeant se omnino exterius ut lex, vel forsan mere ex parte objecti, ut potest esse doctrina & revelatio N. Primum sensum fuisse genuinum S. Aug., probat tota disputatio laudati libri, & verba ex eod. C. 10. huc referenda: *In lege namque & doctrina futuræ gloriæ atque præmiorum promittitur magnitudo: ad doctrinam pertinet etiam, quod sapientia revelatur.*

183. ℟. *II.* PELAGIUS illustrationis gratiam, quam admisit, simul duplici errore fœdavit, 1*mo* volens nos eam promereri per naturæ vires: 2*do* putans eam non esse simpliciter necessariam, sed tantum ad operandum facilius. *Prob.* ex dictis n. 179. *Conf.* S. Aug. L. de hæresib. C. 88. de Pelagio scribens dicit: *Contendunt gratiam Dei . . secundum merita nostra dari.* Exin colligunt nonnulli gratiam illustrationis hac duplici proprietate vitiatam non esse veram illustrationem supernaturalem, quæ intellectum elevet ad actus similes eliciendos: adeoque gratiam hanc a Pelagianis admissam referri posse ad illustrationem, quidem intra intellectum existentem, sed tamen ex parte objecti, quod tantum proponit & ostendit, se tenentem.

Nec dicas 1. PELAGIUS anathematizavit eos, qui gratiam Dei & adjutorium non ad singulos actus dari opinantur, & illud putant in libero arbitrio esse, vel in lege Dei ac doctrina, ut AUG. docet L. de gest. Pel. C. 14. Ergo admisit gratiam illustrationis interiorem a lege scilicet distinctam ut necessariam. ℟. *D. conf.* ut necessariam simpliciter N. ut necessariam ad facilius observanda præ-

cepta

cepta & operandum C. S. Aug. ex Pelagii doctrina L. de hæres. exposita colligens observat: *Dicendo utique ut facilius possint, voluit credi, etiamsi difficilius, tamen posse homines sine gratia divina facere jussa.*

2. S. Aug. alibi sæpius & L de gr. Chr. C. 47. unum adversus Pelagianos contendit, ut non solum fateantur adjuvari a Deo possibilitatem per mentis illuminationem, verum etiam voluntatem & actionem per subministrationem Spiritus S.; hoc enim concesso, *Nihil*, inquit, *de adjutorio gratiæ Dei, quantum arbitror, inter nos controversiæ relinquetur.* Ergo Pelagius in nullo dissensit ab Aug. circa illustrationem internam.

℞. *D. A.* dixit nihil futurum controversiæ de adjutorio Dei, quantum præcise pertinet ad substantiam vel genus gratiæ C. quantum spectat ad conditiones vel proprietates gratiæ N. Gratia Christi *propria* & *completa* quoad substantiam quasi complectebatur duo genera auxiliorum internorum, unum ex parte *intellectus*, alterum ex parte *voluntatis*; primo itaque concesso a Pelagio exigebat Aug., ut & alterum admitteret, & sic quoad hoc nulla futura erat controversia. Sed eadem gratia essentialiter etiam requirebat tanquam prædicata propria, ut esset *gratuita*, & daret *simpliciter* posse vel potentiam, actus salutares eliciendi. Atque has non minus urgebat S. Aug. dari a Pelagio gratiæ concessæ, ac illud voluntatis adjutorium.

Quæres II. *An Pelagiani admiserint tandem gratiam inspirationis, seu auxilium internum voluntatis?*

184. ℞. *I.* Nec Pelagius, nec Celestius admiserunt gratiam interiorem voluntatis. *Prob. de* Pelagio. S. Aug. de universa Pelagii doctrina L. de gr. Chr. C. 5. sic enuntiat: *Scire quippe debemus, quod nec voluntatem nostram, nec actionem divino adjuvari credit auxilio; sed solam possibilitatem voluntatis atque operis, quam solam ex his tribus nos habere affirmat ex Deo; tanquam hoc infirmum sit, quod Deus ipse posuit in natura: cætera vero duo, quæ nostra esse voluit, ita sint firma & fortia & sibi sufficientia, ut nullo indigeant ejus auxilio: & ideo non adjuvet, ut velimus, non adjuvet, ut agamus,*

sed

sed tantummodo adjuvet, ut velle & agere valeamus. Idem judicavit S. Aug. de scriptis Pelagii singulis, ad quæ hic provocavit.

Prob. de Celestio. Testatur S. Aug. L. de gr. Chr. C. 30. *Nam ut de Celestii opusculis interim taceam, vel libellis ejus, quos judiciis Ecclesiasticis allegavit, quæ vobis omnia cum aliis, quas necessarias existimavimus, litteris mittenda curavimus; quibus omnibus diligenter inspectis possitis advertere non eum ponere Dei gratiam, qua juvamur vel ad declinandum a malo, vel ad faciendum bonum, nisi in lege ac doctrina.*

Nec dicas 1. Pelagius ultro concedebat *possibilitatem* boni, seu potestatem bene agendi esse a Deo, & simul etiam *adjutorium possibilitatis*, ut constat ex C. 3. & 4. L. de gr. Chr. Sed adjutorinm istud vera est & interna voluntatis gratia; ergo. 2. Pelagius admisit interiorem illustrationis gratiam; agnovit pariter ex illa illustratione oriri quosdam voluntatis motus indeliberatos; Sed hi motus sunt ipsissima voluntatis gratia; ergo.

℞. *ad* 1. *N. m.* Præter hactenus dicta id liquet ex L. de gr. Chr C. 41. ubi S. Aug. de Pelagianis ait: *Nullum auxilium gratiæ credunt, qua naturæ possibilitas adjuvatur, nisi in lege & doctrina. Ad* 2. ℞. *D. 2d. p. M.* Agnovit motus indeliberatos mere naturales ex ipsa scilicet voluntate prosilientes occasione illustrationis intellectus C. motus supernaturales N. vel *subd.* qui a divina gratia proprie, immediate & efficienter in ipsa voluntate excitati promanant N. qui & quatenus metaphorice, mediate & objective, ratione scilicet objecti supernaturaliter propositi, dicuntur supernaturales C.

185. ℞. *II.* Nec Pelagiani reliqui etiam post damnationem hæreseos a Zosimo latam admiserunt interiorem voluntatis gratiam. *Prob. universim* de Pelagianis ex L. de hæresibus, quem S. Aug. scripsit post libros Retractationum, ut patet, tum quod ejus recensio nulla fiat in his libris, tum quod id ipsum testatur epistola ad *Quodvultdeum* huic libro præfixa; unde & Lovanienses operum S. Aug. editores in Tomi 6. initio notant, eum vel postremum, vel inter postremos esse scriptum.

Prob.

Prob. speciatim de JULIANO. Quamvis concedamus, hunc pluribus loquendi formulis visum fuisse declinare ad *semipelagianismum*, tamen non minus ille, ac ante Pelagius, variatione verborum qualicunque potuit duntaxat facere fucum, & revera nec recedere a Pelagiano systemate, nec aliam gratiam admittere, quam quæ per revelationem sapientiæ & mentis illuminationem, non vero per virtutis subministrationem operetur. Atque hoc etiam evenisse probabilius persuadet tum JULIANI ingenium acre ac tortuosum: tum Augustini in ep. ad *Quodvultdeum* C. 88. testimonium, quod Juliano & reliquis Pelagianis injuriosum ac calumnia plenum foret, si illi reipsa mutassent de gratia voluntatis sententiam: tum quod S. Aug. Juliano æque ac aliis post an. 418. eundem errorem, quem antea tenuerant, objiciat & oppugnet.

Nec dicas: S. Aug. in posterioribus suis libris docet *1mo*, Julianum admisisse gratiam, qua *in ipso opere* homo *adjuvetur*; patet ex L. 4. contr. Jul. C. 3. L. 1. ad Bonif. C. 18. &c.

2*do*. Eundem & reliquos Pelagianos convictos agnovisse gratiam, per quam *bene operamur*, per quam *lex impletur*, *& natura liberatur*, per quam fit, *ut peccatum non dominetur*; liquet ex L. de gr. & lib. arb C. 14.

3*tio*. De iisdem testatur unicum eorum effugium jam esse, quod dicant gratiam præcedere *merita naturæ*; ut loca modo indicata docent; aut eo etiam deflectere, ut dicant Dei gratiam esse *adjutricem ad facilius faciendum*, ut habetur in serm. 13. de verb. Apost. C. 11. & 12. Unde etiam S. Doctor totus est in debellandis duntaxat his effugiis Pelagianorum, tum in LL. ad Bonif. & de gr. ac lib. arb., tum in illo sermone.

4*to*. Recensens L. de don. persev. C. 2. ea, quæ contra Pelagianos Catholica tenet Ecclesia, nihil circa gratiam commemorat, quam quod ipsa *necessaria* sit & *gratuita*; ergo non obscure indicat, eos tunc recte sensisse circa substantiam gratiæ, & sic internum voluntatis auxilium admisisse.

℞. Cum & *Jansenius* & reliqui Doctores, qui nobis hic contrariantur, admittant plerique a Pelagio non fuisse admissam gratiam voluntatis, inde manifesta contra illos

illos

illos potest formari instantia. Nam & hic æque energice, ac Julianus & reliqui Pelagiani, dixerat *Deum operari in nobis velle; quod bonum, dum revelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem*, quin tamen his formulis veram actionis gratiam fateretur. Nec minus ille etiam dilabebatur ad duo illa effugia, & S. Aug. jam in libris suis prioribus hæc præcludere laboraverat; & tamen inferri hinc aliquid contra communem, quam nobiscum tenent sententiam, non patiuntur adversarii.

Unde ad 1*m.* & 2*dum* ℞. Admissam esse gratiam, qua Spiritu S. interius illuminante illustratur intellectus, atque sic *mediate* juvetur homo in opere, lex impleatur, natura liberetur, peccatum non dominetur: non vero talem, quæ subministratione virtutis & *immediata* efficacia ipsam voluntatem & actionem juvet intime atque perficiat.

Ad 3*tium* ℞. Pelagianos hic & suum ingenium & communem hæreticorum morem observasse, ut jam huc jam illuc dilabi conarentur: S. Doctorem autem pro suo ardore & copia fecisse, ne locum elabendi ullum pateretur. Cæterum labor ille in asserenda *necessitate* & *gratuitate* gratiæ conferebat quoque plurimum ad ipsam gratiæ naturam & substantiam evincendam; atque hinc posteriorem quæstionem quasi concessam, & ideo omissam esse, nullatenus dici potest.

Ad 4*tium* ℞. *similiter*. Quod vero in L. de *don. persev.* referre omisit, quia id materia quæstionis non exigebat, retulit tamen luculenter tum post ætatem hujus libri in L. de hæres., tum paulo ante in L. de gr. & lib. arb. ubi C. 11. *Quid est ergo*, inquit, *quod vanissimi homines & perversissimi Pelagiani legem dicunt esse gratiam, qua juvamur ad non peccandum.*

QUÆRES III. *An Pelagiani admiserint gratiam habitualem?*

186. ℞ I. Si verba Pelagianorum spectentur, *certum* videtur, ab illis agnitam & admissam esse gratiam habitualem. *Prob.* JULIANUS apud S. Aug. L. 1. contr. eundem C. 6. sic ait: *Hac de causa etiam infantes baptizamus, cum non sint coinquinati peccato, ut eis addatur*

tur sanctitas, justitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, ut ejus membra sint.

Conf. Ex *effectibus*, quos Pelagiani gratiæ Christi a se receptæ tribuerunt. Ii autem sunt 1. Absterfio peccatorum; sic Julianus apud S. Aug. L. 2. op. imperf. *Gratia infusa semel uno virtutis suæ compendio atque impetu diversa delet crimina.* 2. Instauratio & Innovatio naturæ; sic Julian. apud Aug. L. 3. contr. eund. C. 3. *Gratia Christi, quos fecerat condendo bonos, facit innovando meliores.* Et Pelagius ad Demetriad. *Instaurati per gratiam Christi & in meliorem hominem renati sumus.* 3. Regeneratio; sic Julian. apud Aug. L. 5. C. 10. & Pelagius apud Aug. L. de hæref. C. 88. similiter de regeneratione per baptismum loquuntur.

4. Justificatio & sanctificatio; sic enim Julian. apud S. Aug L. 2. op. imperf. *Ideo ait Apostolus, ex multis delictis in justificationem; id est, ex multis delictis liberatos homines ad gloriam perducit justificationis indultæ.* Pelagius vero in Comment. ad C. 5. ep. ad Rom. et ad C. 5. ep. 2. ad Cor. idem ait. 5. Adoptio & hæreditas; sic enim Pelagianos S. Aug. L. 2. ad Bonif. C. 6. compellat: *Regenerationis lavacro adoptari ex filiis hominum in filios Dei non negatis, imo etiam prædicatis.* 6. Infusio vel collatio virtutum: Sic Julianus apud S. Aug. L. 1. op. imperf. ait: *Hanc* baptismatis *gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis opima muneribus ac reverenda virtutibus, pro infirmitatum generibus & humanorum statuum diversitatibus, una tam remediorum collatrice, quam munerum virtute medicatur.*

187. ℞. II. Si artes & subdolæ Pelagianorum explicationes attendantur, *incertum* videtur, an gratiam habitualem admiserint. *Ratio est;* Quia sicut variæ & energicæ loquendi formulæ, quibus videbantur asserere *adjutorium voluntatis*, erant compositæ ad fucum Catholicis faciendum, nihilque reipsa præter legem, doctrinam, revelationem & internam illustrationem concedebant: ita totus etiam ille verborum apparatus ex simili arte videtur esse profectus, nec *gratiam habitualem* in sensu Catholico asserere. Probabiliter enim opinari licet, Pelagianos tantum intellexisse *remissionem* evenire per simplicem externam peccatorum condonationem: *sanctificationem*,

 rege-

regenerationem & adoptionem similiter per externum favorem Dei ad regnum destinantis; sicut sola Principis voluntate quis ad regni dignitates destinari potest, quin aliqua illi virtus interna communicetur: *virtutum* etiam collationem, cum hæ sint illa ipsa gratiæ opera & munia, fieri & explicari per extrinsecam condonationem vel favorem.

Fundamentum bujus assertionis præbet S. Augustinus, qui 1. *de remissione peccatorum* sensum Pelagianum sic explicat L. 6. contr. Julian. C. 23. eundem alloquens: *Tu a vestro dogmate non recedis, quo putatis gratiam Dei per J. C. D. N. sic in sola peccatorum remissione versari, ut non adjuvet ad vitanda peccata & desideria vincenda carnalia, diffundendo charitatem in cordibus nostris per Sp. S., qui ab illo datus est nobis.* 2. *De instauratione & regeneratione* similiter loquitur S. Aug., L. de gr. Ch. C. 38.

3. *De justificatione & sanctificatione* ad eundem sensum pertinet S. Augustini effatum, ex L. de gr. Ch. C. 30. *Istam gratiam, qua justificamur, id est, qua charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Sp. S., qui datus est nobis, in Pelagii & Celestii scriptis nusquam eos inveni, quemadmodum confitenda est, confiteri.*

4. *De virtutibus* ac nominatim *de fide* nihil probant: *Sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis opima muneribus ac reverenda virtutibus* &c., vel ipso Jansenio hic adversario judice intelligi possunt de gratia baptismi intransitive sumpta, id est, de baptismo, qui vires habeat ad multos effectus præstandos ratione & modo nuper assignatis. Adhæc S. Aug. L. 6. contr. Julian. C. 3. ubi eatenus parvulos tantum ex eorum sententia dicit fideles, quatenus per alios credunt. *Velitis, nolitis*, inquit, *parvulos credere confitemini in Christum per corda & ora gestantium.*

ARTICULUS II.

Quinam primi fuerint Semipelagiani, eorumque Debellatores & Errores?

188. *Nota. Semipelagiani* eo nomine appellati, quod multa Pelagianorum dogmata ejurantes aliqua tamen

tamen retinuerint, dimidiato quasi errore ea secuti, in quibus teste Prospero non mediocris pestilentiæ fibra nutritur. Dicti etiam sunt *Reliquiæ Pelagianorum*, quod ex eorum cineribus excitati partem aliquam erroris jam prostrati superstitem facerent: dicti item *Massilienses* ab urbe Massiliensi in Gallia, in qua Semipelagiani existebant, de quorum erroribus S. Prosper & Hilarius ad S. Augustinum retulerunt.

189. *Dico I.* Inter Semipelagianorum principes numerantur *Joannes Cassianus*, natione Gallus, vitam monasticam primum in Palæstinæ & Ægypti cœnobiis professus, dein Diaconus a S. Joanne Chrysost. ordinatus, post ejus obitum Massiliensis Presbyter factus, in extructo Massiliæ Cœnobio subsistens. *Collatoris* nomen nactus est, ob scriptos de Institutis Monachorum Ægypti commentarios & Patrum Collationes, in quarum 13tia præsertim Semipelagianos errores diserte docuit.

Faustus natione Britannus, primum Cœnobii Lirinensis Abbas, post Rejensis in Gallia Episcopus, errorum a Joanne Cassiano haustorum propugnator acerrimus, post an. 475. Libros 2. de gratia & libero arbitrio edidit, in quibus Massiliensium dogmata & calumnias contra S. Augustinum, ejusque præsertim librum de prædestinatione instauravit.

Vincentius, de quo inter eruditos est controversia, secundum Norisium & Nat. Alexandrum est ille, qui Tulli natus, Cœnobii Lirinensis in Provincia Monachus & Abbas scripsit *commonitorium duplex* adversus hæreticos, & hinc ab iisdem Vincentianarum, numero sexdecim, objectionum auctor habetur, atque in ipso Commonitorio tecte & per cuniculos S. Augustinum ac ejus discipulos impugnasse perhibetur, ante annum 450. mortuus. His secundum communiorem addendus venit

Gennadius Massiliensis Presbyter, cujus animus factioni Semipelagianæ addictus ex libro colligitur, quem de Viris illustribus anno circiter 490. conscripsit.

Præter hos in Semipelagiano errore se aliquando versatum fatetur S. AUG. L. de prædest. sanct. C. 3., & hinc quasdam propositiones Expositionum in epist. ad Roman. ante Episcopatum scriptarum in LL. Retract. emendat.

In eundem errorem prolapsi fuerant *Vitalis* quidam Carthaginensis & nonnulli *Monachi Adrumetini*, quorum tamen primum revocavit S. Aug., ut ex ejus epist. 107. liquet: postremos autem idem etiam statim corripuit. *Severum Sulpitium* Semipelagianum putavit Baronius; sed edidit pro eo apologiam Guibertus Abbas Gemblacensis, & ex Chronologia eum vindicavit Labbeus: *S. Honoratum* Massiliens. Ep. in similem suspicionem deduxit Norisius, sed ab eadem liberavit eum Nat. Alexander: Jansenius denique *S. Joannem Chrysost.*, *S. Hieronymum* aliosque nonnullos Patres, maxime Græcos eadem fuligine aspersit, quam injuriam deterserunt plures tum Scholastici, tum Historici.

190. *Dico II.* Præter S. Augustinum, qui delatum ad se Semipelagianismum Libris *de prædestin. sanctorum & de dono perseverantiæ* impugnavit, contra Gallos Lugdunensis & Arelatensis Provinciæ in novam sectam circa an. 428. coëuntes tum Patres, tum Pontifices, tum Concilia decertarunt, & hæresin tandem contriverunt.

Inter PATRES referuntur S. Prosper Aquitanus, & Hilarius, qui cum priore Semipelagianos ad S. Augustinum detulit, S. Fulgentius Ruspens. Ep., S. Cæsarius Arelatensis, Joannes Maxentius & Petrus Diaconus; quorum tamen primus ut tempore, sic & ardore & victoria fuit S. Prosper. Nam eam in rem jam A. 429. scripsit *epistolam ad Ruffinum*: A. 432. exagitavit Joan. Cassianum Libro contra Collatorem scripto, A. 434. respondit *ad Capitula* 15. *Gallorum* calumniantium: edidit *Responsiones ad excerpta Genuensium*, in quibus difficultates quasdam in S. Augustini libris inventas Camillus & Theodorus Genuenses Presbyteri proposuerant: adjecit etiam *Responsiones ad Capitula objectionum Vincentianarum*. Sub hæc tempora ex simili occasione scripsit *Epigrammata* plurima & celeberrimum *Carmen de ingratis*.

Inter PONTIFICES locum præcipuum habet *Cælestinus I.*, qui A. 432. data ad Gallicanos Episcopos epistola S. Augustini doctrinam contra Semipelagianorum calumnias vindicavit; quod idem præstitit *Gelasius I.* in epist. ad Picenos A. 494. Concilium ante Synodum Valentinam Imperante Lothario A. 840. celebratam, & præter Valentinam a Cæsario Arelatensi A. 529. indictam celeberrimum

in

in hac materia est Arausicanum II. eod. A. 529. a. 14. Episcopis habitum, quod 25. Canonibus ex Augustini scriptis ad verbum expressis a Felice Rom. Pontifice ad Concilium transmissis errores Semipelagianorum damnavit, altero mox anno 530. a *Bonifacio II.* P. M. data ad Cæsarium Arelat. epistola confirmatum; atque sic aliis per orbem Episcopis silentibus facta est decisio, *quam non sequi nemini permissum erat*, ut ipsemet Quesnellus in Libro, cui titulus: *Traditio Ecclesiæ Romanæ*, loquitur.

Ab hoc tempore *Semipelagiani* haberi hæretici cœperunt, cum antea Catholici nominis honore non exciderint, ut ex S. Augustini & Prosperi operibus constat, qui illos etiamnum *Fratres & dilectores suos*, *Catholicos*, *Concorporales* suos & *participes gratiæ Christi*, imo *Sanctos* compellabant. Hinc liquet, cur non obstantibus erroribus suis, se scilicet viventibus necdum ab Ecclesia damnatis, *Joannes Cassianus* a S. Greg. M. L. 6. ep. 12. dicatur Sanctus, ejusque memoria Massiliæ colatur die 23. Junii: cur *Fausti* nomen sacris Gallicanæ Ecclesiæ Fastis sit adscriptum: cur auctoritas Commonitorii a *Vincentio Lirinensi* scripti, ejusque tradita ibidem de Traditionibus & Patrum usu doctrina non debeat rejici ab Heterodoxis; præsertim cum in his fidei regulis hic scriptor nec a S. Augustino, nec ab aliis Patribus, nec ab Ecclesiæ doctrina dissentiat.

191. *Dico III. Semipelagiani* de peccato originali & necessitate gratiæ Christi ad illius remissionem ac justitiam & salutem recte senserunt: Capitalis autem illorum error fuit, *initium* aliquod fidei, justitiæ ac salutis esse a nobis. Quippe in *fide* Semipelagiani distinguebant tria: initium, augmentum & perseverantiam. *Initium fidei* dicebant complecti 1. fidem, qer quam aliqui intelligunt actum fidei inchoatæ & pium credulitatis affectum, alii fidem & actum perfectum. Hæc quia vel sola externa prædicatione Evangelii excitari poterat, a Semipelagianis non reponebatur in numero bonorum operum; 2. desiderium salutis inde ortum: 3. orationem ac implorationem opis & benignitatis divinæ.

Hæc omnia ex *solis viribus naturæ* haberi statuerunt, ad id explicandum, teste Hilario in sua ad S. Aug. epistola, hac usi *similitudine*: Ægrotus, inquiebant, non

advocaret medicum, nisi præcederet bona de ec
tio, h. e. humana credulitas, qua credit eum po
sanare: & tamen neque bona hæc de peritia & b
medici existimatio, nec vocatio illius, nec sa
ipsum consequendæ desiderium partem in opere
ullam habent, utpote quæ adscribenda est pot
industriæ & medicamentorum virtuti. Per *a*
fidei intelligebant ipsum opus bonum, quo puta
augeri, atque hinc illud nonnunquam fidei inc
vocabant. *Perseverantia fidei* autem complect
fidem, quam ipsa etiam opera bona diu, constan
finem saltem perducta. De *initio boni operis* a
ac de fidei initio loquebantur.

Discrimen enim ponebant inter bonoru
initium & inter eorum voluntatem, desideriu
tum; quia initium boni operis est operis boni a
ercitium quantumvis tenue ac imperfectum, si
fidei est fidei actus imperfectus: sed velle, desid
niti ad opus bonum non est bonum opus: sicut
desiderare & adniti ad sanitatem est sanitas.

Hinc in *Semipelagianorum* sententia hic c
occurrebat. 1*mus* actus erat *actus fidei*, qu
creditur, quem sola præcedebat Evangelii a
quia vero non tantum ministerio Evangelicæ pr
poterat excitari in homine affectus ad bonum,
per exhortationes & comminationes humanas,
nunquam in scriptis Semipelagianorum hujus a
buli mentio dissimulatur. 2*dus* erat *simplex v*
complacentia in sanitate acquirenda, naturali
ad fidem sequens, qua homo infirmitatem su
Christi sanari posse credebat. 3*tius* erat *desider*
tis, quod ex illis præcedentibus naturaliter
4*tus* erat iners quidam surgendi *conatus* ex de
tatis similiter exortus. Hunc vero cum vires f
bilitatæ non sequerentur, accedebat 5*tus*, q
exclamabat, petebat, quærebat, pulsabat, & d
bi porrigi postulabat.

Denique his naturalibus actibus prægr
jam ad incipiendum & perficiendum virtutis op
ria tanquam *merces* retribuebatur a Deo, qu
gratis dari incredulis & otiosis Semipelagiani in

Patent hæc ex S. Aug. S. Prosp. Hilar. &c. infr. referendis.

192. *Dico IV. Fundamentum* hujus erroris erat idem, quod principale Pelagianorum; ut de Prosp. in sua ep. ad S. Aug. observavit, quod *egregiis viris*, Massiliensibus, *spiritus Pelagianæ impietatis illudat.* Putabant nempe penitus sublatam fore *libertatem humanam*, nisi a peccato Adami superesse id naturali arbitrio diceretur, ut medicum saltem, in quo crederet, posset accersere, & ad salutem ipsius ope dein procurandam ægrota voluntate suspirare; hoc enim sublato nec in nostra libertate quidquam reliquum esse, ut salvari possimus, & Deum *personarum*, non voluntatum, *acceptorem* fore causabantur, si quos vellet, immerentes vocaret ad fidem. Patet hoc ex Cassiani Collat. 13. c. 12.

193. *Dico V.* Ex hoc errore & fundamento plures errores alii Semipelagianorum pullulabant.

1*mus* erat circa *perseverantiam* sanctorum in bono. Hanc voluntate efficaci quibusdam a Deo donari, aliis non donari, admittere recusabant: sed sicut Adamo datum fuit adjutorium, quo poterat perseverare, si vellet, ipsaque perseverantia fuit arbitrio ipsius relicta; ita & nunc nobiscum agi putabant, ut omnibus hominibus, qui fidem *naturæ conatu* amplecti & Dei medentis auxilium implorare vellent, huic merito gratia retribueretur, qua perseverare possent, ipsa interim perseverantia ipsorum arbitrio relicta. Proponit hoc Hilar. in ep. ad S. Aug.

2*dus* erat, Deum paratum esse *indifferenter* sua omnibus dona communicare, sed exspectare solummodo *conatum naturæ*, nec ante, quam vocatum accurrere, atque hinc creaturam vi naturali promereri & arripere gratiam, Sic Prosp. testatur in ep. ad S. August. Unde patet, hæresin Semipelagianorum non stetisse in eo, quod admitterent dogma Catholicum de *gratia sufficiente* omnibus parata; sed quod hanc ex merito naturali, & quidem non sine illo dari assererent.

3*tius* erat, Deum *æque velle* omnes homines salvos fieri, si ipsi conatu naturali velint. Hunc sensum Prosp. ibid. immediate ante designaverat. Hic vero orthodoxa quidem est propositio illa: *Deus vult omnes salvos fieri*,

 si

si ipsi velint, modo hæc salutis voluntas in
prævenientem refundatur, nec libero arbitrio
viribus quærenti tribuatur.

Similiter Deum velle omnes homines sa
nerali voluntate, & quidem proprie tali, bo
centi, &, quantum ex parte ipsius est, perfe
Catholicum est: sed Deum singulari voluntat
proposito nolle *prædestinatorum salutem* ma
quam aliis, id Semipelagianum; quod Pro
Carm. de ingratis c. 13.

4*tus* erat, simili ratione *Christum* pro
minibus esse *mortuum*, & a redemptione san
beneficio ejusdem neminem esse exceptum, se
esse participes. Sensum hunc iterum exposui
ep. cit. Ubi non est *semipelagianum* dicere,
omnibus omnino hominibus mortuum esse a
fudisse; asserentem enim id propositionem Ja
runt Pontifices; sed hæresis erat in hoc, quo
mipelagiani Christum esse mortuum, ut iis
gratiam vitamque æternam largiretur, qui hæ
siderio & fidei naturalis merito impetrarent.

5*tus* erat circa *prædestinationem*.
electorum vocationem secundum propositum
tionem gratuitam admittebant semipelagiani
cipium *discretionis* fidelis ab infideli non a g
a fidei naturalis merito petendum putabant.
terrogarentur, cur his potius nationibus
Evangelium, vel his potius hominibus daretu
tio, quam aliis nationibus vel hominibus, cu
tros merita præcessissent prædicationem vel
spondebant id factum propter *præscientiam*
& primæ voluntatis, quæ in his potius, qua
erant. 3. Cum urgerentur exemplis *parvu*
rum aliqui baptismo initiati, alii sine eo infan
& sic discretionis causa non potuerit esse et
meritorum diversitas futura; responderunt,
errando, hunc baptizari, istum negligi, qu
merita naturalia, quæ habiturus fuisset, si
ætatem pervenisset, prævisa a Deo fuerint
item. De singulis testantur Ss. Prosper & Hil
S. Aug.

Ad hunc errorem non pertinere sententiam plurimum Theologorum, tum *gratuitam prædestinationem* negantium, tum asserentium *scientiam mediam*, vel ex uno NATALE ALEX. colligi potest, cujus testimonium minus potest esse suspectum, quo magis ipse sua in opinione a gemina illa sententia recedit. Hic enim ubi postremum hunc errorem retulisset ad Sæcul. V. c. 3. art. 8. hæc monet: *Cavendum, ne recentioribus quibusdam Theologis, qui prædestinationem electorum ad gloriam intuitu meritorum (nempe supernaturalium) a Deo fieri contendunt, & scientiam quamdam mediam propugnant, semipelagiani erroris nota inuratur; quod imprudenter & temere novi quidam auctores fecerunt, vel semipelagianorum dogmatum ignari, vel studio partium in transversum acti. Magnum enim est discrimen, quantum ad hoc utrumque dogma inter Semipelagianos ac illos Theologos. Nullam enim vero prædestinationem gratuitam Semipelagiani admittebant, nedum ad gloriam, sed nec ad gratiam: electionem scilicet ad gloriam merito operum (intellige, in naturalibus initiis fundatorum) tribuebant, electionem ad gratiam merito fidei, h. e. naturalis. Theologi vero laudati prædestinationem ad gratiam omnino gratuitam profitentur: solam electionem ad gloriam intuitu meritorum (scilicet supernaturalium) fieri volunt.*

Post pauca in propriam opinionem eddita pergit: *Quod spectat ad scientiam illam, quæ media nuncupatur, non in hoc fuerunt hæretici Semipelagiani, quod eam admiserint ac propugnarint; sed quod ex præscientia meritorum vel peccatorum, quæ nusquam essent futura, Deum hominum sortes definire assererent, & alios prædestinare ad gloriam, alios damnare ad pœnam: idque etiam locum habere in parvulis. At recentiores illi Theologi longe sunt ab istius erroris flagitio. Quod enim propugnant scientiæ mediæ genus circa merita vel peccata sub conditione, quæ nusquam ponenda sint, futura non ita versatur, ut Deus in prædestinationis & reprobationis negotio rationem eorum aliquam habeat.*

194. *Observa.* Theologi quidam periti in duas generatim classes Semipelagianos distribui posse putant. In laxiores, qui a Pelagii placitis non minus declinantes asserebant non solum voluntatem credendi vel initium fidei,

ſed initium etiam bonorum operum eſſe a
gratia: & in ſtrictiores, qui a Pelagio lon
tes solo ſibi reſervato initio fidei vel pio
affectu cætera omnia gratiæ adſcribebant.
men poſtrema claſſis fuiſſe communis *Sem*
omnibus; cum omnes videantur aſſeruiſſe p
interioris gratiæ neceſſitatem ad quodvis o
perficiendum, vel etiam incipiendum. Coll
S. Aug., qui de Semipelagianorum opinionibu
ro & Hilario pleniſſime inſtructus *univerſim* d
gianis L. de prædeſt. ſanct. C. 1. id pronunti

Quæres: *An Semipelagiani omnes gratiæ int*
venientis neceſſitatem ad initium fidei
ſtanter negaverint?

195. *Nota.* Jansenius duplici *Semipel*
claſſe L. 7. de Hæreſ. Pel. C. 2. ſuppoſita,
nempe L. 8. C. 6. ſcribit: *Itaque Maſſilienſ*
nibus & Auguſtini doctrina quam diligentiſſim
ta certum eſſe & indubitatum eſſe debere ſentio,
ſilienſes præter prædicationem & naturam, v
& internam atque actualem gratiam ad ipſa
dem, quam humanæ voluntatis adſcribunt v
ceſſariam eſſe fateantur. Et infra addit: *In h*
prie Maſſilienſium error ſitus eſt, quod aliqui
libertati reliquum putant; quo ſicut Adam,
poterat perſeveranter operari bonum; ita lapſ
tem credere poſſet, ſi vellet, neuter tamen abs
ris gratiæ adjutorio; cujus uſus vel abuſus r
in uniuſcujusque arbitrio ac poteſtate. Contr

196. ℞. I. Omnes Semipelagiani conſta
runt ad initium fidei neceſſitatem gratiæ inter
illuſtrationis ſimul & inſpirationis.

Prob. I. Ex ipſis Semipelagianis. *V*
thaginenſis ſententia liquet ex ep. 107. S Aug
undem, ubi S. Aug.: *Quomodo dicis*, inquit,
dio dicere, ut credamus in Deum & Evangel
amus, non eſſe donum Dei, ſed hoc eſſe nobis
eſt, ex propria voluntate, quam nobis in n
non operatus eſt ipſe. S. Aug. errorem ſuum
tea cum *Semipelagianis* communem habebat,
L. de prædeſt. ſanct. C. 3. *Errabam putans f*

in Deum credimus, non esse donum Dei, sed a nobis esse in nobis . . . . . Neque fidem putabam gratia Dei præveniri, ... nisi quia credere non possemus, si non præcederet præconium veritatis. Ut autem prædicato nobis Evangelio consentiremus, nostrum esse proprium & nobis esse ex nobis arbitrabar. *Cassianus* de fide Centurionis Evangelici sic Coll. 12. C. 14. loquitur: *Non enim illam fidem, quam ei Dominus spirabat, sed illam, quam vocatus semel atque illuminatus a Domino per arbitrii libertatem poterat exhibere, experiri voluit divina Justitia.* Similia refert C. 8. 11. 12. 15. *Faustus* autem L. I. de lib. arb. C. 17.

Nec Dicas 1. *Cassianus* Collat. 3. item 13. C. 3. fatetur dari hominibus a Deo *inspirationem quandam immissam in cor nostrum*, & statuit, *non solum actuum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium.* 2. *Gennadius* L. de Eccl. dogmat. C. 19. . *Manet itaque*, inquit, *ad quærendam salutem arbitrii libertas, sed admonente prius Deo & invitante ad salutem, ut agat occasione salutis, hoc est, inspiratione* . . .

℟. *ad* 1*m*. Præterquam quod JANSENIUS fateatur, Cassianum non admisisse reipsa gratiam ad initium fidei; vel *inspiratio* a Cassiano sumitur pro sola *doctrina externa*, ut exempla de Abrahamo & B. Antonio ibidem allata persuadent: vel pro gratia tali, quæ aliquando immittitur a Deo, non autem *semper*, ut Collat. 3. C. 13. 14. & 19. explicat; unde propriam inspirationis gratiam ab eo intellectam non fuisse apparet. Quod alterum textum attinet, constat ex eo, *Cassianum* subinde more Catholico locutum, sed inconstantem fuisse, uti S. Prosp. in L. contra Collatorem expendens Collationem 13tiam ostendit, & hinc Cassianum exagitat.

Ad 2*d*. ℟. Nat. Alexander probabilius existimat librum hunc a *Gennadio* ex hæresi Semi-Pelagiana resipiscente fuisse scriptum, eoquod eundem GELASIO P. M., qui *Cassiani* & *Fausti* libros censura notaverat, transmittere non esset ausus: atque hinc verba allata in sensum Catholicum explicat. In cujus confirmationem accedit, librum hunc ab Hadriano I. in ep. ad Carolum M. cum ipsius Gennadii elogio, quem Sanctum appellat, fuisse missum. Alii negant nomine inspirationis a *Gennadio* intellectam

gra-

gratiam interiorem, cum ea dicatur duntaxat
tis, & verba: *admonente Deo & invitante*, so
rium in lege & doctrina positum sonent. Ut
tur nostræ potestatis, non autem divini m
quod acquiescamus inspirationi, Semipelag
profertur.

Prob. II. Ex Semipelagianorum o
bus. Hilarius in sua ad Aug. epist. *quod*
quit, *crede & salvus eris: unum horum ex*
aliud offerri; ut propter id, quod exigitur,
fuerit, id, quod offertur, deinceps tribu
consequens putant, exhibendam ab eo fidem,
ræ id voluntate creatoris concessum est. Simi
Prosper in sua ad S. Aug. epistola, quæ alia
mus. S. August. etiam Semipelagianorum co
rorem confutaturus L. de præd. sanct. C.
Prius itaque fidem, qua christiani sumus,
esse debemus ostendere. Et postea: *Attendan*
ba ista perpendant, qui putant ex nobis esse f
& ex Deo esse fidei supplementum.

Nec dicas. Contrarium videntur illi i
Nam 1. Hilarius ibidem dicit: *Cæterum*
pus vel incipiendum, nedum perficiendum,
bi sufficere posse consentiunt. 2. S. Prosper ib
siderant se gratiam Dei, quam comitem, n
humanorum volunt esse meritorum, etiam ill
bus subdere, quas ab ea secundum suam pha
negant esse præventas. 3. S. Aug. ait:
isti Fratres nostri, ut præveniri voluntates h
gratia fateantur.

℞. *N. Ass. Ad* 1. & 3. ℞. Aliud ju
gianos fuisse initium *fidei*, aliud initium *bon*
2*d.* ℞. Doctrinam Semipelagianorum fuisse
sit *meritum*, quo mereremur gratiam, aliud
æternam meremur. 1*mum* dicebant fidem n
fidei initium supr. explicatum: 2*dum* opera b
tiæ, quæ & quorum operatricem voluntate
bant a Deo præveniri. Distinxerunt inter *gra*
lem, h. e. initium fidei, seu meritum natur
gratiam salvantem, h. e. gratiam operum
justitiæ.

Unde constat, quare in loco nobis objecto Semipelagiani negent gratiam Dei esse *præviam humanorum meritorum*, & tamen non negent *voluntates a gratia esse præventas*. Non enim hic pugnantia loquuntur; quod si fecissent, S. PROSPER non omisisset vitium contradictionis objicere: sed præviam fidei initio gratiam negant, qua præveniri voluntatem in operis boni etiam initio affirmant. Constat præterea, quomodo gratiam etiam *illis voluntatibus subderent*, quas ab ea *secundum suam phantasiam* non negabant præventas; dicebant enim internam gratiam, qua in Christo renascimur, & præveniuntur opera justitiæ, merito *naturalis fidei* & *initialis*, h. e. creationis, gratiæ ope acquiri, & secundum hunc erroneum ac hæreticum sensum subdebant gratiam veram nostris voluntatibus.

Prob. III. EX DAMNATIONIBUS Semipelagianismi. Conc. Arausicanum II. damnans dogmata Semipelagianorum Can. 5. Apostolicis dogmatibus dicit adversari, qui *sicut augmentum, ita etiam initium fidei ipsumque credulitatis affectum non per gratiæ donum, sed nobis naturaliter inesse dicit*. Similia sunt, quæ Can. 4. 6. 7. & 25. damnantur. His adde sententias Bonifacii II. illud Concilium confirmantis. Denique quartam propositionem e quinque Jansenianis damnatam ceu *falsam* & *hæreticam*.

Nec dicas 1. *Semipelagiani* non solum negabant donum Dei esse initium fidei, sed etiam *finalem perseverantiam*: sed ad finalem perseverantiam non denegabant gratiæ indifferenter præmoventis necessitatem; ergo nec eam negabant ad initium fidei.

℞, *D. M.* Eatenus etiam negabant finalem perseverantiam esse donum Dei, quatenus negabant prævenientem Dei gratiam interiorem dari ad perseverandum; sicut negabant hanc gratiam dari ad credendum *N.* quatenus *voluntatem perseverandi* negabant esse partum *gratiæ*, & volebant ita effectum esse *naturæ*, ut hæc voluntas etiam ipsam gratiam præveniret, utpote cujus piis conatibus ac desideriis ista gratia a Deo tribueretur *C.*

Nec dicas 2. Iidem teste HILARIO moleste ferebant discrimen traditum ab Augustino inter gratiam collatam *Adæ*, sine qua per liberum arbitrium perseverare non poterat, & gratiam nunc *prædestinatis* præparatam, qua perseve-

verantia ipsa donatur; & in hoc solo volebant a primo homine distare omnium naturam, *ut illum integris viribus voluntatis juvaret gratia volentem, sine qua perseverare non poterat: hos autem amissis & perditis viribus credentes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes.* Si ergo Semipelagiani non denegabant in Adam adjutorium *sine quo* ad omnia opera salutaria & volendum, neque illud negabant in hominibus lapsis ad fidem & credendum.

R. 1. *Semipelagiani* hoc discrimen moleste ferebant ex non intellecta S. Augustini sententia. Putabant enim *perseverantiæ donum*, quo nunc prædestinati perseverant, esse gratias actuales, sicut erant illæ Adamo datæ, sine quibus perseverare non poterat; cum tamen S. Doctor *perseverantiæ donum* constituerit in speciali Dei providentia & misericordia erga prædestinatos, qua eorum vitæ seriem inter tot pericula tentationum, & bonarum malarumque actionum vicissitudines ita moderatur & gubernat, ut non sinat eos finire hanc vitam, cum sunt impii, sed tunc rapiat, cum sunt pii, ut infra ex S. Aug. præsertim L. de prædest. sanct. exponemus.

R. 2. Falsum esse, quod objectio supponit, Semipelagianos nempe admisisse in Adamo gratiam actualem *prævenientem*, sine qua in bono, in quo creatus erat rectus, perseverare non poterat. Admiserunt quidem, Adamo datam fuisse gratiam actualem *adjuvantem*, qua in fide & justitia permanere, vel ab ea deficere posset, si vellet: sed velle permanere in fide & justitia poterat juxta ipsos Adam *incipere* solis naturæ viribus. Nos autem in hoc solo distare ab Adamo contendebant, quod *fidem* tantum, non autem *opera justitiæ*, viribus solius naturæ incipere possemus; quod ipsum manifeste indicant verba Hilarii objecta. Porro observandum, voluntatem aliam esse *operatricem*, quæ boni initium & hinc bonum jam inchoatum est: aliam *præambulam tantum*, quæ dispositio duntaxat ad bonum ac ejus desiderium est, non autem bonum nequidem inchoatum.

Nec dicas 3. pro Jansenii propositione damnata: 1. Primam ejus partem esse quæstionem *facti*, quæ proprie fidem non spectet: & hinc hæreseos notam in eam non cadere. 2. Eam quidem jure damnatam, sed ideo, quia in-

indefinita est, & de Semipelagianis omnibus loquitur: cum tamen aliqui gratiæ interioris prævenientis necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, non admiserint. 3. Eandem partem primam merito fuisse damnatam, quamvis *Semipelagiani* gratiam interiorem ad fidei initium admiserint, sed ex eo, quia gratiam proprie & vere prævenientem non admittebant; cum gratia ex sensu *Semipelagianorum* ad nutum voluntatis se accommodans ipsique serviens, voluntatem reipsa non præveniat.

℞. Audiendus hic iterum videtur *Nat. Alexander* loc supr. cit. *Sed de isto Semipelagianæ hæresis capite in Dissertationibus uberius agam contra Jansenium, Franciscum Macedo Minorem, Gonetum nostrum & alios, qui nulla habita ratione Propositionis quartæ in Constitutione Innocentii X. damnatæ, temere asserunt Semipelagianos gratiam aliquam internam ad initium fidei admisisse.* Et vero quanta temeritate id agant, patet ex his ipsis exceptionibus.

Ad 1*m*. ℞. Inprimis nota *falsitatis* saltem in eam cadit; ergo qui primam partem veram putant, quam Rom. Pontifices & cum iis Ecclesia *falsam* declarant, & ut talem damnant, hos errare & cæcutire contendunt; quod factum a temeritate saltem excusari nequit. Deinde quæstio hæc, quid de initio fidei senserint Semipelagiani, sic est facti, ut jus involvat in damnata propositione. Si enim prima pars, quam facti vocant, quod scilicet *Semipelagiani admiserint prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad initium fidei*, vera sit; secunda, quæ juris est, per errorem a Pontificibus damnata est ut hæretica. Nam si quis admiserit primum, neque in eo constituat eorum hæresin, sequitur, Semipelagianos in eo tantum *fuisse hæreticos, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare*; & Pontifices errasse in quæstione juris, hanc partem 2dam hæreseos damnantes.

Ad 2*d*. ℞. Et sensus Jansenii & sensus Pontificiæ Constitutionis huic exceptioni repugnat. 1*mum* quidem; quia *Jansenius*, in cujus sensu damnata est propositio, duas Semipelagianorum classes distinguens, de una earum solum asserit, ipsos prævenientis gratiæ necessitatem ad fidei initium admisisse; ergo de iis, de quibus Janse-

Jansenius asserit, negant *Pontifices.* 2dum vero; quia *Pontifex* 2dam propositionis partem damnans declarat, nullos Semipelagianos fuisse hæreticos in eo, quod gratiam vellent esse talem, cui posset resisti vel obtemperari: ergo sensus ejus quoad 1mam partem est, nullos Semipelagianos gratiæ prævenientis necessitatem ad fidei initium admisisse; cum unum ex altero necessario sequi proxime dictum sit.

Ad 3t. ℞. Vanitas exceptionis ex ipsa propositione damnata dilucescit. Cum enim *Pontifex* dicat, Semipelagianos non fuisse hæreticos, quod vellent talem esse gratiam, cui voluntas posset obtemperare consensu & resistere dissensu; hoc ipso patet, quod eos non damnaverit ut hæreticos, quod non admiserint gratiam per se efficacem, quam quidam proprie & vere prævenientem nominant; ut ipse *Nat. Alexander*, quantumvis gratiæ *per se* efficacis patronus, in dissert. 4. sæc. V. respondet.

197. ℞. II. Theoph. *Raynaudo*, *Petavio*, aliisque non videtur negandum, a Semipelagianis ad fidei initium admissam esse *gratiam illustrationis*; idque ex variis textibus Ss. Prosperi & Augustini; sed ab aliis forsan responderi potest, hæc omnia probare duntaxat admissam a Semipelagianis gratiam illustrationis ad *opus bonum:* minime autem ad fidei initium; utpote inter quod & illud statuebatur juxta dicta discrimen, & *fides* a ratione *boni operis* discernebatur.

ARTICULUS III.

Quinam fuerint Auctores, Debellatores & Errores Recentiorum Sectarum circa Gratiam?

198. NOta. Joannes WICLEFFUS natione Anglus, vehementis ingenii & ambitionis homo, Ecclesiæ de Luttheworth in Lincolniensi Diœcesi Rector, ubi a præfectura Cantuariensis Collegii docendique Theologiam munere ob contrariam ipsi consuetudinem & jus erat rejectus, præterea etiam spe Wigorniensis Episcopatus exciderat, ad turbandam Ecclesiam se convertit, sparsis sub an. 1375. erroribus variis dogmata de Deo, Christo, Sacramentis, Ecclesia, membris ejus ac ordinibus & libero arbi-

arbitrio concernentibus, quos Thomas Waldensis maxime ex libro ejus, *Trialogus* inscripto & aliunde collegit.

Concilia contra eundem tum Romæ tum in Anglia & Gregor. XI. P. M. hæresin hanc in exordio statim opprimere laborarunt: tandem vero confecerunt Synod. Constantiensis Sess. 8. & Martinus V. edita Bulla. Damnatorum dogmatum similitudo & singulare studium, quod *Lutherus* in *Wicleffo* & *Joanne Huss* ejus discipulo defendendo tum alibi tum in Thesibus Lipsiæ contra Eckium propositis impendit, fundamentum præbet, cur *Wicleffus* a pluribus sectarum recentiorum Patriarcha dicatur. Quoniam vero ejus errores quæstiones de gratia minus attingunt, eosdem etiam hic referre aut de illo uberius agere supersedemus.

199. *Dico I.* Sectarum, quæ a sæculis aliquot prope innumeræ emerserunt, auctores vel præformatores præcipui sunt Martinus Lutherus & Joannes Calvinus.

Lutherus natione Saxo, natus A. 1483. Islebii in Comitatu Mansfeldensi, Litteris humanioribus Magdeburgi & Isenaci, Philosophiæ studiis Erfordiæ absolutis & degustata per annum Jurisprudentia inopino socii fulmine icti fato exterritus Ordinem Erem. S. Augustini ibidem A. 1504. suscipit. Aliquot annis post Wittenbergam studiorum causa missus, subin Romam digressus, redux deinde ibidem in Academia, quam Dux Saxoniæ nuper erexerat, Theologiæ Doctor & Professor creatur.

Hic ex occasione Jubilæi & Indulgentiarum a Leone X. P. M. concessarum, quarum promulgationem Albertus Archiepiscopus Moguntinus *Tezelio* Dominicano commiserat, contra indulgentias & earum præcones A. 1517. debacchari cœpit. In alios exinde errores prolapsus, cum nec scripta contraria nec disputationes habitæ nec pontificii legati adhortationes eum reducerent, *damnationem* primum 41. propositionum A. 1520., deinde excommunicationem & hæretici stigma A. 1521. a Leone X. tulit.

Inde efferatior factus nihil omisit, quod ad *devastandam Ecclesiam* facere posset, editis voluminibus pluribus, e quibus præter errores morum ejus characteres superbiam, ambitionem, impudentiam, scurrilitatem, irreverentiam in Principes, propensum ad seditiones concitandas

tandem animum, impudicitiam & impietatem factis alibi comprobata haurire licet. Vestem sacram, quam hactenus retinuerat, A. 1524. exuit. Sequenti anno *Catharinam de Bore* raptam e Monasterio monialem uxorem duxit, A. 1546. demum mortuus.

Sectarios Hæresiarcha iste numeravit plurimos, quorum præcipuos hic nominasse duntaxat sufficiat: Andream nempe *Carolostadium*, Huldricum *Zwinglium*, Joannem *Oecolampadium*, Philippum *Melanchtonem*, Martinum *Bucerum*, Gasparem *Schwenckfeldium*, Joannem *Agricolam*, Andream *Osiandrum*, Joannem *Brentium*, Mathiam *Flaccum Illyricum*, Franciscum *Stancharum* &c., qui ipsi subinde in varias sectas abierunt. Eæ vero ad tres potissimum revocantur.

1*ma* est Lutheranorum *rigidiorum* pura Lutheri dogmata sectantium, quorum facile princeps fuit Illyricus, Centuriarum Magdeburgensium præcipuus editor. 2*da* est *molliorum* Lutheranorum, h.e. eorum, qui Confessionem Augustanam, ubi non nihil emollita fuerunt Lutheri placita, sectari se protestantur. Continet hæc Confessio 28. articulos, exarata a Melanchtone, qui & Apologiam postmodum pro ea edidit, & a Germaniæ Principibus Protestantibus A. 1530. in Comitiis Augustæ Vindelicorum habitis CAROLO V. Imp. oblata; unde & horum dux Melanchton dicitur. 3*tia* est *Sacramentariorum*, qui a doctrina Lutheri circa Eucharistiam digressi profitentur in ea Corpus Christi non esse nisi in signo. Horum antesignanus Carolostadius, cui sese adjunxerunt Zwinglius & Oecolampadius, & *Calvini* hæresin præformarunt.

CALVINUS natione Picardus, natus Novioduni A. 1509. Humanioribus & Philosophicis disciplinis Parisiis imbutus primum ad Jurisprudentiam Aureliæ & Avarici Biturigum animum applicuerat, dein ad Theologiam addiscendam animatus novæ doctrinæ, qua jam a cognato Petro Roberto Olivetano afflatus erat, principia postremo in loco hausit a Melchiore Wolmaro, iisdem mox uberius tinctus Lutetiæ, ibidem cum *Lutheranis & Zwinglianis* ac præsertim Nicolao Copo familiaritate inita.

Quæstionem de *dogmatibus* hic imminentem subterfugiens Basileam primum, post Engolismam se contulit; unde rursus decedens Basileæ Institutiones suas edidit,

dit, A. 1536. Genevæ Concionatoris & Theologiæ Professoris spartam adeptus. Dissidio autem inter ipsum & Symmistas, Genevenses item & Bernenses orto pulsus urbe proripuit se Argentoratum A. 1538., ubi & suadente Bucero uxorem duxit.

Revocatus subin A. 1541. Genevam omnem sectæ suæ disciplinam constituit probante senatu, legesque præscripsit, a quibus postea discedere nec ipsis Ministris, nec Civibus liceret. Reliquum vitæ tempus ibidem motibus adversis nonnunquam agitatus in dilatanda sua hæresi & variis scriptis edendis strenuus, sed arrogantia, impudentia, crudelitate & impietate infamis contrivit, A. 1564. defunctus. Famosum & exitiosum *Institutionis* opus ex Melanchtonis præsertim, Oecolampadii ac Brentii libris magnam partem consarcinatum, sed methodo nova & purioris latinitatis elegantia adornatum delineare cœpit Engolismæ, edidit A. 1535. Basileæ, auxit A. 1539. Argentorati.

Calviniana itidem *factio* in plures sectas scissa fuit, quarum tres sunt præcipuæ: 1*ma* eorum, qui Calvinum ad amussim sequuntur, quales sunt Genevenses: Reformati in Gallia & Palatinatu, plerique etiam in Belgio & Helvetia: Puritani item in Anglia & Scotia, a quibus parum discrepant Independentes & presbyteriani ibidem, quibus admodum favit Oliverius Cromwellus Regni Protector nuncupatus.

2*da Anglo- Calvinianorum*, qui nec meri Lutherani nec, Calviniani adhærent congeriei errorum, quos Crammerus Lutheranus & Regina Elisabeth Calvinismo favens schismati Henrici VIII. addiderunt, servatis semper nonnullis ad Hierarchiam pertinentibus; unde & dicti sunt Episcopales, ac a Presbyterianis differunt, dum agnoscunt Episcopos non solum ordine, sed & jurisdictione Presbyteris jure divino superiores.

3*tia Arminianorum*; sic dicti a Jacobo *Arminio* Ministro Amstelodamensi, postea ad docendam Theologiam in Academia Lugduni Batavorum evocato, qui plura dogmata de gratia, libero arbitrio, justificatione, perseverantia, prædestinatione & peccato originali emollivit, & communia sectæ Calvinianæ placita disputationibus convulsit. Huic cum se opponeret Calvini adorator & vindex

dex Franciscus Gommarus ejusdem Academiæ Professor, scissa est in partes primum Academia, tum tota Batavia, & demum Nationalis Synodus de utriusque partis dogmatibus Dordraci A. 1618. habita, quæ sequenti anno contra Arminianos pronuntiavit sententiam. Dicti sunt iidem ob dogmata sua Calvinistæ *molles*, ob libellos supplices ordinibus Hollandiæ & Frisiæ porrectos *Remonstrantes*: cum pars illis opposita a Duce suo *Gommaristæ*, a doctrina Calviniani *rigidi*, a libellis oppositis *Contraremonstrantes* vocantur.

Addunt quidam *4tam Piscatorianorum*, qui nomen a Joanne Piscatore Argentinensi, Calvinianæ Theologiæ in Gymnasio Herbornensi Professore acceperunt. Is ad A. 1600. Scholarum reformationem meditatus in dogmatibus pluribus a reliqua Calviniana secta dissensit, censuram ideo aliorum passus, qui ejus opiniones tanquam hæreses rejecerunt, quidam etiam ut hæreticum anathemate damnandum pronunciarunt.

200. *Dico II.* Debellatorum utriusque hæresis nomine intelligi possunt: 1. Doctores singuli, qui hæreticis dogmatibus vel scriptis libris, vel habitis disputationibus, vel susceptis cum adversa parte colloquiis se strenue ac fortiter opposuerunt. 2. Universitates promeritam erroribus censuram affigentes: 3. Synodi Diæcesanæ aut Nationales sententiam enuntiantes: 4. Pontifices definientes & Trident. Concilium Generale tum cogentes, tum moderantes, tum confirmantes; quorum singularis notitia ex historia Ecclesiastica sæculi XVI. petenda est.

201. *Dico III.* Ex erroribus prope innumeris, quos Hæresiarcha uterque de omnibus ferme dogmatibus profudit, eos duntaxat breviter recensemus, qui liberum arbitrium & gratiam spectant. Eorum 1*mus* est *liberum arbitrium* post Adami lapsum esse figmentum & titulum sine re. Ita Luth. in assertione suorum articulorum ad Leon. X. art. 36. Et Calvin. in Antidoto Tridentini ad Can. 5. Sess. 6.

2*dus*, vel explicatio potius prioris est liberum arbitrium hominis eatenus admitti, quatenus voluntas hominis libera est *a coactione*, non tamen a necessitate. Ita Luth. L. de servo arbitrio: & Calv. L. 2. in Pighium &c.

3tius

3*tius* est hominem lapsum non posse resistere gratiæ, si velit, adeoque *necessitari absolute* sive ad bonum, si gratiam habeat, sive ad malum, si ea careat. Ita Luth. L. de serv. arb. Clarius Calvinus L. 2. Inst. C. 3. §. 10. de gratia sic loquitur: *Voluntatem movet, non qualiter multis sæculis traditum & creditum: ut nostræ postea sit electionis motioni aut obtemperare, aut refragari. Talem fuisse hominis adhuc stantis conditionem concedimus, ut potuerit ad alterutram partem inclinare: sed cum suo exemplo docuerit, quam miserum sit liberum arbitrium, nisi Deus in nobis & velit, & possit: quid fiet nobis, si ad eum modulum suam gratiam nobis impertitur?*

4*tus* est hominis voluntatem sub gratiæ impulsu habere se *mere passive* instar trunci, stipitis alteriusve inanimis, uti Lutherus in Operation. in Psalmos Ps. 5. in digressione de spe loquitur. Hujus porro erroris sensus non fuit, quod voluntas in opere bono plane iners & otiosa sit, & nullatenus nequidem *vitaliter* se moveat. Contrarium enim patet ex verbis LUTHERI de serv. arb. *Necessario dico, non coacte: h. e. homo cum vacat spiritu Dei, non quidem violentia, velut raptus obtorto collo, nolens facit malum, sed sponte & lubenti voluntate facit.* Genuinum hunc etiam CALVINI sensum intelligere licet tum ex L. 2. Instit. C. 5. §. 14., tum ex L. 3. contr. Pighium, maxime vero ex L. 5. contr. eundem, ubi *hominem*, inquit, *sic quidem docemus agi Dei gratia, ut simul tamen agat: sic tamen ipsum agere, ut penes Dei spiritum tota sit, ac maneat actionis efficacia.*

Eodem sensu errorem intellexerunt Card. *Osius, Bellarm., Stapleton*, aliique controversiarum scriptores; atque hinc etiam *Concilium Trident.* Lutheranorum & Calvinistarum errorem referens ac damnans sic habet: *Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus S. illuminationem neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui & illam abjicere potest &c.* Ubi PP. Tridentini hominem se non *mere passive* habere probant ex eo, quia libere agit, & inspirationem ita recipit, ut illam abjicere possit. Idem repetitur in Can. 4. Sess. 6.

5*tus* est nullam defacto dari gratiam sufficientem, quæ simul non sit *efficax*. De hoc errore ita Lutherus L. de serv. arb.: *Humana voluntas in medio posita est ceu*

jumentum. Si insederit Satan, vult & vadit, quo vult Satan: si insederit Deus, vult & vadit, quo vult Deus. Et Calvinus L. 2. Instit. C. 3. §. 10. *Medium, quem Sophistæ imaginantur, motum, cui obsequi, vel quem repellere liberum sit, aperte excludi videmus, ubi asseritur efficax ad perseverandum constantia.* Item alias docet *motum Spiritus S. sic esse efficacem, ut fidem semper gignat.*

Denique 6*tus* est præcepta Dei homini esse *impossibilia*, nec posse ab homine per gratiam impleri. Ita Lutherus in Resp. ad Dialogum Sylvestri: *Pessime facis, quod negas Salvatorem impossibilia jussisse: plus quam pessime facis, quod hoc falsitatem audes appellare: non possumus in hac vita mandata Dei implere.* Calvinus etiam L. 2. Instit. C. 7. §. 5. *Quod autem impossibilem legis observationem diximus, id est paucis verbis explicandum simul & confirmandnm. . . . &c.*

ARTICULUS IV.

Quæ sit Bajanismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?

202. NOta. Michael BAJUS sive de Bay natione Belga, natus A. 1513. Melini in territorio Athensi, Presbyter sæcularis, laurea doctorali A. 1550. in Facultate sacra Lovaniensi donatus, anno altero eadem in Academia Regius sacrarum litterarum Professor institutus fuit: vir ingenii nimium præfidentis & scientiæ suæ æstimator immodicus; id quod *Ruardo Tappero* Baji olim Magistro ansam dicendi dedit, se ab hoc juvene nonnisi schisma exspectare.

Non vanum fuisse præsagium eventus docuit; inita enim cum *Joanne Hesselio* paris conditionis & animi Professore Lovaniensi amicitia a suscepto mox docendi munere nova disseminare cœpit: quod studium nec ipse nec ejus nuper laudatus socius Tridenti dedidicerunt, quorsum ineunte anno 1563. ad ultimas tres Concilii sessiones *Commendoni* consilio delegati a Rege Catholico fuerunt, ut legatorum solertia ibidem conciliarentur. Rejectis tamen postremo erroribus diem extremum obiit A. 1589.

203. *Dico I. Exordium Bajanismi* in A. 1551. incidit, quo Professor publicus novas & erroneas doctrinas tum voce, tum scriptis proferre cœpit, *Ruardo Tappero* sub A. 1552. ex Conc. Trid. reduce strenue cum *Ravesteinio, Risthovio & Cunero* Theologis Lovaniensibus illi obsistentibus. Bajanæ Doctrinæ nihilominus adhærentibus multis, ac e sua etiam sacra familia quibusdam duo Fratrum Minorum Guardiani selectos inde octodecim articulos ad Parisiensem Facultatem judicii ferendi causa A. 1560. miserunt, quæ eodem adhuc anno 27. Junii lata censura illos confixit, & erroris aut hæreseos notavit. Quo tamen nihil permotus BAJUS non modo perrexit ruere, quo cœperat, sed partes etiam suas multum auxerat; illis nempe Doctoribus, quos nominavi, aut fato functis aut e scholis ad Episcopales sedes evectis jam ipse antiquissimus Academiæ relictus & auctoritate apud Juniores prævalens.

Unde partibus hinc inde non sine animorum æstu contendentibus A. 1561. PIUS IV. P. M. silentium imposuit. Id vero cum minime teneret BAJUS cum asseclis, redux a Tridentino varia in lucem opera edens; novis dissidiis recrudescentibus, censuras etiam suas contra *Joannis Hesselii & Michaelis Baji* propositiones plures strinxerunt A. 1566. Academiæ Complutensis, Salmanticensis & variæ in Italia, donec tandem de pluribus articulis Romanæ Sedi denuntiatis inde judicium veniret. Itaque

Progressus & exitus causæ Bajanæ cœpit A. 1567., quo PIUS V. P. M. Kal. Octobr. Bullam articulos doctrinæ Bajanæ nomine Baji tacito sub variis censuris damnantem, quæ incipit: *Ex omnibus afflictionibus*, emisit. Hanc jussu Cardin. *Granvellani* tum Romæ commorantis, Maximilianus *Morillonius*, Præpositus Ariensis & illius Archiepiscopi Mechliniensis Vicarius Generalis eod. A. die 23. Decembr. prælegit Facultati Lovaniensi: Doctoribus omnibus obsequium pollicitis unus BAJUS reluctans a *Morillonio* frustra eum ad saniora reducere conato non quidem tum fuit ursus; quod hic fuerit monitus omnia cum suavitate ac prudentia agere: ille vero altero mox anno apologiam suarum opinionum ad Pontificem mittendam adornarit.

Expensis his literis apologeticis PONTIFEX rursus BAJUM ad damnatos articulos ejurandos cohortatus Brevi

ad eundem dato A. 1569. confirmans priora scripsit: *Quæ super hoc ipso jam decreveramus, eadem de integro decernenda statuendaque esse judicamus.* Hic tandem post tergiversationes nonnullas cessisse Bajum & ejurasse propositiones omnes damnatas notant Acta Facultatis Lovaniensis, idemque A. 1570., quo Nationalis Belgii Synodus *Pianam Bullam* solemniter acceptavit, & nova in Scholis Lovaniens. promulgatio facta est, una cum reliquis DD. confirmasse; quanquam id alii negent, refellantque tum ex historia Bajanismi Brevi a Decano Capituli Mechliniensis edita, tum ex ipsis Facultatis Actis ad A. 1571., ubi narratur BAJUM aliquando in Facultate auditum esse, cum diceret: *Quod pro illis articulis deberemus forsitan mori potius, quam eos damnare.* Certe eventus probavit minus sinceram saltem aut inconstantem fuisse eam obedientiam, cum 12mo post illam Bullam anno res eodem, si non pejore, loco fuerit; unde

GREGOR. XIII. PII successor 4to Calend. Febr. A. 1579. nova Constitutione, quæ incipit: *Provisionis nostræ*, edita præcedentem confirmavit, ac Franciscum *Toletum* suum e Soc. Jesu Theologum misit, qui coram BAJUM ad revocanda perperam dicta omni conatu pertraheret. Is vero A. 1580. jussit Bullam in frequentissimo totius Academiæ conventu recitari: tum ad BAJUM conversus petiit ex eo, an agnosceret in Bulla multos ipsius articulos damnari, & quidem in sensu ab eo intento? Affirmante BAJO rogavit, an eosdem aliosque in Bulla contentos & recitatos damnaret? ille, *damno*, inquit, *secundum Bullæ ipsius intentionem & sicut Bulla damnat*; quod ipsum postea solemni ad Pontificem Max. scripto confirmavit. Eadem vox fuit Theologiæ Doctorum, Licentiatorum, Baccalaureorum & Studiosorum Lovaniensium, qui uno ore conclamabant: *Articulos damnamus, Bullam reverenter suscipimus, atque obedientiam pollicemur.*

Porro ne malum aliquando reviviesceret, Joannes *Bonhomi*, Vercellensis Episcopus & per utramque Germaniam Nuntius Apostolicus Facultatem Lovaniensem rogavit & ursit, ut doctrinam, quam posteros suos sequi oporteret, BAJI damnatis articulis opponeret. Explevit vota Facultas, & formulam doctrinæ deinceps tenendæ concepit illa quidem, & tum Nuntio, tum per eum *Duacenæ Facultati* communicavit; suppressam tamen eandem fuisse col-

colligere licet tum ex *Steyartio* Lovan. Theologo in Theol. Morali, tum ex causa, quæ *Lessium* inter & *Lovan. Facultatem* BAJO etiamnum vivente orta est, de qua forsan alibi.

204. *Dico II. Systema errorum* BAJI a quibusdam ad tria generatim capita, nempe quæ spectant statum vel naturæ innocentis, vel lapsæ, vel separatæ, revocatur: ab aliis paulo distinctius ad 8. capita speciatim refertur; quorum singula breviter recensebimus.

I. Est circa *Gratiam Angelorum & primi hominis*. De hac, cum in L. de prima hominis justitia statuisset, nullam creaturam rationalem creari posse sine ordinatione ad intuitivam Dei visionem, asseruit 1*mo*. *Gratiam sanctificantem*, annexaque illi dona fuisse debita naturæ innocenti & naturalia, atque hinc non esse stricte gratuita & supernaturalia; quo spectant septem articuli in Bulla damnati, nempe 9. 21. 23. 24. 26. 55. 79. 2*do*. Simili ratione *immunitatem ab omni malo* homini innocenti debitam & naturalem prædicavit iisdem & articulo 78.

II. Est circa *merita operum*. Et quidem in *statu innocenti* merita omnia ponebat mere humana & naturalia, adeo ut nec merita, nec merces primi hominis & Angelorum fuerint, aut essent gratia: ut enunciat artic. 1. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 11. In *statu* autem *quocunque* asserebat quodlibet opus bonum ex natura sua esse meritorium vitæ æternæ; sic enuntiant propp. 2. 4. 11. 12. 13. 15. 17. Atque hinc negabat aliquid meritorii operi accedere ex adoptione aut gratia; ut patet ex propp. 17. 18. 19. 62.

III. Est circa *liberum arbitrium & ejus vires*. Quoniam in BAJI sententia primus homo peccando omnibus gratiæ donis, quæ secundum ipsum naturalia adjumenta ad vitandum peccatum & bonum operandum erant, prorsus privabatur, atque hinc cujuslibet boni incapax & solius capax iniquitatis effectus erat; consequenter statuit 1*mo*. Liberum arbitrium hominis lapsi sine gratia nonnisi ad peccandum valere; ita loquitur in propp. 27. 28. 29. 30. 2*do*. Quidquid ex homine gratia destituto procedit, & ipsam etiam infidelitatem negativam esse peccatum; sic habetur in artic. 22. 25. 68. 3*tio*. Non dari aliquem actum liberi arbitrii moraliter tantum bonum; ut constat ex artic. 34. 36. 37. 65. 4*to*. Statuit liberum

arbitrium & libertatem in immunitate a coactione, non autem exclusione necessitatis; ita legitur in propp. 39. 41. 66.

IV. Est circa *peccatum personale*. De hoc ex jactis circa liberum arbitrium fundamentis docet 1*mo*. Ad peccatum non requiri libertatem a necessitate; ita in artic. 46. & 67. 2*do*. Peccatorem in omnibus actionibus suis peccare, quod est argumentum articulorum 35. & 40.; ubi tamen notandum, nomine peccatoris non intelligi a BAJO præcise eum, qui gratia sanctificante caret, sed eum, qui nondum elicuit charitatis actum, quo deponeret affectum peccati. 3*tio*. Concupiscentiæ indeliberatos quoque motus in non renatis, vel etiam in renatis, sed postea in peccatum mortale lapsis verum esse ac proprie dictum peccatum, quod ipsis imputatur sine respectu etiam ad voluntatem Adami, a qua originem sumpsit concupiscentia; quia in sententia BAJI hæc concupiscentia illis voluntaria est voluntate habituali, & habitualiter dominatur, quatenus non habent contrariam voluntatem: secundum eundem vero concupiscentiæ indeliberati motus sunt veræ legis: *Non concupisces*, inobedientiæ.

Excipit tamen justos, quibus contra concupiscentiæ motus certantibus & non consentientibus non imputatur in peccatum, utpote apud quos concupiscentia non dominatur actu vel habitu. *Ratio* & pars asserti 1*ma* desumitur ex propp. 48. 49. & 74. 2*da* ex propp. 50. 51. & 76. 3*tia* sive exceptio ex prop. 75. 4*ta* denique statuit nullum esse peccatum ex natura sua veniale, sed omne mereri pœnam æternam; quæ verba sunt propos. 20mæ, & partem etiam 2dæ constituunt.

V. Est circa *peccatum originale*. Hujus naturam cum L. de pecc. orig. statuisset in *concupiscentia* seu inclinatione ad bonum sensibile contra rationis præscriptum: transfusionem autem & communicationem nihil habere singulare ab aliorum peccatorum communicatione docuisset; 1*mo* ponit hoc principium, *sceleris nempe cujuslibet naturam esse, ut ex sese & propria vi ac independenter a pacto vel ordinatione divina auctorem suum ipsiusque posteros eo modo inquinare & inficere possit, quo infecit prima transgressio*; hujus compendium sunt propp. 52. & 53.

2*do*. Peccatum originale in posteris peccatum esse sine

ne relatione ad voluntatem Adami, ut ait prop. 47. Quia vero concupiscentia est peccatum originale, concupiscentia autem voluntate habituali voluntaria est, nisi quis habeat voluntatem contrariam; hinc docet 3*tio*. Peccatum originale habitualiter dominari parvulo, quia non gerit contrarium voluntatis arbitrium, quæ phrasis est prop. 48. Ex eodem capite addit 4*to*. Fieri, ut parvulus non renatus Deum actualiter odio habeat, blasphemet, ejusque legi repugnet, in prop. 49. 5*to*. Denique afflictiones & mors tum justorum omnium, tum B. Virginis dicuntur ultiones peccati vel originalis vel actualis in prop. 72. & 73.

VI. Est circa *charitatem & impletionem legis*. De prima docet 1*mo*. Non dari amorem bonum nisi charitatem theologicam; ita asserit prop. 34. 2*do*. Non esse alios amores nisi vel charitatem theolog. vel cupiditatem vitiosam; ita prop. 38. 3*tio*. Actum charitatis etiam intensive perfectæ, sed tamen non dominantis, h. e. affectum cupiditatis habitualem non expellentis posse stare cum peccato & reatu æternæ damnationis ac sine remissione peccatorum; ut liquet ex propp. 31. 32. 33. 70. 71.

De altera docet 1*mo*. Deum præcepisse homini impossibilia; habetur in prop, 54. 2*do*. Legem non posse impleri nisi per charitatis theolog. actum; ita legitur in propp. 16. & 61. 3*tio*. Quamdiu aliquid concupiscentiæ carnalis in diligente est, eum non facere præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*; quæ sunt verba prop. 76.

VII. Est circa *justificationem & Sacramentorum effectum*. De *prima* docet 1*mo*. Hominem formaliter fieri justum bonis operibus & legis obedientia, non autem gratia aliqua animæ infusa; ut loquuntur propp. 42. & 69. 2*do*. Hinc etiam rejicit distinctionem tum justitiæ, tum vivificationis, quæ per gratiam habetur, propp. 54. & 64. 3*tio*. Tamen sicut de charitate dixerat, sic justificationem veram haberi posse sine remissione peccatorum aut incremento virtutum, propp. 43. & 44.

De *altera* vero, quia 1*mo* tantum distinguit in peccato, actum scilicet & reatum pœnæ, omittitque reatum culpæ, ut liquet ex prop. 56. Hinc 2*do* in Sacramentis Baptismi & Pœnitentiæ docet hominem non vivificari

ministerio Sacerdotis, nec reatum culpæ dimitti, sed pœnæ reatum duntaxat tolli, patet ex propp. 57. & 58.

VIII. Est circa *solutionem pœnæ temporalis.* Hanc negat fieri sive per eleemosynas & pietatis opera juxt. prop. 59. sive per satisfactiones laboriosas justorum juxt. prop. 77. sive per passiones Sanctorum in indulgentiis communicatas juxt. prop. 60.; sed asserit proprie nonnisi meritis Christi & Sanguinis divini pretio adscribendas juxt. prop. 10. & alias modo laudatas.

205. *Dico III. Fundamentum errorum omnium* statuitur a *Tournely* in illo axiomate, ad quod prop. 38. spectat: *Non sunt nisi duo amores:* aut charitas virtus theologica, quæ Deum diligit tanquam finem ultimum, quæque primo præcipitur Decalogi præcepto; aut vitiosa cupiditas, quæ creaturæ inhæret tanquam fini ultimo absque ullo ad Deum respectu, atque tota lege prohibetur.

Cæterum *universim* de Bajano systemate enuntiari non absque manfesta ratione potest, *Pelagianismi*, nec non *Lutheranismi* & *Calvinismi* absurda dogmata, licet subinde emollita, in omni ea congerie alternare, & adeo manifeste a Tridentino damnatos, aut aliunde apertos errores ibidem occurrere, ut, nisi plurimam partem in ipsis Baji libris clare expressi legerentur, vix credi posse videretur, eos traditos fuisse a viro catholicæ professionis, & eo, qui ipse Concilio Trident. interfuit.

Libri autem a Bajo editi numerantur, 2. de meritis operum: 1. de prima hominis justitia: 2. de virtutibus impiorum: 1. de libero hominis arbitrio: 3. de charitate, justitia & justificatione: 1. de peccato originis: unum de sacrificio; cum Tractatibus quatuor de Sacramentis in genere, de forma baptismi, de indulgentiis, de oratione pro defunctis.

206. *Dico IV.* De *sententia* in Bajanismum per geminam Bullam pontificiam lata, sive de ipsarum Bullarum argumento & forma quædam observanda veniunt. Et quidem *de propositionibus damnatis* 1mo. Eas continuata serie & sine characteribus numeralibus in Bullis editis fuisse lectas; unde alii prop. 76., alii 80., plerique 79. recensent.

2*do.* Nonnullas propositiones continere plures partes

tes, de quibus dubitari potest, an illæ quoad partes omnes, an quoad unam duntaxat, & quamnam damnentur; cujus exempla afferunt in 35. & 74. propositione.

3tio. Aliquas propositiones non agnitas fuisse tanquam suas a Bajo, nempe 35. & 40.: plures vero non reperiri in ejus operibus, nempe 55. 64. 65. 67. 68. 73. 74. 78. & 79. Additæ tamen sunt & cum aliis Bajanis damnatæ; tum quia a Bajanæ factionis hominibus præsertim *Hesselio* tunc temporis docebantur: tum quia vel verbo in Scholarum disputationibus, vel in privatis discipulorum MStis fuerunt a Bajo traditæ.

4to. Quasdam Bajanas continere non solum doctrinam, sed etiam contrariæ censuram sententiæ, qualis v. g. est hæc 28. *Pelagianus est error dicere, quod liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum*: plures vero esse, quæ solam doctrinam contineant, qualis v. g. est illa 20. *Nullum est peccatum ex natura sua veniale, sed omne peccatum meretur pœnam æternam.*

De ipsa damnatione propositionum 1mo. Propositionum censuras & notas numerari in Bulla sex, nempe *hæreticas*, *erroneas*, *suspectas*, *scandalosas*, *temerarias*, *in pias aures offensionem mittentes*, de quarum legitimo sensu consule Tract. de Fide.

2do. Damnationem propositionum respectu Notarum singulis convenientium fuisse *indeterminatam* & generalem, & ut ajunt, *in globo*. Non enim omnes Notæ in singulas assertiones cadunt, sed cum proportione accommoda; quare additur *respective*. Hac ratione etiam articuli *Wicleffi* & *Hussi* a Concilio Constantiensi Sess. 8. & 15., item articuli *Lutheri* a Leone X., & alii ab aliis Pontificibus damnati fuerunt: & satis quidem clare, quamvis non omni cum claritate & evidentia, venenum propositionum etiam singularum ostendi solet. Quæ porro Nota unicuique propositioni *Baji* determinate conveniat, declarat *Ripalda* Tom. 3. de Ente supernaturali.

3tio. Nullam contentarum in Bulla propositionum esse, quæ excipiatur ab aliqua censura & nota ex sex supradictis; cum illa post omnes propositos articulos a Pontifice immediate subjuncta relatio: *Quas quidem sententias &c.*, & illa alia universalis: *Quacunque super his verbo scri-*

ſcriptoque emiſſa, omnes univerſim propoſitiones prius in Bulla memoratas ſine exceptione complectatur.

QUÆRES I. *An Bajanæ propoſitiones omnes notentur propter doctrinam, an aliquæ propter ſolam contrariæ ſententiæ cenſuram?*

207. *Nota.* PIUS V. poſt relatas in ſuâ Bulla propoſitiones BAJI continuo hæc ſubjicit: *Quas quidem ſententias ſtricto coram nobis examine ponderatas, quanquam nonnullæ aliquo pacto ſuſtineri poſſent, in rigore & proprio verborum ſenſu ab aſſertoribus intento hæreticas, erroneas &c. damnamus, circumſcribimus & abolemus.* Occaſione hujus interjectionis: *quanquam nonnullæ* &c. non tantum Bajani, ſed & alii Auctores celebres exiſtimant, ſi non omnes, ſaltem aliquas propoſitiones cenſuram contrariæ ſententiæ continentes eſſe damnatas duntaxat ratione *modi*, ſeu propter hanc cenſuram, non autem ratione *dicti*, ſeu propter doctrinam. Alii econtra quamvis concedant propoſitiones quaſdam in aliquo ſenſu ſuſtineri poſſe, negant tamen eas in *ſenſu proprio verborum* ab aſſertoribus intento probabiles eſſe, & hinc quoad doctrinam non fuiſſe damnata. Cum his

208. ℞. Probabilius videtur omnes propoſitiones notatas eſſe *propter doctrinam*. *Ratio eſt*, tum quia Pontifex damnando *ſententias* intellexit doctrinam; ſiquidem & ſententiarum nomine communiter ipſa propoſitionis doctrina venit, & alias pontificia damnatio confunderetur, ſi de aliis propoſitionibus doctrinam, de aliis ſolam cenſuram excepta doctrina rejectam interpretari liceret: tum quia Pontifex, licet inſinuaverit nonnullas propoſitiones *aliquo pacto* ſuſtineri poſſe, tamen eas non damnat propter aſſertoris audaciam ac cenſuram, ſed quia in *rigore & proprio verborum ſenſu* ab aſſertoribus intento erroneas &c. cenſet: tum quia nonnullæ etiam propoſitiones earum, quæ *aliquo pacto* ſuſtineri poſſunt, nullam continent cenſuram, quales ſunt propoſitiones 27. 55. &c.; ergo.

Conf. I. Cenſuræ illæ propoſitionibus a BAJO & ejus ſociis appictæ vel ſunt duntaxat prohibitæ a Pontifice poteſtate *directiva morum* tanquam contrariæ charitati & paci fidelium, vel poteſtate *definitiva veræ & ſanæ doctrinæ* tanquam contrariæ integritati religio-

ligionis & fidei. Si 1mum; ergo non potuissent a Pontifice damnari tanquam dignæ censura theologica & falsæ; sed solum fuisset prohibita censuratio, uti accidit jam sæpius, ac maxime in causa de auxiliis gratiæ Dominicanos inter & Jesuitas agitata.

Si 2*dum;* ergo hoc ipso falsitas etiam propositionis Bajanæ & non tantum censuræ emergit; cum *damnatio* sit declaratio & pronuntiatio falsitatis sententiæ, ex qua sequitur nos non solum exterius, sed etiam interius debere propositioni damnatæ dissentire, ut patet in propositionibus Jansenii damnatis; cum e contrario *sola prohibitio* non sit declaratio falsitatis sententiæ, sed interdum obligationis cohibendi illam propter vitanda mala paci & bono fidelium nociva, quæ vel ex sententia, vel censura nascuntur. Ex quo ruit 1*mum* fundamentum adversæ partis: videlicet quod moris sit in Ecclesia infames notas a DD. receptis opinionibus subinde inflictas interdicere.

Conf. II. Nullus est ex omnibus Baji articulis, cujus vitium & falsitas, etiam abstrahendo *a notis*, non deprehendi aut probari possit; uti fecerunt Doctores Lovanienses ad postulationem *Morillonii;* Universitas Duacensis in Declar. edita A. 1649. sub hoc titulo: *Veritas & æquitas censuræ Pii V.*, in qua doctrina singularum propositionum per antitheses Estii & Sylvii refelluntur: Et qui ante hanc declarationem Libros duos adversus articulos olim a Pio V. & Greg. XIII. & novissime ab Urbano VIII. PP. damnatos edidit Joann. Martinez de Ripalda S. J. sub nomine appendicis ad disputationes de Ente supernaturali, & Tomi tertii. Unde & vanitas fundamenti 2di cognosci potest; scilicet quod plures Baji propositiones sint probabiles & inter Cathol. DD. receptæ opiniones.

Quæres II. *Quid de famoso commate in Bulla Piana sit tenendum?*

209. *Nota I.* Verba Bullæ quoad interpunctionem ab aliis sic referuntur: *Quas quidem sententias stricto coram nobis examine ponderatas, quanquam earum nonnullæ aliquo pacto sustineri possent in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento, hæreticas, erroneas &c. damnamus.* In aliis vero exemplaribus sic leguntur:

tur: *quanquam earum nonnullæ aliquo pacto in rigor & proprio verborum sensu ab assertoribus intento sustine ri possent.* Postremam lectionem non esse *germanam* pate tum ex repugnantia reliquorum exemplarium omnium tum ex evidenti diremptione litis, cui sub hac formula n probabilis quidem locus esse potuerat.

Lis enim erat: an in lectione priore comma (,) sub jiciendum sit vocibus: *sustineri possent*, adeo ut sensus s sententias in rigore & proprio verborum sensu ab asserto ribus intento damnari tanquam hæreticas, erroneas &c. quamvis aliquo pacto, seu alio in sensu sustineri possent an vero subjiciendum sit voci: *intento*, ut hic factum vi demus; adeo ut sensus sit damnari has propositiones, li cet in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus in tento sustineri queant, h. e. veræ sint?

Porro quemadmodum postrema hæc lectio & signo rum interpositio Bajo & Bajanis eatenus favet, quatenus eorum opiniones nihil probabilitatis per damnationem Pia nam amitterent; sic eandem Bajus statim usurpavit con tra *Morillonium*; ideo se Bullæ subscribere non posse cau satus, quod Pontifex diceret sententias has *aliquo pacto sustineri posse in rigore & proprio verborum sensu ab as sertoribus intento.*

Quamvis vero postea de pontificiæ damnationis sensu melius a *Toleto* edoctus subscriberet propositionum damnationi, eundem tamen cavillum acrius repetierun Bajani, & variato commatis loco adulteratam clamaverun Bullam, ut a Jacobo *Jansonio* Doctore Lovan. Baji pri mum discipulo; dein Collega A. 1618. in scholis publicis factum legimus. Id ipsum urserunt paulo clamosius qui dam Lovanienses Doctores, ubi *liber Jansenii*, eoquod plures propositiones a Pio V. & Greg. XIII. damnatas con tineret, ab Urbano VIII. fuit prohibitus; atque hanc ob rationem Joannem *Sinnichium* Lovaniensem Romam mi serunt, Urbani Bullam recipere nolentes & eam subrepti tiam prætexentes. Neque a tricis in hoc commate facien dis etiam hoc sæculo destiterunt quidam, ut ex historiis controversiarum de divinæ gratiæ auxiliis Auctore *Eleu therio & Livino de Mayer* patet.

210.

216. *Nota II. Styli Romani* esse, ut duo singularum Pontificiarum Bullarum manuscripta Romæ fiant: alterum autographum interpunctis & commatibus distinctum, quod in *Archiviis S. Officii* deponitur: alterum continua serie, nullo commate adjecto, scriptum, quod in *Regesto Summi Pontificis* notatur, ex quo & secundum fidem Regesti, ac proinde sine punctis, describuntur exemplaria Bullarum, quæ conceduntur aut ad Provincias mittuntur, nisi aliter expressè mandetur. Porro *Bullæ Pianæ* quinque extant exemplaria celebriora.

1mum sine punctis juxta morem proxime memoratum habuit *Morillonius* A. 1567. *2dum* commissum est A. 1580. *Toleto*, ob litem de commate a Bajo jam motam interpunctis distinctum. Neutrum tamen transumi aut exscribi a Lovaniensibus permiserunt vel Morillonius vel Toletus. *3tium* ad interventionem Toleti GREGORIUS XIII. concessit BAJO eodem adhuc A. 1580.; sed quod nullo commate distinctum fuisse, patet ex ejus editione per Facultatem Lovaniensem curata, & confessione Bajanorum, præcipue Macarii Havermanns.

4tum fuit *Romæ* A. 1642. cum interpunctionibus excusum, in quo comma post verba: *sustineri possent*, omittitur. Sed error hic ex incuria typographi ortus ille est, de quo loquitur URBANUS VIII. in Brevi ad Archiepiscopum Mechliniensem, & hinc illius jussu restitutum fuit comma in editione Coloniensi. *5tum* est *Romæ* A. 1644 eodem URBANO jubente editum & a sacra Congregatione *Sinnichio* traditum & consignatum cum mandato Apostolico, ut huic exemplari fides adhiberetur. In hoc autem legitur comma post voces: *sustineri possent*. Ex his

211. R. *I.* Ipso facto famosum comma in Bulla Piana additum fuit post voces: *sustineri possent*; adeoque nulla BAJI propositio in proprio verborum sensu ab assertoribus intento sustineri potest. *Prob. I.* Ex exemplari *Toleti*, quod teste Ripalda Romæ impressum habet genuinum comma, dividens verba illa Bullæ: *aliquo pacto sustineri possent*, a sequentibus: *in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento*. *II.* Exemplari *Romano* jussu URBANI A. 1644. impresso, & authentice consignato, ubi idem commati locus datus perspicitur. *III.* Ex

ipſo PII V. Autographo in *Archiviis S. Officii* cuſt
quo idem comma & eodem l co vidiſſe ſe A. 16
Octobr. teſtatur Cardinalis *de Lugo*.

Nec obſtat 1. Quod *Granvellanus* in epiſ
Nov. 1567. ad *Morillonium* ſcripta dicat, Bajana
poſitionum aliquas, *tametſi in rigore aliquo ſen
poſſint, ut excuſentur, pios tamen lectores offen*

℞. Equidem poſſunt aliquæ propoſitiones
ſenſu aliquo exponi, ut excuſentur, qualis eſt v.
*Deus non potuiſſet ab initio talem creare homin
lis nunc naſcitur*; ſi enim quispiam hanc addat
nem, *id eſt, cum peccato originis*; fatebuntur o
poſitionem ſic expoſitam habere ſenſum Catholi
cut vero hunc ſenſum damnare nunquam PONTI
dit, ſic etiam ſenſus is BAJI vel aſſertoris Bajani
Unde patet, qua ratione dixerit *Granvellanus* ali
poſitiones *in rigore ſenſu aliquo* exponi poſſe, u
tur; nempe ſenſu *peregrino* & *alieno*, non vero
toribus intento.

Nec 2. Quod *Morillonius* in ep. die 20.
1569. ad *Granvellanum* data narret, quod BAJO
ſante, cauſanteque in Diplomate Pontificio ſcrip
nonnullas propoſitiones defendi poſſe in proprio
ſenſu, ipſe nihil repoſuerit; unde inferunt *ſil
aſſenſiſſe exceptioni *Morillonium*.

℞. Silentium hoc alii melius tribuunt M
prudentiæ, ob timorem Schismatis, &, ne ex
BAJI animus irritaretur acerbius, ad tempus con
præſertim cum ex Bullæ exemplari ſibi transmiſſo
nullis interpunctionibus diſtincto, BAJUM mani
vincere non poſſet. Unde ſatis habuit *Morillon*
gere BAJUM ad ejurandas propoſitiones *juxta a
cenſuram & mentem ſanctitatis ſuæ*; quod & a I
ſtitum *Morillonius* ibidem ſcribit. Cæterum hæ
vim non habent poſt damnationem URBANI & ſen
læ Pianæ clare diſtinctum.

212. ℞. *II.* Jure etiam famoſum *comma*
moratas voces in Bulla Piana additum fuit. *Rat*
quia illa verba: *Quanquam nonnullæ aliquo pa
neri poſſent*, per illa adverſativa *aliquo pacto* o
bent ſequentibus: *in rigore & proprio verboru*

cum alia non sint, quibus opponantur. II. Quia si in rigore & proprio verborum sensu ab assertoribus intento aliquæ sententiæ Baji sustineri possent, immerito Pontifex eas damnasset; cum nulla fere sit Catholica sententia, quæ in sensu improprio & ab assertoribus extorto damnabilis non sit. III. Quia hac expositione admissa nulla Baji propositio foret, quam non liceret impune defendere; cum nulla in Bulla definiatur determinate, quæ in rigore & proprio verborum sensu sustineri non possit.

Ad quid ergo & damnatio Pontificia, & particula exceptiva *nonnullæ*? Hinc vero constat vanitas illius asserti, quod ob duplicem interpunctionem, alteram post vocem *possent*, alteram post vocem *intento* in Bulla additam, adhuc sensus maneat obscurus.

ARTICULUS V.

Quænam sit Jansenismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?

213. *Nota I.* Causa Bajana finita videri poterat rescriptis Romæ Pontificum sententiis; sed error finitus non fuit, multis adhuc in Belgio & Gallia Baji discipulis aut sectatoribus relictis. Hos inter fuit Cornelius Jansenius, alius ab ejusdem etiam pronominis Jansenio, Gandavensi Episcopo, Hulstii in Flandria nato, & Commentarii in Concordiam ac totam historiam Evangelicam auctore optime Catholico. Is natione Batavus, natus est anno 1585. loco exiguo, Accoy dicto, in territorio Leerdamensi. Ultrajecti humanioribus litteris excultus, Lovanii Philosophiæ ac Theologiæ operam dedit, Magistro usus Jacobo *Jansonio*. A. 1604. Parisios abiens, exceptus est a Joanne du Verger de Havrane, famoso Abbate *San-Cyrano*, in cujus amicitiam Lovanii jam se insinuaverat.

Hujus commendatione per aliquod tempus ibidem filiorum Consiliarii Regii Parisiensis moderatorem domesticum egit: inde Bajonam cum eodem decedens, Collegioque Principali recens erecto Director datus, una cum illo in novum systema circa gratiam adumbrandum per annos duodecim incubuit. Lovanium A. 1617. reversus Doctorali laurea donatur, Collegio S. Pulcheriæ præficitur, a

Philippo III. Hispaniarum Rege etiam A. 1630. S. Litterarum professor renuntiatur. Interea temporis ter legatione in Hispanias ad Regem nomine Academiæ perfunctus, occasione libri, quem *Martem gallicum* inscripsit, a se editi ad infulas Iprenses A. 1635. promotus, tertio ab inauguratione anno die scilicet 6. Maji A. 1638. lue, quæ Ipras invaserat, extinguitur.

Ut vitæ ejus Synopsis testatur, præditus erat ingenio acerrimo, judicio gavissimo, memoria capacissima, in rebus semel susceptis magnanimus, in pervolvendis S. *Augustini* operibus assiduus, cujus libros universos decies; illos vero, quibus Pelagiana hæresis confutatur, facile trigesies perlegisse memoratur. Abbas autem a S. Germano familiariter JANSENIO usus hanc illi notam figit: *Sancte dicere possum & coram Deo, me non vidisse hominem magis superbum, qui se unum ita æstimaret, reliquos omnes contemneret.*

214. *Nota II.* Præter alia ejus scripta famosum est opus, cui titulus præfigitur: *Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis Augustinus.* Volumen est grandius in tres tomos distinctum. 1*mus* complectitur libros octo de hæresi Pelagiana: 2*dus* librum unum de Ratione & auctoritate in rebus Theologicis; unum de gratia primi hominis & Angelorum; libros quatuor de statu naturæ lapsæ; libros tres de statu naturæ puræ. 3*tius* in duas partes distribuitur: in prima continentur libri decem de gratia Christi Salvatoris, qui sunt finis & scopus totius operis: in altera unicus continetur liber, quem vocat Parallelum erroris Massiliensium & opinionis quorundam Recentiorum. Operis hujus prima rudimenta formavit JANSENIUS Bajonæ, elaboravit Lovanii, absolvit Ipris, postquam viginti annos in eo efformando posuisset: edendi vero curam commisit Capellano suo Reginaldo Lamæo, re prius communicanda cum Liberto *Fromondo* & Henrico *Caleno.*

Cunctos suos libros, & hoc præsertim opus non tantum in libro proœmiali & epilogo protestatus est se submittere Apostolicæ Sedis judicio, sed & testamentum suum vix media hora ante mortem dictatum his verbis concludit: *Sentio aliquid* (in dicto opere) *difficulter mutari posse. Si tamen Romana Sedes aliquid mutari velit, sum obediens filius, & illius Ecclesiæ, in qua semper vixi,*

usque

usque ad hunc lectum mortis obediens sum. Ita mea suprema voluntas est. Unde nec JANSENIUS, ſicut nec olim BAJUS, dici hæreticus poteſt, licet ejus liber poſt mortem ſit damnatus: & Janſenii ſectatores habent obedientiæ exemplum, quod a magiſtro ſuo diſcant & imitentur.

215. *Dico I. Hiſtorica* Janſeniſmi ſynopſis ex ſequentibus epochis commode perſpici & teneri poteſt.

Epocha I. Utprimum *Auguſtinus* JANSENII A. 1640. typis Lovanienſibus fuit editus, ingentes in Belgio motus excitari cœperunt, *Calviniſtis* quidem quaſi triumphum agentibus ob errorem ſuum de libero arbitrio & gratia novo hujus libri ſyſtemate confirmatum; *Catholicis* autem pluribus atque e Societate noſtra theſes publicas contra nova dogmata opponentibus, JANSENII e contrario ſequacibus pro libro ejusque doctrina defenſionem ſuſcipientibus. Rumore ejusmodi ſuſcitatus URBANUS VIII., cum novi hujus operis editione fervente ſingula folia recens impreſſa Romam ad examen jam miſſa fuerant, 4. Maji 1641. ſolemni Conſtitutione, quæ incipit: *In eminenti*, librum proſcripſit, eoquod in eo multæ ex propoſitionibus, nempe Bajanis, damnatis continerentur.

Hujus vim declinaturi JANSENII ſectarii, evulgare cœperunt Bullam eſſe ſubreptitiam, & Jeſuitarum fœtum, qui ad doctrinam *Molinæ* tuendam fraude Pontificem circumvenerint. Hoc ſubterfugium præcluſurus PONTIFEX ad Belgii Gubernatorem, Archi-Epiſcopos ac Univerſitates datis A. 1643. litteris urſit debitam Bullæ obedientiam, A. 1644. autem Joanni *Sinnichio* & Cornelio *Pape* Lovan. Doctoribus Romam miſſis exemplar illud Pianæ Bullæ, de quo ſ. d., tradi curavit, & formulam, cui Lovanienſes ſubſcriberent, tranſmiſit.

His tamen, & tum Regis Catholici imperio, tum Univerſitatis Pariſienſis cenſura ſeptem Janſenii propoſitionum, quæ præter *quinque famoſas propoſitiones* ad aliam materiam ſpectabant, non obſtantibus, virus ſerpebat indies in Belgio quidem latius, & in Gallias etiam diffundebatur. Unde A. 1649. oblatæ Facultati ſacræ Pariſienſi ſunt propoſitiones quædam damnandæ: ab hac vero cognitione cauſæ ad Epiſcoporum judicium perlata, horum octoginta quinque A. 1650. ad INNOCENTIUM X. direxe-

rexerunt epiſtolam, in qua JANSENII quinque propoſitiones famoſas denuntiarunt, ſolemnem de illis ſententiam Apoſtolicæ Sedis rogantes.

Epocha II. Poſtulationis gravitate permotus PONTIFEX inſtituit Congregationem ſelectorum quinque Cardinalium & tredecim Conſultorum, qui has propoſitiones, ad quas præcipua libri Janſeniani doctrina revocatur, per duos & amplius annos habitis triginta ſex congregationibus, quarum decadi poſtremæ INNOCENTIUS ipſe præſedit, accurate examinarunt, admiſſis etiam ad cauſam propoſitionum defendendam *Ludovico de Saint Amour*, & aliis Janſenii ſectatoribus. Completo examine Pontifex definitivam in propoſitiones ſententiam cenſuramque tulit, edita 31. Maji A. 1653. ſolemni Conſtitutione, cujus initium eſt: *Cum occaſione impreſſionis libri.*

Eam Galliæ Epiſcopi cum gratiarum actione ſuſceperunt, Rex Chriſtianiſſimus Edicto publico ſervandam imperavit, & orbis fere univerſus unanimi conſenſu acceptavit, ſolis *Janſeniſtis* varios cavillos ſuæ obſtinationi & inobedientiæ prætexentibus. Cauſabantur enim 1*mo*, propoſitiones has *in libro* JANSENII non contineri: 2*do*, *in ſenſu* JANSENII non fuiſſe condemnatas: in cujus confirmationem addebant 3*tio*, Pontificem quidem in quæſtione *juris*, an ſcilicet aliqua propoſitio ſit hæretica, poſſe dici infallibilem: ſed in quæſtione *facti*: an ſcilicet propoſitiones illæ damnatæ ſint in ſenſu ab auctore intento, non eſſe adeo infallibilem, quin de ejus definitione dubitari prudenter queat; ſed ad ſummum *reverenti ſilentio* obediendum, ſervata libertate aliter interius ſentiendi.

Epocha III. Novis his Janſenianorum molitionibus occurſuri *Galli Antiſtites* in Comitiis A. 1654. utrique ſubterfugio contrarium decreverunt: *Facultas Pariſienſis* eadem adhuc & aliam de gratia, quæ juſto ad vincendam tentationem ſufficeret, deficiente docere auſum *Antonium Arnaldum* gravi cenſura A. 1655. perſtrinxit, & pertinacem e numero Doctorum expunxit: INNOCENTIUS X. Brevi A. 1654. dato, & Alexander VII. Conſtitutione 16. Octobr. A. 1656 quæ incipit: *Ad Sanctam B. Petri Sedem*, edita declararunt ac definierunt: *quinque propoſitiones ex libro Cornelii Janſenii excerptas, ac in ſenſu ab eodem Cornelio intento damnatas fuiſſe.*

Ad

Ad cujus definitionis ampliorem fructum habendum, & Jansenistas detegendos, præeuntibus rursus & petentibus Galliæ Episcopis, idem Alexander A. 1664. die 15. Febr. Constitutionem edidit, quæ incipit: *Regiminis Apostolici*, & qua formularum fidei ab omnibus posthac præstandæ præscripsit, cujus hic erit tenor: *Ego N. Constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die* 31. *Maji* 1653. *& Constitutioni Alexandri VII. datæ die* 16. *Octobris* 1656. *Summorum Pontificum me subjicio: & quinque propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen* AUGUSTINUS, *excerptas & in sensu ab eodem Auctore intento, prout illas per dictas Constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio ac damno & ita juro, sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.*

Epocha IV. Cum Pontificiæ Constitutioni *Regia* etiam *Auctoritas* in Galliis accederet, gravissimis in refractarios statutis pœnis, scissa est in partes factio Janseniana. *Rigidiores* enim negabant ejusmodi formulæ subscribi posse, & ad evadendas pœnas hinc sibi imminentes in Hollandiam secesserunt: *Molliores* perjurium subscribendo formulæ non timuerunt; in quam rem varia effugia excogitaverunt, ut sensu Jansenii mente retento, verbis tamen & calamis ejus propositiones abjurare possent.

Inter *Galliæ Episcopos* autem, qui & formulæ subscripserant, & a suis subscribi curabant, soli quatuor, nempe *Alectanus*, *Bellovacensis*, *Andegavensis*, & *Apamiensis* in suis pro subscriptione formularii mandatis factum a jure sic distinxerunt, ut assererent, quæstioni *juris* internum fidei assensum deberi; pro *facto* autem, quo damnatæ propositiones libro Jansenii tribuuntur, solam exigi posse silentii reverentiam. Hæc Episcoporum decreta die 20. Julii ejusdem anni rescidit Rex Christianissimus, & contra dictos Episcopos *Romæ* Causa judicialis parabatur; sed orta primum contentione de numero Judicum, secundum Galliæ jura in causis contra Episcopos requisitorum, quæ triennio agitata fuit, res hæsit suspensa: deinde autem interventu mediatorum Archi-Episcopi *Senonensis*, Episcopi *Catalaunensis*, ac maxime Episcopi *Laudunensis*, Cæsaris d' Estrees, post a Cardinalis eo perducta est, *ut omissa ac insufficiente judicata priori subscriptione nova præstaretur & imperaretur a quatuor Episco-*

 pis,

pis, qua ſine ulla reſtrictione quinque propoſitiones in ſenſu Janſenii damnarentur.

Quod cum ab illis præſtitum fuiſſe Romam ſignificatum fuit, CLEMENS IX. datus ALEXANDRO demortuo Succeſſor, eisdem benevolentiam & pacem reſtituit A. 1669. die 19. Januar., quia didiciſſet, inquit, ipſos tandem meliora conſilia ſecutos, *juxta præſcriptum Litterarum Apoſtolicarum... ſincere ſubſcripſiſſe & ſubſcribi feciſſe formulario.*

Epocha V. Unde extincta videbatur controverſia, inde acerbius recruduit in Galliis. Hanc enim Epiſcoporum reconciliationem *Janſeniani* in ſuas partes detorquere conati ſunt, paſſim aſſerendo, in nova horum quatuor ſubſcriptione, prout in *actis verbalibus* Synodorum Diœceſanarum continebatur, inſertam fuiſſe diſtinctionem facti a jure & limitationem de religioſo ſilentio; hinc autem concludendo, reſciſſam a CLEMENTE IX. fuiſſe legem de intimo, puro ac ſimplici ſubſcribentis obſequio & conſenſu præſtando, & approbatum ſufficere religioſum ſilentium; cum hic Pontifex illis Epiſcopis, ſuas ſubſcriptiones ad *religioſum ſilentium* limitantibus, pacem dederit.

Ad hos ac alios ſimiles cavillos in Belgio præcludendos, cum Epiſcopis ibidem A. 1692. viſum fuiſſet aliquid addere *formulæ Alexandrinæ*, de hac autem additione Libertus Hennebel nonnullorum Lovanienſium nomine querelas ad INNOCENTIUM XII. P. M. detuliſſet; Pontifex dato A. 1694. ad Belgas brevi impoſuit omnibus ſilentium de interpretatione formularii, & ipſarum etiam propoſitionum Janſenii, quas *in ſenſu obvio, quem verba ipſa præſeferunt*, damnandas decernit; unde jam rurſus reformatam ALEXANDRI VII. Bullam clamaverunt Janſeniani, quia INNOC. XII. omiſſa illa quæſtione: an ſenſus obvius ſit a JANSENIO intentus, contentus fuit, ſi in obvio ſenſu propoſitiones damnarentur. Sed poſtremam cavillationem diſſipavit non multo poſt idem INNOCENTIUS miſſo in Belgium A. 1696. Apoſtolico Brevi: utramque penitus ſuſtulit CLEMENS XI. Bulla A. 1705. edita, de qua proxime.

Epocha VI. Hactenus *Janſeniani* pro ſuis erroribus ac effugiis pugnabant editis libellis plurimis quaſi ſinguli; ſub finem vero ſæculi prioris res accidit, quæ eorum

eorum plures una in publicum educeret. Prodiit enim tunc libellus quidam auctore Anonymo sub inscriptione: *Casus Conscientiæ;* In eo Clericus inducitur, cui Sacramentalis absolutio negata fuerat, ex eo, quod declarasset se quidem revera quinque propositiones simpliciter & absolute damnare quoad *jus*, seu doctrinam in iis expressam; nihilominus quantum ad quæstionem *facti*, seu attributionem illarum libro Jansenii, existimare se, sufficere religiosum silentium. *Casu hoc Conscientiæ* pluribus Doctoribus Parisiensibus proposito, eorum quadraginta resolutione 20. Jul. A. 1701. facta responderunt, illi Clerico, sic de JANSENII libro sentienti, absolutionem denegandam non fuisse.

Decisio hæc evulgata motus magnos concitavit, plurimis contra eam pugnantibus, Doctoribus autem, qui hæc definiverant, ob sententiam suam typis datam commotis, & vario nomine *reverentiale silentium* excusare conantibus. Re Romam delata, Resolutionem Brevibus tribus CLEMENS XI. sub initium A. 1703 damnavit, quod idem Card. de NOALLES Archiep. Paris. & præstitit, & effecit, ut Doctores omnes illi quadraginta, revocata priori sua sententia resipuerint, uno excepto, qui ob contumaciam suam ex albo Doctorum fuit expunctus.

Denique ad sedandas aliquando controversias omnes, rogatus a Christianissimo & Catholico Regibus Pontifex CLEMENS XI. Constitutionem solemnem, quæ incipit: *Vineam Domini*, die 16. Jul. A. 1705. edidit, qua, postquam Constitutiones Innocentii X. & ALEXANDRI VII. confirmasset ac renovasset, Brevia CLEMENTIS IX. & INNOCENTII XII. a pravis Jansenianorum exceptionibus vindicasset, doctrinam in *Casu conscientiæ* expressam variis notis severe perstrinxit & damnavit. Hac porro Constitutione ab universa Ecclesia acceptata, & a Clero etiam Gallicano in generalibus Comitiis A. 1705. habitis solemniter suscepta, causa Janseniana finita fuit. *Utinam & error aliquando finiatur!*

216. *Dico II. Systema* JANSENII ostendunt quinque ejus propositiones sæpius damnatæ & earundem principia ac fundamentum.

Propositiones Jansenii sunt

I. *Aliqua Dei præcep a hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentes, quas habent, vires sunt impossibilia: deest quoque illis gratia, qua possibil a fiant.* Habetur apud Jansenium L. 3. de gr. Chr. C. 13

II. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Sæpius repetita legitur in Libris Jansenii de gratia Chr., maxime L. 2. C. 24. 25. 27. 32. &c.

III. *Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.* Extat in L. 4. de stat. nat. lapsæ C. 24. L. 6. de gr. Chr. C. 4. & L. 8. C. 19. &c.

IV. *Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei: & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.* Pars 1ma invenitur L. 7. de Pel. hær. C. ult. & L. 8. ib. C. 8. &c. 2da eod. L. 8. C. 8. & L. 2. de gr. Chr. C. 15. alibique.

V. *Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus mortuum esse aut sanguinem fudisse.* Legitur L. 3. de gr. Christi, cujus C. 21. totum eo spectat.

Principia Systematis Janseniani sunt I. Voluntas humana per peccatum primi hominis *liberum* amisit *arbitrium*, h. e. vim sese flectendi pro suo nutu ad opposita. Hoc sæpius, sed maxime L. 2. de gr. Chr. C. 3. & 12 inculcat Jansenius. II. Loco liberi arbitrii *duplex* successit *delectatio*: terrena scilicet, quæ ad malum; & cœlestis, quæ ad bonum impellit. Patet id ex Jansenii L. 2 de gr. Chr. C. 3. L. 5. & 7. C. 3. III. Delectationes hæ agunt *per gradus* in invicem; ita ut superior semper vincat inferiorem. Ita Jansen. L. 8. de gr. Chr C. 2. & 6. IV. Voluntas non solum semper, sed & *necessario* sequitur majoris delectationis impulsum. Liquet ex loc. proxime cit. & illo S. Augustini a Jansenio toties decantato: *Secundum id operemur necessum est, quod amplius nos delectat.* V. Necessitas hæc non est absoluta, sed *relativa*, h. e., in præsentibus circumstantiis, seu dominante ad unum delectatione, voluntas non potest hic & nunc aliter agere; licet possit in aliis circumstantiis, si nempe aut illa delectatio imminueretur, aut opposita augeretur. Im-

mem-

membr. explicationis legitur L. 2. de gr. Chr. C. 4. &c. 2dum vero L. 2. de gr. Chr. C. 17. L. 3. C. 13. &c.

Fundamentum denique totius systematis Janseniani in delectatione superiore seu *relative victrici* consistit. Liquet id tum ex ipso Jansenio, qui L. 7. de gr. Chr. C. 6. de superiore delectatione loquens: *hoc est*, inquit: *vera & genuina Basis doctrinæ cœlestis Doctoris*, nempe S. Augustini . . . . *huic veluti cardini innititur*, *eoque subtracto eam tueri impossibile est*; quibus similia repetit L. de gr. primi hominis & Angelorum C. 17. &c. tum ex demonstratione, quam *Tournely* methodo geometrica ad deducendas ex hoc fonte ac radice propositiones Jansenianas adornat. Ponit enim hæc ex Jansenio sup. cit.

Axiomata. 1*m*. Omnis voluntatis virtus sese flectendi & determinandi sive ad bonum sive ad malum oritur in præsenti statu *a delectationibus*. 2*d*. Vis agendi delectationum *relativa* est, seu repetitur a superioritate in gradibus, adeo ut delectatio gradibus superior etiam dicenda sit superior viribus: ac proinde delectatio superior inferiorem necessario vincit; inferior autem non habet satis virium, nec vim agendi relative proportionatam superiori debellandæ.

Theoremata. 1*m*. Gratia victrix Jansenii, seu superior delectatio cœlestis necessitat ad *bonum*. *Prob*. Ex axiomate 1*mo* voluntas nunc omnes vires suas sive ad bonum sive ad malum habet a delectationibus: ex 2*do* autem delectatio inferior non habet vires sufficientes vincendæ delectationi superiori, imo ab illa necessario vincitur; ergo.

2*d*. Concupiscentia victrix, seu delectatio terrena superior necessitat ad malum. *Probatur* simili ratione, qua theorema prius. 3*t*. nulla datur gratia vere & pure sufficiens: seu omnis gratia vere sufficiens reipsa est relative victrix & efficax. *Prob*. Gratiæ delectatio vel est superior delectatione concupiscentiæ, vel inferior. Si *primum*; necessario rapit plenum ac perfectum voluntatis consensum juxta theor. 1mum; sicque pure sufficiens non est, sed efficax: si *secundum*; non habet satis virium ad debellandam superiorem concupiscentiam juxta axioma 2d. sicque non erit vere sufficiens. Ex his tanquam

Corollaria deducuntur Jansenii propositiones I. *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus* &c. *Prob*.

Man-

Mandata iis sunt impossibilia secundum præsentes, quas habent, vires, quibus deest gratia vere sufficiens. Atqui justis nonnunquam, tametsi velint & conentur, deest gratia vere sufficiens; quia justi illi quandoque peccant, adeoque carent gratia efficaci: distincta autem gratia sufficiens ab efficaci non datur ex theor. 3tio; ergo.

II. *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* *Prob.* Resistere gratiæ est eam frustrari effectu, quem possit habere iis in circumstantiis, in quibus datur; ut alibi probatum est & probabitur. Atqui hujusmodi effectu gratia privari nequit. Vel enim est superior; & tunc necessario habet effectum ex theor. 1mo: vel est inferior; necessario carebit effectu, videlicet reluctante concupiscentia superiore, quæ voluntatem ad malum necessitat ex theor. 2do, vel est æqualis; tunc *alternante*, ut ait Jansenius, *delectationum fluctu in medio remanebit*, nec voluntas ex defectu superioris delectationis ad unam partem se inclinare potest; ergo.

III. *Ad merendum vel demerendum non requiritur libertas a necessitate* &c. *Prob.* Homo in statu naturæ lapsæ per superiorem gratiæ delectationem necessitatur ad bonum, & per superiorem concupiscentiæ delectationem ad malum ex theor. 1mo & 2do. Atqui homo operando bonum meretur, operando malum demeretur; ergo necessitatur ad merendum; & sic ad id non requiritur libertas a necessitate; & sic de demerito loquendum.

IV. *Semipelagiani . . . in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam esse* &c. *Prob.* Semipelagiani in hoc erant hæretici, quod negarent veram gratiam Christi. Porro nulla est vera gratia Christi, nisi sit vere sufficiens; nulla est vere sufficiens, nisi sit efficax, ex theor. 3tio; nulla efficax, nisi necessitet ex theor. 1mo. Sequitur ergo Semipelagianos in eo fuisse hæreticos, quod assererent gratiam esse talem, cui voluntas posset resistere vel obtemperare.

V. *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus mortuum*, &c. *Prob.* ex Corollario præcedente Semipelagianum est asserere veram Christi gratiam esse talem, cui voluntas possit resistere vel obtemperare. Sed qui asserunt Christum mortuum pro omnibus, ii necessario admit-

mittunt tales Christi gratias; cum, qui damnantur, gratiæ Christi resistant. Ergo.

217. *Dico III. Sententiæ* contra Jansenii librum & dogmata, ac Jansenistarum effugia a Summis Pontificibus latæ fuerunt Bullis ac Brevibus;

Urbanus VIII. In Bulla, *In eminenti*, librum Jansenii proscribens hanc addit rationem: *Eo quod ex diligenti ac matura ejusdem libri lectione compertum fuerit, in eodem libro multas ex propositionibus a prædecessoribus nostris damnatas contineri, & magno cum Catholicorum scandalo & auctoritatis Sanctæ Sedis contemptu, contra præfatas damnationes & prohibitiones defendi.*

Innocentius X. In Bulla, *Cum occasione impressionis libri*, §. 4to sententiam de singulis Jansenii propositionibus enuntiat his verbis: *Primam prædictarum propositionum* " Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus, secundum præsentes, quas habent vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, qua possibilia fiant ,, *temerariam, impiam, blasphemam, anathemate damnatam, & hæreticam declaramus & uti talem damnamus.*

Secundam "Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur ,, *hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Tertiam "ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione ,, *hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quartam "Semipelagiani admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare ,, *falsam & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.*

Quintam "Semipelagianum est dicere, Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut Sanguinem fudisse, *falsam, temerariam, scandalosam, & intellectam eo sensu, ut Christus pro salute duntaxat prædestinatorum mortuus sit: impiam, blasphemam, contumelio-*

meliosam, Divinæ pietati derogantem, & hæreticam declaramus, & uti talem damnamus.

Mandat deinde PONTIFEX omnibus Christi fidelibus, *ne de dictis propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, sub censuris & pœnis contra hæreticos & eorum fautores:* Præcepto de eadem re Præsulibus & Inquisitoribus dato, tandem concludit: *Non intendentes tamen per hanc declarationem & definitionem, super prædictis quinque propositionibus factam, approbare ullatenus alias opiniones, quæ continentur in prædicto libro Cornelii Jansenii.*

ALEXANDER VII. In Bulla, *Cum ad Sanctam B. Petri Sedem*, effugia Jansenianorum ex Actorum sub Innocentio X., quibus ipse præsens aderat, refellens & ejusdem Constitutionem confirmans ac innovans, hæc postea addit: *Quinque illas propositiones ex libro præmemorati Cornelii Jansenii Episcopi Iprensis, cui titulus est: Augustinus: excerptas, ac in sensu ab eodem Cornelio Jansenio intento damnatas fuisse definimus & declaramus, ac uti tales, inusta scilicet eadem singulis nota, qua in prædicta declaratione & definitione unicuique illarum sigillatim inuritur, iterum damnamus.*

CLEMENS XI. tandem in Bulla, *Vineam Domini Sabaoth*, occursurus reliquis Jansenianorum usurpatis subterfugiis, fraudibus & cavillationibus, de iis sic conqueritur, quod *inquieti homines variis distinctionibus, seu potius effugiis ad circumventionem erroris excogitatis Ecclesiam turbent.*

Deinde innovat atque confirmat Constitutiones INNOC. X. & ALEX. VII., quibus, qualis obedientia sit exhibenda, & qua mente formulario sit subscribendum, ita declarans, *Ut omnes*, inquit, *Catholicæ Ecclesiæ filii Ecclesiam ipsam audire, non tacendo solum (nam & impii in tenebris conticescunt) sed interius obsequendo, quæ vera est orthodoxi hominis obedientia, condiscant.* Tum decernit, *obedientiæ, quæ præinsertis Apostolicis Constitutionibus debetur, obsequioso illo silentio minime satisfieri: sed damnatum in quinque præfatis propositionibus Janseniani libri sensum, quem illarum verba præseferunt, ut præfertur, ab omnibus Christi fidelibus, ut hæreticum, non ore solum, sed & corde rejici ac damnari debere,*

here, nec alia mente, animo, aut credulitate supradicta formulæ subscribi licite posse.

Denique Clementis IX. mentem exponens, eos severe perstringit, qui ejusdem Brevia in sui erroris patrocinium advocare præsumunt: *Perinde ac si*, inquit, *memoratus Clemens prædecessor, qui eisdem suis litteris se Innoc. X. & Alex. VII. prædecessorum Constitutionibus firmissime inhærere, ne a dictis quatuor Episcopis veram & totalem obedientiam, adeoque formulæ a præfato Alexandro editæ, sincere per eos subscribi voluisse declaravit, aliquam in tam gravi negotio exceptionem seu restrictionem, quam nullam prorsus se nunquam admissurum fuisse protestatus fuit, reipsa admisisset.*

218. *Observa.* Equidem integrum Jansenii opus, teste *Bossuet*, recte dicitur contineri in quinque propositionibus famosis; ex recitatis tamen num. pr. Urbani verbis & conclusione Bullæ Innocentianæ non leve argumentum extat, plures etiam errores in eo libro haberi: atque hinc *Stephanus de Champs* S. J. in suo de Hæresi Janseniana, ab Apostolica Sede merito proscripta, opere duos adhuc errores de necessitate peccandi & ignorantia invincibili addit, vel enucleatius proponit. Opus hoc eximium in tres libros dispescitur, quorum 1*mo* Jansenius hæreticorum *plagiarius* proponitur: 2*do* Jansenius cum hæreticis *damnatus* evincitur: 3*tio* Jansenius hæreticorum exemplo S. Augustini Patrumque *corruptor* demonstratur; quæ tria Auctor ille ita probavit, ut, quantumvis Jansenistæ alias lingua calamoque prompti innumeros prope ediderint libellos apologeticos, illud tamen opus nullus adhuc eorum impugnandum, necdum refutandum susceperit.

Plures etiam numerari possent errores, si, quæ falsa dogmata ex *Jansenii doctrina* ejus sectarii desumpta postmodum sparserunt, addere liberet. Certe propositiones triginta & una, quas Alexander VIII. die 7. Decembr. A. 1690. confixit, facile quis Jansenianæ doctrinæ corollaria dixerit, cum pleræque a Jansenistis vel assumptæ vel effusæ fuerint. Ut quis tamen *Jansenista* nuncupari debeat aut queat, non cujuscunque Janseniani erroris defensio aut adoptatio sufficit; prohibuit enim Innoc. XII. in Brevi A. 1694. ad quosdam Belgii Episcopos directo, *ne ulla ratione quemquam vaga ista accusatione & invidioso nomi-*

nomine Jansenismi traduci aut nuncupari sinant, nisi prius suspectum esse legitime constiterit, aliquam ex his (quinque Jansenii) *propositionibus docuisse aut tenuisse.*

QUÆRES I. *Quinam sint sensus veri ac legitimi, alieni & extranei Jansenianarum propositionum: quique illis aut ambigue aut certo oppositi & orthodoxi?*

219. *Nota I.* Duodecim diebus ante condemnationem Innocentianam propositionum Jansenii oblatus est INNOCENTIO X. a Jansenii defensoribus libellus supplex hoc signatus titulo: *Brevissima quinque propositionum in varios sensus distinctio:* qui vulgo *libellus* vel *scriptum trium columnarum* appellatur. 1*ma* columna sive ordo exhibet sensum Calvini, *qui propositionibus maligne affingi posset, quem tamen legitime sumptæ non habent:* 2*da* seu media proponit juxta Jansenianos sensum S. Augustini, quem tanquam verum, germanum ac legitimum ipsi *intellexerunt & defendendum* putarunt. 3*tia* non continet nisi *propositiones* quinque accusatis propositionibus *contrarias, ut ab adversariis*, nempe Jesuitis & aliis Molinæ sequacibus, defenduntur.

Improbaverat quidem jam ante D. de Saint Beuve *columnæ* 1*mæ* inscriptionem, prævidens hac declaratione præclusum iri aditum ad defendendum sensum Jansenii; cum vero Pontifex post propositiones Jansenii, utique in sensu *vero* ac *legitimo* Jansenii, non autem *alieno* & *extraneo*, qui illis maligne affingi posset, damnasset: Janseniani tamen inaudita hucusque & priori sententiæ contradicente distinctione sensum *Calvini* dixerunt strictum, rigorosum & naturalem; sensum autem, quem S. Augustino tribuerunt, retentis vocibus appellarunt verum, germanum & legitimum.

Non minor eorum fraus fuit in designandis *sensibus oppositis* damnatarum propositionum. Cum enim Convenarum, postea Tornacensis, Episcopus jussus a Christianissimo Rege viam A. 1663 inquireret, litem inter Theologos componendi, oblati sunt 5. *doctrinales articuli* a DD. de la Lane & Girard, cæterorum Jansenistarum nomine, subscripti, cum declaratione, his suam doctrinam damnatis oppositam contineri, seque paratos esse in omnibus

bus S. Sedi obtemperare, quidquid de illis decerneretur. Hi a Convennarum Episcopo ALEXANDRO VII. P. M. transmissi fuerunt, quamvis specietenus a Doctrina *Thomistica* non admodum abhorrerent, atque hinc a pluribus Thomistis essent approbati; tamen cum Roma per Henricum de la Motte Rhedonensem Episcopum moneretur, caveret sibi ab insidiis Jansenistarum, sperantium hac ratione a Sede Apostolica sententiam, qua prior elidatur; exquisitis desuper Qualificatorum S. Officii sententiis & habita quinque Cardinalium Congregatione, judicatum fuit, nihil esse respondendum de his *articulis ambiguis* & quasi adornatis ad eliciendum responsum aliquod, quo Janseniani contra Constitutiones abuterentur.

220. *Nota II.* Hactenus relata non spectant ad vanas Jansenianorum cavillationes & triumphos, inde inaniter desumptos, retundendos; hoc enim a *Tournely* aliisque anti-Jansenianis abunde præstitum legi potest: sed ut occasionem duntaxat & locum designemus, unde varii propositionum sensus desumantur. *Verum* enim & *legitimum* aperiemus ex ipsis Jansenii libris supr. num. 216. laudatis, & scripto trium columnarum; *Alienum* & *extraneum* ex eodem scripto trium columnarum tantum afferemus; *Ambigue oppositum* dant articuli quinque, quos P. Fontaine in Bullæ *Unigenitus* Theologice propugnatæ prolegomenis c. 8. fallaces & cum doctrina Jansenii consentientes ostendit: denique *orthodoxe oppositum* desumimus ex contradictorio propositionis damnatæ & veritate Catholica e contrario a Pontificibus definita, quem plurimis Ss. Patrum, præcipue autem S. AUGUSTINI & DIVI THOMÆ testimoniis confirmatum dedit *Tournely* in Synopsi Historica Jansenismi.

222. ℞. I. Propositionis Jansenianæ 1mæ sensus *verus & legitimus* est *ex doctrina Jansenii:* Aliqua Dei mandata justis, qui divina transgrediuntur mandata, volentibus & conantibus secundum præsentes, quas habent ex gratia *parva* vires, sunt impossibilia comparate ac *relative* ad eorum majorem hic & nunc titillantem concupiscentiam; deest quoque illis gratia sive *actionis*, qua possibilia fiant immediate, sive *orationis*, qua possibilia fiant mediate. Unde conatus illi & volitiones, de quibus propositione 1ma mentio fit, sunt tantum effectus gratiæ parvæ orationis, sed quæ ipsa hic & nunc sufficiens non est

ad orandum, sicut oportet. Similia habentur in scripto *trium columnarum.*

Sensus *alienus* est: Mandata Dei impossibilia sunt omnibus justis, quamcunque voluntatem habeant & quemcunque conatum adhibeant: quamvis in se habeant omnes vires, quas confert gratia maxima & efficacissima: & ipsis per totam vitam semper deficit gratia, qua possint etiam tantum unum præceptum adimplere sine peccato.

Sensus *orthodoxe oppositus* est: Justis volentibus & conantibus secundum præsentes, quas habent ex gratia vires, mandata Dei non esse impossibilia, nec deesse illis saltem *gratiam orationis*, qua possint uberius impetrare auxilium, ut mandata hic & nunc implere valeant: seu, quod idem est, justos urgente præcepto ea instructos esse gratia, qua *relative* ad actualem hic & nunc solicitantem concupiscentiam voluntas illorum potest illam superare & observare mandatum; aut ad utrumque præstandum necessarium Dei auxilium implorare & impetrare.

223. ℞. II. Propositionis 2dæ sensus *verus & legitimus* est ex *Doctrina Jansenii:* Nullam dari in præsenti statu interiorem Christi gratiam, quæ privetur eo effectu, quem habere potest *relative* ad concupiscentiam hic & nunc oppositam. Si enim cupiditas sit inferior; *gratia* est victrix, & plenum ac perfectum opus producit: si *cupiditas* sit superior; gratia quidem non est victrix, neque producit effectum plenum, ad quem ex sese propriaque natura absolute ordinatur; sed tamen inprimis proprie loquendo illi non resistitur; quia in doctrina JANSENII *relative* ad cupiditatem majorem oppositam effectum plenum consequi non potest, & hinc sub illo respectu illi proprie non resistitur: deinde vere adhuc est efficax, quia gratia in his circumstantiis inefficaces adhuc & imperfectos ad bonum motus excitabit, seu, ut Jansenius loquitur, animus in solis desideriis inefficacibus hærebit.

Ex scripto trium columnarum: Gratiæ Christi ad singulos pietatis actus proxime necessariæ nunquam resistitur: hoc est, nunquam frustratur illa eo effectu, ad quem a Deo *proxime* datur.

Sensus *alienus* est: Interiori gratiæ efficaci in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur; quia voluntas hominis

se

se habet pure passive respectu gratiæ efficacis, & sicut res inanimata nihil facit, neque cooperatur, neque consentit libere.

Sensus *orthodoxe oppositus* est: In statu naturæ lapsæ quamlibet gratiam actualem interiorem voluntatis non eum *omnem semper effectum* sortiri, quem intendit Deus spectatis subjecti circumstantiis, & quem voluntati permittit operari gradus concurrentis ac oppositæ actu delectationis terrenæ. Quamvis enim gratia *Thomistice* etiam sufficiens illustrando intellectum & movendo voluntatem sit efficax, tamen est efficax duntaxat respectu actus indeliberati; non autem deliberati sive perfecti sive imperfecti, de quo quæstio hic est.

224. R. III. Propositionis 3tiæ sensus *verus & legitimus* est *ex doctrina Jansenii:* Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiri immunitatem a necessitate saltem *simplici*, *voluntaria*, *mutabili* ac *relativa;* sed sufficere libertatem a coactione, seu ut homo hic & nunc voluntarie, & non coacte agat. Ad quem sensum intelligendum notanda est doctrinæ Jansenianæ circa libertatem œconomia, ex Tract. de Act. Hum. num. 215.

Sensus *alienus* est: Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas exempta a necessitate naturali, etiam illa, quæ datur in motibus indeliberatis: sed sufficit, ut homo sit liber a coactione.

Sensus *orthodoxe oppositus* est: Ad merendum & demerendum in statu naturæ lapsæ, præter immunitatem a coactione, requiri immunitatem ab *omni necessitate* etiam simplici voluntaria, mutabili ac relativa; proindeque voluntarium, si sit necessarium, non esse liberum ea libertate, quæ sufficiat ad demeritum vel demeritum præsentis vitæ: seu requiri libertatem, quæ excludat illam voluntatis ad unam determinationem, quæ a delectationis relative superioris ineluctabiliter prævenientis & invincibiliter flectentis virtute proficiscitur.

225. R. IV. Propositionis 4tæ sensus *verus* ac *legitimus* est *ex doctrina Jansenii:* Semipelagiani admiserunt prævenientis gratiæ interioris necessitatem etiam ad initium fidei; & in hoc erant hæretici, quod rejecta gratia Christi

efficaci, h. e. delectatione cœlesti superiori voluntatem necessitate insuperabili & indeclinabili determinante, vellent gratiam Christi esse talem, cui relative ad actualem hic & nunc titillantem concupiscentiam posset humana voluntas obtemperare vel resistere.' Eundem sensum scriptum *trium colum*. indicat.

Sensus *alienus* est: Gratia Jesu Christi præveniens est talis, ut liberum arbitrium hominis, motum & excitatum per illam, non possit resistere, quamvis vellet. Aliter asserere est loqui cum Semipelagianis.

Sensus *orthodoxe oppositus* est: Semipelagiani non admittebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei; & in hoc non fuissent hæretici, si etiam eam admisissent, quod voluissent eam gratiam talem esse, cui etiam relative sumptæ humana voluntas hic & nunc posset resistere vel obtemperare.

226. ℞. V. Propositionis 5tæ sensus *verus & legitimus* est *ex doctrina Jansenii*: Christus non est mortuus ea intentione, ut aliis quam prædestinatis promereretur gratias *vere & relative* sufficientes ad obtinendam salutem; & mortem Christi cum hac intentione extendere ad omnes omnino homines, Semipelagianum est.

Sensus *alienus* est: Jesus Christus mortuus est solum pro prædestinatis, ita ut nemo, nisi ipsi soli, recipiant veram fidem & justitiam per merita mortis Christi.

Sensus *orthodoxe oppositus* est: 1*mo* falsum, temerarium ac scandalosum est dicere, Semipelagianum esse, affirmare, quod Christus ea intentione mortuus sit, ut omnibus hominibus promereretur gratias, quibus salutem vere ac relative possint obtinere. 2*do* impium, blasphemum & hæreticum est, affirmare Christum pro æterna solorum prædestinatorum salute sanguinem fudisse, ita ut omnibus reprobis negata sint auxilia ad salutem hic & nunc obtinendam vere sufficientia.

QUÆRES II. *An Pontifices ab initio, & constanter damnaverint famosas quinque propositiones in sensu a Jansenio intento?*

227. *Nota*. Quæstio præsens potissimum versatur circa Innocentium X. Alexandrum VII. & Innocentium XII.

Plu-

Primum enim Janseniſtarum, poſt latam ab INNOCENTIO X. Conſtitutionem, effugium fuit, damnatas eſſe 5. propoſitiones in ſe ac independenter a ſenſu Janſenii.

Alterum ex facto ALEXANDRI VII. extorquere conati ſunt. Cum enim is, propoſitis per Convennarum Epiſcopum quinque articulis doctrinalibus, dato ad Epiſcopos Galliæ Brevi ſcriberet: *Illud autem non mediocri gaudio animum noſtrum perfudit, quod litteris ex Gallia recens allatis accepimus, illorum indies creſcere numerum, qui recta ſapiunt, præfatis conſtitutionibus ſe ſubjicientes .... Is fuit egregius ſane laborum veſtrorum fructus, ut multi, iique cæterorum nomine primarii, exemplo veſtro, conſilio & opera ad ſaniorem doctrinam inducti, ea, qua par eſt, ut credimus, animi demiſſione ſeſe paratiſſimos exhibuerint ad illa omnia præſtanda, quæ ipſis a ſede Apoſtolica præſcribentur.* Janſeniani continuo jactarunt, ab ALEX. VII. probatos fuiſſe memoratos quinque articulos, quos ambigue oppoſitos ſupra retulimus; atque hinc a ſenſu Janſenii propoſitionum damnatarum digreſſionem eſſe factam.

Poſtremum deſumunt ex Brevi INNOCENTII XII A. 1694. in Belgium miſſo, in quo cum imponeretur ſilentium ſuper interpretatione formularii, & præſcriberetur, propoſitiones damnatas rejiciendas eſſe *in ſenſu obvio*, gloriari cœperunt Janſeniſtæ, ſenſum Janſenii damnationi non amplius fuiſſe propoſitum; cum *obvius ſenſus* ſit ille, quem verba cuique ſtatim offerunt in ea ſignificatione, quam nacta ſunt ex hominum inſtitutione, quin ad ſenſum & doctrinam veram ac legitimam auctoris neceſſe ſit advertere.

228. ℞. I. INNOCENTIUS X. propoſitiones damnavit in ſenſu a Janſenio intento. *Prob.* Innocentius damnavit propoſitiones in *ſenſu Janſenii*, & ſua damnatione *proprium* ac *naturalem* Janſenii ſenſum eſt aſſecutus; ergo. *Prob.* 1m. *p. ant.* 1mo. Quia Innocentius, cum in ſua Bulla clauſulam illam num. 217. recitatam: *Non intendentes &c.* addidit, & hinc quinque propoſitiones ab aliis opinionibus, quæ in libro Janſenii continentur, diſtinxit; manifeſte indicavit, quinque propoſitiones ſimiliter in eodem libro contineri, & ut ejusdem libri opiniones damnari.

2do. Quia idem in Brevi ad Galliæ Episcopos die 29. Semtembr. A. 1654. dato de sua Constitutione inquit: *Per quam damnavimus in quinque propositionibus Cornelii Jansenii doctrinam ejus libro contentam, cui titulus* AUGUSTINUS.

3tio. Quia eo sensu ab Innocentio propositiones damnatæ sunt, quo fuerunt *delatæ*, utrinque *impugnatæ* & *propugnatæ*, atque a Romanis Censoribus *discussæ*; sed hæc omnia contigerunt in sensu Jansenii, ut constat ex historia Jansenismi apud *Tournely*; ergo.

Prob. 2d. p. ant. 1mo. Quia INNOCENTIUS non damnavit propositiones in *sensu alieno* aut distorto; sed in sensu proprio & naturali, ut fatentur ipsi Jansenistæ, & eorum defensio propositionum ac *scriptum Trium columnarum* probant. Atqui proprius & naturalis propositionum sensus ipsissimus est sensus totius libri Jansenii, ut patet ex propositionum in Jansenii libro extantia, & totius systematis data superius notitia; ergo.

2do. Si errasset INNOCENTIUS & ejus damnationem sequens Ecclesia; ergo vel ex defectu *attentionis*, vel ex defectu *intelligentiæ*, vel ex defectu *sinceritatis*: nihil horum dici potest, attendendo ad historiam damnationis & Ecclesiæ infallibilitatem; ergo.

3tio. Si doctrina Jansenii sit orthodoxa, & ejus legitimum sensum INNOCENTIUS non est assecutus, ergo Jansenismus nihil est, nisi *merum phantasma*; atqui hoc dici nequit sine injuria tum Pontificum plurimorum, tum Episcoporum per universum prope orbem, tum Ecclesiæ, qui centum prope annis repetitis anathematibus damnarunt Jansenii doctrinam; ergo.

Conf. utraque pars. Quia ALEXANDER VII. in sua Constitutione A. 1656. Innocentius XII. in Brevibus A. 1694. & 1696. Clemens XI. in Constitutione A. 1705. eundem naturalem sensum tum propositionum, tum libri Jansenii esse declararunt & damnarunt.

Nec dicas 1. Quod INNOCENT. X. Sorbonicis, pro defensione Jansenii Romam profectis, aliquoties declaravit, nolle se omnino, ut de *Jansenio* mentio fieret. R. Noluit fieri de Jansenio mentionem quoad *personam*; cum is in pace Ecclesiæ & cum facta suorum librorum submissione

sione Romanæ sedi decessisset: neque quoad *librum* aut absolvendum, utpote qui jam ab URBANO VIII damnatus erat; aut ab erroribus repurgandum, quod Janseniani desiderabant. Cæterum *Jansenii* mentionem factam ab eo fuisse constat vel ex Bullæ initio: *Cum occasione impressionis libri, cui titulus: Augustinus Cornelii Jansenii Ep. Iprensis, inter alias ejus opiniones orta fuerit, præsertim in Galliis, controversia super quinque ex illis* &c.

Nec 2. Quod idem non constituat *novum jus* & censuram; cum in Constitutione dicat, primam propositionem jam anathemate damnatam fuisse, scilicet a Tridentino in sensu Calvini & Lutheri; atque hinc verbo: *declaramus*, utatur in damnandis propositionibus. ℟. *N. ass. ad rat. 1m.* ℟. Cum Pontifex damnavit, sive dicatur cum *Calvino* impossibilitatem observandi præcepta oriri ex labe concupiscentiæ omnibus justorum operibus adhærente, sive dicatur cum *Bajo* & *Jansenio* eam nasci ex majore vi delectationis terrenæ. Inde vero constat, quomodo propositio hæc jam anathemate damnata dici potuerit, & quomodo etiam damnata sit in sensu Jansenii; præsertim quia diversitas utriusque propositionis *Calvinianæ* & *Jansenianæ* patet ex trium columnarum scripto.

Ad rat. 2d. ℟. Adhibitam recte fuisse vocem: *declaramus*; quia Ecclesia non constituit nova fidei dogmata vel articulos, sed tantum, quæ in Verbo Dei scripto vel tradito habentur, declarat & fidelibus credenda proponit.

Nec 3. Quod Episcopi Galliæ in sua ad Pontificem hunc epistola scripserint, motus illos occasione propositionum ortos *sedari oportuisse auctoritate Concilii Tridentini;* hoc autem tantum pertinet ad hæresin Calvini vel Lutheri. ℟. 1. Iidem addiderunt, hos motus sedari oportuisse *auctoritate Bullæ Urbani*; quæ Jansenium ob resuscitatos Baji articulos damnavit. ℟. 2. Jansenii propositiones etiam prædamnatas fuisse in Luthero & Calvino, quarum cum horum doctrina consonantiam videre licet, si vacat, in Libro P. *de Champs.* supr. laudato.

Nec 4. Quod Card. *Spada* Jansenii defensoribus dixerit, propositiones in Congregationibus considerari præcise secundum *se ipsas*, abstrahendo a sensu unius vel alterius. ℟. Per id indicavit, excludi tantum sensum *Calvini*, & sensum gratiæ efficacis ad mentem *Thomistarum* vel

Molinæ, quos sensus distingui debere contendebant Janseniani; non autem sensum Jansenii.

Nec 5. Quod Vincentius *de Pretis* in suo suffragio de 1ma propositione asserat, eam propositam fuisse *in abstracto*; ac idem de omnibus propositionibus testetur *Wadinghus* in sua Relatione. ℞. 1. Similiter, ut ad priorem objectionem responsum est.

℞. 2. Testimonium magis authenticum audire licet ex Bulla ALEX. VII. ubi hic Pontifex, antea Card. Chigius dictus sic causam enarrat: *Cum autem, sicut accepimus, nonnulli iniquitatis filii prædictas quinque propositiones vel in libro prædicto ejusdem Cornelii Jansenii non reperiri, sed ficte & pro arbitrio compositas esse; vel non in sensu ab eodem intento damnatas fuisse, asserere magno cum Christi fidelium scandalo non reformident; Nos, qui omnia, quæ hac in re gesta sunt, sufficienter & attente perspeximus, utpote qui ejusdem Innocentii prædecessoris nostri jussu, dum adhuc in minoribus constituti Cardinalis munere fungeremur, omnibus illis congressibus interfuimus, in quibus Apostolica auctoritate eadem causa discussa est, ea profecto diligentia, qua major desiderari non posset* &c. Ubi demum confirmata & innovata INNOCENTII Constitutione sententiam subjungit num. 217. recitatam.

Nec 6. Quod Constitutio INNOCENTII lata sit *nullo respectu* ad varios sensus in scripto trium columnarum distinctos habito, neque assignatus sit sensus, in quem censura caderet. ℞. In sensum *obvium* & *naturalem*, qui erat ipsissimus Jansenii sensus, latam fuisse censuram ex hactenus dictis abunde liquet. Unde distinctionis sensuum in scripto trium columnarum merito ratio habita non fuit; tum quia in eodem non erat reipsa nisi unicus sensus propositionum, scilicet ordine *2dus*, quandoquidem erat tantum maligne affictus; *3tius* vero ex systemate Jansenii doctrinæ penitus opposito desumptus: tum quia sine respectu ad hanc distinctionem obtinuerunt Janseniani, quod prætendere poterant, nempe gratiam a *se* efficacem mansisse illæsam: tum quia de illo sensu, quem forte distinxisset & designasset PONTIFEX, Janseniani tamen quæsivissent adhuc, num in Jansenio reperiretur; unde materia tamen cavillationum illis subtracta non fuisset.

229.

229. R. *II.* ALEXANDER VII. non approbavit *quinque articulos doctrinales*, atque hinc a damnatione propositionum in sensu a Jansenio intento non discessit. *Ratio* est, quia pro contrario nullum adest fundamentum. Nam *1mo* ALEXANDER præsumi nulla ratione potest approbasse eos articulos, quos ut fallaces & ad dolum compositos tum ex alienis monitis, tum ex Qualificatorum & Cardinalium instituto examine noverat, ut num. 219. dictum. *2do.* In Brevi ac litteris nec mentionem quidem ullam eorum articulorum facit. *3tio* Ibidem respondet duntaxat ad epistolas Episcoporum Galliæ, qui de articulis illis nihil retulerant, non autem ad litteras Convenarum Episcopi.

4to. Dum in eodem Brevi significat se gaudere, quod crescat numerus eorum, qui *recta sapiunt, & ad saniorem doctrinam inducuntur;* loquitur de iis, quos per aliorum, quam Convennarum Episcopi, litteras intellexerat, ad doctrinam orthodoxam accessisse: aut si fabricatores quinque articulorum etiam intelligit, eatenus eos laudat, quatenus in Instrumento articulis addito profitebantur Janseniani, *se esse paratos Constitutionibus Apostolicis eam reverentiam & observantiam, quam Sedis Apostolicæ Majestas & summa auctoritas exigit, impendere; eaque alia omnia præstituros, quæ ab ipsis Summus Pontifex exigere voluerit.*

230. R. *III.* INNOC. XII. in suis Brevibus nihil remisit a damnatione propositionum in sensu a Jansenio intento. *Prob.* De Brevi A 1694. edito. In eo sic loquitur: *Præcipimus, ut quemadmodum ii, qui ad juramentum adigendi sunt, illud præstare debeant sincere sine ulla distinctione, restrictione, seu expositione, damnando eas propositiones, ex libro Jansenii excerptas, in sensu obvio, quem ipsum & verba præseferunt, prout sensum illum damnarunt Summi Pontifices prædecessores nostri, damnatumque haberi voluerunt a Christi fidelibus.* Unde constat sensum obvium propositionum, quem Pontifex hic damnat, esse illum ipsum, quem damnaverunt INNOC. X. & ALEX. VII., atque hinc a Jansenio intentum.

Quod vero addat: *Cæterum ad præcavendas omnes dissidiorum causas nos quoscunque alios sensus formularii, præter eum, quem ipsius verba exhibent, afferri vel usur-*

 pari,

pari, *aut de his disputari interdiximus & prohibuimus, ac super ejusdem formularii interpretatione, sicut & prædictarum propositionum, in alios sensus præter eum, quem ipsa verba per se exhibent, perpetuum silentium imposuimus*; hoc, inquam, jure optimo fecit; quia ad privatos Episcopos non pertinet, formulam a sede Apostolica præscriptam immutare, demendo quidpiam vel addendo; ut quidam *Episcopi Belgæ* fecerant, qui a jurantibus exigebant, ut formulario adderent, 1. *non tantum in reverentiam constitutionum Apostolicarum, sed etiam in veritatem earum*: 2. *non tantum in veritatem eorum, quæ in prædictis constitutionibus spectant ad quæstionem juris, sed etiam in veritatem ejus, quod spectat ad quæstionem facti ab Alex. VII. definiti* se jurare.

Prob. 2. De Brevi A. 1696. ad eosdem Belgii Episcopos dato, quo Jansenistis omnem effugii locum præcludit, ita scribens: *Non sine admiratione intelligimus, nonnullos istis in Diœcesibus reperiri, qui verbis & calamo ausi fuerint affirmare, supradicto nostro Brevi alteratam seu reformatam esse Constitutionem Alex. VII. A.* 1656. *editam, nec non Formularium ab ipsomet pronuntiatum; cum dicto Brevi utrumque specifice confirmetur, & omnino intenderimus & intendamus iisdem adhærere, & nequaquam sinere, ut aliquid addatur vel dematur a prædicto formulario &c.*

QUÆRES III. *An quæstio facti, quo sensu damnatæ sint propositiones, sit ejusmodi, in qua decidenda Ecclesia non sit infallibilis?*

231. *Nota.* Supra jam observatum fuit, præcipuum Jansenianorum effugium fuisse asserentium, Pontificem & Ecclesiam erravisse in quæstione facti circa sensum propositionum. Ad quod tum perspiciendum, tum occludendum distingui debent varii generis facta.

1. Enim aliqua sunt immediate a Deo *revelata*, uti sunt Incarnatio, institutio Sacramentorum &c., quæ simul sunt dogmata fidei.

2. Alia sunt facta mere *historica* & *personalia*, quæ scilicet præcise rei gestæ veritatem aut personæ cujusdam statum, internum animi sensum, crimen &c. concernunt; quale est, quod Jansenius Episcopus Iprensis conscripserit librum,

librum, cui titulus est *Augustinus*, hæc verba & sententia in libro contineantur, hunc sensum internum habuerit, dum hæc scriberet.

3. Alia sunt *facta dogmatica*, quæ scilicet præter factum involvunt jus, seu dogma verum aut falsum; ad quod pertinet quæstio illa: An auctor, qui conscripsit librum, cui titulus *Augustinus*, docuerit hæresin?

Jam vero dum quæritur, an Pontifex vel Ecclesia sit infallibilis in *quæstione facti*, non quæritur de factis 1*mi* generis; quia certum est etiam apud Jansenianos, Ecclesiam ob infallibilem Spiritus S. assistentiam errare non posse in discernendis fidei dogmatibus: neque quæritur de factis 2*di* generis; quia etiam apud Anti-Jansenianos certum est Ecclesiam, quæ circa ejusmodi facta fert judicium vel in sensuum vel in hominum fallibilibus testimoniis fundatum, esse errori obnoxiam.

Atque hinc Ecclesia non definit, sed, dum *de libris* judicat, potius supponit, hunc vel illum librum esse hujus vel illius auctoris, sub cujus nomine circumfertur: Item non decernit de sensu, quem auctor in mente habuit; quamvis enim *sensus auctoris internus* ex verbis, quibus utitur, merito præsumi possit, nisi quis auctorem vel inscitiæ vel mendacii aut fraudis insimulare velit; tamen, quia de internis & occultis non judicat, nihil etiam de *interno* & *personali* sensu definit.

Quæritur itaque duntaxat de factis 3*tii* generis, in quibus tamen adhuc distinguendum quidpiam restat. Potest enim fieri quæstio de sensu *externo* & *litterali* alicujus propositionis separatim & *in se* spectatæ; sed sicut hic nudum jus & dogma spectat, sic etiam circa illum, fatentibus Jansenianis, Ecclesia errare non potest: atque hinc de eo etiam non quæritur. Sed & quæstio potest moveri de sensu *externo* & *litterali* propositionis *relative* ad totam doctrinam & systema auctoris; quæ est de facto dogmatico, seu tali, quod jus simul & factum complectitur. Dum enim quæritur, an sensus propositionis orthodoxus sit, an hæreticus? *jus* seu *dogma* attingitur: dum quæritur, an sensus ille ab auctore expressus sit in libro, spectata tota ejus œconomia & doctrina? *factum* innuitur. Atque de hoc postremo versatur præsens controversia, quam tamen

men delibabimus duntaxat, cum ejus pertractatio ad materiam de Fide pertineat.

Quæritur itaque, an Ecclesia judicio *certo & infallibili* statuere possit, sensum unius vel plurium propositionum, prout sensus hic eruitur ex doctrina vel libro alicujus auctoris, verum esse & orthodoxum, aut e contrario falsum & heterodoxum: ac proinde an Ecclesia errare potuerit in damnandis propositionibus Jansenii, earumque sensu?

232. ℟. Ecclesia in decidendis quæstionibus *facti dogmatici*, atque hinc in definiendo hæretico propositionum Jansenii sensu, non potest falli. *Ratio* unica hic interim sufficiat. Ecclesia ipso *usu* ac *praxi* semper supposuit, datam sibi a Christo esse auctoritatem judicandi de sensu librorum, & fideles sub anathemate adstringendi, ut huic judicio internum præberent mentis assensum; ergo judicium Ecclesiæ de sensu librorum vel propositionum, prout in libris exprimuntur, certum est & infallibile. *Conseq.* tum ex se patet, tum probatur a Bellarm. L. 3. de Eccl. milit. C. 14.

Prob. Ant. 1mo. Conc. Nicænum damnavit librum Arii, quem *Thaliam* inscripserat, & anathema non tantum in errorem, sed etiam Arii personam pronuntiavit: neque *Eusebium* Nicomediensem & *Theognem* Nicænum ante ad communionem admisit, quam & errori & personæ anathema dixissent, & sic facto dogmatico subscripsissent.

2do. Conc. Ephesinum, examinatis *Nestorii* epistolis & sermonibus, errorem ipsius & personam damnavit, atque Joannem Antiochenum aliosque Nestorii patronos, licet dogmatibus Concilii jam consensissent, ad pacem & unionem prius non suscepit, quam damnationem Nestorii ratam habuissent, damnando scilicet sensum ab illo intentum.

3tio. Conc. generale V. non tantum libros *Origenis* damnavit, sed exegit anathematizari *Tria Capitula*, *id est*, ut loquuntur Patres in Concilio, *Theodorum impium Mopsuestenum cum nefandis ejus conscriptis, & quæ impie Theodoretus conscripsit, & impiam epistolam, quæ dicitur Ibæ, & defensores eorum.*

2do.

4to. Conc. Constantiense Seſſ. ult. præſcripſit formulam, juxta quam examinari debeant, qui ſuſpecti ſunt de erroribus: Interrogentur, *utrum credant, teneant, aſſerant, Joannem Wicleff de Anglia, Joannem Huſs de Bohemia, & Hieronymum de Praga fuiſſe hæreticos, & pro hæreticis nominandos ac deputandos, & libros & doctrinas eorum fuiſſe & eſſe perverſos, propter quos & quas & eorum pertinacias per ſacrum Concilium Conſtantienſe pro hæreticis ſunt condemnati?*

Hic porro adverte, *fidem internam* a Conciliis nominatis fuiſſe exactam tantum circa hoc, quod illi, contra quos agebant, perverſum ſenſum expreſſerint in ſuis libris ac ſcriptis. Quia tamen conſtabat, ejusmodi *libros* ac ſcripta ab illis auctoribus emanaſſe, & præterea ex ſenſu verborum externo & litterali prudenter præſumitur ſenſus auctoris internus & perſonalis; ideo Eccleſia jure illos damnavit tanquam *hæreticos*, quamvis ipſius judicium de auctore libri & ſenſu interno non habeat infallibilitatem ex promiſſione Chriſti & Spiritus S. aſſiſtentia, ſed nitebatur ſolum partim notorietate facti aut teſtimoniis humanis, partim præſumptione legitima, mentem auctoris fuiſſe verbis conformem; ex queis poſtremis capitibus judex etiam Civilis ſuam ſententiam in perſonam vel factum edicit. Alias tum probationes, tum objectionum ſolutiones v. in Tr. de *Principiis Theol.*

Quæres IV. *Quid ſentiendum de Pace Clementis IX.?*

233. ℞. Data quatuor Epiſcopis a Clemente IX. pax non probat, *ſilentium obſequioſum* ſufficere pro facto Janſenii; adeoque is Pontifex nunquam aliquid Janſenianis in damnando ſenſu propoſitionum conceſſit. *Prob. I.* Clemens IX. non cognovit factam fuiſſe a quatuor Epiſcopis diſtinctionem juris a facto; quia reipſa exiſtimavit, ab illis pure & ſimpliciter ſubſcriptum fuiſſe formulario: ut liquet.

1mo ex ipſius Clementis Brevibus, in quorum altero dato ad Regem die 29. Septembr. 1668. ſcribit ſe *in pura & ſimplici ſubſcriptione formularii agnoviſſe quatuor Epiſcoporum obedientiam & obſequium*: in altero autem ad Epiſcopos die 19. Jan. A. 1669. dato præter alia ſic loquitur: *Cum tamen nova & gravia iſthinc accepimus documen-*

cumenta vera & totalis obedientiæ vestræ, qua & formulario sincere subscripsistis, damnatis absque ulla exceptione aut restrictione quinque propositionibus, in omnibus sensibus, in quibus a Sede Apostolica damnatæ fuerunt .... tribuere vobis voluimus hoc paternæ benevolentiæ nostræ argumentum. 2*do* ex Bullæ CLEMENTIS XI. verbis ultimo num. 217. recitatis.

Prob. II. CLEMENS IX. pro sua prudentia non potuit suspicari, quatuor Episcopos distinxisse jus a facto; cum omnia scripta Romam de hoc negotio missa nihil ejusmodi meminerint: ut liquet 1*mo* ex litteris Regis Christianissimi, quarum argumentum ex Brevi responsorio f. c. manifestum est.

2*do* ex litteris Episcoporum mediatorum A. 1668. Romam missis, quibus declarant quatuor illos Episcopos *optima fide egisse, damnasse propositiones cum omni sinceritate, absque ulla prorsus exceptione seu restrictione, & in eo omni sensu, quo sunt ab Ecclesia damnatæ.*

3*tio* ex litteris ipsorum quatuor Episcoporum A. 1668. die 1. Sept. datis, quibus profitentur, nova subscriptione se imitatos esse *formam disciplinæ Gallicanorum Episcoporum;* & quamvis hoc ipsis fuerit *arduum ac difficile opus,* quod in ipsos *malevolorum voculas excire posset,* tamen id a se libenter susceptum, quia id erat sanctæ Sedi *honorificum, ipsique gratius.*

Denique 4*to* ex testimonio publico eorundem Episcoporum syngraphis munito, quod ab eis exegit postea Clemens IX., dum a quibusdam eorum subscriptio suspecta nihilominus haberetur. In eo autem postulabatur, fidem facerent, *se sincere prorsus & ad sensum in Constitutionibus Innoc. X. & Alex. VII. expressum formulæ subscripsisse, utque eidem subscriberetur, curasse.*

Nec dicas 1. Episcopus Catalaun. declaravit CLEMENTI IX., quod 4. Episcopi in sua subscriptione quæstioni *juris* simplicem & perfectam, quæstioni autem *facti* eam deferant obedientiam, quæ juxta Cardin. & T T. Baronium, Bellarm. Richel. Pallav. Petav. & Sirmondum sufficiat ex eo, quod nihil dicatur, scribatur aut doceatur contrarium: sed hæc est *obsequiosum* duntaxat *silentium;* ergo PAPA agnovit factam in subscriptione 4. Episcoporum distinctionem inter jus & factum. Nam

R. I.

℟. 1. Agnovit PAPA tum ex 1. *parte* Declarationis, quod 4. Episcopi pure ac simpliciter damnaverint doctrinam Jansenii in omni sensu ab Ecclesia damnato; tum ex novo & publico 4. Episcoporum testimonio, quod uti exegit Papa, sic illi Romam miserunt his verbis: *se sincere prorsus & ad sensum in Constitutionibus Innoc. X. & Alex. VII. expressum formulæ subscripsisse.* Ac idcirco PAPA acquievit, interim dissimulans circa *Factum*: tum quod nosset, nihil de Facto definitum fuisse ab Innoc. X. & Alex. VII.; tum quod crederet, per Factum juxta relationem Rospigliosi Cardin. solum intelligi factum aut *personale* aut *grammaticale*. Hinc

℟. 2. Quod tum temporis Romæ & in Gallia nomine Facti intellectum fuerit vel *mere personale*, h. e. sensus internus & personalis Jansenii, vel *mere grammaticale*, h. e. 5. propositionum totidem verbis continentia in libro Jansenii: patet 1. ex Relatione Rospigliosi n. 153. ... *prima*, quæstio, *quænam illius occulta mens & cogitatio fuisset, quibusque signate verbis 5. propp. ille*, Jansenius, *expressisset. Hæc quæstio intra facti limites se tenet, quam doctiores propterea negant definitionibus fidei divinæ subjectam.* 2. Ex epistolis Cleri Gallicani de A. 1654. & 1656. ad Innoc. X. & Alex. VII., in quibus observant Jansenianos ad Facti quæstionem, h. e. ut ipsi exponunt, *ad tricas syllabarum* conatos fuisse controversiam deducere.

℟. 3. Ex ipsis Jansenianis, qui sæpenumero pontificiam definitionem ad hanc *Facti* speciem extendendam esse contendunt; *Pascalius* ep. 17. *Quesnellus*, sive auctor Præf. Apolog. pag. 86. & 87. Auctor *Apologiæ* panegyreos Jansenianæ pag. 12., quin & laudatus a Quesnello P. *Liberius* de Jesu, Carmelita Rom. in Colleg. de propag. in Opere: *Controversiæ dogmaticæ adversus hæreses.*

℟. 4. Nec propterea sequitur, ut male infert Quesnellus, *divisionem* Declarationis Episc. Catal. esse mancam, eoquod unum membrum, scilicet 2*dum* de sensu Libri Jansenii, in 1*mo* membro de omni sensu ab Ecclesia damnato contineatur. Nam membrum 2*dum* de 5. propositionum attributione libro Jansenii potuit ex dictis cum fundamento intelligi vel de sensu personali, vel de grammaticali. Imo ne contra *leges divisionis* unum membrum alte-

alterum includeret; debuit Catalaunensis in 1*mo* loqui de sensu *naturali*, qui est ille præcipue, unice ac nominatim damnatus; & in 2*do* non loqui de eodem, sed de *personali* vel *grammaticali*.

Nec Dicas 2. Episcopus Catal. in *III. Parte* Declarationis affirmat, quod subscriptio 4. Episcoporum quoad Factum omnino sit conformis illorum in *Actis Verbalibus* subscriptioni: sed de hac constat, quod facto etiam *doctrinali* solum exhibeat obsequiosum silentium; ergo Pontifex non potuit dissimulare quæstionem Facti, ceu mere personalem aut grammaticalem; maxime cum *Acta Verbalia* omnibus nota & perspecta, a Papa & ejus in Galliis Nuntio, Bargellino ignorari non poterant. Nam

℞. 1. Papa ad concedendam pacem motus non fuit ex sola Declaratione Episc. Catal., sed etiam ex epistola Harlæi, in qua diserte asseritur, 4. *Episcopos damnasse 5. propositiones in sensu Jansenii*, & quia hic Illustriss. Præsul miratur, Jansenianos hucusque tandem progressos; hos non tantum obsequiosum silentium antehac semper præstitum, sed assensum mentis Facto Dogmatico præstitisse, manifeste sequitur. Adde Relationem Rospigliosi, quæ n. 163. ita habet: *Visum fuisse Pontifici, ex Declaratione Episc. Catal., ex legitima fide, quam 4. Episcopi fecerant Nuntio, sua in sancienda adjectis nominibus formula sinceritatis; eque luculentis D. Lionai & Archi-Episcopi Rothom., aliorumque testimoniis argumentum conflari longe usquequaque validius contrario quovis rumore, quem de Actis Verbalibus incerti libelli & privatæ dissipaverant litteræ.*

℞. 2. Falsum, quod Clemens IX. rumore Romam delato de *Actis Verbalibus* ante Pacem non reclamaverit; siquidem teste Rospigliosi n. 161. Pacem cum 4. Episcopis interea suspenderit, obfirmatus, eam nunquam concedere, *si asseruissent se nolle pro hæreticis agnoscere 5. propositiones in sensu Jansenii, quemadmodum ab Apostolica Sede fuerant damnatæ.* Si vero post Pacem nec Clemens seu IX., seu X., nec Innoc. XI. reclamarint contra Acta Verbalia etiam publicata cum plurimorum Subscriptionibus, *ratio* est, quia vel ignorabant, vel rumorem & fictam delationem vilipendebant, eoquod Romæ haberent 4. Episcoporum subscriptiones propriis manibus signatas, uti

uti & aliorum Episcoporum, in quibus nonnisi sinceritas, perfecta obedientia, & condemnatio 5. propositionum in *omni sensu* ab Ecclesia damnato.

℞. 3. Demum inter Declarationem 4. Episcoporum, & *Acta Verbalia* multiplex discrimen est: 1. In his damnant 5. propositiones in eo omni sensu, quem damnat Ecclesia, sed mox excipiunt sensum illum, quem vocant *doctrinam Ss. Aug. & Thom. de gratia efficaci per se*, quippe in phrasi janseniana ipsummet sensum jansenii de gratia relative per gradus necessario victrici. 2. In his Factum, cui defertur obsequiosum silentium, non vocatur Factum simpliciter, uti in declaratione, sed *Factum contentum in Formulario*, quod vero non est personale, sed dogmaticum, scil. attributio sensus hæretici 5. propositionum Libro Jansenii. 3. In Verbali Episcopi Alectensis legitur, quod non habetur in Declaratione: *neminem vi solius auctoritatis judiciorum Ecclesiæ teneri ad assensum circa facta, quæ respiciunt sensum auctorum aut eorum Librorum:* in hoc autem uno stat totum systema silentii obsequiosi.

Nec dicas 3. Harlæus in epist. ad Rospigl., quæ velut commentarium est prædictæ Declarationis, asserit, 4. Episcopos damnare 5. propositiones Jansenii, sed *tacito Janseniani sensus nomine;* ergo eas non damnarunt in omni sensu ab Ecclesia damnato.

℞. Non negat Harlæus, 4. Episcopos damnare 5. propositiones in sensu Librii Jansenii, quia & ipse, uti Catalaunensis, testatur, quod absque ulla exceptione aut restrictione eas damnent in omni sensu, quo ab Ecclesia damnantur. Insuper autem *instar miraculi* habet, eam subscriptionem, utpote *quam ab ipsis necdum obtinere potuerit Ecclesia;* at miraculum certe non erat illa nova subscriptio cum distinctione juris & facti, jamdum centies, ut ait Quesnellus Tom. II. Relat. de Pace Clem. IX. pag. 518. oblata, semperque rejecta. Solum proin asserit, 4. Episcopos in Actis Verbalibus non agnovisse *Jansenium* tanquam hæreticum, nec 5. propositiones ceu *totidem verbis* contentas in Libro Jansenii; uti & in illa epist. quædam generatim dicta de censura LL., exponenda sunt de factis personalibus, aut dogmaticis *fide divina* credendis.

Mirum sane, quod HARLÆI epistolam aperta fronte sibi adversantem Janseniani objiciant; & HARLÆI quidem, quem omnes, ac præprimis PAPA, probe noverant, semper alienum fuisse a partibus Jansenianorum, & subscripsisse Comitiis de A. 1660. 1661. &c., in quibus diserte statutum legitur, unumquemque teneri, intus & ex animo damnare 5. propositiones in sensu Jansenii. Ac tandem quomodo PAPA sibi in animum inducere potuisset, sinceram ac perfectam secundum *omnem sensum* vocari eam subscriptionem, quæ facta fuisset cum exceptione hujus præcise sensus, qui *specifice* exprimitur ac damnatur in Formulario: propter quem damnandum unice instructum fuerat Formularium: & quem sensum, qui subscribit Formulario, sincero animo damnare se atque rejicere, interposito solemni juramento, publice testatur?

Nec dicas 4. Quatuor Episcopi subscripserunt, non sicut *Gallicani Episcopi*, sed sicut *multi* Gallicani Episcopi, nempe ii, qui jus a facto dogmatico distinxerant, inter quos sunt 19. illi Præsules, de quibus testatur tum Catalaunensis, tum ipsi illi 19. Præsules in sua ad Clem. IX. epist., quod idem sentiant cum 4. illis quoad sua *Mandata* circa subscriptionem: sed 4. Episcopi in his Mandatis aperte distinxerant inter jus & factum dogmaticum, pro quo non aliud, quam silentium religiosum exigebant; ergo.

℞. *Ad* 1. Falsum, quod in epist. 4. Episcoporum Romam missa legatur, non simpliciter, sicut *Gallicani Episcopi*, sed tantum, sicut *multi Episcopi*; tum quia in Regesto Nuntii, Bargellini, asservatum ejus epist. apographum non habet τὸ *multi*: tum quia aliud exemplar, quod descriptum tenent DD. de saint sulpice juxta prædictum apographum, eam vocem pariter non habet. Porro ipse Jansenianus *Apologet. Præf.* auctor pag. 57. post multa hinc & inde prolata, tandem haud obscure declarat, vocem *multi* prætermissam fuisse in eo Exemplari, quod Romam missum fuerat. Demum si etiam inserta fuisset, aliud PAPA exin non potuisset concludere, quam 4. Episcopos aliis Episcopis consensisse, ad sensum epistolæ, in qua Episcopus Laudun. d' Etrées ad Clem. IX. de 4. Episcopis scribit: *nova, nec non sincera subscriptione aliis Episcopis consentiunt.*

℞. *ad* 2. Non hic agitur de eo, ut generaliter sciatur, quem sensum habere possit epistola 19 Episcoporum, sed quo sensu Papa eam intellexerit: si enim de *assensu mentis* eam intellexit, res pro nobis decisa est: si de silentio tantum obsequioso, evidens est, quod epistolam sic intellectam damnaverit, declarans in suis Brevibus, quod nunquam admissurus fuisset 4. Episcoporum subscriptionem, nisi fuisset pura, simplex & sine omni restrictione, prout testatur Rospigliosus, de sui Patrui mente optime instructus. *Nec obstat*, quod CLEMENS IX. nuspiam expresse eam 19. Epp. epistolam damnaverit; siquidem ad damnationem doctrinæ non requiratur, ut omnes libri nominatim, in quibus ea doctrina continetur, proscribantur; sed sufficiat, eam *universim* condemnari.

Præterea illa epistola non tam aperte loquitur de silentio obsequioso, ac prætenditur; & CLEMENS prudenter sibi poterat persuadere, quod distinctio inter jus & factum cadat super factum *personale & grammaticale*: tum quia 19. Episcopi Formulario subscripserunt pure ac simpliciter, & sine omni restrictione: tum quia idem sunt, subscribere damnationi doctrinæ libri Jansenii, & subscribere Formulario sine restrictione. Utramque rationem confirmat Mr. de Gondrin Archi-Ep. Senon., qui primus fuit inter illos 19. Episcopos: is autem A. 1656. in Conventu Cleri edixit, *credere se obligatum in conscientia, ad subscribendum Bullæ Innoc. X. quoad damnationem 5. propositionum Jansenii in ejus libro contentarum.* Idem sensit adhuc A. 1661. 8. Jun. in Decreto quodam pronuntians, quod 5. *propositiones sint hæreticæ in sensu Jansenii, & quod hic sensus non sit sensus Augustini.* Idem sensit A. 1663. subscribens epistolæ 19. Episcoporum, quia priora sensa non revocavit. Idem ergo dicendum de reliquis 18. Episcopis, qui Senonensi uniebantur in subscriptione ejusdem epistolæ, ac pariter Formulario pure & simpliciter subscripserant.

Adde, quod 19. Episcopi tantum excluserint *fidem divinam*, non item humanam Ecclesiasticam, de qua loquitur Perefixius Archi-Ep. Paris., uti testatur Episcopus Pontiensis, unus de illis 19. Episcopis, in epist. ad Episc. Camerac. *Injuriosum dicit, quod dicerentur in subscriptione Formularii rejecisse omnem credulitatem circa factum Jansenii, siquidem alia ipsi intentio non fuerit,*

quam excludere necessitatem fidei divinæ decisionibus Ecclesiæ præstandæ circa facta non revelata: & cum Perefixe in suo Mandato, ante nostram epistolam ad Papam & Regem, perscriberet, Facto Jansenii non deberi aliam fidem, quam humanam Ecclesiasticam: neque nos, neque 4. Episcopi vel verbo uno in nostris scriptis contradiximus Perefixio.

Nec dicas 5. Si CLEMENS IX. non approbavit silentium respectuosum circa Factum Dogmaticum, explicari non potest, in quo Pax illa Clementis IX. consistat. Nam R. *N. seq.* Et quidem

1. CLEMENS IX. 4. Episcopos non adegit *ad expressam revocationem* suorum decretorum in suis Diœcesibus. Id testatur Rospigliosus, quod Bargellinus Romam scribens ad secretum concilium nuntiaverit, *videri parcendum* 4. *Episcopis circa expressam abolitionem Decretorum, & urgendam duntaxat subscriptionem Formularii;* & D. Lionæus spem fecerit, finiendi hoc medio totam causam; Roma vero rescriptum fuerit, ut allaboret uterque, pacem restituere, *posthabito retractationis consilio.* Idem testatur Cardinalis d' Estrées in Congreg. quadam coram Pontifice 1693. 4. Jun. habita, qui se illorum omnium, quæ tunc gesta fuerant, testem optimum asserebat.

2. Concessit PAPA 4. Episcopis Formularii subscriptionem *cum explicatione magis diffusa*, ad 3. quæstiones, quæ moveri poterant circa 5. propositionum attributionem Libro Jansenii: videlicet 1*ma*, an 5. propositiones totidem verbis aut expressis aut æquivalentibus contineantur in Libro Jansenii? 2*da*, an sensus naturalis 5. propositionum sit sensus internus Jansenii? 3*tia*, an sensus naturalis 5. propositionum sit sensus naturalis Libri Jansenii? Cum enim Romæ & in Galliis quæstio 3*tia* haberetur ceu quæstio *Juris*, sed 1*ma* & 2*da* ceu quæstiones *Facti:* cumque Rospigliosus, post explicatam declarationem Catalaunensis, CLEMENTI retulisset, quod 4. Episcopi decisioni apostolicæ quoad Factum deferant obedientiam respectus ad mentem & sensum Cardin. & TT., Formulario autem pure, simpliciter, & sine quacunque restrictione subscripserint, damnantes doctrinam Jansenii in omni sensu, quem damnat Ecclesia: PAPA, teste eodem Rospigl. & Harlæo tum Archi-Ep. Paris., existimavit, sibi esse dissimulandum circa alia puncta. . . .

3. PA-

3. PAPA, non obstante quodam rumore de subscriptione minus sincera, a 4. Episcopis exigere noluit, ut Romam mittant *Acta Verbalia;* contentus interim perquisitione sui Nuntii, attestatione Episcopi Catalaunensis, litteris aliorum Episcoporum, ac demum novo & publico 4. Episcoporum testimonio de sincera subscriptione propriis syngraphis munito.

Nec dicas 6. Edictum Regium de anno 1676. in castris prope Ninovam Flandrorum datum ait, quod PAPA condescenderit cum Episcopis Formulario subscribentibus: sed ille *condescensus* seu indulgentia Papæ non respicit Factum personale aut grammaticale, circa quod semper fuit licitum, pro libitu opinari; ergo Factum dogmaticum. Unde *Arnaldus* Episc. Andegav. annis 8 post pacem Clementis decretum edidit, in quo liberrime asserit, hanc pacem fundari in distinctione Juris & Facti, eamque turbari ab eo, qui exigat subscriptionem quoad doctrinæ damnatæ attributionem Libro Jansenii; dein vero prohibet sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ subscriptionem Formularii sine distinctione Juris & Facti, aut sub alia obedientia, quam respectuosi silentii. Nam

R. 1. Dictum satis, quod ille condescensus Papæ intelligendus sit de tolerantia, qua permisit PAPA, 4 Episcopos subscribere *cum expositione diffusa*, permittendo duntaxat silentium obsequiosum pro Facto, in mente Clementis IX. personali aut grammaticali. Esto autem semper licitum fuisse, de ejusmodi Facto pro libitu opinari, non idem liberum fuit, inter subscribendum inserere distinctionem ac explicationem: hæc quippe ratio subscribendi haud parum periculosa foret, cum ex ea non pauci sensum Jansenii censuræ subducere tentarent; prout reipsa contigit tempore Arnaldi Andegav.; isque ut præcaveretur abusus, latum fuit illud Edictum Regium.

R. 2. Si decretum Arnaldi veritate nitebatur; ut quid communis adversus illud exorta contradictio est? scilicet aliud pacis Clementinæ fundamentum noverat Francia, quam illud Arnaldinum. Et quam imprudenter Janseniani allegant illud Edictum Regium, in quo contra Jansenii defensores clare asseritur, Arnaldum Episcopum per suum Decretum manifestam erga Regias ordinationes inobedientiam exhibuisse, *eum conari suum Decretum tueri*

per fundamentum falsum, pernitiosum & periculosum, adeo prohibendo subscriptionem Formularii cum attributione doctrinæ damnatæ Libro Jansenii, quo tamen modo faciendam ordinaverant Conventus Cleri, Bullæ PP. litteræ patentes Regis & edictum consilii Regii . . . scilicet, ut pace illa, quam pro lubitu suo interpretatur, manifeste abuteretur, ad abolendum in sua diœcesi Formulare, & subscriptionem juxta Constitutiones Apostolicas receptas, acceptatas & publicatas per Regnum.

R. 3. *Quæ tamen condescendentia Papæ* (verba sunt Edicti Regii) non est *revocatio Bullæ, quæ præscribit Formularii sub juramento subscriptionem sine facta mentione ejus interpretationis,* Fuisset autem ipsum hoc Edictum revocatio Bullæ Alex. VII., si permisisset ac approbasset silentium obsequiosum. Tandem ipsi Jansenii Defensores subscriptionem cum diffusa explicatione concessam fuisse fatentur, *in favorem scrupuli quorundam particularium;* hic vero scrupulus jam nunc sublatus est, cum permissum sit, in subscriptione Formularii notare, quod *fide divina* non credas Ecclesiæ infallibilitatem circa sensum aut personalem aut grammaticalem.

Nec dicas 7. Arnaldus, quamvis suum Decretum non revocasset, tamen ab illustriss. Perefixio receptus est in pacem Ecclesiæ, item Moniales Portus Regii, D. Dorat Curatus &c. Idem vero Arnaldus jamdum octogenarius, & ex illis 4. Episcopis solus ipse superstes apud Innoc. XI. conquestus est de falsis rumoribus, quos velit Papa refellere; utpote queis ipse cum 3. aliis Episcopis pie defunctis traducatur, quod dolosa subscriptione Clementem IX. circumvenerint; cum tamen tempore Clementis IX. juxta TT. & Consultores, quorum aliquos adhuc superstites dignetur sua Sanctitas interrogare, plus non fuerit a 4. Episcopis postulatum, quam obsequium mentis circa dogma, & obsequiosum silentium circa factum dogmaticum. At siluit Innoc. XI., & nihil respondit Arnaldo, qui si falsum dixisset, quod quidem de Antistite magni nominis & morti proximo credi haud potest, Papa silere non debuisset.

R. I. Silentium Innocentii XI. non tam veritatem, quam falsitatem manifestat eorum, quæ in Arnaldi epistola referebantur; quam si non confutavit Roma, prudentis œconomiæ id fuit; ne scilicet pax & tranquillitas

Eccle-

Ecclesiæ Gallicanæ, quæ a tot & tam diuturnis discordiis aliquantum respirabat, continuo turbaretur, responsum commodiori occasioni reservatum est.

℞. 2. Tametsi non asseramus, illis 4. Episcopis fuisse animum fraudulenta Formularii subscriptione circumveniendi sedem Apost.; tamen vel ex eo, quod ipsis, teste D. Valloni in quad. epist., *difficilis & ardua* fuerit subscriptio, subveritis, ne Clemens IX. eam ceu puram ac simplicem agnosceret; atque idipsum, quod timebant, reipsa contigerit; sat clare evincitur, quod ex subscriptione 4. Episcoporum Romam missa PAPA non agnoverit, nec prudenter suspicari potuerit illam circa jus & factum distinctionem, utpote cum qua non stat simplex & pura subscriptio.

234. *Observa I.* Ubi de *Pace* vel Transactione *Publica* agitur, publicis duntaxat instrumentis, quæ Pacis conditiones enuntiant, fides adhibenda est; quidquid sit de obscuris & ambiguis quibusvis aliis actis, & privata judicis, contrahentium, pacificatoris ac paciscentium sententia; alioqui enim nihil in Republica, nihil in Ecclesia ratum foret ac fixum, omniaque fœdera, pacta & contractus nutarent, ac corruerent. Sed Brevia Apostolica de Pace CLEMENTIS IX. edicunt omnia, quod 4. Episcopi pure & simpliciter subscripserint, atque ideo unice recepti in communionem Ecclesiæ; quin & ipse CLEMENS IX. in Brevi Reconciliationis ad 4. Episcopos dato, disertis verbis testatur, se non aliis conditionibus pacem & communionem ipsis restituere, quam quia solemniter significassent, se juxta præscriptum Apostolicarum Constitutionum *sincere subscripsisse & subscribi fecisse Formulario Alex. VII.*; ergo, cum non obstantibus Actis Verbalibus, aut privata quacunque sententia, agendique ratione, semper tota lex viguit de pura & simplici subscriptione, nec contra diplomata Pontificia unquam reclamarunt 4. Episcopi, nec conquesti, quod suæ subscriptionis verba a Sede Apost. perperam intellecta aut exposita fuerint; evidens est, quod CLEMENS XI. ex illorum subscriptione nullam agnoverit limitationem aut restrictionem.

Demum si quid ex declaratione Catalaunensis, atque ex omnibus aliis scriptis in causa 4. Episcoporum editis inferri possit; id, credo, erit, quod pleraque sint *obscura*

& *ambigua;* prout in Jansenii Defensoribus semper deprehensum, & ab ipsis Jansenianis reprehensum fuit; tum a *Quesnello* non semel conquesto, quod res suo nomine non compelletur, tum a *Gerberonio*, qui hanc scribendi agendique rationem bonæ fidei, justitiæ, sinceritati & candori Christiano adversam Jansenianis exprobravit.

235. *Observa II.* Permisso etiam, agnovisse CLEMENTEM IX., quod 4. Episcopi inter jus & factum distinxerint: nihil inde evincitur in gratiam *silentii obsequiosi.* Nam 1. CLEMENS IX. privatis Brevibus approbando illam 4. Episcoporum distinctionem, non potuit infringere ALEXANDRI VII. publicam ac solemnem legem puræ ac simplicis subscriptionis, ab Episcopis acceptatam, autoritate Regia munitam. 2. Quod Clemens IX. privata auctoritate potuit contra constitutionem Alex. VII., hoc ipsum certe potuit CLEMENS XI. solemni Constitutione contra privata Brevia CLEMENTIS IX.; sed in Bulla, *vineam Domini*, quæ ipsis fatentibus Jansenianis est judicium Ecclesiæ irretractabile, lex Alex. VII. jubetur ex integro servari; ergo. Demum pro invictissimo argumento sunt testimonia ipsorum & insigniorum *Jansenistarum*, qui familiaribus ad amicos litteris & colloquiis confessi sunt, nihil plane certi ex dicta CLEMENTIS IX. pace colligi posse: videlicet D. Valloni, Romæ Jansenianorum actor, in epist. ad Quesnellum 2. Jun. A. 1696.; in alia ad eundem mense Jul. ejusd. anni; idem in epist. 27. Mart. 1700. &c. Vide *Tournely* hic.

ARTICULUS VI.

Quænam sit Quesnellismi historia, quod systema, quæ in illum lata sententia?

236. *Nota I.* QUESNELLISMI nomine nihil aliud intelligimus, quam *Bajanismum* ac *Jansenismum* tum accessione aliorum errorum auctum, tum majori pertinacia & Ecclesiæ contemptu defensum. Appellatur a Paschasio QUESNELLO, qui natione Gallus, patria Parisinus natus est A. 1634. Is in Parisiensi Universitate Artium studiis A. 1653. confectis, & cursu Theologico in Sorbona absoluto, A. 1653. nomen dedit Congregationi Presbyterorum Oratorii a Card. Berullo in Galliis institutæ. Sacer-

cerdotio A. 1659. initiatus totum se dedit libris conscribendis, inter quos A. 1673. edidit opera S. Leonis Papæ una cum scholiis & dissertationibus, quæ Romæ A. 1676. graviter prohibita fuerunt.

Ea prohibitione irritatus, cum ex decreto in Comitiis generalibus Oratorii Gallicani A. 1678. edito juberetur una cum cæteris formulam adversus *Bajum & Jansenium* subscribere, renuit, neque Regis etiam imperio ad saniorem mentem revocari potuit. Quare Parisiis excedere coactus, Aureliam se primum recepit: post, A. scilicet 1685. pœnarum metu Galliis desertis in Belgium se contulit Bruxellas.

Hic cum *Arnaldo* factionis Jansenianæ duce latitans, per novem annos, si paucos menses excipias, quibus ambo Delphos in Hollandia, inde in Leodiensem tractum declinandi periculi causa secesserant, commoratus auxiliarem calamum ad spargenda pro Jansenismo Opuscula, libellos & Tractatus præbuit: ab anno autem 1694., quo *Arnaldus* decessit, Janseniani agminis jam factus Antesignanus, ibidem totus incubuit ad subruendos pestilentissimis scriptis tum Ecclesiasticorum, tum Politicorum Magistratuum pro veritate Catholica conatus.

A. 1703. cum Gabriele *Gerberon* O. S. B. Congreg. S. Mauri quidem presbytero, sed ob Jansenianam hæresin in Belgium etiam profugo detectus, captus, & per trimestre in carcere Ecclesiastico detentus fuit. Hoc postmodum Jansenianorum ope effracto, elapsus in Hollandiam decessit, ibique asylo securus ac tectus usque ad mortem suam infinita prope scripta pro se & Janseniana hæresi spargere in publicum perrexit. Obiit renovata ante vitæ exitum *appellatione ad œcumenicum Concilium*, & in erroribus pertinax, gravissimis censuris Pontificiis irretitus Amstelodami die 2. Dec. A. 1719. ætatis 85.

Characterem vitæ ipsius præbent criminationis capita, propter quæ rite probata & in *Causa Quesnelliana seu Motivo juris pro Procuratore Curiæ Ecclesiasticæ Mechliniensis Actore contra Paschasium Quesnellum citatum & fugitivum* &c. uberius deducta, Humbertus a Præcipiano Mechliniensis Archi-Episcopus in eum tanquam Bajanismi & Jansenismi, aliorumque excessuum convictum A. 1704. tulit sententiam.

Sunt autem hæc præcipua 1. Quod formulæ a Congregatione Oratorii ad rejiciendam hæresin Janſenianam injunctæ ſubſcribere recuſarit, & Gallia deſerta in Belgio Catholico, quamvis presbyter, ſub veſte laica latuerit.

2. Quod ibidem & in vicinia excitatis turbis, commoverit Presbyteros contra Epiſcopos proprios, & Clerum Batavicum adverſus S. Pontificem.

3. Quod Baji dogmata renovarit, laudaritque operum ejus novam editionem.

4. Quod hæreſin Janſenianam propugnaverit, & ſcriptis ſuis paſſim inſeruerit.

5. Quod Pontificiis decretis in Cauſa Janſenii latis liberaliter detraxerit.

6. Quod ſcripſerit eſſe ſacrilegum & Ecclefiæ injurioſum, exigere ſubſcriptionem formulæ Alexand. VII.

7. Quod adhæſerit factioni Janſenianæ Eccleſiæ & Principibus rebelli, illam poſt Arnaldi obitum rexerit.

8. Quod in litteris factionem concernentibus paſſim uſus fuerit cifra fictorum nominum.

9. Quod ſcripſerit & ab intimis ſuis receperit litteras utrique Magiſtratui graviter obtrectantes.

10. Quod reimprimi & diſtrahi curaverit ſcripta a Pontificibus prohibita, & ediderit ſimilia ſcripta anonyma plurima.

11. Quod præparaverit compilationem 156. opuſculorum, a nata hæreſi Janſeniana editorum, quorum etiam plurima a Sede Apoſtolica fuerunt damnata.

12. Quod ſecreto adminiſtraverit Arnaldo ultima Sacramenta. Item auſus fuerit in ædibus ſuis privata ſua auctoritate erigere oratorium domeſticum, & in eo dicere ſacrum.

237. *Nota II.* Inter plurimas QUESNELLI ſcriptiones nominatiſſimus eſt liber anonymus, Gallico idiomate impreſſus hoc titulo: *Novum Teſtamentum cum reflectionibus* ſeu *obſervationibus moralibus*, vel: *Epitome doctrinæ Moralis Evangelii*; ex quo centum propoſitiones & una, poſtmodum damnatæ, extractæ ſunt. In eo perficien-

ciendo & penitus absolvendo QUESNELLUS 22. annos impendit, in textu versionem Gallicam Montensem, alias jam proscriptam & prohibitam, in reflexionibus autem *Bajum*, *Jansenium & Richerium*, cujus systema de potestate Ecclesiastica & politica jam sæculo decimo sexto reprobatum fuerat, secutus.

Prima hujus libri editio adornata fuit A. 1671. a QUESNELLO in Galliis adhuc degente: complectebatur quatuor duntaxat Evangelia cum brevioribus quibusdam reflexionibus moralibus; constabat unico volumine *in* 12., approbata erat a Felice *Vialard* Ep. Catalaunensi. In hac reperiuntur quinque tantum propositiones, nempe 12. 13. 30. 62. & 65. ex propositionibus 101. postea damnatis.

Altera facta est A. 1687. Complectebatur præter 4. Evangelia etiam reliquos N. T. libros cum observationibus moralibus: constabat tribus brevioribus voluminibus *in* 12. In ea præter quinque prioris editionis extant quadraginta octo propositiones ex damnatis.

Tertia absoluta est A. 1693., & erat idem, quod editionis 2dæ, opus, sed variis & gravioribus a QUESNELLO amplificatum additamentis: prodiit Parisiis quatuor jam & grandioribus *in* 8 distinctum tomis. In hac & sequentibus editionibus omnes & singulæ deprehenduntur 101. propositiones damnatæ.

De his porro editionibus adhuc notandum 1*mo* editiones A. 1693. 1694. & 1699. esse eas, e quibus damnatæ propositiones de verbo ad verbum extractæ sunt. 2*do* Antonium de *Noailles* tunc Episcopum Catalaunensem, postea Cardinalem & Archi-Episcopum Parisiensem, dato pastorali documento A. 1695. approbasse editionem ejusdem libri A. eodem factam, postquam postulasset, ut in editione A. 1693. leviores quædam correctiones & nonnullæ verborum mitigationes fierent; editionem autem A. 1699. ex occurrentibus quibusdam causis non probasse, quamvis novo Pastorali illam probare instituisse videbatur.

238. *Dico I. Historica* Quesnellismi synopsis (quam ab A. 1693., ubi liber QUESNELLI perfectus tandem ac penitus absolutus fuit, repetendam censemus) ex sequentibus epochis potissimum intelligi potest.

Epo-

Epocha I. Novum Testamentum cum observationibus QUESNELLI, quod vel ob exiguam suam molem vel ob minorem errorum numerum, præsertim alio Catholicorum animos avocantibus Jansenianis turbis, illæsum aut certe dissimulatum manibus fidelium terebatur, notari statim cœpit, ubi editionibus semel ac iterum jam repetitis novisque adjectionibus grandius, ac postremis curis ad perfectionem elaboratum prodiit A. 1693. Ab eo enim tempore sicut illud opus a *Jansenistis* celebrari laudibus, sic a Catholicis versutiarum Jansenianarum magis gnaris virus sub sermonis elegantia & pietatis specie delitescens detegi & notari cœpit. Et quidem D. *Fromageau* Doctor Sorbon. mox A. 1694. ex eo propositiones 199. erroneas & censura dignas collegit. De pluribus aliis Quesnelliani fœtus aut improbatoribus aut censoribus vel ipsi Jansenianarum partium Coryphæi D. du *Vaucel* & D. *Willart* suis in epistolis A. 1697. datis queruntur & testantur.

Sub hæc vero tempora, inclinantis nempe sæculi prioris & exordientis postremi, partim reprobarunt, partim legi prohibuerunt *Archi-Episcopi* Lugdunensis, Viennensis & Narbonensis, nec non *Episcopi* Ambianensis, Massiliensis, Valentinus, Biterrensis, Castrensis, Lexoviensis, Meldensis, qui erat celeberrimus Bossuetius, & alii. Demum ubi in Belgio contra QUESNELLUM profugum & contumacem causa agi cœpit, Gallia apertius in partes scissa est, majore quidem & saniore parte illum ut *Jansenismi* innovatorem, & ejus librum damnandum censente: aliquibus & auctorem & librum ab omni erroris labe purgare conantibus.

His dissidiis excitus CLEMENS XI. P. M. examini accurato subjecit memoratum librum, eumque edito die 13. Jul. A. 1708. decreto in forma Brevis, quod incipit: *Universi Dominici gregis*, legi prohibuit, & sub pœna excommunicationis ipso facto incurrendæ amplius imprimi vetuit, & ne simplices deinceps deciperentur, eundem flammis publice tradi mandavit.

Epocha II. Cardinalis *Noallius* libri damnatione, quem antea approbaverat, vehementer jam commotus, cum legeret commune mandatum *Lucionensis* & *Rupellensis* Episcoporum A. 1710. & pastorale monitum A. sequenti a *Vapincensi* Episcopo promulgatum, queis præ-

fatum

fatum opus confutarunt & proscripserunt, accedentibus Quesnellistarum cavillationibus magis irritatus hæc mandata tanquam supposititia, proscriptis olim erroribus faventia, & ab inimicis Episcopatus laxiorisque moralis defensoribus elaborata A. 1711. damnavit. Contra hanc damnationem cum priores Episcopi suas querelas ad Ludov. XII. Regem Christianissimum deferrent, Quesnellistæ autem libri damnationem sine designatis erroribus ægrius ferrent, Rex consentiente etiam & postulante *Noallio* a Pontifice novum examen & distinctiorem sententiam de libro petiit.

Postulationi huic deferens Clemens XI. integro biennii spatio renovari examen curavit, & habitis etiam coram se pluribus S. Officii Congregationibus ex plurium Cardinalium & Episcoporum votis tulit tandem sententiam solemniori forma, edita nempe 8. Septemb. A. 1713. Constitutione, quæ incipit: *Unigenitus Dei Filius*, qua centum & unam propositiones ex Novo Testamento cum reflexionibus moralibus Quesnelli edit. A. 1693. 1694. 1699. verbotenus excerptas, ipsumque librum damnat sub variis censuræ notis.

Epocha III. Constitutionis hujus adventum in Gallias prævertens Card. *Noallius* edicto, sed generalibus terminis concepto, damnavit librum Quesnelli. Transmissa vero ad Regem Bulla variæ de ejus acceptatione difficultates exortæ sunt; ubi enim in Comitiis Cleri Gallicani A. 1714. habitis Duce Card. Armando *de Rohan* quadraginta Præsules præsentes hanc Bullam omnino acceptarent, octo alii Duce Card. *Noallio*, primum sua suffragia reticuerunt: deinde autem obtenderunt circa nonnullas e damnatis propositionibus aliquid difficultatis occurrere, cujus elucidationem a S. Pontifice requirendam censerent.

Rex majori & saniori Præsulum parti subscribens, edictum pro Bullæ observatione expediri jussit: Præsules addiderunt Pastorale mandatum de eadem acceptatione & observantia ad omnes Galliæ Episcopos, quorum plerique omnes Constitutionem susceperunt & promulgarunt gravissimis hanc in rem editis mandatis, quorum exemplum inter reliquas Universitates etiam secuta est A. 1714. Parisiensis. His tamen adeo non acquieverunt Episcopi illi

detre-

detrectatores, ut potius eorum aliqui edicta contra Constitutionem suis Diœcesibus emiserint.

Quin post LUDOVICI XIV. fata, Duce Aurelianensi Regni habenas moderante, eo refractariorum processit audacia, ut A. 1717. quatuor Episcopi, nempe Mirapicensis, de la Broue; Montispessulanus, Colbert de Croissi; Boloniensis, de l'Angle, Senecensis de Soanen instrumentum publicum ediderint interjectæ a se appellationis a Constitutione *Unigenitus* ad Concilium Oecumenicum libere ac legitime celebrandum; quo in facinore sectatores habuerunt postmodum Card. *Noallium* aliosque Episcopos duodecim una cum privatis quibusdam ex diverso statu, ac tribus Facultatibus Theologicis, inter quas Parisiensis falsum esse declaravit, a se nuper Constitutionem fuisse acceptatam.

Epocha IV. Audax ejusmodi molitio non displicuit duntaxat Regni gubernatori, & Regi LUDOVICO XV. sub susceptæ gubernationis exordium, sed auctoritatem etiam Ecclesiasticam ex omni parte contrariam sensit. Prætterquam enim quod aliarum Regionum omnium Præsules ac universitates pro acceptatione Constitutionis Pontificiæ starent; appellationes illæ A. 1718. & a Gallicanis Præsulibus, & a CLEMENTE XI. reprobatæ & confixæ fuerunt: quod idem ab iisdem Præsulibus & Clementis Successore INNOCENTIO XIII. actum est A. 1722. contra litteras septem Episcoporum appellantium Schismaticas & hæretico spiritu plenas.

His Constitutionis sæpius memoratæ confirmationibus accesserunt, præter decreta plura Regis Christianissimi Bullam hanc tanquam *legem* non *Ecclesiæ* minus quam *Regni* sui subditis proponentia, Concilium sub S. P. BENEDICTO XIII. A. 1725. Romæ a Cardinalibus omnibus, Episcopis suburbicariis & aliis pluribus celebratum: & aliud Provinciale mense Octobri ejusdem anni Avenione a Præsulibus Comitatus Avenionensis conflatum, in quibus Bulla *Unigenitus* debitis laudibus celebrata, ipsiusque observantia & obedientia commendata, & rursus imperata fuit.

Quibus tamen adeo fracta non fuit *Quesnellistarum* pertinacia, ut potius libris ac scriptis ab hac factione schismaticis & refractariis sic tanquam diluvio Gallia & Bel-

gium

gium oppleretur. Inter Episcopos autem ejusmodi eminuit pertinacia D. de Soanen *Ep. Senecensis*, quam ille tum factis contestatus est sæpius, ubi, quotquot a Jansenistis ex Hollandia ad eum dirigebantur, solo Episcopi in Protestantium regionibus intrusi testimonio contentus, ad Sacros Ordines publice admittebat: tum scriptis etiam memoriæ prodidit, ubi edita A. 1726. Instructione pastorali vexillum Schismatis & rebellionis contra Ecclesiam reprobata Constitutione *Unig*, apertius extulit.

Epocha V. Tam noxiæ ad exemplum machinationi occursurus *Archiepiscopus Ebredunensis* Petrus de Tencin, modo S. R. E. Cardinalis & Archiep. Lugdunensis, annuente Rege Christianissimo Episcopos Comprovinciales, inter quos & *Senecensis*, ad Concilium Provinciale evocavit, quod 16. Aug. A. 1727. Ebreduni initium habuit. In eodem comparens Ep. *Senecensis*, postquam ante protestatus esset, se illud Concilium nec suæ personæ, nec suorum scriptorum judicem agnoscere, rogatus, num Pastorale illud documentum, quo damnaverat formularium ALEX. VII. & Bullas *Vineam Domini* ac *Unigenitus* CLEM. XI., nec non librum *Moralium Reflexionum* QUESNELLI probaverat, tanquam suum agnosceret, id verbis & scriptis est professus, seque illius defensionem suscipere declaravit, donec convinceretur, errores in eo reperiri.

PATRIBUS damnationem illius Instructionis Pastoralis meditantibus *Senecensis* objecit rursus suam protestationem, & Præsules omnes ac singulos ob certas & distinctas causas scripto expositas recusavit judices, quin tamen causarum probationes palam adducere vellet. Sub hæc ANTISTITES congregati, ne quid ad duritiem hominis emolliendam omitterent, ex vicinis quinque Provinciis accersivere Episcopos decem, nulla a *Senecensi* notatos exceptione; quibus ubi omnia Concilii gesta communicata fuissent, cognitio causæ denique suscepta est.

Interim per tres septimanas laboratum fuit in Episcopo *Senecensi* ad saniorem frugem reducendo; sed cum nihil proficeretur, trina monitio canonica facta est: hac quoque effectu suo frustrata, unanimi Patrum consensu ipsa quidem Instructio pastoralis confixa est tanquam *temeraria*, *scandalosa*, *seditiosa*, *Ecclesiæ*, *Episcopis & Auctoritati Regiæ injuriosa*, *Schismatica*, *haretico spiritu plena*, *erro-*

erroribus referta ac hæreses fovens: De persona autem fuit pronuntiatum, *ut dictus Episcopus sit & maneat suspensus ab omni officio & jurisdictione Episcopali, & ab omni exercitio Ordinis tum Episcopalis, tum Sacerdotalis.*

In cujus vim Synodus omnes a *Senecensi* illo Episcopo constitutos officiales Ecclesiasticos exauctoravit, elegitque in locum suspensi & interdicti Episcopi ad Diœcesin Senecensem regendam Dominum de Saleon, nunc Viennensem Archiepiscopum. Acta hujus Concilii omnia BENEDICTUS XIII. Brevi die 27. Decembr. A. 1727. dato plenissime confirmavit, & Rex Christianissimus sua auctoritate munivit.

Epocha VI. Dum *Concilium* hoc universa Catholicæ Ecclesiæ acclamatione susciperetur, & ex omnibus fere Europæ provinciis Præsules litteris vel decretis illud laudarent; uni *Quesnellistæ* refractarii in illud surrexerunt ope Parlamenti Parisiensis. Hujus enim Advocati seu Causidici quinquaginta synodi acta infirmare, & omnes errores in ea damnatos tueri conati sunt, edita in hanc rem famosa Consultatione ab illis die 30. Octobr. A. 1727. subscripta. His accesserunt e numero appellantium *Episcopi duodecim*, qui biduo ante data ad Regem epistola patrocinium Senecensis & oppugnationem Concilii susceperunt.

Verum nec REX, nec Gallicani etiam Episcopi veritati & justitiæ defuerunt, qui tum sententia Ecclesiastica, tum Edicto Regio utrumque & Consultationem & Epistolam diluerunt, rejecerunt & prohibuerunt. Subsecuta est A. 1728. a Card. *Noallio* interjectæ olim appellationis constans ad mortem usque revocatio, puraque ac simplex ab eodem Constitutionis *Unigenitus* acceptatio. Editum quoque est A. 1729., & sequentibus annis sæpe confirmatum Sacræ Facultatis Parisiensis Decretum super acceptatione ejusdem Constitutionis, & punitionis in refractarios, qui exclusionem e sinu suo ipso facto incurrerent; quod exemplum Facultas artium Parisiensis decennio post, nempe A. 1739. secuta est sub Rectoratu Academico Armandi Principis de Rohan-Ventadour, nunc Episcopi Argentoratensis & S. R. E. Cardinalis.

Epocha VII. Hæc inter novam suæ factioni speciem confirmationis *Quesnellistæ* a fictis miraculis aucupati sunt. Jactabant enim prodigia quædam, quæ in Cœmeterio S. Medar-

Medardi Parisiis ad sepulchrum Diaconi cujusdam, nomine *Paris*, in Appellatione constantis & cum sanctitatis fama defuncti, ad ejus invocationem fierent. Eorum vero miraculorum triplex classis erat. 1*ma* complectebatur nudas convulsiones, seu membrorum distensiones aut contractiones absque prævia vel subsecuta curatione; 2*da* curationes convulsionibus annexas, h. e. qui fuerint causæ vel effectus convulsionum: 3*tia* sanationes morborum absque præviis aut subsequentibus convulsionibus factas.

Sed suscepto tandem *prodigiorum istorum examine* præter alios Gallicanos Antistites D. de Vintimille, suffectus Noallio Archiep. Parisiensi, eadem mandatis Pastoralibus A. 1731. & 1735. ostendit & juridice declaravit, nec vera, nec certa, nec *divina* censeri posse *miracula*; sed ficta, dubia, absona & ab omni fide prorsus abhorrentia; unaque acta plurium Parochorum ac scripta edita alia partim omni fide destituta, partim variis notis confixa damnavit.

Hoc ipsum egit CLEMENS XII. P. M. contra libellum, *Vita Domini Paris* inscriptum, & mandatum de simili miraculo Antissiodorensis Episcopi; quorum illud A. 1731., hoc A. 1734. gravibus censuris confixit: REX vero Christianissimus ad scenicas istas & scandalosas miraculorum exhibitiones proscribendas Cœmeterium S. Medardi claudi A. 1733. jussit. Atque ex hac synopsi apertum est, quæ fuerint hactenus fraudes & diverticula non minus, quam pervicacia *Quesnellianæ factionis*, quæ etsi compressa multum sit, necdum tamen eam in Gallia penitus extinctam dolent Catholici omnes, & ne etiam in alias orbis partes occultas doctrinæ damnatæ fibras vel radices illa emittat exoptant.

239. *Dico II. Systema errorum* Quesnelli in Bulla *Unigenitus* damnatorum universim reducitur ad tria capita. 1*mum* est de gratia, ad quod spectant propositiones 43. priores: 2*dum* est de virtutibus theologicis ac timore gehennæ, iisque vel oppositis vel annexis; ad quod referuntur 28. propositiones sequentes: 3*tium* est de Ecclesia & Ecclesiæ disciplina; ad quod 30. postremæ propositiones spectant. Qui singulas propositiones accurate perstrictas legere cupit, adeat Duce Vincentio Ludovico Gotti opusculum Mediolani A. 1723. impressum, vel Tomum

2dum Trutinæ Theologicæ Auctore Dominic. Viva, vel Constitutionem *Unigenitus* a Jacobo Spreng vindicatam, vel eandem Theologice propugnatam a P. Fontaine.

I. *Circa gratiam* QUESNELLUS *1mo* Adami gratiam facit naturalem & non gratuitam, neque merita producentem, quæ Deo tribuantur, propp. 34. & 35.

2do. Hanc inter & datam nobis gratiam discrimen statuit, quod nobis ea non sit intrinseca, neque intrinsece nos sanctificet, propp. 36. & 37.

3tio. Omnem & veram gratiam Christi docet semper esse efficacem, cui resisti nequeat, nec in hominis potestate sit, recusare assensum, propp. 9. 10. 11. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. & sub aliis phrasibus in propp. 22. 23. 24. 25.

4to. Sine gratia efficaci negat in homine omnem potentiam ad quodcunque opus bonum, propp. 1. 2. 3. 4.

5to. Sine eadem addit hominem nihil posse neque habere, nisi malum, propp. 1. 5. 38. 39. 40. 41. 42.

6to. Denegat Infidelibus omnibus & peccatoribus gratiam; his quidem ante peccatorum remissionem, illis vero ante fidem, propp. 26. 27. 28. 29.; quamvis baptismi gratiæ vim tribuat, reddendi homines impeccabiles, prop. 43.

7mo. Inficiatur Judæis in lege veteri datam esse gratiam, & Christianos gratia efficaci carentes Fœderi antiquo annumerat, propp. 6. 7. 8.

8vo. Titulum Salvatoris tribuit Christo respectu prædestinatorum duntaxat, propp. 30. 31. 32. 33. Item propp. 12. & 13.

II. *Circa Virtutes Theologicas, timorem, iisque vel opposita vel annexa* docet *1mo.* Præter Dei amorem benevolum & supernaturalem, alium amorem omnem esse malum, propp. 44. 45. 46. 48. 49.

Hinc *2do* negat fidem operari aut esse sine charitate, prop. 51. & 52.: negat spem esse in Deo, ubi non est amor Dei, prop. 57.: negat veram legis obedientiam, si sit sine charitate, prop. 47.: negat sine charitate orationem haberi aut esse fructuosam, propp. 50. & 54.: negat

sine

ſine charitate meritum dari, aut eſſe Chriſtianum, aut coronari, propp. 53. 55. & 56.: negat denique Deum eſſe aut religionem, ubi non eſt charitas, prop. 58.

3*tio*. Timorem ſupplicii vel pœnæ non excludit tantum a ſalutarium operum numero, ſed infamat variis nominibus, propp. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67.

4*to*. Præter fidem & preces, charitate ſcilicet formatas, nullam virtutem aliam ad ſalutem exigit, prop. 68. Et ita in fide laudat Dei beneficium, ut deſtruat hominis meritum, prop. 69.

5*to*. Peccatoris tamen orationem tanquam novum peccatum rejicit, prop. 59.; omnem autem afflictionem homini vel ad puniendum peccatum vel ad purificandum a peccato ſervire docet, prop. 70.

6*to*. Denique concedit homini, ut ſibi ad ſui conſervationem diſpenſet a lege omni, prop. 71.

III. *Circa Eccleſiam & Eccleſiæ diſciplinam*. Et quidem circa *priorem* partem docet 1*mo*. Eccleſiam conſtari & conſtare ex unis juſtis & electis, propp. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 2*do*. Eccleſiæ per primos paſtores authoritatem excommunicandi non tribuit, niſi ex conſenſu totius corporis ſaltem præſumpto, prop. 90. 3*tio*. Eccleſiæ modernæ ſeditioſe & ſchismatice affingit dominatum in fidem fidelium & ignorantiam veritatis juxta primam partem propoſitionis 94. & 95.

Circa *alteram* 1*mo* vult licitam cuilibet etiam rudi & ignoranti lectionem Scripturæ ſacræ propp. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 2*do*. Uſum Sacrificii ita jubet inſtitui, ut populus omnes orationes dicat cum Sacerdote, prop. 86.; peccatores vero excludantur ab eo audiendo, prop. 89. 3*tio*. Modum adminiſtrandi Sacramenti Pœnitentiæ præſcribit ſeveriſſimum, & vult differri abſolutionem ante ſatisfactionem pœnitentis præſtitam, propp. 87. & 88. 4*to*. Probat contemni cenſuras & excommunicationem, dum quis ſibi imaginatur, ſe injuſte eſſe cenſuratum, propp. 91. 92. & 93. 5*to*. Dum, ſenſu ad Janſenianæ factionis facta accommodato, proponit ſupremorum Magiſtratuum præventionem obſtinatam ac perſecutionem injuſtam tam in perſonas, quam ſcripta ſuorum, planiſſimam ad ſeditiones & Schismatis viam aperit, propp. 94. 95. 96. 97. 98. 99.

99. 100. Denique 6*to* prop. 101. rite intellecta, ubi monet vitari juramenta non necessaria, respicit unice juramentum ex formulario Alex. VII. præstandum.

240. *Dico III. Fundamentum Quesnellismi* conquiescit in tribus principiis, quæ correspondent tribus capitibus, in quæ sicut articulos damnatos, sic etiam omnem QUESNELLI doctrinam divisimus; quod enim supra de Jansenii libro dictum est, ejus compendium quasi in quinque damnatis propositionibus exhiberi; id etiam hic dici potest, nempe 101. propositiones QUESNELLI damnatas totum complecti opus Reflexionum moralium cæterasque ejus elucubrationes. Est autem respectu *capitis* 1*mi* circa *gratiam*

I. Principium: Duplex in præsenti statu naturæ lapsæ est *delectatio indeliberata:* altera *cælestis* ad bonum, altera *terrena* ad malum; quarum altera præponderante voluntas movetur ac rapitur ad id, ad quod delectatio propendet. In hoc Quesnellus Jansenium sequitur, eum centies in suis *memorialibus* & *apologeticis* tuetur, & cum eo præpostere usurpat celeberrima S. Augustini verba: *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est.* Atque hinc in plurimis Quesnelli articulis 43. prioribus aperte proferuntur propositiones Jansenii damnatæ, præsertim 2da & 5ta.

II. Principium, quod pertinet ad alterum de *virtutibus Theologicis* &c. caput, est: Nullus *amor medius* est inter supernaturalem *Charitatem*, qua Deus gratis & propter se diligitur, ac inter vitiosam *cupiditatem.* Ex hoc enim tanquam corollaria fluunt, quæcunque de fide, spe, oratione, obedientia, timore aliisque sine charitate inutilibus, imo vitiosis edixit QUESNELLUS; secutus in eo Ducem *Bajum*, qui idem principium, articulo 44. inter 101. propositum, exhibuerat in prop. 38. a Pontificibus Pio V. Greg. XIII. & Urb. VIII. damnata.

Jansenius quidem eundem errorem sæpius, maxime L. 5. de gr. Chr. C. 6. docuerat; cum tamen eundem non penitus in materia de charitate cum QUESNELLO consentire ostenderit P. Fontaine ad art. 44. in Const. Unig. Theologice propugnata, in hoc puncto Ducis partes *Bajo* potius, quam *Jansenio* tribuendas putamus. Cæterum si altius ascendere lubeat, utriusque magistrum deprehende-

mus

mus *Calvinum*, qui in Antidoto ad Seſſ. 6. Can. 25. *Dei judicio*, inquit, *nihil eſt ſincerum*, *nihil probum*, *niſi quod ex perfecto ejus amore manat.* Et ad Can. 31. *Cum ingenuam a filiis ſuis obedientiam requirat Deus*, *ſervile ejusmodi obſequium* (nempe ſpe cœleſtis retributionis præſtitum) *non repudiabit modo*, *ſed procul etiam rejiciet.*

III. Principium, ad 3tium *de Eccleſia* caput ſpectans eſt illud pronuntiatum: *Eccleſia authoritatem excommunicandi habet*, *ut eam exerceat per primos Paſtores de conſenſu ſaltem præſumpto totius corporis.* Quamvis enim hoc radicis locum non habeat, ex qua, quod de Eccleſia ipſa & ejus diſciplina erronee effutiit, deducatur; id tamen ſi valeat, habebit QUESNELLUS, quo damnationes Eccleſiæ & cenſuras omnes circa ſuas propoſitiones omnes earumque aſſertores eludat. Deſumptum autem illud eſt ex damnato Edmundi *Richerii* Doctoris Sorbonici libello A. 1611. edito *de Eccleſiaſtica & Politica Poteſtate.* Quas enim is eo in libro contentas propoſitiones contra Sanctam Sedem Apoſtolicam contumelioſiores in palinodia poſteriore retractavit, earum ad præſentem materiam ſpectantes numerantur hæ quinque:

1*ma*, Chriſtus, ſuam fundando Eccleſiam, prius, immediatius & eſſentialius claves ſeu jurisdictionem toti dedit Eccleſiæ, quam Petro & aliis Apoſtolis.

2*da*, Tota jurisdictio Eccleſiaſtica primo, proprie & eſſentialiter Eccleſiæ convenit: Romano autem Pontifici atque aliis Epiſcopis inſtrumentaliter, miniſterialiter & quoad executionem tantum, ſicut facultas videndi oculo competit.

3*tia*, Chriſtus non tam Petro uni, quam unitati infallibilem clavium poteſtatem detulit.

4*ta*, Status Eccleſiæ ab ejusdem regimine diſtinguitur; ſtatus enim monarchicus eſt &c. Regimen vero Ariſtocraticum &c., quia omnium optimum & naturæ convenientiſſimum.

5*ta*, Petrus claves jurisdictionis accepit a Chriſto Domino, non pro ſe, ſed pro Eccleſia & nomine totius Eccleſiæ; non ut paſtor œcumenicus & princeps, ſed ut miniſter tantum & executor decretorum Eccleſiæ. Quanquam, cum ipſe *Richerius* in damnatione harum

 pro-

propositionum profiteatur, earum dogma ex putridis *Calvini*, *Lutheri* & *Huss* fontibus a se fuisse hausta, abunde liquet, quosnam prædicti principii auctores primos laudare conveniat.

241. *Dico IV. Sententia contra Quesnellismum* lata ex condemnatione Reflexionum moralium in N. T. Pontificia, & aliis circa eandem tum Conciliorum, tum Pontificum sub diversa ratione confirmationibus perspicitur.

I. *Condemnatio* Libri Reflexionum moralium *1ma* a CLEM. XI. in Brevi 13. Jul. A. 1708. his verbis pronuntiatur: *Sacrum ipsum N. T. textum exhibet damnabiliter, nec sine ausu temerario vitiatum, & alteri versioni Gallicæ, dudum a fel. rec. Clemente Papa IX. prædecessore nostro per quasdam suas in simili forma Brevis die 20. April.* 1668. *expeditas litteras damnatæ, in multis conformem, a vulgata vero editione, quæ tot sæculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem & aberrantem: notas insuper & observationes continet, habentes quidem speciem pietatis, sed ad virtutem ejus abnegandam subdole deducentes, in quibus passim occurrunt doctrina & propositiones seditiosæ, temerariæ, perniciosæ, erroneæ, alias damnatæ, & Jansenianam hæresin manifeste sapientes.*

2da in Constitutione *Unigenitus* die 8. Sept. A. 1713. ab eod. CLEM. XI. edita. In ea Pontifex de doctrina libri Quesnelliani sic post Bullæ exordium enuntiat: *Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes, perspicue novimus hujusmodi libri perniciem ideo potissimum progredi & invalescere, quod eadem intus lateat, & velut improba sanies non nisi secto ulcere foras erumpat; cum Liber ipse primo aspectu legentes specie quadam pietatis illiciat; molliti enim sunt sermones ejus super oleum, sed ipsi sunt jacula; & quidem intento arcu ita ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportunius aut salubrius præstari a nobis posse arbitrati sumus, quam si fallacem libri doctrinam generatim solummodo a nobis hactenus* (nempe in Brevi A. 1708.) *indicatam, pluribus singillatim ex eo* ex-

excerptis propositionibus distinctius & apertius explicaremus, atque universis Christi fidelibus noxia zizaniorum semina e medio tritici, quo tegebantur, educta velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis & quasi in propatulo positis, non uno quidem aut altero, sed plurimis gravissimisque tum pridem damnatis, tum etiam nove adinventis erroribus, plane confidimus benedicente Domino fore, ut omnes tandem apertæ jam manifestæque veritati cedere compellantur.

Enarratis deinde solicitationibus ad ferendam sententiam factis, & 101. propositionibus recitatis ita prosequitur: *Omnes & singulas propositiones præinsertas, tanquam falsas, captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in Potestates sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemas, suspectas de hæresi, ac hæresin ipsam sapientes, nec non hæreticis & hæresibus ac etiam schismati faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses & potissimum illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus & quidem in eo sensu, in quo hæ damnatæ fuerunt, acceptis continentur, manifeste innovantes, respective hac nostra perpetuo valitura Constitutione declaramus, damnamus & reprobamus.*

Porro infra de aliis libri propositionibus subjicit: *Cæterum per expressam præfatarum propositionum reprobationem alia in eodem libro contenta nullatenus approbare intendimus, cum præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus propositiones, illis, quæ ut supra damnatæ fuerunt, consimiles & affines, iisdemque erroribus imbutas, nec sane paucas &c.*

II. *Confirmatio* tum hujus Constitutionis, tum factæ per eam condemnationis, reperitur *inprimis* in plurimis ad hanc usque ætatem nostram Pontificum summorum Declarationibus ac Brevibus. INNOCENTIUS XIII. quidem decreto Romæ die 8. Jan. 1722. promulgato Constitutionem *Unig.* amplissime confirmavit, contrariamque illi epistolam a septem Galliæ Episcopis anno priore ad se datam meritis censuris confixit & damnavit, *tanquam continentem multas propositiones Episcopis Catholicis, præsertim*

Gallicanis, memoriæ Clementis XI., Apostolicæ Sedi injuriosas omnino, schismaticas & hæretico spiritu plenas.

Benedictus XIII. autem idem luculentius præstitit in Synodo Romana sub suo præsidio celebrata, & Ebredunensi *plenissime* a se confirmata. Ejusdem generis specimina videre licet in Brevibus Clementis XII., altero A. 1731. in signum suæ benevolentiæ ac paternæ chatitatis ad Facultatem Sacram Parisiensem dato, altero, quo A. 1734. mandatum Antissiodorensis Episcopi confixit.

Perspectum denique est adeo Benedicti XIV., qui munus Apostolicum tanta cum laude gessit, studium singulare ad doctrinæ fideique puritatem tuendam, ut eam in rem non unas tantum aut alteras litteras, sed integrum jam Decretorum præclarissimorum Tomum publicis typis evulgatum adducere liceat.

Prætérea vero confirmatio eadem extat in Conciliis supra jam nominatis. Romanum enim tit. 1. C. 2. ad rem nostram his verbis utitur: *Cum ad fidei Catholicæ professionem integre inviolatéque retinendam & custodiendam necessarium summopere sit, ut succrescentes per hæc recentia tempora circa eandem fidem errores, a Sede Apostolica damnatos, fideles omnes vigilanti studio præcaveant & abominentur; idcirco ab omnibus Episcopis & animarum Pastoribus tota, ut hactenus, solicitudine curandum est, ut Constitutio a s. m. Clemente XI. edita, quæ incipit:* Unigenitus, *ab omnibus cujuscunque conditionis & gradus, omnimoda ac debita obedientia & executione observetur* &c.

Avenionense ad Romani exemplum similia urget & tit. 2. *Serio invigiletur*, inquit, *ne quis e Provinciæ Clero ad sacros ordines, ad beneficia, maxime curam animarum habentia, & ad sacrorum quorumcunque administrationem admittatur, quin de ejus sincera supradictæ Bullæ* Unig. *acceptatione, de debita & omnimoda obedientia legitimis, pro Episcoporum conscientia & judicio, constiterit argumentis.*

Ebredunense demum sess. 5. hoc de dicta Bulla promulgavit Decretum: *Constitutio* Unigenitus, *qua centum & una Quesnelli propositiones damnatæ sunt, cui suffragata est universalis Ecclesia, est dogmaticum, definiti-*

vum

vum & irretractabile judicium illius Ecclesiæ, de qua divino ore dictum est; Portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Si quis igitur eidem Constitutioni corde & animo non acquiescit, aut veram & sinceram obedientiam non præstat, inter eos habeatur, qui circa fidem naufragaverunt, &c. Provocatio vero a dicta Constitutione ibidem declaratur *ipso jure irrita, scandalosa, schismatica, jam damnatis erroribus favens, Sedi Apostolicæ & Ecclesiæ injuriosa.*

Huc etiam referri possunt *Comitia Generalia* Cleri Gallicani, in quibus Præsulum numerus nonnunquam centenario accessit, vel eum exæquavit; quorum ingentes pro Bullæ confirmatione & damnatione Quesnellismi labores sera posteritas debitis laudibus semper prosequetur.

Tandem & postremo latissime diffusa est per universam Ecclesiam utraque confirmatio. Liquet id ex luculentis omnium ferme orbis Catholici Metropolitanorum testificationibus, quibus diserte declarant, *se suosque Suffraganeos dictæ Constitutioni* UNIGENITUS *constanter adhærere; eamque pro recta ac sancta lege tenere, cui omnes fideles integrum mentis obsequium exhibere tenentur.* Documenta hæc asservantur in Regia Bibliotheca Parisina, edi vero curavit Card. & Archiepiscopus Mechliniensis in volumine gallice inscripto: *Testimonia Ecclesiæ universalis in favorem Bullæ* UNIGENITUS. Ex eo pro Germaniæ Ecclesiis hæc retulisse sufficiat.

Archiepisc. & Elector MOGUNTINUS ad Card. de Bissy ita 14. Mart. 1718. scribit: *Certam facio Eminentiam vestram, quod Constitutio* Unig. *jam ante annos aliquot in mea Archidiœcesi non minus, ac in meo Episcopatu Bambergensi fuerit promulgata; quodque utrobique secundum omnes partes ab omnibus tanquam doctrina Ecclesiæ suscepta sit ea obedientia, qua S. Sedi debetur. Neque aliter sentire Episcopos, Suffraganeos meæ Metropolis, novi.*

Archiep. & Elector TREVIRENSIS in Mandato 22. Jun. 1717. reprobat *uti Ecclesiæ & pacis perturbatores* eos, qui a Clementina Bulla ad futurum Concilium provocant; ac specialiter declarat, neminem posthac ad ullum admissum iri ministerium Ecclesiasticum, nisi declaraverit, *se dictam Bullam ea, qua par est, integritate & devotione*

recipere, ejusque tenorem quoad omnia sequi, nec eidem in minimo directe vel indirecte contraire velle.

Archiep. & Elector COLONIENSIS, qui una erat Leodiensis ac Ratisbonensis Episcopus, solemni Mandato die 29. Jan. 1715. Constitutionem *Unig.* promulgavit, *eosque nomine Catholico indignos pronuntiat, qui debitam dictæ Constitutioni obedientiam detrectent.*

Archiep. SALISBURGENSIS, Germaniæ Primas, epistola ad Card. de Bissy die 21. Oct. A. 1717. *Certissimum est*, inquit, *quod Episcopi mei Comprovinciales ad meum exemplum Constitutionem* UNIG. *æstiment & habeant tanquam æquissimam, illique profundissima cum veneratione adhæreant.*

His addi meretur recentius testimonium, nempe acceptationis formula A. 1740. ab Episcopo & Capitulo LEODIENSI præscripta, cujus hic est tenor: *Ego accepto pure, nude & simpliciter absque ulla restrictione, ne quidem mentali, Constitutionem fel. rec. Clementis Papæ XI. quæ incipit:* Unigenitus, *tanquam legem dogmaticam Ecclesiæ & regulam fidei, condemnoque centum unam propositiones ex libro vulgo* Reflexiones Morales *extractas in omnibus sensibus ac qualificationibus, sub quibus prædicta Constitutio illas condemnavit. Et ita juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.*

ARTICULUS VII.

An Constitutio UNIGENITUS *sit sententia & definitio dogmatica; an lex tantum & regula disciplinæ vel œconomiæ?*

242. *Nota.* Inter dogmaticam definitionem & meram legem disciplinæ id discriminis intercedit, quod illa *credendum* aliquid *proscribendumve* proponat, judicium universale ad omnes Ecclesias & fideles directum inviolabiliter ferat, non meras voces, sed doctrinam pro objecto habeat, præterea etiam a legitimo superiore debito modo feratur; cui quidam accedere exigunt consensum Ecclesiæ. Hæc vero intelligitur, si vel ex illis requisitis aliquod desideretur, vel maxime, si sententia ad *usum* duntaxat

taxat *doctrinæ* vel propositionis pertineat, adeo, ut censura tantum sit propter abusum vel periculum dissensionis, aliarumque turbarum, quod si abesset, etiam ipsa doctrina, quæ in se vera ac bona est, rursus defendi posset.

Porro duplex est *Quesnellistarum* circa hanc materiam sententia vel potius aberratio. 1ma *Rigidiorum*, qui Bullam *Unig.* fatentur esse definitionem dogmaticam, sed simul tanquam iniquam, malevolam & falsam impugnant. 2da *Molliorum*, qui quidem eam Bullam acceptant, sed ut meram disciplinæ legem, cui proinde interior mentis assensus non sit necessario tribuendus; quod ipsum nihil aliud est, quam decretum Pontificium exterius quidem suscipere, interius vero & reipsa explodere.

Priorum errorem hic non oppugnamus, utpote ad quod requireretur, singularum propositionum condemnatarum falsitatem aut virus ostendere, quod Autores num. 239. laudati jam perfecerunt. *Posteriorum* vero tum errorem, tum erroris fundamentum breviter delibabimus, quod in eo stat: Constitutioni prædictæ non convenire characterem judicii dogmatici, quia in ea propositiones damnentur duntaxat *in globo* sub censuris variis *respective*, atque hinc nullum dogma distincte definiatur, nullusque error clare proscribatur; id quod tamen tanquam essentiale quid in quocunque veri nominis dogmatico judicio desiderari prætendunt.

243. ℞. *I.* Bulla *Unig.* non est mera disciplinæ vel œconomiæ lex, sed proprie dicta *dogmatica definitio. Ratio* est; quia habet omnes conditiones ad dogmaticum judicium requisitas.

1mo Enim proponit aliquid *proscribendum*, ut patet tum ex scopo, quem Pontifex in Bulla post exordium proponit, & num. 241. recitavimus: tum ex ipsis notis & qualificationibus 101. propositionum, quas ibidem protulimus. Præterea proponit etiam aliquid *credendum*, nempe nullam esse ex damnatis propositionibus, quæ non mereatur saltem aliquam e censuræ notis, quæ in Bulla exprimuntur: & vicissim nullam ex assignatis censuris esse, quæ ad minimum alicui propositioni non competat.

2do.

2*do.* Fert judicium *universale* ad omnes directum; ut probat vel ipsa Bullæ inscriptio: *Universis Christi Fidelibus;* & verba judicati: *Mandantes omnibus utriusque sexus Christi Fidelibus,* &c. Porro inviolabile ferri judicium testatur tum illud comma: *hac nostra perpetuo valitura Constitutione;* tum ipse scopus & materia in superiore conditione proposita.

3*tio.* Habet pro objecto non verba, sed *dogma & doctrinam;* ut ex sola inspectione propositionum damnatarum manifestum est, & conceditur ab ipsis Quesnellianis; è quibus olim Card. *Noallius* approbationem 12 articulorum à BENEDICTO XIII. postulans, rem hic agi dicebat de necessitate fidei in mediatorem Christum: de Christi morte ac Dei voluntate pro salute omnium: de necessitate, potentia ac gratuita dispensatione Salvatoris Jesu: quidque de regulis observandis in administratione Sacramenti Pœnitentiæ sentiendum sit, tenendumve.

4*to.* Latum est a *legitimo Superiore,* nempe Summo Pontifice, & quidem debito modo, scilicet, ut Pontifex in Bulla loquitur: *Hinc adspirante Domino ejusque cœlesti ope confisi salutare opus sedulo diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus; ac plurimas ex prædicto libro juxta supra recensitas respective editiones, fideliter extractas & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas propositiones a compluribus in Sacra Theologia Magistris, primo quidem coram duobus ex Ven. Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus accurate discuti: deinde vero coram nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quam maxima diligentia ac maturitate, singularum insuper propositionum cum ipsomet libri textu exactissime facta collatione, pluries iteratis Congregationibus expendi & examinari mandavimus.*

Subjunctis posthac propositionibus ita prosequitur: *Auditis itaque tum voce, tum scripto nobis exhibitis præfatorum Cardinalium aliorumque Theologorum suffragiis, divinique inprimis luminis, privatis ad eum finem publicisque etiam indictis precibus, implorato præsidio &c.*

5*to.* Sortita est Constitutio *Ecclesiæ consensum;* utpote quam secundum dicta n. 241. tanquam dogmaticam definitionem agnoverunt & prædicarunt præprimis Summi *Pontifices* omnes Clementem XI. subsecuti, *Synodi* Ro-

mana

manà, Avenionensis & Ebredunensis ea de re habitæ, *Gallicani Præsules* variis in Comitiis & Mandatis Pastoralibus, quorum Collectio impressa est Parisiis A. 1715., denique Orbis Catholici *Metropolitani* cum suis expressè aut tacite consentientibus Suffraganeis, accedentibus insuper plerisque sacris Facultatibus.

244. R̸. II. Bullæ *Unig.* non deest Character definitionis dogmaticæ ex eo, quod contra Quesnelli propositiones latæ fuerint censuræ, ut ajunt, *in globo.* Ratio est; quia hic defectus nec est juris, nec facti.

Non est defectus *juris;* quia per ejusmodi censuram in globo inprimis propositiones omnes constat esse rejiciendas: deinde intelligitur, nullam esse censuram, quæ alicui saltem propositioni non conveniat. Unde postremo, quamvis vi Bullæ & condemnationis distingui nequeat, quænam nota cuilibet ex damnatis propositionibus debeatur, tamen id *Theologorum* studio & industria facile cognosci potest: & nullatenus ad rationem dogmatici judicii necesse est, ut applicationem qualificationum ulterius determinet; quemadmodum ex dictis num. pr. constat, atque ex eo, quod non summa claritas & individualis quasi determinatio in condemnationibus requiratur.

Nec est defectus *facti.* Quia consuetudinis Ecclesiasticæ est similis condemnatio; ut patet ex decretis Concilii Constantiensis adversus *Wicleffum & Hussum*, ex Bulla Leonis X. adversus *Lutherum*, ex Constitutionibus Pii V. Gregorii XIII. & Urbani VIII. adversus *Bajum & Jansenium*, ex Bulla Innocentii XI. adversus *Molinos*, ex Decreto Innoc. XII. adversus librum Gallicum, cui titulus: *Maximæ vel axiomata Sanctorum.* Jam vero sive hanc Ecclesiæ praxin probent, sive improbent Quesnelliani, causa cadunt. Si enim probant, uti reipsa plures faciunt; cur eidem se opponunt in Bulla *Unigenitus?* Si improbant, Sectariorum partes æque ac arma capiunt; nam & *Lutherus* eadem exceptione usus fuit contra censuras Leonis X., & Apostata *Antonius de Dominis*, ac Paulus Sarpi, qui se *Petrum Suavem* dixit, communi nomine *Fra Paolo* vocatus, contra Conc. Trid.; sed & eorum temeritatem, & Imi quidem *Eckius* in opusculò disputationis Lipsiensis, aliorum vero Pallavicinus in historia Conc. Tridentini L. 1. C. 21. castigarunt & exploserunt.

Ob-

Objectiones.

245. *Obj.* 1. Judicium Dogmaticum, seu Regula Fidei debet fidelibus proponere dogmata & fidei articulos, quibus assentiri omnes teneantur sub anathemate; alias habendi, sicut ethnicus & publicanus: sed Bulla UNIGENITUS non proponit articulos fidei, nec imponit obligationem, assentiendi sub anathemate & nota hæreseos; ergo non est Judicium Dogmaticum, seu Regula Fidei.

R. 1. *D. M.* Regula Fidei, quæ est talis in *sensu stricto*, debet proponere articulos fidei *C. M.* quæ est talis in *sensu minus stricto N. M.* Hæc pro suo objecto duntaxat respicit doctrinam sanam, sive ab omni censura & nota Theologica immunem, & cum fidei integritate ac conservatione connexam. Illa vero, cujus nomine præcipue venit *Symbolum*, aut *Professio fidei*, pro objecto tantum habet veritatem revelatam, & solum continet articulos fidei. Utramque hunc in sensum Archi Episcopus Senonensis exposuit jamdum anno 1752. in epist. ad Consiliarium Senatus Parisiensis.

R. 2. Quamvis Ecclesia quoad ejusmodi Regulam Fidei in *sensu minus stricto*, ab omni etiam errore immunis sit propter infallibilem assistentiam Spiritus S.; tamen intra objecti sui ambitum continet veritatem quamcunque, licet a Deo non sit pronuntiata; cui quamvis sincerus mentis ac cordis assensus debeatur, non tamen *fidei* assensus: cum ad doctrinæ sanitatem non spectet credendi necessitas, sed sufficiat simplex a censuris theologicis immunitas. Hinc, qui ei refragatur, dicitur inobediens, rebellis, aut schismaticus, non vero *hæreticus*.

R. 3. Centum una propositiones varii generis sub diversis censuris ac notis *respective* tantum damnantur; unde sequitur: contradictorias illis oppositas ad varium quoque genus pertinere: eas non magis declarari veras, quam censurarum sensus ac notio exigat; vi hujus declarationis non unam potius præ alia propositionem determinari: plures inter illas ex alio, quam *fidei* argumento depromi, nec esse revelatas: denique nullam velut divina fide credendam determinate proponi.

Equidem ex his conficitur, Bullam, UNIGENITUS, non esse Fidei Regulam in *sensu stricto*; est tamen judicium

cium dogmaticum, quod *servit ad dirigendos fideles in ordine fidei*, prout Cardinales, Archi-Episcopi & Episcopi Parisiis A. 1728. congregati pronuntiarunt de judiciis Ecclesiæ, qualificationes tantum *respectivas* continentibus.

Inst. I. Bulla Dogmatica & quæcunque Fidei Regula, sicut exigit assensum determinatum, ita debet habere *objectum fixum* ac *determinatum*: sed Bulla, UNIGENITUS, nihil plane determinat circa suum objectum, siquidem non figatur cuivis propositioni qualificatio, ut proin, quæ uni tantum scandalosa sit aut temeraria, alteri omnino hæretica videri possit; ergo nullo vero sensu est Regula Fidei.

R. I. Si Bulla, UNIGENITUS, nihil decidat, cur dixit Quesnellus, quod illa *unico ictu profligaverit centum & unam capitales veritates Religionis*? Hinc *D. M.* Bulla Dogmatica debet habere objectum fixum ac determinatum, semper ac necessario, quantum ad peculiarem notarum attributionem, quæ singulis propositionibus sigillatim applicentur *N. M.* quantum ad perversitatem propositionum, ita ut Bulla declaret, eas non esse orthodoxas *C. M.* Censuræ *in globo* id saltem fixum habent ac determinatum, quod Ecclesia velit nos certos fieri, & quod credit, ad fidem tuendam satis esse; scilicet propositiones, quas damnat, *perniciosas esse, si doceantur; periculosas, si credantur; ideoque non posse ab ullo Catholico defendi*; unde per talem Ecclesiæ definitionem fixum manet, propositiones damnatas esse rejiciendas, utpote cum ex ipsis quædam sint *hæreticæ*, quædam *erroneæ*, quædam *scandalosæ* . . . . & in id fertur assensus autoritati debitus. Quænam vero singulis censuræ nota conveniat, *Doctoribus* inquirendum & assignandum relinquitur, donec ab Ecclesia id fuerit specialius determinatum. Ovibus sane, si essent rationales, sufficeret hujusmodi monitio Pastoris: quidni fidelium vulgo satis esse possit, ut sicut illæ a venenatis herbis, ita hi a noxia doctrina sese abstineant?

R. 2. De æquitate censurarum *in globo* vide num. 244. Accedit, quod Sæc. XIII. primum ceperit Quillielmus Parif. Episc. adhibere censuram, ut vocant, *compositam* & *absolutam*, damnans 10. propositiones velut erroneas: & ejus successor Stephanus plures Articulos tanquam erroneos & malesonantes. Adde etiam consuetudinem Cleri Gallicani: inter multas enim illius censuras una duntaxat reper-

reperitur A. 1700., quæ pro singulis propositionibus singulas qualificationes determinet. Eundem morem passim tenuit Sacra Facultas Paris. præsertim A. 1277. 1382. 1514. &c. Et sane doctissimus BOSSUETUS generales ejusmodi censuras adversus CAMERACENSEM tuetur ceu utilissimas in Ecclesia, tum ad primum ictum, quo suo in ortu feriantur errores; tum non raro ad extremum, quo perimantur, juxta exigentiam circumstantiarum & graduum obstinationis in eorundem assertoribus. Certum denique, quod ante Lutherum nullus hominum huic methodo censurandi unquam contradixerit; præclare autem *Paulo Sarpio* contra Bullam Leonis X. excipienti, quod contentæ in illa censuræ generales *augerent incertitudines, & redderent causam adhuc magis dubiam*, respondit PALLAVICINUS Hist. l. 1. c. 21. *An ad hoc, ut quis pellatur urbe, necessarium fuerit, eum declarari tanquam hostem? vel tanquam peste evidenter infectum? an sufficeret declaratio, quod sit suspectus de prava machinatione, vel de morbo contagioso? . . . .* Sufficere, quod omnes propositiones in Bulla Leonis X. damnatæ sint *perniciosæ in docendo*, & *periculosæ in credendo.*

His omnino concordat S. AUG. L. de Hæres. *multum*, inquit, *adjuvat cor fidele, nosse, quid credendum non sit, etiamsi disputandi facultate id refutare non possit . . . Quid contra ista sentiat Ecclesia Catholica, superfluo quæritur, cum propter hoc scire sufficiat, eam contra ista sentire, nec aliquid horum in fidem quenquam debere recipere.* Ubi quamvis AUG. de Hæresibus disserat; tamen ejus ratio ex acte quadrat in condemnationes etiam generales, respectivas ac indeterminatas.

R. 3. Certum est, vi Bullæ, UNIGENITUS, mandari duntaxat fidelibus, ne de damnatis propositionibus *sentire*, *docere*, *prædicare* aliter præsumant, quam in eadem Bulla continetur; eos autem, qui unam ex illis aut plures docuerit, defenderit, vel disputative tractarit, ecclesiasticis præcise censuris in jure statutis subjici. Inde rursus sequitur: prohiberi quidem præter externam repugnantiam *dissensum* etiam internum; expressum vero mentis *assensum* non item, multo minus *fidei* actum imperari: præcepto qualicunque tacito satisfieri, interius judicando, propositiones omnes merito damnatas, & singulas aliquam mereri notam, unumque ex notis convenire alicui damnatarum:

tarum: refractarios esse quidem obnoxios pœnis ecclesiasticis, non tamen anathematizari, nec sigillatim separari a communione fidelium. Ex his recte infertur, at plus tamen non sequitur, quam quod Bullæ, UNIGENITUS, desit character & effectus Regulæ Fidei in *sensu stricto*.

Inst. 2. Si Constitutio, UNIGENITUS, esset judicium Ecclesiæ dogmaticum, certe BENEDICTUS XIV. eam sic compellasset in sua Encyclica de A. 1756. ad Clerum Gall., quæ incipit, *Ex omnibus Christiani orbis*: sed eam solum compellavit Constitutionem Apostolicam; & sicut CLEMENS XI. & BENEDICTUS XIII. nonnisi sinceram venerationem & debitam obedientiam pro ea depoposcit, non autem assensum mentis; ergo.

R. 1. *N. seq.* Nam necessitas non fuit, illud enuntiandi: tum quia a Galliæ Episcopis BENEDICTUS desuper non fuit consultus: tum quia Gallicani Præsules in eo omnes consenserant, quod Bulla sit judicium Ecclesiæ dogmaticum, solum discrepantes in modo, quo ejusdem executio urgeatur contra refractarios; prout innuunt verba BENEDICTI XIV. in cit. Encycl. *Neque enim*, ait, *ullam inter vos dissensionem vigere comperimus, quoad canonicas regulas & principia; sed scissuras tantummodo esse inter vos in deligendis statuendisque mediis, quibus utendum necessario est: ut eadem communia principia in usum deducantur.*

R. 2. Summi Pontifices non solent suas Bullas compellare judicia Ecclesiæ, sed *Constitutiones Apostolicas*, ut ne videantur ad illarum vim requirere consensum Ecclesiæ, aut ab Ecclesia suam mutuari auctoritatem, quam velut Successores Principis Apostolorum immediate, uti Petrus, a Christo habent. Nihil ergo ea de re in Encyclica BENEDICTI XIV. aut negatum, aut affirmatum est.

R. 3. Hoc ipso, quod summi PP. edicant, tantum esse in Ecclesia Dei auctoritatem Apostolicæ Constitutionis, quæ incipit, UNIGENITUS, ut *sinceram venerationem, perfectam & omnimodam obedientiam* sibi vindicet, & nemo fidelium possit absque salutis æternæ discrimine *ullo modo* refragari; apertissimum est, quod mentis etiam obsequium exigant, cum alias obedientia non foret *omnimoda*, & quodam modo eidem impune refragari quis posset. Adde, quod BENEDICTUS XIII. Bullam, UNIGENI-

TUS, *Fidei Regulam* compellaverit in *Conc. Romano* 1725. præside S. Pontifice celebrato, cui aderant 30 Cardinales, 8 Archi-Episcopi, 40 Episcopi, Abbates plurimi, & 33 Procuratores Cardinalium, Episcoporum &c.

Inst. 3. BENEDICTUS XIV. tum temporis commode potuit, imo debuit veritatem explicitam prædicare; tum quia Rex Galliæ eodem anno negavit, Bullam, UNIGENITUS, esse Fidei Regulam; tum quia silentium adeo imposuit Episcopis Galliæ circa eandem; ergo cum BENEDICTUS in sua Encyclica pariter reticuit compellationem Regulæ Fidei, consensit in ejusmodi negationem.

R. 1. *Tr. A. N. C.* Nam quod LUDOVICUS XV. in Regia Declaratione eodem anno aliquot mensibus serius præstitit, ejusmodi compellationem Bullæ inhibendo; hoc jam A. 1731, inconsulto Pontifice, fecerat, nulloque documento constat, hac super re consensum Pontificis postea fuisse postulatum. Potuit vero hoc Regis qualecunque factum dissimulare Pontifex; tum quia Rex Constitutionem, UNIGENITUS, constanter profitebatur ac venerabatur tanquam *judicium Dogmaticum* Pontificis & Ecclesiæ; & quidem in articulo *1mo* suæ Declarationis omnibus subditis diserte præcipiens, exhibere venerationem, illamque subjectionem, quæ huic Constitutioni propria est, ac debetur; item provocans ad litteras patentes, omnesque Declarationes in favorem illius Constitutionis Apost. antehac emissas, in quibus illa jam ut Lex, jam ut *judicium Ecclesiæ universalis dogmaticum* nominatur, proponitur, acceptatur: tum quia Rex solum negavit esse, aut potius prohibuit dici Fidei Regulam in *sensu stricto*, qualem in *sensu minus stricto* compellaverat BENEDICTUS XIII. De Lege Silentiaria vide *infra*.

R. 2. Quod autoritas Regia eandem Constitutionem agnoverit, ceu *Regni pariter & Ecclesiæ Legem*, patet cumprimis ex Edictis A. 1720. 1730. . . . Idem constat de Clero Gallicano: nam in Comitiis A. 1723. 1726. 1730. renovata ac firmata Bullæ acceptatio; eaque agnita fuit ceu vera *Regni perinde ac Ecclesiæ Lex*. In Conc. Ebredunensi 15 Gallicani Præsules unanimi consensu declararunt, Constitutionem, UNIGENITUS, *dogmaticum esse & irretractabile Ecclesiæ judicium*, quod Concilium a BENED. XIII. diserte confirmatum, Regioque diplomate munitum fuit.

Sacra

Sacra Facultas Parif. splendido Decreto A. 1729 die 11. Decembr. agnofcit & amplectitur *Conftitutionem*, UNIGENITUS, *tanquam univerfalis Ecclefiæ judicium dogmaticum.*

246. *Obj. II. Concilium Romanum* fub BENED. XIII. fuit Concilium Papæ, & Acta Concilii fuerunt interpolata, atque voces illæ: *quamque nos uti ejusmodi Fidei Regulam agnofcimus*, fraudulenter infertæ; id quod notum jam Romæ, notum in magna parte Italiæ, atque in Galliis etiam haud ignotum eft. Inde eft, quod in Tract. de Grat. a *Tournelio* A. 1748. edito omiffæ fuerint prædictæ voces; & jure quidem: cum in Conc. Rom. fere nihil legatur de hærefi, aut de erroribus in fide; ergo.

R. 1. Si, cum de auctoritate Conciliorum agitur, ejusmodi annotationes adftruere licitum foret, nullius Concilii auctoritas fat firma foret; cum eodem jure de unoquoque dici poffet, vel quod fuerit Concilium Papæ, & ipfi adhærentium, vel quod ifte *canon*, aut faltem iftud *vocabulum* malitiofe intrufum fuerit. Deinde fi ifta verba, quæ tantopere adverfariis Bullæ UNIG. difplicent, non effent ipfius Concilii verba, fed forte ab iis, qui imprimendæ Bullæ curam gerebant, intrufa; dicant nobis ifti Critici, quo pacto fieri potuerit, ut neque vigilantiffimus æque ac doctiffimus Pontifex BENED. XIII., neque unus aliquis e tot Cardinalibus, Archi-Epifcopis, Epifcopis, Theologis, qui interfuerunt, in fraudem gravis adeo momenti infurrexerit; fed omnes acquieverint, acfi vocabulum iftud, tantæ litis initium, non obfervaverint in Bulla, quæ fub eorum oculis impreffa fuit typis, aut penitus obfervatione fua indignum exiftimaverint.

R. 2. *N. A.* Vix enim aliquot menfes acto Concilio præterierant, cum rumor ifte de intrufo per fraudem vocabulo Roma in Gallias allatus eft. Exhorruerunt rei indignitate commoti inter Catholicos ferventiores, cum viderent, tam latam aperiri viam ad eludendas quascunque Conciliares definitiones. Quapropter certius aliquid ut refciret Archi-Epifcopus Ebredunenfis, egregius ille Conftitutionis contra Epifcopum Senecenfem affertor, ad Papam ipfum, BENEDICTUM XIII. fcripfit, qui refpondit in hæc verba: *Quod attinet ad alteram partem epiftolæ tuæ ad me miffæ, ubi de rumore loqueris, qui ad te per-*

 vene-

venerit de Decreto ultimi Concilii Romani, nemo prudens adhibere fidem poterit illis, qui falso scribunt de cap. 2. tit. 1. ea, quæ ipsi aut credunt, aut credi ab aliis vellent. Vera illa sunt, quæ ibi impressa vel scripta a nobis, & a cunctis Patribus invenies. Unde miramur valde, ista ratione in controversiam vocari tam manifestam & tam canonicam Sanctionem; ita in epist. sua manuscripta, 8. Octobr. 1726. BENEDICTUS XIII.

Adde, quod Archi-Episcopus eam Papæ responsionem suæ Pastorali Instructioni mense Augusto 1731. typis vulgatæ inseruerit pag. 8. Et quomodo fieri potuit, ut facta tam solenni a Pontifice ipso protestatione calumnias tam clare detectas quis innovaret? Insuper Romæ adhuc habetur Diarium istius Concilii manuscriptum, non vero a Molinista, in quo apertissime relucet, istam formulam non intrusam fuisse, neque a Cardin. *Fini*, neque ab alio quopiam instigantibus Molinistis, sed a Concilio sancitam. Adhæc notum erat per totam Romam, quod BENEDICTUS XIV., cum sibi ex Castello S. Angeli afferri jusserat Acta hujus Concilii, omnia in eis alia ac diversa invenerit, quam quæ *Anonymus*, tanti Pontificis nomine abutens, temere affirmat.

R. 3. *Itaque* falluntur certe, aut fallunt hujusce falsificationis assertores, non absque injuria tum Cardinalis, cujus indulgentia; tum Religiosorum, quorum opera dicitur perfecta hæc perfidia. Quandoquidem nuper impetratum ab auctoritate Suprema *Examen Actorum* docuit, has voces non tantum suo loco congruentes, & primis jam scriptis innexas; sed etiam post Scriptorum in Concilio lectionem publicam, frustra dissentientibus paucis, approbatas fuisse a reliquis, & jussas retineri. Non igitur ex *Eusebio Eraniste*, qui falsam hanc querelam pag. 116. multis exaggerat, sed ex authenticis ac publicis monumentis, quæ prostant Romæ in Archiviis summi Pontificis, rei veritas & asserti falsitas depromenda est. Quod vero in *Tournelio* eæ jam voces prætermittantur, id factum caute, quia Rex Galliæ jamdum A. 1731. 22. Julii prohibuerat compellationem *Regulæ Fidei*, scilicet in sensu stricto, *ac si*, ut ait, *esset symbolum & professio fidei;* cum hæc sit *expressio non necessaria, & quæ illo tempore occasionem dederit contentionibus æque periculosis ac inutilibus.*

R. 4.

R. 4. Falsum, quod in *Conc. Romano* actum sit nihil de fide, aut hæresi; nam ex num. 241. Decretum depromptum ex Sessione habita in Basilica S. Petri ita habet: *Cum ad professionem fidei Catholicæ integre inviolateque retinendam & custodiendam necessarium summopere sit, ut succrescentes per hæc recentia tempora circa eandem fidem errores a Sede Apost. damnatos* . . . ubi de fide, de hæresi, de erroribus contra eandem fidem, & quidem per hæc recentiora tempora, nimirum grassantis Quesnellismi, qui simul erat proterva Bajanismi, Richerismi & Jansenismi instauratio.

Inst. 1. Ex Actis *Conc. Ebredunensis* a Pontifice & a Rege approbati æque parum evincitur, quod Bulla, UNIGENITUS, sit judicium Ecclesiæ dogmaticum, cui sub peccato mortali etiam mentis ac cordis debeatur obsequium: nam *Episcopus Senecensis*, tametsi dicatur a Concilio fuisse depositus; tamen ex more recepto in Ecclesia non fuit privatus *communione laica*, quæ solis excommunicatis negabatur; cum ergo, quamvis Bullæ ceu judicio dogmatico non subscriberet ex animo, perceptione laica Eucharistiæ gauderet, manifestum est, ejus contumaciam non fuisse graviter peccaminosam.

R. 1. Nomen *Communionis*, uti nunc apud nos, ita olim non raro strictius sumebatur, pro publica in rebus divinis & S. Synaxi communicatione. Sicut autem olim aliter Episcopi, aliter Presbyteri & Clerici, aliter Laici Sacramenta, preces & vitæ communis consuetudinem obibant; ita invaluit diversa communicatio, alia *Sacerdotalis* seu Episcoporum, alia *Ecclesiastica*, quæ Clericorum, alia *Laica*, quæ sancti populi esset. Laice communicare, h. e. Laicorum more vivere, ritu laico Sacramenta percipere, privilegiis Clericalibus non participare, quamvis sit laico gloria; tamen Clerico dedecus & ceu pœna fuit inflicta; fere sicut Trevirensis commoratio homini Trevirensi domus, homini Alexandrino, v. g. S. ATHANASIO exilium fuit. Hæc pœna *communionis laicæ* habuit suos gradus ita, ut qui præcise *depositus* desineret esse Clericus, redigeretur quidem in ordinem Laicorum, non tamen Sacramentis privaretur: *Excommunicatus* præcise excluderetur ab Eucharistiæ perceptione, non vero ad laicos amandaretur: *Utraque pœna* affectus amitteret cum dignitate ordinis etiam usum Sacramentorum. Ita ZONA-

RAS, aliique post illum Commentatores in *Can. Apost.* exponunt.

R. 2. Jansenistæ uti fallunt, quod dicant Senecensi Episcopo permissam fuisse *communionem laicam*, sicque vere orthodoxum fuisse, quamvis contra Bullam, UNIGENITUS, contumacem: cum perlustratis Synodi Actis nihil de communione laica inveniatur, ne nomen quidem, aut huic æquivalens; ita falluntur, quod credant, ex more Ecclesiæ recepto Clericos duntaxat *depositos*, si excommunicati non fuerint, adhuc gaudere communione laica: nam 1. maligne hic usurpant communionem laicam sine certo discrimine, cum tamen ex dictis possit esse vel diminuta, vel plena & perfecta. 2. Falsum est, quod Clericis *depositis* hoc ipso & perpetuo concessa sit communio laica cum jure percipiendi Eucharistiam conjuncta, quia juxta can. 7. & 8. Concilii Aurel. III, in judicis sententia exprimi debuisset communionis permissio, utpote beneficium, ne omnibus quidem laicis ad pœnitentiam redactis concessum. 3. Plures in prioribus sæculis Clerici solum *depositi*, quin expresse fuerint segregati vel excommunicati, nequaquam Eucharistiæ participes fuere.

Sic a Conc. Ephesino depositionis pœna in NESTORIUM statuta his verbis: *Igitur Dominus noster J. C., quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per S. hanc Synodum eundem Nestorium Episcopali dignitate privatum, & ab universo Sacerdotum consortio & cœtu alienum esse definit.* Neque aliud quid præter ista legitur in epist. ad eum missa: *Agnosce te propter impias prædicationes tuas, & adversum Canones contumaciam 22. die Junii præsentis juxta Ecclesiasticarum sanctionum decreta, a S. Synodo depositum, atque ab omni ecclesiastico gradu alienum esse.* Concilium Chalc. in condemnatione DIOSCORI ait contra ejus sequaces: *qui fidem diversam fabricare fuerint ausi, depositi sint ab Episcopatu, si sint Episcopi: a Clericatu, si Clerici fuerint.* Sic Concilium Gen. V. præmissis anathematismis ait: *Siquis conatus fuerit contra hæc, quæ pie disposuimus, vel tradere, vel docere vel scribere, siquidem Episcopus vel Clericus sit, iste tanquam aliena a Sacerdotibus & statu Ecclesiastico faciens denudabitur Episcopatu vel Clericatu; si autem monachus vel laicus, anathematizabitur.* Ita Conc. Gen. V. & Conc. Provinc.

Infero: vel ergo *Nestorius*, *Dioscorus*, aliique *Monothelitarum*, & similium Hæreticorum Episcopi ac Clerici admittebantur ad communionem laicam omnimodam, & participationem Eucharistiæ? cur autem ipsi Jansenistæ judicio opposito eandem denegant *Calvinianis*, *Lutheranis*, aliisve Sectariis. Vel illi non admittebantur? ergo non erat moris, dare communionem laicam Clericis *depositis;* sed ea ceu beneficium debuit exprimi, cum ipsa subjecti indignitas, & contumax aut peccato, aut errori adhæsio per se Sacramenti perceptionem prohiberet.

Inst. 2. Senecensis Episcopus nequidem fuit depositus in Conc. Ebredun., sed tantum *suspensus*; ergo laica communio eo minus ei fuit denegata. Ad hæc aliud Episcopi Senec. delictum non reperies, sive in sententia Concilii, sive in Brevi Apost. eandem confirmante, quam inobedientiæ circa subscriptionem Formularii, acceptationem Bullæ, UNIGENITUS, & faciendam prohibitionem lectionis LL. Quesnelli; adeo ut nihil, quod est fidei, unquam negarit; aut quod est contra fidem, asseruerit.

R. Maligne hic silent Janseniani de sententia Concilii adversus *doctrinam* Episcopi Senecensis: quamvis enim PP. Ebredunenses nec depositionis, nec excommunicationis sententiam expresse tulerint; tamen multis & apertis signis eum Eucharistia indignum declararunt, damnando ejus *doctrinam*, ut *schismatico, hæretico spiritu plenam*, *erroribus refertam ac hæreses foventem*, in censura Instructionis Pastoralis; comparando eum cum *naufragantibus in fide*; ejus vitam *hæreticorum more conspurcatam* perstringendo, in suis ad reliquos Episcopos Encyclicis; nolendo communicare cum illo, qui dum auderet interesse *Hymno Ambr.* post Synodum finitam, ob minacem totius vultus stuporem in Episcopis observatum, discessit e templo.

Cur autem PP. Ebredunenses Episcopum Senec. nec deposuerint, nec expresse separaverint, *ratio* est: quia nec *juste* id poterant, cum decernat Concilium TRID., causas criminales majores contra Episcopos ab ipso tantum summo Pontifice cognosci ac terminari debere: nec *prudenter*, ne suam sententiam infirmarent, & salutaris operæ fructum perderent, cum Reo & Damnato Romam provocante, Pontifex sententiam condemnatoriam, utpote

juri contrariam ac sibi præjudiciosam, confirmare nollet; vel suppressa silentio, cum damnatione, tum provocatione, Senecensis audacior insurgeret, totiusque Concilii apparatus penitus labefactaretur. Verum hisce nostris temporibus nec facultas, nec justitia, nec prudens ratio deest Episcopis Galliæ, refractarios subditos segregandi, uti probant novissimi in Galliis circa Bullas & Sacramenta eventus.

Accessit autem ad sententiam CONCILII EBRED. confirmatio Pontificia, & vindex Regis auctoritas; ergo reipsa, licet non expresse ac nominatim, fuit excommunicatus.

Inst. 3. Episcopus Senecensis fuit acerrimus defensor 12 *Articulorum*, qui complectebantur doctrinæ Christianæ 12 capita, juxta plerosque per Bullam, UNIGENITUS, violata; ergo cum 12 illi articuli sint probe catholici, mirum sane est, tum quod Sedes Apost. eos, quamvis a Card. Noallio propositos, noluerit approbare, tum quod propterea Senec. Episcopi doctrina fuerit condemnata.

R. I. Ex litteris ad Bened. XIII. A. 1725. directis a Cardinalibus Gallicanis & ab Archi-Episcopo Mechliniensi aperte colligitur, quod ex 12 illis articulis alii *ad ipsam Constitutionem nullatenus pertinere dignoscantur: alii certum & a nemine impugnatum dogma exprimunt: alii liberis, & in utramque partem in scholis agitari solitis opinionibus obstant & vim faciunt:* alii *propter argumenti invidiam in medium adduci non possunt absque periculo novarum disputationum;* alii denique *verbis indefinitis ac negativis expressi, propter nimiam terminorum extensionem, absolute in se falsi sunt & errori obnoxii.* Itaque prudenter recusata a BENED. XIII. illorum approbatio, præsertim cum illorum auctores Bullam, UNIGENITUS, per hosce articulos explicare intenderent. Simili de causa HORMISDAS P. nunquam adduci potuit, ut approbaret in se ceteroquin veram propositionem: *Unus de Trinitate crucifixus est Christus*, eoquod a suspectis Eutychianismi proponeretur approbanda; Hinc scite notat S. LEO M. *Novatores omnibus nostris factis & dictis insidiantur, ut si ullam illis vel tenuem occasionem demus,*

nos

nos Nestoriano (jam Bajano, Janseniano, Quesnelliano) *sensui etiam congruere mentiantur.*

R. 2. Universim contra *explicationes*, ad Bullæ acceptationem a Quesnellianis prærequisitas, facit hoc dilemma: vel enim hujusmodi explicationes exhibebunt *sensum Bullæ naturalem*? & rejicientur, nisi novæ accedant elucidationes, prout rejecta fuit ipsa Constitutio; & istæ iterum simili de causa explodentur, ut nullus detur explicationum finis. Vel non exhibebunt *sensum naturalem*, sed aliquid ab eo diversum: & clamabunt refractarii, quod jam a Sede Apost. deseratur Constitutio veluti vitiosa, quod sensui obvio substituatur alius sensus, & per consequens, quod Sedes Ap. sibi non constet, quod variaverit &c.

Inst. 4. Card. Noallius, quamvis non retractasset sua Decreta pro Libro Quesnelli, atque a Bulla, Unigenitus, appellasset ad Synodum œcum.; tamen decessit in pace & communione Ecclesiæ; ergo nec Senec. Episcopus ab ea excludendus fuit.

R. N. Supp. A. Quippe Noallius in edito Pastorali Mandato 11. Octobr. A. 1728, Bullam, Unigenitus, pure ac simpliciter acceptat, simul revocans suam Instructionem Pastoralem de A. 1719, ceteraque omnia prædictæ Bullæ adversa, quæ sub ejus nomine vulgata fuerant, his verbis: *Idcirco coram Deo, & invocato Dei sanctissimo Nomine, cum sincerissima submissione ac reverentia accepto Constitutionem*, Unigenitus; *damnoque & Librum Reflexionum Moralium, & propositiones* 101 *inde extractas, eodem modo atque sub iisdem qualificationibus, sub quibus Papa illas condemnavit. Insuper autem moneo cunctos fideles utriusque sexus, qui sunt de mea Diœcesi, neutiquam licitum esse, sentire contrarium iis, quæ per prædictam Constitutionem sunt definita.* Paucis interjectis: *atque ut probatissima omnibus sit sinceritas submissionis nostræ erga S. Sedem: hisce toto corde ac spiritu revoco non tantum Instructionem de A. 1619. die 14. Jan., sed & illud omne, quod meo nomine publicatum unquam fuit, præsenti huic acceptationi meæ contrarium.*

Inst. 5. Notabilis pars Ecclesiæ vel plane rejicit Bullam, UNIGENITUS; vel eam non acceptat ceu dogmaticam; ergo & Senecensis impune id facere potuit. *Prob. A.* Ex ingenti numero Appellantium.

R. I. *N. A.* Factio Quesnellistarum Appellantium, quam ipsimet *Ecclesiam parvam* nominant, audienda non est contra Ecclesiam summi Pontificis & omnium Episcoporum. Nimirum Roma venerunt Rescripta, quibus pars Ecclesiæ notabilis jam ultra 48. annos adhæret, ita ut vix unus hodie sit Galliæ Episcopus, qui refragetur; ceteris per orbem vel expresse, vel tacite consentientibus: id quod sufficit, quia teste AUG. epist. 55. ad Januar. *Ecclesia Dei, quæ sunt contra fidem vel bonam vitam, nec approbat, nec tacet, nec facit;* unde Doctiss. BOSSUETUS: *quocunque modo fiat, ut Ecclesia consentiat, transacta plane res est.* Hanc adeo regulam tenet cum *Petro Aurelio*, Scriptore Quesnellianis minime suspecto Tom. I. pag. 98., ipsemet *Quesnellus* de Trad. Eccl. Rom. Tom. I. pag. 217.; ergo causa finita est, non obstante tantillo sese opponentium numero, qui relate ad numerum millecuplo majorem jure pro nihilo habetur: sicut ille numerus *Arianorum, Macedonianorum, Nestorianorum, Apollinistarum, Eutychianorum* &c.

R. 2. Si hæc objectio, & novum de infallibilitate Ecclesiæ systema *La Bordii* Quesnellistæ quicquam valeret, vi cujus scilicet nihil per consequentiam ex verbo Dei deducibile, ceu veritas revelata definiri possit: Laicis etiam & Clericis inferioris ordinis competat votum definitivum, iisdemque subjaceant Concilii etiam œcumenici definitiones quoad revisionem, reformationem & confirmationem; spatiosa pateret via ad *Spiritum privatum*, & ad *Ecclesiam invisibilem*, h. e. nullam.

Inst. 6. Ipsi Præsules Gallicani non acceptarunt Bullam, UNIGENITUS, nisi sub certa *instructione* ac *explicatione*, nec sine aliqua in acceptando *discrepantia*; ergo nec ab aliis simplex ac omnimoda obedientia exigi debet.

R. N. A. Pastoralis enim Instructio primum die 1. Febr. A. 1714. prodiit; ergo nondum extabat, cum facta est acceptatio, 23. Jan. A. 1714.; prout diserte testantur Acta Comitiorum A. 1714. Equidem cum acceptarent

Epi-

Episcopi, simul statuerunt, Instructionis Pastoralis exemplum subinde conficiendum esse, ut *adversus malignas malevolorum interpretationes suos præmunirent*: non vero ut Constitutioni Apost. aliquam restrictionem afferrent. Mirum, quod adversarii non potius reflectant ad ingentem illam *non acceptantium* dissensionem, tum circa repudiationem Bullæ, tum circa ipsam pastoralem Comitiorum de A. 1714. Instructionem, tum circa Bullas adeo contra Bajum & Jansenium editas. Nonne *mitiores* alii, alii *rigidiores* Jansenii asseclæ sunt? Nonne plurimi cum Quesnello asserere non verentur, damnatas 101 propositiones esse totidem *Catholicas veritates*, dum alii scatere plerasque, aut saltem favere *Jansenianis erroribus*, fateantur? Nonne alii Bullam vocitant *horrendum mandatum*, quo tota Religio aperte concutitur: aliis vero ea nonnisi obscuritate sua *abusibus* locum dare videtur? Nonne de Appellantibus alii contendunt, Bullam *quacunque data explicatione* non posse recipi: alii contestantur, se ad eam cum explicationibus recipiendam paratos esse? ut proin valeat hic contra Quesnellianos illud S. Aug. effatum Serm. 4. de Script. contr. Donat. *Videte illos, qui se ab unitate præciderunt, in quot frusta divisi sint;* cui præclare consonat Bossuetus in I. Mand. *circa promissa Ecclesiæ*, num. 19. Excusso semel salubri auctoritatis Ecclesiæ jugo, necesse est, inquit, perpetuas & interminabiles nasci scissuras ac dissensiones.

Inst. 7. Legi Ecclesiæ non debetur assensus mentis, sed sufficit obsequiosum duntaxat silentium, id quod ex *Constituto* Vigilii P. manifestum est: sed Constitutio, Unigenitus, est lex Ecclesiæ; ergo cum plerique Appellantes hoc ei silentium deferant, satisfacere censendi sunt.

R. D. M. Legi Ecclesiæ mere disciplinari vel œconomicæ, item circa factum mere personale aut grammaticale *C. M.* Legi seu judicio Ecclesiæ dogmatico, quod cum fide connectitur *N. M.* Adhæc non tam præcipitur assensus internus per actum mentis positivum præstandus, nisi jurata subscriptio cordis & manus consensionem exigat; sed potius prohibetur dissensus internus. Porro dispar ratio est inter potestatem *Legislativam*, quæ ex se non dicit infallibilitatem; & sententiæ Judicis ac mandato Principis, quantumvis fallibili, nihilominus parendum est: atque inter *Ecclesiæ judicia*, quæ circa fidem, & circa ea, quæ spe-

spectant ad integritatem fidei, ex promissa Spiritus S. assistentia sunt infallibilia, ac proin irretractabilia. Demum præcise per obsequiosum silentium obtinetur finis *Legis*, non item finis *Ecclesiæ* circa Facta Dogmatica sine assensu interno, aut saltem sine excluso dissensu interno; prout abunde constat ex innumeris tricis ac tergiversationibus Jansenistarum. Adde, quod *Constitutum* VIGILII P. non fuerit Factum dogmaticum, sed mera prohibitió ex prudenti œconomia.

Inst. 8. Decreta Sedis Apost. circa Ritus *Sinenses* & *Malabaricos* non exigunt assensum mentis, quamvis sub excommunicatione adigerent Missionarios ad eos ritus habendos pro superstitiosis, & ad obedientiam Decretis præstandam sub juramento; ergo nec Bulla, UNIGENITUS. Adhæc Bullæ Pontificum multoties variarunt in hisce Ritibus: quidni circa Bullam, UNIGENITUS, immutatio fieri possit a successoribus Clementis XI. ?

R. 1. Circa RITUS SINENSES, h. e. ceremonias, queis Sinenses ad *Confucium* Philosophum, & Majores suos honorandos uti consueverant, multis annis curam Sedis Apost. ad se traxerunt dissidia Missionariorum. *Aliis* visum, idque Romam delatum, eos ritus esse superstitiosos: id ipsum judicante S. Congregatione de propag. Fide: & Innoc. X. ad dictæ Congregationis preces sub pœna Excomm. eosdem prohibuit. *Aliis* visum, & Romam pariter relatum, aliquos Sinensium ritus esse mere civiles ac politicos, quales officii gratia viventi Magistro, viro eximio, ac progenitoribus congruunt, & quidem sine ulla prostratione, prece, oblatione, libamine; non in templo, aut æde dicata, sed in aula, in domo, in schola exhibiti: judicavit Congregatio S. Inquisit., illos esse permittendos; & utrumque Decretum observari voluit ALEX. VII., cum non sint contraria: cum responsum sit secundum diversas expositiones Rituum Sinensium.

Exortis novis turbis CLEMENS XI. tum per *Tournonium*, tum per novam Constitutionem sub pœnis canonicis prohibuit omnes Ritus superstitiosos, permittendo tamen aliqua a scandalo, quovis ministerio, & superstitiosis actibus semota, v. g. *præsentiam* mere naturalem ad ritus gentilium, *Tabellas* progenitorum solo defuncti nomine inscriptas, adjectaque a latere christiana declaratione

tione

tione de pietate erga defunctos consanguineos &c. Videri poterat causa finita per tam solemnem Constitutionem Apost., nisi *Mediobarbus* per Litteras Pastorales zelo & charitate plenas fallaciter induxisset omnes Episcopos, Vicarios Apost., & Missionarios, ut crederent pleraque esse permissa, quæ tamen ceu plena superstitione tam sæpe & tam graviter fuerant interdicta. Has vero *Mediobarbi* permissiones iterato discussas INNOC. XII. cassas declaravit & irritas, earumque praxin damnavit. Idem præstitit BENED. XIV., omnibus item Archi-Episcopis, Episcopis, Vicariis Apost. & Missionariis tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuscunque ordinis gravissime prohibens, atque Superioribus præcipiens, ut contumaces in Europam revocent, pro delicti gravitate puniendos; addita insuper nova juramenti formula ab omnibus Missionariis Indicis nuncupanda.

R. 2. Circa RITUS MALABARICOS editum a *Tournonio* Indiarum & Sinarum Visitatore Decretum, quo inter alia præcipitur, ut in Baptismo adhibeantur *Sacramentalia*, signanter *sal*, *saliva* & *insufflationes*. Hoc Decretum approbat CLEMENS XI. sub clausula, donec aliter a Sede Apost. provisum fuerit. Sparso rumore falso, nonnulla *Decreti Tournoniani* puncta fuisse revocata, id CLEMENS negavit; item habita sub INNOC. XIII., finitaque sub BENED. XIII. speciali Congregatione, illud Decretum *Tournonii* approbatum est, & confirmatum. Cum vero Indiarum Episcopi & Missionarii negarent, eam confirmationem sibi innotuisse, CLEMENS XII. post novum examen novum ad illos Mandatum direxit, in quo ad mentem S. Officii dispensat circa *salivam* & *insufflationes*, circa quas ingens apud Indos horror fuit, ad decennium; interim vero, ut populum Ecclesiæ ceremoniis assuefaciant, præcipit.

Idem PONTIFEX, cum quidam causarentur, non posse ritus Indorum huic præscripto conformari, sub gravibus pœnis & juramento exacto Decreti executionem imperavit. Postea vero Missionarii contestati sunt, se inique accusatos fuisse, atque a BENED. XIV. onus juramenti & metum censurarum deprecati, dispensationis circa *salivam* & *insufflationes* prorogationem petierunt. PAPA juramentum & intentatas censuras non sustulit, dispensatio autem circa *salivam* prorogata pro casu necessitatis itidem

ad

ad decennium, ita ut hoc elapso spes nulla superfit ulterioris prorogationis.

R. 3. Quis vero ex his non manifeste intelligit, nullam hic quæstionem aut decisionem circa *dogma* aliquod intervenisse: Decreta Pontificia non fuisse penitus absoluta, sed *restricta* sæpe ad certum tempus, varias circumstantias, idque pro diversa relatione *facti:* neque Pontifices, neque Ss. Congregationes sibi invicem repugnasse, cum INNOC. X., CLEMENS XI., XII. & BENED. XIV. *Ritus Sinenses* proscripserint, quales revera plenissimi superstitione, & a P. *Joann. B. Morales* expositi fuerant; ALEX. VII. autem illos tantum permiserit, quos pure civiles ac politicos esse *P. Martinius* exposuerat. Atque ita Pontifices omnino conciliaverat A. 1669. Congregatio S. Inquisit., jubens observari utrumque Decretum, tum S. Congregationis de propag. 1645, tum Congregationis S. Inquis. 1656, etsi pro diversitate rerum, quæ fuerant in dubiis expositæ, aliqua ratione ab invicem diversum; atque hoc Decretum CLEMENS IX. A. 1669. comprobavit. Circa Bullam, UNIGENITUS, omnia longe aliter se habent, sive ipsam Bullam, sive materiam & objectum Bullæ, sive cognitionem causæ, sive executionem Bullæ, ejusdemque acceptationem, atque alias circumstantias spectes. Vide BENEDICTI XIV. sapientissimas Constitutiones, alteram de A. 1742. 9. Aug. *Ex quo singulari;* alteram de A. 1744. 12. Sept. *Omnium sollicitudinum.*

247. *Obj. III.* Censura 101 propositionum in Bulla, UNIGENITUS, est illegitima, utpote indeterminata & vaga; ergo & ipsa Bulla non meretur nomen ac honorem judicii Ecclesiæ Dogmatici. *Prob. A.* Illegitima est sententia judicis, quæ diversorum criminum reos decernit *indeterminate* plectendos, alios gladio, alios furca, alios rota, alios rogo; item in LL. civ. sententia, quæ indiget leuteratione, interim suspenditur; imo pro nulla habetur sententia, quæ *vage* præcipit hæredi, solvere aliqua ex fraudibus, aliqua ex usuris debita &c. ergo a pari.

R. N. C. Disp. est. Sententia judicis fertur ad executionem realem ac individualem; ergo determinari debent singulæ personæ, & pro his singulæ pœnæ. Ecclesia autem damnando propositiones *in globo* intendit, doctrinam falsam & noxiam arcere a fidelibus, qui finis obtinetur,

tur, tametſi non ſingulas cenſuras determines pro ſingulis propoſitionibus. Idem eſt de aliis: quia juſtitia commutativa ſicut reſpicit æqualitatem realem, ita & individua a parte rei, quibus ea reddenda ſunt debita; ſufficit autem ad finem Eccleſiæ libros & propoſitiones noxias damnantis, quod nulla ſit cenſura, quæ non conveniat uni ex 101. propoſitionibus; & nulla propoſitio, cui non correſpondeat una ex omnibus illis cenſuris.

Inſt. 1. Inter tot *Quesnelli* propoſitiones damnatas ne una quidem determinari poteſt, quæ ſit *certo* erronea aut hæretica; ſi vero etiam inter illas plures ſint erroneæ, hæreticæ & ſcandaloſæ, ut quid liber *Quesnelli* per 40 annos generalem quandam habuit *approbationem*, & a fidelibus pleriſque non tantum innoxio, ſed magno ſpiritus profectu legabatur, imo juſtificatus etiam a Bossueto?

R. ad 1. Neceſſe non eſt, uti multoties dictum, ad legitimam cenſuram, ſigillatim determinare, quæ cuivis propoſitioni conveniat nota; ſiquis tamen in Libro Quesnelli, ad inſtaurandum tum Bajaniſmum, tum Janſeniſmum aperte compoſito, legat propoſitiones ejusmodi, v. g. 29. *Extra Eccleſiam nulla conceditur gratia*: 59. *Oratio impiorum eſt novum peccatum*: 13. *Quando Deus animam tangit interius gratiæ ſuæ manu, nulla voluntas humana ei reſiſtit* .... is totidem prope verbis in Calvino, Bajo & Janſenio prædamnatas deprehendet tanquam erroneas & hæreticas; præſertim cum 13*tia* Quesnelli plane eadem ſit cum 2*da* Janſenii: *interiori gratiæ nunquam reſiſtitur*.

R. *ad* 2. Liber Reflexionum Moralium a *Quesnello* primum editus A. 1671., ſed unico breviori volumine in-12. Idem opus editum fuſius, tribus tomis in-12. A. 1687., qui tamen breviſſimas in Evangelia explicationes complexi, pleraſque damnatas necdum continebant, neque Auctoris ſyſtema adeo inculcabant; ac proin ipſomet Quesnello teſte *libellum* duntaxat conficiebant, nec erant niſi *adumbratio* Reflexionum Moralium A. 1693. editarum. A prima ergo ad ſecundam anni 16, a ſecunda ad tertiam Operis editionem 6 anni ſubducendi ſunt. Ubi vero A. 1693. editio prodiit plus duplo major, licet politioris ſermonis & affectatæ pietatis fuco plena, continuo tamen ceu exitioſum opus habitum a D. *Fromageou*, qui A. 1694. propo-

propositiones 199. velut erroneas & censura dignas inde collegit: Archi-Episcopus *Turon.* A. 1698., Episcopus *Carnot.* A. 1699. contra illud ceu opus summe perniciosum insurrexere: posthac Archi-Episcopi quam plurimi lectionem illius Libri fidelibus interdixerunt, Episcopi vero omnes, qui A. 1714. Bullam, UNIGENITUS, acceptare recusarunt, uno excepto Misrapiscensi eundem Mandatis Pastoralibus prohibuerunt & damnarunt. His clamoribus excitus CLEMENS XI. A. 1608. per Breve Apost. Librum feriit anathemate, & quatuor post annos ad preces LUDOVICI M. per Bullam, UNIGENITUS.

℞. ad 3. BOSSUETUS Quesnelli doctrinæ semper adversabatur: nam 1. de observationibus Quesnelli dixerat, esse *perniciosas*, *apertos Jansenii errores iis contineri, nec eos debere legi ab iis, qui christianam pietatem profiterentur.* Ita D. le Pelletier Parif. curiæ præfectus, atque Episcopi Lucion. & Rupell. testantur; quin & ipsimet Quesnelliani, Abbas Dambes aut Coüet in epist. ad BOSSUETUM Episc. A. 1700.; & Willardus eod. A. in epist. ad Quesnellum idem fatentur. 2. Cum Quesnellistæ magnum BOSSUETI nomen, quo Liber videretur innoxius, interponere tentabant; annuit is quidem sub conditione, si correctis 120. propositionibus, aliæ duriores in benignum sensum exponerentur. At vero, ubi novam editionem A. 1699. sine ulla correctione curarent Quesnelliani, BOSSUETUS Monitum a se elaboratum recusavit præmittere Libro Refl. Mor., hujus tamen Moniti exemplar nacti Quesnellistæ, illud pluribus post mortem Bossueti annis ediderunt sub infido nomine, *Justificationis Reflexionum Moralium.*

Inst. 2. Ex damnatione propositionis 91.: *Excommunicationis injustæ metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro: nunquam eximus ab Ecclesia, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, quando Deo, Jesu Christo, atque ipsi Ecclesiæ per charitatem affixi sumus:* deduci facile possunt plures consecutiones Regni & Regum Galliæ juribus præjudiciosæ; unde in ipsa Regii Diplomatis relatione in Acta supremæ curiæ Paris. inserta est exceptio, seu clausula; ergo.

℞. 1. *N. A.* Nam nonnisi distorte ac maligne inferret. Nihil autem simile sequi, luculentissime demonstrat

illud

illud eximium documentum Præsulum Gallic. de A. 1714. Propositio autem juste fuit damnata: 1. quia est *indefinita* negans & in materia doctrinali, adeoque complectitur officium, non tantum ex jure nat. & div. præstandum, sed & officium non essentiale ac dispensabile: sic vero *scandalosa* est, & auctoritati Ecclesiæ injuriosa, juxta receptum axioma juris: sententia injusta, si modo nulla non est, timenda est & servanda. 2. *Schismatica* est ac *perniciosa*, quia juxta Quesnellum suum & suorum debitum atque officium nihil aliud est, quam retinere ac defendere Baji ac Jansenii doctrinam velut Augustinianam, quamvis a Sede Apost. proscriptam; id quod manifestum est ex libris Arnaldi, Gerberonii & Quesnelli contra Decreta Rom. Pontificum. 3. Satis hoc unum: Quesnellus in causa Quesnelliana pag. 140. inter varia officia computat *arctam*, ut ait, *obligationem*, non subscribendi Formulario, tametsi subscriptio sub pœna excommunicationis præcepta sit; & pag. 198. scribit, *esse sacrilegum & toti Ecclesiæ injuriosum, exigere subscriptionem & juramentum Facti Janseniani, quod Formulario* ALEXANDRI VII *continetur.*

℞. 2. Clausula illa Senatus Paris. non est proprie *restrictiva* aut limitativa, sed mere explicativa, & provida cautio contra pravas illationes adversus sensum genuinum Constitutionis; id quod ipsi etiam Præsules Galliæ A. 1714 fecerant. Si enim foret restrictio proprie talis, excluderetur sensus aliquis genuinus Bullæ, qui non est, metum injustæ Excommunicationis debere nos impedire ab implendis *officiis immutabilibus & invariabilibus*, qualia sunt officia Legis Naturalis & Divinæ, cultus Dei, fides debita Principi ac Patriæ &c. Quod sine gravissima Pontificis ac Episcoporum injuria dici non potest. Ac demum quam cariosa essent principia libertatis Ecclesiæ Gallicanæ ac Regiæ Independentiæ, nisi fundamento solidiore niterentur, quam propositione condemnata?

Inst. 3. Doctrina Quesnelli de *Excommunicatione* innititur autoritati tum INNOCENTII III., qui cap. a nobis, de sent. Excomm. *judicium Dei*, inquit, *veritati, quæ non fallit, nec fallitur, semper innititur; judicium autem Ecclesiæ nonnunquam opinionem sequitur, quam & fallere sæpe contingit, & falli*; tum S. AUGUSTINI L. de ver. Relig. c. 6., ubi iisdem prope verbis adstruit Quesnelli sententiam; ergo.

℞. *ad* 1. Quam infide ac inscite huc a Jansenistis trahatur INNOCENTIUS, vel liquet inde, quod eo loci Papa explicite loquatur de sententia Excommunicationis, quam dependenter a *factis* duntaxat *personalibus* ferri nemo nescit; adeoque præpostere plane fit progressus ab illis factis, in quibus errorem irrepere, facile est: vel ad facta dogmatica, in quibus Ecclesiæ infallibilitas tam solide, quam copiose demonstratur: vel ad sententiam INNOCENTII & Ecclesiæ indefinitam de quacunque Excommunicatione, ipsaque potestate excommunicandi.

℞. *ad* 2. Sententia S. AUGUSTINI longe alium sensum facit; ut patet ex contextu & scopo S. Doctoris. Vide Tract. de Princip. ubi de *Membris Ecclesiæ.*

Inst. 4. Qui Bullam rejiciunt, propositiones in Bulla damnatas non defendunt, nisi in *sensu catholico.* Quod autem jure Bullam rejiciant, exinde colligitur, quia inimici Ecclesiæ ex Bulla, UNIGENITUS, nullius erroris convinci possunt; ergo.

℞. *ad* 1. *N. A.* Sed plerique refractarii, præsertim qui dirigunt seditionem, illas defendunt *in sensu* auctoris, *Quesnelli*, qui ipsus illas defendit in sensu *Jansenii.* Dein non solum per hoc, quod propositiones damnatæ defendantur in *sensu hæretico*, peccatur contra obedientiam Ecclesiæ debitam; sed etiam per hoc, quod Leges Ecclesiasticæ præcise latæ pro conservatione fidei, atque ex motivo, præservandi oves Christi a pascuis noxiis ac periculosis, proterve violentur. Alioqui cuivis liberum erit, seditiose abjicere tot decisiones legitimas contra Hussum, Wickleffum, Lutherum, Bajum, Molinosum & Placita Sanctorum, si ea subtilitate polleat, ut eas intelligere atque explicare velit *in sensu catholico.*

℞. *ad* 2. *N. A.* Nam *error* est, resistentia erga potestatem & irrefragabilem Ecclesiæ auctoritatem a Christo promissam, quo omnes, aut fere omnes Episcopos cum Capite Ecclesiæ unitos posse approbare, imo actu approbasse dicant Bullam *funestam fidei*; itaque sicut omnia judicia Ecclesiæ reddunt inutilia atque incerta, ita omnes hæreses vel damnatas vel damnandas contegunt & approbant. *Error* est, quod Quesnellistæ nunquam 5. propositionibus Jansenii damnatis eum sensum tribuent, quem illis tribuit Ecclesia. Equidem asseverant, se credere,

a A quod

quod e. g. *homo possit resistere*, *ac sæpe etiam resistat interiori gratiæ:* sed in sensu prorsus contrario ad sensum Ecclesiæ, quia non credunt, per eam gratiam, quæ caret effectu, ab homine posse impleri præcepta, spectatis *circumstantiis*, in quibus reperitur, & diversis *gradibus* concupiscentiæ, qua premitur, & *viribus*, quas habet; & sic de aliis.

Ita quippe auctor operis: *Memoire sur les refus des sacramens:* instruit refractarios, ut dicant, a se credi omnes veritates ab Ecclesia definitas, & condemnari omnes errores ab Ecclesia damnatos; sed altum sileant de *propositionibus Quesnelli*, quas falso & contra evidentiam facti supponunt, non esse damnatas: de *Libro Jansenii*, cujus sensui tenaciter inhærent: de *Formulario*, quo tacite excluditur professio eorum fidei; idque non obstantibus omnibus Decretis & sententiis Ecclesiæ.

248. *Obj. IV.* Encyclica seu *Breve Apost.* Benedicti XIV. super Bullam, Unigenitus, huic tanquam judicio dogmatico derogat in multis: nam pleraque Parlamenta illud *Breve Apost.* repudiarunt, 1. eoquod repugnet Legi Silentiariæ a Rege circa prædictam Bullam impositæ: 2. quia indirecte eo tendit, ut definitiones Rom. Pontificum habeantur pro Regula Fidei & morum, independenter a libera, uniformi, & conciliari acceptatione Ecclesiæ: 3. quia docet, Bullæ Unig. neminem posse *absque salutis æternæ discrimine*, ullo modo refragari; item jubet, publice ac notorie refractariis denegare Sacramenta, etiam in articulo mortis; cum vero Bulla Unig. semetipsam haberi pro regula fidei mandet, idem erit obligari ad acceptionem *Brevis Apost.*, ac obligari ad habendam Bullam Unig. pro regula fidei, ac contra sentientes pro Schismaticis & Hæreticis.

℞. *ad* 1. Rex Galliæ nunquam silentium imposuit Episcopis circa substantiam, sed tantum circa *modum & qualificationem* Bullæ, dum alii eam dixere Regulam Fidei, alii negarunt. Imo ne hanc quidem qualificationem, *in sensu minus stricto*, vetat Episcopis, si modo contrarium sentientes nullo actu solenni & publico damnent ceu hæreticos ac schismaticos notorios, atque a Sacramentis arceant; *prohibemus*, ait Rex, *nequis alium provocet, vel aggrediatur injuriosis terminis Novatoris, Jansenistæ, Semi-Pelagiani, Schismatici, Hæretici* . . . & hoc qui-

dem ad aliquod tantum tempus; imo in declaratione de anno 1720. silentium duntaxat imposuit in annum unicum. Secus autem facientes Episcopi considerabantur ceu violatores Legis Silentiariæ ita, ut poneretur causa appellationis *de abusu*, ac recursus ad Parlamentum.

℞. *ad* 2. Encyclica Papæ intendit præcise, ad preces Regis Galliæ & Præsulum Gallicanorum præscribere *Regulam* circa deneganda refractariis adversus Bullam UNIG. Sacramenta; abstrahens interim ab omnibus Bullæ *qualificationibus*, scilicet vel quod sit regula fidei, vel judicium dogmaticum universalis Ecclesiæ circa objectum pertinens ad regulam fidei, vel lex tantum Ecclesiæ & status. Hujus rei causam vide num. 245.

℞. *ad* 3. BENEDICTUS XIV. recte negavit Sacramenta publice ac notorie refractariis: non quod Bullam UNIG. non acceptarent tanquam regulam fidei in *sensu stricto*; sed quia temerarie recusarent, se conformare judicio Pontificum & fere omnium Episcoporum in quæstione *facti doctrinalis*, quo judicant, considerato toto nexu doctrinæ Quesnellianæ, revera in ea contineri propositiones hæreticas & schismaticas, manifeste tendentes ad renovationem Jansenismi & Bajanismi; atque hinc dicit, *non fore tutos, sed maximo salutis suæ discrimine* . . . .

Inst. 1. Regula in Brevi Apost. præscripta quoad 1*mam* partem videtur iniqua, quia refractarios notorios sola notoreitate facti privat S. Viatico; idque 1. contra apertam S. AUGUSTINI doctrinam, qui serm. 351. *nos vero*, ait, *a communione prohibere quemquam non possumus* . . . *nisi aut sponte confessum, aut aliquo sive sæculari, sive Ecclesiastico judicio nominatum atque convictum.* 2. Contra exemplum Christi, qui Judæ porrexit S. Eucharistiam. 3. Contra communem regulam: non posse quemquam privari S. communione, nisi fuerit declaratus pro excommunicato.

℞. *ad* 1. Si *notoreitas facti* sufficit ad denegandum S. Viaticum concubinario publico, qui adhuc in articulo mortis secum detinet concubinam: cur ea non sufficiat ad publice ac notorie refragantem Constitutioni Apost., & nec in morte resipiscentem, eodem privandum? S. AUG. ibidem, ut probat contextus, exhortatur peccatores prolapsos in casum pro *pœnitentia publica* reservatum, ut licet

licet crimen convincenter per testes probari non possit, semetipsos in ordinem pœnitentium sistant Ministro Ecclesiæ. Cum tamen populus videret quosdam, quos noverat talium criminum reos, accedere ad S. communionem, S. Aug. se excusando dicit, sibi ea crimina aut non fuisse denuntiata, aut ea a denuntiantibus non fuisse rite probata.

Jam vero neutrum genus peccatorum, sive quos S. Aug. solus cognoscebat, quin cognoscerentur a populo; sive quos non cognoscebat Aug., cognoscebantur autem ab aliis, at sine denuntiatione facta Episcopo, comprehendebatur in classe peccatorum publicorum ac notoriorum *notoreitate facti*; adeoque ad denegandam ipsis *communionem* (quam quidem nonnulli aliter intelligi volunt a S. Aug. hic, quam de Eucharistia) necessaria erat aut confessio propria, aut convictio judicialis. Addit nempe S. Aug. serm. 351. de pœnit. *Quis enim sibi utrumque audeat assumere, ut cuiquam ipse sit accusator & judex?* Alibi S. Aug. pro sufficienti causa agnoscit notoreitatem facti, ut serm. 392. ad conjug. *a communione se cohibeant, qui sciunt, quia novi peccata ipsorum, ne de cancellis projiciantur: quorum autem nescio, hos coram Deo convenio.*

℞. *ad* 2. Non est omnino certum, quod Christus Judæ porrexerit S. Eucharistiam; de quo plures Ss. Patres & Interpretes ambigunt. Si certum: docet Angelicus, Judam non fuisse peccatorem publicum 3. p. q. 81. a. 2. ad 2. De publico autem peccatore docet cum S. Chrys. & aliis: *Si novus Judas corpus Jesu Christi petat, prohibe illum.* Quippe ministri Ecclesiæ duntaxat dispensatores mysteriorum sunt, & ut fideles inveniantur, sanctum dare canibus non licet.

℞. *ad* 3. *N.* quod sit communis regula: quæ fuit objectio Parlamenti Burdegalensis in epist. ad Regem; verum cui Cancellarius D. *Dagessau* abunde satisfecit dicens: *Autores prædictæ epistolæ non satis penetrarunt principia hujus materiæ: videntur enim confundere velle duas res valde diversas, nempe recusationem administrandi Sacramenta iis, quos Ministri judicant indispositos, & pœnam excommunicationis. Excommunicatio quidem privat Sacramentis, sed non omnis privatio Sacramentorum est excommunicatio . . .*

Inst. 2. Iniquum est, ejusmodi refractariis in morte denegare S. Eucharistiam, quæ *viventibus* fuit concessa: iniquum, pro peccatoribus publicis habere presbyteros virtuosos, Doctores celebres, Virgines pias: iniquum, nequicquam cedere, aut de rigore velle remittere, ut evitetur schisma, & pax adeo desiderata procuretur; ergo.

℟. *ad* 1. *N. supp.* Nam complures, præsertim Moniales fuerunt juste privatæ Sacramentis, tam in vita, quam in morte, quia earum renitentia erat publica in illarum communitate; sicut indignitas peccatoris publici est cognita in suis ædibus, ubi negatur ipsi viaticum. Imo si notoreitas delicti supponatur esse æqualis tam in templo, quam in domo, dubitandum non est, quod peccatori publico ad S. Mensam accedenti deneganda a parocho sit Eucharistia. Hic vero casus non est ita frequens, ut quis visa multitudine audientium Missam, vel communicantium, præsertim Parisiis, ubi vix sciuntur nomina præsentium in templo, agnoscat, quinam sint publici peccatores.

℟. *ad* 2. *N. A.* Non enim in sola morum honestate virtutes christiani hominis omnes consistunt; hinc *Tertullianus* factus Montanista, quamvis conservaret morum puritatem, quæ ipsum in censum Doctorum virtute & scientia illustrium evexerat; tamen tota hæc apparentia sanctitatis non impediebat, quin S. Hier. l. contr. Helvid. diceret: *de Tertulliano nihil amplius dico, quam Ecclesiæ hominem non fuisse.* Bossuetus Protestantibus pietatem & charitatem suorum objicientibus docte respondit, eam pietatem tantis encomiis evectam, nisi submissio erga Ecclesiam jungatur comes, reipsa nihil aliud esse, quam *subtilem ac periculosam hypocrisin*, cum modus bene credendi sit fundamentum bonæ vitæ.

℟. *ad* 3. Ministri Ecclesiæ nequicquam cedere possunt de *juribus sacris*, cum non sint propria, sed Christi & Ecclesiæ jura. Non hic agitur de personali emolumento Ministri, sed de reverentia Corpori & Sanguini Jesu Christi debita, cujus profanationem publicam & scandalosam impedire tenentur. Pax *hujus mundi* solum fundatur in commodis temporalibus & humanis, quorum causa nonnunquam triumphus ceditur errori, & opprimitur veritas; sed pax *Ecclesiæ*, quæ est pax *Dei*, non reperitur,

nisi

nisi in submissione integra ac perfecta ad judicia Ecclesiæ pro fidei puritate & integritate edita: in reverentia Ministris & tremendis eorum functionibus nomine Christi exercitis debita: nec non in zelo potestatis sæcularis, Ecclesiam protegendi. Hæc est pax, pro qua firmanda ac restituenda apprehendit Ecclesia arma justitiæ I. Cor. 4. *ad humiliandam omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei.* Si nihilominus seditionem foveant pervicaces, audiant S. CHRYS. *Non est homo, qui ligat, sed Christus, qui nobis dedit hanc ligandi potestatem ... adveniet tempus judicii, quod doceat* rebelles, quid sint vincula ecclesiastica, quam potentia & formidanda.

Inst. 3. Iniquum est, saltem in principiis Ecclesiæ Gallicanæ, habere pro excommunicatis necdum *judicialiter* declaratos: sed hoc ipsum Breve illud Apost. BENED. XIV. aperte adstruit; ergo.

℞. *N. M.* Nam hæc MARTINI V. concessio, quamvis, ut *Dumont & Collet* testantur, non reperiatur in Concordatis initis cum Natione Gallica; tamen habetur in Concordatis initis cum Natione Germanica. Dein Concordata cum utraque Natione fuerunt inita solum ad quinquennium, nec de illorum innovatione constat. Præterea, si tunc temporis licuit REGI cum MARTINO V. nomine totius Nationis Gallicæ per suos Legatos, saltem ex consensu Nationis tacito ac præsumpto inire Concordata; cur idem non liceat eorum Successoribus? si vero id licet, consequitur, hunc tacitum Nationis consensum a Parlamentis non posse sine Regiæ Majestatis dehonoratione revocari vel irritari, nisi id petat evidens & magna Regni necessitas, qualis in præsenti casu non datur. Nam BENEDICTUS XIV. in suo Brevi Apost. Nationi Gallicæ totum, quod potuit, indulsit, ut patet ex dictis supra. Demum hæc *via moderationis* atque *excusationis*, quam ostendit, Episcopis insinuat, dum scribit, notoreitatem criminis, quæ ab interna dispositione dependet, certioribus ac gravioribus probationibus indigere.

Inst. 4. Breve illud Apost. quoad *2dam* sui partem videtur aut plane inefficax ac inutile, quia vix unquam effectum habuit vel habebit, aut indignum etiam: tum quia, si adsint graves præsumptiones & urgentia indicia non acceptationis Bullæ UNIG., ea saltem domesticis co-

gnita erunt: tum quia, ubi sunt ejusmodi graves præsumptiones, non licet impendere absolutionem Sacramentalem; ergo & Eucharistia non sine scandalo & injuria porrigitur.

℞. *N. A.* Nam 1. Breve Apost. saltem fuit promulgatum & receptum in Galliis, ceu idonea justaque regula urgendi executionem, seu acceptationem Bullæ, UNIGENITUS. Si quando autem effectu careat, aut non rite, aut plane non applicata; id se habet per accidens ad mentem sapientissimi Pontificis, qui sicut vi prædictæ regulæ, quantum fieri potuit, liberalitatis refractariis indulsit plurimum, ita *rigoris*, quantum necesse erat, minimum exeruit.

2. Domestici, ubi vident tali moribundo porrigi S. Viaticum, poterunt cogitare, vel quod fuerint decepti circa suas præsumptiones & indicia, vel quod moribundus alias refractarius egerit pœnitentiam; quippe charitas non cogitat malum, quin & omnia in bonam partem interpretatur.

3. Judicium Sacramentalis *absolutionis* est quid privatum & occultum: sed porrectio vel denegatio S. Viatici est quid publicum; cum ergo per indicia quantumvis gravia non fiat certo reus, habet jus uti ad famam publicam, ita ad Viaticum publice porrigendum: quod si privatim & in occulto peteretur, paris foret conditionis cum *absolutione* Sacramentali.

249. *Obj. V.* Ut Bulla, UNIGENITUS, vere sit dogmaticum Ecclesiæ universalis judicium, præcedere debet examen Episcoporum diligens ac maturum, & ne lædatur Libertas Gallicana, in Provinciali aut Nationali Synodo: requiritur unanimitas & uniformitas in acceptatione: acceptatio sit libera, & promulgatio solennis, utraque autem universalis, oportet. Sed ista deficiunt, quia Gallicani Præsules *leviter* duntaxat Bullam examinarunt, & Episcopi extra Galliam *cæco modo* eam receperunt: plerique Episcopi obstiterunt, atque etiamnum obsistunt: in Galliis res tota Regis autoritate & terroribus peracta est: demum CAROLUS VI. eam noluit in suis Provinciis promulgari; ergo.

℞. 1. Si valet argumentum, nutabunt omnes omnino Bullæ contra *Lutherum*, *Bajum*, *Jansenium*, Mo-

Molinosum, etiam intra Conc. œcumenicum; ac proin cuivis fideli, prout infert Collet Ss. Theol. Doctor & Professor Paris., licebit dogmaticis Concilii TRID. Decretis reluctari, & ab ea Synodo, in qua Præsulum ultra-montanis placitis addictorum numerus prævaluit, ad aliud vere œcumenicum appellare Concilium, in quo Episcoporum dictis placitis adversantium numerus vinceret.

℞. 2. Quidquid sit de *examine* Episcoporum, cui querelæ instar omnium satisfacit locupletissimum Patriarchæ Ulyssipponensis ad Episc. Nemaus. testimonium 28. Sept. 1717., quo postquam omnia ceu totidem insignes calumnias explosit; id confirmat, ait, *effatum apud Gallos tritissimum: nemo Jansenistis mendacior.* Quidquid de *juribus* ac *privilegiis* Cleri Gallicani, quæ sane melius perspecta fuere Regibus, Episcopis & Clero Galliarum; hoc statuimus indubitatum: legem publica & legitima auctoritate latam, firmam ac inconcussam ex se esse debere, nec privato cuivis, ut illam infirmet, fas esse inquirere in *examen*, *modum*, & *motivum*, quo lata est; præsertim cum promissa Ecclesiæ a Christo facta perpetua sint & absoluta, ita ut certo tenendum sit, semper omnes necessarias conditiones fuisse adhibitas, quoties lata est, aut acceptata a corpore primorum Pastorum definitio.

℞. 3. Ad *unanimitatem* sufficit multo major primorum Pastorum multitudo adhærens Capiti Ecclesiæ, juxta *Vincentii Lirin.* Commonit. c. 38. Alioqnin legitime non fuerint acceptata, tum ZOSIMI Decretum, cui 19. Episcopi cum suo Duce Juliano provocantes ad gen. Concilium: tum EPHESINI CONCILII statuta, queis præeunte Joanne Antioch. 30. Episcopi: tum CONC. CHALCEDONENSIS definitiones, queis multo plures restiterunt. Numquid plusquam 10. Præsules Gallicani quondam Calvini partes adjuverant? *Uniformitas* alia non requiritur, quam communis consensus circa acceptationis substantiam: quotquot autem Episcopi Bullam acceptarunt, professi sunt omnes, sicut circa Constitutionem adversus Librum de Molinos & de Placitis Ss., ita in Bulla, UNIG., sese doctrinam Ecclesiæ agnoscere, se illam cum obsequio & reverentia acceptare, se Librum Quesnelli & extractas 151. propositiones eodem modo proscribere, ac cum iisdem qualificationibus, quibus a Summo Pontifice damnatæ sunt. Quodcunque ergo occurrit discrimen acceptationis,

id spectat solas *formalitates*, varias pro variis locorum ac temporum circumstantiis.

℞. 4. Uti acceptata, sic promulgata fuit constitutio, UNIGENITUS, in Ecclesia Romana, omnium reliquarum Matre & Magistra: in Ecclesiis totius Italiæ: in tota Gallia, ubi orta est controversia: demum ab universi fere orbis Metropolitanis, de quibus vide n. 241. Quamvis autem CAROLUS VI. noluerit suis in Provinciis fieri promulgationem Bullæ, UNIGENITUS, solennem per Nuntium Apost.; facta tamen est huic æquipollens promulgatio per omnes Germaniæ & Belgii Academias, eidemque fere omnes orbis Episcopi & DD. sine ulla oppositione in suis Lucubrationibus, Synodis, Epistolis omnimodam venerationem ac obedientiam deferebant.

Inst. 1. Si Bulla, UNIGENITUS, est judicium Ecclesiæ dogmaticum; ergo iniqua esset appellatio ad Concilium: atqui non est iniqua; tum quia innumeri sunt Appellantes, & inter hos non pauci etiam Episcopi; tum quia appellationem hanc Deus videtur comprobare tot prodigiis, & sanitatum operationibus ad tumulum D. *Paris*, qui appellationi immortuus est; ergo.

℞. *N. m.* De *appellatione* a judicio Ecclesiæ dogmatico *ad Concilium Generale*, vide num. seq. & Tract. de Princip. Porro convocare Concilium adversus mala quotidie emergentia, non esset medium decens providentiam Divinam, nec infirmitati humanæ conveniens, nec afflictis rebus Ecclesiæ accommodatum, quia non statim, non semper & ubique medela præsto esset. Demum nunquam *Appellantium Episcoporum* numerus (quidquid sit de inferioris conditionis refractariis) tantus fuit, quantus ille Appellantium Hæreticorum in causa Pelagii, qui cum suo Duce *Juliano* novendecim erant, cum appellantes in Galliis Præsules nunquam plures, quam sexdecim fuerint; & hodie vix ullus sit.

Quantum ad *Prodigia:* extremum hoc effugium, & causæ deploratæ, nostro præsertim ævo, miserrimum præsidium est, ex hoc multiplici capite: omnes namque omnium sæculorum Hæretici in sui erroris & fictæ sanctitatis patrocinium ementita miracula jugiter jactitarunt: & D. *Paris* ad mortem usque doctrinæ Jansenianæ pertinaciter addictus, in æquissimam Formularii Legem furiose debacchatus, cum Archi-Episcopo Ultrajectensi notoris in-

intruso, schismatico, & nominatim excommunicato, arcta communione junctus, gloriatus tanquam de præclaro facinore, quod perdiu, exceptis diebus Festis & Dominicis, abstinuerit ab ingressu Ecclesiæ, & per biennium, etiam in Paschate, prætermiserit S. Communionem. Asserta Diacono S. Medardi, D. *Paris miracula*, post maturam ad juris præscriptum discussionem, declarata & rejecta sunt tanquam ficta, absona, temere & contra Leges evulgata, caracteribus legitimis plane destituta, ab omni prorsus fide abhorrentia, Deo indigna, & diabolicæ potius virtuti adscribenda.

Acta item *Verbalia* Appellantium de iis miraculis, ceu *evidenter probatis*, ab Archi-Episcopo Paris. solenni mandato pronuntiata, ipso jure radicitus irrita, seu rem, seu formam spectes, omnino vitiosa, multis titulis abusiva, informia, inutilia &c. Ac demum ut Rex Christianissimus firmaret Archi-Episcopi Paris. sancita, & scandalum penitus aboleret, Cæmeterium S. Medardi solennibus Edictis claudi imperavit.

His adde, quod in pari concursu *prodigiorum & auctoritatis*, cujus est quævis miracula recognoscere ac approbare; Ecclesiæ auctoritati miracula cedere debeant tanquam columnæ & firmamento veritatis ita, ut qui eam non audit, sit *sicut ethnicus & publicanus*; vide hic Trid. Sess. 25. de Invocat. Ss. Adde Emin. Card. Lambertini, postea Benedicti XIV. opus pereruditum de Canonizatione Ss., ubi Tom. IV. c. 7. de vita D. Paris ita habet: *totus & universus libelli*, *Vie de Paris*, *contextus eo unice collimabat*, *ut homo Apost. Sedi refragans*, *schismaticus*, *hæreticus*, *acerrimus impugnator Constitutionis*, *quæ incipit*, Unigenitus, *pertinax Jansenistarum asseclæ*, *falsis ipsi attributis miraculis imaginem solidæ virtutis & sanctitatis præ se ferret. Sancte ergo & prudentissime Episcopi Gallicani abstinuerunt a sumendis informationibus juridicis; & sancte ac prudentissime insano, scandaloso & temerario cultui obstiterunt.*

Demum quæ insania, nostris temporibus, queis impietas & irreligio vera etiam miracula arrodit, exploditque, ab iis hominibus, qui supra tot Pontifices, Archi-Episcopos, Episcopos & DD. sapere volunt, obtrudi scenica convulsionum & crucifixionum prodigia, verius figmenta mendaciis & scandalis plenissima?

Inst.

Inst. 2. Nullo argumento solido clare evinci potest, quod Bulla, UNIGENITUS, sit universalis Ecclesiæ Lex & Definitio dogmatica; ergo.

R. *N. A.* Vide num. 243. Adde, quod Archi-Episcopus Pariensis *de Beaumont*, quem jure dixeris ævi nostri Chrysostomum; Tournely, Couet, & alii plerique Galli vere orthodoxi ita ratiocinentur:

Ea constitutio habenda est *dogmatica* Ecclesiæ definitio, quam uti talem constanter prædicant Summi Pontifices, Cardinales, Synodi ea de re habitæ, Gallicani Præsules variis in Comitiis & Mandatis Pastoralibus, denique orbis catholici Metropolitæ, suis expresse aut tacite consentientibus Suffraganeis: plaudentibus insuper tam domesticis, quam exteris sacris Facultatibus. Atqui ex dictis Bulla, UNIGENITUS, non ut mera disciplinæ lex, sed ut *dogmatica* definitio, a Summis Pontificibus, Cardinalibus, Synodis, Præsulibus agnita fuit ac declarata, suffragantibus tum domesticis, tum extraneis Academiis, ergo.

Quæ solidissima ratiocinatio siquem nihil admodum moveat; metuendum sane cum sapientissimo æque ac Sanctissimo *Archi-Præsule Parisiensi* in sua Instruct. Past. de A. 1757., ne in Ecclesia, quæ semper sollicita pro conservanda unitate, puritate ac integritate fidei, errorem sub quovis simulationis fuco aut larva tectum nunquam tolerat; ne, inquam, amor novitatis, gustus singularitatis, vitium obstinationis agat præcipitem in *falsam* illam *scientiam*, quæ tempore S. Pauli nonnullis causa erat *excidendi circa fidem.* I. Tim. VI. 21.

250. *Observa.* Ex dictis sequitur *nullas & irritas* esse appellationes ab hac dogmatica definitione Pontificis & Ecclesiæ universalis ad Generale Concilium. Præterea *illicitas* eas ostendunt Prohibitiones & Decreta Pii II. & Martini V. *Inutiles* denique probant tum experientia, qua novimus vel ejusmodi hæreticorum exceptionibus nihil esse ab Ecclesia concessum, ut s. d. de *Juliano & aliis Pelagianis;* vel Ecclesiæ etiam indulgentia quoad hanc rem Hæreticis data nihil esse profectum; ut de *Lutheranis & Calvinistis* constat: tum *ratio.*

Quem

Quem enim in finem cogatur Concilium? An, ut certi aliquid statuatur de dogmate? sed sicut *Bajani* & *Janseniani* de Baji & Jansenii propositionibus fatentur, eas, prout jacent, damnatas esse; sic etiam *Quesnelliani* de Ducis sui articulis negare non possunt. An ut a Concilio definiatur, sitne Baji, Jansenii & Quesnelli sensus hæreticus? Sed si Ecclesia in definiendis *factis dogmaticis* non est infallibilis, nec erit Concilium generale; cum authoritas Ecclesiæ congregatæ in Concilio major non sit, quam Ecclesiæ extra Concilium dispersæ quidem, sed cum Capite suo aliquid communicato consilio decernentis.

Unde *appellationes* ejusmodi nihil aliud esse deteguntur, ac tergiversationes & subterfugia, queis interim declinetur judicium Ecclesiæ, dum, quod his temporibus difficillimum est, confletur *generale Concilium*, idipsum postea variis exceptionibus extenuandum. Vide Tract. de *Princ. Theol.*

DISPUTATIO V.

De Gratia Actuali.

CAPUT I.

De Natura Gratiæ Actualis.

ARTICULUS I.

An recte a quibusdam assignetur notio universalis gratiæ actualis?

251. **N**ota. Triplex est de gratia actuali sententia; 1ma est Quesnelli, quam exprimit prop. 19. *Dei gratia nihil aliud est, quam ejus omnipotens voluntas: hæc est idea, quam Deus nobis tradidit in omnibus suis scripturis.* In eundem sensum loquitur propp. 10. 11. & aliis pluribus. 2da est Arnaldi tom. 7. ep. 598. ad D. du Vaucel, ubi asserit gratiam esse ipsam actionem deliberatam creaturæ. 3tia est *Alvarezii*, *Lemos*, aliorumque vulgo Thomistarum, qui negant universim, gratiam esse

vel

vel actum deliberatum & liberum, vel indeliberatum & vitalem duntaxat creaturæ rationalis; sed statuunt eam esse aliquid actibus hujusmodi prævium, eorumque causam, quam in *mortua aliqua qualitate* eaque duplici reponunt, quarum altera sit 1*mo* præveniens, qua efficiatur actus indeliberatus, & pertinens ad gratiam sufficientem: altera 2*do* præveniens, seu adveniens post actum 1mum constitutum, qua voluntas physice prædeterminetur ad actus deliberatos, constituens gratiam efficacem.

252. *Dico I.* Gratia actualis nullo legitimo sensu potest dici Dei *omnipotens voluntas.* *Prob.* Gratia a Theologis spectatur vel *in seipsa* præcise, vel ex parte *principii*, vel ex parte *termini*; sed sub nullo respectu sensu legitimo dici potest omnipotens Dei voluntas: ergo. *Min.* quoad 1*m.* & 3*tiam partem* liquet; quia gratia in *se ipsa* præcise sumpta distincta sumitur a principio, quod est Dei voluntas: ex parte termini autem accepta non est nisi motus voluntatis creatæ. Quoad 2*dam partem prob.* 1. Quamvis voluntas Dei omnipotens esset *principium* gratiæ, tamen nec Scriptura, Concilia aut Patres gratiam vocant Dei omnipotentem voluntatem: nec Theologice aut Philosophice loquendo principium seu causa gratiæ dicitur gratia.

2. Quamvis gratia ex parte principii posset dici voluntas Dei, tamen non nisi erronee dicitur voluntas *omnipotens*, seu sub notione omnipotentiæ. Nam sub hac idea proponitur talis efficacia voluntatis divinæ, cui nunquam resistitur, nec resisti potest; sed talis idea convenire gratiæ actuali nequit, utpote cui voluntas humana resistere potest & sæpius resistit, ut ex Scriptura, Conciliis & Patribus liquet, atque ex damnatione prop. Quesnellianæ hujus eruitur; ergo.

3. Gratia ex constanti Ecclesiæ idiomate sonat illustrationem, visionem, suasionem *in intellectu*, aut inspirationem amoris, suavitatem, dulcedinem, voluptatem sanctam, concupiscentiam boni & delectationem cœlestem *in voluntate*; sed hoc falsum esset, si Dei gratia *nihil aliud* foret, quam voluntas Dei omnipotens; ergo.

253. *Dico II.* Gratia actualis non est ipse actus creaturæ *deliberatus.* *Prob.* 1. Actus deliberatus est consensus liber vocationi divinæ præstitus; sed hic non est gratia;

tia; tum quia est effectus gratiæ tanquam causæ: tum quia gratiæ natura est talis, cui possit homo non consentire; quod fieri non posset, si gratia esset ipse consensus: cum implicet in terminis esse simul consensum & dissensum, atque hinc gratiæ, quæ consensus sit, posse dissentire. 2. Ex *Conciliis* & *Patribus* manifeste constat, ab iis supponi gratiam excitantem esse distinctam a libera voluntatis actione; hinc TRID. sess. 6. Cap. 5. docet, hominem per gratiam excitantem motum, eidem gratiæ libere assentiendo, se disponere ad justificationem: & S. AUG. constanter contra *Pelagianos* gratiam proponit tanquam præparationem & inspirationem voluntatis, negat autem ipsam esse bonam voluntatem.

Hæc assertio tamen non impedit, quominus cum communiori sententia dicatur, *actus* etiam *deliberatos* & efficaces voluntatis subinde esse auxilia gratiæ ad alios actus salutares. Auxilium enim gratiæ ad salutariter operandum est donum supernaturale movens ad ita operandum salutariter; sed actus etiam deliberati sæpe sunt dona supernaturalia, ut patet passim ex S. Augustino & Trid sess. 6. Cap. 16. ubi dicitur: *Tanta est Dei erga homines bonitas, ut eorum velit esse merita, quæ sunt ipsius dona:* præterea aliunde possunt movere ad actus alios salutares; quia actus charitatis juvat ad actus cæteros: & si affectus inefficax movere potest, a fortiori movebit sæpe actus deliberatus & efficax.

254. *Dico III.* Gratia actualis non consistit in qualitate aliqua mortua. *Prob.* Nec in Script., nec in Cliis aut Ss. Patribus, unde tota de *gratiæ auxiliis* doctrina ad nos dimanavit, expressum aut sufficienter judicatum est, aliquam qualitatem ejusmodi esse, aut referri ad auxilium gratiæ; officio enim id ostendendi & probandi necdum ab ullo Thomista est satisfactum. Ergo.

Conf. CONCILIA & PATRES videntur potius qualitatem ejusmodi a notione gratiæ rejicere. Trid. Sess. 6. C. 5. postquam dixisset, *exordium justificationis* in adultis *a Dei gratia præveniente, hoc est, ab ejus vocatione* sumendum esse; hanc vocationem deinde explicat per *illuminationem* & *inspirationem*, quarum illam esse cognitionem, hanc vero actum vitalem voluntatis exinde constat, quod dicatur, *per Spiritus sancti illuminationem*

cor

cor hominis a Deo tangi. S. Aug. autem L. 2. de pecc. mer. & rem. C. 19. sic loquitur: *Cum autem ab illo* (Deo) *illius adjutorium deprecamur ad faciendam perficiendamque justitiam, quid aliud deprecamur, quam ut aperiat, quod latebat, & suave fiat, quod non delectabat;* ubi similiter per 1mum indicatur cogitatio intellectus, & per 2dum vitalis affectio voluntatis. Jam vero *exordium justificationis* non fieret a vocatione, & *aliud quid* deberemus deprecari, si gratia primo præveniens aut etiam efficax staret in qualitate prævia & causa actuum indeliberatorum & deliberatorum.

Objectiones.

255. *Objic. contr.* 1*mum* cum Quesnellianis. Ad Rom. 14. v. 4. dicitur: *Tu quis es, qui judicas alienum servum? Domino suo stat, aut cadit. Stabit autem; potens est enim Deus statuere illum.* Ad Ephes. autem 1. v. 11. *In quo etiam nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Ergo. *Conf.* S. Aug. in ep. ad Vitalem statuit Deum ipsos persecutores *ad se ipsum omnipotentissima facilitate convertere, ac volentes ex nolentibus facere.* Et L. de corr. & gr. C. 14. ait, Deum *sine dubio habere humanorum cordium, quo placuerit, inclinandorum omnipotentissimam potestatem.* Ergo.

℟. *N. Conf* Agnoscimus enim quidem, quod Deus possit illum, qui peccando cecidit, pristino statui restituere; non ideo tamen gratia nihil aliud est, quam *omnipotens Dei voluntas:* neque singulæ gratiæ sunt omnipotentes aut efficaces. Item voluntas quidem Dei absoluta, de qua textus alter utpote *ad prædestinatos* pertinens loquitur, effectum sortitur semper; sed cum aliud sit efficax Dei consilium dandi gratiam, aliud efficax obtinendi effectum gratiæ, neque hoc postremum in Deo semper sit: iterum nihil ex hoc textu pro objectione sequitur.

Ad Conf. rursus *N. Conf.* Quia rursus ex his textibus non sequitur, omnem gratiam esse *efficacem*, nullam sufficientem tantum, & cui reipsa dissentiatur; quæ sequela ut quidem propria est *Calvini, Jansenii & Quesnelli* doctrina, sic S. Augustino contraria, ut alibi ostendetur.

256. *Objic.*

256. *Objic. contr.* 3tium. Gratia præveniens est pulsatio cordis juxta illud Apoc. 3. v. 20. *Ecce sto ad ostium, & pulso.* Sed pulsatio procedit effective a solo pulsante, non autem ab eo, cujus ostium pulsatur; ergo. *Conf.* Ibidem etiam pulsatio & vox separatur ab auditione, dum additur: *Si quis audierit vocem meam & aperuerit januam, intrabo ad illum* &c. Sed sola auditio est actus vitalis: vox autem & pulsatio est quid illam præcedens; ergo.

R. *D. M.* Est pulsatio materialis, inanimata, sensuque mentis nostræ non perceptibilis N. spiritualis, animata seu vitalis, & hinc sensu mentis nostræ perceptibilis C. Hæc sicut sola creaturæ rationali convenit, ita secundum PP. & CC. formaliter fit per cogitationes *intellectus* & affectiones *voluntatis*; quia tamen Deus earum causa *principalis* physica & unica moralis est, ille per eas dicitur pulsare, creatura rationalis autem pulsari.

Ad Conf. D. M. Pulsatio & vox distinguitur ab auditione, si hæc sumatur pro actu deliberato seu consensu libero voluntatis C. si auditio sumatur pro actu indeliberato seu gratia excitante N. Vocem & locutionem Dei in nobis non esse qualitatem vel monitionem mortuam, sed spiritualem & vitalem, liquet tum ex Ps. 48. v. 9. ubi dicitur: *Audiam, quid loquatur in me Dominus*; quod ridicule diceretur, si locutio hæc nullo sensu mentis percipi posset, & hinc non esset vitalis: tum quia hanc vocem non tantum audiunt illi, qui januam sui cordis Deo pulsanti aperiunt, ut habetur in textu Apoc. cit.; sed illi etiam, qui januam cordis claudunt & obdurant, juxta Ps. 94. v. 8. *Hodie si vocem Domini audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Inde autem sequitur Dei vocem talem esse debere, quæ mentis auribus audiri possit, & audita nos non determinet infallibiliter ad aperiendum; vox autem ejusmodi nonnisi in actibus vitalibus indeliberatis statui potest.

Inst. 1. Joann. 6. v. 44. dicit Christus: *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Et S. Aug. L. 1. ad Bonif. C. 19. sic loquitur: *Non ait: duxerit; ut illic aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Quis trahitur, si jam volebat? Et tamen nemo venit, nisi velit: trahitur ergo miris modis, ut velit,*

ab illo, qui novit intus in ipsis hominum cordibus operari, ut volentes ex nolentibus fiant. Ergo juxta Aug. aliud est duci, aliud trahi; sed homines ducuntur actibus vitalibus; ergo trahuntur per gratiam non vitalem.

Item S. Paul. ad Rom. 8. enuntiat: *Quicunque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei;* in quæ verba S. Aug. L. de gest. Pel. C. 2. dicit: *quoniam plus est agi, quam regi.* Sed per actus vitales homo regitur ad salutem; ergo per aliquid distinctum & non vitale agitur.

℞. Per actus vitales intellectus & voluntatis omnia præstari, eosque *ducere, regere, agere, trahere,* & si quid aliud est, quod de gratia excitante vel efficaci dicitur. Homines enim non aguntur aut trahuntur ut lapides, bruta aut servi ligati, sed ut loquitur S. Th. in C. 6. Joann. Lect. 5. *Multipliciter trahit Pater ad filium, persuadendo, alliciendo, admirabili delectatione & amore veritatis.* Unde idem S. Doctor, interiorem instinctum divinæ operationis explicans usurpat semper actiones vitales, nempe *revelationem doctrinæ* in C. 15. Joann. Lect. 5. motum *spiritus S. revelantis & præcipientis* in C. 2. ad Galat. *vocationem interiorem* in 4 Dist. 17. q. 1. a. 1. &c.

Sensus vero S. Aug. apertus est ex scopo, quem intendit; & materia, in qua versatur; utpote qui contra *Pelagianos* hic probabat non præcedere gratiam voluntatem naturalem meritoriam gratiæ, sed ipsum etiam velle haberi per gratiam. Cæterum dum S. Aug. postrema verba sic concludit: *Spiritu sapientiæ, non viribus propriæ voluntatis reguntur & aguntur filii Dei;* ostendit eadem ratione, hoc est, per actus vitales, non autem qualitatem mortuam agi homines; sicut per eosdem, non autem hanc, ex adversariorum confessione reguntur.

Inst. 2. Supernaturalis illustratio & affectio voluntatis indiget principio supernaturali, physico, & intrinseco animæ; quia potentiæ *connaturalius* agunt per principium intrinsecum; quæ ratio est, qua existentia habituum supernaturalium & luminis gloriæ stabiliri solet.

Conf. Actio vel *operatio Dei* n . s adjuvantis ad vitalem actum eliciendum, nec est realiter eadem cum actu vitali nostro, nec cum nostra actione; tum quia actio Dei est causa nostri actus vel actionis: tum quia Deus alius

nostra

nostra actione juvaret nos ad nostram actionem, quod vel ridiculum, vel contradictorium est. Atqui *vocatio*, *illuminatio* &c. est operatio Dei nos adjuvantis ad actum vitalem eliciendum; ergo.

℞. *D. prob.* Potentiæ connaturalius agunt per principium intrinsecum, si agunt permanenter & per modum status habitualis supernaturalis C. si agant transeunter & sub ratione puræ elevationis indebitæ N. *Disp.* est; quia in 1*mo* casu potentiæ imitantur modum operandi *naturæ*, quæ ad sibi connaturalia permanenter se habet, & ideo etiam desiderat requisita ad operandum intrinseca, atque huc pertinent exempla in objectione allata. In 2*do* autem cum potentiæ non operentur per modum naturæ, sed *elevationis* duntaxat indebitæ; non magis connaturale est, operationem fieri per principia intrinseca, quam extrinseca. Sicut enim nihil exigit potentiam elevari, sic nec exigit determinata elevationis principia.

Ad Conf. ℞. *N. M. rat.* 1*m. D.* Actio Dei immanens, h. e. decretum liberum, quo Deus vult actum vitalem in nobis producere, est causa nostri actus & actionis C. actio Dei transiens seu extrinseca *subd.* principiative sumpta C. terminative vel modaliter sumpta N. *Ad 2dam D. seq.* Alias nostra actione formaliter ut nostra juvaret nos ad nostram actionem N. nostra actione sumpta formaliter ut Dei actione T. Dixi: *Transeat*; quia *proprie loquendo* non adjuvamur a Deo nisi ad illos actus, quos ipsi proprie agimus, nempe quos excitati libere facimus: actus autem vitales indeliberati & gratiæ pure excitantis ac primo prævenientis, qui non fiunt a nobis libere operantibus, proprie nostri non sunt; ideoque rectius secundum CC. & PP. simpliciter dicitur Deus *in nobis* eos *sine nobis* facere, quam ad eos faciendos nos juvare.

Inst. 3. Ex Apost. 2. ad Cor. C. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Atqui hæc sufficientia nostra non est cogitatio nostra; ergo est gratia distincta & cogitationem præveniens.

℞. I. *D. m. subs.* Atqui hæc sufficientia nostra non est cogitatio nostra respectu actuum indeliberatorum C. respectu actuum deliberatorum *subd.* non est sufficientia adæquata

C. inadæquata & partialis N. Sufficientia nostra ad quæcunque actus salutares est ex Deo: aliter tamen ad actus *indeliberatos*, quam ad *deliberatos*; ad priores enim sufficientia non potest dari per actus indeliberatos, cum alias fieret progressus in infinitum; ad posteriores tamen dari potest per actus indeliberatos, nempe supernaturales cogitationes & affectiones, quæ proprie ex Deo, non autem ex nobis sunt, & partialiter saltem sufficientiam præstant ad meritorie agendum per actus deliberatos, ad quos excitant.

℞. 2. *T. m. D. conf.* Est gratia distincta & cogitationem præveniens, per aliquid intrinsecum, qualitatem mortuam vel motionem prædeterminantem N. per aliquid extrinsecum, nempe assistentiam Dei vel Spiritus Sancti, quæ causa gratiæ creatæ seu gratiæ auxilium extrinsecum dici potest, cum ipse actus indeliberatus sit gratia formaliter talis, creata & intrinseca C. Unde patet qualitatem aliam mortuam ad negotium gratiæ perficiendum non esse necessariam, sed superfluam.

Inst. 4. Patres ex adducto testimonio probant, insufficientiam ad salutariter operandum suppleri per gratiam distinctam & internam; ergo cum idem testimonium valeat pro pia illuminatione seu gratia excitante, probat similiter insufficientiam ad illam suppleri per similem gratiam intrinsecam.

℞. *D.* Probant hoc Patres, ex præsuppositione rationis certæ ac naturalis C. sine ea suppositione N. Nempe quia vel *absolute*, vel saltem *connaturaliter* voluntas tanquam potentia rationalis non potest agere, nisi intrinsece illuminata & excitata; hanc intrinsecam illuminationem merito supponunt, & hinc, dum ex verbis Apostoli exigunt gratiam ad salutariter operandum, recte etiam ad id postulant gratiam *internam*. Quod si nec hæc, nec ulla ratio similis occurreret, sed pari ratione voluntas posset juvari tam pure extrinsece, quam intrinsece; testimonium Apostoli etiam non probaret necessitatem gratiæ internæ ad salutariter volendum. Jam vero cum hæc ratio non teneat pro hoc, ut fiat ab intra illuminatio vel inspiratio supernaturalis, nec aliunde alia ratio probet; etiam Apostoli verba non faciunt pro auxilio *intrinseco* tanquam necessario ad producendas gratias excitantes.

ARTI-

ARTICULUS II.

Quænam sit natura gratiæ excitantis?

257. **D**ico I. Gratia *excitans* theologice sumpta formaliter stat in duplici actione vitali creaturæ rationalis, nempe *sancta cogitatione* circa objectum aut veritatem pertinentem ad salutem, quæ dicitur illustratio: & *pia affectione* ad actus salutares, quæ dicitur inspiratio. *Prob. I. quoad illustrationem.* 2. ad Cor. 4. v. 6. dicitur: *Ipse illuxit in cordibus nostris ad illuminationem scientiæ claritatis Dei.* Et ad Eph. 1. v. 17. *Deus det vobis spiritum sapientiæ & revelationis in agnitione ejus; illuminatos oculos cordis vestri, ut sciatis &c.*

II. Quoad inspirationem. Ps. 20. v. 4. *Prævenisti eum in benedictionibus dulcedinis tuæ.* Et Joann. 6. v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.*

III. Quoad utramque. Conc. Milevit. h. e. Afric. Can. 4. definit, utrumque esse donum Dei, *& scire, quid facere debeamus, & diligere, ut faciamus.* Similiter S. Aug. L. 2. de pecc. mer. & rem. C. 17. vocat gratiam Dei, *qua innotescit, quod latebat, & suave fit, quod non delectabat.* Quibus consonant dicta Aug. & Trid. n. 117. citata; Item Arauf. II. Can. 5. 6. 7. ubi excitans nunc *illuminatio*, nunc *inspiratio* appellatur.

Conf. Gratia excitans theologice talis præter illustrationem debet habere adjunctam inspirationem, ut patet ex controversia S Augustini cum Pelagio, a quo etiam postrema confessio exigebatur. Unde CÆLESTINUS I. ep. I. ad Episcopos Galliæ de gratia ait: *Præparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium.* Conc. SENONENSE Decr. 15. de voluntate humana ait, eam *interiori quodam & occulto secretioris inspirationis afflatu contactam sese convertere ad Deum.* TRID. sess. 6. Can. 3. definit, *sine præveniente Spiritus S. inspiratione hominem credere, sperare, diligere aut pænitere non posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur.*

258. *Dico II.* Sancta cogitatio & pia affectio ejusmodi sunt actus *indeliberati*, hoc est, vitaliter quidem & physice,

physice, non autem libere, a nobis producti, & entitative *supernaturales*. *Prob.* 1m. *p.* Hi actus à TRID. sess. 6. C. 5. & 6. dicuntur gratia *præveniens* & *antecedens*, nostram scilicet liberam operationem: dicuntur ab Arausi. II. Can. 20. *fieri in homine*, sed *non ab homine*, nempe humano modo ac libere: dicuntur ab Aug. L. de corr. & gr. *fieri sine nobis*, similiter libere operantibus; ergo.

Prob. 2d. *p.* Gratia excitans, quæ a CC. & PP. requiritur indiscriminatim ad actus salutares, vocatur *illuminatio Sp. Sancti: inspiratio, infusio & operatio* ejusdem: *vocatio alta*, *secreta*, *occulta*, & *profundæ ordinationis:* gratia, quæ a Deo *diffunditur in cordibus nostris*, quæ fit *in nobis sine nobis*, quam Deus *solus operatur* in homine; ut patet ex Conciliis adhuc laudatis & S. Aug. Sed hæc prædicata non conveniunt actui *entitative naturali*, ut per se patet, & adversarii cum suis sequacibus concedunt respectu actuum salutarium virtutis infusæ; ergo.

Conf. Natura de se insufficiens elevatur per gratias excitantes, & potens fit ad *actus salutares* efficiendos; ut patet tum ex ratione, cur dentur a Deo hæ gratiæ; tum ex controversia S AUGUSTINI cum *Pelagio*: tum ex natura ordinis, qui intercedit inter actum excitantem & ab excitatione provenientem. Atqui per actus seu gratias entitative naturales natura id obtinere nequit; ergo.

Objectiones.

259. *Objic. contr.* 1m. Juxta CC. laudata gratiæ excitantes fiunt à Deo *in homine sine homine*; sed si essent actiones vitales physice ab homine productæ, hoc esset falsum; ergo.

R. *D. m.* Hoc esset falsum in eo sensu, quo CC. dicunt gratiam fieri sine homine N. in alio sensu a Conciliis non intento C. Particula *sine nobis* vel homine, potest excludere triplicem hominis cooperationem, nempe meritoriam, liberam, & physicam. Jam vero 1mo certum est ex mente Conciliorum contra Pelagianos, gratias primas excitantes & prævenientes fieri sine cooperatione hominis *meritoria*, & etiam libera seu propria sui ipsius, ut propriis viribus determinatione. 2do certum etiam est, [illegible] *fieri in homine*, ut ait Arausi., *quæ non facit homo* nequidem

dem *physice*; qualia sunt gratia sanctificans, habitus virtutum per se infusi, aliaque id generis dona. Sed & 3tio certum est, multa dici fieri sine homine, quæ tamen ipse homo *physice* producit; Sic enim Apostolus ad Rom. 7. loquens de motibus concupiscentiæ indeliberatis ait: *Si, quod nolo malum, illud facio; jam non ego operor illud, sed, quod habitat in me, peccatum.* Et Christus de responsionibus datis vel dandis ab Apostolis in confessione fidei Matth. 10. v. 20. *Non vos estis*, inquit, *qui loquimini; sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.*

Porro a CC. & PP. excludi tantum operationem hominis *meritoriam* ac *liberam*, non vere physicam in gratiis excitantibus, patet ex *scopo*, qui erat, declarare hominem per suas naturales operationes non mereri vitam æternam aut primam gratiam, neque initium salutis in hominem, sed in solum Deum esse reducendum; quod utrumque, etiam admissa operatione hominis *physica* tantum, salvum & verum manet.

Inst. 1. Si gratia excitans esset actio a nobis & Deo physice producta, sequeretur 1mo., male dixisse Prophetam: *Auxilium meum a Domino.* 2do, initium salutis non esse a solo Deo, sed etiam ab homine, contra Conc. Arauf. II. Can. 25.

R. N. 1*m. seq.* Tum quia auxilium, *ut auxilium*, est a solo Deo; licet, ut actus vitalis est, sit etiam ab homine: tum quia a solo Deo est *moraliter*, libere & determinative, quamvis physice & materialiter sit ab homine. In illis autem, quæ Deus in nobis facit nobis non libere, sed *necessario* concurrentibus, proprie loquendo nos non dicimur agere & esse causæ, sed agi & esse instrumenta; unde Dei misericordiæ soli tribuuntur, & nulla in nobis metipsis gloriatio esse potest. 2*d. seq. N.* similiter. Nam initium salutis *radicaliter* & simpliciter primum est sola Dei voluntas, a qua auxilium procedit: *formaliter* autem & cum addito primum, seu initium salutis nobis intrinsecum est gratia actualis interna, quæ a solo Deo libere & determinative procedit.

Inst. 2. Saltem gratia excitans non constituitur partialiter per *piam affectionem* voluntatis. Nam posita illustratione intellectus ex natura rei sequitur excitatio & motio voluntatis; tum quia ex propositione objecti necessa-

rio resultat aliquis motus in voluntate: tum quia objectum non aliter agit in voluntatem, quam per speciem intellectui immissam, unde sola immutatio intellectus sufficit ad movendam voluntatem.

℞. *D. A.* Sequitur ex natura rei motio voluntatis supernaturalis N. naturalis *subd.* aliquoties, si nempe vividissime proponitur bonum vel malum C. semper & necessario N. Nempe sicut supernaturalis illuminatio requiritur, ut sanetur ignorantia intellectus nostri circa salutaria caligantis; ita requiritur supernaturalis inspiratio, ut sanetur infirmitas voluntatis. Unde S. Aug. L. 1. ad Simplic. Quæst. 2. quærit: *Quis animo amplectitur, quod eum non delectat? quis habet potestatem, ut vel occurrat, quod eum delectare possit; vel delectet, quod occurrerit? cum ergo nos ea delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspirat hoc & præbet gratia Dei.* Ex his ℞sio liquet ad rationem 1*mam*: 2*da* vero nihil aliud probat, quam objectum non agere nisi mediante cognitione. Quod vel semper moveat, aut etiam motionem supernaturalem inferat, minime demonstrat.

Inst. 3. Si *pia affectio* partialiter constituat gratiam excitantem; ergo excitatio voluntatis vel est eadem cum excitatione intellectus, vel gratia moraliter nova & distincta ab illustratione? non primum; quia Pelagius illustrationem admittens hoc ipso etiam admisisset *gratiam inspirationis*, quod falsum est ex dict.; & ubicunque esset illustratio intellectus, haberetur etiam motio voluntatis, quod falsum probat experientia: non 2*dum*; quia hoc & sine fundamento, & contra communem tum Patrum, tum Theologorum asseritur. Ergo.

R. N. Fundamentum pro hac veritate præbent argumenta num. 257. allata, & separabilitas illustrationis ab inspiratione, de qua testatur S. Aug. in Ps. 118. Conc. 8. *Sæpe quid sit agendum, videmus, nec agimus, quia non delectat, ut agamus. Prævolat intellectus, & tarde sequitur, & aliquando non sequitur humanus atque infirmus affectus.* Adde locum ad Simplic. proxime recitatum, & L. 2. de pecc. mer. C. 17. & 19. Quod de *communi sententia* adjectum est, scribit alius, se quæsivisse eum, sed nondum reperisse. Certe S. Th. eam negat ubicunque, ubi docet affectum ad beatitudinem in communi esse necessarium *quoad speciem*.

260.

260. *Objic. contr. 2d.* Vocatio Dei ad actus salutares sæpe est *entitative naturalis*, ut præter experientiam propriam docet S. AUG., qui L. 83. QQ. q. 68. cognitionem naturalem, quam habebat *Pharao* de beneficiis a Josepho præstitis, nominat vocationem, qua Deus illum excitabat ad misericordiam Israelitis exhibendam; L. de sp. & lit. C. 34. dicit Deum *facere, ut velimus, exhortationibus & visorum suasionibus*; epist. 150. refert, quod sermonibus Xenocratis quidam gentilis, *Polemo*, fuerit a vitiis revocatus; cui concinit S. Prosp. L. contr. Collatorem C. 14. docens, Deum trahere homines *contemplatione elementorum & rerum gestarum cognitione.* Quin S. AUG. L. de don. persev. C. 14. addit, *habere quosdam in ipso ingenio divinum naturaliter munus intelligentiæ, quo moveantur ad fidem, si congrua suis mentibus vel audiant verba, vel signa conspiciant.*

℞. 1. Illæ cogitationes nonnunquam sunt *incongruæ*, ut in Pharaone accidit: nonnunquam sunt mere *speculativa*, quales sunt contemplationes elementorum &c.; quæ quidem cognitiones juxta adversarios non sunt gratia Dei specialis; ergo inefficaciter ex allatis arguitur. ℞. 2. Non negamus, quod cogitatio naturalis congrua, & beneficia etiam externa sint aliqua Dei gratia in *sensu latiore*; id vero inficiamur, quod hæc gratia sufficiat ad actus salutares, nisi illis accedat gratia interior alia, & quidem supernaturalis ac proprie dicta. Vel ergo in prædictis casibus dabatur hominibus illis potestas ad actus salutares, vel non? si 2*dum*; nihil probant contra nos, licet gratia fuerit naturalis: si 1*mum*; debuit illis conferri occultior aliqua & supernaturalis gratia.

Inst. 1. Non potest fieri actus honestus sine gratia theologica; sed potest fieri sine gratia entitative supernaturali; ergo gratia theologica non debet esse entitative supernaturalis. *Maj. prob.* Joann. 15. dicitur: *Sine me nihil potestis facere.* Et 2. ad Cor. 3. *Non quod simus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis.* Item S. August. serm. 13. de verb. Ap. *Si adjutorium*, inquit, *Sp. Sancti defuerit, nihil prorsus agere boni poteris.*

℞. Textus illos agere de actibus non tantum honestis, sed etiam *salutaribus*, atque hinc intrinsece superna-

turalibus: sed præter hos dantur actus honesti alii, nihil conferentes ad salutem.

Inst. 2. Conc. Araus. II. Can. 22. definit: *Nemo habet de suo, nisi mendacium & peccatum.* Et S. Aug. L. 3. ad Bonif. C. 8. ac L. de sp. & lit. C. 3. scribit: *liberum arbitrium nihil nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis via.*

R. Utramque propositionem in sensu CONCILII & S. AUGUSTINI esse verissimam, quamvis in sensu *Baji* & *Quesnelli* fuerit damnata; eoquod ille vellet esse peccatum, quidquid sine charitate fieret: hic autem sine gratia efficaci dari potestatem recte operandi negaret. Sensus vero CONCILII erat: *Nemo habet de suo*, h. e. sibi soli vel potissimum sibi tribuere non potest, nisi *mendacium & peccatum*; quia cætera bona sunt & Deo potissimum tribuenda, qui hominem gratia sua vel naturali, vel supernaturali excitat & adjuvat, ut operetur honeste.

Sensus autem S. AUG. potest esse triplex. 1mus, modo explicatus: 2*dus:* liberum arbitrium nihil valet ad salutare quidpiam, sed tantum ad malum; quæ propositio, quamvis absolute sumpta concedi non debeat, cum possint dari alia opera, scilicet naturaliter honesta; tamen in substrata materia manet vera, cum de operibus naturaliter honestis nulla S. Augustino disputatio erat cum Pelagio, sed tantum de necessitate gratiæ ad salutem; ubi hic asserebat liberum arbitrium sibi sufficere ad salutem, ille negabat; contendens etiam id mere sufficere ad peccandum & amittendam salutem; atque hinc tota comparatio inter hæc duo extrema, *peccatum & actum salutarem*, versabatur: 3*tius* sensus est *moralis;* ut enim de crudeli dici solet, eum nihil præter sanguinem cogitare; de avaro, eum nihil scire, aut quærere præter pecuniam & bona terrena: sic *Pelagio* plus justo potestatem liberi arbitrii ad opera salutaria exaggeranti S. AUG. merito opponit, liberum arbitrium ex se nihil posse, nisi peccare; qua loquendi formula non negatur, quod alia simpliciter possit; sed quod homo sibi relictus *vix* possit aliud, quam peccatum.

Inst. 3. Pro actibus honestis naturalibus & oramus & *gratias agimus*, maxime pro actu aliquo heroico, vel victoria gravis tentationis.

Ora-

Oratio æque ac *gratiarum actio* fieri omnino potest etiam pro beneficiis quibuscunque ac mere naturalibus. Quod actus *heroicos* attinet, illi propter difficultatem & victoriam tentationum aliquando salutariter fiunt, & tunc requiritur gratia theologica: nonnunquam fiunt ex vanitate, vel per actum vitii oppositi: subinde fieri poterunt per actum naturalem honestum, si difficultas nec magna sit, nec diuturna.

Inst. 4. Omnes actus intellectus & voluntatis entitative supernaturales saltem in homine justo procedunt ab aliqua *virtute infusa*; sed nulla est assignabilis, a qua actus illi indeliberati proveniant; ergo.

℞. *N. m. Illustrationes* enim referri possunt ad dona Spiritus Sancti; inter quæ *donum intellectus* specialiter dirigit nostrum intellectum, ut supernaturalia mysteria credat, vel amanda convenienter apprehendat: donum scientiæ & sapientiæ æstimationem de propositis odio vel amore dignis suppeditat: *donum consilii* præstat de illis judicium practicum & infert. *Piæ affectiones* similiter revocantur ad virtutes infusas voluntati proprias; nempe vel ad *spem*, si sint desideria imperfecta salutis: vel ad *charitatem*, si sint imperfecta affectio ad Deum ipsum vel bonum divinum: vel ad alias *virtutes morales*, ad quarum vel proprias rationes formales afficiunt, vel exercitium inclinant voluntatem.

QUÆRES. *In quibusnam actibus intellectus & voluntatis consistat gratia excitans?*

261. ℞. *I.* Illustratio intellectus habetur maxime per *judicium*; imo haberi potest per *apprehensionem suasivam. Prob.* 1m. *p.* Quod vel nullus actus intellectus, vel maxime judicium excitare intellectum & movere voluntatem queat, patet 1. ex naturalibus, ubi judicium præcipue dirigit voluntatem: 2. ex Patribus & Conciliis, qui excitationem explicant per cognitiones, revelationes, suasiones, exhortationes &c., quæ maxime fiunt per judicia. *Prob.* 2*d. p.* Hoc enim non repugnat ex prædicato *supernaturalitatis*; quia ejusmodi apprehensio potest esse naturæ omnino indebita, & per se conducere ad salutem; neque ex prædicato *excitationis*; quia vel mediate vel immediate potest allicere intellectum, præsertim si admittatur

appre-

apprehenſio *ſuaſiva*, h. e. talis, quæ proponit convenientiam objecti, licet nihil de eo determinet judicio abſoluto.

262. ℞. *II.* Inſpiratio plerumque eſt *affectio ſimplex* & indeliberata; poteſt tamen actus etiam deliberatus & efficax voluntatis eſſe gratia excitans ad alios actus ſalutares. *Prob.* 1*m. p.* Gratia excitans fit a Deo in nobis ſine nobis, ut moveamur ad ſalutariter operandum. 1*mum* autem potiſſimum pertinet ad affectionem ſimplicem & indeliberatam: 2*dum* porro eidem etiam convenit; cum pia affectio plurimum juvet ad ſalutariter deliberandum & decernendum. Ergo.

Prob. 2*d. p.* ex d. num. 258. Quibus accedunt, quæ S. Aug. ſcribit L. de gr. & lib. arb. C. 16. *Certum eſt, nos ſervare mandata, ſi volumus; ſed quia præparatur voluntas a Domino, ab illo petendum eſt, ut tantum velimus, quantum ſufficit, ut volendo faciamus. Certum eſt, nos velle, cum volumus; ſed ille facit, ut velimus bonum, de quo dictum eſt: Deus operatur in nobis & velle & perficere. Certum eſt, nos facere, cum facimus; ſed ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficaciſſimas voluntati.* Nempe ſi præcipitur aliquid difficile, v. g. martyrium pati, a Deo petendum eſt, ut velimus pati mortem, vel ita pati, ut reipſa ea volitio patiendi ſit efficax; ergo volitio efficax & efficaciſſima ac deliberata juxta S. Aug. eſt gratia ad ponendos alios actus ſalutares.

Similia habet C. 17. de volitione indeliberata, quam *voluntatem parvam & invalidam* vocat; & de deliberata, quam dicit *majorem & robuſtam*. Quod porro actus *deliberatus* non ſit ſine nobis, impedit quidem, quominus ſit gratia *primo* excitans, non autem excitans ſimpliciter; cum ſit donum Dei, & plurimum moveat ad alios actus ſalutares.

263. ℞. *III.* Non omnis inſpiratio vel gratia voluntatis ſemper eſt formaliter *amor*, multo minus *charitas* proprie dicta. Eſt contra Janſenii diſcipulos. *Prob.* 1*m. p.* Timor & odium ſæpe ſunt gratia voluntatis, ut patet ex Trid. ſeſſ. 14. C. 4. Sed iſta non ſunt formaliter amor; tum quia nomine amoris intelligitur inclinatio, propenſio verſus aliquod objectum; nomine autem [illegible] ris venit fuga & averſio ab objecto: tum quia nec formaliter ſunt concupiſcentia, nec charitas, cum juxta [illegible]

Trid.

Trid. procedant a gratia & Spiritu S. nondum inhabitante, sed movente. Ergo.

Conf. S. Th. 1. 2. q. 25. a. 2. & q. 26. a. 1. ad 2., cum retulisset ex S. Aug. L. 14. de Civ. c. 7. hæc verba: *Amor inhians habere, quod amatur, cupiditas est; id autem habens eoque fruens, lætitia; & fugiens, quod ei adversatur, timor est; idque, si acciderit, sentiens, tristitia est;* ait illa esse exponenda non formaliter ac essentialiter, sed causaliter; quod ipsum 2. 2. q. 17. a. 8. & q. 19. a. 9. alibique repetit, asserens, omnes animi motiones ab amore pendere, eique esse relativas ac subordinatas. Unde ab adversariis actus voluntatis *aversantis* male dicitur amor objecti cum cognitione alterius objecti, quod primo contrarium est; quia quamvis ex his profluat actus voluntatis aversantis, atque hinc illa possint dici causa: tamen nequeunt dici ipsa natura hujus actus; cum posito illo amore & posita etiam cognitione contrarietatis necdum intelligatur *formaliter*, neque etiam sæpe habeatur odium vel aversio voluntatis.

Prob. 2d. p. Eodem argumento de *timore & odio*, quo probata est prior pars; & urgeri potest in aliis actibus, *fidei* scilicet, *spei*, aliisque, quibus peccatores ad justificationem juxta Trid. sess. 6. C. 6. disponuntur; de his enim constat, eos non esse formaliter charitatem, cum præcedant initium dilectionis Dei. *Conf.* Si gratia nihil aliud esset, quam *charitas* proprie dicta, aut ejus inspiratio, nullum Christianæ pietatis opus posset fieri sine charitate; cum ad opera veræ & Christianæ pietatis gratia sit necessaria. Atqui hæc sequela tanquam sæpius in Quesnello aliisque damnata admitti nequit, ut etiam probabitur; ergo. Sed de his, una & objectionibus alibi uberius.

264. *Observa.* Probabilius videtur asserendus *moralis* duntaxat *influxus* gratiæ excitantis. *Prob.* Tum quia huic favent CC. & PP., qui gratiam excitantem explicant per vocationem, suasionem, tractionem eamque *moralem*, quam S. Aug. paritate *ovis* ramo viridi ostenso tractæ proponit: tum quia actus vitalis supernaturalis, qualis ex d. est gratia excitans, non influit physice in alios actus vitales, sic ut nec hoc respectu actuum naturalium ex communiore in Philosophia admittitur: tum quia nec merita aut sanguis Christi, nec Sacramenta, aliaque similia in Theologicis

gicis ex communi systemate conceduntur, præstare effectum suum *physice*, qui iis in Scriptura & Conciliis tribuitur.

ARTICULUS III.

Quænam sit natura gratiæ adjuvantis?

265. *Nota.* Consentiunt TT., quod in omni actu salutari interveniant principium supernaturale, omnipotentia Dei, & realis actio, qua actus salutaris ab omnibus suis principiis activis indivisibiliter pendet. Gratia *adjuvans* recte dicitur consistere in actione, qua Deus ut specialis gratiæ auctor actum salutarem nobiscum libere operantibus physice producit; unde & in Scriptura *noster adjutor* dicitur. Gratia *præveniens* sumpta *inadæquate*, prout præcise & formaliter excitat & allicit hominem per sanctas cognitiones & pias affectiones, est distincta a gratia adjuvante: cum illa sæpe, hæc vero nunquam sit sine actuali hominis cooperatione, & teste AUG. L. 2. de pecc. mer. c. 5. *adjuvari non possit, nisi qui ipse aliquid agat.* De sumpta *adæquate*, prout complectitur totum actum primum ad salutariter operandum, hic quæritur 1. an distinguatur entitative a gratia adjuvante? 2. an gratia adjuvans & cooperans qua talis possit esse præveniens? 3. quid sit gratia adjuvans in homine justo, quid in peccatore aut infideli?

266. *Dico I.* Gratia adjuvans entitative non distinguitur a gratia excitante adæquate & principiative sumpta. *Prob. I. ex* SCRIPTURA. Apost. 1. ad Cor. 15. v. 10. ait: *Gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius omnibus laboravi; non ego autem, sed gratia Dei mecum.* 2. ad Cor. 6. v. 7. *Exhortamur*, inquit, *ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* In his autem textibus loqui Apostolum de *gratia adjuvante* certum est; non loqui autem de gratia distincta ab excitante, ostenditur: Loquitur de gratia, quæ semel recepta potest reddi vacua ab operatione; ideo enim gloriatur in Domino, quod illam gratiam non receperit in vacuum, & hortatur alios, ne illam in vacuum recipiant: quæ duo frustranea essent, si illa gratia semel recepta non posset esse vacua. Sed hoc unice convenit *gratiæ excitanti* seu constituenti actum primum,

cum

cum juxta adversarios gratia post actum primum præveniens & *prædeterminans* actum secundum semel habita vacua esse nequeat. Ergo.

II. Trid. Sess. 6. C. 5. dicit, homines *per excitantem & adjuvantem gratiam, eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando* disponi ad justificationem; ergo ex Tridentino eadem est gratia excitans & adjuvans; quia si distinctæ forent, non diceret: *eidem gratiæ;* sed gratiis iisdem.

III. S. Aug. serm. 13. de verb. Apost. inquit: *Spiritus Dei, qui te agit, agentibus adjutor est;* Spiritus autem agens est gratia excitans, & Spiritus adjutor gratia adjuvans; ergo. Et L. de gr. & lib. arb. C. 17. *Ille facit, ut faciamus, præbendo vires efficacissimas voluntati;* sed gratia præbens vires est gratia excitans, actum primum constituens: gratia faciens, ut faciamus, est gratia adjuvans; ergo. *Conf.* Virtus efficiens in actu secundo actum *naturalem* est illa ipsa virtus, quæ constituebat potestatem actus primi: ergo virtus in actu secundo efficiens actum *supernaturalem* est etiam illa ipsa, quæ constituebat potestatem actus primi.

267. *Dico II.* Gratia adjuvans & cooperans *qua talis* non potest esse gratia præveniens nostram operationem. *Prob.* Ss. Patres, explicantes munus & officium gratiæ adjuvantis, tribuunt illi prædicata, quæ significant simplicem comitantiam, quæque supponant gratiam ut excitantem prævenire: S. Aug. in Enchir. C. 32. sic loquitur: *Propterea dictum non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam præparat adjuvandam & adjuvat præparatam. . . Nolentem prævenit, ut velit; volentem subsequitur* (scilicet negative, h. e. non antecedendo) *ne frustra velit.* Similia refert L. de grat. & lib. arb. c. 17. & c. 32.

Dixi: *Præveniens operationem nostram;* Nam 1. gratia etiam ut adjuvans prævenit merita *naturæ;* qui communis est sensus Ss. Patrum contra Pelagianos de necessitate gratiæ prævenientis agentium: 2. prævenit nostram *justificationem;* quia ad eam disponit.

268. *Dico III.* In homine *justo*, gratia præveniente ad actus supernaturales excitato, gratia adjuvans physice

est

est habitus virtutis supernaturalis per se infusæ, influens in effectum seu actum salutarem. *Ratio est:* Quia ejusmodi habitus habet se adinstar naturæ respectu actuum supernaturalium: sicut ergo naturalis agendi vis est principium actionis supernaturalis, sic etiam habitus supernaturalis est principium actionis supernaturalis.

Nec obstat, quod habitus sint aliquid *permanens*, gratia autem adjuvans juxta CC. & PP. non sit auxilium permanens. Nam quamvis habitus supernaturales *quoad se* spectati sint complementum stabile, dans animæ simpliciter posse, h. e. facultatem & virtutem supernaturaliter operandi tunc, quando ipsa congrue excitata decernit supernaturaliter operari: tamen spectati *quoad actualem influxum*, & prout connotant speciale decretum ac concursum Dei in ordine supernaturali specialem, non sunt aliquid permanens, sed quid transiens dici possunt.

269. *Dico II.* In homine *habitibus supernaturalibus carente* principium gratiæ adjuvantis est Deus ipse, vel Spiritus S. specialiter assistens, & defectum alterius principii intrinseci in genere causæ efficientis per se immediate supplens. *Ratio est:* Quia hic modus juvandi potentiam naturalem ex se insufficientem *inprimis* est possibilis; ut patet ex dictis de visione beatifica & intuitiva Dei; *Deinde* est necessarius; cum enim hic assignandum sit aliquod principium supernaturale physice activum: neque intrinsecum ullum reperiatur, ad Deum recurrendum est: *Denique* non est contra ordinariam Dei providentiam, sed eidem potius maxime consentaneus; quia ad Deum tanquam *causam universalem & primam* in quolibet ordine spectat supplere defectum causarum secundarum, si ipsis desit virtus intrinseca ad connaturaliter operandum, & maxime si nondum sunt capaces hujus virtutis, sed ad illam per operationes alias minus perfectas tendunt; ut in nostro casu contingit.

Nec dicas 1mo. Dei potentia non potest supplere defectum piæ illustrationis & inspirationis; ergo nec defectum habituum supernaturalium.

2do. Ad providentiam Dei pertinet dare causis secundis virtutem intrinsecam, qua operentur; ergo.

℞. *Ad 1mum. Disparitas est;* Cum gratia excitans formaliter consistat in cogitatione & affectione voluntatis vitali,

vitali, in hac ratione seu genere *causæ formalis* suppleri a Deo nequit; quia vero gratia adjuvans principium præcise *physice effectivum* actus supernaturalis est, & hic intelligitur; Deus potest supplere hanc causalitatem physice effectivam habituum, utpote quæ illi conveniens, imo divinæ ejus omnipotentiæ propria est. *Ad 2dum* R. Antecedens verissimum esse 1mo in actionibus naturalibus, 2*do* etiam in supernaturalibus tunc, quando homo in statu supernaturali *perfecto*, scilicet gratiæ justificantis, est & operatur; non item, quando est in statu imperfecto aut non justitiæ, aut etiam injustitiæ.

270. *Observa.* Adjutorium gratiæ adjuvantis non est *tota ratio* agendi; sed voluntas per illud elevata etiam cum illo concurrit tanquam concausa ad actus salutares liberos. Patet ex Script. I. ad Cor. c. 15. v. 10. *Abundantius*, inquit, *omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.* Sed si Paulus ipse non esset operatus cum gratia adjuvante, dicere nequivisset, non ego, scilicet solus, nec gratia sola, sed gratia mecum. *Ex* Trid. Sess. 6. Can. 4. *Siquis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum & excitatum nihil cooperari assentiendo Deo excitanti atque vocanti, sed velut inanime quoddam nihil omnino agere, mereque passive se habere; anathema sit.* Hoc ipso vero non physicum duntaxat, sed & liberum voluntatis influxum stabiliri, satis intelligitur ex Sectariorum sensu alibi declarato. *Ex* S. Aug. qui serm. 13. de verb. Apost. jam aliquoties cit. sic ait: *Dicit mihi aliquis: ergo agimur, non agimus. Respondeo: imo & agis, & ageris. Et tunc bene agis, si a bono ageris: Spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adjutor est: ipsum nomen adjutoris præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis* &c.

Videlicet actui nostro salutari non minus essentiale est esse entitative *vitalem ac liberum*, quam esse entitative *supernaturalem;* Ergo sicut entitativam supernaturalitatem non potest accipere proprie ab anima, quamvis congrue excitata, sed a gratia eam adjuvante; sic entitativam etiam vitalitatem & libertatem non potest accipere a gratia adjuvante, quæ non est principium vitale, sed a potentia vitali animæ per gratiam elevata, illiusque libera tendentia.

ARTICULUS IV.

Quodnam sit discrimen inter gratiam naturæ integræ & naturæ lapsæ?

271. **D**ico *I.* Differentia utriusque gratiæ præcipue nititur doctrina S. Aug., quam proposuit Libro de *Correptione & gratia.*

Cum enim S. Doctor ante exarationem hujus libri defendisset, liberum arbitrium nec destrui prædicatione gratiæ, nec e contrario gratiam prædicatione liberi arbitrii, quamvis inculcaret, quidquid per gratiam & liberum arbitrium fieret, id non homini, sed Deo simpliciter adscribendum, juxta illud; *Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei;* Monachus quidam Adrumetinus novam difficultatem movit asseruitque, ex prædicatione talis gratiæ, cujus dono & bona opera, & perseverantiam accipimus, sequi, quod nemo corripi debeat, si mandata non observet; sed orandum esse duntaxat, ut, quod faciendum Deus præcipit, id homini, ut faciat, divino munere largiatur.

Hanc difficultatem ut solveret, scripsit Augustinus memoratum librum, cujus scopus est ostendere, & Deum per gratiam nobis donare opera bona & perseverantiam, & tamen recte *corripi* eos, qui nec bene operantur, nec perseverant; atque hinc & fidem de gratiæ dono, & *orationem* & *correptionem* retinenda esse tanquam amica, quæ Monachus ille repugnare invicem arbitrabatur. Porro in hujus argumenti pertractatione multa tum de gratiæ auxilio, tum de dono perseverantiæ comparate jam ad naturam *integram*, jam ad naturam *lapsam* profert, unde discrimen inter utriusque naturæ gratias statuatur. Præcipuas in hanc rem propositiones ex libri hujus C. 11. & 12. excerptas subjicimus.

Propositio I. Gratiæ adjutorium etiam naturæ integræ necessarium erat. Sic enim S. Aug. C. 11. *Quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem parum est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Et post: *Tunc dederat homini Deus bonam voluntatem; in illa quippe eum fecerat, qui fecerat rectum. Dederat & adjutorium, sine quo in ea non posset permanere, si vellet. Conf.* Ex constanti S. Doctoris doctrina

de

de necessitate gratiæ, pro qua sufficiat textus ex L. de nat. & gr. C. 20. *Sicut oculus plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere; sic homo etiam perfectissime justificatus, nisi æterna luce justitiæ divinitus adjuvetur, non potest recte vivere.*

Prop. II. Gratia naturæ integræ erat alia, ac naturæ lapsæ. Sic Aug. C. 11. *Quid ergo? Adam non habuit gratiam? Imo vero habuit magnam, sed disparem... Ille non opus habebat eo adjutorio, quod implorant isti* (Sancti in hac vita) *cum dicunt* &c.

Prop. III. Gratia naturæ lapsæ est potentior & major, quam illa integræ. Sic S. Aug. C. 11. *Proinde etsi non interim lætiore nunc, veruntamen potentiore gratia indigent isti.* Item: *Hæc prima est gratia, quæ data est primo Adam: sed hæc potentior est in secundo Adam... Nec illa quidem parva erat .... Hæc autem tanto major est* &c.

Prop. IV. Gratia naturæ integræ præstabat potentiam faciendi bonum & perseverandi: illa autem naturæ lapsæ etiam ipsum velle & perseverare. Sic Aug. C. 11. *Prima est enim, qua fit, ut habeat homo justitiam, si velit: secunda ergo plus potest, qua etiam fit, ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem contraria concupiscentem voluntate spiritus vincat* &c. Item: *Est quippe in nobis per hanc Dei gratiam in bono recipiendo & perseveranter tenendo, non solum posse, quod volumus; sed etiam velle, quod possumus. Quod non fuit in homine primo; unum enim horum in illo fuit, alterum non fuit. Namque ... acceperat posse, si vellet; sed non habuit velle quod posset; nam si habuisset, perseverasset.*

Prop. V. Gratia in natura integra erat penes & per liberum arbitrium: in lapsa autem per donum gratiæ. Sic Aug. C. 11. *Istam gratiam non habuit homo primus, qua nunquam vellet esse malus: sed sane habuit, in qua si permanere vellet, nunquam malus esset, & sine qua etiam cum libero arbitrio bonus esse non posset, sed eam tamen per liberum arbitrium deserere posset. Nec ipsum ergo Deus esse voluit sine sua gratia, quam reliquit in ejus libero arbitrio.*

Prop. VI Gratiæ pro utraque natura notio & officium intelligenda sunt ex duplici adjutorio, *sine quo non*, & *quo*; de quibus S. Aug. C. 12. ita scribit: *Itemque ipsa adjutoria distinguenda sunt. Aliud est enim adjutorium, sine quo aliquid non fit; & aliud est adjutorium, quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere; nec tamen cum adfuerint alimenta, eis fit, ut vivat, qui mori voluerit. Ergo adjutorium alimentorum est, sine quo non fit, ut vivamus. At vero beatitudo, quam non habet homo, cum data fuerit, continuo fit beatus. . . . Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse ipsum bonum non deserere, datum est adjutorium perseverantiæ, non quo fieret, ut perseveraret; sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset. Nunc vero sanctis in regnum Dei prædestinatis non tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur; non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum nonnisi perseverantes sint.* Atque ex his propositionibus satis apparet, sermonem hic esse de duplici gratia, *Actionis & Perseverantiæ*; imo ad hanc ibidem omnia referri.

272. *Dico II.* Ex HH. erroribus & TT. opinionibus variæ sententiarum classes circa discrimen gratiæ pro utraque natura emergunt, quarum præcipuas hic recensemus.

1ma *Classis* est eorum, qui desumunt discrimen ab *entitate* gratiæ. Juxta hos Adamo ad bene agendum & perseverandum nulla alia opus erat gratia, quam habituali; & hinc in statu naturæ integræ nulla præveniens gratia nequidem illustrationis, seu pro intellectu necessaria fuit.

2da est eorum, qui discrimen repetunt a *viribus* gratiæ. Ad horum numerum pertinent 1. *Lutherus* & *Calvinus*, juxta quos gratia sanitatis erat talis, cui voluntas innocens & sana posset assentiri vel resistere: medicinalis autem erat ejusmodi, quæ infirmam hominis lapsi voluntatem necessitet; ut ex L. de serv. arb. & L. 2. Instit. C. 5. liquet.

2. *Jansenius* cum plerisque sequacibus, qui L. de gr. primi hom. C. 14. alibique adjutorium *sine quo non* dicit esse quamcunque gratiam etiam voluntatis, cui homo

nio ex indifferentia arbitrii potest ass- vel dissentire; unde colligitur adjutorium *quo* esse gratiam, cui voluntas non potest dissentire potentia saltem relativa. Præterea L. 2. de gr. Chr. C. 1. 4. 17. & alibi sæpius docet gratiam libero arbitrio permissam, seu adjutorium *sine quo non*, datam fuisse Adamo innocenti & Angelis: nunc autem homini lapso ita necessarium esse adjutorium *quo*, ut sine illo nullum bonum velle possit & operari.

3*tia* est eorum, qui discrimen accersunt a *necessitate gratiæ efficacis*. Hi enim asserta gratia tum intellectus, tum voluntatis utrique naturæ necessaria, statuunt præter gratiam sufficientem in natura integra non fuisse necessitatem gratiæ efficacis, quam tamen pro statu naturæ lapsæ assignant.

4*ta* est eorum, qui *prædeterminationem physicam* pro utroque statu requirunt ex Dei in creaturas dominio & causæ primæ ratione. Inter hos alii discrimen in sola gratia sufficiente collocant, quam in statu innocentiæ sola illustratione, in statu præsenti illustratione simul & affectione perfectam existimant: alii a prædeterminatione derivant, quam nunc magis virtuosam, ac tunc fuerat, esse censent.

5*ta* est eorum, qui gratiam *extrinsece* duntaxat *efficacem* vel congruam admittunt. Horum plerique in hoc conveniunt: ad primum actum bonum, quo *Angeli* & *Adam* dicuntur se disposuisse ad gratiam sanctificantem, necessariam fuisse gratiam intellectus una & voluntatis, sicut eadem gratia requiritur nunc pro nobis ad actus salutares: verum ubi natura innocens jam evecta erat ad esse supernaturale per gratiam habitualem, ad reliquos actus salutares non indiguisse *Adamum* & *Angelos* gratia præveniente alia, quam gratia intellectus seu illustratione, eaque sive efficaci sive inefficaci; adeoque discrimen in eo versari, quod homo in natura integra potuerit recte operari præcedente sola mentis illustratione: in natura autem *lapsa* non possit, nisi accedente etiam gratia voluntatem præveniente & movente.

ARTICULUS V.

Quid sit Adjutorium quo, & sine quo non, ad mentem S. Augustini?

273. *Nota I.* Adjutorium quo, & sine quo non, ejusque discrimen JANSENIUS vocat *clavim* in scripta S. Augustini, *filum* in labyrintho ejus scriptorum, *fundamentum* & *basin* doctrinæ de gratia, quam S. AUG. non prius, quam in fine vitæ luculentissime declaraverit. Verum *gratis* omnino hæc asserit Jansenius, cum S. Augustinus hanc distinctionem semel tantum, & post devictos jam Pelagianos, paucis verbis, ac velut obiter strictimque tradiderit; nec sine *injuria* tum S. AUGUSTINI, acsi is 20 annis pro vera gratiæ & libertatis intelligentia contra Pelagianos disputans vel stolide ac ignoranter, vel invide aut parum prudenter se gessisset: tum Ss. Pontificum INNOCENTII & ZOSIMI, nec non omnium Catholicorum, quod illi quæstiones de gratia definierint, & hi definitas susceperint ante scriptum de Corr. & Grat. Librum, ignorantes unicam vere doctrinæ *clavem*, *filum* & *basin*: tum Ss. Patrum & TT. ante Calvinum, ejusque plagiarium Jansenium, utp. in quorum scriptis nihil occurrat de *adjutorio quo*, pro gratia necessitante accepto.

274. *Nota II.* Inter TT. etiam orthodoxos non satis convenit, quid nomine utriusque adjutorii intellexerit S. AUGUSTINUS. Alii per adjutorium *sine quo* unice intellectam volunt gratiam habitualem: alii solam gratiam intellectus: alii gratiam versatilem voluntatis: alii demum habitualem gratiam, & simul cœlestem intellectus illustrationem. Circa adjutorium *quo* plerique existimant, illud exponendum esse de actuali gratia efficaci, qua Deus ipsam perseverandi voluntatem in Sanctis infallibiliter operatur: alii de ipsamet formali perseverantia id intelligunt: alii utroque sensu illud accipiunt, tum pro dono, tum pro adjutorio speciali perseverantiæ, ac simul pro gratia vel congrua, vel ex se efficaci ad salutariter operandum infallibiliter. Certum autem, quod Catholicorum nemo aut hoc aut illud adstruat a S. AUG. assertum in sensu *Calvini* aut *Jansenii*.

275. *Nota III.* S. AUG. nomine adjutorii *quo*, & *sine quo non* præcipue expressit perseverantiam *theologice* sum-

sumptam, h. e. permanentiam in gratia sanctificante finalem, vel sine libera cooperatione hominis, e. g. in parvulis & aliis statim post justificationem morientibus, vel cum cooperatione, e. g. in Angelis bonis, & jam in plerisque Sanctis adultis. Hæc perseverantia *adæquate* sumpta, prout includit omnia ex parte causæ, mediorum & effectus, dicitque Dei providentiam & misericordiam erga prædestinatos specialem, qua illos rapit ex hac vita, dum sunt in gratia sanctificante, dici potest *gratia perseverantiæ.* Sumpta *inadæquate* dici potest vel *donum perseverantiæ*, si scilicet *passive & formaliter* spectetur pro statu gratiæ sanctificantis in illo instanti, quod cuilibet ultimum est vitæ: vel *adjutorium perseverantiæ*, si spectetur *active & causaliter* pro auxilio prævenientis gratiæ actualis, quod alicui datur ad perseverandum, h. e. ad conservandam vel recuperandam in ultimo vitæ instanti gratiam sanctificantem.

276. *Dico I.* S. Aug. per adjutorium *quo*, & *sine quo*, non intellexit gratias duntaxat actuales. *Prob.* S. Aug. in L. de Corr. & grat. perpetuo loquitur de dono seu gratia perseverantiæ: hoc autem donum non est gratia duntaxat actualis, ut patet in parvulis & adultis prædestinatis, statim post justificationem, sæpe in somno, in delirio, aut casu quodam inopinato extinctis; ergo. *Conf.* Gratiæ actuales dantur in hac vita, dantur omnibus hominibus, & per liberum arbitrium iis consentitur: sed juxta S. Aug. per adjutorium *quo* fit, ut non per lib. arbitrium perseveretur, scilicet, *quo fit, & per quod nonnisi perseverantes sint ita*, ut perseverantia, si data sit, æque parum amitti possit, ac ipsa beatitudo; datur nunc solis prædestinatis, ait enim: *hæc de his loquor, qui prædestinati sunt;* datur, *cum venerit finis;* ergo. Ita L. de don. persev. c. 6. . . . L. de corr. & grat. c. 8. &c.

Quamvis autem in adultis donum perseverantiæ includat *gratias actuales*, tanquam media ad salutem necessaria, tamen in iis solis non consistit; cum multi copiosissimis gratiis acceptis, vitaque diu sanctissime acta, in fine deficiant, quando alii post vitam diu flagitiose actam in fine resipiscunt. S. Aug. *ibid.*

277. *Dico II.* S. *Aug.* utriusque discrimen non statuit in eo, quod adjutorium *sine quo* tantum fuerit auxi-

 lium

lium sufficiens pro statu naturæ integræ: adjutorium quo fit auxilium efficax solum pro natura lapsa.

Prob. S. Aug. discrimen generale posuit in eo, quod in statu naturæ integræ tantum fuerit adjutorium *sine quo*, in statu naturæ lapsæ adjutorium *quo*; sed per adjutorium *sine quo* nequit intelligi gratia tantum sufficiens, quod etiam datur in statu naturæ lapsæ: nec per adjutorium *quo* gratia efficax, tum quia Ss. Angeli perseverarunt, utique per gratiam efficacem, quæ ibi habetur juxta S. Aug., ubi locus debetur dicto Apostoli: *quis te discernit*? tum quia juxta eundem Aug. Adam, si perseverasset, per eandem gratiam perseverasset, per quam Angeli; Adam vero non perseverasset sine gratia adjuvante, juxta Araus. II. can. 19. adjuvans autem gratia certe efficax est.

Conf. Auxilium efficax & sufficiens sunt ex omnium sententia gratiæ actuales: atqui ex dictis adjutorium *quo*, & *sine quo* juxta S. Aug. vel plane non sunt, vel non sunt solæ gratiæ actuales; ergo.

278. *Dico* III. S. Aug quantum ad *auxilia actionis* per adjutorium *sine quo* pro statu naturæ integræ intellexit adjutorium intellectus cum gratia habituali: per adjutorium *quo* pro statu naturæ lapsæ adjutorium seu illustrationem intellectus, simul & gratiam inspirationis voluntatem afficientem.

Prob. 1mo. S. Aug. ubi gratiam voluntatis exprimit, usurpat voces: *Spiritus charitatis*, *inspiratio dilectionis*, *bona voluntas*, *boni cupiditas*, *suavitas*, *delectatio*, *cordis voluptas*: at ubi loquitur de gratia Adami & Angelorum, tantum adhibet nomina *luminis*, *lucis*, aliaque illustrationem exprimentia, L. de nat. & grat. c. 27. . . L. 2. de pecc. mer. c. 8. . . . L. de gestis Pelag. c. 3. &c.; ergo. *Conf.* Talis juxta S. Aug. naturæ integræ fuit concessa gratia, cui conveniat, ut non per eam, sed per *liberum arbitrium* Angeli operati sint, & perseveraverint; Adam vero potuerit operari & perseverare, ex 5ta prop. Aug.; ergo. Nam quod fit cum sola gratia intellectus, debet potius tribui libertati, quam gratiæ illi, quæ est voluntati extrinseca, nec influens in ejus actionem, nec robur addens.

Prob. 2do. Juxta S. Aug. in homine gratia habituali & illustratione divina instructo necessaria est gratia voluntatis ad vincendos *concupiscentiæ motus* a bono removo-

moventes: sed certum est, nullos fuisse in Adamo concupiscentiæ motus, aliave obstacula; ergo. *Conf.* *Pelagiani* solam admiserunt gratiam illustrationis; & S. AUG. affirmat, verum fore dogma *Pelagianorum*, si natura non esset læsa, sed innocens; L. de nat. & grat. c. 43.; ergo.

279. *Dico IV.* Systema S. AUG. circa Perseverantiam complectitur sub nomine adjutorii *quo*, & *sine quo non*, tam donum, quam adjutorium perseverantiæ.

Prob. S. AUG. ex dictis n. 276. Perseverantiæ ejusmodi tribuit prædicata, quæ plerumque conveniunt *dono* perseverantiæ, & quandoque *adjutorio* perseverantiæ, juxta utriusque notionem ex n. 275.; ergo. Sane plura his adjutoriis c. 12. tribuit prædicata, quæ non conveniunt statui gratiæ sanctificantis cum ultimo vitæ termino conjunctæ, ut cum dicit: *major libertas est necessaria adversus tot & tantas tentationes dono perseverantiæ munita... Adam terrente nullo non stetit: isti autem non dico terrente mundo, sed sæviente, ne starent, steterunt in fide.... Ac per hoc nec de ipsa perseverentia boni voluit Deus Sanctos suos in suis viribus, sed in ipso gloriari, qui eis non solum dat adjutorium, quale primo homini dedit, sine quo non possint perseverare, si velint; sed in eis etiam operatur & velle; ut quoniam non perseverabunt, nisi & possint & velint, perseverandi eis possibilitas, & voluntas divinæ gratiæ largitate donetur.*

Triplex autem discrimen ex mente S. AUG. datur inter *donum perseverantiæ* pro utroque statu: 1. Quod perseverentia in hoc statu pendeat a *morte felici*, in illo ab actione salutari, L. de Corr. & grat. c. 12. 2. Quod in illo relicta fuerit *libero arbitrio*, jam vero pendeat a sola Dei misericordia, cum pendeat a morte felici, quæ in manu unius Dei est. 3. Quod perseverantia Ss. Angelis fuerit *merces meriti*, utp. ex lib. arbitrio profecta, jam vero prædestinatis sit *donum gratiæ*, ob mortem ex unius Dei arbitrio pendentem.

Discrimen, quod inter *adjutoria perseverantiæ* pro utroque statu, seu inter auxilium *quo*, & *sine quo non* perseveratur, statuit S. AUG., potest explicari tum juxta num. 278. de gratia *illustrationis* & *inspirationis*; tum ex eo, quod adjutorium, *quo* perseveratur in statu naturæ lapsæ, detur *scientia media* non tantum prælucente, sed

 etiam

etiam *dirigente*, h. e. ideo detur, quia futurum eſt efficax, & non daretur, ſi præviſum fuiſſet inefficax futurum; adjutorium autem *ſine quo non* perſeveratur in ſtatu integritatis, collatum fuerit ſcientia media duntaxat prælucente, ita, ut non obſtante præviſione de ejusdem inefficacia aliud non daretur.

Objectiones.

280. *Objic. contr. III.* C. Arauſ. S. Fulg. & S. Bern. dicunt, unam eſſe gratiam operatam in homine lapſo, ut ſurgeret, & in Angelo ſtante, ne caderet; ergo ex parte gratiæ ipſius nullum eſt diſcrimen. *Conſ.* Juxta S. Aug. gratia medicinalis eſt *major & potentior*, quam gratia ſanitatis; ergo diſcrimen tantum eſt quoad majus & minus, non vero quoad ſubſtantiam vel operationem.

℞. *D. A.* Dicunt eſſe unam eandemque gratiam in genere, & ſpectando præciſe rationem doni ſupernaturalis indebiti C. in ſpecie, ac ſpectando rationes ſingulares N. Diſcrimen autem ſpecificum intercedere debere patet ex ſ. d. *Ad Conſ. N.* vel *D. conſ.* Diſcrimen tantum eſt quoad majus vel minus intra idem genus C. intra eandem ſpeciem N. Conceditur ſane ab omnibus ſpecifica differentia inter gratiam intellectus & gratiam voluntatis, & tamen S. Aug. L. de gr. Chr. C. 29. de iis ſic ſcribit: *Utrumque Dei donum eſt; ſed unum majus, alterum minus.*

Inſt. I. Angeli, qui perſeverarunt, ampliori adjutorio fuerunt inſtructi, ut ait Aug. L. 12. de Civ. C. 9. *Illi amplius adjuti, ad eam beatitudinis plenitudinem, unde ſe nunquam caſuros certiſſimi fierent, pervenerunt;* ſed per hoc amplius adjutorium intelligi debet gratia voluntatis; ergo.

℞. *D. M.* Amplius adjuti ſunt adjutorio patriæ ac termini, ſeu ipſa beatitudine in præmium perſeverantiæ conceſſa, qua pervenerunt ad plenitudinem beatitudinis ſeu certitudinem de perpetuitate C. adjutorio viæ ſeu auxilio actuali *ſubd.* ampliore adjutorio illuſtrationis vel in ſe, vel in ratione alterius T. ampliore adjutorio motionem voluntatis præſtante ac ſubminiſtrante illi vires N. Dixi: *Tranſeat;* quia reipſa loquitur hic S. Doctor de ipſa *perſeverantia* ſeu *beatitudine*, non autem de adjutorio ad perſeve-

severandum; ut patet tum ex contextu, tum ex scopo, quem sibi proposuerat, quemque L. II. de Genes. C. 17. & L. de Corr. & gr. C. 10. semel ac iterum proposita quæstione indicaverat.

Inst. 2. S. Aug. LL. de Civ. & corr. ac gr. passim tribuit Angelis & Adamo gratiam, quæ *efficeret* velle, & *operaretur bonam voluntatem;* sed his etiam verbis indicet in natura lapsa gratiam voluntatis; ergo.

℞. *D. M.* Tribuit illis hanc gratiam ad primam voluntatem bonam seu actus primos, quibus se disposuerunt ad gratiam sanctificantem C. ad voluntatis bonæ continuationem & actus subsequentes N. De priori gratia S. Aug. loqui patet ex ipsius verbis L. 12. de Civ. C. 9. *Non est dubium, quin ab eo facta sit* bona voluntas, *a quo & ipsi facti sunt. . . Et istam quis fecerat, nisi ille, qui eos cum bona voluntate, id est, cum amore casto, quo illi adhærerent, creavit.*

Inst. 3. Idem L. 14. de Civ. C. 13. hæc habet: *Si voluntas* Adami *in amore superioris immutabilis boni, a quo illustrabatur, ut videret, & accendebatur, ut amaret, stabilis permaneret; non inde ad sibi placendum averteretur, & ex hoc intenebresceret & frigesceret.*

℞. *similiter.* Verba enim hæc, quæ necessario in *Jansenii* etiam systemate emollienda sunt, nihil aliud exigunt, quam *intellectum* Adami fuisse illustratum, & *voluntatem* accensam ad amandum immutabile bonum, qui fuit primus actus & dispositio ad gratiam sanctificantem, quin etiam ad perseverandum in hoc amore, & sic ad actus *subsequentes* hic requiratur utraque gratia: quamvis enim hic Evæ credulitas serpentis sermoni præstita opponatur *illustrationi*, & Adami obsequentia erga uxorem *obedientiæ* erga Deum, tamen hæc oppositio non debet terminari immediate ad illustrationem & accensionem formaliter ac in se spectatam, sed mediate ac effective in amore scilicet primo sumptam: unde & alii textum explicant non de illustratione & accensione, quæ amorem Dei præcedat & ad illum provocet; sed de *amore ipso*, a quo primi parentes illustrabantur & accendebantur ad reliqua recte videnda & amanda.

Inst.

Inst. 4. Si gratia voluntatis non fuisset data *naturæ integræ*, actus ejus boni non possent dici salutares; ergo.

℞. *N. seq.* Et quidem quoad 1*mum*, licet absit gratia voluntatem excitans, adest tamen gratia *adjuvans*, nempe habitus supernaturalis per modum principii influens in actum, cujus nomine etiam hic venit natura & liberum arbitrium, per quod Angelos stetisse, & Adam permanere potuisse sæpius jam dictum est. *Natura* enim, *libertas naturalis*, *& liberum arbitrium* hic non usurpantur ab Augustino in vulgari sensu, & opposito ad omnem gratiam supernaturalem; sed pro *natura integra*, libertate ac libero arbitrio secundum statum primæ creationis donis supernaturalibus ornatum, & tantum opposite ad gratiam auxiliantem piæ affectionis. Hoc enim sensu C. Araus. II. Can. 21. dixit *naturam per Adam esse perditam*; Aug. epist. 107. *Naturam ipsam in semet ipso perdidit primus Adam;* & L. 1. retr. C. 15. *Proprie natura dicitur, in qua sine vitio creati sumus.*

Inst. 5. Juxta S. Aug. gratia naturæ integræ tribuebat Adami voluntati *posse* seu potentiam agendi; sed gratia illustrationis non tribuit voluntati posse, cum in eam non influat; ergo. *Conf.* Homo justus in statu præsenti, quantumvis *nulla concupiscentia* pulsatus, sine piæ affectionis gratia non potest bene operari; ergo nec id potuit in statu priori.

℞. *D. m.* Illustrationis gratia sola non tribuit voluntati posse C. conjuncta cum gratia habituali aliisque donis, quibus instructam diximus naturam integram N. *Ad Conf. N. conf. Disp.* est 1. quia in homine quamvis justificato remanet semper concupiscentia, quæ in actus etiam vehementiores prorumperet, nisi gratiæ prævenientis ope cohiberetur: ea vero non fuit in natura integra. 2. In homine lapso voluntas vel ex peccato originali, vel aliunde habet difficultatem magnam ad bonum supernaturale, quæ superari debet per prævenientem & confortantem gratiam: eam non habebit voluntas naturæ integræ recta a Deo creata.

Inst. 6. Quamvis in statu innocentiæ nulla esset *ignorantia* intellectus, tamen requirebatur illustrationis do-

donum; ergo quamvis ibidem non fuerit *concupiscentiæ* motus, requirebatur donum inspirationis.

℞. 1. *D. supp. Ant.* Nulla erat in Adamo ignorantia habitualis C. actualis *subd.* beneficio gratiæ intellectus, singulis in occasionibus suggerentis, quid agendum foret C. seclusa hac gratia N.

℞. 2. *N. conf. Disp.* est 1. Seclusa gratia intellectus fuisset in Adamo *ignorantia actualis* rerum hic & nunc agendarum: seclusa autem gratia voluntatis actuali in eo non fuisset futura *concupiscentiæ actualis*, utpote quæ non est mera privatio cœlestis motionis, sicut similis ignorantia est mera privatio cognitionis, sed illi contrarie opponitur. 2. Gratia *illustrationis* requiritur essentialiter ad actum salutarem, cum aliter suppleri non possit: non ita requiritur gratia *inspirationis*, cum præsente illustratione liberum arbitrium sanum & se ipsum movere, & per principium habituum supernaturalium operari salutariter potuerit.

Inst. 7. Ad indeliberatam illustrationem intellectus necessario sequitur indeliberatus motus in voluntate; ergo vel neutra, vel utraque gratia etiam in natura integra est admittenda.

℞. *D. A.* Sequitur indeliberatus in voluntate motus nunc & in præsenti statu T. in statu integritatis sequebatur N. Sicut in *naturalibus* aut ad malum nullus voluntatis motus prævertebat rationem in statu integritatis, sic non est fundamentum id asserendi de *supernaturalibus*. Præterea ejusmodi motus indeliberatus vera gratia voluntatis, eam scilicet adjuvans & corroborans, dici non posset.

281. *Objic. I. contr. IV.* Juxta S. Aug. in statu naturæ integræ fuit tantum adjutorium *sine quo non*, non autem adjutorium *quo*. Sed hoc in allato systemate non tenet; ergo. *Prob. min.* In allato systemate Adamus & Angeli habuerunt gratiam efficacem, utrique quidem ad actus primos salutares, postremi, etiam sancti ad perseverandum; sed gratia efficax est adjutorium *quo*, sicut adjutorium *sine quo non* est gratia sufficiens; ergo.

℞. *N. min. Ad prob. D. M.* Adamus & Angeli habuerunt gratiam efficacem materialiter sumptam, seu quæ

talis

talis est C. formaliter sumptam, seu qua talem N. *D. etiam 1m. part. min.* Gratia efficax materialiter, seu quæ talis est adjutorium *quo* N. efficax formaliter & qua talis C. *2dam partem* vero *Nego*; quia in phrasi Augustiniana adjutorium *sine quo non* non tantum est gratia sufficiens, sed etiam gratia efficax materialiter & quæ talis, nempe quæ datur scientia media duntaxat prælucente, non autem dirigente, h. e. quæ quidem prævidetur efficax futura, non tamen ideo datur, quia prævisa est efficax, quæque non daretur, nisi efficax futura prævideretur.

Inst. 1. Adjutorium *quo* est auxilium, quo fit, ut aliquis usque in finem perseveret: sed Angeli sancti habuerunt auxilium, quo factum est, ut perseverarent; quia gratiæ efficacis ope perseverarunt: ergo.

℞. *D.* M. Adjutorium *quo* est auxilium, quo quomodocunque fit, vel quo præcise adjuvante, aut *cum quo* fit, ut aliquis perseveret N. est auxilium, quo efficiente, aut *per quod fit*, ut &c. C. Nempe adjutorium *quo* duo dicit, unum ex parte *Dei*, scilicet quod ab eo detur cum tali determinatione, ut si adjutorium idem fuisset prævisum futurum inefficax, loco illius daretur aliud prævisum efficax: alterum ex parte *auxilii*, nimirum quod adæquate sumptum includat motionem voluntatis; ex hoc enim utroque capite prærogativam habet auxilii efficientis & talis, *per quod* fit, ut perseveretur: cum ex ejus defectu, quamvis reipsa sit efficax, tantum adjuvans dicatur & tale, *cum quo* fit, ut perseveretur; quia perseverantia in concursu talis auxilii ex formula loquendi Augustiniana habetur *per liberum arbitrium*.

Inst. 2. Adjutorium *quo* est tale auxilium, vi cujus discretio pertinet ad Deum, juxta illud Pauli: *Quis te discernit?* Atqui gratia efficax sanctorum Angelorum erat tale auxilium, vi cujus discretio Angelorum pertinebat ad Deum; quia etiam locus iste Apostoli obtinebat apud Angelos: ergo.

℞. *D. M.* Adjutorium *quo* est auxilium, vi cujus quoad effectum præcise spectati discretio pertinet ad Deum N. vi cujus quoad dantis affectum & quoad auxilii entitatem spectati pertinet discretio ad Deum *C. M.* & distincta *min. N. cons.* Deus discrevit *Angelos bonos* a malis per hoc, quod

quod illis dederit auxilium, cum quo erant perseveraturi; his vero dederit auxilium, cum quo non erant perseveraturi: non etiam per hoc, quod *speciali affectu* illorum potius, quam horum perseverantiam voluerit, aut præter illustrationem concesserit *affectionem* quoque *voluntatis*; cum juxta AUG. utrisque dederit auxilium perseverantiæ *sine quo non* ita, ut perseverandi & non perseverandi voluntatem libero eorum committeret arbitrio.

Econtrario *sanctis nunc prædestinatis* utrumque præstat, eosque discernit a reprobis non per hoc duntaxat, quod illis det auxilium, cum quo perseverantes erunt; sed per id quoque, quod det ideo, quia cum hoc nonnisi perseveraturi sunt, daturus aliud, si cum isto defecturi viderentur: *reprobis* vero det auxilium, cum quo minime perseveraturi sunt, quamvis cum illo proxima vel remota perseverandi potentia ipsis tribuatur.

Inst. 3. Nullum est fundamentum hujus asserti de scientia media prælucente ac dirigente; ergo. *R. N. A.* Nam 1. hac explicatione eripitur S. AUGUSTINUS *Luthero*, *Calvino* & *Jansenio*, tum quia negatur necessitas gratiæ necessitantis, tum quia asseritur libertas indifferentiæ. 2. Quia hac ratione datur discrimen gratiæ utriusque status, tum ex ipsa *entitate* gratiæ, cum gratia illustrationis differat ab inspiratione; tum ex gratiæ respectu *ad Deum*, qui hic, non ibi, dirigitur a scientia med.; tum ex gratiæ respectu ad naturas, sanam aliam, aliam infirmam. 3. Quia hac ratione ostenditur, quod S. AUG. doctrina optime cohæreat, & omnia gratiæ discrimina pro utroque statu rite explicentur.

Inst. 4. TRID. sess. 6. Can. 22. *Siquis dixerit*, inquit, *justificatum vel sine speciali auxilio Dei in accepta justitia perseverare posse, vel cum eo non posse, anathema sit.* Similia colliguntur ex Arausf. II. Can. 10. ex S. Aug. in Enchir. C. 107. L. 2. de Civ. C. 9. & L. 14. C. 27. Ergo & perseverantia sanctorum Angelorum fuit specialis gratia; ac consequenter adjutorium quo. *Conf.* Angeli sancti, qui perseverarunt, amplius adjuti sunt, quam reprobi, qui ceciderunt, juxta S. AUG. L. 12. de Civ. C. 9. ergo acceperunt adjutorium *quo.*

℞. *D. A.* Sine speciali auxilio non potest perseverari in natura lapsa C. non potuit in natura integra N.

Cer-

Certe S. Auguſtinus ab Angelis ſanctis perſeveratum dicit *per liberum arbitrium*, non autem per gratiæ donum. *Diſparitas* eſt, quia in natura integra non erat opus *favore ſpeciali*, ſive ratione mortis tempore ſtatus gratiæ, ſive ratione infirmitatis naturæ aut difficultatis; quæ tum perſeverantiæ, tum exercitio boni in ſtatu naturæ lapſæ neceſſitatem imponunt ſpecialis favoris.

Ad Conf. ℟. 1. ut reſponſum eſt num. 280. ℟. 2. *D. M.* Angeli ſancti ſunt amplius adjuti in actu ſecundo C. in actu primo N. Angelos ſanctos amplius in *actu ſecundo* adjutos fuiſſe inde conſtat, quod nemo in actu ſecundo adjuvetur, niſi ipſe agat: neque quiſpiam ſalutariter operetur, niſi Deus cooperetur. Cum ergo *Angeli ſancti* ſponte operati ſint illum actum, ex quo pendebat ipſorum a ſtatu viæ ad ſtatum termini h. e. æternam beatitudinem tranſitus; habuerunt auxilium gratiæ *in actu ſecundo* phyſice adjuvantis & cooperantis, quod Angeli mali, quia eundem actum ponere neglexerunt, ſua culpa non habuere; quamvis ex Dei liberalitate perinde ac Angeli ſancti illud habuerint in actu primo, & ſi voluiſſent, etiam in actu ſecundo habuiſſent.

282. *Objic. II.* Neque in ſyſtemate *gratiæ congruæ* poſſunt explicari omnia dogmata & diſcrimina, quæ S. Aug. edidit de gratia perſeverantiæ in utroque ſtatu; ergo noſtra explicatio non eſt præferenda aliis. *Prob.* Juxta S. Aug., ſi Adam perſeveraſſet, ut potuit, perſeveraſſet ſub eodem auxilio, ſub quo non perſeveravit. Sed defacto illud auxilium non erat *congruum* ſeu datum ſub ſcientia media perſeverantiæ cum tali auxilio; ergo etiam, ſi perſeveraſſet, non fuiſſet auxilium congruum vel datum ſub ſcientia media perſeverantiæ futuræ; conſequenter gratia efficax in Adamo non fuiſſet data ſcientia media prælucente.

℟. *N. A. Ad prob. D. M.* Perſeveraſſet ſub eodem auxilio entitative ſumpto, & ſecundum quod dicit ipſam virtutem auxiliandi C. ſub eodem auxilio etiam reſpective ſumpto, & ſecundum quod extrinſece dicit præſcientiam Dei mediam N. Sicut Catholicæ ſcholæ omnes fateri tenentur, peccatorem, qui violat præceptum, potuiſſe ſub eodem auxilio illud ſervare, quamvis defacto non fuerit congruum,

gruum, sed tamen potuisset esse congruum, si voluisset eidem cooperari: sic idem enuntiamus de auxilio Adæ dato.

Inst. 1. Juxta S. AUG. Adamus ad perseverandum non opus habuit eo auxilio, quo nunc indigent sancti ad vitam æternam prædestinati. Sed hoc in systemate *gratiæ congruæ* est falsum; nam prædestinati nunc indigent tantum gratia congruá, eaque habita consequenter impossibile est, ut non perseverent: atqui etiam Adamus opus tantum habuerat *gratia congrua*, ut perseveraret, eaque habita infallibiliter perseverasset; ergo falsum est, quod non habuerit opus eo auxilio, quo nunc indigent prædestinati.

℞. *N. vel D. M.* Prædestinati nunc indigent tantum gratia congrua ejusdem speciei cum congrua in statu naturæ integræ N. Diversæ speciei C. *Diversitas utriusque gratiæ* stat in eo: 1. quod in natura integra sit tantum gratia excitans intellectum: in lapsa autem etiam excitans voluntatem; unde est differentia entitatis. 2. Quod in natura integra supponat naturæ sanitatem ac integritatem: in lapsa autem difficultatem emolliat, infirmitatem roboret & vires addat; unde est differentia virium vel saltem tendentiæ intrinsecæ ad effectus singulares præstandos. 3. Quod in natura integra gratia congrua detur, etiam danda, si non esset congrua futura: in lapsa autem sic conferatur, ut loco illius alia daretur, si efficax non futura prævideretur; unde est differentia specialis favoris pro statu præsenti. Atque ex hoc *triplici discrimine* manifestum est, in qua ratione gratiæ præsentis status *potentior* sit gratia, quæ congrua fuit in natura integra.

Inst. 2. Duo singularia discrimina alia a S. AUG. gratiæ assignata per gratiam congruam minus commode explicantur. 1*mum*, quod Angeli sancti perseveraverint per *liberum arbitrium*, prædestinati nunc perseverent *per gratiam*, quia habent gratiam congruam; ergo si etiam Angeli sancti *gratiam congruam* habuissent, per gratiam, & non per liberum arbitrium perseverassent.

2*dum*, Quod sanctis naturæ lapsæ detur tale adjutorium gratiæ, quo *indeclinabiliter* & *insuperabiliter* eorum voluntates aguntur, ut illo adjutorio accepto perseverantes esse invictissime velint. Hoc autem etiam de Angelis bonis dicendum erat in nostro systemate, ubi *indeclinabilitas, insuperabilitas* & invictissima ratio in eo potissimum

ſimum fundatur, quod gratia a Deo detur ſub infallibili ſcientia media de ſecuturo effectu; ergo.

℞. *ad* 1*m*. *D*. *min*. Ideo ſancti nunc per gratiam perſeverant, quia habent gratiam congruam, quam reipſa habere non permittitur eorum libero arbitrio C. quia ſimpliciter habent gratiam congruam N. Quamvis *ſancti naturæ lapſæ* libere conſentiant gratiæ congruæ, tamen ſi præviderentur illi gratiæ non conſenſuri, Deus illis aliam conferret, cum qua bene operaturi præviderentur, & hac ratione gratia congrua ipſorum arbitrio non relicta dicitur: quia vero ex oppoſito Deus non dediſſet *Angelis ſanctis* gratiam aliam, ſi, quam prævidit congruam, prævidiſſet cum conſenſu non conjungendam; hinc ſub hac ratione eorum arbitrio gratia relicta dicitur.

Ad 2dum ℞. 1. Locum illum Aug. intelligendum eſſe de perſeverantiæ gratia *adæquate* ſumpta, ut ſatis ex contextu patet. ℞. 2. *N*. *conſ*. S. Aug. enim nullibi negat, quod etiam indeclinabiliter perſeveraverint ſancti Angeli, ſed tantum, quod perſeveraſſet Adam, *ſi vellet;* nunc autem ſanctis detur, ut invictiſſime velint, nempe per gratiam inſpirationis, quæ non erat in natura integra. ℞. 3. *D*. *& ſuppleo rationem min*. Quod quomodocunque detur gratia ſub infallibili ſcientia media N. quod ſic detur, ut loco illius daretur alia, ſi hæc præviſa fuiſſet effectum non habitura C.

283. *Obſerva*. *Prædeterminatio phyſica* nec videtur poſſe intelligi per ſolum adjutorium *quo*, ita ut tantum detur in ſtatu naturæ lapſæ; quia tum eſſentialis cujuslibet cauſæ 2dæ a cauſa 1ma dependentia, tum infallibilitas div. cognitionis circa actus noſtros liberos, ex quo duplici fundamento prædeterminatio dicitur neceſſaria in ſtatu naturæ lapſæ, etiam locum habent in ſtatu naturæ integræ. Nec per adjutorium *quo*, ſimul & *ſine quo non*, ita, ut prædeterminatio tam fuerit data Angelis perſeverantibus, quam nunc datur prædeſtinatis; patet ex propp. S Aug. num. 271.; videlicet Adamus integer alio adjutorio opus habuit, ac nunc Sancti: Sancti in hac vita indigent majore & potentiore auxilio, quam indiguerit Adamus: Si Adam perſeveraſſet, perſeveraſſet cum eodem auxilio, cum quo cecidit: Angeli Ss. perſeverarunt per lib. arbitrium, Sancti hujus vitæ per donum gratiæ. At ſingula hæc diſcrimina a S. Aug. totidem verbis aſſerta non

ſub-

subsistunt, si utrique statui ad perseverandum necessaria sit *prædeterminatio*.

CAPUT II.

De Necessitate Gratiæ Actualis.

ARTICULUS I.

An homo solis naturæ viribus possit mereri aut impetrare gratiam, vel ad eandem se disponere?

284. *Dico I.* Homo solis naturæ viribus nequit de condigno aut congruo *mereri* gratiam. Est *de fide*. *Prob.* I. Ex sententia universæ Ecclesiæ gratia actualis prima est omnino indebita & gratuita, ad Rom. 11. v. 6. *Si autem gratia jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.* Ergo excludit sine discrimine omne meritum sive congruum, sive condignum. II. Ex eadem sententia nullum gratiæ justitiæve, pietatis aut salutis initium tribui potest facultati naturæ, sed Deo, Deique gratiæ supernaturali, ad Rom. 3. v. 20. *Ex operibus legis non justificabitur omnis caro.* Et v. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Item 1. ad Cor. 4. v. 7. *Quis est, qui te discernit?* Ad Philipp. 2. v. 13. *Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

III. Similiter dogma Ecclesiæ est, liberum arbitrium non posse sine gratia aliquid salutare seu conducens ad salutem agere; juxta illud Christi Joann. 15. v. 5. *Sine me nihil potestis facere.* Et Joann. 6. v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit illum.* Item 1. ad Cor. 4. v. 7. s. cit. *Quid habes, quod non accepisti?* Et ad Rom. 11. v. 35. *Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?* IV. Nullum opus *meretur præmium*, quod est supra omnem connexionem transcendentem naturæ operantis; quia etiam meritum congruum sine connexione ad præmium concipi nequit. Sed quælibet gratia actualis, tanquam *donum supernaturale*, est supra omnem connexionem transcendentem naturæ rationalis suis viribus operantis: ergo quælibet gratia est supra meritum qualecunque naturæ rationalis suis viribus operantis.

385. *Dico II.* Homo nequit *impetrare* gratiam, aut ad eam se *disponere* per orationem naturalem. *Prob.* Ad Rom. 8. v. 26. dicitur: *Quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed Spiritus postulat pro nobis* (vel ut S. Aug. cum aliis legit) *interpellat gemitibus inenarrabilibus.* In quem locum idem in ep. 105. *Dictum est*, scribit, *interpellat; quia interpellare nos facit, nobisque interpellandi & gemendi inspirat affectum.* Et Joann. 15. v. 7. *Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque petieritis, fiet vobis.* Ergo omnis oratio conducens ad salutem jam ipsa prius fit per gratiam saltem actualem, estque supernaturalis. Unde Conc. Arausf. Can. 3. *Si quis*, inquit, *ad invocationem humanam gratiam Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere, ut invocetur a nobis, contradicit Esaiæ Prophetæ, vel Apostolo &c.* His accedunt Patres Ambrosius, Chrysost. Aug., Prosper &c. quos vide apud Ripalda L. 1. Disp. 19.

Confir. Quia *oratio*, prout etiam est impetratio discreta a merito, daret initium salutis nostræ libero arbitrio: esset opus conducens ad salutem sine gratia: haberet connexionem ad aliquid supernaturale transcendentalem; quæ omnia falsa sunt.

286. *Dico III.* Nequit homo solis naturæ viribus se *positive disponere* ad gratiam. *Prob. I.* Ejusmodi dispositio *positiva* dicitur, quæ per modum causæ moralis vel conditionis habet intrinsecam connexionem cum dono: sed non est connexa cum gratia ratione *ipsius gratiæ*, quasi hæc exigeret dispositionem: quia misericordia Dei dat etiam gratiam maxime indispositis, juxta illud Isa. 65. v. 1. *Invenerunt, qui non quæsiverunt me. . . . Expandi manus meas tota die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas;* quod S. Aug. L. 1. contra duas Epist. Pelag. C. 19. & L. de gr. ac lib. arb. C. 6. probat, expendens hanc Dei gratiam in vocatione *Pauli*, eandemque *in se* cognoscit L. 4. 5. & 7. Confess. per plura capita. Neque est connexa ratione *sui*, quasi ipsa posita exigeret collationem gratiæ; quia nihil naturale exigit supernaturale.

II. Dispositio nequit dici *causa moralis* gratiæ; cum sic evaderet causa meritoria sup. rejecta: neque etiam conditio. Nam opera naturalia vel essent conditio impertinens?

nens? & sic nihil connecterentur cum gratia: vel essent conditio conducens ad gratiam? ergo eam Deus exspectaret, aut non exspectaret ad gratiam conferendam. Si *primum*; sententia hæc repetit ex parte errorem ab Arausicano damnatum Can. 4. Si 2*dum*; ergo nec stricta conditio est, nec quomodo conducat ad salutem, ostenditur.

Conf. PATRES æque ac CONCILIA non videbantur sibi satis cavisse a Semipelagianis, nisi asserendo, naturam ante omne auxilium gratiæ nihil posse præter peccatum & mendacium, ut liquet ex AUG. L. 2. de pecc. mer. C. 18. L. 4. contr. Julian. C. 3. alibique; ex PROSP. ad Capit. Gallorum C. 6., ex ARAUS. Can. 22. Ergo facultati naturæ nulla dispositio positiva ad gratiam ex eorum sensu concedenda est.

287. *Dico IV.* Potest homo solis naturæ viribus se disponere ad gratiam *negative*; idque vel *removendo prohibens*, scilicet peccatum, seu potius evitando majorem indignitatem ex peccato orituram; cum peccatum stricte non prohibeat, aut absterreat Deum a danda gratia, qui etiam peccatoribus dat gratiam sæpe abundantiorem juxta illud ad Rom. 5. *Ubi autem abundavit delictum, superabundavit gratia:* vel ponendo aliquod facilitans exercitium salutarium operum, nempe actus & opera virtutum naturalium, a quibus vel excluduntur habitus vitiosi, vel nascuntur habitus virtutum acquisiti.

Ratio est, quia *inprimis* hujusmodi remotio prohibentis, aut positio facilitantis potest dici dispositio qualiscunque & aptitudo seu capacitas, vel minor ineptitudo seu incapacitas aut indignitas: *Deinde* quia hæc remotio ac positio supponitur hic ex infra dicendis viribus hominis naturalibus possibilis: *Denique* quia nihil hic asseritur, quod in prioribus rejecimus; nec aliunde etiam aliquid obstat; unde & secundum sensum a nobis positum assertio non habet adversarios.

Objectiones.

288. *Objic. I. contr.* 1*mum.* SCRIPTURA sæpe innuit opera naturalia præcedere gratiam vel tanquam meritum, vel tanquam dispositionem; ergo. *Ant.* patet 1. ex Zachar. 1. *Convertimini ad me, & convertar ad vos.*

 2. ex

2. ex Prov. 16. *Hominis est animam præparare, & Domini gubernare linguam.* 3. ex ep. ad Rom. 7. *Velle quidem mihi adjacet, perficere autem non invenio.* 4. ex 2. Paral. 15. *Dominus vobiscum, quia fuistis eum eo: si quæsieritis eum, invenietis &c.* Quo pertinet etiam dictum Christi Luc. 11. *Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis &c.*

℞. *N. A.* Quia Scriptura his textibus duntaxat docet præter gratiam excitantem requiri adjuvantem, vel præter gratias actuum internorum dari uberiorem ad actus externos & arduos perficiendos. *Ad prob. 1m.* ℞. cum S. Aug. L. de gr. & lib. arb. C. 5. Etiam dicitur Psal. 79. *Deus virtutum converte nos.* Et Ps. 84. *Converte nos Deus salutaris noster &c.* Ergo quod convertimur ad Deum, est donum Dei. Item venire ad Christum quid est, nisi ad eum credendo converti, & tamen Christus Joann. 6. *Nemo*, inquit, *potest venire ad me, nisi fuerit ei datum a Patre meo.*

Ad 2d. ℞. cum eodem L. 2. contr. duas ep. Pel. C. 9. Quomodo ergo Christus dicit: *Sine me nihil potestis facere?* Et Apostolus: *Non sumus sufficientes aliquid cogitare ex nobis;* si homo suis viribus potest præparare animam? non enim sine cogitatione potest esse animæ præparatio. Et C. 8. *Ecce Dominus admonet*, inquit, *ut præparem voluntatem; & tamen, ut hoc faciat homo, adjuvat Deus.*

Ad 3t. ℞. cum eodem ex Apostolo: *Deus est, qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate.* Unde L. de prædest. Ss. C. 2. *Sicut*, inquit, *nemo sufficit ad incipiendum vel perficiendum quodcunque opus bonum; unde in omni opere bono & incipiendo & perficiendo sufficientia nostra ex Deo est; ita nemo sibi sufficit ad incipiendam fidem, sed sufficientia nostra ex Deo est.*

Ad 4t. ℞. ex eodem ad prius ex L. de gr. & lib. arb. l. c. *Quomodo quæsivit Paulus, aut quæ merita bona habuit, ut gratiam inveniret? Ipse dicit: Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam.* Et statim addit: *Gratia autem Dei sum id, quod sum.* Ad posterius vero ex L. de don. persev. C. 23. *Donum Dei est, quod veraciter clamamus ad Deum, & ita petimus, quærimus, pulsamus &c.*

Inst.

Inst. 1. Christus in parabola Matth. 25. docet gratias distribui secundum propriam virtutem, h. e., opera naturalia virtutum moralium: *Uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii vero unum, unicuique secundum propriam virtutem*; ergo.

℞. Hanc *parabolam* plures explicationes admittere, quin ad meritum naturale gratiarum descendatur. Interpretum enim plerique volunt illud *secundum propriam virtutem* additum esse ad explendam narrationem parabolæ ex hominum consuetudine desumptam, non vero ad aliquid Deo gratiarum distributori applicandum. Alii in sensu *Talentorum* explanando varia commentantur, atque per ea vel intelligunt dona naturalia secundum meritum vel capacitatem naturæ distributa: vel gratias gratis datas, quæ ad sui ministerium perfectum nonnunquam naturæ virtutem & aptitudinem præsupponunt: vel gratiam justificantem, quæ juxta meritum supernaturale dispensatur: vel gratiam actualem, de cujus distributione varii etiam varia systemata formant.

Inst. 2. Zachæus meruit recipere Christum, antequam crederet: Latro in cruce invenit gratiam: Cornelius Centurio vocatus est ad fidem propter præcedens meritum, quod ex fide non erat, neque supernaturale. Ergo.

℞. *N. A.* Credidit enim *Latro*, ut docet S. Aug. L. de Anima: Neque, ut loquitur idem Doctor L. de prædest. Ss. C. 7. *Cornelius* sine aliqua fide donabat & orabat; quomodo enim invocabat, in quem non crediderat &c. Idem de iisdem & *Zachæo* testatur Araus. post Can. 25. his verbis: *Unde manifestissime credendum est, quod & illius latronis, quem Dominus ad paradisi patriam revocavit; & Cornelii Centurionis, ad quem Angelus Domini missus est; & Zachæi, qui ipsum Dominum suscipere meruit, illa tam admirabilis fides non fuit de natura, sed divinæ gratiæ largitate donata.* Porro neque illis occasio credendi deerat, ut de Zachæo & latrone, qui Christi miraculis præsentes aderant, liquet: de Cornelio autem etiam statui potest, utpote qui inter Judæos diu agebat. Cum vero de hoc S. Aug. enuntiet illud: *non sine aliqua fide;* forte is nondum habuit fidem satis explicitam in Christum, licet de eodem audiverit: habebat ta-

men implicitam in Christum, & explicitam Dei remuneratoris; unde orabat dirigi ulterius, & duci in viam salutis.

289. *Obj. II.* Sancti PATRES plures nobis adversantur, 1*mo* asserendo, voluntatem incipere, & a se prius, quod suum est, offerre, ut Deus suam illi gratiam largiatur; 2*do* negando, Deum prævenire sua gratia voluntates nostras.

R. SS. PATRES, ut jam olim observavit AUG. L. de Prædest. Ss. C. 14., ante *hæresis Pelagianæ* ortum scribentes non tam in defendenda gratia, quam propugnando contra *Marcionitas*, *Manichæos* & alios HH. libero arbitrio laboraverunt; unde factum, quod subinde non accurate omnino de gratia præveniente loquerentur, neque semper a *Semipelagianorum* errore abessent, quemadmodum ipsi AUG sub prima tempora acciderat; quin tamen ex eo aut eorum sanctitati, aut fidei macula adhæreret. Quoniam tamen Cœlestinus in ep. ad Gallos, & Conc. Arausicanum doctrinam orthodoxam laudant tanquam acceptam ab Ecclesiæ Patribus; & Augustinus etiam l. cit. contendit, mentem Patrum nunquam fuisse a veritate Catholica alienam.

Inst. 1. S. CHRYSOSTOMUS in 1*mum* sensum hom. 27. in Genes. *Tanta est erga nos*, ait, *Dei misericordia; nam ubi viderit voluntatis nostræ firmum propositum, non tardat, neque differt, sed accelerat.* Hom. 42. autem hæc habet: *Abraham non per fidem a Parentibus acceptam, sed per scientiam a natura inditam, & a seipso in magnum pervenit virtutis fastigium. At forte dicent aliqui, quod vir ille multam a Deo gratiam consecutus sit. Fateor ita esse & ego: verum nisi primum & ipse, quod suum erat, fecisset, non tantam a Domino obtinuisset. Eapropter non solum hæc vide, sed in unoquoque diligenter attende, quomodo primum in omnibus virtutis suæ judicium exhibuerit, atque sic divinum meruerit præsidium.*

Pro 2*do* sensu sic loquitur hom. 17. in Joann. ad illa verba: Conversus Jesus & videns eos sequentes &c. *Hinc admoneri possumus, Deum suis in nos beneficiis nostras non prævenire voluntates, sed a nobis incipiendum esse.* Et hom. 12. in ep. ad Hebr. initio mor. doctrinæ: *Oportet nos eligere primum, quæ bona sunt, & tunc ipse Deus,*

quæ

quæ sua sunt, introducit. Non antecedit nostras voluntates, ne lædatur liberum arbitrium: cum autem elegerimus, multam tunc nobis affert auxiliationem.

℞. S. CHRYS. vindicatus est a pluribus, *Imo* afferendo plurimas ex ejus scriptis sententias, quibus manifeste docet & gratiæ ad omne opus meritorium necessitatem, & perfectam gratuitatem, ut videre est apud Ripald. L. I. disp. 17. sect. II. *2do* elucidando objecta ex eo testimonia. Cum his sigillatim

℞. *ad 1m. text.* illud voluntatis firmum propositum non esse voluntatis sibi ipsi tantum relictæ, sed gratia Dei præventæ; quia paulo ante præmiserat: *Prius enim Dominus benefacit & nostram naturam ad se allicit . . . tantum magno fervore accedamus, & supernæ gratiæ innitamur.*

Ad 2dum ℞. per illa verba: *a se ipso, scientiam a natura inditam, quod suum erat &c.* non intelligi solas vires naturales, sed excludi duntaxat *legem scriptam*, prædicationem *Evangelii*, & illam ubertatem *gratiæ*, quæ datur post passionem Christi; nam & hoc testimonii innuit initium, & nunc dici solet, quod Patriarcharum tempore ante *Moysen* viguerit lex naturæ: non eo tamen sensu, ac si gratia & fides ad salutem necessaria non fuisset.

Ad 3tium ℞. In eadem homilia dum exponit illud: ut diligatis invicem, sicut ego dilexi vos, sic ait: *Non enim vestris meritis præcedentibus debitum persolvi, sed ego incepi;* unde in loco objecto non excluduntur gratiæ quasi ordinariæ & communes omnibus, aut prævenientes, sed extraordinariæ & uberiores, aut augmentum gratiæ, vel gratia sanctificans.

Ad 4tum ℞. Ibidem S. Doctor sic loquitur: *Etiamsi curras, etiamsi studium ponas, ne tuum esse existimes, quod recte gestum est.* Et hom. 28. in eandem epistolam ad ea verba: Aspicientes in Authorem fidei, hæc refert: *Ipse nobis fidem infundit . . . Ipse nobis initium imposuit, ipse etiam finem imponet.* Quare id suadere duntaxat intendit, quod Deus exigat liberam nostram cooperationem cum gratiis *primis* aut prioribus, ut det alias & majores, ac donum perseverantiæ.

Inst. 2. *Semipelagiani,* contra quos Patres & Concilia supr. laudata præcipue egerunt, operibus naturalibus tribuebant meritum *condignum;* ergo a PP. & CC. non fuit reprobatum meritum *congruum;* id quod inde etiam probatur, quia VV. Scholasticorum multi meritum congruum naturæ non denegarunt, id minime ausuri, si ita sensissent olim *Semipelagiani*, & aliter fuisset definitum.

℞. Quamvis *Semipelagiani* non raro posuerint opera naturalia esse condigna mercede gratiæ supernaturalis, tamen eadem etiam sæpe dixerunt non condigna, & hinc admiserunt aut meritum congruum, aut a condignitate vel congruitate præscindens, ut liquet ex CASSIANO Collat. 13. C. 12. de Instit. C. 14. *Dicimus petitionem & pulsationem & inquisitionem non esse condignam, nisi misericordia Dei id, quod petimus, dederit.* Similia referuntur a FAUSTO L. 1. de gr. & lib. arb. C. 17. Colligitur vero hoc ulterius ex ratione, cur naturalibus operibus tribuerent *meritum*, quæ erat, ut posset dari causa, cur unus eligatur, alter relinquatur; ad quod sufficiebat quodcunque meritum: Item ex doctrina Patrum & Conciliorum *Semipelagianos* oppugnantium, qui omnem rationem meriti tam congrui, quam condigni naturæ negarunt.

Ad id, quod de TT. *Catholicis* additur, ℞. varios modos apud benigniores vetustatis censores & auctores legere est, quibus illi dato quodam discrimine a *Semipelagianismo* liberentur.

Inst. 3. Nisi detur meritum naturale gratiæ, duplex sequitur absurdum. 1*mum*, Deum esse acceptorem personarum; quia non attendit naturæ meritum, ut uni det potius, quam alteri: 2*dum*, tolli liberum arbitrium & potestatem adipiscendi salutem; quia non est in libera facultate medium necessarium ad salutem.

℞. *N. seq.* cum S. AUG. qui ad 1*mum* L. 2. contra duas ep. Pel. C. 7. *Non est*, inquit, *acceptio personarum, ubi non est iniquitas: non est iniquitas, ubi quis donat, cui vult, sed neminem fraudat; scilicet quia non negat, quod debet, sed cui vult, donat, quod non debet.* Sicut & Matth. 20. Paterfamilias dixit operario murmuranti: *Amice! non facio tibi injuriam &c.*

Nempe

Nempe gratia Dei est donum indebitum homini & meritis humanis; atque hinc eam Deus ex justitia dare non tenetur: nec *acceptio personarum* locum habet, si uni det, non alteri, aut uni plus det, quam alteri. Deus tamen dare vult omnibus: quomodo autem distribuat, est altitudo divitiarum sapientiæ & scientiæ Dei.

Ad 2dum respondet S. Aug. L. de sp. & lit. C. 30. *Liberum ergo arbitrium evacuamus per gratiam? Absit: sed magis liberum arbitrium statuimus; neque enim lex impletur, nisi libero arbitrio: sed per legem cognitio peccati: per fidem impetratio gratiæ contra peccatum: per gratiam sanatio animæ a vitio peccati: per sanitatem animæ libertas arbitrii: per liberum arbitrium justitiæ dilectio: per justitiæ dilectionem legis operatio.* C. 31. docet, quod per gratiam accipiamus potestatem credendi &c. ac subdit: *Sed cum potestas datur, non utique necessitas imponitur.* Igitur juxta S. Aug. sine gratia non possumus, cum gratia possumus, & libere volumus.

Porro *duplex* hic distinguenda est *necessitas:* una necessitas causæ necessario inferentis *effectum;* & hanc olim Pelagius, postea Hæretici & Novatores nostræ ætatis volebant a S. Aug. assertam, eoquod posita gratia præveniente necessario sequatur opus, quod gratia suadet. Sed quamvis ille fassus sit L. de gr. Chr. C. 47. difficultatem in hujus quæstionis expositione, negavit tamen illud assumptum. Altera est necessitas causæ ad effectum *ut finem*, quia sine illa causa effectus non habetur; & hanc præcipue opposuit *Pelagius* cum suis reliquiis libero arbitrio: sed & eandem libertati nihil obstare docuit S. Aug. pluribus, quæ breviter complexum est Conc. Senonense Can. 15., dum inquit: *Neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præjudicat arbitrio; cum ipsa semper sit in promptu, neque momentum quidem prætereat, in quo Deus non stet ad ostium & pulset, cui siquis aperuerit januam, intrabit ad illum.*

QUÆRES. *Quomodo axioma illud:* Facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam; *sit intelligendum?*

290. ℞. *Probabilius* videtur, axioma hoc intelligendum esse tantum de faciente per *vires gratiæ*, quod est in se. Hæc assertio quoad *dictum* est certissima, & a Theologorum Catholicorum nemine improbatur; quia, cum Deus sincere & serio velit homines salvos fieri, facientibus, quod in se est, sive cooperantibus gratiæ supernaturali debet *ulteriorem gratiam sufficientem* conferre; cum alias non posset serio velle, si non daret medium necessarium, quod ab alio, quam Deo, haberi nequit.

Quin ab omnibus etiam admittitur, quod Deus cooperantibus gratiæ actuali, ac ultimo se disponentibus ad gratiam *habitualem* & justificantem, eam non deneget, sed infallibiliter conferat; tum quia Deus bene operantibus promisit vitam æternam; ergo etiam gratiam sanctificantem, quæ est vitæ æternæ radix: tum quia Deus ex *alio axiomate* in ordine gratiæ accomodat se naturæ; ergo cum in naturalibus post ultimam dispositionem statim introducatur forma, & cooperatio cum gratia actuali sit ultima ad gratiam habitualem dispositio, hæc etiam illa posita statim succedit. Quoad *modum* vero assertio hæc

Prob. I. Ex *commodis* hujus sententiæ. Nam 1mo in hoc systemate perfecte defenditur *gratuitas* gratiæ, ejusque donatio unice refunditur in solam Dei voluntatem, juxta illud Prosperi L. 1. de vocatione Gent. C. 18. *Omnibus ergo hominibus causa percipiendæ gratiæ voluntas Dei est, apud quam ratio electionis est abscondita.* 2do. Pro dignitate commendatur solicita Dei *providentia* præveniens omnes homines, illisque parans gratiam sufficientem, eamque supernaturalem. 3tio. Retinetur doctrinæ *pariformitas*, atque sicut ad gratiam justificantem non requiruntur, aut sufficiunt opera naturæ præambula, sic nec ad fidei gratiam aut alterius operis ardui. 4to. Securius cavetur periculum *Semipelagianismi;* quia hic nulla ratione cognoscitur misericordia Dei conferri vigilantibus, petentibus, orantibus, aut quærentibus sine gratiæ auxilio: nullo modo dicitur Deus exspectare voluntatem humanam: plane nihil conducere ad salutem intelliguntur opera naturalia.

Prob.

Prob. II. Ex *incommodis* ſententiæ oppoſitæ. Præter illa enim modo indicata 1*mo* minus definiri poteſt, *quanam* & *quot* opera naturalia facienti ex viribus naturæ, quod in ſe eſt, ponenda ſint? an eodem momento, quo agit, an deinceps gratia detur? quæ conferatur gratia, ad opus arduum, an ad fidem? &c. 2*do* illa opera facientis, quod ſuum eſt, naturalia minus accurate vocantur *diſpoſitio negativa*; tum quia hujus nomen operibus indifferentibus, licet removentibus peccatum, negatur: tum quia operibus naturaliter bonis conceditur non tantum ratio minoris indignitatis, ſed aliqua condignitas.

3*tio*. Minus probabiliter peccatum ſupponitur eſſe *prohibens gratiam*. Quamvis enim id verum concedatur in ordine ad gratiam ſpecialem aut efficacem, in quem ſenſum explicatur illud Pauli 1. ad Timoth. 1. *Miſericordiam conſecutus ſum, quia ignorans feci*; reſpective tamen ad gratiam ſufficientem & dabilem connaturaliter locum non habet in ſtatu naturæ lapſæ & una reparatæ, ubi CHRISTUS *venit peccatores ſalvos facere*: & homo quidem propter peccata damnatur ad pœnam, propter non uſum gratiæ autem non ſalvatur.

4*to*. Minus communiter jam ſtatuuntur *auxilia remote ſufficientia* eſſe tantum ordinis intrinſece naturalis; cum communior doceat eas ſtare in illuſtrationibus & inſpirationibus ſupernaturalibus, quibus infideles v. g. non quidem immediate ad *perfectam* & explicitam myſteriorum ſupernaturalium *fidem*, ſed ad ſupernaturale ſaltem aliquod veræ religionis ac beatitudinis deſiderium, aut actum alium excitantur, qui tanquam diſpoſitio aut inchoamentum conducit ad fidem, poteſtque dici *fides late dicta*; ſiquidem juxta hanc doctrinam clarius & facilius percipiuntur S. Scripturæ effata de voluntate ſalvandi omnes, de morte Chriſti pro omnibus, aliiſque ejusmodi veritatibus: ſervatur major ac debita gratiæ acceptio: Patrum & Conciliorum phraſis ac ſenſus communior retinetur.

ARTICULUS II.

An & qualis gratia neceſſaria ſit ad actus ſupernaturales?

291. DICO I. Ad omnes *actus ſalutares*, h. e. qui juxta S. AUG. vel ad pietatem & veram juſtitiam, cui merces

merces æterna debetur, spectant, ut sunt ex CC. Arausi. & Trid. credere, sperare, diligere, pœnitere, sicut oportet, ut homini justificationis gratia conferatur; etiam ad *initium fidei & pium credulitatis affectum* requiritur auxilium gratiæ interioris & supernaturalis. Est *de fide*, & definitum tum a PONTIFICIBUS, tum a CONCILIIS, maxime a Carthaginensi A. 418. contra *Pelagianos*, & Arausi. II. A. 529. contra *Massilienses* congregatis, quorum Canones dogmaticos universa veneratur Ecclesia; quibus accedit auctoritas Tridentini, quod Sess. 6. Can. 3. definit: *Si quis dixerit, sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; anathema sit.*

Probatur ex SCRIPTURA, quæ innumeris locis, præsertim si ad mentem Patrum & Conciliorum intelligantur, bonam voluntatem & actionem nostram, ipsamque fidem attribuit gratiæ divinæ. Speciatim vero de Fide ad Philipp. I. v. 24. *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut credatis in eum, sed ut etiam pro illo patiamini.* Et ad Ephes. 2. v. 8. *Gratia salvati estis per fidem, & hoc non ex vobis, Dei enim donum est; non ex operibus, ut ne quis glorietur.* Item I. ad Cor. 7. v. 25. *Misericordiam consecutus sum a Domino, ut sim fidelis.* De pia affectione ad Philipp. I. v. 6. *Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu.* Et C. 2. v. 13. *Deus est, qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate.* Item ad Rom. 9. v. 16. *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Ex his manifeste apparet, omnia *Pelagianorum* aut *Massiliensium* effugia esse præclusa, quæ vel a gratiæ varia acceptione, vel a distinctione in opus perfectum & initium operis, vel a potentia saltem simpliciter tali, licet minus facili quærebantur.

Conf. I. Auctoritate PATRUM, ac præsertim S. AUG., qui viginti annorum indefessis laboribus & libris plusquam triginta orthodoxam de Divina gratia doctrinam sanctissime discussit, ejusque necessitatem tum contra *Pelagianos*, tum contra *Massilienses* invictissime demonstravit; unde merito COELESTINUS Papa, aliique post illum ejus quoad hunc articulum dogmata prædicarunt, ARAUS. autem Concilium suis Canonibus inseruit.

II. RA-

II. RATIONE *Theologica.* Salus vitæ æternæ est supernaturalis; ergo etiam *actus*, qui ad eam conducunt, debent esse supernaturales; quia inter finem & media debet dari proportio. *Item* Fides, justitia vera, & adoptio filiorum Dei est gratia Dei: si autem gratia, jam non est *ex operibus;* quia opera humana nec proportionem, nec ullam connexionem habent ad donum vel præmium supernaturale: exigitur tamen a nobis fides, spes, charitas, & bona opera; ergo exiguntur opera, non humana, sed divina, sive per specialem *Dei gratiam* facta.

292. *Dico II.* Ad quemlibet actum salutarem etiam *in justo* requiritur gratia actualis, qua excitetur ad agendum. *Prob. I. Ex* SCRIPTURA. Joann. 15. CHRISTUS se viti, & discipulos palmiti confert, & TRID. Sess. 6. de justif. C. 16. sic docet: *Cum enim ille ipse Christus Jesus tanquam caput in membra, & tanquam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem influat, quæ virtus bona eorum opera semper antecedit, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo grata & meritoria esse possent &c.* Ex quibus verbis liquet 1. Quod ad opera salutaria quæcunque requiratur gratia Christi. 2. Quod Concilium non loquatur de gratia habituali, cum verba: *Christus in ipsos justificatos virtutem jugiter influit*, denotent auxilium actuale. 3. Quod loquatur etiam de actuali excitante; cum gratia, quæ præcise est adjuvans, non possit dici *antecedens.*

II. *Ex* CONCILIIS. Tridentinum mox relatum est, & Arauf. II. etiam clarius & frequentius eandem veritatem exponit Can. 9. 20. & 25. *Nullum posse credere, amare, & operari, sicut oportet, nisi eum gratia & misericordia Divina præveniat .... In omni opere bono nos non incipimus, sed ipse nobis inspirat.* Quæ omnia sicut ad singulos actus necessitatem gratiæ prævenientis enuntiant, sic de justorum etiam operibus vera esse oportet.

III. *Ex* PATRIBUS, quorum duos duntaxat, sed clarissime loquentes audire juvat. Ita enim S. HIERON. in C. 24. Isa. scribit: *Ut ostendat nos Dei semper auxilio indigere, & nequaquam posse sufficere, quod datum est, nisi quotidie Dei admonitione renovetur.* Et S. AUG. L. de nat. & gr. C. 26. *Sicut oculus corporis etiam plenissime sanus, nisi candore lucis adjutus, non potest cernere; sic homo*

homo etiam perfectissime justificatus, nisi æterna luce justitia divinitus adjuvetur, recte non potest vivere. Vid. sup. dicta ex Enchir. C. 32. & L. 1. ad Simplic. q. 2.

IV. *Ex* Ratione. Ea autem duplex præprimis est, & utraque ex S. Aug. desumpta. 1*ma* est; quia justus sæpe vel voluntarie distrahitur; ergo, ut redeat ad negotium salutis, indiget admonitione & excitatione Dei. Ita nempe Aug. L. de Spir. & Lit. *Nemo habet in potestate, quod ei veniat in mentem &c.* Item: *In omnibus misericordia ejus prævenit nos.* Et L. 83. QQ. q. 68. *Neque velle quisquam potest, nisi admonitus ... & si quisquam sibi tribuat, quod vocatus venit, non sibi potest tribuere, quod vocatus est.* 2*da* est: Quia ex S. Aug. L. de prædest. Ss. C. 2. L. de bono persev. C. 8. *prius est cogitare, quam credere velle, aut operari.* Sed sancta cogitatio est gratia Dei; ergo.

293. *Dico* III. In statu naturæ lapsæ probabilius ad actus salutares non solum *illustratio*, sed etiam *affectio* supernaturalis est necessaria.

Prob. I. *Ex* Conciliis. Carthaginense in responso ad epist. Zosimi sic scribit: *Præparatur voluntas a Domino, & ut boni aliquid agant, paternis inspirationibus suorum ipse tangit corda fidelium.* Arausi. Can. 7. definit, *nihil boni, quod ad salutem pertineat, fieri posse absque illuminatione & inspiratione Spiritus Sancti*; quibus adde verba Tridentini Can. 3. num. 291. Sed inspiratio vel unice, vel saltem proprie ac præcipue significat actum voluntatis ac piam affectionem; ergo.

II. *Ex* S. Aug. qui ubi necessitatem gratiæ explicat, usurpat passim voces, quæ *voluntatis* motum sonant. Præterea disertis ille verbis sæpius necessitatem *delectationis* in voluntate contra Pelagium inculcat; sic e. g. illud Joann. 6. *Nemo potest venire ad me &c.* Tract. 26. in Joann. exponens, per tractionem maxime designat voluntatis affectionem, dum inquit: *Trahitur ad Christum, qui delectatur veritate, delectatur justitia, delectatur beatitudine, delectatur sempiterna vita* &c.

III. *Ex* Ratione; quia voluntas hominis modo non ignorantia tantum, sed *infirmitate* etiam impeditur: cum autem utraque sanari debeat per gratiam excitantem, ut homo deliberate operetur secundum dicta S. Aug. L. 2. de

de pecc. mer. C. 17., & D. Thomas 1. 2. q. 109. a. 1. ad 3. ſtatuat, naturam humanam magis eſſe corruptam per peccatum, quantum ad *appetitum boni*, quam quantum ad cognitionem veri; ſequitur, quod voluntas per ſupernaturalem affectionem debeat ſanari, inclinari & juvari, ut deliberatam actionem ſalutarem ponat.

Dixi 1. *In ſtatu naturæ lapſæ;* cur enim in ſtatu naturæ integræ præveniens gratia voluntatis neceſſaria non fuerit, dictum eſt ſupra. Dixi 2. *Probabilius eſt neceſſaria;* ſunt enim Auctores graves, qui ſaltem abſolute loquendo, negant neceſſitatem gratiæ excitantis, quæ immediate afficiat voluntatem, voluntque eam ſufficienter excitari poſſe per gratiam intellectus.

Objectiones.

294. *Objic. contr.* 1m. Actus ſalutares in hac providentia elevatæ naturæ nobis præcipiuntur; ergo non debent ſuperare noſtras vires; cum alias Deus præciperet homini impoſſibilia. *Conſ.* Deus liberrime & prorſus *gratuito* confert gratiam: ergo poteſt illam non conferre. Dato caſu, quo non confert, actus ſalutaris non erit in poteſtate hominis, & præceptum de actu ſalutari erit impoſſibile.

R. D. C. Actus ſupernaturales non debent ſuperare vires noſtras adjutas per gratiam C. pure ac nude in ſe ſpectatas N. Quod eſt impoſſibile per *naturam*, fit poſſibile per *gratiam*, quam Deus liberaliter offert & confert; unde actum ſalutarem præcipiendo nihil impoſſibile præcipit.

Ad Conſ. D. Conſ. Deus poteſt gratiam non conferre abſolute loquendo C. facta ſuppoſitione, quod præcipiat, aut ſuadeat actum ſalutarem N. Quamvis in hac hypotheſi, ne impoſſibilia præcipiat, Deus neceſſario det gratiam; tamen *gratuito* illam confert, quia non datur intuitu meritorum naturalium, aut ad exigentiam rei cujusdam naturalis; ſed præciſe propter gratuitum decretum, quo Deus ſtatuit hominem elevare ad finem ſupernaturalem, atque ad eum obtinendum præcipere actum ſalutarem. Præterea confert etiam *liberrime;* quia hoc decretum ſicut eſt liberrimum, ſic & gratia ab eo dependens abſolute loquendo Deo liberrima eſt. *Neceſſitas* vero illa *conſequens*

ad decretum Dei non tollit rationem gratiæ, sed duntaxat præstat, ut sit gratia ex gratia.

295. *Objic. contr. 2d.* In Conc. ARAUS. Can. 25. duo definiuntur, ex quibus apparet, ad actus salutares hominis justi non requiri, nisi auxilium gratiæ cooperantis seu adjuvantis. 1mum: *Hoc etiam secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per baptismum gratia omnes baptizati Christo auxiliante & cooperante, quod ad salutem pertinet, possint & debeant, si fideliter laborare voluerint, adimplere.* 2dum. *Hoc ipsum etiam salubriter profitemur & credimus, quod in omni opere bono nos non incipimus, & postea per misericordiam Dei adjuvamur; sed ipse nobis fidem & amorem sui prius inspirat, ut & baptismi sacramenta fideliter requiramus, & post baptismum cum illius adjutorio, quæ sibi sunt placita, adimplere possimus.* Ergo.

℞. *N. Ass.* Cujus falsitas ex ejusdem Concilii Canonibus num. 292 & 293. recitatis elucet. Sed & ipsi textus objecti verba quædam continent, quibus gratia actualis excitans indicatur necessaria; Nam in 1mo per verba, *Christo auxiliante & cooperante*, præter cooperantem seu adjuvantem, gratia alia, nempe excitans asseritur: in 2do autem observanda veniunt verba, *in omni opere bono nos non incipimus, & postea adjuvamur*, quæ clare prævenientem gratiam enuntiant. Accedit, dogmata ARAUSICANI desumpta esse ex doctrina S. AUGUSTINI, qui plenissime nostram sententiam profitetur.

Inst. 1. Gratia solum requiritur propter supernaturalitatem effectus; sed ad hanc sufficit habitus infusus homini *justo;* ergo. *Conf.* Voluntas cum solo concursu generali potest actus *naturales* elicere sine alia excitatione: ergo & voluntas habitu supernaturali instructa sine aliqua excitatione poterit elicere actus *supernaturales;* quia voluntas sic instructa æque potens est ad agendum supernaturaliter, ac voluntas cum concursu generali ad naturaliter agendum.

℞. *D. m.* Sufficit habitus ex supposito, quod influat C. sufficit, & potest etiam influere, nisi excitetur N. Voluntas sufficit ad hoc, ut sequatur actus amoris, si amet; non tamen amare potest, nisi præcedat *cognitio;* similiter

ergo

ergo requiritur excitatio, ut justus evigilet & attendat, se ipsum & habitus applicando ad operationem.

Ad Conf. T. A. Quia & hic excitatio saltem per cognitionem requiritur; *N. Conf. & prob.* ex modo dictis. Quod enim justus operetur actus salutares potius, quam malos, ad quos etiam potentiam habet, *ab excitatione* provenit, hæc vero tribui non potest, nisi misericordiæ divinæ; quia alia, quæ *naturalia* sunt, non possunt excitare hominem ad actum supernaturalem.

Inst. 2. Axioma est: *habitibus utimur, cum voluimus;* ergo justus absque novo auxilio potest, quando voluerit, cum solis habitibus operari. *Conf.* 1. Habitus infusus supplet defectum excitationis, inclinando per seipsum ad actus salutares; ergo non requiritur excitatio. 2. Ex dictis Principium physicum cogitationum & motuum indeliberatorum in justo sunt habitus infusi; ergo hi soli sufficiunt.

℞. *D. A.* Cum volumus voluntate sufficiente & proportionata C. volitione alia N. Vis habituum etiam non est proxime sufficiens, nisi applicetur per actus vitales ad actus deliberatos, vel a solo Deo ad actus indeliberatos. *Ad Conf.* 1. ℞. *N. A.* Quia habitus movet ad actus mediis aliis actibus indeliberatis tum cognitionis, tum affectionis, quos majores & frequentiores ad actus salutares Deus justis concedit ad præsentiam & exigentiam habitus infusi.

Ad Conf. 2. *D. Conf.* Habitus soli sufficient, si applicentur a Deo & determinentur ad actus indeliberatos C. sine hac applicatione aut determinatione N. Habitus, maxime infusi, habent se per modum *potentiæ* ad agendum *indifferentis;* unde, quamvis sint principium physice productivum, etiam actuum supernaturalium indeliberatorum, tamen eorum determinatio requiritur.

296. *Objic. contr.* 3°. Sæpe fiunt actus salutares absque ulla *delectatione voluntatis*, imo cum ariditate ac tædio; ergo non requiritur delectatio piæ affectionis.

℞. *D. A.* Fiunt absque delectatione sensibili C. absque ulla spirituali N. Etiam in ipsa pugna & sui ipsius victoria, quantumvis naturæ violenta, intervenit aliqua *spiritualis delectatio* in obediendo Deo; atque hæc delectatio

ctatio est, quam *Mystici* dicunt devotionem substantialem aut rationalem, quæ in promptitudine animi ad placendum Deo consistit, cum spirituali quadam complacentia inde resultante. De hac loquebatur Apostolus ad Rom. 7. v. 22. *Condelector legi Dei secundum interiorem hominem; video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.* Similiter S. Aug. hanc delectationem explicat in Ps. 118. Conc. 8. ad illa verba: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas.*

Inst. 1. Posita illustratione supernaturali clare objectum repræsentante, vel voluntas *immediate* potest prorumpere in actum deliberatum; & sic non requiritur pia affectio indeliberata: vel potest sequi *connaturaliter* complacentia quædam indeliberata, qua incitatur voluntas ad idem objectum actu etiam deliberato amplectendum; & sic non requiritur delectatio a Deo infusa.

℟. N. 1m. p. *Ant.* Sicut enim *intellectus* nequit procedere ad actum judicii deliberatum, quin præcesserit actus imperfectus apprehensionis; ita, licet non tanta necessitate, non potest *voluntas* deliberate amplecti objectum, quin prius aliquo actu imperfecto com- vel displicentiæ moveatur erga illud: quod quidem quoad operationes supernaturales est magis necessarium in natura lapsa, quæ ob *corruptionem* & *infirmitatem* non movetur ad supernaturalia deliberate amplectenda, nisi prius a Deo moveatur aliqua affectione indeliberata. *Ad 2d. p. Ant.* ℟. Vel illa complacentia *connaturaliter* sequens ex illustratione supernaturali est supernaturalis, vel naturalis? si 1*mum;* habetur intentum: si 2*dum;* ergo naturali tribuitur aliqua connexio aut aptitudo positiva ad supernaturale, quod alibi negatum est.

Inst. 2. Concilia nomine *Inspirationis* intelligunt etiam *Illuminationem*, ut patet ex TRID. Sess. 6. C. 5. dum dicitur: *Ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens;* ubi *inspiratio illa* vocatur ea gratia, quæ ante dicebatur *illuminatio.* Item ex Can. 3. supra recitato, ubi inspirationis nomen pro gratia excitante universim usurpatur; ergo CONCILIA non officiunt.

℟. Non

℞. Non ex unis CONCILIIS, sed S. AUG. etiam, cujus verbis locuta sunt Concilia, pugnavimus; liquet autem non *inspirationem solam* ab illo fuisse adhibitam, sed tot tamque diserta vocabula, quæ nulla expositione detorqueri aut tergiversatione eludi possunt. Cæterum equidem verum est, nomen *inspirationis* etiam convenire *illuminationi*, quatenus & hæc, seu cogitatio sancta, ab extrinseco scilicet a Deo infusa vel inspirata dicitur; minus tamen verum videtur, a TRID. per inspirationem intellectam fuisse illuminationem tantum; tum quia alias juxta Tridentinum regulariter & connaturaliter cum illustratione intellectus non esset conjuncta motio indeliberata voluntatis, ut tamen *Adversarii* fatentur: tum quia alias pertractatio & definitio Concilii esset manca circa naturam gratiæ prævenientis, ac penitus excluderetur pia affectio a negotio justificationis; quæ dici nequeunt.

ARTICULUS III.

An Gratia sit necessaria ad cognoscendum verum?

297. DICO I. Homo etiam lapsus potest absque gratia cognoscere quasdam veritates *naturales* tum speculativas, tum practicas. *Prob. 1m. pars.* Veritates maxime sublimes sunt illæ de existentia Dei Conditoris rerum universarum, & immortalitate animæ: sed utramque ab homine & lapso & etiam naturaliter attingi posse in Theologia alibi, ac in Philosophia argumentis gravissimis ostenditur: ergo. *Conf.* Licet peccato Adæ vulnus ignorantiæ inflictum sit intellectui humano; certum tamen est, rationis lumen non esse extinctum, quo veritatem perspicere valeamus: & S. Aug. L. 1. ad Simplic. q. 2. docet: *Honestas & utiles disciplinas comparari ante gratiam salutarem.* Item licet dæmones careant omni gratia supernaturali, magna tamen pollent naturalium scientiarum notitia, & ex miraculis Christi illius etiam Divinitatem cognoverunt, ut ex eorum clamoribus colligitur Matth. 8. v. 39. & Luc. 4. v. 41.

Prob. 2d. pars. S. PAULUS ad Rom. C. 1. cum dixisset Philosophos gentiles ex creaturis pervenisse ad cognitionem Dei & veritatem practicam de eo colendo; notat eos esse *inexcusabiles*, quia *tum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt.* S. AUG. de illo principio:

 quod

quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, scribit in Psalm. 57., *hoc ignorare nemo permissus est.* De furti autem malitia hæc habet L. 2. Conf. C. 4. *Furtum punit lex tua Domine, & lex scripta in cordibus hominum, quam nec ipsa delet iniquitas.* *Conf.* Etiam post lapsum verum est de homine illud Psalm. 4. v. 7. *Signatum est super nos lumen vultus tui Domine.* Unde S. Aug. L. de sp. & lit. C. 18. *Non usque adeo*, inquit, *in anima humana imago Dei terrenorum affectuum labe detrita est, ut nulla in ea velut extrema lineamenta remanserint.*

298. *Dico II.* Idem tamen sine auxilio speciali nequit eas cognoscere omnes *collective*, imo probabilius nec *distributive*. *Prob.* 1m. *pars.* Ex angusta admodum mentis humanæ capacitate, vitæ brevitate, veritatum multitudine, infinitis vitæ hujus officiis & aliis impedimentis, præsertim ignorantia, *quam ex justa damnatione*, ut asserit S. Aug. pluribus locis, *patitur omnis homo ab exordio nativitatis suæ.* *Conf.* verbis Eccli C. 8. v. ult. *Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem eorum, quæ fiunt sub sole: & quanto plus laboraverit ad quærendum, tanto minus inveniat; etiamsi dixerit sapiens se nosse, non poterit reperire.*

Prob. 2d. *pars* tum ex iisdem prope rationibus: tum quia multæ sunt veritates difficiles adeo & abstrusæ, ut post summam in veritate indaganda diligentiam viri etiam doctissimi eas penetrare non potuerint; & hinc constans inter eos de illis dissidium fuerit.

299. *Dico III.* Ad cognitionem *veritatum supernaturalium* salutarem requiritur gratia revelationis & internæ etiam illustrationis. *Pars* 1ma constat ex notione entis supernaturalis; cum hæ veritates non sint cognoscibiles *per se*, utpote quarum objecta, sicut excedunt quoad entitatem naturæ vires, sic & earum cognoscibilitas superat easdem: neque etiam cognosci possunt *per aliud*; quia hoc nec potest esse causa vel effectus, utpote itidem supernaturalia; neque indicia naturalia, qualia nulla dantur. *Pars 2da* ample probata est contra Pelagianos eorumque reliquias num. 291.

300. *Observa I.* Ss. Patres, Aug. Greg. &c. duntaxat negant, quod homo sine gratia possit cognoscere veritates supernaturales, aut pertinentes ad opera salutaria; aut

aut quod sola cognitione naturali possit pertingere ad mysteria supern., aut cogitationem sanctam. APOST. I. Cor. 4. 7. non agit de scientia hum., sed de fide & aliis gratiæ donis efficacibus; attamen de scientiis etiam speculativis gloriari haud possumus, tum quia sine gratia inflant, nec discernunt inter bonum & malum: tum quia non sine naturali illustratione & Dei concursu comparantur. In ADAMO & SALOMONE quoad cognitionem perfectam naturalium, specialem Dei favorem intervenisse, ex eodem constat, ex quo novimus eorum scientiam. ANGELORUM capacitas certo major, at limitata tamen est; unde incertum, quid & quantum collective cognoscere queant. In statu *naturæ puræ*, tametsi non fuissent errores positivi, multæ tamen fuissent ignorantiæ negativæ neque homo ejusmodi novisset omnia.

301. *Observa II.* Posita Revelatione, potest homo sine gratia assentiri veritatibus supernaturalibus, assensu fidei natural. Nam mysteria fidei nostræ sunt maxime & *evidenter credibilia*: ergo nulla videtur esse causa, cur intellectus sibi relictus iis assentiri nequeat, qui etiam probabilibus assentitur; præsertim cum *hæretici* aliqua fidei mysteria negantes, aliis assentiantur, quin fundamentum sit dicendi, illis præter gratiam Revelationis aliud auxilium gratiæ concedi. Ad hæc datur *actus naturalis*, qui idem objectum materiale & formale fidei divinæ habere queat; ut patet in *dæmonibus*, quibus dum Deus subinde locutus est, ut accidit Jobi 1., illi assentiri poterant actu naturali iis, quæ a Deo dicebantur, propter ipsius testimonium: imo re ipsa *Dæmones credunt & contremiscunt*, ut testatur Jac. 2. v. 19. S. AUG. autem L. de Præd. Sanct. non ob factam præcise hanc distinctionem fidei in perfectam & imperfectam *Semi-Pelagianos* impugnat: sed quia fidem imperfectam dicebant esse meritoriam, & principium fidei perfectæ ac supernaturalis.

ARTICULUS IV.

An gratia sit necessaria ad actus moraliter tantum bonos.

302. NOta I. *Wicleff.* & *Joannes Huss* asseruerunt, ex una gratiæ sanctificantis seu habitualis absentia

omnia opera peccatoris coinquinari; quem errorem adeo susceperunt *Lutherus* & *Calvinus*, ut etiam dicerent omnia Justorum opera peccata esse, etsi illis non imputentur. *Bajus* sine charitate perfecta, *Jansenius* sine charitate saltem imperfecta opera facta dicit peccata. Alii negant ab ullo fieri posse opus etiam *moraliter bonum*, nisi habeat fidem explicitam in Christum, aut supernaturalem saltem Dei cognitionem; adeoque infidelis actionem omnem peccati damnant. Porro docuit *Bajus* hominem sine Dei adjutorio nonnisi ad peccandum valere, adeoque opus moraliter bonum ex omni parte non posse perfici sine gratia supernaturali & proprie dicta: qua in re habuit sectatorem Jansenium L. 3. de statu Nat. Lapf. C. 15.; imo & aliquos ex Doctoribus Catholicis. Huic positioni communiter contradicunt TT. *Catholici*, statuuntque per solas naturæ vires opus morale bonum ordinis moralis fieri posse.

303. *Nota II.* In omni opere *moraliter bono* duo semper juxta S. Aug. L. 4. contr. Julian. C. 3. spectanda sunt, officium scilicet & finis. *Officium* seu materia operis juxta eundem est id, quod est faciendum: *Finis* est id, propter quod faciendum est. Iste vero est duplex, nempe vel *finis operis*, seu intrinsecus, ad quem actio ex sese, seu ex natura sua ordinatur; qualis in eleemosyna est sublevatio pauperis: vel *finis operantis*, seu extrinsecus, quem agens pro suo arbitrio sibi proponit, bonum vel malum. Quidam *simpliciter* dicunt, actionem omnem infidelis esse peccatum: alii vero fatentur quidem actionem infidelis posse esse bonam tum ex *officio*, tum ex *fine proximo* seu operis; volunt autem infidelem semper peccare ex defectu *finis* remoti seu operantis, non ideo quidem semper, quasi habeat finem intrinsece malum; sed quia non refert actionem ad Deum, ut oportet. Vid. Tract. de Act. Hum.

304. *Dico I.* Gratia *sanctificans* non est necessaria ad omne opus moraliter bonum. *Prob. ex* Scriptura, quæ pluribus locis monet *peccatores*, ut agant pœnitentiam, se convertant ad Deum, peccata eleemosynis redimant; & laudat actiones peccatorum v. g. Publicani in templo se humiliantis; quæ fieri non possent, si opera peccatorum omnia essent peccata: Conciliis, Constantiensi, quod Sess. 15. damnavit hunc Joannis Huss articulum 16.: *Divisio immediata humanorum operum est, quod sint vel*

vir-

virtuosa, vel vitiosa; quia si homo est vitiosus, & agit quidquam, tunc agit vitiose; si est virtuosus, & agit quidquam, tunc agit virtuose. TRID. Sess. 6. Can. 7. sic pronuntiat: *Siquis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vera esse peccata . . . anathema sit.* PONTIFICUM, qui damnarunt propositionem Baji 35. *Omne, quod agit peccator vel servus peccati, peccatum est.* Et 40. *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.* Item propositionem Quesnelli 38. *Peccator non est liber nisi ad malum sine gratia liberatoris.*

Prob. ex RATIONE. Quia peccator fidelis sine gratia sanctificante, licet non sine actuali, potest elicere aliquos actus salutares & intrinsece supernaturales; ergo a fortiori potest producere aliquos in ordine naturali moraliter bonos. *Ant.* iterum constat ex TRID. Sess. 6. C. 5. & 6, ac ex eo, quod alias, qui semel peccavit, non amplius posset se ad Deum convertere & a peccato resurgere; sed quanto magis niteretur per actus salutares se præparare ad justificationem, tanto magis offenderet Deum & peccatis se implicaret.

305. *Dico II.* Nec gratia *fidei* necessaria est ad quodvis opus ex omni parte moraliter bonum. Constat ex damnatis Baji 25ta, Quesnelli 42da, & 8va ab ALEX. VII., quæ, sicut illæ de opere infidelium, de ipso infideli operante enuntiat.

Prob. ex SCRIPTURA. Quia nec hæc mala opera laudat, nec Deus remuneratur: scriptura autem laudavit & Deus remuneratus est quædam opera infidelium; ergo.

Min. patet 1. in *obstetricibus Ægyptiis* pueros Hebræos servantibus, de quibus Exod. 1. legitur: *Benefecit Deus obstetricibus; & quia timuerunt obstetrices Deum, ædificavit eis domos.* Unde quamvis illæ postea mentitæ fuerant, tamen S. AUG. L. contr. mendacium C. 15. hæc de illis enuntiat: *Non est in eis remunerata fallacia, sed benevolentia; benignitas mentis, non iniquitas mentientis.* 2. in *Rahab*, exploratores Judæorum occultante, & ideo a communi civium Jerichuntinorum excidio servata, ut ex Jos. 2. ac 6. constat; quæ tamen tum temporis etiam juxta S. THOM. in C. 1. Matth. adhuc idololatra fuerat. 3. In *Nabuchodonosore* ob bellum contra Tyrios gestum

pro mercede ex Dei jussu terra Ægypti donato, ut Ezech. 29. perhibetur; unde S. Hier. ad hunc locum: *Ex eo*, inquit, *quod Nabuchodonosor accepit mercedem boni operis, intelligimus etiam Ethnicos, si quid boni fecerint, non absque mercede Dei judicio præteriri.*

Conf. Ex illo APOSTOLI ad Rom. 2. v. 14. *Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt.* Quamvis autem hoc loco abusi sint *Pelagiani* ad nimium extollendas liberi arbitrii vires, & hinc S. AUG. L. 4. contr. Julian. C. 3. illum de gentibus ad Christi fidem conversis exposuerit; tamen non minus probabiliter, quin verbis Apostoli congruentius, intelligitur de gentibus nondum gratiam consecutis, ut plerique PP. omnes apud Suar. L. 1. de gr. C. 8. exposuerunt; quam explicationem S. AUG. ipse L. de sp. & lit. C. 27. & 28. defendit ut hypothesin, quæ veram omnino & Catholicam doctrinam contineat. Hinc, qui cum *Jansenio* L. 4. de hær. Pel. C. 8. communem expositionem ad Pelagianum errorem pertinere dicunt, repetunt propositionem *Baji* damnatam 22. *Cum Pelagio sentiunt, qui textum Apostoli ad Rom. 2. Gentes, quæ legem &c. intelligunt de gentibus fidei gratiam non habentibus.*

Prob. ex Ss. PP. Apud Suar. Ripald. & alios; item ex RATIONE. 1*ma* est; Quia infideles etiam in statu suæ infidelitatis non minus, ac peccatores fideles in statu peccati, tenentur servare *præcepta legis naturalis*, eaque transgrediendo peccant: ergo in illo statu ea debent servare posse; cum nemini imputetur in culpam & pœnam, cujus observantia ipsi est impossibilis: ergo debent ea observando saltem posse operari non male; quia & hoc lex naturalis imperat: ergo, cum lex etiam imperet moraliter bonum, illud præstandi potentiam habere debent. 2*da* est; quia *conditiones* ad opus ex omni parte moraliter bonum sunt, 1. ut ipsum opus ex objecto sit bonum; 2. ut finis intrinsecus sit honestus & regulæ morum conformis; 3. ut in finem extrinsecum malum non feratur; 4. ut hic & nunc non sit prohibitum quacunque de causa. Sed infidelis potest has omnes *conditiones* in aliquo opere servare; ergo.

Ex his proin recte infertur: potest homo per *solas naturæ vires* & absque ulla gratia supernaturali exercere

actum

actum aliquem moraliter bonum, saltem quando nulla in oppositum urget gravis tentatio; tum quia nec ex ratione ostendi potest necessitas gratiæ supernaturalis ad actum honestum ordinis naturalis. Tum ex ratione duplici, quam ultimo attulimus: tum ex damnatis propositionibus, & quidem Baji 27. *Liberum arbitrium sine adjutorio Dei nonnisi ad peccandum valet.* Quesnelli 40. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem;* 39. &c. tum ex S. AUG. qui L. 1. de nupt. & concup. C. 3. ait, *liberum arbitrium parum valere ad bonum*, & similiter L. de perf. just. C. 2. in resp. ad 3tiam Celestii objectionem docet, *illud parum esse ad non peccandum*.

Objectiones.

306. *Objic. contr. 1mum.* Matth. 7. dicitur; *Non potest arbor mala bonos fructus facere;* sed per arborem malam intelligitur peccator, per fructus bonos opera bona; ergo.

℞. *D. M.* Arbor formaliter & ut mala non potest facere fructus bonos C. materialiter & quæ mala N. Dum peccator non agit ut peccator, potest utique opera honesta facere, imo cum gratia actuali etiam salutaria, ut liquet ex Trid. cit.; sicut justus peccare venialiter potest, juxta illud: *septies in die cadit justus*, quamvis in eadem parabola dicatur: *Non potest arbor bona malos fructus facere.*

Inst. 1. Etiam peccatorum opera, quæ videntur bona, Deo displicent, aut saltem non probantur, ut patet ex Prov. 15. *Victimæ impiorum abominabiles Deo;* & ex Joann. 9. ubi dicitur: *Deus peccatores non audit.* Ergo ne moraliter quidem bona sunt.

℞. *N. Ass. Ad 1m. text.* ℞. Victimas non fuisse Deo abominabiles ex *statu* præcise *offerentium*, sed ex pravo eorum fine, quem actualiter adjungebant Judæi, dum eorum multi Sacrificia legis offerebant ex inani spe ac impia præsumptione, omnia sibi fore licita, modo ritus hos externos & alias Mosaicæ legis cerimonias observarent; quod ipsum Deus *Isa.* 1. illis exprobrat, & postea, quomodo sibi sacrificandum orandumque sit, præscribit.

Ad

Ad 2*d. text.* ℞. 1. Cum S. Aug. L. 2. contr. epist. Parmeniani *D.* dicitur hoc a Christo vel Evangelista N. a cæco nato, ceu homine necdum lumine fidei Christianæ, neque a Deo specialiter illustrato C. Non autem quælibet verba loquentium in scriptura sunt verbum Dei; alias & verbum Dei foret non dari Deum, cum scriptura dicat: *Dixit impius in corde suo: non est Deus.*

℞. 2. *D.* Deus non audit peccatores in eo sensu, quem intelligebat hæc verba proferens C. absolute & simpliciter N. Cum cæcus a Christo visum miraculo recepisset, & Pharisæi Salvatorem nihilominus tanquam impostorem & blasphemum calumniarentur; ille famam Christi defendendam suscepit, dicendo: *scimus, quia Deus peccatores non audit*, scilicet ad patranda miracula; quod verissimum est, cum Deus ad peccatoris preces miracula patrare non soleat.

Inst. 2. S. Aug. L. 9. de Trin. C. 7. & 8. alibique sæpius docet, quidquid fit ab homine, *vel fieri ex charitate, vel ex cupiditate.* L. de gr. & lib. arb. C. 18. autem: *Præcepta charitatis*, inquit, *tanta & talia sunt, ut quidquid se putaverit homo bene facere, si fiat sine charitate, nullo modo fiat bene.* Sed quidquid peccator facit in statu peccati, facit sine charitate: ergo.

℞. *D.* Fit ex cupiditate vel charitate stricte sumpta pro amore benevolentiæ Dei N. vel ex charitate late sumpta pro quolibet motu, vel amore justitiæ aut honestatis C. v. num. 170.

Inst. 3. *Quoad 2d.* eadem est ℞sio quorundam; sed quia, ut probat Suarez L. 1. de gr. C. 5., fere certum est loqui hic S. Aug. de charitate *stricte* sumpta, cum S. Th. 2. 2. q. 47. a. 7. ad 3. ℞. *D.* Nihil fit bene sine charitate, si fiat sine charitate contrarie, h. e. si fiat cum ordine ad motivum vel finem vel circumstantiam, quæ repugnat charitati C. si fiat sine charitate negative, h. e. si quidem non fiat ex influxu, motivo, vel imperio charitatis, nec tamen cum ordine ad aliquid charitati contrarium N. vel *subd.* nihil fit bene moraliter vel etiam quocunque modo salutariter N. proxime salutariter ad justificationem vel per modum meriti condigni C. vel T.

Ubicunque S. Aug. docet, *sine charitate* nihil fieri bene, non loquitur de bonitate mere naturali & morali, ut

ut patet ex dictis: neque etiam loquitur de bonitate quacunque supernaturali & salutari; cum ex iisdem constet, dari opera salutaria hominis impii, quæ per se ad justificationem non sufficiant, quamvis remote disponant: sed loquitur vel de *bonitate salutari*, quæ habeat se per modum dispositionis proximæ ad justificationem; quia charitas actualis vel est necessaria *in re* ad justificationem peccatoris extra sacramentum, vel saltem *in voto* & animi præparatione, si justificatio fiat per sacramentum: vel loquitur de bonitate salutari, quæ se habeat per modum meriti condigni vitæ æternæ; quia charitas habitualis vel est indistincta a gratia sanctificante, vel quidem distincta, sed inseparabilis, adeoque sicut sine hac non fit opus condignum vitæ æternæ, sic neque sine illa.

Atque hunc sensum a S. Aug. intendi, patet ex eo, quod in omnibus operibus, ubi gratiæ necessitatem contra *Pelagianos* ad opera bona defendit, expresse profiteatur, a se illa tantum opera intelligi, per quæ homo ad æternam vitam regnumque Dei perduci possit. Unde colligitur, quotiescunque idem docet voluntatem sine charitate esse dicendam *cupiditatem*, neque bonam ullam voluntatem sine ea haberi, eum loqui de *charitate habituali*, sine qua in præsenti providentia voluntas est necessario habitualiter mala, cum inter statum gratiæ & peccati non detur medium. Similiter cum dicit sine charitate nullam esse *virtutem veram*, per hanc intelligit virtutem simpliciter perfectam in ordine ad finem supernaturalem, h. e. gratia sanctificante seu charitate formatam; cum aliæ virtutes, eoquod sint informes, neque meritum vitæ æternæ contineant, non virtutes simpliciter, sed secundum quid vocari soleant.

307. *Objic. contr. 2dum.* Scriptura omnia infidelium opera videtur habere tanquam mala; ad Rom. 14. *Omne, quod non est ex fide, peccatum est;* quem locum S. Aug. L. 4. contr. Julian. C. 3. de fide proprie dicta intelligit, ac inde probat, omnia infidelium opera esse peccata. Et ad Titum 1. *Omnia munda mundis: coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum, sed inquinatæ sunt eorum & mens & conscientia.* Tandem ad Hebr. C. 11. *Sine fide impossibile est placere Deo.*

℟. *N. Ass. ad 1m.* ℟. Textum hunc non de fide theologica, sed de *dictamine conscientiæ* practico, uti con-

tex-

textus ipse probat, exponunt Ss. PP. & TT. communiter cum C. Lateran. IV. Can. 41. *Quoniam omne, quod non est ex fide, peccatum est, Synodali judicio definimus, ut nulla valeat absque bona fide præscriptio tam canonica, quam civilis.* Si tamen cum S. AUG. & PROSPERO intelligatur de *fide theologica*, eundem cum S. Th. 2. 2 q. 10. a. 4. & q. 23. a. 7. *expl.* Quod non est ex fide theologica positive & contrarie, h. e. quod fit contra fidem, aut ex animo infidelitatis, peccatum est C. quod non est ex fide negative, h. e., quod fit absente tantum fide *subd.* peccatum est ut plurimum, quia scilicet infidelis sæpissime agit ex motivo infidelitatis C. semper, quasi nullo prorsus motivo honesto posset unquam ad agendum moveri N.

Ad 2d. ℞. Apostolum intelligendum esse de immundis & infidelibus *formaliter* talibus, non autem materialiter talibus; cum & hoc modo debeant sumi mundi, ut illis dicantur omnia esse munda.

Ad 3t. D. Sine fide &c., ita ut intelligatur, nullam personam aut operantem placere Deo posse sine fide, imo nec sine gratia justificante seu gratum faciente C. ita ut intelligatur nec opus aliquod sine fide posse placere Deo *subd.* non posse placere Deo in ordine ad meritum gloriæ vel veram justitiam consequendam C. in ordine ad præmium temporale hujus vitæ N. Contrarium enim probant exempla num. 305. allata aliaque plura.

Inst. 1. S. AUG., quem in hoc sequuntur Ss. Prosper & Fulgent., 1*mo.* L. 1. de nupt. C. 3. & 4. &c. totus est in eo, ut ostendat, virtutes *infidelium* non esse *veras* virtutes. 2*do.* Ibidem contendit omnia opera infidelium esse *peccata*, quia non sunt ex fide. 3*tio.* *Fidem* esse unicam directricem intentionis, quæ opera faciat bona, ut in Ps. 31. commentatur. 4*to.* L. 3. ad Bonif. C 8. & L. de sp. ac lit. C. 3. definit liberum arbitrium nonnisi *ad peccandum* valere, *si lateat via veritatis*; h. e. gratia fidei absit.

℞. N. *Ass.* *Ad* 1*m.* ℞. D. Ut ostendat virtutes infidelium non esse veras in eo sensu, quo veras virtutes esse dicebat Julianus C. in sensu nostræ conclusionis N. *Julianus* quidem statuebat 1. opera esse simpliciter bona, quæ essent ex officio bona, licet ex pravo fine fierent. 2. Virtutes gentilium esse simpliciter veras, iisque illos simpliciter

citer

citer & absolute constitui bonos aut justos. 3. Has gentilium virtutes nec exiguas esse, nec infrequentes. 4. Docebat, vel ex ejus doctrina certe inferebat Augustinus, eas virtutes meritorias esse regni cœlorum. 5. Argumentis S. Augustini pressus virtutes infidelium concessit esse steriles.

S. Aug. in his omnibus contradixit; quin & absurditatis & contradictionis *Julianum* convincebat: si enim virtutes non essent ex omni parte perfectæ; non tantum *steriles*, sed prorsus falsas ac vitia dicendas arguebat: Si vero perfectæ forent, illisque vera justitia compararetur, contendebat easdem non esse *steriles* ad vitam æternam. Atque hæc quidem in libris contra *Julianum*; quibus similia præmiserat L. de nupt. & concup., unde lis ipsi cum Juliano orta fuit. Nam & hic infidelium conjugatorum actus plerumque malos dicit ob finem perversum, qui non *negative* duntaxat, sed *contrarie* ad cultum Dei non pertinebat.

Ad 2d. N. D. Contendebat opera infidelium omnia, h. e. pleraque esse peccata, utpote ex fine pravo facta C. omnia absolute & sine exceptione, etiam illa, quæ ex honesto fine fiebant *subd.* contendebat esse peccata, h. e. non esse opera veræ justitiæ, quæ operantem Deo gratum reddant C. esse peccata vere, proprie & formaliter talia N. Controversia principalis S. Aug. inter & *Julianum* versabatur in eo: an virtutes infidelium sint veræ virtutes ac simpliciter, h. e. more Theologico & Christiano sumptæ, quæ scilicet hominem Deo acceptum constituant & ad vitam æternam promerendam conferant? atque hoc esse negavit Aug., tum quia opera ex *officio* tantum bona & ex *fine pravo* facta sunt proprie peccata: tum quia facta ex fine quidem bono, sed *sine fide* non faciunt hominem Deo gratum; cum sine fide impossibile sit placere Deo.

Quæstio *incidens* & ex laude Romanorum heroibus ac Gentilium Philosophis a *Juliano* data fuerat hæc: an eorum opera ex officio bona fuerint profecta ex fine bono? Ad hanc, ut ex L. de sp. & lit. cit. constat, Aug. dicebat, *vix* talia inveniri, & sic nonnisi rara ac pauca esse. Quare, cum parum reputetur pro nihilo, & hæc quæstio extra scopum controversiæ principalis versabatur, S. Aug. subinde asserebat contra *Julianum* simpliciter, omnia infidelium opera esse peccata.

Ad

Ad 3*t*. ℟. *D*. Fides dirigit intentionem ad finem & opus supernaturale C. naturale seu moraliter bonum N. S. Th. 2. 2. q. 10. a. 4. ad 2. S. Aug. sic explicat: *Fides dirigit intentionem respectu ultimi finis supernaturalis, sed lumen etiam naturalis rationis potest dirigere intentionem respectu alicujus boni connaturalis.* Hinc dum S. Aug. opera ante fidem vocat *magnas vires & cursum celerrimum; sed extra viam*, apparet illa agnosci ut bona, sed ad meritum vitæ æternæ omnino sterilia. *Ad* 4*t*. ℟. Idem dictum S. Aug., uti & sententiam C. Arausicani, qua definitur neminem habere de suo nisi mendacium & peccatum, vide n. 269.

Inst. 2. Siquod opus esset ex omni parte bonum, foret illud, quod suscipitur ex amore honestatis; atqui ejusmodi actio non est bona juxta S. Aug., qui L. 10. de Civ. C. 25. *Licet a quibusdam*, inquit, *tunc veræ & honestæ putentur esse virtutes, cum ad seipsas referantur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatæ & superbæ sunt, & ideo non virtutes, sed vitia judicanda sunt.* Ergo.

℟. *N. min.* Ad text. S. Aug. *D.* virtutes inflatæ & superbæ sunt, si referantur ad se ipsas, h. e. si appetantur, ut conferatur animo decor continentiæ v. g. aut probitatis, qui scilicet humanæ gloriæ deserviat C. h. e. si appetantur propter ingenitam rationem honestatis *subd.* si hæc honestas habeatur pro fine ultimo, ut Stoici faciebant C. si tanquam finis ordinabilis ad Deum, qui est omnis honestatis fons, principium & regula N. Tunc enim favet nobis potius S. Doctor; præcipue L. 83. QQ. q. 30.

Inst. 3. Quamvis speculative probabile sit, hominem posse se convertere ad honestatem virtutis, & sic implicite ad Deum, practice tamen nunquam se ad illam convertit absque *philautia*, ut ait S. Aug. L. 4. contr. Julian. C. 3. scribens: *Nihil est in creaturis, quod attinet ad institutarum divinitus merita naturarum, naturali mente præstantius. Unde fit consequens, ut mens bona magis sibi placeat, magisque se ipsa delectet, quam qualibet alia creatura.*

℟. *N. Ass.* Quod distinctione hac aptum est ad eludendam damnationem *articuli Bojani* 27mi s. c. *Ad text.* ℟. ex contextu liquet, his verbis doceri duntaxat

facile

facile quidem & frequenter hominibus etiam justis, non tamen semper & in actione omni evenire in hac mortali vita, ut concupiscentia mala ac superbia solicitet animum, & eum vincat. His adde, quod quamvis intra res creatas nihil sit, quod homo præ se magis amet, tamen Deus sit, in quem naturaliter feratur.

Inst. 4. Si possumus bonum naturalis ordinis præstare, possumus pariter servare *legem naturæ* ac Deum diligere: & consequenter potiri vita æterna; cum Matth. 19. dicatur: *si vis ad vitam ingredi serva mandata.* Hoc vero concesso statuenda erit pro ejusmodi hominibus vita æterna diversa a regno cœlorum, ut S. Aug. sæpius cit. contr. *Julian.* declarat. *Conf.* Voluntas hominis lapsi magis est propensa ad *malum*, quam ad *bonum*. Sed hac propensione majore ad malum stante, nequit sine gratia exire in opus moraliter bonum; ergo.

℞. *Transmissa* 1*ma Seq. N.* 2*dam.* Ad consequendam *vitam æternam* non sufficit observatio mandatorum quæcunque & naturalis, sed salutaris; quam postremam cum *Julianus* solis naturæ viribus haberi posse vellet, recte quidem S. Aug. commemoratum absurdum intulit contra *Julianum;* in nos vero id minime quadrat. *Ad Conf. concessa Maj.* Præsertim si præter originale peccatum insit etiam homini habitus vitiosus; *N. min.* quia stante etiam tali propensione, nisi hæc supponatur esse tentatio valde gravis, homo non tantum *physice*, sed & *moraliter* indifferens est sine gratia supernaturali, & potest assentiri bono honesto opposito.

Inst. 5. Homo nunc est ad *finem supernaturalem* elevatus: ergo ut per quemvis actum inhonestum recedit ab hoc fine, ita per quemvis actum honestum ad eundem accedit; tum quia alias deterioris conditionis homo esset respectu operationis bonæ: tum quia assignari nequit, ad quæ opera detur vel requiratur gratia. Sed sine gratia homo nequit accedere ad finem supernaturalem: ergo.

℞. *N. Conf.* Sicut enim homini non debetur *elevatio* ad finem supernaturalem; sic etiam ea supposita non debetur ipsi *potentia*, qua possit per singulos actus positive converti ad finem supernaturalem; quod quidem de peccatoribus maxime *infidelibus* facile omnes concedunt: respectu *fidelium* autem nonnulli putant dari semper ho-

mini libertatem cum præparatione necessariorum talem, ut homo semper possit ponere vel actum malum, vel actum naturaliter tantum honestum, vel actum supernaturalem; quæ opinio videtur carere sufficienti fundamento; præsertim cum in sententia supernaturalitatem a motivo desumentium possit sæpe in actione occurrere motivum duntaxat naturale; in aliorum autem systemate non statuatur adesse gratiam prævenientem in omnibus prorsus actionibus etiam præcepto positivo non subjectis.

Unde *ad prob.* ℞. *T.* Quia per hanc inæqualitatem, in aliquo indebito fundatam, ac præterea propter peccatum originale aliquo modo debitam, nulla homini fit injuria. *Ad Prob.* 2. ℞. *N.* Datur enim gratia ad ea opera, ad quæ requiritur; ejusmodi autem sunt tum opera salutaria & vitæ æternæ meritoria, tum actus difficiliores etsi naturales duntaxat, ut mox dicetur. Cæterum gratiarum distributionem definire nostrum non est. Quis enim *cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit?*

ARTICULUS V.

An Gratia sit necessaria ad servandam legem naturalem?

308. *Nota.* Quæstio proposita circa hominem duntaxat in statu *naturæ lapsæ* movetur; de homine enim in statu *naturæ integræ* Theologi communiter cum S. Th. 1. 2. q. 109. a. 4. & 8. sentiunt, eum facile quovis longo tempore totam legem naturalem sine speciali gratiæ auxilio servare potuisse: quid vero de *natura pura* dici queat, dictum est n. 34. & 38. Porro supponimus hic tanquam certa, vel superius jam expedita: 1. Legem naturalem actus supernaturales etiam præcipientem non posse impleri *sine gratia;* quia hæc ad illos actus necessaria est: 2. Nec etiam legem pure naturalem sine gratia observari posse *quoad modum*, seu ut hæc observatio conducat ad salutem; cum actus salutaris sine gratia haberi nequeat: 3. Dari sine speciali gratiæ auxilio in homine potentiam *moralem* æque ac *physicam*, ut brevissimo aliquo tempore observet præcepta legis naturalis tunc temporis occurrentia affirmativa, nec ullum ex negantibus transgrediatur, modo absit gravis tentatio in contrarium.

309.

309. *Dico I.* Tota lex naturalis ſine gratia poteſt *potentia phyſica* h. e. ſecundum requiſita ex natura rei ad hoc, ut actus poni poſſit, diu ab homine lapſo ſervari ſecundum *ſubſtantiam*, h. e. ſecundum ea, quæ pertinent ad bonitatem moralem. *Prob.* Tota lex naturalis ſecundum ſubſtantiam conſiderata non ſuperat in præſenti ſtatu vim humanæ voluntatis: ergo ſine gratia poteſt *potentia phyſica* ſervari ſecundum ſubſtantiam, & quidem diu, cum non uno tempore occurrat tota præceptorum collectio ſimul obſervanda. *Ant. Prob.* Ut tota lex vel collectio præceptorum non ſuperet vim humanæ voluntatis, ſatis eſt, quod obſervatis ſeorſim præceptis pluribus, nihil minuatur humana voluntas ſecundum virtutem phyſicam; hæc non minuitur; ergo.

310. *Dico II.* Nequit tamen *potentia morali*, h. e. ſine magna difficultate, ab eodem ita ſervari longo tempore, quin nunquam intra idem tempus peccet legis præceptum non obſervando. *Prob. Authoritate* 1. SCRIPTURÆ. S. Paulus ad Rom. 7. cum v. 23. dixiſſet: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis,* mox v. 24. ingemiſcens & quærens ſubjungit: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus?* ac tandem v. 25. ſibi ipſi reſpondet: *Gratia Dei per Jeſum Chriſtum Dominum Noſtrum.* Ex hoc autem conſtat inprimis, ſicut per legem membrorum intelligitur *concupiſcentia*, ſic per legem mentis intelligi *legem naturalem* menti inſculptam: deinde hanc legem naturalem impleri non potuiſſe a PAULO *ſine gratia:* denique idem tenere reſpectu omnium hominum; quia ratio impotentiæ, quam agnoſcit, nempe fomes peccati ſeu concupiſcentia, eſt omnibus communis, & in plerisque longe major.

2. CONCILIORUM. Carthaginen. II. in epiſt. Synod. ad INNOC. I., quæ eſt 90. inter epiſtolas S. Auguſtini, damnat Pelagianos, quod dicerent liberum arbitrium absque Dei gratia implere poſſe legem, *ſive naturaliter in corde ſcriptam, ſive in litteris datam.* Carthaginenſe IV. ſeu, ut alii laudant, Milevit. II. Can. 5. anathema dicit illis, qui dixerint, quod *etſi gratia non daretur, non quidem facile, ſed tamen poſſemus etiam ſine illa divina implere mandata.*

3. Patrum, præsertim S. Augustini, qui in L. de sp. & lit., ubi totus est, ut ostendat legem sine gratia servari non posse, statim C. 1. sic inquit: *Qua lege fidei credidit, nullo modo posse suæ infirmitati ad implenda ea, quæ lex factorum jubet, nisi divina gratia subveniri.* Negari autem hic tantum *potentiam moralem* de tota lege patet ex L. 1. de pecc. mer. C. ult. & L. 2. C. 3.

Prob. II. Ratione. Ex parte observandorum habetur magna difficultas; ex parte observantium naturalis quædam reluctantia; ergo. Sane in nostro casu omnia præcepta naturalia sunt observatu quoad se valde difficilia, & rebellio appetitus refugit, aut ad contraria solicitat; quæ si etiam non urgeret, voluntas ratione suæ mobilitatis ac inconstantiæ, atque ad delectabilia propensionis totas suas vires ad agendum non esset semper adhibitura, ut proxime S. Aug. l. c. testatur. *Conf.* Quia voluntas absque speciali auxilio nequit superare *gravem tentationem*, quæ intra longum tempus sine speciali protectione Dei extrinseca non abest.

Objectiones.

311. *Obj. contr. 1m.* Impotentia *proprie physica* est, quæ habetur ex infirmitate aut defectu virium: sed natura sine gratia ad observandam legem est infirma, & habet defectum virium; ut patet ex S. Aug., qui L. de perf. just. ad rat. 1m. sic respondet: *In tantum enim sana non est, in quantum id, quod faciendum est, aut cæcitate non videt, aut infirmitate non implet, dum caro concupiscit adversus spiritum.* Et S. Th., dum 1. 2. q. 109. art. 4. negat, hominem posse implere præcepta *sine gratia sanante:* imo art. 2. negat hominem totum sibi connaturale bonum agere, ita quod in nullo deficiat.

℞. *D. M.* Impotentia proprie physica est, quæ habetur ex infirmitate & defectu virium absolute sumptarum & simpliciter necessariarum C. quæ habetur ex defectu virium tantum respective sumptarum, neque necessariarum simpliciter N. Natura lapsa equidem non est sana, sed lapsa & infirma, si sumatur respective ad naturam integram, neque, ut illa, *vires sanas* ac *robustas* habet, atque hinc virium defectum habet; ut d. e. n. 174. & seqq.; sed easdem requiri ad potentiam physicam observandæ legis

gis naturalis habendam, negatum est tum ibid., tum in praecedentibus.

Hinc ex allatis testimoniis nihil efficitur contra *potentiam physicam*; tum quia S. AUG. impotentiam repetit duntaxat a resistentia appetitus inferioris; quæ facit tantum moralem impotentiam: tum quia uterque loquitur de infirmitate respective ad *statum integrum*; quod manifeste etiam patet in locis ex D. Thoma objectis, ubi utrobique prius de natura integra resolvit, illi adesse potentiam; quæ cum non physica tantum, sed & moralis fuerit, sequitur ab eodem naturæ corruptæ negatam solum fuisse moralem potentiam, non physicam quoque. Adde, quod S. DOCTOR per *gratiam sanantem* intelligat sanctificantem, quam propter duo requirit, nempe ut natura corrupta sanetur, & ut bonum ordinis supernaturalis, quod condigne meritorium est, operetur.

Inst. 1. S. AUG. l. c. comparat infirmitatem voluntatis cum *vitiato pede* ejus, qui claudicat; & S. HIER. L. 3. contr. Pelagian. hominis impotentiam ad non peccandum exæquat cum impotentia ad *non ægrotandum*: ergo asserunt impotentiam vere physicam.

R. *N. Cons.* Comparatio enim non est *quoad omnia*; alias sicut claudus necessario claudicat & ubique, sic & homo sine gratia peccaret necessario & semper, quod nec Adversarii hic nostri volunt, nec intendit etiam S. Aug., utpote qui ibid. resp. 3tia dicit *parum esse*, non autem *nihil posse*, voluntatem ad non peccandum. Stat ergo comparatio duntaxat in eo, quod sicut claudum esse est aliqua impotentia, qua non potest homo non claudicare; ita humanæ voluntati sua sit imbecillitas, ex qua non possit non peccare *sæpe*, nisi adjuvet gratia; ad quod non est necesse, ut hæc, sicut illa, sit impotentia physica. Eadem explicatio facilius etiam adhibetur comparationi *Hieronymianæ*.

Inst. 2. Si homo non habet impotentiam physicam; ergo gratia solum requiritur ad legem facilius & non simpliciter observandam: consequens est Pelagianum: ergo.

R. *N. M.* Nam 1. gratia non desinet esse *absolute* necessaria tum ad legem naturalem, imperantem obsequium præceptis *supernaturalibus*; tum ad præcepta naturalia

quoad modum observanda; quod utrumque inficiabantur Pelagiani. 2. Erit semper necessaria ad implenda etiam præcepta naturalia quoad *substantiam*; quia admittitur impotentia moralis, qua posita moraliter loquendo præcepta servari nequeunt. 3. Quamvis hæc moralis impotentia confundi possit cum maxima difficultate; tamen ubi intercedit, infallibiter futurum est, ut actus non fiat: unde plus dicit, quam *difficilius*.

312. *Objic. I. contr. 2d.* Præcepta omnia legis naturalis sunt naturalia, & hinc viribus liberi arbitrii naturalibus proportionata: ergo & per easdem moraliter possunt servari. *Conf.* Deuter. 30. postquam præmisisset Moyses mentionem omnium præceptorum & legis, v. 11. *Mandatum hoc*, ait, *quod ego præcipio tibi hodie, non est supra te, neque procul positum:* ergo lex tota naturalis facile ac moraliter servari potest.

℞. *D. A. seq.* Sunt proportionata, quantum ad ordinem C. quantum ad potentiam & vires *subd.* quantum ad potentiam tum physicam, tum moralem sunt proportionata viribus integris adhuc & sanis, quales habuerat Adamus C. quantum ad utramque potentiam sunt proportionata viribus infirmis ac debilitatis certe per peccatum Adami, quibus tantum restat potentia *physica*, nisi juvetur gratia N.

Ad Conf. D. Conf. Potest lex naturalis tota servari facile & moraliter per auxilium gratiæ C. sine eo N. Loquitur enim hic Moyses non de naturali duntaxat, sed & de scripta, ut ex præcedente versu patet, ad quam pertinere gratiam & ipsi Adversarii concedunt, quamque gratiam nemo eorum negaverit adfuisse Judæis, ac ipse Moyses non obscure promiserat, dum eod. Cap. v. 6. prædixit: *Circumcidet Dominus Deus tuus cor tuum, & cor seminis tui, ut diligas Dominum Deum tuum* &c.

Inst. 1. S. Chrys. Hom. 5. in ep. ad Rom. ad hæc verba: Gentes, quæ legem non habent, naturaliter ea, quæ legis sunt, faciunt; sic inquit: *Gentiles admiratione digni sunt, quod nec lege scripta ipsis opus fuerit, & tamen omnia, quæ legis erant, præstiterint.* Ergo.

℞. *D. A.* Gentiles omnia, quæ legis erant, præstiterunt hoc sensu, quod alii alia præcepta impleverint C.

hoc

hoc sensu, quod singuli omnia impleverint N. Unde & Apostolus videtur attente non dixisse: Gentes naturaliter legem faciunt, sed: *ea, quæ legis* sunt; cum econtra paulo ante scripsisset, *factores legis*, nempe totius, *justificari*, quod sine gratia non fit.

Inst. 2. S. TH. in 2. dist. 28. a. 2. & 3. expresse docet, hominem non tantum singula, sed & omnia peccata mortalia vitare, & omnia legis naturalis præcepta, quantum ad *substantiam* actus, sive ad hoc, quod directe cadit sub præceptum, implere posse. Ergo.

℟. ut supra, S. THOMAM hic loci naturæ tribuere duntaxat potentiam *physicam*, non vero moralem, quemadmodum & in SUMMA moralem tantum negasse diximus; atque hinc non necesse cum aliis putamus, juniorem Doctorem cum seniore committere. Eodem sensu explicari possunt Durandus, Scotus, Gabriel aliique antiquiores, quibus eadem sententia passim tribuitur.

Inst. 3. Quod *moraliter* tantum est impossibile, non est simpliciter impossibile, sed solum *difficile*: ergo fieri potest, ut quandoque oppositum contingat. Sed hoc posito sequitur gratiam non esse ita necessariam, ut in ejus defectu nequeat lex observari per longum tempus, quin homo peccet; ergo. *Conf.* Homo ex victoria aliquot difficultatum circa unum aut plura præcepta fit promptior & acquirit *habitum*, quo facile operetur: ergo collectio præceptorum nihil facit ad impotentiam moralem.

℟. *D. A.* Quod moraliter latius est tantum impossibile, non est &c. C. quod moraliter strictius est impossibile, adeo, ut per vires physicas absolute fieri nequeat C. non est simpliciter intra genus impossibilitatis moralis impossibile, adeo nempe, ut quamvis ad oppositum non desit potentia *physica*, tamen res tot affecta sit difficultatibus, ut nunquam de facto fiat N. Unde negatur conseq., & sic fundamentum ruit subsumpti, de quo etiam num. 311. dictum est.

Ad Conf. ℟. *D. A.* Fit promptior circa actus ejusdem speciei, & circa eosdem etiam acquirit habitum C. circa actus diversæ speciei N. Jam vero præceptorum diversorum diversi sunt actus, adeoque obtemperans uni vel alteri præcepto non acquirit promptitudinem vel *habitum* pro

observanda tota lege. Præterea voluntatis inconstantia & ad delectabile propensio intra longum tempus prævalebit habitui non admodum radicato, nisi gratia juvetur.

Inst. 4. Datur potentia moralis ad omnia præcepta distributive servanda: ergo & ad omnia collective. *Conf.* Quæ sunt moraliter impossibilia, nequeunt *voveri*, aut a superiore *positive imperari:* ergo nec lege naturali ea præcipi possunt; maxime quia ad peccandum requiritur libertas & potentia etiam moralis.

℞. *D. A.* Datur potentia moralis observandi præcepta distributive omnia, τὸ distributive sumendo proprie & implendo collectionem N. sumendo improprie vel potius singulariter seorsim ac divisive, seu connotando unum vel alterum indeterminate tamen sumptum non observari, atque hinc collectionem non impleri C.

Ad Conf. ℞. *Transm. Ant.* de impossibilitate morali indeterminata *N. Conf. Disp.* est: quia *lex naturalis* est circa intrinsece mala, quæ a Deo necessario prohibentur, neque possunt fieri licita per hoc, quod in illis indeterminate vitandis occurrat difficultas moraliter insuperabilis. Quæ vero *positive* prohibentur, non prohibentur necessario, sed a libera voluntate Legislatoris dependent, qui pro sua prudentia non censetur velle obligare in iis circumstantiis, ubi occurrit difficultas rationabilis & moraliter invincibilis. Eadem fere ratio est de materia *voti*, dum hæc libera est; quia esset nimia præsumptio de propriis viribus; unde nec Deus similia vota acceptat, si forte fiant, nisi in particularibus casibus voluntatem vovendi simulque fiduciam consequendi auxilii ad votum moraliter implendum inspiraverit.

Ad Prob. ℞. *D.* requiritur potentia moralis excludens necessitatem determinatam C. indeterminatam N. vel *subd.* Superandam tamen vel viribus propriis vel gratiæ auxilio N. neutro modo superabilem C. Atque hinc etiam oritur discrimen inter Legislatorem *Deum* seu per dictamen naturæ, seu per positivum præceptum aliquid præcipientem, & Legislatorem *humanum* ac *voventem;* cum ille vires aliunde suppeditare possit, hic vero minime.

313 *Objic. II.* Auxilium speciale seu gratia a nobis ad implendam diu naturalem legem requisita nec potest dici entitative *naturalis*, ut patet: nec supernaturalis, quia

nequit

nequit determinari, an sit gratia tantum actualis, eaque detur fidelibus tantum, vel etiam infidelibus; an sit habitualis, eaque sic nonnisi justis communicetur?

℞. 1. *Ex decreto Dei* & lege divina, per Scripturas, CC., & PP. nobis manifestata, requiritur gratia *entitative supernaturalis.* ℞. 2. Probabile est, auxilium supernaturale ad vitanda diu peccata contra legem naturalem non dari, nisi credentibus & *fidelibus:* quia gratia *in fide* fundata non datur, ordinarie saltem & regulariter, nisi habenti fidem: sed auxilium necessarium ad servandam diu legem naturalem est gratia in fide fundata: ergo. *Min. prob.* 1. Ex verbis Apostoli ad Rom. 3. v. 27. *Ubi est gloriatio tua? exclusa est: per quam legem? factorum? non, sed per legem fidei.* Quibus insinuat, Judæo non esse gloriandum de legis observantia, eoquod hanc habeat ex fide; ut explicat S. Aug. L. de sp. & lit. C. 11. 2. Ex epist. Synod. Carth. II. s. c., in qua PP. contra *Pelagianos* docent auxilium, quo liberum arbitrium fit vere liberum, dum a dominatu carnalium concupiscentiarum liberatur, esse gratiam Dei, & *impetrari per fidem, quæ est in Christo Jesu.* 3. Quia ex Conciliis & Patribus constat gratiam ad legem servandam non dari, nisi propter merita Christi: sed quæ datur gratia propter merita Christi, saltem lege ordinaria non datur, nisi mediante *fide* Christi explicita vel implicita: ergo.

℞. 3. Probabile etiam est, simile auxilium ad eundem finem non dari, nisi *justis*, adeoque hoc sensu gratiam habitualem esse necessariam ad legem diu servandam. Ita D. Th. 1. 2. q. 109. a. 4. & 8. ac colligitur tum ex ep. Synod. laudata, quæ dicit per gratiam, *qua Christiani sumus*, nos liberari a dominatu illo concupiscentiæ: tum ex Carthag. IV. itidem cit., quod Can. 3. definit: *Item placuit, ut quicunque dixerit, in qua justificamur per Jesum, gratiam C. D. N. ad solam remissionem valere, quæ jam commissa sunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur; anathema sit.* Gratia autem, qua justificamur, & non committuntur peccata, habitualis est: peccata vero non committuntur observando omnia præcepta. S. Aug. ep. 95. cum aliis Episcopis scribit, liberum arbitrium non esse satis ad non peccandum, nisi juvetur per gratiam: hanc vero negat esse legem, ut Pelagius intel-

intellectam voluit, sed *gratiam*, *qua justificamur ab iniquitate & salvamur ab infirmitate.*

Inst. I. CC. & PP. tantum intelligendi videntur vel de observatione legis etiam ad actus *supernaturales* obligantis, vel de observatione *meritoria*; quia eorum mens duntaxat fuerat contradicere Pelagio, ejusque in his capitibus duntaxat versanti hæresi.

℞. *N. utr. part. Ant.* Ratio 1*mi* est, tum quia APOSTOLUS implorans gratiam eam maxime petit ad vincendam concupiscentiæ rebellionem, quæ potissimum repugnat legi pure naturali: tum quia CC. & PP. *indefinite* loquentes de necessitate gratiæ ad observandam legem nequeunt intelligi de actibus supernaturalibus tantum, utpote rarioribus & nonnisi pauca præcepta vel unicum naturale connotantibus. Ratio 2*di* est; tum quia iidem in suis sententiis de observanda lege nullibi addunt illam limitationem, *sicut oportet*, alias frequenter adhiberi solitam circa actus moraliter bonos; ergo signum est, quod voluerint legem sine gratia simpliciter observari non posse: tum quia illi etiam alibi dicunt liberum arbitrium *parum*, aut *fere nihil* valere ad prosequendum bonum & vitandum malum; unde si sensissent illud valere moraliter ad legem diu non salutariter observandam, non jam parum, sed plurimum tribuerent libero arbitrio.

Ad prob. ℞. Equidem *Pelagii* hæresis in binis illis captitibus versabatur; sed ea posita a fortiori dicere is potuit aut debuit tum physicas, tum morales vires soli naturæ inesse ad observantiam mere naturalem, nihilque conferentem ad veram justitiam ac vitam æternam. Unde sicut CC. & PP. hæresin clare & expresse damnarunt; sic corollarium ejus necessarium ab illis adeo *generaliter* loquentibus repudiatum fuisse, probabilius colligi posse existimamus.

Inst. 2. Ex *universali* eorum loquendi formula æque posset inferri non dari potentiam physicam in homine, sicut nos colligimus impotentiam moralem; præsertim cum æquali ratione requirant gratiam ad observandam legem, ut exigunt ad actus salutares.

R. Disp. est; quia iidem etiam termini accipiendi sunt diversimode pro materiæ occurrentis diversitate: actus

autem

autem salutares tanquam supernaturales *ex ipsa rei natura* & notione supernaturalitatis exigunt gratiæ principium effectivum; cum gratia non tanquam principium physicum, sed duntaxat morale, neque ex ipsa rei natura, sed lege divina & ordinatione tantum requiratur ad observantiam legis. Quin licet Deus *in moderna providentia* semper daret gratiam supernaturalem ad legem etiam mere naturalem observandam per modum principii physici, quo fieret observatio salutaris; tamen id non foret ex ipsa rei natura, sed ex unica Dei voluntate & *libera ordinatione*, quæ absolutam gratiæ necessitatem ad observantiam præcise naturalem non infert.

Inst. 3. Si gratia fidei vel habitualis sit probabiliter necessaria ad observandam diu legem; ergo inprimis diu implens legem vel non peccans certo posset colligere se esse justum: deinde infidelis vel peccator non habebit auxilia sufficientia, eritque moraliter necessitatus ad peccandum. Utraque sequela non est admittenda: ergo.

R. *N.* 1*m*. *seq.* Quia aliud est non habere peccati seu legis violatæ conscientiam, aliud non peccare & implere legem, juxta illud 1. ad Cor. 4. v. 4. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.* Et Ps. 18. v. 17. *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me.* Præterea siquis etiam novisset se præcepta diu implevisse, *certus* tamen esse non posset de sua justitia, cum nostra de necessitate gratiæ habitualis sententia limites *probabilitatis* non excedat; tum quia allatas probationes forsan de gratia *actuali* quis explicare posset: tum quia dici posset, ea, quæ ad gratiam habitualem pertinent, ostendere duntaxat, illa data præstari auxilia *commodiora*, licet ea absente sufficientia non desint. *Ad* 2*d*. *seq.* *R.* *D.* Peccator & infidelis non habebit auxilia sufficientia immediata T. ob modo dicta. Non habebit mediata N. sed de hoc infra.

QUÆRES I. *An gratia necessaria sit ad amandum Deum super omnia?*

314. *Nota.* Inter actus moraliter bonos præcipuus est *amor Dei*, sicut inter præcepta etiam naturæ primum & maximum de hoc amore. Amor hic alius est concupiscentiæ, quo quis diligit Deum ut sibi bonum: alius benevolentiæ, quo diligit Deum ut in se bonum; hic vel *Imperfectus* est, quo quidem quis amat Deum, ejus boni-

tatem

tatem ac omnes perfectiones propter Deum, quin tamen vi hujus actus sit paratus ad omnia Dei præcepta servanda, seque ac omnia referat in Deum: vel *Perfectus*, vi cujus etiam omnia referuntur ad Deum, ac Deus præfertur omnibus, voluntasque parata est per absolutum propositum res potius cæteras relinquere, quam Deum, vel quam peccare graviter. Atque hic amor tum *efficax*, tum *super omnia* dicitur, ac rursus dividitur in affectivum & effectivum, seu obedientialem.

Affectivus potest consistere in unico actu etiam non perseverante, quo Deus summe amatur cum proposito ei placendi in omnibus, & vitandi, quæ illi graviter displicere possunt; & hic etiam actualis vocatur: *Effectivus* est, qui diu perseverat, importatque actualem Dei præceptorum observationem; hic habitualis vocatur a nonnullis, non quod in solo habitu stet, sed quod vel per sui iterationem, vel per effectus ejus virtute elicitos perseveret.

315. ℞. *I.* Sine gratia homo nequit moraliter amare Deum efficaciter & super omnia amore *effectivo*. *Ratio*; quia homo nequit observare totam legem moraliter sine gratia, nec sine gratia vincere tentationes graves, quæ in diuturna legis observantia & amore Dei omnibus creaturarum illecebris *actualiter* & *effective* propositi occurrunt.

Nec Dicas I. Voluntas potest naturaliter ferri in omne id, quod *intellectus* practice judicat esse prosequendum, sed intellectus semper practice judicat etiam ad longum tempus & occurrente quantumvis tentatione gravi esse amandum Deum; ergo. 2. Non minus difficile est homini *assentiri* mysterio Ss. Trinitatis aliisque fidei mysteriis, ac diligere Deum ut autorem naturæ super omnia; ergo si illud potest intellectus supposita revelatione sine gratia, etiam hoc poterit voluntas. 3. Angelus & homo in statu *naturæ integræ*, imo etiam in statu naturæ puræ potuissent moraliter Deum diligere effective super omnia; ergo & homo lapsus id poterit.

℞. *ad* 1. *D. M.* Voluntas potest naturaliter ferri in omne id &c. potentia physica C. potentia morali *sub*[illegible] illud cognitum sit facilis assecutionis C. sin minus N. De-us tanquam bonum *spirituale* & minus clare in hac vita cognitum inprimis non ita afficit voluntatem: deinde hic

propter

propter suam *inconstantiam* & propensionem ad sensibilia minus potens est ad legem totam obsoevandam: denique *gravis tentatio* appetitum sensibilem per se reluctantem fortius incitat; quæ omnia simul sumpta, cum seorsim etiam sufficiant, multo magis moralem potentiam elidunt.

Ad 2. ℞. *T. A. N. Conf. Disp.* est; quia, licet quis hæc credat, tamen hoc ipso non tenetur observare omnia præcepta, cum fides stare possit cum peccato actuali: secus est de dilectione Dei effectiva. Cæterum si homo post revelationem graviter tentaretur ad dissensum, etiam moraliter solis naturæ viribus assentiri non posset.

Ad 3. *Disp.* est; quia in statu naturæ integræ & puræ id asseritur ratione *protectionis extrinseca*, & ob promtum auxilium Dei sive supernaturale, sive naturale uberius ac frequentius; hæc desunt, aut debita saltem non sunt naturæ lapsæ, quam ideo debiliorem extrinsece saltem statuimus.

316. ℞. *II.* Potest tamen moraliter sine supernaturali gratia amare Deum efficaciter & super omnia amore *affectivo. Prob.* Homo naturaliter cognoscere potest Deum esse summum bonum, & idcirco super alia omnia esse amandum: ergo potest Deum sic cognitum natutaliter amare super omnia. *Conf. prob.* tum quia inter Deum ut rebus omnibus creatis præferendum negari nequit *proportio* objecti & potentiæ; tum quia facile potest contingere, quod tum temporis nullæ occurrant tentationes, neque alia objecta ulla voluntatem ultro ad Deum anhelantem retardent: tum quia ad amorem Dei affectivum super omnia non requiritur, ut qui ita amat, secundum præsentes, quas habet, vires possit implere, quod præceptum est; sed sufficit, quod amor sit sincerus & æstimative tantus, quantus exigi potest, includatque saltem virtuale propositum servandi mandata per eas vires, quæ ad ea sunt necessariæ, ubi & quando hæ fuerint concessæ.

Conf. Amor Dei *super omnia* est actus homini per se valde connaturalis; ut constat ex dictis de natura pura: præterea natura lapsa non est intrinsece facta debilior, quam fuisset natura pura, ut ibidem ostendimus: denique nihil impedit, quominus per aliquod brevissimum tempus absint ea, quæ extrinsecam debilitatem naturæ lapsæ addunt; ergo.

Ne-

Nec dicas 1. Conc. Arauſ. II. Can. 25. docet: *Prorſus donum Dei eſt diligere Deum.* Ibidem autem 1. per particulam *prorſus* includitur omnis dilectio: 2. impotentiam amandi non refert in *ſupernaturalitatem*, ſed in liberi arbitrii infirmitatem per peccatum contractam: 3. ante peccatum Adæ jam fuit impotentia ſupernaturaliter amandi ſine gratia; unde poſt peccatum contracta videtur impotentia naturaliter Deum amandi ſine gratia.

℟. Contrarium fundamentum nobis præbet illa limitatio adjecta: *ſicut oportuit*; Item, quod ſimiliter hic loquatur de amore Dei, ut de actu bono, *operari propter Deum*, *quod bonum eſt*: quorum 1mum ex ſæpe dictis probat ſermonem eſſe de amore ſupernaturali, ſeu ut Trid. exponit, de *meritorio* juſtificationis: alterum vero illos doctrinæ non cohærentis arguit, qui admiſſa poſſibilitate actus moraliter boni ex hoc Canone negant poſſibilem amorem affectivum Dei naturalem. Præterea notandum, *gratiam* hic vocari *miſericordiæ*; nam gratia naturæ integræ dicitur *gratia ſanitatis* ob naturam tum ſanam, integram & nullius curationis egentem; item *ex pura liberalitate*, quia erat quidem naturæ indebita, illa tamen non erat gratia poſitive indigna: econtrario gratia naturæ lapſæ dicitur *medicinalis*, quia per eam ſanatur natura vulnerata, inclinata & attenuata per amiſſionem donorum, integritatem & juſtitiam originalem conſtituentium; item *ex pura miſericordia*; quia natura lapſa etiam poſitive indigna eſt gratia.

His ſuppoſitis *ad prob.* 1*m.* ℟. *D.* includitur omnis amor ſupernaturalis, ut limitatio, *ſicut oportuit*, explicat C. etiam naturalis N. *Ad 2d. prob. D.* Non refert in ſupernaturalitatem, quæ habeatur a gratia ſanitatis & puræ liberalitatis C. quæ habeatur a gratia medicinali & miſericordiæ N. Etiam *alteram partem D.* Refert in liberi arbitrii infirmitatem conſiſtentem in jactura donorum integritatis & innocentiæ originalis C. conſiſtentem in diminutione intrinſeca virium naturaliter debitarum N. *Ad 3t. prob. D.* Ante lapſum Adæ fuit impotentia agendi ſupernaturaliter ſine gratia ſanitatis & liberalitatis C. ſine gratia medicinali & miſericordiæ *N. A. & Conſ.*

Nec dicas 2. Per actum amoris Dei ſuper omnia, ut paſſim PP. dicunt, homo *diſponitur ad juſtificationem*;

unde

unde & hic amor etiam dicitur amor amicitiæ. & reddit hominem Deo amicum ac justum: sed hæc fieri nequeunt sine gratia; ergo. Item per amorem Dei etiam naturalem homo *converteretur* ad Deum; ergo.

℞. *D. M.* Per naturalem actum amoris disponitur homo ad justificationem N. Per supernaturalem C. Amor enim amicitiæ præcise ex eo dicitur, quia *gratis & benevole* amatur Deus: per naturalem autem Dei amorem non oritur amicitia, nec Deus redamat naturaliter duntaxat amantem, nec eum etiam amor naturalis facit justum; quia hic potest stare cum peccato actuali. Item converteretur ad Deum actualiter & tantum naturaliter, quod non sufficit ad impetrandam peccatorum remissionem C. habitualiter, quod debet fieri per gratiæ infusionem, vel supernaturaliter aut meritorie N. *Amor* quidem *naturalis* Dei excludit actum odii vel alium, quo homo actualiter se a Deo avertit; non vero meretur remissionem peccatorum, aut ea prius commissa delet.

Nec dicas 3. Mandatum de amore Dei est maximum; & ipse *amor* est difficillimus, quia juxta APOSTOLUM est *plenitudo & perfectio legis*: ergo si actus multo minus præstantes nequeunt sine gratia eligi, nec amor Dei poterit.

℞. *Ant.* omnino intelligendum esse de amore *effectivo*, ut ipsa verba Apostoli manifeste docent. Actus autem minus præstantes sæpe elici naturaliter non posse ob difficultates graves circumstantes, non ratione *objecti*; cum ergo a nobis supponantur abesse hic difficultates circumstantiarum, ac objectum amoris affectivi ex supposito satis cognitum maxime amabile sit & proponatur, argumentum non est a minore ad majus, nihilque evincit.

Nec dicas 4. Amor Dei effectivus naturaliter non datur, quia vi illius homo debet reddi dispositus ad servandam *totam legem* & vincendas *quaslibet tentationes*: sed vi amoris affectivi debet homo etiam ita esse dispositus; ergo.

℞. *D. M.* Quia debet reddi dispositus ad servandam legem actu urgentem & vincendas tentationes præsentes ac reipsa sollicitantes C. ad legem pro circumstantiis futuris modo obligaturam, & tentationes forsan occursuras

aut

aut potentes occurrere N. Opposite *D. m. & N. Consf.* Sane efficacia effectiva multo major esse debet, quam affectiva, quia longe difficilior est *executio operis*, quam ejus propositum etiam serium: quandò enim quis proponit bonum arduum, quin tamen jam debeat exequi, aut adsit tentatio urgens; tunc vivide repræsentatur bonum ponendum, languide autem & obscure difficultas: in *actuali* autem *executione* & *tentatione* reipsa jam incumbente vividius repræsentantur difficultates, quibus clara repræsentatio boni impeditur, terretur ac perturbatur intellectus, voluntas ad fugam impellitur, nisi sancta cogitatio & inspiratio utrique potentiæ consulat.

Nec dicas 5. Amor Dei etiam affectivus debet inprimis includere *odium* rerum omnium legi divinæ adversantium; ergo si hunc amorem possit elicere, poterit etiam totam legem servare; deinde debet habere *propositum* omnia subeundi potius, quam Deum offendere; sed actum ejusmodi *heroicum* nequit homo naturaliter elicere, qui ne unicam quidem tentationem gravem potest superare absque gratiæ auxilio. Ergo.

R. Et quidem *ad 1m. p. D. Consf.* Poterit servare totam legem adæquate, quod fieret, si diu & constanter servaret N. inadæquate, h. e. brevissimo tempore, pro quo durat actus amoris Dei, poterit nullum præceptum violare C. *Ad 2d part.* ℞. *D. M.* Debet habere propositum formaliter & implicite ad omnia se extendens N. virtualiter tantum & explicite C. Sicut ad *amorem Dei super omnia* etiam supernaturalem non requiritur, ut fiat actualis comparatio Dei cum creaturis singulis, sed sufficit, ut amor in Deum feratur tanquam in bonum summum ac infinitum juxta generalem conceptum & æstimationem amantis; sic etiam *propositum* omnia potius subeundi non debet repræsentare animo omnes, quæ in observanda lege occurrere possent, difficultates formaliter explicite & quasi singillatim, sed sufficit, ut quis vi propositi nihil excipientis paratus sit ad Deum nunquam graviter offendendum, ita ut non possit stante hoc actu graviter peccare.

Primum si requireretur, utique amor actus heroicus foret; cum autem alterum pro amore sufficiat, neque absens aliqua difficultas æque intellectum & voluntatem afficiat, ut præsens; patet, cur tentationem unicam gravem

vem vinci non posse dicamus sine gratia, & tamen naturæ moraliter possibilem permittamus actum amoris, qui propositum includit contra cumulum difficultatum, sed nec præsentium, nec explicite & clare repræsentatarum.

Nec dicas 6. Præsumptio est velle, vel proponere aliquid facere, quod quis propriis virsbus exequi nequit; unde S. Aug. serm. 124. de temp. S. Petrum hujus peccati arguit, cum diceret: *Etiamsi oportuerit me mori tecum, non te negabo.* Sed certum est, nos *propriis viribus* non posse observare totam legem, & omnes tentationes vincere: ergo nec sine præsumptione posset elici amor Dei affectivus naturalis, si quidem eliceretur.

R. Præsumptio est proponere aliquid propriis viribus facere, quod quis propriis viribus exequi nequit C. proponere eo modo & per eas vires facere, quo & per quas aliquid fieri potest N. *Primus* proponendi modus tribuitur S. PETRO ab Aug., & recte *præsumptio* dicitur: alter vero & præsumptione & alio defectu caret; cum, qui suis viribus hostem superare nequit, possit tamen velle efficaciter hostem vincere per suos, aut Principis fœdere juncti milites, tempore & loco non defuturos. Quare si quis etiam proponat superare tentationes, & observare legem eo modo & viribus, quibus hæc perfici possunt, *præsumptionis* notam non incurrit, præsertim si sciat, gratiam nunquam defuturam in iis præstandis, quæ vires naturæ excedunt. Ejusmodi autem *propositum* fieri etiam posse patet in exemplo, quo quis dono miracula patrandi ornatus per actum naturalem diceret: volo patrare miracula.

QUÆRES II. *An gratia sit necessaria ad vincendas tentationes?*

317. *Nota I.* Tentationes contra legem sunt; quia vel revocant ab actibus *præceptis*, uti est timor mortis avocans a confitenda fide; vel impellunt ad actus *prohibitos*, ut concupiscentiæ motus allicientes ad fornicationem. Oriuntur vel ab *appetitu inferiori*, quem sequitur phantasia & intellectus sensibilia aut allicientia aut deterrentia vivide proponens; vel ab *objectis extrinsecis* sive veris, sive apparentibus phantasiam concitantibus; vel a *Dæmone* aliove principio extraneo species aut passiones sic concitan-

do, ut intellectus ad judicium sensibilibus conforme, & voluntas ad consensum solicitetur. Potest autem vis tentationis esse adeo vehemens, ut absorbeat vel perturbet rationis judicium; quo casu, quia homo non manet liber atque in ordine ad bene operandum moraliter, de *tentatione* hujusmodi quæstio non agitatur.

Communius tamen tentatio relinquens imperturbatum rationis judicium potest esse vel gravis, vel levis: *gravis* autem non tantum respective ad hoc vel illud subjectum, sed absolute etiam est vel ex duratione diuturna, vel ex intensione, vel ex ipso habitu & consuetudine prava; *simpliciter* tamen *gravis* communiter intelligitur esse illa, quæ tum intensive ob vehementiam passionis, quam in appetitu sensitivo excitat, tum extensive ob notabilem moram temporis, quo eadem tentatio durat, gravis dicitur: totidem ex adverso modis potest tentatio esse *levis*, seu ad vincendum facilis.

318. *Nota II.* Triplex potest esse victoria seu ratio superandi tentationes: 1ma *vitiosa*, ubi quis tentationem ad peccatum vincit alio peccato: ut si quis avaritiam vincat ex vana gloria. 2da *meritoria* & supernaturalis, ubi quis ex motivo charitatis salutaris & cum merito respectu vitæ æternæ superat tentationem. 3tia *præcise honesta* & naturaliter moralis, seu propter motivum naturalis honestatis. Jam vero de 1ma & 2da victoria hic sermonem non esse patet ex terminis; de una 3tia controversia agitur.

319. ℞. *I.* Homo lapsus sine gratia nequit moraliter vincere tentationes graves. *Prob.* Quia tum SCRIPTURA, tum CC. & PP. de necessitate gratiæ ad vincendas tentationes universaliter loquuntur, nullum excipiendo, ut liquet 1. ex Psal. 17. v. 30. *In te eripiar*, ait, *a tentatione.* Et Ps. 29. v. 9. *Avertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.* Sap. 8. v. 21. *Scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det.* Ad Rom. 8. v. 37. *In his omnibus superamus propter eum* (juxta græcum ratione constructionis cum genitivo: *διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς*, *per eum*) *qui dilexit nos.* Matth. 6., ubi v. 13. jubemur a Christo orare Deum: *Et ne nos inducas in tentationem.*

2. Ex Conc. Palæst. Can. 11. *Quando contra tentatio-*

tationes & concupiscentias dimicamus, quamvis & illic propriam habemus voluntatem, non tamen ex illa, sed ex adjutorio Dei nostra provenit victoria. Arauf. II. Can. 9. *Divini muneris est, cum & recte cogitamus, & pedes nostros a falsitate & injustitia continemus.*

3. Ex Epist. Innocentii I. ad Synod. Carthaginensem: *Nisi magnis precibus gratia in nos implorata descendat, nequaquam terrenæ labis & mundani corporis vincere conemur errores, cum pares nos ad resistendum non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxilium.* Et Coelestini ad Episcopos Galliæ: *Nemo, etiam baptismatis gratia renovatus, idoneus est ad convincendas carnis concupiscentias, nisi per quotidianum adjutorium Dei perseverantiam bonæ conversationis acceperit.*

4. Ex Patribus. Chrysost. hom. 25. in I. ad Cor. ad illa verba: „Tentatio vos non apprehendat, nisi humana.„ *Sunt ergo*, inquit, *tentationes, quas sufferre non possumus; & quænam illæ? omnes, ut semel dicam: possibilitas enim in divino nutu est.* Ambros. in Ps. 43. *Quis est tam fortis, ut nequaquam in tentationem moveatur, nisi Dominus ei adjutor assistat.* Hier. L. 2. adv. Pelag. ad illa Christi verba: „Quid dormitis? surgite & orate, ne intretis in tentationem:„ Sic urget Pelagianos: *Debuit juxta vos dicere: quid dormitis? surgite & resistite; liberum enim habetis arbitrium, & semel vobis concessa a Domino potestate, nullius alterius indigetis auxilio.* Aug. denique pluribus in locis, maxime autem L. de perfect. Justit. C. ult. idem pronuntiat.

Infero: Ergo certum videtur, illos saltem intelligendos esse de omnibus & singulis tentationibus gravibus; nam quamvis CC. & PP. ut plurimum loquantur de victoria *salutari* & meritoria vitæ æternæ, tamen ex sup. d. patet, necessitatem gratiæ ab illis fundatam esse in liberi arbitrii infirmitate, quod *nihil* aut *parum* valere volebant ad servandam legem & tentationes vincendas: valeret autem illud sane multum, si vel unam tentationem *simpliciter gravem* superare posset.

His adde: I. *Appetitus sensitivus*, utpote cujus objecta, quia præsentia & frequentius usurpata, nos magis

 affi-

afficiunt, importunius allicit, sive se solo, sive accedente etiam dæmonis instigatione. 2. *Intellectus*, cujus inclinatio est ferre judicium secundum dispositionem appetitus sensitivi, præcedenti hujus appetitus vehementi æstimatione & affectu, in idem objectum sensibile trahitur; adeoque & *voluntas*, si non necessario, saltem infallibiliter sequitur, adeoque propter hæc impedimenta est quædam *moralis impotentia*.

Nec dicas I. *Concupiscentia* est sub nostra potestate juxta illud Genes. 4. v. 7. *Sub te erit appetitus tuus.* Ergo non est impossibilitas, sed tantum difficultas ei resistendi; ut innuit S. ANSELM. Quin & saltem in casu moraliter possibilis esse videtur victoria tentationis; siquis jam sæpius vicit tentationes *leves*, & hinc contraxit habitum vincendi.

R. 1. *D. m.* Concupiscentia est sub nostra potestate physica C. morali, si gravis sit tentatio *subd.* supposita gratia C. sine illa N. *R.* 2. *D. Cons.* Ergo tantum est difficultas, sed tanta, quæ semper impediat actum C. non tanta N. Utraque quidem potest dici impotentia moralis, nempe vel late, vel stricte sumpta: nos postremam asserimus. *R.* 3. *D.* Acquiritur habitus & facultas ad victoriam similem & æque facilem T. ad victoriam tentationis gravioris N.

Nec dicas 2. Posita quacunque tentatione gravi non perturbativa rationis judicium, homo consentiendo *peccat* per se loquendo graviter, si sit materia gravis: ergo debet etiam *moraliter* posse resistere tentationi; quia impotentia moralis saltem determinata obest libero arbitrio, & excusat a peccato.

R. D. Cons. Debet simpliciter moraliter posse resistere N. secundum quid moraliter C. Potentia moralis *secundum quid* talis resistendi tentationi etiam determinatæ habetur tum per potentiam physicam liberæ voluntatis, tum per gratiæ auxilium paratum ad supplendum, quod viribus propriis naturæ moraliter impossibile est. Quin, si illa moralis potentia per auxilium illud gratiæ etiam deest, & consequenter non est proxima; non deest tamen gratia excitans ad *orandum;* pro uberiore & requisito gratiæ auxilio, & sic potentia moralis saltem remota & mediata præsto est, quæ una cum potentia physica sufficit ad præstandam libertatem in ordine ad peccatum.

Nec

Nec dicas 3. Legimus Romanos aliosque aut *infideles* aut *hæreticos* subinde superasse mortem, quæ sicut ex Philosopho rerum omnium est maxime terribilis, sic ejus tentatio gravissima est. Hæc victoria non potest dici semper fuisse *vitiosa*, tum quia non omnes infidelium virtutes sunt vitia: tum quia honestas objecti videtur idem præstare posse, quod conceditur vanæ gloriæ aut alteri pravo fini: neque potest referri ad gratiæ auxilium; tum quia hoc illis ad timorem mortis superandum datum fuisse gratis dicitur: tum quia dici non potest, an illud fuerit supernaturale vel naturale: ergo debet asseri propriis naturæ viribus.

R. Victoriam vel vitiosam fuisse, vel per auxilium speciale evenisse. Ita S. Aug. L. de Patientia, ex cujus C. 17. desumptus est Conc. Arauf. Can. 17. *Fortitudinem gentilium mundana cupiditas, fortitudinem Christianorum Dei charitas facit.* Hujus rationem S. Doctor ibid. dat his verbis: *Cupiditas mundi initium habet ex arbitrio voluntatis, progressum ex jucunditate voluptatis, firmamentum ex vinculo consuetudinis: charitas autem Dei diffusa est in cordibus &c.* Demum ubi C. 26. & 27. posuisset, Schismaticum pro fide Christi perferentem supplicia, subjungit: *Proinde sicut negandum non est, hoc etiam esse donum Dei: ita intelligendum est, alia esse Dei dona filiorum illius Jerusalem.* Denique C. 28. vocat illud donum, non *hæredum*, sed *exhæredatorum*, illud comparans cum muneribus, quæ Abraham largitus est filiis concubinæ.

Unde N. m. Ad 1m. p. prob. 1m. N. seq. Quia licet in tentationibus gravibus victoria concedatur *vitiosa*; non tamen sequitur quamcunque actionem vana gloria aut pravo fine vitiatam fuisse, aut id etiam intelligendum de tentatione levi. *Ad Prob. 2d. Disp.* est: quia motiva *sensibilia*, utpote præsentia, magis nota ac usurpata, & naturæ corruptæ magis blandientia ac practice proposita fortius alliciunt, quam honesta ex diversa ratione velut speculative tantam proposita, ut in quotidianis mercatorum, militum, aliorumque exemplis patet.

Ad 2d. part. N. utr. prob. Fundamentum enim habemus ex authoritate S. Aug., ex quo & discimus hoc auxilium, tametsi ordinis *proprie supernaturalis* non sit, communem tamen excedere naturæ cursum, atque ad spe-

cialem providentiam pertinere. Unde Suarezio L. I. de Grat. C. 27. præeunte dici potest, illam Dei legem de dando auxilio supernaturali ad vincendas tentationes graves non esse omnino indispensabilem, præsertim circa infideles.

Nec dicas 4. *Hæretici* sicut pro suo errore, ita pro aliqua veritate Catholica, quam retinent, nonnunquam leguntur imperterriti obiisse mortem, & sic vicisse gravem tentationem. Sed sine gratia mortui sunt pro suo errore; ergo & pro veritate Catholica.

R. Similiter vel distingui potest inter hæreticos formaliter ac materialiter tales. De hæretico enim *formaliter* tali non improbabiliter dicitur, illum utrobique moriturum non ob motivum fidei proprium, sed ob aliud humanum, ac præcipue proprii judicii *pertinaciam;* cujus a posteriori signum est, quod errori suo æque ac veritati cuidam Catholicæ adhæret. Si autem hæreticus *materialiter* talis similem victoriam obtinet, vel illa refundenda est in donum naturalis ordinis proxime explicatum: vel forte cum quibusdam dici potest, quod Deus foret eum illuminaturus atque ad fidem veram perducturus, qui præcise ex motivo revelationis divinæ per ignorantiam invincibilem falso apprehensæ, piaque erga Deum affectione in tali casu vellet mortem oppetere.

320. ℞. II. Potest tamen moraliter sine gratia vincere tentationes *leves*. *Prob.* Quod naturaliter fieri potest, data ad illud facultate morali, hoc etiam potest fieri moraliter positis *levibus impedimentis;* ut patet tum in causis naturalibus seu physicis, tum in liberis aut moralibus: sed potest fieri aliquod bonum naturaliter honestum, & moraliter observari aliquod præceptum, si gravis tentatio non obsistat; ut hucusque probatum & propugnatum fuit: Ergo & illud fieri naturaliter poterit, levi duntaxat tentatione occurrente. *Conf.* ex propp. *Baji* 29. & 30. Item ex S. Aug. L. I. de pecc. mer. c. 22.

Nec dicas I. Argumenta nostra partim probare, *indefinite* tentationum victoriam esse a Deo: partim ostendere etiam *leviores* tentationes vinci non posse, nisi per gratiam: partim extendi etiam ad tentationes *simpliciter* leves.

℞. ad

℞. *ad part.* 1. Id verum esse, non quod levior aliqua tentatio vinci nequeat; sed quia nec possunt sine gratia vinci tentationes omnes, nec ullæ etiam graves. *Ad* 2. Id intelligendum esse vel de tentationibus, quæ quidem reipsa graves sunt, sed dicuntur tantum leviores, si conferantur cum multo gravioribus: vel de tentationibus quidem intensive levioribus, sed gravioribus extensive, seu quæ sua diuturnitate graves evadunt. *Ad* 3. Siquæ autoritas gratiam requirat ad omnes omnino tentationes vincendas; vel ex ratione allata, vel ex contextu, vel ex scopo & adversariorum errore etiam apparet, sermonem esse de victoria *meritoria* ac conferente ad salutem.

Nec dicas 2. Quod jubeamur orare & gratias agere pro victoria etiam levissimarum tentationum; quod ipsum etiam præstant pii ac timorati.

℞. Etiam jubemur petere a Deo *panem quotidianum*: oramus cum Davide ps. 121. *Fiat pax in virtute tua, & abundantia* &c.: gratias denique agimus pro pluviis tempore opportuno, peracto feliciter naturali opere, depulsione morbi &c., quæ tamen omnia naturaliter fieri nemo negaverit. Unde *oratio* & *gratiarum actio* non denotat per se auxilium supernaturale, sed proportionatum operi. Cæterum utraque respicit gratiæ donum, si tentationum victoria valeat ad salutem: vel graves tentationes superandæ sint, vel leves ex se ob circumstantias quascunque graves evadant.

Nec dicas 3. Quod divinæ protectionis sit, ne leves tentationes fiant nobis graves.

℞. Nec tentatio ratione sui exigit continuo esse *gravis*, nec ratione concupiscentiæ statim invalescit & a principio est vehemens, nec a dæmone ubique summa tentantur, cum inter ejus stratagemata S. Greg. L. 3. mor. C. 16. numeret, nonnunquam tentare levius, ut repente facilius irrumpat inopinatus; unde saltem ex ipsa rerum natura tentationes leves non pertinent ad gratiam divinæ protectionis. Quanquam vero cum S. AUG. L. 2. Conf. C. 7. & L. 50. homiliarum hom. 23. præservationem a gravioribus tentationibus & permissionem leviorum duntaxat recte tribuamus benevolæ Dei providentiæ; tamen, quamdiu tentationes leves sunt, superari *naturaliter* poterunt.

Nec dicas 4. Quod justus non resistat, nec resistere possit tentationi levi sine gratia, quippe cujus victoria est meritoria; unde sequi videtur neque alium sine gratia resistere, aut resistere posse.

℟. Quamvis in nullo casu homo tentationi resisteret nisi per gratiam, id tamen non fieret ex *defectu virium;* sed ex abundantia divinæ liberalitatis; ad quam ostendendam Deus per gratiam præsto esse vellet. Deinde aliud est potentia victoriæ, aliud illius *meritum:* hoc enim est a statu amicitiæ cum Deo, vel a comprincipio effectivo supernaturali; illa a naturali virtute sufficienti, utpote quæ absolute potest esse separata a ratione meriti.

QUÆRES III. *An gratia sit necessaria ad omnia omnino peccata vitanda?*

321. *Nota.* Suppono 1*mo*, nec hominem posse in hoc statu naturæ lapsæ per solas naturæ vires vitare omnia peccata *mortalia*, neque ex lege Dei ordinaria unquam futurum, ut quis per longum tempus ea declinet sine gratia sanctificante. 2*do.* Hominem etiam peccatorem posse potentia physica vitare peccata *venialia* collective sumpta; instructum vero ordinariis gratiæ auxiliis saltem abstinere posse a venialibus distributive sumptis, hoc est, singulis in particulari & successive tantum ac seorsim spectatis. 3*tio.* Hominem justum ex speciali gratiæ privilegio posse etiam moraliter tota vita per longum tempus durante devitare *omnia venialia* collective sumpta, hoc est, tum omnia omnino, quod aliqui vocant collective simul, tum hæc & illa, & sic deinceps ad se invicem, & ad totum comparata, quod dicunt collective distributive; id quod diserte profitetur S. AUG. L. 2. de pecc. mer. C. 6. Ac L. de gr. Chr. C. 48. Quæstio itaque jam olim *Pelagium & Celestium* inter ac S. AUG. agitata, est: an & hoc moraliter possibile sit homini sine speciali gratiæ divinæ privilegio? Ad quam cum unanimi *Catholicorum*

322. *R.* Sine speciali privilegio homo moraliter nequit per longum tempus vitare omnia peccata venialia. *Prob.* 1. Ex universali SCRIPTURÆ pronuntiatione, 2. Paral. 6. v. 36. *Non est homo, qui non peccet.* Ecclæ. 7. v. 21. *Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, & non peccet.* Jacob 3. v. 2. *In multis offendimus omnes.*

2. Ex

2. Ex Orationis Dominicæ illa parte: *Dimitte nobis debita nostra*; de qua Trid. sess. 6. c. 11. ait: *Justorum illa vox est & humilis & verax*: S. Aug. vero L. 2. de pec. mer. C. 7. *Propheta cum diceret: Dixi, pronuntiabo adversus me delictum meum Domino, & tu dimisisti impietatem cordis mei, continuo subjunxit: Pro hac orabit ad te omnis Sanctus in tempore opportuno. Non ergo omnis peccator, sed omnis Sanctus.* Unde Carthag. IV. Can. 6. de eodem textu, *Quisquis*, inquit, *sic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia vere ita est; anathema sit.*

3. Ex Traditione, cujus præ cæteris testes sunt S. Hier. contr. Pelag. *Quamdiu ille finis adveniat, & corruptivum hoc atque mortale incorruptione ac immortalitate mutetur, necesse est nos subjacere peccato, non natura & conditionis, ut tu calumniaris, vitio; sed fragilitate & mutatione voluntatis humanæ, quæ per momenta variatur, quia Deus solus est immutabilis.* Et S. Aug. L. 2. de don. persev. c. 2. *Tria sunt*, inquit, *quæ maxime adversus Pelagianos defendit Ecclesia; quorum unum est; in quantacunque justitia sine qualibuscunque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere.* Atque hoc præcipue S. Doctor data opera probat L. de perf. just. & L. 2. de pecc. mer., ubi & singillatim versat omnia argumenta opposita *Pelagianorum.* Unde Trid. sess. 6. Can. 23. sic definit: *Si quis dixerit hominem semel justificatum . . . posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Ecclesia; anathema sit.*

Conf. Ex multiplici radice hujus impotentiæ, uti sunt 1. *Concupiscentiæ fomes* seu propensus ad sensibilia appetitus, usum rationis prævertens: 2. *judicii imperfectio*, quod nec honesti præstantiam, nec sensualis inhonestatem semper perfecte advertit, voluntatique proponit. 3. Connaturalis *mutabilitas liberi arbitrii* & voluntatis inconstantia: 4. *Resistentiæ labor* & nata inde defatigatio, qua fit, ut quis v. g. resistendo sæpius tentationibus carnis valde molestis incidat in impatientiam aut pusillanimitatem. Jam vero nisi per singulare privilegium vel harum causarum concursus impediatur, vel extraordinaria

illustratione ac inspiratione frænetur appetitus, admoneatur intellectus, stabiliatur voluntas, ac restaurentur vires, oritur necessitas venialiter peccandi, utpote ad quod sufficit semiplena advertentia ac libertas, imperfectaque deliberatio; sicut ob similes causas in humana societate *necesse esse* Christus Matth. 18. dixit, *ut veniant scandala*.

Nec dicas I. De multis SCRIPTURA testatur, quod in hac vita fuerint perfecti. Sic de JOBO legitur C. I. *Non est illi homo similis super terram, sine querela, justus, verus Dei cultor, abstinens se ab omni opere malo.* De ZACHARIA & ELISABETH Luc. I. *Erant autem justi ambo, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini sine querela.*

℞. Juxta S. AUG. L. 4. ad Bonif. C. 10. duplex est perfectio hominis: alia *Patriæ*, ubi homo peccatis amplius obnoxius non est, neque adhibetur medicina; alia *viæ*, cujus pars est, ut *justus sit accusator sui*, & oret sibi debita dimitti, & spiritualia vulnera remediis curet. Unde ex eodem in L. de pec. mer. singillatim etiam ℞. *ad* 1*m*. Laudari JOBUM non absolute & ob perfectionem omnimodam, sed comparative & præ aliis, qui tum erant in terra. *Ad* 2*d*. ℞. Similiter commendari eos ab operatione simulationis & hypocrisis vacua, atque observantia legum, ita, ut nemo de eorum vita querendi rationem haberet; quæ tamen non impediverint, quominus ZACHARIAS Sacerdotii officio perfungens etiam pro suis delictis hostias obtulerit.

Nec dicas 2. I. Joann. 3. dicitur: *Omnis, qui ex Deo natus est, peccatum non facit, quia semen ejus in ipso manet; & non potest peccare, quoniam ex Deo natus est.* Sed homo justus ex Deo natus est per gratiam; & Christus Matth. 5. monet: *Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester cœlestis perfectus est;* Et Paulus ad Philipp. 3. *Quicunque perfecti sumus, hoc sentiamus.* Ergo & perfectio seu vitatio peccati possibilis est, & supponitur haberi etiam in hac vita.

℞. *D. M.* Non peccat, nec peccare potest, in quantum gratia spirituali regeneratur, & est nova creatura in Christo C. qui regeneratus est & manens etiam nova creatura, vi tamen nativitatis suæ antiquæ non peccat vel pec-

peccare potest *subd.* mortaliter C. venialiter N. Observat præterea S. Doctor Apostoli hujus testimonia invicem pugnare non posse *D.* etiam *Conf.* Ergo perfectio in uno genere, quale est charitatis & dilectionis inimicorum, de quo loquitur Christus, possibilis est & supponitur adesse C. perfectio in omni genere etiam in hac vita est & potest esse *subd.* quantum ad profectum, ut nempe quotidie proficiamus C. quantum ad plenam possessionem N. Sicut enim lex, *non concupisces*, data nobis est juxta S. Aug. *non quod hic valeamus, sed ad quod proficiendo tendamus;* sic & mandatum: *estote perfecti*, in hac vita omni ex parte non impletur.

Nec dicas 3. Oramus quotidie ex institutione Christi: *Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra;* & Ecclesiæ: *Dirige sensus, sermones & actus nostros, ut ad nullum declinemus peccatum.* Ergo. *Nec conf.* Sequeretur ex nostra sententia 1. Homines esse excusabiles, qui peccant venialiter. 2. Nec in statu naturæ puræ fuisse potententiam moralem vitandi peccata venialia. 3. Valida non esse vota de vitandis venialibus.

℞. Per neutram orationem petimus *privilegium* illud *speciale*, sed gratiam sufficientem ac uberiorem ad faciendam Dei voluntatem, vitanda peccata mortalia, venialia deliberata, ac frequentia indeliberata. Atque hæc etiam per preces quo præstantiores, eo uberior obtinetur; quamvis, quamdiu intra ordinem communis auxilii est, non præstet, ut nos nunquam peccemus.

Ad Conf. N. 1m. seq. Quia non est impotentia physica, sed *moralis* duntaxat, eaque *indeterminata*, ac determinate semper cum aliqua semideliberata saltem negligentia conjuncta. *Ad 2d.* ℞. C. quia natura pura non integra similes in se radices habet ex d. §. Inde tamen Deus autor peccati dici non posset, quia hoc *per accidens* se haberet ad Dei intentionem, & libere adhuc ab homine fieret. *Ad 3t.* ℞. *D.* Vota non esse valida de vitandis venialibus deliberatis N. etiam indeliberatis C. *Disp.* est; quia primum est moraliter possibile, non vero secundum; cum vero votum non det vires morales, nec potest obligare ad id, quod eas excedit, & fit occasio lapsus.

Nec dicas 4. Non potest dari necessitas *physica* licet vaga & indeterminata ad peccandum; quia alias formaliter

ter

ter non peccaretur, ut liquet in conscientia *perplexa*: ergo nec moralis; quia sicut physica, sic etiam hæc fieret determinata.

℞. *N. conf. Disp.* Quia necessitas *physica* est intrinseca ac antecedens; & quamvis vaga foret, homo tamen vi illius non esset liber ad utrumque peccatum actu vitandum: adeoque non peccaret formaliter, ut patet in exemplo *perplexi* allato: e contrario necessitas moralis vaga, quamvis fundetur in volubilitate voluntatis, non est tamen intrinseca & antecedens, sed extrinseca duntaxat ac illativa, & relinquit libertatem solum imperfectam ad singula distributive & determinate vitanda, adeoque unum ex his committendo formaliter saltem venialiter peccatur.

323. *Observa I.* Ab universali hac assertione præter Christum excipitur B. V. MARIA, ut liquet tum ex Can. C. Tridentini, tum ex loco S. Augustini ex L. de nat. & gr. C. 36. aliisque Patribus universim eam a peccatis excipientibus.

Neque huic privilegio obstat 1. quod potuerit orare orationem Dominicam etiam quoad illam petitionem: *Dimitte nobis debita nostra;* nam & hoc orare potuit inprimis nomine totius Ecclesiæ; & juxta aliquos etiam pro se, quatenus dimissa dicuntur debita, quæ liberalitate divina non contrahuntur.

Nec 2. Quod videatur esse arguenda alicujus *negligentia*, dum ea inscia remansit puer JEsus in Jerusalem. Nam negligentiam culpabilem non intervenisse ostendit opinio, utrque prudenti nixa fundamento, qua existimabant illum esse in comitatu, scilicet cognatorum & notorum, inter quos eum postea requirebant: Sicut enim Christus suos parentes latere voluerat, quod in his, quæ Patris ejus cœlestis erant, eum tum jam temporis oporteret esse, sic & iis etiam nihil debitæ solicitudinis omittentibus potuit & voluit ad hunc finem se clam ab illis subducere, aut petita ab eis devotionis aut negotiorum causa tardantibus venia adeundi cognatos, his postea relictis redire ad templum.

Nec 3. Quod S. Chrys. quem Theophyl. & Euthym. sequuntur, hom. 20. in Joann. putet B. VIRGINEM ex quadam

dam *ostentatione* petiisse miraculum fieri in Nuptiis Cana, eamque reprehendi illis verbis: quid mihi & tibi mulier? Nam S. Th. p. 3. q. 27. a. 4. ad 3. notat in his verbis Chrysostomi excessum, atque hinc Cyrillus, Bernard. aliique PP. volunt petitum fuisse miraculum ex necessitate, charitate ac pietate; unde nec illa verba Christi reprehensionem veram continent, ut ostendunt Aug. Beda & ipse Chrysost. Videtur tamen tum hic, tum alibi, ubi Matth. 12. foris stans mater quærebat ei loqui, reprehendere; sive quod aliis videri poterat ex *inanis gloriæ* motu Mater petiisse; sive ut ostenderet, quod sicut parentes in operibus Theandricis nihil habebant juris, ita nec eorum affectibus aut desideriis, sed Deo tantum & charitati illa sint tribuenda.

Nec 4. Quod juxta S. Hieron. Deo soli reservata sit *perpetuitas impeccantiæ.* Nam præterquam quod idem S. Doctor in ps. 77. tribuat, B. VIRGINEM nunquam fuisse in tenebris, sed semper in luce; negat illi duntaxat impeccantiam, quæ talis est ex natura, non autem participatam, ac ex privilegio: inter hanc vero & illam ac confirmationem in gratia habetur id discriminis, quod impeccantia etiam Christi ex natura fundetur in indecentia, quæ foret in Deo, si peccatum permitteret, aut relinqueret naturam cum naturali inclinatione ad peccatum; confirmatio autem in gratia excludat sola mortalia.

324. *Observa II.* Pro eodem privilegio aliis tribuendo simile fundamentum non habetur. Nam quamvis pro S. JOANNE Baptista stet illud testimonium Christi Matth. 11. *Inter natos mulierum non surrexit major Joanne Baptista;* tamen videtur comparatio solum esse instituta cum Prophetis V. T., ut indicat illa additio, quæ habetur Luc. 7. v. 28. *Major inter natos mulierum Propheta Joanne Baptista nemo est.* Præterea obstat AUG. tum ep. 174., in qua, ubi de S. Joanne & dono immunitatis a peccato omni egerat, subdit: *Nemini alteri, quam Beatissima Virgini in natis mulierum illud creditur esse donatum:* tum locus S. AUG. L. de nat. & gr.

Notandum tamen hic venit & illud, quod idem L. de sp. & lit. C. 2. scripsit: *Quin etiamsi nemo est, aut fuit, aut erit, quod magis credo, tali puritate perfectus,*

ctus; & tamen esse, aut fuisse, aut fore defenditur & putatur, non multum erratur, nec perniciose. Et paulo post: *Sed illis acerrime ac vehementissime resistendum est, qui putant sine Dei adjutorio per se ipsam vim voluntatis humanæ vel justitiam posse perficere, vel ad eam tendendo proficere.*

CAPUT III.

De Existentia Gratiæ Actualis.

ARTICULUS I.

Quæ sit natura gratiæ sufficientis?

325. *Nota I.* Gratiæ *sufficientis in genere* spectatæ nomine intelligitur auxilium supernaturale, vi cujus præstatur sufficiens, h. e. necessaria & proportionata potentia operandi salutariter; sub qua ratione etiam gratia habitualis a S. THOMA nonnunquam vocatur sufficiens. *Proxime sufficiens* est auxilium tale, per quod in se receptum potest quis immediate aliquam operationem efficere sine interventu alterius prioris operationis, qua impetret majus auxilium: *remote sufficiens* est, quando homo necdum recepit in se totum auxilium necessarium ad certum opus, habet tamen illud paratum a Deo, si ipse ad id se disponat, vel illud impetret. Atque hujus distinctionis fundamentum habetur in TRID. Sess. 6. C. 11., ubi dicitur: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & juvat, ut possis.* Magis tamen *specifice & proxime* sumpta gratia *sufficiens* dicitur gratia interior præveniens, quæ per se ipsam tribuit veram, plenam & expeditam potestatem salutariter operandi.

Potest autem spectari tripliciter. 1*mo* prout hanc potentiam conferre spectatur, sed præscinditur, an reipsa etiam conjungatur cum ipsa operatione, aut hæc non sequatur; & sic dicitur *præcisive sufficiens*, atque opponitur gratiæ insufficienti: 2*do* prout spectatur & hanc potentiam conferre, & simul esse conjuncta cum operatione seu actu; & sic dicitur *positive sufficiens*, atque eadem est cum gratia effica-

efficaci: 3*tio* prout spectatur quidem hanc potentiam conferre, sed simul carere effectu ob voluntatis resistentiam vel neglectum; & sic dicitur *negative* aut *pure sufficiens*, atque opponitur gratiæ efficaci.

326. *Nota II.* Cum gratia pure sufficiens duo dicat, unum *positivum*, nempe potentiam ad agendum, alterum *negativum*, scilicet carentiam operationis; de primo tanquam præcipuo hic unice loquimur. Controversia autem duplex hic oritur.

Altera *dogmatica*, ex JANSENII systemate, qui duplicem potentiam & duplicem etiam gratiam distinguit. Potentiam quidem aliam vocat *absolutam*, quæ competit gratiæ, spectata solum ipsius natura, & præcisis subjecti, cui conceditur, circumstantiis, maxime autem gradibus titillantis concupiscentiæ hic & nunc oppositæ; aliam *relativam*, quæ competit gratiæ etiam habito respectu ad circumstantias, ac prementem hic & nunc actualem concupiscentiam. Gratiam vero aliam dicit *magnam* & robustam, quæ, quia est delectatio cœlestis gradibus ac intensione superans concupiscentiam hic & nunc prementem, vocatur efficax & victrix, atque perducit ad operis boni perfectionem. Aliam *parvam*, quæ, quia gradibus inferior est opposita concupiscentia actuali, nec eam propter virium defectum superare potest, *victrix* non dicitur, neque ipsum opus bonum seu effectum plenum habere valet.

Hanc parvam tamen gratiam & JANSENIUS vult esse efficacem, quia boni desiderium inspirat, & voluntatem ad quosdam actus imperfectos non tantum indeliberatos, sed ad liberas etiam velleitates perducit; & *Janseniani* vocant sufficientem, imo sufficientissimam; quia, quamvis non tribuat potentiam relativam & ad circumstantias præsentes comparatam, tamen absolutam illam & a circumstantiis abstractam confert; & antecedente Dei voluntate ad bonum perfectum ordinatur, quod etiam reipsa existeret, si minus ipsi resisteret opposita cupiditas.

Altera *Scholastica* de eo, utrum gratia sufficiens non tantum includat auxilia necessaria ad *posse*, sed etiam necessaria ad ipsum *operari*, atque hinc ad actualem operationem non requiratur altera gratia? Circa quam alii statuunt, gratiam sufficientem dare quidem *posse* bene agere, sed non sufficere, ut quis bene agat, ac proinde requiri aliud

ad-

adhuc auxilium efficax ex se vel *prædeterminans*, ut ponatur actio: alii docent gratiam sufficientem sic continere omnia ad bene agendum necessaria, ut per eam bonum opus sit in potestate hominis, isque id sine alio auxilio superaddito possit exequi; quo tamen modo loquendi nolunt ad gratiam sufficientem requiri etiam auxilium cooperans præter præveniens seu excitans, cum gratia *cooperans* non sit nisi in eo, qui reipsa agit, sed solum exigunt gratiam *proxime* ac *complete* sufficientem ita dare potentiam operandi, ut vel actu homini tribuat, quidquid ad actualem operationem necessarium est tanquam prævium & ab operatione distinctum ac separabile; vel in proxima ejus potestate constituat, quidquid ex parte Dei concomitanter necessarium est, etiamsi ab operatione hominis indistinctum dicatur.

327. *Dico I.* Nomine gratiæ vere sufficientis Ecclesia intelligit eam, quæ voluntati *expeditam*, *proportionatam* ac *relativam* etiam ad præsentes subjecti circumstantias potentiam confert ad opus bonum. *Prob.* Si gratia in sensu Catholico sufficiens non exigeret potentiam etiam *relativam*, ergo nihil omnino obstaret, quo minus parva illa JANSENII gratia sensu Ecclesiæ diceretur sufficiens; quia illa confert absolutam ad bonum potentiam: sed parva illa gratia non potest sensu Ecclesiæ dici sufficiens: ergo. *Minor* constat ex eo, quia alias Ecclesia vel injuste condemnasset propositiones JANSENII, vel aliquod phantasma duntaxat *Jansenismi* esset persecuta, cum hac parva gratia tanquam sufficiente admissa omnes damnatæ propositiones in sensum Catholicum possent explicari & defendi.

Posset enim de 1*ma* dici nulla præcepta Dei esse absolute impossibilia, neque gratiam deesse justis, qua fiant *absolute* possibilia, quamvis aliqua præcepta sint impossibilia impossibilitate *relativa*, & gratia aliquando desit, qua fiant possibilia possibilitate *relativa*. De 2*da* dici posset, aliquando quidem resisti gratiæ interiori quoad actum perfectum a Deo antecedenter intentum, & quem illa gratia *absolute* ac secundum se poterat obtinere; non tamen quoad actum, quem *relative*, seu hic & nunc ad præsentes circumstantias obtinere potest. De 3*tia* dicerent requiri libertatem a necessitate *absoluta* fixa & immobili, per quam homo absolute ac immobiliter sit necessitatus ad bonum, vel

vel malum; non tamen a necessitate *relativa* ad præsentes circumstantias, ac respectiva jam ad hoc, jam ad oppositum. De 4*ta* eluderent Jansenistæ partis secundæ condemnationem causati, non se negare, quod voluntas possit resistere vel obtemperare gratiæ potentia *absoluta*, sed tantum *relativa*. De 5*ta* similiter prætenderent, Christum mortuum fuisse pro omnibus, quatenus illis dat gratias *absolute* sufficientes; & solum etiam pro prædestinatis, quia his unis dat gratias *relative* sufficientes.

Conf. 1. Ex authoritate S. GREG. L. 9. Mor. C. 46. ita scribentis: *quia, si mensuram judex tentationibus non præbet, eo ipso protinus stantem dejicit, quo ultra vires onera imponit.* Et S. THOMÆ, qui p. 3. q. 62. a. 6. ad 3. *Minima*, inquit, *gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ ac mereri vitam æternam.* Et q. 70. a. 4. *Minima gratia potest resistere cuilibet concupiscentiæ & vitare omne peccatum, quod committitur in transgressione mandatorum legis: minima enim charitas plus diligit Deum, quam cupiditas millia auri & argenti.* Hæc quamvis S. Doctor enuntiet de gratia *habituali*, tamen, cum juxta eundem habitualis nunquam operatur, nisi per actualem, actualis ista minimæ etiam habituali juncta in ejus sensu confert potentiam parem ac sufficientem contra concupiscentiam quamlibet & peccatum mortale.

Conf. 2. Ex possibilitate, utilitate & æquitate *mandatorum* Dei; item ex necessitate *gratiæ* ad ea servanda ac vincendas tentationes. Nisi enim gratia sufficiens tribueret vires pares ac sufficientes etiam comparative ad subjectum & concupiscentiam oppositam, hæc omnia stare non possent.

328. *Dico II.* Gratia sufficiens non dat tantum *posse*, sed etiam sufficit, ut homo cum ea ponat opus salutare: imo si præter eam requireretur aliud auxilium ex se efficax, vel prædeterminans ad hoc, ut homo ponat opus salutare, illa non foret gratia sufficiens.

Prob. 1*m.* *p.* Potentia non datur propter *posse*, tanquam terminum ultimum, sed propter *operari*; quia quidem formaliter constituit subjectum potens, sed in ordine ad operationem ut terminum: ergo & auxilium non est tantum ad posse, sed & operari: ergo si auxilium est vere sufficiens, debet dare sufficientiam non tantum ad posse,

 sed

ſed etiam ad operari. *Conf.* Gratia ſufficiens debet ſufficere ad id, quod mandato divino præcipitur, & cujus omiſſio punitur: ſed mandato divino non præcipitur, ut poſſit, ſed *ut faciat;* neque etiam in homine punitur, quod non potuerit, ſed quod non fecerit: ergo & gratia ſufficiens debet etiam ſufficere ad facere, ſive ad ipſum opus ſalutare.

Prob. 2d. p. Illud auxilium *ex ſe* efficax neceſſarium ad hoc, ut ponatur opus, vel conſtituit actum primum proximum ſeu potentiam proximam agendi, vel illam non conſtituit, ſed pertinet ad actum ſecundum? Si 1*mum;* ergo omnis gratia ſufficiens, utpote dicens potentiam proximam agendi, neceſſario inducit ipſam operationem, ac conſequenter non dabitur alia ſufficiens, niſi quæ ſit efficax, qui eſt error Jansenii: ſi 2*dum;* ergo vel potentia agendi proxima habetur integra ſine hoc auxilio, atque & hinc ſine eo redigi in actum poterit; vel ſi ſine auxilio illa nequeat redigi in actum, nec potentia agendi proxima, neque gratia ſufficiens aderit.

Conf. Per gratiam ſufficientem habetur, quod homini, opus bonum non facienti, imputetur carentia operationis tanquam *culpabilis:* ſed ſi ad hoc, ut homo opus bonum agat, requireretur præter gratiam ſufficientem aliud auxilium *ex ſe* efficax, carentia operationis non poſſet ut culpabilis imputari homini, opus bonum non facienti; uti conſtat in caſu hominis juſti primum peccantis; ergo ſi requireretur ad agendum auxilium *ex ſe* efficax, non haberetur gratia ſufficiens.

329. *Dico III.* Gratia ſufficiens *phyſice* conſiſtit in aggregato ex gratiis excitantibus & principiis gratiæ adjuvantis. *Ratio* eſt; quia gratia proxime & complete ſufficiens debet eſſe tale auxilium, per quod homo habeat vel accepta, vel parata & in ſua quaſi manu omnia auxilia ad opus bonum faciendum neceſſaria: ſed hoc omne conſequitur homo per iſtud aggregatum.

Nam 1. Illuſtrationes ſupernaturales & piæ affectiones ſupernaturales, quæ neceſſariæ ſunt ad actus ſalutares, continentur in gratiis excitantibus: 2. Sufficientia vero ad ipſam operationem, quæ neceſſaria eſt ad gratiam vere ſufficientem, habetur in habitu ſupernaturali reſpectu juſtorum, & in omnipotentia divina reſpectu non juſtorum,

quæ

quæ sunt principia gratiæ adjuvantis: 3. Priora quidem sunt in ipso homine recepta; posteriora vero ita parata & ad agendum prompta, ut quasi in manu sua ea habere homo dici possit. Ergo.

Conf. Gratia præveniens adæquate sumpta includit tum gratias *excitantes*, tum *principium* supernaturale vel in- vel extrinsecum *physice* effectivum actus salutaris; & hoc sensu realiter ac entitative non distinguitur a gratia adjuvante. Sed gratia præveniens adæquate sumpta est gratia sufficiens; quia complectitur totum actum primum ad salutariter operandum: ergo gratia sufficiens includit tum gratias excitantes, tum principia gratiæ adjuvantis.

Objectiones.

330. *Objic. contr.* 1m. Juxta S. AUG. L. de gr. & lib. arb. C. 17. *Qui vult facere Dei mandatum, & non potest, jam quidem habet voluntatem bonam, sed adhuc parvam & invalidam: poterit autem, cum magnam habuerit & robustam.* Quod confirmat exemplo S. PETRI, de quo addit: *Tamen quamvis parva & imperfecta charitas non deerat, quando dicebat Domino: animam meam pro te ponam; putabat enim se posse, quod se velle sentiebat.* Ergo datur *gratia parva*, cum qua possumus bonum velle, sed actu perficere non possumus. Atqui hæc parva gratia est gratia sufficiens: ergo.

℞. Duo hic observanda sunt: 1. Gratiam aliam esse *remote* sufficientem, seu talem, quæ sufficit ad impetrandum vel per orationem salutarem, vel aliam dispositionem similem uberius Dei auxilium pro ipso opere salutari; aliam *proxime* sufficientem seu talem, quæ sufficit vel ad volendum, vel ad exequendum ipsum opus bonum: utramque autem respective ad difficultates oppositas superandas jam minus, jam magis, semper tamen simpliciter & absolute potentem esse. 2. Gratiam sufficientem alterutram quidem semper a Deo dari, ubi *præceptum* aut *tentatio* urget; extra hos vero casus vel non semper has gratias concedi, vel tempore quidem opportuno non denegari, quin tamen illud a nobis designari possit.

His suppositis *T. Conf. D. subspt.* Atqui hæc gratia in sensu Jansenii parva est gratia sufficiens N. in sensu S.

Augustini *subd.* est sufficiens vel remote vel proxime C. semper proxime N. S. AUG. ibidem docet, *Deum ideo jubere aliqua, quæ non possumus, ut noverimus, quid ab ipso petere debeamus. Ipsa enim,* inquit, *fides est, quæ orando impetrat, quod lex imperat.* Et C. 15. hæc præmiserat: *Ad hoc valet, quod scriptum est: si volueris, conservabis mandata; ut homo, qui voluerit & non potuerit, nondum se plene velle cognoscat & oret, ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda præcepta.*

Porro mirum non est, quod S. PETRUS dicatur hic non habuisse *gratiam sufficientem* ad mortem obeundam; constat enim tunc etiam D. PETRO non fuisse præceptum pro Christo mori; præterea aliam quoque esse gratiam ad volendum, aliam ad exequendum, sicut ipsum velle & exequi sæpe diversissima sunt.

Inst. 1. Delectatio *terrena* & inclinatio ad peccatum sæpe longe est intensior, quam delectatio cœlestis & inclinatio ad actum bonum, ut patet maxime in consuetudinariis; ergo hæc delectatio *cælestis* vel gratia non potest esse *relative* sufficiens; aut si gratia sufficiens deberet dare vires relative proportionatas, sequeretur tum voluntatem semper oportere esse constitutam in æquilibrio, tum perfectiorem esse dandam gratiam peccatoribus, quam justis; quæ dicere absurdum est.

℟. *D. Cons.* quoad 1*m. p.* Non potest esse relative sufficiens, h. e. simpliciter & absolute potens ad resistendum tentationibus N. non potest esse relative sufficiens, h. e. talis, quæ difficultates etiam superet, aut exæquet C. Quoad 2*d. part.* ℟. *D. seq.* 1*m.* Sequeretur voluntatem semper esse constitutam in æquilibrio potentiæ seu electionis C. in æquilibrio inclinationis seu propensionis, aut intensionis seu graduum N.

Ad *libertatem* & imputabilitatem actionis requiritur quidem talis comparatio voluntatis, qua possit ex propositis sibi actionibus hanc vel illam ex propria determinatione eligere, hoc vel illud agere aut non agere, atque id genus æquilibrii præstatur a gratia sufficiente; quia *minima gratia* ex d. sufficit ad resistendum cuilibet concupiscentiæ, & vitandum omne peccatum. Sicut vero ad libertatem non requiritur ea comparatio voluntatis, qua

non

non magis propensa sit ad unam, quam alteram partem, aut majorem difficultatem in una præ altera actione non inveniat; eoquod ejusmodi *propensio* aut *difficultas* necessitatem nullam inferat: sic etiam gratia sufficiens hoc æquilibrii genus nec præstat, nec conferre debet; adeoque illa gratiæ œconomia, quam quidam ad *mechanicæ leges* accommodant ac fingunt, plane rejicienda est, tanquam proxime deducens ad illationem necessitatis ac libertatis destructionem.

Similiter D. *seq. 2dam.* Deberet dari gratia perfectior, si detur præcise ad obtinendum æquilibrium potentiæ ac electionis N. si daretur ad æquilibrium inclinationis vel intensionis C. Sed N. *supp.* quod ad illud dari debeat.

Inst. 2. Si gratia sufficiens diceret relativam potentiam faciendi bonum, nulla in homine daretur necessitas peccandi: sed hanc agnoscit S. Augustinus pluribus in locis; L. de nat. & gr. C. 66. Et L. 1. op. imp. C. 105.; ergo.

℞. *D seq. M.* Nulla daretur propria necessitas ad proprie peccandum C. nulla daretur necessitas impropria, h. e. magna inclinatio, aut consuetudo multum sollicitans ad peccandum, vel nulla necessitas ad peccatum improprie tale N. Postremo sensu intelligendus est S. AUG., qui 1*mo* loco nomine necessitatis sumit magnam ad peccatum inclinationem ex concupiscentia, vel consuetudine prava ortam; 2*do* autem loco vel idem indicat, vel significat nomine peccati ipsam iterum concupiscentiam, cujus nempe indeliberati motus sunt peccatum metonymice, non autem proprie ac formaliter.

331. *Objic. contr. 2d.* Plura requiruntur ad *actu* agere, quam ad *posse* agere; sicut actu agere plus dicit, quam ipsum etiam proxime posse agere: ergo licet ad actu agere requiratur gratia *ex se* efficax, non tamen requiritur ad posse agere; adeoque potest esse gratia vere sufficiens, licet præter illam requiratur alia de se efficax.

℞. *D. A.* Plura requiruntur ad actu agere, quam ad posse agere remote C. quam ad proxime posse agere *subd.* plura requiruntur formaliter & ex parte actionis, per quam causa denominatur agens C. plura causaliter, seu ex parte causæ aut alterius requisiti necessarii ad actionem N. Si-

militer ipsum agere plus dicit, quam posse agere, *formaliter*, quia dicit ipsam actionem seu influxum; non tamen *causaliter*, cum potentia non detur nisi *ad actum*, adeoque si deesset aliquod requisitum necessarium ad actum, etiam ad potentiam proxime expeditam deesset.

Inst. 1. Ad gratiam vere sufficientem sufficit, quod det actum primum proximum, licet non det actum secundum: sed gratia *Thomistice* sufficiens daret sine *prædeterminatione physica* actum primum proximum, licet non daret actum secundum; quia hæc utpote applicatio & motio physica potentiæ ad actum secundum tenet se solum ex parte actus secundi, licet non actus secundus: ergo.

℟. *D. M.* Sufficit, quod det actum primum proximum, licet non det actum secundum, si tamen includat, præsupponat, aut inferat omnia principia aut requisita necessaria ad actum secundum C. sin minus N. Jam vero cum gratia *Thomistice* sufficiens nec includat, nec præsupponat, nec inferat *prædeterminationem physicam*, inprimis ex hoc defectu non est vere sufficiens: deinde nec est sufficiens ratione sui, eoquod in *Thomistarum* principiis nequeat dare actum primum proximum; denique falsum videtur, *prædeterminationem physicam* tantum pertinere ad actum secundum; nam ut prævia motio potentiæ ad actum non solum inter potentiam & actum mediat, sed etiam partim potentiam, partim actum afficere debet, adeoque debet & ad potentiam ex parte pertinere; alias enim comproductio actus duntaxat, non autem potentiæ *prædeterminatio* ad actum foret.

Inst. 2. Oculus est sufficiens principium ad videndum, licet *actu* nunquam videat sine lumine illuminante: ergo & voluntas pia affectione excitata est sufficiens principium ad salutariter agendum, licet *actu* nunquam agat sine gratia de se efficaci.

℟. *D. A.* Oculus in hoc casu est principium remote sufficiens ad videndum C. proxime sufficiens N. Res ex se clara confirmatur testimonio S. Augustini, qui L. de gest. Pel. C. 3. *Sufficit*, inquit, *sibi oculus ad non videndum, hoc est ad tenebras: ad videndum vero lumine suo sibi non sufficit; nisi illi extrinsecus adjutorium clari luminis præbeatur.* Ne tamen inter lumen istud & gratiam *de se* efficacem comparatio institui possit, facit

ipsa

ipsa necessitas luminis ad actum primum proximum videndi requisiti, præter quod nullum aliud medium est, quo facultas visiva videat & videre possit; cum ex adverso gratia *de se* efficax juxta ipsos adversarios potentiam proximam constituere nequeat, ac præter eam sufficiens gratia admittenda sit ad actum primum, ad actum autem secundum nequidem de se efficax a nobis admittatur.

Inst. 3. Licet *concursus Dei* in actu secundo juxta nos requiratur ad hoc, ut detur actus salutaris, tamen habens gratiam sufficientem est culpabilis, si ei non cooperetur: ergo id a pari tenet in systemate *Thomistarum*. *Conf.* Gratia sufficiens ut distincta ab efficaci includit *negationem consensus:* sed æque impossibile est operari cum auxilio includente negationem consensus, ac sine *prædeterminatione physica*, si illa simpliciter requiritur ad actum secundum: ergo si in Sententia Thomistica non salvatur sufficienter libertas ad consensum data sola gratia sufficiente, neque illa salvatur in sententia nostra.

℞. *N. Conf. Disp.* est, quia ex dictis patet, *prædeterminationem* non fore in libera hominis potestate; cum ex adverso *concursus Dei* in actu secundo sit in potestate illius libera, quia principium divini concursus, aut in homine receptum aut exterius applicatum ac paratum, potentiam agendi proximam una cum gratia excitante constituit. *Ad Conf.* ℞. *T. M.* Quia gratia sufficiens *per se* & *in recto* dicit auxilium divinum potens dare & inclinans ad consensum; *per accidens* vero & *in obliquo* tantum negationem consensus connotat, quam voluntas libere ponit.

Unde *N. min. Disp.* est; quia enim in hominis potestate est, libere consensum ponere *negationi* contradictorium, simpliciter & antecedenter impossibile non est cum gratia pure sufficiente operari, sed tantum consequenter ad suppositam liberam consensus *negationem: prædeterminatio physica* autem ad actum salutarem in hominis potestate nullo modo est; nempe non *physice*, quia illa a solo Deo provenit ac dependet: neque *moraliter*, quia nec cooperatio cum gratia sufficiente, nec resistentia, ad quam datur vel negatur *prædeterminatio* actus secundi, penes hominem sine alia præmotione esse potest.

332. *Objic. contr.* 3t. Inter gratiam *sufficientem* aut *efficacem* vulgaris hæc est distinctio, 1. quod sufficiens det posse, efficax autem det velle & operari: 2. quod illa includat auxilia excitantia, hæc vero adjuvantia seu cooperantia: ergo gratia sufficiens non consistit physice in illo aggregato.

℞. *D. A.* Vulgaris hæc est distinctio sano modo intellecta, & sensu nobis non opposito C. quomodocunque intellecta & sensu excludente a gratia sufficiente potestatem ac principia volendi ac operandi N. Gratia *sufficiens* non tantum dat posse, sed etiam *velle* & *operari* hoc sensu; tum quod, licet in effectu non conferat velle & operari, tamen hæc constituat in potestate ac voluntate operantis; tum quod per se ipsam moveat, & ex intentione Dei detur ad volitionem & operationem salutarem: quia tamen in sensu consequente & ex culpa voluntatis resistentis non sequitur velle ac operari, gratia vero *efficax* dat ita posse, ut simul *infallibiliter* sequatur velle & operari; inde fit, quod gratia sufficiens dicatur unice dare posse, efficax autem præter posse etiam velle & operari.

Similiter quia auxilium *adjuvans* & *cooperans* potest spectari per modum principii vel per modum concursus ac influxus, gratia sufficiens præter auxilia excitantia etiam includit auxilium adjuvans hoc sensu, quatenus ad proximam sufficientiam habendam inprimis requiritur auxilium adjuvans per modum *principii* sumptum intrinsece vel extrinsece adesse; deinde etiam exigitur, idem auxilium adjuvans per modum *influxus* sumptum ex parte Dei proxime esse paratum & oblatum ita, ut voluntate per gratiam sufficientem se movente & determinante se ad operationem statim & indivisibiliter absque novo actu intermedio comitetur concursus & influxus gratiæ adjuvantis, physice cooperando ipsam voluntatis determinationem.

Quia tamen auxilium *adjuvans* communius sonat ipsum concursum, quem gratia efficax duntaxat dicit & habet; hinc gratia *sufficiens* usitatiore phrasi etiam dicitur includere tantum auxilia non tam excitantia, quam prævenientia, efficax autem adjuvantia & cooperantia.

Inst. Licet ad operandum salutariter requiratur prædefinitio aut etiam prædestinatio, gratia tamen sufficiens

neu-

neutram includere debet. Ergo nec alia necessaria involvere debet.

℞. *T. A. N. Conf. Disp.* est; quia *prædefinitio* & *prædestinatio* non pertinet ad auxilia necessaria ad operandum, sed ad *modum* duntaxat, quo Deus tanquam autor gratiæ efficit vel providet alia auxilia; præterea notandum, gratiam sufficientem, etiamsi non procedat ex voluntate Dei *absolute prædefiniente* actum hominis, debere esse talem, qualem hactenus descripsimus, ut vere ac proxime sufficiens dici queat: cui adde, quod, quoties actus, ad quem datur gratia sufficiens, non est *prædefinitus*, id aliqua ex parte ipsi homini possit attribui.

Quæres I. *Undenam gratia sufficiens habeat, quod sit pure sufficiens, seu inefficax aut carens effectu?*

333. ℞. *I.* Gratia sufficiens non est *de se inefficax*. *Prob.* Si gratia sufficiens esset de se inefficax; vel intelligendum hoc esset de inefficacia in actu primo, vel de inefficacia in actu secundo: neutro modo intelligi potest; ergo. *Prob. 1m. p. min.* Inefficacia *in actu primo* idem est, quod insufficientia, sicut efficacia in actu primo idem est ac sufficientia; quia auxilium efficax *in actu primo* dicitur id, quod de se potens est ad efficiendum actum, etsi re ipsa effectus non sequatur: ergo si gratia supponatur sufficiens, non potest de se esse inefficax *in actu primo;* quia gratiæ sufficiens nomine significatur auxilium de se potens ad efficiendum actum, licet hic defacto non sequatur; unde & a Patribus sæpe vocatur efficax, utique *in actu primo.*

Prob. 2da p. min. Inefficacia *in actu secundo* consistit solum in eo, quod auxilium actu non operetur: ergo si gratia sufficiens de se esset hoc sensu inefficax, per se ex ipso auxilio proveniret, quod actu non operaretur. Atqui hoc dici nequit; nam gratia, sicut alia omnis causa sufficiens *proxima* non potest cessare ab operatione actuali, nisi vel propter negatum Dei concursum, vel propter libertatem causæ: sed ex neutro capite dici potest, quod *per se* ex ipso auxilio proveniret carentia operationis; quia si Deus negat concursum, carentia illa Deo ipsi tribuitur, non autem inefficaciæ virtutis proximæ; si autem propter libertatem agere potentis deficiat operatio, cum libertas

non conveniat auxilio *de se*, sed ratione subjecti, in quo est, etiam defectus operationis non convenit illi de se, sed ex subjecto, nempe libera voluntate, ac libertatis abusu.

334. R. *II.* Inefficacia gratiæ sufficientis nullo modo refundi potest in Deum. *Prob.* Deus ex I. ad Tim. 2. v. 4. *omnes homines vult salvos fieri;* & ex Ezech. 18. ac 33. *non vult mortem peccatoris, sed magis, ut convertatur & vivat.* Sed neutra voluntas divina foret seria ac vera, si Deus esset causa & radix *inefficaciæ*, aut daret gratiam de se inefficacem; quia ejusmodi gratia non daret veram ac propriam potentiam ad salutem, vitam & conversionem; Deus autem inefficaciam auxilii sufficientis causans vel procurans fingeret duntaxat se hominis salutem, vitam & conversionem velle ac desiderare: Ergo.

Conf. 1. Dogma fidei est, *quod Deus neminem deserat, nisi prius ab ipso deseratur;* quod quamvis a C. Trid. sess. 6. C. 11. enuntietur de justificatis, tamen intelligitur etiam de peccatoribus ac hominibus omnibus, ut patet ex verbis Aug. serm. 88. de temp. Prosperi ad objectiones tum Gall. tum Vincent. utrobique art. 7. Fulgentii L. 1. ad Monym. C. 13. Anselmi L. de Concord. præscient., &c. Sed si gratiæ sufficientis inefficacia foret a Deo, ipse prius hominem desereret, quam deseratur ab eo: ergo.

Conf. 2. Resistere divinæ inspirationi ac divino auxilio sufficienti, illudque reddere inefficax in materia *præcepti* non fit sine peccato vel aversione hominis a Deo, in materia *consilii* autem non fit sine defectu quodam & imperfectione positiva; ut patet ex omnibus scripturæ locis, quibus reprehenduntur, dicuntur inexcusabiles, aut minis ac pœnis terrentur, qui Dei vocationem abjiciunt, & gratiam faciunt carere effectu: sed peccatum & aversio hominis a Deo, aut defectus & imperfectio positiva non potest tribui Deo tanquam autori, ut est de fide; ergo.

335. R. *III.* Inefficacia gratiæ sufficientis primo & unice tribuenda est voluntati humanæ. *Prob* Oseæ. 13. *Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium;* S. Aug L. 83. QQ. q. 68. *Neque illi sibi debent tribuere, qui venerunt, quia vocati venerunt; neque illi, qui noluerunt venire, debent alteri tribuere, sed tantum sibi: quoniam, ut venirent vocati, erat in libera eorum voluntate*

luntate; Item L. 2. de pecc. mer. C. 17. Can. 23. Conc. Aranf. II. *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agunt, quod Deo displicet.* Ex his enim manifeste inefficacia auxilii sufficientis homini adscripta perspicitur.

Conf. Nulla *causa creata*, v. g. dæmon, cupiditas, suasio hominis vel alia similis cogit, aut necessitat ad resistendum gratiæ sufficienti; *Deus* etiam nec vult, nec potest necessitatem inferre salvo humano operandi modo; præterea vero *auxilium sufficiens* de se est potens ad effectum præstandum in iis etiam circumstantiis loci, temporis ac tentationis, in quibus datur. Ergo, quod homo resistat gratiæ sufficienti, eamque reddat inefficacem, illi soli tribuendum est, ac unice provenit a libertate voluntatis humanæ.

QUÆRES II. *An gratia sufficiens debeat aliquando efficere aliquos actus, saltem faciliores, sine gratia efficaci?*

Nota. Inter JANSENII argumenta contra gratiam sufficientem & hoc numeratur; quod res monstro simillima sit talis gratia, quæ ex una parte dicatur *sufficiens*, ex altera autem, quamvis pene infinitis hominibus data sit, aut detur, nunquam tamen a mundi exordio obtinuerit, aut ad finem mundi usque obtentura sit suum effectum. *Thomassinus* autem, Cardin. *du Plessis*, *Tournely*, aliique docent, gratiam sufficientem nonnunquam sine auxilio efficaci producere actus quosdam faciliores, difficiliores autem nunquam sine auxilio *de se* efficaci efficere, sed in his sufficere duntaxat ad orationem, qua impetretur uberius Dei auxilium præveniens, per quod difficiliora fiant.

336. ℞. *I.* Si gratia sufficiens spectetur *præcisive*, potest nonnunquam efficere actum; si *positive*, semper efficit actum; si *negative*, nunquam efficit actum. *Prob. 1m. p.* Gratia *præcisive* sufficiens est gratia prout opposita insufficienti atque efficax in actu primo: sed talis nonnunquam fit etiam in actu secundo efficax, seu conjungitur cum effectu; quia juxta celebrem AUG. sententiam L. de Civ. C. 6. eadem gratia in uno homine obtinet suum effectum, non autem in altero, quamvis quoad corpus & animum

mum æqualiter disposito: ergo gratia *præcisive* sufficiens nonnunquam conjungitur cum effectu. *Prob. 2d. p.* Gratia *positive* sufficiens intelligitur esse eadem cum efficaci in actu secundo: sed efficax in actu secundo debet semper esse conjuncta cum effectu: ergo. *Prob. 3t. p.* Gratia *negative* seu pure sufficiens est, quæ conjuncta est cum carentia effectus, seu reipsa frustratur effectu: sed per se notum est, quod gratia conjuncta cum effectus carentia nunquam efficiat actum; ergo. Inde

Collige, JANSENII admirationem vel æquivocationem ortam esse ex eo, quod crederet gratiam sufficientem, a Catholicis assertam, habere *ex se* & antecedenter rationem *pure* sufficientis, quasi nimirum ea ex natura sua habeat, nunquam cum effectu conjungi; quod tamen sicut negatur a *Thomistis*, aliisque gratiæ de se efficacis assertoribus, sic multo magis nostræ sententiæ non convenit, in qua gratia sufficiens ac efficax *entitative* est eadem, denominatio autem hæc distincta ipsi gratiæ extrinseca; quarum illa pure sufficientis desumitur ab actuali resistentia liberi arbitrii, hæc efficacis ex eo, quod conferatur sub præscientia aut etiam efficaci intentione consensus. Quid autem hic *monstro* simile est, quod ex supposito, quia homines ab initio mundi usque ad ejus finem sæpe peccaverint ac peccent, atque hinc innumeris Dei gratiis resistunt, omnes illæ gratiæ careant effectu ac *pure sufficientes* maneant? Hoc enim aliud non probat, nisi multitudinem peccatorum, ac rebellium Deo & stultorum infinitum numerum.

337. ℞. *II.* Opinio illa *Catholicorum*, præterquam quod supponat falsum de gratia per se efficaci ad difficiliora, non satis distinguit gratiæ conceptum.

Prob. Inprimis non distinguit gratiam *remote* ac *proxime* sufficientem; quia respectu faciliorum foret proxime sufficiens, respectu difficiliorum autem remote tantum sufficeret. *Deinde* nec gratiam sufficientem ab efficaci discernit; quia respectu faciliorum foret efficax & sufficiens, respectu difficiliorum nec efficax, nec vere ac proxime sufficiens. *Denique* nec sensum de gratia satis explicat.

Si enim sensus sit, gratiam vere sufficientem ad effectum completum & principaliter intentum, quantumvis hic non obtineatur, propterea non manere prorsus ineffi-

cacem

cacam ac inutilem, quia aliquando alios *effectus faciliores*, qui sunt dispositio actus completi, obtinet; conceditur hoc facile ab omnibus, quia gratia pure sufficiens respectu unius termini potest esse *efficax* respectu alterius, qui ad priorem disponit.

Si autem sensus sit, gratiam sufficientem ac efficientem illum effectum facilem non esse respectu ejusdem gratiam efficacem; negatur ab omnibus: quia quantumvis dissentiant inter se TT. de gratiæ efficacis constitutivo, in eo tamen conspirant, quod auxilium *efficiens* aliquem effectum probetur hoc ipso a posteriori esse gratia efficax respectu illius effectus, licet respectu alterius possit esse inefficax & pure sufficiens.

338. *Observa.* Quod Aug. L. de Nat. & Gr. C. 43. dicat: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere, quod possis, & petere, quod non possis, & adjuvat, ut possis:* Item quod ibid. C. 69. scribat: *Eo ipso, quo firmissime creditur, Deum justum & bonum impossibilia non potuisse præcipere; hinc admonemur, & in facilibus, quid agamus, & in difficilibus, quid petamus:* Denique quod *Sacri Oratores* hortentur, & fideles soleant orare uberius Dei auxilium in difficilioribus; hæc, inquam, non probant, quod gratia illa ad possibilia & facilia data non sit efficax, uberius autem auxilium, quod ad difficiliora petitur, sit *de se* efficax, & quod sufficiens omnis gratia in facilibus plerumque sortiatur effectum, in difficilioribus autem tantum sit *remote* sufficiens; quæ omnia tamen opinio illa asserit.

Sed duntaxat ostendunt nostram obligationem esse, ut cooperemur gratiæ præsenti, quam hic & nunc aut *remote* aut *proxime* sufficientem pro actu completo habemus, atque hinc vel effectum salutarem continuo præstemus, vel si *difficilior* sit, uberius auxilium postulemus; in quo nihil nobis contrarium dicitur, cum illam divisionem gratiæ præmiserimus, & omnino etiam asseramus, gratiam *proxime* sufficientem ad unum actum posse esse insufficientem ad alium, & tunc petendam esse *gratiam ampliorem*, ut proxime possit superari illa vel impossibilitas, vel difficultas.

ART.

ARTICULUS II.

An in statu præsenti detur gratia pure sufficiens?

339. *Nota.* *Lutherum* & *Calvinum* in statu naturæ lapsæ solam agnovisse gratiam efficacem ac necessitantem, liquet ex num. 201. Eodem errore rigidiores eorum asseclas involvi ostendunt tum sparsa in hunc sensum a variis dogmata, tum Synodus Dordracena. A simili errore non discessit *Jansenius*, quantumvis duplici illo tum potentiæ, tum gratiæ genere Catholicis fucum facere laboraverit. In ejus enim systemate utraque gratia est efficax, & neutri resistitur.

Nam si gratia *magna* est, & superat concupiscentiam, nunquam illi resistitur; quia effectum invincibiliter infert: si autem est *parva*, neque illi etiam resistitur; tum quia infallibiliter obtinet omnem illum effectum, licet *imperfectum*, ad quem in illis circumstantiis concupiscentiæ superioris vires habet: tum quia, etsi in hoc casu impediatur a concupiscentia, ne majorem & *perfectum* effectum obtineat, tamen hoc impedimentum ab hominis arbitrio non pendet, sed a *defectu virium* in parva gratia, ut Jansen. L. 3. de Gr. Chr. C. 13. docet; ideoque nec ab arbitrio pendet illa resistentia, ac consequenter nec ab homine illi gratiæ resistitur: *resistere* enim in moralibus nihil aliud est, ac frustrare causam eo effectu, quem in his circumstantiis habere potest.

Porro ab eodem negari omnem in hoc statu gratiam, quæ sit pure simul ac vere sufficiens, patet ex L. 4. de Gr. Chr. C. 10. ubi, *Hinc claret*, inquit, *cur Augustinus omnem omnino gratiam pure sufficientem auferat. Ratio perspicua est, quia cum ei nulla sit gratia operandi præter istam suavitatem Dei, nisi ista tanta fuerit, ut ei delectationes rerum creatarum cesserint, vel peccabitur, vel alternante delectationum fluctu in medio remanebitur. Sin autem ista superaverit, jam sine dubio bene voluntas operabitur; quod enim amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est. Sed utrumlibet fiat, non erit sufficiens gratia, sed vel efficax vel ita inefficax, ex qua operatio nequidem sequi possit, nisi ejus inefficacia per aliam suppleatur.* Hunc Magistri sensum sequuntur plerique Discipuli, maxime *Quesnellus*.

340.

340. *Dico.* In statu naturæ lapsæ datur auxilium *vere & pure* tamen sufficiens, seu quod perfectam quidem, completam & relativam potentiam bene agendi tribuat, careat tamen effectu. Est *de fide*:

Prob. Autoritate I. SCRIPTURÆ. Textus alii aperte de ejusmodi gratia loquuntur. Act. 7. v. 51. *Dura cervice & incircumcisis cordibus & auribus! Vos semper Spiritui Sancto resistitis.* Item 1. ad Thess. 5. v. 19. *Nolite Spiritum extinguere.* Et 2. ad Cor. 6. v. 1. *Hortamur, ne in vanum gratiam Dei recipiatis.* Denique Matth. 11. v. 21. *Væ tibi Corozaim, væ tibi Bethsaida: quia si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent.*

Alii sub allegoria idem enuntiant. Proverb. 1. v. 24. *Vocavi, & renuistis: extendi manum meam, & non fuit, qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis. Ego quoque in interitu vestro ridebo.* Isa. 65. v. 2. *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem & contradicentem.* Et C. 5. v. 4. *Nunc ergo habitatores Jerusalem & viri Juda judicate inter me & vineam meam. Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci? exspectavi, ut faceret uvas, & fecit labruscas.* Matth. 23. v. 37. *Jerusalem . . . quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti?* Jam vero tum ipse sensus & constans Patrum & Conciliorum interpretatio, tum manifesta ratio docet, sermonem hic esse de *auxiliis internis* ac sufficientiam ad agendum præbentibus, quin tamen ea conjuncta fuerint cum actu; unde gratias *vere & pure* sufficientes assertas liquet.

II. CONCILIORUM. Arauf. II. Can. 25. *Hoc,* inquit, *secundum fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratia omnes baptizati, Christo adjuvante & cooperante, quæ ad salutem animæ pertinent, possint, si laborare fideliter voluerint, adimplere.* LATERAN. in Cap. *Firmiter,* de SS. Trinitate: *Si post susceptionem Baptismi quispiam relapsus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiam potest semper reparari.* TRID. Sess. 6. c. 15 docet, omnes, qui lethalia peccata committunt, a regno Dei excludi, mox subjungens: *A quibus cum divina gratiæ adjumento abstinere possunt.* Ex quibus sic argui-

arguitur: Gratia *vere* sufficiens est, cum qua quis potest implere pertinentia ad salutem, post peccatum reparari per pœnitentiam, ante peccatum ab eo abstinere: sed hæc datur omnibus, quin tamen semper sequatur impletio, reparatio aut abstinentia tanquam effectus: ergo.

III. PONTIFICUM. Pius V. damnavit in Bajo prop. 54. *Definitiva hæc sententia: Deum homini nihil præcepisse impossibile, falso tribuitur Augustino, cum Pelagii sit.* Innocentius X. hanc Jansenii 2dam: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Clemens XI. præter propp. 3. 4. & 5. cum Bajana consentientes, præter 10. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. idem, quod Janseniana, enuntiantes; in Quesnello damnavit etiam hanc 9. *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.* Et 12 *Quando Deus vult salvare animam, quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei:* quibus consonant 30. & 31.

IV. PATRUM, quorum loco sufficiat unus AUG. Testimoniorum illius triplex classis habetur: 1*ma* eorum, quæ declarant mandata Dei non esse impossibilia: viderique possunt num. 338. 2*da* eorum, quæ docent gratiæ divinæ, cum qua agi posset, sæpe resisti. Qualia illa sunt ex L. 83. QQ. & L. de Gr. & Mer. n. cit recitata, & L. 1. ad Simplic. q. 2. *Noluit ergo Esau, & non cucurrit: sed & si voluisset & cucurrisset, Dei adjutorio pervenisset, qui etiam velle & currere vocando præstaret, nisi vocatione contempta reprobus fieret.* Item L. de Corr. & Gr. C. 7. 3*tia* eorum, quæ universalitatem gratiæ & sufficientiam ostendunt. Ejusmodi est L. de Sp. & Lit. C. 33. *Vult Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes justissime judicentur. Quod cum sit, infideles quidem contra Dei voluntatem faciunt, cum ejus Evangelio non credunt, nec ideo tamen eam vincunt, verum se ipsos fraudant magno & summo bono, malisque pœnalibus se implicant, experturi in suppliciis potestatem ejus, cujus in donis misericordiam contempserunt. Ita voluntas Dei semper invicta est.* Et L. 1. de Genes. C. 3.

Conf. 1. *Mandata Dei* debent esse possibilia etiam illa non servantibus, ut liquet ex TRID. Sess. 6. Can. 11.

&

& Can. 18. atque ex condemnatione propos. 1*ma* Jansenii; sine gratia autem vere sufficiente illa possibilia non forent. 2. Juxta Apostolum 1. Cor. 10. fidelis Deus est, qui non patitur *tentari* homines supra id, quod possunt, sed facit cum tentatione proventum, ut possimus sustinere; ac consequenter gratia sufficiens præsertim justis urgente tentatione conceditur: multi tamen etiam justi cedunt tentationi: ergo. 3. Ex *morte Christi* pro omnibus, & sincera Dei voluntate erga omnium salutem necessario sequitur dari hominibus media & gratias, de quibus ab unoquoque salus etiam vere ac relative obtineri queat; cum vero multi tamen sint, qui non salvantur, sequitur gratias illas sufficientes sæpe carere effectu, ac consequenter dari gratias vere, sed pure sufficientes. 4. Quia si nulla admittatur gratia sufficiens, apertissima via sternitur, aliis quidem ad summam *vitæ licentiam* morumque perversitatem, aliis vero ad animi dejectionem & luctuosam salutis *desperationem*, ut facile patebit, systema Calvini & Jansenii ad casum tentationum, peccatorum & operum faciendorum applicanti.

341. *Objic. I.* Scriptura videtur non aliam admittere gratiam, quam efficacem & conjunctam cum effectu. Nam imo. Psal. 113. v. 3. dicitur: *Deus noster in cœlo, omnia quæcunque voluit, fecit.* Ad Rom. 9. v. 19. *Voluntati ejus quis resistit?* Isa. 55. v. 11. *Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet, quæcunque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud.*

2do. Ezech. 36. v. 27. *Spiritum meum ponam in medio vestri & faciam, ut in præceptis meis ambuletis, & judicia mea custodiatis & operemini.* Joann. 10. v. 27. *Oves meæ*, inquit Christus, *vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me; & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.* Ad Philipp. 1. v. 6. *Qui cœpit in vobis opus bonum, perficiet usque in diem.*

3tio. Ibid. C. 2. v. 13. dicitur: *Deus est, qui operatur in vobis velle & perficere pro bona voluntate.* Ad Rom. 9. v. 15. *Miserebor, cujus misereor, & misericordiam præstabo, cujus miserebor. Igitur non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei.*

R. N. *Aſſ.* Quamvis enim hæc aliaque teſtimonia ſatis probent, dari gratiam *efficacem*, non tamen excludunt gratiam ſufficientem, quæ clariſſime aſſeritur in aliis textibus num. pr. relatis: atque hinc nihil patrocinantur *Janſenio*, contra quem, ſi revera ipſius intentum firmarent, probarent quoque non dari *gratiam parvam* ab eo admiſſam.

Ad prob. 1m. *R. univerſim*, in Deo diſtingui poſſe voluntatem *generalem* conditionatam & ſufficientem a voluntate *particulari* abſoluta & efficaci, ſi quidem hanc diſtinctionem ipſe Janſenius admittit L. I. de gr. Chr. C. I. Item intentionem in Deo eſſe virtualiter duplicem, antecedentem nempe & conſequentem, quatenus *antecedenter* vult, ut bonum opus fiat; ſi vero homo bene agere nolit, quatenus *conſequenter* vult, ut homo pœnam ſubeat.

Unde *ſpeciatim R.* PSALMISTA loquitur de voluntate *abſoluta* vel *conſequente*, non autem de conditionata vel antecedente. Similis reſponſio eſt ad verba PAULI, ſi tamen ejus ſint, & non Judæi refractarii hæc Paulo objicientis, cum ſic legatur: *Dicis itaque mihi: quid adhuc queritur? voluntati enim ejus quis reſiſtit?* ISAIAS vero litteraliter intelligendus eſt de Chriſto, qui miſſus a Patre in mundum, in cœlum reverſus non eſt, niſi poſtquam fecit, quæcunque Pater voluit, & proſperatus eſt in his, ad quæ miſſus erat. Si tamen de *voluntate Dei* alia ſumatur, iterum antecedentem & conditionatam non concernit, ſed conſequentem & abſolutam.

Ad prob. 2d. *R.* In his textibus omnino ſignificari gratiam *efficacem*, quæ utique datur conſentientibus, obtemperantibus ac prædeſtinatis; non autem omnibus, aut iis, qui ex abuſu libertatis propriæ gratias inefficaces reddunt; nam EZECHIEL agit de iis, quibus promiſerat Deus ibidem auferre cor lapideum & dare carneum, quos ſubjungit recordaturos viarum ſuarum peſſimarum & iniquitatum diſplicentiam habituros: JOANNES autem de obedientibus, qui nempe per donum fidei efficax a Deo acceptum ſequuntur vocem Chriſti, cum ex AUG. L. de dono perſev. C. 14. *aures audiendi* ſint *ipſum donum obediendi;* item de prædeſtinatis, ut clauſula textus aperte deſignat: PAULUS denique ſimiliter de cooperantibus agit; unde hunc locum Conc. TRID. Seſſ. 6. C. 13. uſurpans,

Niſi

Nisi ipsi, inquit, *gratia defuerint*, *sicut cœpit opus bonum*, *ita perficiet operans velle & perficere.*

Ad prob. 3*t*. ℞. Sensum Apostoli utrinque esse, bonum opus magis a Deo esse per gratiam, quam a voluntate per conatum ac consensum; quia sine gratia voluntas nec conari, nec consentire potest: cum econtra opus malum sit a solo homine. Præterea juxta alios Apostolus postremo loco disputat duntaxat de *electione divina*, quam hic soli miserentis Dei voluntati tribuit, ac proinde huc minime pertinet.

342. *Objic. II.* S. Aug. pluribus locis docet gratiam interiorem nunquam carere effectu; ergo censuit nullam esse gratiam *vere* & *pure* sufficientem.

Prob. 1. L. de præd. sanct. C. 8. *Hæc itaque gratia*, inquit: *quæ occulte cordibus divina largitate tribuitur*, *a nullo duro corde respuitur: ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia auferatur.* 2. L. de nat. & gr. C. 42. *Cum sanata & adjuta voluntate possibilitas ipsa simul cum effectu in sanctis proveniat.* 3. L. 1. ad Simpl. q. 2. *Nescio*, *quomodo dicatur*, *frustra misereri Deum*, *nisi nos velimus. Si enim Deus misereatur*, *jam volumus*.... *Non potest effectus misericordiæ Dei esse in hominis potestate*, *ut frustra ille misereatur*, *si homo nolit.*

℞. *D. Ant.* Docet gratiam aliquam, nempe efficacem, nunquam carere effectu; & ex carentia effectus infert absentiam gratiæ alicujus, nempe efficacis C. docet omnem interiorem gratiam habere effectum, & ex hujus carentia infert absentiam omnis interioris gratiæ, nempe etiam sufficientis N. Contrarium patet ex dictis.

Hinc ℞. 1*mum* textum non ad omnem, sed efficacem duntaxat pertinere gratiam docent verba mox adjecta: *Quando ergo Pater intus auditur*, *& docet*, *ut veniatur ad filium*, *aufert cor lapideum*, *& dat cor carneum. Sic quippe facit filios promissionis & vasa misericordiæ*, *quæ præparavit in gloriam suam.*

Quoad 2*dum* ℞. Rursus hic agi de gratia efficaci; tum quia Aug. hic præmittit: *Neque de ipsa possibilitate contendo*, scilicet quam Pelagiani docebant haberi a natura, non autem a gratia; tum quia continuo subjungit: *dum charitas Dei*, *quantum plenissime natura nostra sa-*

na atque purgata capere potest, *diffunditur in cordibus nostris*. Ex quo quidem colligi potest gratiam efficacem dare *posse* plenius & perfectius, quam det sufficiens; minime vero, *posse* gratiæ sufficientis non esse completum.

Ad 3*tium* ℞. similiter hic non esse sermonem de miseratione quacunque, sed de speciali & secundum propositum, seu *efficaci*, vi cujus seligit auxilia prævisa efficacia, & ex intentione boni operis efficaci confert: quamvis enim effectus hujus miserationis antecedenter sit in hominis potestate, quia illis auxiliis resistere potest, & hac resistentia impedire illam præscientiam ac intentionem efficacem; tamen quia ex suppositione, quod homo prævideatur consensurus, & quod Deus conferat illa auxilia, infallibiliter sequitur effectus; hinc recte dicitur: *Si Deus miseretur*, *jam* (vel ut alii: *etiam*) *volumus*; Item: *Non potest effectus misericordiæ Dei esse in hominis potestate*, nempe consequenter, *ut misereatur frustra; quia si vellet etiam ipsorum misereri*, *posset ita vocare*, *quomodo illis aptum esset*, *ut sequerentur*.

Præterea advertendum, impugnari hic a S. Doctore errorem quorundam *Pelagianorum*, qui proprius postea *Semipelagianis* fuit, docentium primam boni voluntatem ab homine provenire, & non a Deo seu gratia, & hinc Deum frustra velle misereri, nisi homo præmittat bonum affectum volendi; contra quos docet gratiam præcurrere voluntati, & volitionem *indeliberatam* saltem ad omnem gratiam sequi: ubi vero de volitione *deliberata* intelligi debet, de gratia efficaci secundum dicta explicatur.

Inst. 1. S. Aug. infert ex carentia effectus negationem seu carentiam gratiæ; ergo. *Prob.* 1. L. de gr. Chr. C. 13. & 14. ac L. de præd. Ss. *C.* 8. ex illo Joann. 6. *Omnis*, *qui audivit & didicit a Patre meo*, *venit ad me*, sic argumentatur: *Si omnis*, *qui audivit a patre*, *& didicit*, *venit; profecto omnis*, *qui non venit*, *non audivit a Patre*, *nec didicit: nam si audisset & didicisset*, *veniret*. 2. Ibidem addit: *Eos*, *qui non credunt*, *foris tantum audire*, *non intus*. Item: *Qui novit*, *quod fieri debeat*, *& non facit*, *nondum a Deo didicit secundum gratiam*, *sed secundum legem; non secundum spiritum*, *sed secundum litteram*.

℞. ad

R. *ad* 1m. *Expl.* Qui non venit, non audivit a Patre, nec didicit, ita ut excludatur utrumque divisim, & neutrum acceperit N. ita ut excludatur utrumque collective, & non acceperit utrumque simul, hoc est, non audivit, atque etiam didicit C. Hanc explicationem probat 1. ipsa argumentandi ratio, quæ affirmativæ copulativæ non contradicit per copulativam, sed disjunctivam negantem: 2. Doctrina S. AUG. alibi familiaris, qua sæpius declarat etiam illos audire, qui non discunt, & vocatos etiam esse, qui non veniunt. 3. Damnatio illata propositioni Quesnelli 17mæ: *Gratia vox est illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad Christum; quicunque ad eum non venit, nullatenus est doctus a Patre.* Itaque negatur quidem ab AUG. illi, qui non venit, gratiam efficacem fuisse datam, quæ in utroque conjuncto habetur, ut liquet ex L. de gr. Chr. C. 13. ubi: *Sic Deus*, inquit, *docet eos, qui secundum propositum vocati sunt, simul donans & quid agant, scire, & quod sciunt, agere*; & C. 14 *Hoc docendi modo etiam ipsa voluntas & operatio, non sola possibilitas, adjuvatur:* non tamen negatur omnis gratia etiam sufficiens, & alius docendi modus, licet inferior, possibilitatem præstans.

Ad 2dum R. Utrumque explicandum esse sub distinctione; atque hinc, qui non credunt, foris tantum audiunt in doctrina Pelagianorum C. in doctrina S. AUG. *subd.* foris tantum audiunt, quantum ad effectum, quia non magis credunt, quam si foris duntaxat audirent C. quantum ad sufficientiam gratiæ, quasi nullam penitus inspirationem & suasionem internam habeant N. Similiter qui novit, quod fieri debeat, & non facit, nondum a Deo didicit secundum gratiam, supposita Pelagianorum sententia C. in sententia S. AUG. *subd.* nondum a Deo didicit secundum gratiam efficacem C. secundum nullam omnino gratiam N. Recolendum hic est *Pelagianos* solum admisisse primum *gratias externas* legis ac doctrinæ, postmodum vero concessisse gratiam quidem *internam illustrationis*, negasse autem semper gratiam *voluntatis & actionis.*

Contra hos tum locis objectis, tum alibi agens AUG. non acquievit sola illustrationis gratia admissa; tum quia & hæc a *Pelagianis* fraudulentis referebatur ad meram gratiam legis & doctrinæ: tum quia hæc sola sine motione etiam voluntatis non dabat posse ac vires ad operandum

 salu-

salutariter; unde & ipso judice Aug. non merebatur nomen *internæ*, h. e. vires & potentiam agendi præbentis gratiæ. Quia vero præterea hæc ipsa proprie interna gratia voluntatis & actionis in Augustini systemate altera erat efficax, altera inefficax; poterat quidem in *hypothesi Pelagianorum* dicere, gratiam effectu carentem esse auditionem externam & non secundum spiritum, & in sua etiam hypothesi idem dicere poterat, si præcise effectus consideraretur.

Inst. 2. Ex eodem S. Aug. sine gratia efficaci non habetur potentia; nam L. 1. ad Simplic. q. 2. *Ad alios*, inquit, *vocatio quidem pervenit; sed quia talis fuit, qua moveri non possent, ut eam capere apti essent, vocati quidem dici potuerunt, sed non electi.* Consonat Fulgent. L. de prædest. ad Monym. sic scribens: *Quia quæcunque nobis facienda donat Deus, sicut libere non possumus, nisi ipse largiatur; sic facere non possumus, nisi ipse nobis, quæ largitus est, operetur.*

℞. N. *Ass.* Textus 1mus illis verbis: *qua moveri non possunt*; non indicat impotentiam absolutam ac antecedentem ex defectu gratiæ sufficientis ortam, sed *consequentem* duntaxat, quæ proveniret ex refractaria hominum voluntate, ob quam illa gratia prævisa fuit incongrua, & qua stante utique homines moveri non poterant. Quod ipsum satis insinuatur eo in textu, clarissime autem confirmatur ex Tr. 53. in Joann., ubi occasione verborum, *propterea non poterant credere*, quærit Aug. quomodo igitur non credendo peccaverint? & sic resolvit: *Quare autem non poterant, si a me quæratur; cito respondeo: quia nolebant; malam quippe eorum voluntatem prævidit Deus.*

In 2do sermo est de gratia *efficaci*; unde D. Facere non possumus, nisi ipse operetur, non possumus per solas vires liberi arbitrii C. ope gratiæ *subd.* non possumus potentia, quam certo sequatur effectus C. potentia completa & expedita, licet eam non sequatur actus N. Fulgentius hic agit contra *Semipelagianos*, & probat nos habere non posse bonam voluntatem, nisi illam nobis Deus donet; hanc autem actu dari per gratiam efficacem, quæ in nobis & *posse* & *velle* simul operatur. Quamvis vero exinde sequatur, gratiam efficacem esse necessariam ad habendam voluntatem salutarem; minime tamen sequitur,

non

non dari gratiam sufficientem, quæ det veram volendi potentiam, licet ipsa volitio non conjungatur; neque de hac S. Doctor hic ullam mentionem facit. Eodem sensu explicari debent verba Christi Joann. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater meus traxerit eum.* Quæ verba S. Aug. L. contr. 2. epist. Pel. C. 19. exponit de gratia efficaci.

Inst. 3. S. Aug. illam duntaxat gratiam admisit, quam ursit & propugnavit contra *Pelagianos*: sed ursit & propugnavit non aliam, quam gratiam efficacem; nam L. de gr. Chr. C. 10. *Nos eam gratiam*, inquit, *volumus, iste aliquando fateatur, qua futuræ gloriæ magnitudo non solum promittitur, verum etiam creditur & speratur*; Ergo.

℞. 1. *N. M.* Cum *Pelagius* non admitteret aliam gratiam, nisi *externam* legis & doctrinæ, ad quam reducebatur etiam revelatio & illustratio, ea non contentus S. Aug. vehementer institit, ut assereretur etiam gratia *interna* afficiens immediate voluntates. Hujus existentiam ut evinceret, ostendit *actus salutares* non esse partus liberi arbitrii suis viribus relicti, sed adjuti per gratiam *efficacem*; qua ratione dum probaret dari nobilissimam speciem gratiæ internæ, hoc ipso etiam demonstrabat dari gratiam internam; sicut qui ostendit dari hominem, invicte probat existentiam animalis. Ex hoc tamen inepte inferas S. Aug. agnovisse tantum gratiam efficacem & repudiasse sufficientem; qualis enim est hæc consecutio: quoties bene agimus, adjuvamur per gratiam efficacem distinctam a lege & doctrina: ergo quando non agimus bene, destituimur non tantum gratia efficaci, sed etiam sufficiente, distincta a lege & doctrina?

℞. 2. *C. m.* Aug. ursit & propugnavit non aliam, quam gratiam ex se & natura sua semper efficacem ac victricem N. non aliam, quam gratiam efficacem, h. e. efficientem seu conjunctam cum voluntate & actione, qua nempe actu creditur, speratur &c. *subd.* & hanc propugnavit ex facto supposito, quod illi actus fidei, spei &c. re ipsa eliciantur C. hanc propugnavit dari semper & absolute ac in omnibus circumstantiis N. Assumpsit nempe Aug. quod *Pelagiani* admittebant, dari scilicet actus salutares: hos contendebat fieri per gratiam internam: quam L. de gr. Chr. C. 47. vocabat *gratiam voluntatis & actionis*

 seu

seu efficacem, quia voluntas & actio juvabatur; atque hinc recte urgebat *Pelagianos*, ut admitterent gratiam voluntatis & actionis, gratiam, qua creditur & speratur, gratiam re ipsa cum operatione conjunctam, quin tamen assereret gratiam hanc *entitative* sumptam per se semper habere effectum, & non posse esse tantum sufficientem atque effectu carere.

Inst. 4. Idem sæpe & præsertim L. de Gest. Pelag. C. 1. *auxilium possibilitatis*, & L. de gr. & lib. arb. C. 13. gratiam communem, tanquam a fide Ecclesiæ alienam rejecit: sed gratia sufficiens est tale auxilium & gratia; ergo. *Conf.* In principiis S. AUG. juxta L. de corr. & gr. C. 11. & 12. magnum est discrimen inter auxilium *sine quo non* & auxilium *quo*: & hoc quidem in statu naturæ lapsæ datur, illud vero non: sed juxta eundem auxilium *sine quo non* est gratia indifferens ac pure sufficiens; ergo.

℞. *D. M.* Aug. rejecit gratiam possibilitatis & communem in sensu Pelagii acceptam, tanquam alienam a fide Ecclesiæ C. acceptam in sensu Catholicorum N. Patet ex dict. f. de *Pelagii* erroribus, per gratiam possibilitatis ab eo nihil intellectum, nisi ipsam naturam & liberum arbitrium, vel ad summum legem & doctrinam; atque hanc etiam vocabat *communem*, eoquod saltem natura ac liberum arbitrium omnibus hominibus inesset: errant autem ac calumniantur, qui Catholicos idem sentire dicunt, cum juxta illos gratia sufficiens sit donum Dei internum naturæ superadditum, datumque hominibus a Deo ad præbendam illis potentiam salutariter operandi in circumstantiis præcepti urgentis, quo sensu duntaxat gratia possibilitatis & communis appellatur.

Ad Conf. ℞. *N m.* De qua materia vide ubertimam expositionem n. 273.

QUÆRES: *An gratia pure sufficiens sit Dei beneficium!*

343 ℞. I. Gratia pure sufficiens est beneficium Dei saltem *materialiter* tale, h. e. donum accipienti utile. Patet ex prop. damnat. ab Alex. VIII. ordine sexta: *gratia sufficiens non tam statui nostro utilis, quam perniciosa est, ut proinde possimus petere, a gratia sufficiente libera nos, Domine!*

Prob.

Prob. Gratia Dei est donum naturæ bonum, & quidem indebitum ac misericorditer a Deo collatum, ut constat ex CC. & PP. contra *Pelagium*. Sed gratia seu auxilium ad operandum salutariter sufficiens pure tale est simpliciter gratia Dei: ergo simpliciter & absolute est Dei beneficium. Sic 1. in illo 2. ad Cor. 6. *Hortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis*, manifeste supponitur gratiam Dei per hominis desidiam posse esse otiosam & cum effectu non conjunctam, quin propterea esse gratia desinat: 2. per illud actor. 7. *Vos semper Spiritui Sancto resistitis*, docemur auxilia, quibus resistimus, esse Spiritus Sancti dona, quæ proinde gratiæ & beneficii rationem induunt: 3. ex illo Psalm. 58. v. 11. *Misericordia ejus præveniet me*, evincitur, auxilium, quo prævenitur homo ad operandum salutariter, & cui ipse non respondet, esse opus divinæ misericordiæ, ac gratiam consequenter & beneficium.

Conf. 1. Utilissimum & Dei beneficium est, posse placere Deo ac vitam æternam consequi; inde enim Joannes commendat Dei bonitatem C. 1. v. 12. qui *dedit eis potestatem filios Dei fieri:* sed hoc posse seu potestas datur per gratiam pure sufficientem; ergo. 2. Beneficium materialiter tale, seu materia idonea beneficentiæ pensandum est secundum se & penes actionem *conferentis*, non autem penes id, quod adjungitur illi ex mera *recipientis* libidine & abusu.

Nec dicas 1. Non est *beneficium*, cujus carentia est quid melius: sed melior est carentia auxilii pure sufficientis, quam ipsum hoc auxilium; tum quia cum hac gratia homo peccat, & sine ea non peccat, adeoque melius est ea carere, quam illam habere: tum quia simili ex ratione Matth. 26. de JUDA proditore dicitur: *Bonum erat ei* (h. e. secundum phrasin hebr. ex S. Hier. *melius*) *si natus non fuisset homo ille.* Ergo.

℞. *N.* vel *Dist. min.* Melior est carentia, quam ipsum auxilium pure sufficiens in actu primo N. in actu secundo *Subd.* quam ipsum auxilium denominative & specificative secundum entitatem gratiæ sumptum N. vel reduplicative vel compositive vel concretive h. e. secundum dissensum præcise: vel dissensum simul & entitatem gratiæ sumptum C. Quamvis enim complexum vel concretum ex gratia & abusu involvat beneficium, recte tamen bene-

ficium simpliciter non vocatur, sed cum diminutione scilicet secundum positivum seu entitatem præcise gratiæ.

Ad prob 1. similiter *D. Cons.* Eodem sensu sumitur testimonium pro 2*d. prob.* allatum; nam existentia *secundum se* sumpta melior est, quam ejus negatio, cum creatio JUDÆ non minus, ac alia illi collata dona tum naturalia, tum supernaturalia, sit *Dei beneficium*, nec ex ipsa creatione seu existentia, sed citra ac contra voluntatem divinam ex propria ejus voluntate ac mero abusu nocumentum illi provenerit: existentia tamen conjuncta cum peccato, quod JUDAS addidit, non est melior, seu non tanti, ut non sit melius non existere, quam sic existere; quia peccatum, quod complexum cum existentia tali constituit, quoad *eligibilitatem* est majus malum, quam bona sint tum gratiæ, tum naturæ dona.

Nec dicas 2. Beneficium non est, quod accipienti non est utile: sed gratia sufficiens non est utilis homini etiam ratione illius potestatis agendi salutariter, ut constat ex AUG., qui L. de gr. & lib. arb. C. 15. *Tunc*, inquit, *utile est velle, cum possumus, & tunc utile est posse, cum volumus: nam quid prodest, si, quod possumus, volumus, aut si, quod non volumus, possumus.* Ergo.

℞. *D. M.* Beneficium non est, quod accipienti non est utile in actu primo C. quod non est utile in actu secundo *Subd.* Si hoc provenit ex ipsa naturalitate doni C. si provenit ex una voluntate, culpa ac malitia accipientis N. Quod ipsum opus salutare, ad quod gratia sufficiens incitat, viresque ac potestatem tribuit, & sic utilitas seu fructus non sequatur, non ex gratiæ ipsius, sed illam, ut ait APOSTOLUS, *in vacuum accipientis* defectu solo oritur; unde ipsi gratiæ ac auxilio negari nequit ratio beneficii; præsertim cum ipsum posse, seu facultas salutariter operandi per sufficientem gratiam collata jam sit magna utilitas, de facto jam meliorem faciens accipientem, & collatorem ostendens beneficum.

Ad prob. D. S. AUG. dicit, potestatem, si non facimus, quod possumus, nihil prodesse hoc sensu, quod fructus intentus aut exspectatus reipsa & in actu secundo inde non colligatur C. hoc sensu, quod ipsum posse seu facultas bene operandi de se non sit utilis & materia idonea beneficentiæ, quamvis hominis culpa fructus exspectatus

ctatus non reportetur N. Sicut non velle percipere fructum ex re, e qua quis potest, arguit negligentis malitiam & ingratitudinem; sic posse percipere fructum infert Dei bonitatem & beneficium, licet actu non percipiatur, eoquod fructus percipiendi voluntas absit.

Nec dicas 3. Gratia sufficiens magis obest, quam prosit: ergo non est beneficium. *Prob. Ant.* 1. Quia gratia hæc se habet instar legis, de qua AUG. L. de gr. Chr. C. 8. *Usque adeo*, inquit, *aliud est lex, aliud gratia, ut lex non solum nihil prosit, sed plurimum obsit, nisi adjuvet gratia.* Quia collatio gratiæ pure sufficientis reipsa nihil aliud est, nisi *permissio peccati.* 3. Quia Deus gratiam ejusmodi vel confert tantum ad tollendam *excusationem* impotentiæ, vel non raro in *pœnam* peccati præcedentis. Ergo.

R. N. vel *D.* uti supra. *Ad prob. 1m. Disp.* est quia lex, nisi adjuvet gratia, jubet, sed non juvat; ac propterea aliunde potius, occasionaliter scilicet, irritat concupiscentiam ipsa prohibitione, juxta illud: *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata;* id quod & AUG. docet de Sp. & lit. C. 4. At vero *gratia sufficiens* non irritat, sed potius coërcet concupiscentiam, præstat vires ad eam compescendam, & juvat ad legem observandam; adeoque minime dici potest, adinstar legis obesse magis, quam prodesse.

Ad prob. 2d. N. Ass. de gratia sufficiente *specificative* sumpta: quamvis enim gratia aliter sumpta præter negationem consensus possit in collatione hujus auxilii connotare etiam negationem alterius auxilii congrui, & sic habere rationem permissionis peccati; tamen neutra negatio pertinet ad *positivum* & *entitatem* gratiæ sufficientis, ac proinde hæc secundum positivum vel specificative sumpta nequit confundi cum permissione peccati.

Ad prob. 3t. N. utr. part. Ratio 1*mi* est: quia nec hæc est intentio Dei, nec ratio conferendi; cum alias & rationis usus & libertas & admonitio aliaque quæcunque media divina, sed ex hominis vitio infructuosa, hac ratione maleficii naturam induerent: 2*di* vero; quia *pœna peccati* est sola negatio gratiæ efficacis seu congruæ, quæ tamen ex nuper dictis non se tenet ex parte positivi seu entitatis gratiæ sufficientis; ac præterea tantum facit secundum

dum Aug. phrasin, ut non erogetur a Deo aliquid, quo homo sit deterior, sed duntaxat, quo sit melior, non erogetur.

Nec dicas 4. Pro gratia sufficiente nec oratur, nec debet aut potest orari: ergo non est beneficium. *Pars* 1m. *Ant.* patet; quia nemo petit a Deo nudum posse, sed omnes bonam voluntatem & actionem postulant. *Pars* 2d. *prob.* Non debemus petere, quod jam habetur, aut in nostra est potestate; quia juxta Aug. L. 4. ad Bonif. C. 18. *Non oramus, sed orare fingimus, si id, quod petimus, in nostra potestate sit.* Sed gratiam sufficientem habemus in nostra potestate, dum urget præceptum: ergo. *Pars* 3t. *prob.* Qui petit gratiam pure sufficientem, petit *dissensum* & abusum gratiæ vel complexum ex gratia & dissensu; hoc autem nemo secundum rectam rationem petere potest. Hinc laudabilis est ista voluntas: nollem auxilium pure sufficiens; quia illo non accepto nec forem *ingratus*, nec *peccarem*: ergo.

R. D. A. Pro gratia sufficiente specificative & secundum id sumpta, quod positive ac in recto regulariter dicit, nec oratur &c. *N.* pro ea reduplicative & secundum negativum ac obliquum sumpta C.

Ad prob. 1m. *D. Ass.* Nemo exercite petit nudum posse *N.* signate *Subd.* & hoc ideo, quia gratia dans nudum posse secundum entitatem suam spectata sit inutilis aut perniciosa *N.* ideo quia quilibet potius optat beneficium majus, quam minus *C.* Frequenter *orationes fidelium* tendunt ad impetrandam gratiam, qua v. g. possit superari aliqua tentatio, præscindendo ab ejus efficacia aut inefficacia, ubi nec petitur *determinate* gratia efficax, nec pure sufficiens, sed pro beneficio agnoscitur quælibet gratia, quæ vires vere sufficientes præstat ad tentationem vincendam: ipsa vero Ecclesia, quamvis utramque precibus suis postulat, sæpius tamen gratiæ prævenientis & excitantis meminit, quæ ad sufficientem pertinet.

Ad prob. 2d. ℞. *D. M.* Non debemus petere, quod jam habemus ex nobis ipsis, & est in potestate nostra naturali aut arbitrio *C.* quod habemus ex alio, & cujus jam accepti usus vel abusus tantum est in nostra potestate *subd.* nisi ipsum hoc habere & posse proxime uti detur dependenter a precibus, & nisi fructus habiti doni ejusque

usus

usus dependeat etiam ab alio *C.* secus *N. M.* similiter distincta *min. N. Conf.*

S. AUG. ll. cc. alibique recte ex orationibus Ecclesiæ demonstravit necessitatem gratiæ contra *Pelagianos*, qui dicebant quidem posse salutariter agere haberi a Deo per creationem naturæ ac liberæ ac liberi arbitrii, velle autem & operari esse a solo homine per vires proprias naturæ ac liberi arbitrii, atque hinc & sufficientiam & ipsam operationem viribus naturæ deberi. Per hoc vero minime oppugnavit gratiam sufficientem; tum quia gratia *proxime* sufficiens non semper adest ubique, atque hinc postulari debet juxta regulam TRID.: tum quia & ipsa cum gratia cooperatio ejusque usus non est ex viribus naturæ, sed gratiæ: tum quia habita etiam gratia sufficiente orare nihilominus convenit, partim quod nesciamus, an eam jam habeamus; partim quod nobis ipsis timentes majorem gratiam postulare deceat.

Ad prob. 3*t. D. A.* Qui petit gratiam pure sufficientem specificative acceptam, petit dissensum &c. *N.* qui petit eam reduplicative sumptam, secundum exclusionem scilicet efficaciæ *C. Ad illat. R.* & illam pertinere ad auxilium non *secundum se*, sed cum dissensu sumptum; atque hinc honestas illius affectus non probat, gratiam sufficientem non esse beneficium, sed peccatum quoad eligibilitatem majus esse malum, quam auxilium sufficiens sit bonum.

Nec dicas 5. Gratia sufficiens servit nutriendæ hominum *superbiæ*, eo quod ejus usus vel non usus dicatur pendere a libero arbitrio: fovet *negligentiam*, cum falsa homini injiciatur confidentia, fore gratiam semper paratam, qua homo uti, & ad Deum redire queat: *spem* denique suffodit; quia hanc homo non collocat pro suo debito in Dei auxilio, sed semetipso ac propriæ voluntatis consensu. Ergo beneficium esse nequit.

R. N. Ant. Cujus absurditas vel ex ipso JANSENII systemate manifestatur, qui gratiam sufficientem solam tribuit *statui innocentiæ*, quin tamen dicere ausit, ADAMO fuisse datam gratiam ejusmodi, quæ natura sua inspiraret superbiam, socordiam foveret, & spem labefactaret Christianam. Præterea gratia, quæ suam homini *infirmitatem* & omnimodam a continuo divini auxilii influxu dependen-

den-

dentiam demonstrat, potius *humilitatem* inspirat; quæ hominem incessanter monet, ut novum semper a Deo imploret auxilium, tum ut accepta gratia bene utatur, tum ut in ea perseveret, accendit diligentiam; quæ denique nihil *solis viribus* permittit, & ad auxilia majora semper expetenda incitat, quibus difficultates sive ex ipso opere, sive ex tentationibus provenientes vincantur, satis aperte persuadet, *spem* omnem in abundantiori auxilio ad bene agendum necessario esse collocandam. Talis autem est gratia sufficiens, quam Orthodoxi omnes admittunt ex Trid. instructione, quod sess. 6. C. 13. *Qui se existimant stare*, inquit, *videant, ne cadant, cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus, in vigiliis, eleëmosynis, in orationibus &c.*

344. R. *II.* Gratia pure sufficiens etiam est beneficium Dei *formliter* tale, h. e. collatum *qua* utile recipienti. *Prob.* In collatione hujus gratiæ, etiam dependenter a scientia media *prælucente*, Deus duo intendit; 1*mo* nempe efficaciter intendit, ut homo sufficientiam & simpliciter posse habeat ad operandum salutariter: 2*do* inefficaciter quidem, sed serio tamen, ut salutaris operatio & salus hominis consequatur; hanc enim seriam Dei voluntatem fundant ejus præcepta, quibus serio declarat se velle, ut opera salutaria ponantur, seu fiat id, quod iisdem præcipit. Atqui 1*ma* illa intentio est formaliter benevola; 2*da* autem, quamvis per eam Deus homini non faveat, quantum potest, simpliciter tamen adhuc benevolentiam dicit: ergo gratia pure sufficiens sicut ex Dei erga hominem benevolentia procedit; sic beneficium formaliter tale dici potest ac debet.

Conf. Præscientia media de inefficacia non obest beneficentiæ in collatione auxilii sufficientis. Nam id non obest beneficentiæ, unde maxima Dei beneficentia commendatur: sed ex eo, quod prævideatur auxilii inefficacia unice proveniens ex *pravitate hominis*, maxime commendatur Dei beneficentia, qui nempe nec per illam malitiam prævisam a conferendo dono retrahitur; unde illud ex Chrys. de reprobis agentis effatum: *Eos præscius formavit vincente bonitate præscientiam:* ergo. Præterea divina præscientia non destruit suum *objectum:* destrueret autem, si præscientia inefficaciæ obesset beneficentiæ in auxilii collatione; nam *objectum* hujus præscientiæ est ingratitudo hominis

dissen-

dissentientis auxilio, si hoc conferatur: sed destrueret istam ingratitudinem, quatenus destrueret terminum essentialem, videlicet rationem beneficii in collatione auxilii, quam ingratitudo necessario supponit & connotat: ergo.

Nec dicas 1. Moveri ab inefficacia auxilii ad illius collationem, vel ex industria seligere auxilia inefficacia danda, vel ejusmodi collatione insidiari alterius saluti, maxime repugnat beneficentiæ *formali*: sed hæc omnia eveniunt in collatione gratiæ *pure* sufficientis dependenter a scientia media de inefficacia gratiæ, seu si Deus conferat gratiam sufficientem ut prævisam inefficacem: ergo.

℞. Argumenta nimium probare etiam contra adversarios gratiam sufficientem, nec sine prævisione inefficaciæ, in statu *naturæ integræ* datam admittentes. Unde *Dist. min.* Hæc omnia eveniunt in collatione gratiæ sufficientis dependenter a scientia media tantum *prælucente* de inefficacia auxilii, seu si Deus conferat gratiam sufficientem ut prævisam inefficacem, h. e. si conferat duntaxat non obstante prævisione inefficaciæ N. in collatione dependenter a scientia media *dirigente*, seu si Deus conferat ut prævisam inefficacem, h. e. si ob prævisam inefficaciam, & quia scit esse inefficacem, conferat C. Postremum vero in Deum non cadit; unde nec *illa absurda* collationem gratiæ sufficientis afficiunt.

Nam 1*mo* Deus non movetur ab inefficacia prævisa, sed tantum ab eadem non retrahitur; & decretum collativum gratiæ pure sufficientis non tendit sic: *Do hanc gratiam, quia prævideo inefficacem;* sed ita: *Do, etsi prævideam inefficacem.*

2*do* autem cum Deus prævie ad decretum auxilii collativum nihil intendat, ratione cujus teneatur homini dare auxilium inefficax & efficax negare, sed potius intendat *salutem* hominis, *mediaque* ad eam conducentia; manifestum est, quod non eligat de industria auxilia inefficacia præ efficacibus, sed utendo jure suo dispenset bona sua modo, quo vult.

Hinc vero 3*tio* patet, Deum non insidiari hominum saluti. Deus enim conferendo etiam auxilium *pure* sufficiens dat homini id, quod antecedenter non debebat, quin dat plerumque amplius, quam quod ad salutem obtinendam requiratur: dum vero homo auxiliis his non utitur,

prout

prout debet, de sua negligentia ac perversitate, minime autem de Dei voluntate & benefacto, habet, quod conqueratur. Atque hæc quidem benevolentia Dei facilius cognoscitur *in sententia* eorum, qui dicunt, quod Deus in dispensatione auxiliorum se gerat ita, ut si illa *pure* sufficientia, quæ dat, præviderentur efficacia, illa non negaret, sed daret eadem liberrime, quibus homo certissime assequeretur salutem.

Nec dicas 2. *Pater* non est beneficus formaliter, si filio det pecunias, prævidens illarum abusum in corporis & animæ perniciem: nec *hospes*, invitans reum ad cœnam, formaliter beneficus est, si præsciat, ea occasione eum a judice capiendum & plectendum: ergo si præcedit scientia de auxilii inefficacia, sub quo erit hominis ingratitudo peccatum & damnatio, Deus in gratiæ hujus collatione non est formaliter beneficus.

℞. *C. A. N. Conf.* Nam 1. nec *Pater* nec *hospes* formaliter benefacit, nisi prudenter judicet, ille quidem, filium non abusurum pecuniis, hic vero, cœnam non fore occasionem capturæ ac supplicii. Jam vero sicut ad limitatam hominum providentiam se habet prudens judicium, sic ad perfectissimam Dei providentiam habet se infallibilis præscientia: ergo si sine memorato prudenti judicio in exemplis adductis non stat *formalis* hominum *beneficentia*, neque Dei beneficentia habebitur absque infallibili præscientia de eo, quod auxilium quodcunque datum sit conjungendum cum effectu; quod aperte falsum est.

2. *Disp.* est, quia qui ponit quidem causam *per accidens*, sed habet obligationem vitandi hanc causam ex hoc fine, ne sequatur effectus, illi voluntarius est effectus; itaque quamvis illa collatio pecuniæ aut invitatio illa ad cœnam sint tantum causa *per accidens*; tamen quia vel ex pietate vel ex humanitate vel ex alio quocunque titulo justo Patri ac hospiti obligatio incumbit vitandi has etiam causas per accidens, ne nempe sequatur illud nocumentum, mirum non est in illis exemplis locum non habere beneficentiam *formalem*; eoquod damna illa prævisa hominibus causas per accidens ponentibus voluntaria sint.

Econtra permisso etiam, quod gratia sufficiens sit causa *per accidens* peccati, Deus tamen non tenetur non dare auxilium *pure* sufficiens ex fine, ne sequatur peccatum; cum ex di-

ctis

ctis alibi Deus peccatum impedire non tenetur: unde sequitur ingratitudinem cæteraque hominis damna illam subsecuta Deo minime esse voluntaria: Præterea vero cum aliunde illud auxilium ex Dei actione procedens sit homini bonum, Deusque id ex benevolentia conferat; hinc est, quod cum prævisione inefficaciæ stet adhuc *formalis* beneficentia.

Nec dicas 3. Necessitatus *sub disjunctione* ad conferendum bonum, vel ad non permittendum majus malum, non est *formaliter* beneficus, si bonum concedat, & majus malum permittat; quia impeditio majoris mali est bonum majus, & necessitatus ad dandum unum ex duobus bonis non est formaliter beneficus, si det minus, & neget majus. Sed Deus est necessitatus *sub disjunctione* ad dandum auxilium sufficiens, vel ad non permittendum peccatum, quod est majus malum: ergo si dat auxilium pure sufficiens, & permittit peccatum, non est *formaliter* beneficus.

R. N. M. universaliter sumptam; quia Deus etiam est necessitatus *sub disjunctione* vel ad hominem creandum & permittendum pro ejus libertate peccatum, vel ad non permittendum peccatum hominem non creando; & tamen creatio hominis postea peccaturi formale Dei beneficium est. Itaque permittere majus malum, quod evenire nequit, nisi ex abusu minoris boni concessi, sed sufficientiam vitandi majus malum afferentis, *formale* beneficium non corrumpit.

Unde *ad prob. D.* Non est beneficus, si neget majus bonum, & det tantum bonum minus, sed cum quo confert simul potestatem lucrandi bonum majus, quodque bonum majus nequit abesse nisi ex accipientis desidia N. siquid ejusmodi in collatione minoris boni absit, *Transeat*; quia cum ipsa objectio supponat adhuc conferri *simpliciter* bonum, & necessitas illa *sub distinctione* non sit absoluta ac independens, sed fundata in alio beneficio præcedente, uti *in nostro casu* est gratuita elevatio ad statum supernaturalem, negari quidem huic bono potest ratio beneficii amplioris, non tamen beneficii *simpliciter* talis: præsertim cum ad non peccandum *per se* & universim ac etiam contra præceptum supernaturale in actibus contrarie oppositis non requiratur auxilium supernaturale; atque hinc Deus nec absolute necessitatus sit aut ad non permitten-

dum illud peccatum, aut ad conferendam gratiam supernaturalem.

Nec dicas 4. Deus dando gratiam, quam prævidet inefficacem, non vellet serio actum salutarem; ad quem dat gratiam pure sufficientem. *Prob.* Juxta S. AUG. in Enchir C. 103. *Credendum non est, aliquid omnipotentem Deum fieri voluisse, factumque non fuisse*: ergo Deus dando gratiam ad actum salutarem, quem prævidet non ponendum, illum actum saltem serio voluisse credendum non est.

℟. *N. Ad prob.* 1*m*. ℟. S. AUG. intelligendum esse de voluntate Dei absoluta & efficaci, non autem de conditionata & sufficiente.

Nec dicas 5. Nemo, qui finem *serio* intendit, utitur *mediis*, quæ scit non habitura effectum, quando copiam habet aliorum, quæ efficacia fore prævidet, & citra suum incommodum largiri potest; ut patet *in exemplo*, ubi quis prævidet ab homine in profundam specum delapso non arripiendum funem oblatum, sed scalam, & tamen omissa scala funem demittit; ergo cum hoc eveniat in dispensatione gratiæ pure sufficientis a Deo factæ, finem *serio* intendere dici nequit.

℟. *D. A*, Nemo, qui serio & illimitate intendit finem, utitur mediis &c. C. qui serio quidem, sed non illimitate intendit N. Voluntas *simpliciter* seria est, quæ dat omnia media necessaria, & plene sufficientia ad obtinendum finem, ut, quantum est ex parte dantis, sequatur effectus, licet prævideatur contrarium, & adsint alia media efficaciora. Hinc in allato *exemplo*, qui projiceret delapso funem, quo extrahi posset, serio sane ejus liberationem vellet, præstaretque beneficium; licet cognosceretur non habere voluntatem *illimitatam*, eum liberandi, sed permittendi interitum ex propria illius pertinacia. Quamvis vero in humanis mediorum inefficacium positio, relictis efficacioribus, plerumque licite non procedat, quia *regulariter* tenemur impedire effectum malum aut damnum proximi, quantum moraliter possumus; id tamen in dispensatione divina auxiliorum locum non habet.

Nec dicas 6. Intentio Dei inefficax ad salutarem operationem est *conditionata*, & hunc habet sensum: volo, ut

ut homo velit operari sub conditione, si velit: sed hæc conditionata intentio est stulta, ac consequenter non est seria; ergo.

R. D. 1m. p. M. Voluntas Dei inefficax est formaliter ac proprie conditionata N. tantum late & secundum quid æquivalenter conditionata C. sed hinc 2d. p. N. Intentio quidem Dei de æterna *omnium salute* est formaliter & proprie conditionata, quia in illo testimonio Apostoli 1. ad Tim. 2. v. 4. *Deus omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, interpretantibus SS. PP. præsertim Ambr. & Hier. conditio subintelligitur, si nimirum etiam ipsi accedant, & vocanti Deo consentire velint: intentio autem salutaris operis respectu hominis gratia pure sufficiente præventi est *late* tantum & *secundum quid æquivalenter* conditionata, quatenus per modum desiderii tendit indifferenter (indifferentia scilicet hominis libertatem salvam præstante) in ipsam operationem; atque ob hanc indifferentiam intentio componitur cum operationis defectu, sicut voluntas formaliter & proprie conditionata sine effectu esse potest propter conditionem non positam.

Qua in re nihil diversum habetur a quocunque hominum desiderio, quo optant bonum ab alterius *libertate* dependens, quin tamen ob hanc rationem desiderium ejusmodi dicatur coditionatum; & hinc absona intentionis tendentia in argumento proposita sequatur.

Nec dicas 7. Deus volens, ut homo operetur salutariter cum auxilio, quod *inefficax* fore prævidet, vellet, ut aliquid fieret contra æternam suam præscientiam, cuperetque aliquid fieri, quod certo scit non futurum: in utroque autem non potest esse voluntas seria: ergo.

R. N. M. Deus enim volens, ut homo inefficaciter vocatus operetur, non vult, ut fiat aliquid *contra suam præscientiam;* sed inefficaciter vult, ut fiat aliquid, quod si fieret, præscientia fuisset impedita, aversaturque, non impediri eandem: similiter Deus non vult efficaciter, quod præcognovit non esse futurum; sed tamen sincere desiderat, ut fiat id, unde sequeretur præscientiam non fuisse, & quodammodo dolet, quia ex hominis voluntate illud non est futurum.

ARTICULUS III.

An omnibus justis detur gratia sufficiens?

345. *Nota I.* Justis omnibus non dari gratiam sufficientem ad mandata Dei observanda, vitanda peccata &c., atque hinc ad perseverandum, partim est corollarium ex erroribus *Lutheri* & *Calvini* fluens, partim aperta *Jansenii* doctrina. Error *Lutheri* & *Calvini*, quo statuunt, mandata Dei esse impossibilia etiam justis, eo quod ea non possit in hac vita impleri, scilicet ob concupiscentiæ labem, operibus hominum etiam sanctissimis adhærentem, generali quadam exclusione removet a justis auxilium sufficiens, ad perseverandum mandata Dei observando. *Jansenius* L. 3. de gr. Chr. C. 13. totus est in eo, ut ostendat justis etiam volentibus & conantibus secundum præsentes, quas habent vires, aliquando deesse gratiam, imo & spiritum orationis, quo possibilia fiant Dei præcepta; quam erroneam doctrinam omni argumentorum genere conatus est stabilire *Ant. Arnaldus* in dissertatione de gratia efficaci, tanquam in persona S. Petri manifestam. Contrarium dogma est omnium Catholicorum.

346. *Nota II. Jansenius* de generali Dei ad salvandos omnes voluntate, & mediorum pro omnibus ad peccata vitanda præparatione testimonia Apostoli, alterum ex 1. ad Timoth. C. 2., alterum ex 1. ad Cor. C. 10. v. 13. desumptum elevare contendit, propterea quod Aug. L. de Corr. & Gr. C. 15. textum 1mum sic explicet, ut Deus dicatur velle omnes homines salvos fieri, non quia talem voluntatem in se habet, sed quia facit nos velle ac desiderare, ut omnes salventur: 2dum vero dum idem L. de Dono Persev. C. 9. & Hormisda S. P. in ep. 15. ad Possessorem Ep. applicet prædestinatis. His vero usurpationibus non obstantibus

Quod 1mum attinet, negari nequit, quin ille textus alium sensum litteralem ac proprium habeat, qui catholicam exprimat veritatem. Liquet id 1. ex *contextu*; quia hic loci hortatur Apostolus fideles, ut Deum pro omnium salute obsecrent; & rationem addit: *Hoc enim bonum est & acceptum coram Salvatore nostro Deo;* quod pro-

probat illico subjungens: *Qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Unde virtute sic argumentatur: Quia Deus vult omnes homines salvos fieri, bonum & acceptum coram ipso est, nos pro omnium salute orare: ergo pro eadem orare nos oportet: hæc autem argumentatio vim nullam haberet, si Deus, sine voluntate aliquos salvandi, faceret nos pro eorum salute orare.

2. Ex consensu aliorum Patrum tum Græcorum, tum Latinorum eundem sensum litteralem sectantium: 3. Ex ipso S. AUG., qui hanc explicationem apertissime L. de Sp. & Lit. C. 33. supponit, vel tradit, ubi interrogat: cur, si voluntas credendi donum Dei est, non omnibus detur, cum Deus velit omnes homines salvos fieri; sic respondet: *Vult quidem omnes homines salvos fieri . . . non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium, quo bene vel male utentes justissime judicentur.*

Quoad 2*dum* vero idem etiam ostenditur 1. ex *contextu;* cum enim Apostolus l. c. v. 12. dicat: *Itaque qui se existimat stare, videat, ne cadat;* quæ non ad solos prædestinatos, sed ad justos omnes pertinere potest: nec v. 13. immediate subsequens ad prædestinatos solos, sed specialiter tantum & antonomastice pertinet, cujus verba sunt: *Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis; sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere;* quæ postrema verba S. Cypr. sic interpretatur: *Faciet cum tentatione facultatem evadendi;* Primasius vero: *Illud faciet provenire, quod poteritis sustinere.*

2. Ex epistolæ *inscriptione*, quæ ad omnes fideles, qui Corinthi versabantur, data erat; quin tamen illos omnes fuisse prædestinatos, ullus dicere ausit. 3. Ex *usu* TRID., quod illum textum Sess. 24. de Matrim. Can. 9. extendens ad omnes Clericos in Majoribus constitutos & Regulares castitatem professos, affirmat votum castitatis ab omnibus eo adstrictis servari posse; *Cum Deus id*, donum castitatis, *recte petentibus non deneget, nec patiatur nos supra id, quod possumus, tentari.* 4. Ex S. AUG., qui eundem textum alibi, nempe in Ps. 24. & 61. ad omnes saltem justos porrigit.

347. *Dico.* Justis omnibus urgente præcepto, quod sine gratia impleri nequit, confertur a Deo gratia *proxime* vel *remote* sufficiens, qua vere possint implere præceptum. Est *de fide.*

Prob. Authoritate I. SCRIPTURÆ. Hujus testimonia aperta & plurima sunt, quibus summa erga justos Dei charitas commendatur, singularis providentia & protectio promittitur, & spes eorundem vitæ æternæ erigitur. Satis erit hic quædam addere, quæ testentur justos a Deo non derelinqui, nisi ipsi eum reliquerint. Ejusmodi sunt illud Josue 1. v 5. a S. Th. Lect. 1. in 1. ad Cor. 1. huc derivatum: *Non te dimittam, neque derelinquam.* Ps. 36. v. 25. *Non vidi justum derelictum.* ℣. 28. *Dominus amat judicium, & non derelinquet Sanctos suos.* Prov. 3. postquam Salomon v. 21. jussisset justum data illi monita exequi, eorum observantiæ mercedem subjicit, & v. 25. addit: *Ne paveas repentino terrore, & irruentes tibi potentias impiorum: Dominus enim erit in latere tuo, & custodiet pedem tuum, ne capiaris.* Eccli. 2. v. 12. *Quis permansit in mandatis ejus, & derelictus est? . . . quoniam pius & misericors est Deus . . . & protector est omnibus exquirentibus se in veritate &c.*

II. CONCILIORUM; Arausicani & Tridentini, quod Sess. 6. C. 11. jubet abstinere a temeraria & a Patribus prohibita voce, Dei præcepta homini justificato ad observandum esse *impossibilia;* ibidem una docet, justificatos a Deo sua gratia non deseri, nisi ab iis ipse deseratur: & C. 16. declarat, Christum tanquam justorum Caput jugiter in illos utpote in membra influere.

III. PONTIFICUM, qui tanquam temerariam, impiam, blasphemam & hæreticam damnarunt propositionem Jansenii primam. Huc pertinet etiam proscriptio *Epistolæ Arnaldinæ*, aliorumque opusculorum in defensionem dictæ propositionis, ab Alex. VII. S. P. facta: Item damnatio plurium propositionum *Quesnelli*, quæ docent hominem sine gratia efficaci nihil posse.

IV. PATRUM, præsertim S. AUG. Serm. 191. de Temp. *Execramur blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid a Deo esse præceptum, & mandata Dei non a singulis, sed ab omnibus in communi posse servari.* Adde illud in Ps. 145. *Non enim deseret opus suum*

suum, si ab opere suo non deseratur. Denique accedunt testimonia alia, per quæ L. de Nat. & Gr. C. 26. S. Doctor discrimen statuit inter *medicum*, qui sanat corpus, & *Christum*, qui justificat impium; quia ille, postquam sanavit hominem, dimittit, *hic nisi deseratur, nunquam deserit, ut pie semper justeque vivatur*: & in Ps. 7., ubi expendens verba Davidis: *Justum adjutorium meum a Domino*, adjutorium justis concessum *justum* vocari dicit ex oppositione ad auxilium peccatoribus datum, quibus ex *misericordia* confertur; unde sequitur, justis tribui ex justitia, h. e. promissione ac fidelitate, qua Deus tenetur justis conferre auxilia sufficientia.

Conf. Ex sola hominis culpa ac vitio esse potest, quod privetur gratia ad agendum necessaria: sed nulla ex parte hominis potest fingi culpa ac causa, cur justis Deus deneget gratiam sufficientem, sine qua non possunt præceptum implere. Non enim 1. peccatum *originale* potest esse causa denegatæ gratiæ; quia hoc in justis per Baptismum perfecte dimissum est, nihilque in iis aut damnationis est, aut Deus odit, ut Apostolus ad Rom. 8., & Trid. Sess. 5. Can. 5. loquitur. Nec 2. *concupiscentia*; quia hanc tum sup., tum in Tr. de Pecc., non esse peccatum, neque proin mereri pœnam, abunde ostensum est. Nec 3. est aliquod *peccatum actuale* præcedens; tum quia nec *mortale* illud esse potest, cum hic quæratur de gratia prima, quæ justo negaretur, in quo peccatum supponi non potest: tum quia nequit illud dici peccatum *veniale*, cum adversetur summæ Dei erga justos bonitati, eos ob venialem ac levem culpam destituere omni prorsus auxilio sufficienti: quamvis enim uberiorem gratiam nonnunquam subtrahat in pœnam negligentiæ, *sufficientem* tamen sive remote, sive proxime talem non abnegare, ex sæpe dictis manifestum est.

Objectiones.

348. *Objic.* I. Sine gratia efficaci justi nec perseverare, nec adimplere mandata, nec peccata vitare, nec boni aliquid facere possunt: sed non datur justis omnibus gratia efficax: ergo nec datur illis gratia, qua perseverare &c. possunt. *Maj.* quoad 1. patet ex Trid. Sess. 6. Can. 22. *Si quis dixerit, justificatum sine speciali auxilio*

 Dei

Dei perseverare posse, anathema sit. Quoad 2. ex Milev. II. Can. 4. Quoad 3. ex Epist. Innoc. I. ad Africanos: *Necesse est, ut, quo auxiliante vincimus, eodem non adjuvante vincamur.* Quoad 4. ex Epist. Cœlestini ad Gallos C. 6.

R. *N. M. & ad ejus prob. seq.* CONCILIA enim & PONTIFICES hic tantum definiunt contra *Pelagianos*, gratiam generatim esse necessariam, & illam, cum bene agimus, esse efficacem; non autem excludunt gratiam sufficientem. Hinc sicut male quis argumentaretur: CC. & PP. statuunt, nihil boni fieri posse sine gratia *interiori*; ergo agnoscunt tantum gratiam interiorem, omnemque exteriorem excludunt: sic etiam argumentatio hæc est fallax & sophistica: Iidem statuunt, nihil boni fieri posse sine gratia *efficaci*: ergo aliam gratiam non agnoscunt, quam efficacem.

Hujus vero *ratio* est; tum quia præcise intendebant negare possibilitatem a *Pelagianis* soli naturæ attributam: tum quia, ut præter alios Petav. Tom. 3. L. 4. num. 11. notat, CC. & PP. per *posse* vel *non posse* in ejusmodi dictionibus, ubi de gratia efficaci sermo est, non significant potentiam vel impotentiam, sed potius actum vel carentiam actus; & hoc quidem pro more loquendi a Scriptura usurpato, quæ in hunc etiam sensum exponi debet, dum Genes. 37. dicitur: *Non poterant ei quidquam pacifice loqui.* Matth. 26. *Non poterat virtutem ullam facere.* Act. 4. *Non possumus, quæ vidimus, non loqui.*

Inst. S. AUG. docet pluribus in locis gratiam ad perseverandum sufficientem justis deesse, ac a Deo negari. Nam L. de corr. & gr. C. 11. postquam asseruisset, Adamo concessum esse adjutorium, sine quo perseverare non poterat; addit: *Nunc autem, quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est.*

Item L. de don. pers. C. 22. expendens hanc propositionem: *Si qui obeditis, si prædestinati estis rejiciendi, subtrahentur obediendi vires, ut obedire cessetis;* hoc unum in ea reprehendit, quod proferatur in 2*da* persona, vultque in 3*tia* exprimi ita: *Si qui obediunt* &c.

Denique iisdem in libris tractans quæstionem, cur Deus justo uni det gratiam, alteri non: recurrit ad *inscrutabi-*

tabilia Dei judicia, & aliam rationem se ignorare fatetur; quod non faceret, si omnibus gratiam remote aut proxime sufficientem ad perseverandum dari censuisset, cum potuisset rationem hanc reddere: quia unus cooperatus est, alter non.

℞. *N. Ass.* Quoad textum 1*m*. ℞. Illum intelligi non posse de *justis*, utpote in quibus pœna peccati locum non habet ex dictis: nec etiam de *peccatoribus*, quasi illis negetur gratia sufficiens ex dicendis. Sensum vero proprium dedimus, ubi supra discrimen inter gratiam naturæ integræ & lapsæ, h. e. adjutorium *sine quo non* & *quo* assignavimus.

Quoad 2*d*. ℞. *N.* id unum esse reprehensum ab AUG. Is enim ibidem propositionem illam vocat *abominabilem*, *durissimam* & *odiosam*; substituit vero talem, quæ dictum de subtractione gratiæ resecat, & est ejusmodi: *Quid sententiæ deperit, si ita dicatur: si qui obediunt, sed in regnum ejus & gloriam prædestinati non sunt, temporales sunt, nec usque in finem in eadem obedientia permanebunt.* In hac vero *nihil* etiam *priori deperire* recte dicitur; tum quia hoc accidit, si sententiæ malitia emendatur: tum quia S. DOCTOR his verbis hoc unum indicat, scilicet sic emendata propositione salvam & integram adhuc remanere de perseverantia doctrinam fidei erroribus *Semipelagianorum* oppositam.

Ad 3*t*. ℞. *N. min. & prob.* Ratio enim hic substituta nec est *universalis*, nec *ultimata*: 1*mum* quidem; quia, si quæritur, cur e duobus æqualiter orare negligentibus uni tamen detur efficax orationis gratia, cum qua donum perseverantiæ obtineat; aut cur e duobus piis unum rapiat, ne malitia mutet intellectum, dum alterum non rapit; ratio illa assignata non tenet: 2*dum*; quia uno cooperante ex justis, altero non cooperante, adhuc quæritur, quare Deus illi dederit gratiam, cum qua eum cooperaturum præviderat, huic vero talem, qua operationem non conjunctum iri perspexerat; ad quam alius respondendi modus non suppetit, nisi confessio ignorantiæ & recursus ad Deum, uti PAULUS ad ROM. 11. & AUG. Libr. de don. persev. ep. 107. ad Vital. alibique exemplo suo ostenderunt.

349. *Objic.* II. Sive gratia sufficiens sumatur *proxime*, scilicet pro illustratione docente, quid faciendum sit, & pro affectione inclinante ad illud faciendum; sive *remote* pro gratia orationis; ea justis subinde deest, etiam urgente præcepto: tum quia sub 1*ma* acceptione nemo alias peccaret ex *ignorantia*, aut *inadvertentia*, aut indeliberato *passionis* motu: tum quia de 2*da* acceptione aliud docet S. Aug., qui L. 1. ad Simplic. q. 2. sic inquit: *Nonne aliquando ipsa oratio nostra sic tepida est, vel potius frigida, & pene nulla, imo omnino interdum ita nulla, ut neque hoc in nobis cum dolere advertamus? quia si vel hoc dolemus, jam oramus;* ergo.

℟. N. *A.* Quoad 1*m. prob. R.* stare posse peccatum ex *ignorantia* vel *passione* etiam cum illustratione & affectione supernaturali, si hæ sint *quasi imperceptibiles* hoc sensu, quod leviore ac fugaciore sensatione intima percipiantur, atqui hinc subito transeant, neque sui speciem rememorativam relinquant; vel si *generaliores* sint, & in communi proponant justitiam aut rei fugiendæ iniquitatem, & simile etiam desiderium ad Deum confugiendi moveant: quæ dum spernuntur, aut neglectu redduntur inutiles, ignorantiam ac passionem culpabilem faciunt; sed de hoc vid. §. seq.

Quoad 2*d. prob.* ℟. 1. *N. Cons.* Aliud enim est oratio, aliud gratia orationis; de 1*ma* loquitur hic S. Doctor, nos autem de 2*da;* ubi vero idem de hac loquitur, eandem non negari justis aperte docet Tr. 26. in Joann. *Semel accipe & intellige: nondum traheris? ora, ut traharis.* Et L. de gr. & lib. arb. C. 15. *Ad hoc valet, quod scriptum est: Si volueris, conservabis mandata; ut homo, qui voluerit, & non potuerit, nondum se plene velle cognoscat, & oret, ut habeat tantam voluntatem, quanta sufficit ad implenda mandata.* ℟. 2. *D. Cons.* Justis quandoque deest gratia orationis efficax, per quam ferventer, sensibiliter ac perseveranter orent C. gratia vere sufficiens, per quam hic & nunc re ipsa orare possint N.

Inst. S. Petrus erat justus, antequam negaret Christum; nam Joann. 13., dum Christus Apostolorum pedes lavaret, v. 10. vocat eum *lotum & mundum.* S. Hilarius autem C. 30. in Matth., Basilius hom. de humilit., & Aug.

Serm.

Serm. 127. de Temp. tribuunt dilectioni & charitati, quod Petrus se obtulerit paratum ad moriendum cum Christo lapsum sibi prædicente. Sed PETRO defuit gratia, qua posset tentationi mortis resistere, & non negare Christum: ergo.

Min. prob. 1. ex Joann. 13. v. 36. ubi Christus Petro dixit: *Non potes me sequi modo, sequeris autem postea.* 2. Ex S. CHRYS., qui hom. 34. in Matth. de Petro scribit: *Etsi bene animatus fuerat, divino tamen subtracto auxilio stare non potuit.* Hom. 72. in Joann. Christus inquit, Petrum *desertum reliquit.* Hom. 31. in ep. ad Hebr. *Negatio Petri,* ait, *non tam erat socordiæ ac negligentiæ, quam ex eo, quod Deus eum deseruerat.* 3. Ex S. AUG., qui Serm. 124. de Temp. scribit: *Quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus, cum negaret Christum . . . Ideo B. Petrum Dominus paululum subdeseruit, ut in illo totum hominum genus posset agnoscere, nihil se sine gratia prævalere.*

℞. 1. Argumentum hoc de S. PETRO ex duplici capite inscite a *Jansenio* & *Arnaldo* proponitur ad ostendendum justis deesse gratiam sufficientem. 1*mo* enim per internum peccatum jam ante desierat esse justus, quam externe negaret Christum. *Tria* enim ejus *crimina* redarguit S. CHRYS. hom. 83. in Matth., nempe quod dictis Christi negationem illius prænuntiantibus non crederet, se cæteris præferret, de se nimium præsumeret: idem fere repetit hom. 72. in Joann.; cum quo consonat S. AUG. in ps. 58. item L. 14. de Civ. C. 13. & alibi, ubi ad gratiæ amissionem manifestandam vocat Petri præsumptionem *ruinam cordis*, quam CHRYS. *crimen* & *casus magnitudinem* dixerat.

Unde *N. M.*, quæ ex Scriptura non probatur, utpote quæ loquitur de PETRI statu, illam præsumptionem præcedente. Quamvis autem HILARIUS & BASILIUS rem videantur tribuere amori, tamen nec ipsi dissimulant PETRI præsumptionem, nec hic eorum sententiæ discrepantes attendendæ sunt, præ autoritate CHRYS. & AUG., ad quam unice provocant adversarii, qui assumptum ex iis maxime probant: Augustinus vero illis adjunctus intelligendus est de amore *præpostero & inordinato*, ut ipse explicat serm. 106. de diversis. 2*do*, quia PETRO non tam de-

defuit gratia sufficiens, & ad orandum, quam ipse ejus effectui obicem posuit, eamque neglexit, cum de se præsumeret, neque de orationis necessitate ac sua infirmitate monitus orare studeret.

℞. 2. *T. M. N. m.* vel *D.* Petro defuit gratia efficax C. gratia sufficiens *Subd.* proxime sufficiens T. remote sufficiens N. *Ad prob.* 1*m.* *N seq.* quia, cum eo tempore non urgebat præceptum moriendi, ut S. Aug. proxime laudatus docet, contra possibilitatem mandatorum Dei nihil probat, licet Petrus tum ne remote quidem sufficientem gratiam Christum morte sequendi habuerit. *Ad* 2. *&* 3. redit prior distinctio, quam ipse Aug. confirmat, dum L. de unit. Eccles. C. 9. scribit: *Petrus, si voluisset, ter Dominum non negasset.* Quomodo autem potuisset, nisi per gratiam vere sufficientem, saltem orationis? Item dum loco postremum objecto voce *subdeseruit*, non omnimodam desertionem significante, est usus. Idem insinuat Chrys. hom. 83. in Matth. de Petro addens: *Totum sibi attribuebat, dicens: Etsi omnes scandalizati fuerint &c.; cum dicere debuisset: Patrocinio tuo juvabis.* Cæterum dum negat Petri peccatum tribuendum *socordiæ ac negligentiæ*, de illa loquitur, quæ ex timore oritur; non autem de ea, quæ ex præsumptione ac tumore nata faciebat eum negligere preces, & orationem omittere.

ARTICULUS IV.

An peccatoribus detur gratia sufficiens ad agendam pœnitentiam?

350. *Nota.* Certum, Deum non præcipere impossibilia; neminem peccare in eo, quod vitare nullo modo potest. Inde sponte sua consequitur, quoscunque *peccatores* vel auxilia habere necessaria, quibus mandatorum observatio & abstinentia a peccatis sit possibilis, vel mandata non observando eos non peccare: quare & in præsens a nobis prætermittitur ea quæstio; an peccatoribus detur gratia sufficiens, ut *nova peccata* cavere queant? examinatur autem altera; an possibile iis sit præceptum pœnitendi, sive an peccatores pro loco & tempore habeant gratiam proxime aut saltem remote sufficientem *ad pœnitendum*? Quæstio spectat *peccatores reprobos*; quorum alii

ex-

excæcati & obdurati dicuntur, qui nempe multas jam gratias & salutis media proterve rejecerunt: alii ex hujus rationis defectu obstinati non dicuntur.

Jansenius peccatoribus his omnibus sive obstinatis, sive non obstinatis passim in suis de Gratia Christi libris gratiam sufficientem sensu catholico intellectam adimit: quin & inter *Catholicos* TT. nonnulli reperiuntur, qui asserunt, peccatores obstinatos vel simpliciter, vel post certam aliquam gratiarum & peccatorum mensuram, omni nonnunquam ad seriam conversionem auxilio, etiam *mere* suffic enti, in pœnam præcedentium facinorum & neglectarum gratiarum destitui.

351. *Dico.* Peccatoribus etiam *excæcatis & obduratis* non deest pro tempore & loco gratia saltem remote sufficiens, qua possint agere pœnitentiam & mentis cæcitatem ac duritiam cordis deponere.

Prob. Authoritate, I. SCRIPTURÆ. In hac nihil est frequentius, quam quod peccatores universim ac sine exceptione, imo & contumaces ac obstinati vel invitentur ad pœnitentiam, vel objurgentur, quod Deo vocanti non obediant, aut non revertantur ad Deum suum. Ejusmodi testimonia sunt Ez ch. 33. v. 11.: *Vivo ego, dicit Dominus Deus: nolo mortem impii, sed ut convertatur impius a via sua, & vivat. Convertimini, convertimini a viis vestris pessimis, & quare moriemini?* 2. Petr. 3. v. 9.: *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti.* Act. 7. v. 51.: *Dura cervice & incircumcisis cordibus & auribus! vos semper Spiritui S. resistitis.* Ad Rom. 2. v. 4.: *An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis? Ignoras, quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit: secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor thesaurizas tibi iram in die iræ & revelationis justi judicii Dei.* Hæc autem sive invitatio, sive exprobratio *irrisoria* foret aut *iniqua*, si peccatores destituerentur omni gratia sufficiente, utpote sine qua converti ad Deum ac rite pœnitere nequeunt: ergo.

II. CONCILIORUM. Præter Arausf. II. Lateran. C. *Firmiter*, & Trid., huc faciunt Valent. III. Can. 2., ubi dicitur, *malos non ideo perire, quia boni esse non potuerunt, sed quia boni esse noluerunt*; & Trid. Sess. 6. C. 14., ubi universim sic enuntiatur: *Qui ab accepta justificatio-*

catio-

cationis gratia per peccatum exciderunt, rursus justificari poterunt, cum excitante Deo per Pœnitentiæ Sacramentum amissam gratiam recuperare procuraverint. Quibus verbis contra *Sectarios* statuitur, absolute recuperari posse gratiam ab omnibus per auxilium divinum, omnibus non tantum paratum, sed præsens, ut Senon. anno 1528. habitum Decr. 15. exponit; non autem *conditionate* tantum, si nempe auxilium detur, cum de hoc nulla controversia aut dubium fuerit.

III. Patrum, præsertim S. Aug. in Ps. 63. *Nunquid consilii corrigendi & mutandæ vitæ malæ in bonam non est locus, non est tempus? nonne, si vis, hodie fit? nonne, si vis, modo fit?* De simili vero enuntiatione sua L. 1. Retr. C. 22. sic loquitur: *Quod non est contra gratiam Dei, quam prædicamus, in potestate quippe hominis est mutare voluntatem in melius; sed ea potestas nulla est; nisi a Deo detur.* Ex quibus duo sequuntur; *alterum*, unumquemque habere potestatem, ut convertatur: *alterum*, hanc potestatem per gratiam constitui: unde demum consequens est, peccatoribus omnibus gratiam sufficientem dari ad veram conversionem.

Prob. Ratione. I. Duplex datur excæcatio & obduratio; altera *inchoata* seu *imperfecta*, quæ locum habet in præsenti vita: altera consummata & perfecta, quæ est alterius vitæ, & habetur in termino. Ita docet S. Aug. in Ps. 6. in illa verba: *Turbatus est ab ira oculus meus.* Consentit D. Th. q. 24. de ver. a. 11. Probat etiam paritas de *confirmatione in gratia*, quæ quia nec tentationes ad malum nec affectus etiam aliquos venialiter malos excludit, sic nec obduratio, quæ est quasi confirmatio in malo, suasiones gratiæ ad bonum piosque affectus omnes abesse postulat. *Subs.* Sed si *obdurati* omni gratia sufficiente destituerentur, tum eorum excæcatio & obduratio foret *consummata*, tum ipsi non amplius dicendi forent esse in statu viæ, quandoquidem ex defectu omnis gratiæ ad terminum cœlestis patriæ pervenire nullatenus possent: ergo.

II. In hac vita nemo de salute sua desperare debet; quia Trid. Sess. 6. C. 13. docente, *in Dei auxilio firmissimam spem collocare & reponere omnes debent;* sed si post certam gratiarum neglectarum aut commissorum pec-

cato-

catorum mensuram Deus homini ad pœnitentiam negaret gratiam sufficientem, inprimis veniam peccatorum *sperare* non posset; cum juxta *Adversarios* nec promissa a Deo sit, nec etiam detur gratia ad impetrandam peccatorum veniam absolute necessaria: deinde necessario *desperare* deberet de salute; cum una ex parte sciret veniam a se non posse sperari, ex altera parte non ignoraret spem veniæ ex Trid. Sess. 6. C. 6. prærequiri ad justificationem & hinc salutem consequendam: quibus positis nihil præter desperationem restat: ergo.

III. Præceptum conversionis sæpius præsertim sub vitæ finem, etiam obduratos urget: ergo *obduratis* debet esse possibile; cum ex dictis Deus impossibilia non jubeat. Sed vera & salutaris conversio est impossibilis sine gratia sufficiente, ut ostensum est de necessitate gratiæ: ergo.

Objectiones.

352. *Objic. I.* Sacra Scriptura docet, certa quædam peccata esse *irremissibilia;* ergo Deus ad agendam pœnitentiam non dat omnibus gratiam sufficientem. *Prob. Ant.* Matth. 12. dicitur: *Quicunque dixerit verbum contra Filium Hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum S., non remittetur ei neque in hoc sæculo, neque in futuro.* Ad Hebr. 6.: *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati . . . & prolapsi sunt, rursus renovari ad pœnitentiam.* Ad Hebr. 10.: *Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis jam non relinquitur pro peccatis hostia.* 1. Joann. 5.: *Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis.* Ergo.

℞. *N. A.*, de quo vide Tr. de Pœnitentia. *Ad textum* 1*m*. ℞. per verbum contra Spiritum S. non intelligi *blasphemiam quamcunque*, sed agnitæ veritatis impugnationem & maxime peccatum illud, quo quis veritatem fidei, Spiritus S. virtute & revelatione signisque credibilitatis sufficiente manifestatam, malitiose negat & insectatur, ut Pharisæi divina ac supernaturalia opera a Christo in confirmationem suæ Divinitatis patrata tribuendo *dæmoni* ac *Beelzebub* fecerunt; qui est sensus litteralis ac interpretatio Athanasii, Hieron. Chrys. Ambr. & aliorum apud Corn. a Lapide. Hujusmodi autem peccatum dicitur nec in *hoc*, nec in *futuro sæculo* remitti juxta Chrys. hom. 42.

42. in Matth., & D. TH. p. 3. q. 86. a. 1. ad 3., quia Deo punitur non tantum in altera, sed jam in hac vita: plerumque etiam hujus peccati culpa non remittitur, non ex defectu auxilii sufficientis, sed ex malitia hominis, qui proterve respuit & repudiat *veritatem fidei*, sine qua impossibile est placere Deo, cumque eo reconciliari.

Ad 2. ℞. hic loci non esse sermonem de pœnitentia quacunque, sed de ea, quæ fit in Baptismo, ut illa vox *renovari* indicat, & CHRYS. in hunc locum, D. THOM. aliique exponunt.

Ad 3. ℞. similiter, non relinqui aliam hostiam, id est aliam *Christi mortem*, quæ per iteratum Baptisma repræsentetur; ut rursus ex CHRYS. & D. Th. aliisque Patribus Suar. de Pœnit. Disp. 8. sensum litteralem declarat.

Ad 4. ℞. per *peccatum ad mortem* intelligit impœnitentiam finalem S. AUG.; at S. HIER. impœnitentiam finalem non ita stricte sumit, scil. pro perseverantia & obstinatione in peccato, præs. *Apostasia*, quo fides & motiva credibilitatis proterve respuuntur, ut proin moraliter impossibile sit, h. e. difficillimum, talem converti. Nec *absolute* prohibetur oratio, sed tantum dicitur, non ita fidenter orandum esse. Demum inde non probatur defectus omnis alterius gratiæ remote sufficientis.

Inst. 1. SCRIPTURA docet Deum completa peccatorum certa mensura non amplius misereri. *Prob.* Amos 1.: *Hæc dicit Dominus, super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non convertam eum;* idem repetitur ibidem de sceleribus Gazæ, Tyri, Edom, Ammon & Moab. Genes. 15. autem dicitur: *necdum completæ sunt iniquitates Amorrhæorum;* & Matth. 23. ait Christus: *Et vos implete mensuram Patrum vestrorum;* ex quibus Eusebius L. 8 de demonst Evang. C. 2. statuit, Deum exspectare aliquos usque ad certum terminum peccatorum, & postea omnino illos deserere.

℞. *N. A.* Pervulgatum enim apud PATRES axioma est, homini, dum vivit, locum pœnitentiæ concedi, ut patet ex GREG. L. 17. Mor. C. 4.: *Quisquis delinquit, & vivit, idcirco hunc divina dispensatio in æquitate tolerat, ut ab iniquitate compescat;* quod idem late Epiph. hær. 59., LEO ep. 9., FULG. ep. 7. pertractarunt. Itaque

ad

ad 1. ℟. per negationem conversionis non intelligi *subtractionem gratiæ* ad pœnitendum, sed mutationem tolerantiæ in justam vindictam & inflictionem pœnæ mortis aliorumve malorum temporalium; ut apposite ad contextum hoc loco exponit Hier. his verbis: *Expectavi multo tempore, ut Damasceni de suis sceleribus agerent pœnitentiam, & ideo nolui punire peccantes, ut aliquando conversi reciperent sanitatem: verum quia tertio & quarto eadem faciunt, cogor mutare sententiam, & plagis corrigere delinquentes.*

Ad 2. & 3. ℟. Hæc testimonia eodem, quem modo dedimus, sensu accipi debere, patet in Amorrhæis post 400. annos a Moyse ac Josue deletis, & in Judæis excisa Hierosolyma dispersis, quorum tamen neutris gratia ad pœnitentiam sufficiens negata fuit. Simili ratione intelligendus est Eusebius.

Inst. 2. SCRIPTURA dicit, fuisse certas personas, quibus dare veniam Deus noluerit. *Prob.* 2. Mach. 9. de Antiocho scribitur: *Orabat scelestus Dominum, a quo non erat misericordiam consecuturus.* Ad Hebr. 12. de Esau dicitur: *Non invenit pœnitentiæ locum, licet cum lacrymis quæsivisset illum.*

℟. *N.* vel *D. Ass.* Sunt certæ pœnæ, quibus Deus antecedenter noluit dare veniam N. consequenter ad eorum liberam in peccando obstinationem ac impœnitentiam C. *Ad* 1. ℟. *Antiochum* non orasse petendo veram pœnitentiam vel gratiæ auxilium, sed salutem corporis, ut hæc illius verba indicant: *Non desperans memetipsum, sed spem multam habens fugiendi infirmitatem.* Porro mirum non est, quod hac in re misericordiam non sit consecutus; tum quia, ne quid de iniqua petitione dicam, oratio de *bonis temporalibus* non semper est infallibilis: tum quia quantumvis subinde quis oret, ac etiam peccati pœnitentiam agat, Deus tamen interdum infirmitatem in peccati pœnam immissam non remittit, cum etiam vera pœnitentia per se non operetur remissionem *pœnæ temporalis.*

Ad 2. ℟. neque hunc locum ad rem propositam facere. Nam sermo hic non est de pœnitentia *Esavi* aut *peccati*, sed de pœnitentia *Isaaci*, seu de retractatione prioris facti, scilicet benedictionis, quam Isaac Jacobo dederat.

rat: hunc enim Esau petebat, & obtinere non poterat. Illud Joan. 9. dictum *Cæci Nati*, vide num. 306.

Inst. 3. Eadem SCRIPTURA docet, quibusdam in scelera obstinate ruentibus aliquando subtrahi sufficientis gratiæ auxilium. *Prob.* Isa. 5. ait: *Et nunc ostendam vobis, quid ego faciam vineæ meæ: auferam sepem ejus, & erit in direptionem; diruam maceriam ejus, & erit in conculcationem. Et ponam eam desertam: non putabitur, & non fodietur, & ascendent vepres & spinæ, & nubibus mandabo, ne pluant super eam imbrem.* Sed hæc designant subtrahendas gratias tam *ex-* quam *internas* animæ peccata multiplicanti, quæ æque ac populus Judaicus sub parabola vineæ intelligitur: ergo.

℞. *N. Ass. Ad prob.* 1m. *D. m.* Hæc designant subtrahendas animæ peccatrici gratias tam ex-, quam internas, extraordinarias, speciales & uberiores C. ordinarias & necessarias ac præcise sufficientes *subd.* dum præceptum pœnitendi urget, ac homo adhuc est in via ac vita N. dum vel præceptum non urget, vel homo extra statum viæ, in separatione scilicet corporis ab anima, aut in judicio extremo C. Sensus literalis agit de *populo Judaico* sub parabola vineæ: quæ Deus illi minatur auferre ac negare, *specialia* erant *beneficia*, nec ad vineæ, nec ad animæ fructus exspectandos absolute ac simpliciter necessaria: *desertio* demum & traditio in conculcationem non erat teste S. HIER. in hunc locum decreta, nisi in consummatione & abolitione Synagogæ.

Inst. 4. Jerem. 51. v. 9. dicitur: *Curavimus Babylonem, & non est sanata: derelinquamus eam;* quæ verba interpretatur S. HIER. in comment. ad hunc locum de subtractione auxiliorum sufficientium, proferens exemplum *Medici* ægro nulla alia media ministrantis, si viderit infirmitatem adhibitis remediis obsistere.

℞. In sensu *literali* verba illa loquuntur gentes Babyloni fœdere conjunctæ; adeoque in *tropologico*, cujus vis ad arguendum minus efficax est, nec Deus, nec angeli boni intelligi queunt, præsertim cum his ululatus ibidem additus tribui nequeat. Interpretationem HIER. non licuit legere in commentariis, quæ nonnisi in priora 32. capita Jeremiæ extant: comparatio autem medicum aut imperitum, aut suo debito minus satisfacientem exhibet; unde

unde ad Deum non pertinet, maxime urgentem præcepto suo ad sanitatis recuperationem per pœnitentiam.

Inst. 5. Joann. 12. v. 40. repetuntur verba Isaiæ de Judæis: *Excæcavit oculos eorum, & induravit cor eorum, ut non videant oculis, & non intelligant corde;* in quem locum S. AUG. Tr. 53. ait: *Sic enim excæcat, sic obdurat Deus deserendo & non adjuvando, quod occulto judicio facere potest, iniquo non potest.*

℞. *D.* Deus excæcat, & obdurat deserendo & non adjuvando quoad & per gratiam uberiorem vel congruam aut etiam proxime sufficientem C. quoad & per gratiam minus uberem, mere aut remote sufficientem N. Excæcatio & obduratio *positiva* ab ipso homine est, dicente Scriptura Matth. 13. v. 15.: *Oculos suos clauserunt, ne quando videant oculis, & corde intelligant, ut convertantur;* & Ps. 94. v. 8.: *Nolite obdurare corda vestra: negativa* vero est a Deo abundantiores gratias, sed non omnes, subtrahente; ut dictum est in prob. & in sequentibus ostendetur.

353. *Obj. II.* TRID. Sess. 6. C. 11. & 13. probans, justis a Deo non negari auxilia sufficientia, ex S. AUG. L. de nat. & gr. C. 26. adoptat illud axioma: *Deus neminem deserit, nisi prius ab illo deseratur:* ergo & supponit, peccatores maxime obduratos a Deo deseri, utpote qui eum jam sæpius aut diu deseruerunt.

℞. *D. Cons.* Supponit peccatores deseri a Deo per subtractionem gratiæ habitualis, si ipsi per mortale Deum deserant C. deseri per subtractionem gratiæ actualis *subd.* cujus T. omnis N. Axiomatis hujus sensum *negativum*, formaliter exprimitur, non tantum admittimus, sed ...m *affirmativum*, qui virtute duntaxat continetur. ... vero simpliciter & absolute verus tantum est de gratia *habituali;* quia infallibilis regula est: quod, qui deserit Deum peccando mortaliter, deseratur ab ipso amittendo gratiam sanctificantem ac filiationem divinam: similiter ... Deum per infidelitatem deserit, per ablationem habitus fidei deseritur; quod idem de spe asseritur habita proportione.

De gratia autem *actuali*, saltem præveniente, affirmo nec universalis, nec infallibilis est; cum enim TRID.

l. c. jubeat omnes spem firmissimam in Dei auxilio collocare ac reponere, asseratque mandatorum Dei observandorum tum necessitatem, tum possibilitatem; sequitur hominem, quantumvis Deum is iterato ac diu deseruerit, a Deo non iri in hac vita desertum quoad auxilium sufficiens.

Præterea vero licet Deus jus habeat desertoribus suis negandi auxilium efficax imo & proxime sufficiens, atque id etiam non raro faciat; hoc jure tamen sic *quasi lege* non adstrinxit misericordiam suam, quin & peccatoribus maximis se deserentibus concedere soleat auxilia ad salutem uberiora & efficacia: quam in rem Paulus ad Rom. 10. v. 20. ait: *Isaias autem audet & dicit: Inventus sum a non quærentibus me: palam apparui eis, qui me non interrogabant.*

Inst. 1. S. Aug. sæpius declarat excæcatos & obduratos ita deseri, ut nec cernere quidpiam boni, nec velle ac facere possint. *Prob.* 1. Nam L. 11. contr. Faust. C. 7. ait: *Illud miror, non attendere homines cæcos, vel potius non miror, non videre cæcos.* 2. In L. QQ. Evang. q. 14. in Matth. scribit: *Cogimur fateri, aliis quibusdam peccatis ita eos excæcari meruisse, qua tamen excæcatione non potuerint credere.* 3. Demum L. de nat. & gr. C 51. inquit: *Cæcus vult videre, sed non potest: si autem vult, & non potest; inest voluntas, sed amissa est possibilitas.* Ergo.

℞. *N. Ass. Ad prob* 1*m. D.* Aug. non miratur cæcos non videre ex impotentia N. ex propria voluntate ac negligentia C. Exponit hic S. Doctor textum Pauli, ex quo antilogiam Apostolo impingere *Faustus* studebat: in hujus explicationis discursu autem docet, argumentum nimium probare, cum, si sensus a *Fausto* assertus locum haberet, non tantum Christus, sed & plures alii carnem non essent habituri; atque hac de sequela propositionem objectam enuntiat, qua non tam *excæcationem* & natam ex ea impotentiam, sed vel stupiditatem vel malitiam aut inconsiderantiam adversariorum arguit. Cæterum potuisse his cæcis & cæcorum duci *Fausto* innotescere verum textus Apostolici sensum, declarat Augustinus in fine C. 6., ubi transit ad illam explicationem dicens: *Si enim tu quoque pie quæreres, posses invenire, quomodo ista perscrutata dilucescant.*

Ad 2d. ℞. *D.* Excæcati credere non poterant potestate remota N. potestate proxima *subd.* quamdiu excæcati erant, & quia nolebant credere C. simpliciter, ita ut hanc cæcitatem depellere non possent N. S. Aug. illo loco non tam de *impotentia*, quæ ex cæcitate oritur, quam de ejus duratione & *effectu*, quem Deus inde colligit & secundario intendit, tractabat; ideoque dum attulisset ex Scriptura textus, qui tam dicerent, homines claudere oculos, ne quando videant; quam docerent, Deum excæcare oculos hominum, quid hic inquirat, subjungit his verbis:

An forte non absurde dicimus, quosdam Judæorum fuisse sanabiles, sed tanto tamen superbiæ tumore periclitatos, ut eis expediret primo non credere, & ad hoc fuisse excæcatos, ut non intelligerent Dominum loquentem per parabolas, quibus non intellectis non in eum crederent, non credentes autem cum cæteris desperatis crucifigerent eum: atque ita post ejus resurrectionem converterentur, quando jam de reatu mortis Domini amplius humiliati vehementius diligerent, a quo sibi tantum scelus dimissum esse gauderent; quoniam tanta erat eorum superbia, ut tali humiliatione esset dejicienda. Quod incongrue dictum esse quilibet arbitratur, si non ita contigisse in Actibus Apostolorum manifestissime legerit.

Quod autem hic loci præteriit, id Tr. 53. in Joann. ad eundem textum S. Doctor ex professo præstitit, ubi duplicem responsionem nostram aperte dedit; 1*mam* quidem, dum dixit: *Hinc & illi non poterant credere, non quia mutari in melius homines non possunt; sed quamdiu talia sapiunt, non possunt credere;* quo sensu L. 2. de serm. Dom. in monte C. 24. dixerat: *Quamdiu quisque malus est, non potest facere fructus bonos: si enim bonos fructus fecerit, jam malus non erit &c.* 2*dam* vero, ubi ait: *Quare autem non poterant, si a me quæratur, cito respondeo: quia nolebant.*

Tandem *ad 3t.* ℞. *D.* Si cæcus vult, & non potest ex defectu tum gratiæ, tum naturæ, inest &c. C. si tantum non potest ex defectu naturæ jam lapsæ ac spoliatæ *subd.* inest voluntas & amissa est possibilitas, quæ fuit Adamo quasi connaturalis C. omnis etiam per gratiam possibilitas N. Dixerat *Pelagius* in suo scripto: *Ipsa*

non peccandi possibilitas non tam in arbitrii potestate, quam in natura necessitate est. Huic post alia S. AUG. ita respondet: *Si iste, qui hunc librum scripsit, de illa hominis natura loqueretur, quæ primo inculpata & salva condita est, utcunque acceptaretur hoc dictum: possit & medicum quærere, qui cæci oculos sanaret, & videndi possibilitatem restitueret, quæ fuerat amissa per cæcitatem; quoniam cæcus, puto, quod velit, sed non potest: si autem vult, & non potest &c.*

Inst. 2. S. AUG. ad exprimendam apertius videndi impotentiam, negat peccatori adesse necessaria ad videndum. Nam 1. in L. de perfect. justitiæ C. 19. excæcatum appellat *desertum omni lumine veritatis.* 2. L. de nat. & gr. C. 23. *Deserti luce justitiæ, & per hoc contenebrati, quid pariant aliud, quam hæc omnia opera tenebrarum.* 3. In Psalm. 57. hæc commentatur: *Ubi jam est mentis cæcitas, jam oculus mentis extinctus* ... Ergo.

℞. N. *Ass.* & *prob.* 1m. S. AUG. enim eo loco non loquitur absolute, sed ex hypothesi, si aliquis omni [illegible] tia destitueretur, ut ex ipso textu patet: *Videte tamen* [illegible] *secro, quale sit, ideo volenti & currenti misericordiam* [illegible] *non esse necessariam, quæ illum etiam prævenit, ut* [illegible] *veret, quia de quodam ait Apostolus: quod vult,* [illegible] *... Aut quia dictum est: Si voles præcepta,* [illegible] *te: quasi non debeat Deo agere gratias, quia* [illegible] *voluit, qui desertus omni lumine veritatis hæc velle* [illegible] *posset.*

Ad 2d. ℞. *D.* Peccatores sunt deserti luce [illegible] omni, & per hoc obtenebrati tenebris exterioribus [illegible] sunt deserti luce aliqua, & hinc obtenebrati, sed [illegible] bris necdum exterioribus C. Alibi docet, *seclusi* [illegible] *nes ab interiore Dei luce, sed nondum penitus,* [illegible] *hac vita sunt; & tenebras exteriores pertinere* [illegible] *judicii.*

Ad 3t. ℞. *D.* Jam & in hac vita oculus [illegible] extinctus subtracta gratia, quæ ad quamcunque [illegible] cognoscendam est necessaria N. subtracta gratia [illegible] singularem quandam veritatem cognoscendam [illegible] C. vel *subd.* ita ut oculus dicatur extinctus [illegible] videndi C. quoad potentiam videndi N. Tenet [illegible]

immediate subjungitur: *Si cæcus oculis carnis ad mensam suam quamlibet opimam discumberet, miserum eum diceres: cæcus interius panem Christum non videt, & beatus est?* Itaque hic de cæcitate & oculo extincto respective ad *singularem veritatem* de præsentia Christi in Eucharistia Aug. loquitur, non vero respective ad omnem veritatem; alias sibi contradixisset, cum in Psalm. 6. scribendo etiam ex Davidis testimonio contendat *oculum non extingui, sed turbari*; quod 1mam responsionem confirmat.

Pro 2da facit, quod in commentatione psalmi objecti *aspidum surditatem* exponat per obdurationem spontaneam aurium contra sonantem incantatoris vocem; & ad verba: *supercecidit ignis, & non viderunt solem*, dicat solem non videri, qui tamen omnibus oritur; quia homines concupiscentiam contemnunt vincere, & multis excitatis exertisque libidinibus concremantur & obscurantur.

Inst. 3, S. Aug. peccatoribus ejusmodi negari gratiam internam & sufficientem asserit. *Prob.* 1. Nam L. de nat. & gr. C. 22. de excæcato dicit, quod *tantum audiat vocem legis, quo admoneatur implorare gratiam Salvatoris*; vox autem legis est gratia solum externa, & stat in officiis benignitatis humanæ, ut vult Jansenius.

2. L. de don. persev. C. 12. ait: *Dando enim quibusdam, quod non merentur, profecto gratuitam & per hoc veram suam gratiam esse voluit, non omnibus dando, quid omnes mererentur, ostendit.*

3. L. de corr. & gr. C. 11. de adjutorio sine quo non, sic loquitur: *Si hoc adjutorium vel Angelo vel homini, cum primum facti sunt, defuisset; quoniam non talis natura facta erat, ut sine divino adjutorio posset manere, si vellet, non utique sua culpa cecidisset: adjutorium quippe defuisset, sine quo manere non possint. Nunc autem quibus deest tale adjutorium, jam pœna peccati est: quibus autem datur, secundum gratiam datur, non secundum debitum.* Sed hujus adjutorii nomine gratiam *sufficientem* intelligi ex prima parte æque certum est, ac nunc quibusdam a Deo negari ex altera liquet. Ergo.

R. *N. Ass. Ad prob.* 1m. *D.* Excæcatus audit tantum vocem legis, excludendo per hoc gratiam actionis seu proxime sufficientem C. excludendo etiam gratiam

orationis seu remote sufficientem: N. Vox illa *legis* est vox Dei interius monentis ad implorandam gratiam Salvatoris, & non est vox tantum exterior hominis: tum quia sermo est de lege naturali cordibus hominum inscripta; tum quia eod. libr. C. 43. hæc admonitio tribuitur Deo, dum dicitur: *Non igitur Deus impossibilia jubet, sed jubendo admonet, & facere quod possis, & petere, quod non possis;* quibus verbis duplex gratiæ genus in responsione memoratum exprimit.

Ad 2. R. D. Non omnibus datur gratia perseverantiæ, aut alia congrua C. non datur gratia sufficiens N. De priori duntaxat sermonem fuisse ostendunt tum ipsa inscriptio libri, tum verba proxime præcedentia: *Hominibus dat, quibus vult, quoniam misericors est; quod & si non dat, justus est, & non dat, quibus non vult, ut notas faciat divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ* [illegible] enim divitiæ in vasa misericordiæ gratias *congruas* [illegible] ficant, quibus vasa iræ carent. *Nec obest*, quod etiam gratia sufficiens sit *gratuita*, & post peccatum primi [illegible] rentis beneficium indebitum; etsi enim illa per se non [illegible] plius homini lapso debeatur, debetur tamen ex voluntate Dei salvandi omnes peccatum originale consequente, [illegible] que ex præcepto divino ad conversionem alioque [illegible] supernaturales obligante, quod sine concessione aut [illegible] one gratiæ sufficientis foret impossibile.

Ad 3. Docet. *Suarez* gratiam ad perseverandum Angelis & Adæ datam fuisse *proxime sufficientem*, [illegible] hanc negare jam nonnullis in pœnam peccati; nulli [illegible] deesse remote sufficientem. *De Champs* ait gratiam in [illegible] naturæ integræ concessam ad potentiam perseverandi [illegible] se *habitualem*, quod ipsum etiam JANSEN. fatetur; [illegible] vero pluribus in statu naturæ lapsæ deesse sive in [illegible] lis, sive actualis peccati pœnam, quamvis nulli [illegible] gratia actualis sive congrua sive sufficiens, eaque [illegible] xima, vel remota. Alii verba illa: *Nunc autem* [illegible] *deest tale adjutorium*, non esse relativa ad [illegible] *Adæ* datum, ut posset perseverare, nec ad adjutorium [illegible] testatis perseverandi homini lapso datum; sed [illegible] *ipsam perseverantiam*, seu intelligi adjutorium [illegible] randi efficax, quod jam prædestinatis datur, [illegible] C. 12. subjungit S. D.: *Hæc de his loquor* [illegible] *nati sunt.* [illegible]

Quæ-

Quælibet harum responsionum *probabilis* est; in secunda tamen optime videtur explicari, quomodo gratia, quæ nunc quibusdam datur, *non detur secundum debitum*; siquidem hæc negatio significet gratiam quodammodo secundum debitum fuisse dandam, ubi primus homo non peccasset: eoquod ex divina promissione & pacto cum ADA inito gratia habitualis omnibus in ipsa conceptione deberetur.

354. *Objic. III.* Peccatum, maxime *obdurationis*, meretur subtractionem omnis gratiæ tanquam pœnam; expedit autem ad ostensionem divinæ justitiæ & ad terrorem aliorum, ut interdum Deus illa utatur: ergo defacto id fieri est asserendum.

℞. N. 2d. p. Ant. Quamvis enim peccatum *omni pœna* sit dignum, neque tamen ad justitiam, neque ad providentiam Dei pertinet, illam inferre homini hanc vitam degenti; cum enim homo, quamdiu hic vivit, sit in statu *viatoris*, de ratione autem viæ sit, ut in ea semper possit ad terminum accedi: sequitur repugnare statui viatoris, privari omnibus auxiliis sufficientibus, utpote quibus potestas accedendi ad terminum continetur.

Inst. 1. Deus nonnunquam miraculose interficit hominem actualiter peccantem, & vivum demergit in infernum; ergo etiam aliquos ita deserit in peccatis, ut surgere nequeant; cum hæc pœna sit minor priore.

℞. *Disp.* est; quia hac demersione aut mortis illatione finitur via hominis, adeoque statui *viatoris* non repugnat; præsertim cum Deus ita se cum illo gerat, ut si in puncto mortis pœnitentiam agere vellet, auxilium illi non deesset: unde etiam nec misericordiæ repugnat hæc pœna; & quia plerumque est publica ac sensibilis, expedit ad bonum commune: contrarium *ex dictis* manet in alia pœna, quantumvis illa minor esse permittatur.

Inst. 2. Deus aliquando ita confirmat quosdam *in gratia*, ut cadere non possint: ergo & aliquos e contrario derelinquit ita, ut a peccatis resurgere nequeant; tum quia status vitæ hujus ad utrumque est indifferens, tum quia justitiæ non minores tribuendi sunt effectus, ac misericordiæ.

℞. 1. N. A. Confirmatus *in gratia* non caret absoluta potestate peccandi, sed ita duntaxat custoditur, ne

 infal-

infallibiliter gubernatur, ut hac potestate nunquam abutatur; ideoque tantum, ut tali protectioni subsistens, dicitur peccare non posse. ℞. 2. N. *Cons.* *Disp.* est; quia confirmatio in gratia est opus *misericordiæ*, quod non pugnat justitiæ, nec statui viatoris; quia posse deflectere a via, quod confirmatus in gratia non habet, ad statum viatoris per accidens est; posse autem ad terminum accedere, quod illi convenit, per se requiritur: obstinatio autem in peccato licet videatur esse opus *justitiæ*, tamen repugnat misericordiæ divinæ, & est pœna excedens statum viæ; cum omnino desertus non habeat id, quod per se ad statum viatoris exigitur: ex quo patet responsio ad probationes.

Inst. 3. Sequuntur *varia absurda*: 1. Quod obdurati in *omni instanti* habeant gratiam sufficientem ad pœnitendum; cum in omni teneantur pœnitere: hoc autem dici non posse patet ex monito Davidis Psal. [illegible] *Hodie, si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.*

2. Quod non detur peccatum *ignorantiæ*; [illegible] enim hoc supponat defectum cognitionis seu illustrationis, ex quo sequitur impotentia illud vitandi; juxta nos tamen deberet adesse gratia illustrationis, utpote in qua gratiam sufficientem partialiter reponimus.

3. Quod non peccetur adeundo *occasionem proximam*: ideo enim peccatur, quia temerarius est adire occasionem, in qua deficit illi auxilium sufficiens ad resistendum; si vero hoc auxilium ibidem non deficeret, [illegible] temerarius foret, qui eam adit, consequenter nec peccaret.

4. Quod vel *scelestissimus* quisque, dum [illegible] os amplexus captat, mortem meditatur inimico, [illegible] enis inhiat, sentiat in se mentis illustrationem & [illegible] nem cordis salutarem; quod tamen est contra [illegible] am & impiorum confessionem.

℞. N. *Ass.* *Ad* 1m. N. *Seq.* Nec enim [illegible] ac singulis momentis urget præceptum pœnitendi; [illegible] ligat actu *imputabiliter*, nisi actu advertatur: [illegible] obduratus non committit singulis instantibus [illegible] huic præcepto oppositum; sic neque in singulis debetur gratia sufficiens, sed pro loco & tempore, cum [illegible] præcepti advertitur.

Ad 2. *N. Seq.* Ut ex *ignorantia* vere peccetur, duo concurrere necesse est, nempe ut ignorantia & debuerit & potuerit vitari. Potentiam hanc non deesse obduratis testatur AUG. L. de lib. arb. C. 19. dicens: *Nulli homini ablatum est scire utiliter quærere, quod inutiliter ignoratur, & humiliter confitendam esse imbecillitatem, ut quærenti & confitenti ille subveniat, qui nec errat, dum subvenit, nec laborat;* siquis tamen in ipso actu, qui ex ignorantia ponitur, non habeat potentiam, aut advertat obligationem vincendi ignorantiam, hic actus formalem malitiam peccati non habet distinctam ab illa, quæ fuit in negligentia priore inquirendi veritatem, ut iterum AUG. l. c. docet: *Non tibi imputatur ad culpam, quod invitus ignoras, sed quod negligis, quod ignoras; non quod vulnerata membra non colligis, sed quod voluntatem sanare contemnis:* unde patet ad illum actum ex ignorantia factum non requiri novum auxilium illustrationis sufficiens, præter illud, quod ad negligentiam vitandam datum erat.

Ad 3. *N. Seq.* Non enim imprimis ob *temeritatem* tantum peccat occasionem proximam ingressus, sed maxime, quia gnarus perire eum, *qui periculum amat*, dum periculo se sciens prudensque exponit, se non admodum a lapsu abhorrere demonstrat: deinde vero quamvis in ipsa *occasione proxima* auxilium qualecunque sufficiens non deficiat, inde tamen temeritatis nota minime deletur; cum & in aliis negotiis *temerarius* audiat, qui absque prudenti ratione ac spe probabili periculum vitæ vel fortunarum subit, quantumvis absolute loquendo illud evadere queat. Præterea etsi etiam nec auxilium remote sufficiens præsto foret in ipsa occasione, vel *moraliter* tamen loquendo datum esse auxilium sufficiens ad lapsum in occasione vitandum asseri potest; quia auxilium, quod quis accepit ad non adeundam occasionem, *moraliter* sufficiebat ad vitandum in occasione lapsum: vel saltem nuper dicta de peccato ignorantiæ huc etiam applicari poterunt.

Ad 4t. R. 1. *N. Seq.* Quia sicut ad peccandum in his casibus non requiritur actualis attentio ad regulam morum, a qua deflectitur per hos actus; sic nec requiritur *actualis perceptio* illustrationis cœlestis, adeoque nec ipsa illustratio: præsertim cum sufficiat eam proxime præcessisse,

se & fuisse rejectam; ac præterea gratiam supernaturalem nec omnibus momentis dari, nec ad omnem actum primum non peccandi constituendum necessariam afferamus."

℞. 2. *N. prob.* Non enim repugnat *experientia* ab ejusmodi hominibus in ipso etiam peccati aditu sentiri quendam horrorem & conscientiæ a peccato avocantis monitum: nec obstat confessio peccantium forsan contraria; potest enim illa *illustratio* ob subitam animi alio aversi mutationem, aut ob firmam ad objectum malum adhæsionem tam levem sensum intimum excitare, aut tam tenui reflexione adverti, ut mens ejusdem statim ac prorsus obliviscatur, nec conscia maneat.

Inst. 4. Statuta est a nobis assertio nostra, ut peccatores obstinati *inexcusabiles* reddantur, dum non agunt pœnitentiam & peccant: sed etsi desit gratia sufficiens, obstinati peccatores excusari nequeunt, sive dum pœnitentiam non agunt, sive dum peccant; ergo.

Prob. 1. *p. m.* Qui potest implere præceptum pœnitendi, & non agit pœnitentiam, nequit *excusari*: sed etsi desit gratia sufficiens, homo tamen habet potentiam implendi supernaturale præceptum pœnitentiæ; [illegible] retinet adhuc liberum arbitrium, flexile ad bonum & pœnitentiam salutarem, in quo stat sufficiens potestas; [illegible] ex S. Aug. L. de prædest. Ss. C. 5. colligitur, ubi ait: *Posse habere fidem, sicut posse habere caritatem naturæ est hominum; habere autem fidem sicut & caritatem gratiæ est fidelium.*

Prob. 2*d. p. m.* Ad hoc, ut aliquis *imputabiliter* peccet, seu nequeat excusari, dum peccat, sufficit libertas seu potestas agendi vel non agendi, quod operi exercetur: sed hæc libertas & potestas est etiam in iis, [illegible] gratia sufficiente sunt destituti; tum quia habemus liberum arbitrium ad malum sine gratia, & neutiquam vel ratione *objecti*, vel ratione alicujus *principii* alterius determinamur ad aliquod privatum opus malum: tum quia sicut Christi *meritum* salvatur a D. Thoma per hoc, quod voluntas ejus licet determinata ad bonum non tamen fuerit determinata ad hoc vel illud bonum; sic etiam hominis demeritum satis habetur per hoc, quod ejus voluntas licet [illegible] tens ad bonum ob gratiæ defectum non tamen sit determinata ad hoc vel illud malum.

℞. *N.* sufficientem potentiam salutariter pœnitendi stare in *flexibilitate arbitrii* ad bonum; hæc enim major non est, quam potestas in ipsis etiam dæmonibus ac damnatis ex eorum conditione naturæ non amissæ remanens. Præterea est mera *capacitas passiva* recipiendi gratiam, quam S. Aug. textu allato tantum indicavit, non vero activa possibilitas credendi aut pœnitendi, quæ tamen una sufficit, ac requiritur, ut prævaricatio legis imputetur ad culpam; quemadmodum id Aug. etiam de Angelo & homine in statu integritatis asseruit L. de corr. & gr. C. 11. Demum cum sit *pure naturalis*, non est sufficiens & plane nulla potentia ad salutariter pœnitendum; ut constat ex dictis supra, maxime ex Trid. Sess. 6. Can. 3.

Ad prob. 2d. p. T. M. D. m. Libertas indifferentiæ quoad exercitium, seu potestas agendi vel non agendi etiam est in *obduratis* gratia sufficiente destitutis, in casu præcepti *negativi*, & ubi præcise agitur de vitando peccato T. in casu præcepti *affirmativi* supernaturalis, & ubi agitur de ponendo actu salutari, v. g. pœnitentiæ N. Sine gratia nulla datur potentia salutariter pœnitendi, aut mutandi voluntatem in melius, adeoque homo sufficienti gratia destitutus non habet libertatem indifferentiæ quoad exercitium respectu hujus *pœnitentiæ* ac conversionis: supponitur autem peccator habere illam libertatem respectu peccati, & Christus etiam habuit potestatem omittendi vel ponendi illum actum bonum, quo est meritus, ut S. Thomas omnesque asserunt.

Transmissa est *Major*; quia licet libertas *contrarietatis* non sit essentialis libertati ut sic essentialiter sumptæ, tamen illa facultas flectendi se ad actus contrarios pertinet ad statum puri hominis viatoris lapsi, sed & reparati; ac proinde sicut facultas datur libera ad peccandum, sic etiam per gratiam adest facultas non tantum ad non peccandum, sed etiam ad oppositum actum rectum.

Inst. 5. Impotentia, quæ est *mere concomitans*, non vero antecedens, ac præterea *voluntaria*, non excusat a peccato: sed impotentia pœnitendi in obduratis est inprimis *mere concomitans*; quia non omittunt pœnitentiam & peccant, quia non possunt pœnitentiam agere & non peccare; sed quia non volunt pœnitere, sed peccare, adeo ut si possent pœnitere, tamen nollent: quod constat inde,

inde, quia suæ impotentiæ nescii libentissime peccant & non agunt pœnitentiam. Deinde est *voluntaria*, quia id eorum peccatum vel originale vel actuale volitum consequitur, ut ex S. Aug. L. de corr. & gr. C. 6., L. 1. op. imperf. pag. 41., L. 1. Retr. C. 15., & Prosp. Carm. de Ingrat. C. 32. constat: ergo.

℞. 1. *D. M.* Impotentia concomitans & voluntaria, quæ se tenet ex parte potentiæ executivæ, non excusat a peccato C. quæ se tenet ex parte ipsius voluntatis N. Si enim ex parte potentiæ executivæ stet impotentia, [illegible] *concomitans* relinquit actui voluntatis rationem voluntarii ac liberi; *voluntaria* vero ac consequens supponit eundem actum omnino liberum ac voluntarium; adeoque formalem malitiam in actu voluntatis positam non impedit: si autem impotentia afficiat *ipsam voluntatem*, sive dicatur concomitans, sive antecedenter volita, actum primum voluntatis non relinquit indifferentem & ad contradictoria potentem; adeoque non est mere concomitans & consequens, sed *antecedens*: ac proinde libertatem impedit [illegible] excusat a peccato saltem formali ac proprie denominato [illegible] pro quo valet regula ab Aug. L. 3. de lib. arb. C. [illegible] ta: *Hoc brevissimum tene: quæcunque ista causa est* [illegible] *tatis, si ei non potest resisti, sine peccato ei ceditur* [illegible] *enim peccat in eo, quod caveri non potest?*

℞ 2. *N. m.* Quoad 1m. memb. ℞. Obdurati [illegible] lentes quidem non agunt pœnitentiam, non tamen [illegible] non agunt, quia nolunt, sed quia non possunt [illegible] cum omittere pœnitentiam ex libera voluntate [illegible] posse pœnitere, quod deficit in *obduratis gratia* [illegible] neque ignorantia impotentiæ aut falsa existimatio [illegible] tiæ facit adesse potentiam, aut tollit impossibili[illegible] unde ex eadem nihil inferri potest pro libera o[illegible] pœnitentiæ impossibilis. Quoad 2*d.* membr. ℞ [illegible] ex dictis, illam ex parte voluntatis impotentiam [illegible] esse *antecedentem*, tollereque veram libertatem [illegible] dum & demerendum requisitam; quod confirm[illegible] prop. 1*ma* ab Alex. VIII. damnata.

Neque huic responsioni obstat autoritas P[illegible] quippe qui nec in designatis locis asserunt [illegible] *potentiam* ex peccatis vel originali vel actuali [illegible] Aug. 1*mo* loco duntaxat loquitur vel de gratia [illegible]

vel de gratia *actionis* seu *proxime sufficiente*, quam non regeneratis ob originale primum negatam, regeneratis ob actuale peccatum subtractam ait. *2do* & *3tio* loco cæcitatem & resistendi impotentiam pœnam quidem peccati dicit; sed cum eadem simul ibidem asserat esse peccata, scilicet *proprie & formaliter* talia, hoc ipso nec cæcitatem consummatam, nec impossibilitatem proprii nominis, sed difficultatem intelligit. PROSPERI textus sicut cum loco *1mo* AUG. congruit, sic eadem responsione explicatur, præsertim cum C. 15. ad Object. Vincent. dicat: *Nemini Deus correctionis adimit viam, nec quemquam boni possibilitate dispoliat.*

ARTICULUS V.

An infidelibus detur gratia sufficiens ad fidem & justificationem?

355. *Nota. Negative* infideles sunt, qui Evangelii prædicationem nec audierunt, nec audire recusarunt: *positive* infideles, qui Evangelium vel audire recusarunt, vel auditum contempserunt. Gratia ad fidem sufficiens, sicut reliquæ omnes proprie tales, stat in *illustratione* cœlitus infusa & pio *voluntatis motu* divinitus impresso; plerumque tamen conjungitur cum exteriore aliqua & sensibili. Res hæc externa cum gratia *proxime* ad fidem sufficiente conjuncta est *prædicatio Evangelii*; ut ex verbis ad Rom. 10. v. 14. colligitur: *Quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante?* conjuncta autem cum *remote* sufficiente est *rerum creatarum testimonium*, quo in cognitionem & amorem Dei, aut observantiam legis naturalis homo incitatur; ut rursus ex ead. ep. 1. v. 20. eruitur: *Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus & divinitas: ita ut sint inexcusabiles.*

Positive infidelibus pro loco & tempore dari gratiam sufficientem facile conficitur; quia his vel prædicatur Evangelium, vel hujus prædicatio offertur: *Prædicationem Evangelicam* autem, ut S. AUG. L. 8. de Civ. C. 70. ait, *non sola ostenta, prodigia & virtutes comitantur, sed etiam Spiritus Sancti munera*, id est, gratia interior: ergo.

go. Itaque infideles *negative* tales quæstio præcipue tangit; quam tamen cum JANSEN. L. 3. de gr. Christ. C. 11. universim neget, & gratiam remote sufficientem asserat ex officina *Semipelagianorum* conquisitam; universim quoque nobis loquendum erit.

356. *Dico.* Infidelibus omnibus pro tempore ac loco datur a Deo gratia saltem *remote* sufficiens ad fidem & postmodum justificationem obtinendam.

Prob. Autoritate, I. SCRIPTURÆ. Gratia fidei comparatur cum luce & calore juxta illud Joann. 1. de Christo enuntiatum: *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum;* & Ps. 18. v. 7. *Nec est, qui se abscondat a calore ejus:* Sed tum his Scripturæ verbis apertis, tum Patrum interpretationibus declaratur hanc lucem & calorem dari vel offerri omnibus, nullo excepto: 1*mum* enim constat ex illis: *omnem hominem* &: *non est, qui &c.* 2*dum* autem habetur ex CYRILL. Alex. L. 1. in Joann. C. 11. S. CHRYS. hom. 7. in Joann. & S. AUG. n. 351.

Conf. ex 1. ad Tim. 4. v. 10. *Speramus in Deum vivum, qui est salvator hominum omnium, maxime fidelium;* in quem locum THEOPHYL. ait: *omnes quidem vult salvos fieri, majorem tamen diligentiam erga fideles ostendit.* Et S. PROSPER L. 2. C. 31. ita scribit: *Dicendo enim, qui est salvator omnium hominum, confirmavit bonitatem Dei super universos homines esse generalem; adjiciendo autem, maxime fidelium, ostendit esse partem generis humani, qui merito fidei divinitus inspiratæ ad summam atque æternam salutem specialibus beneficiis provehantur.* Ergo.

II. PATRUM. CLEM. Alex. in Orat. ad Gentes ait: *Audite, qui estis longe; audite, qui prope: nullis celatum est verbum: lux est communis, omnibus elucescit hominibus.* AMBR. in Ps. 118. Octon. 8. ita loquitur: *Mysticus sol justitiæ omnibus ortus est, omnibus venit. Siquis autem non credit in Christum, generali beneficio ipse se fraudat.* AUG. L. 2. de serm. Dom. in monte C. 3. ait: *Deus semper paratus est dare suam lucem nobis, non visibilem & spiritualem;* & C. 15. *Nulla anima est, quamvis perversa, quæ tamen alio modo ratiocinari potest, in cujus corde non loquatur Deus.* Denique author de vocat.

Gent. L. 2. c. 5. 19. 23. 28. &c. ostendit, quod quamvis adeo copiosa & illustris gratia qualis nunc datur, non fuerit data semper & apud omnes gentes, tamen non defuerit sufficiens ad consequendam salutem & subtrahendam perituris excusationem.

III. Pontificum. Nam Alex. VIII. damnavit hanc 5tam ordine propositionem: *Pagani, Judæi, hæretici, aliique hujus generis nullum omnino accipiunt a Jesu Christo influxum: adeoque hinc recte inferes, in illis esse voluntatem nudam & inermem sine omni gratia sufficiente.* Clemens XI. autem proscripsit propositiones Quesnelli 26tam: *Nullæ dantur gratiæ, nisi per fidem;* 27mam: *Fides est prima gratia & fons omnium aliarum;* 29nam: *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.*

Prob. Ratione. I. Gentiles, qui ex S. Pauli verbis ad Rom. dicuntur per testimonium creaturarum cognovisse Deum, juxta ejusdem etiam verba *sunt inexcusabiles; quia cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt:* ergo infideles etiam *negative tales* potuerunt & possunt Deum glorificare per bonos pietatis actus; quia alioquin forent excusabiles omittendo id, quod facere non possunt. Sed nisi cognitioni Dei per creaturas acquisitæ accedat *interior gratia;* non potest ab homine, quantumvis Deum etiam per prædicationem Evangelii externam cognoscente actus pietatis bonus elici: ergo debet ipsi gratia interior etiam asseri.

II. Fides in Deum *salutaris* est pro omnibus omnino adultis medium absolute necessarium: ergo non minus debet esse possibile hoc medium omnibus adultis, ac mandata Dei sunt possibilia. Sed fides in Deum *salutaris* non est proxime possibilis sine gratia proxime sufficiente, nec remote possibilis sine vera gratia remote sufficiente; cum ex dictis axioma illud, *Facienti, quod est in se, Deus non denegat gratiam,* intelligendum sit de faciente per vires gratiæ: ergo.

III. In hominis *libertate* est non minus credere quam non credere, non minus Deo, quam diabolo parare locum; ut patet tum ex sententia Patrum, inter quos S. Cypr. L. 3. ad Quir. C. 1. ait, *Credendi vel non credendi libertatem in arbitrio positam esse;* & S. Aug. in Ps. 148. dicit: *In tuo autem arbitrio Deus esse voluit, cui pares*

locum, *Deo, an diabolo:* tum ex eo, quod quilibet homo viator debeat habere libertatem non tantum demerendi, sed & merendi: sed libertas hæc seu potestas credendi, locum Deo parandi ac merendi nequit esse *absque gratia* seu proxime seu remote sufficiente: ergo.

Conf. Ex voluntate Dei salvandi omnes & morte Christi pro salute omnium; quia ex utroque principio manifeste sequitur, in homines omnes, etiam *infideles*, derivari aliquod gratiæ interioris auxilium; utpote sine quo nequidem remote perveniri potest tum ad agnitionem veritatis salutarem tum ad salutem.

Objectiones.

357. *Objic. I.* Actor. 14. dicitur Deus, *in præteritis generationibus dimisisse omnes gentes ingredi vias suas;* & C. 16. Apostoli *vetantur a Spiritu Sancto loqui Verbum Dei in Asia:* ergo ante Christi adventum omnes gentes, & post adventum aliquæ carebant gratia sufficiente.

℞. *ad Arg. N. Conf.* Quia committitur *Sophisma*, quod Dialectici vocant a dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Et quidem per 1*mum* textum ostenditur tantum, non adeo abundantem gratiam Gentibus concessam, ac fuit data judæis & Christianis; non vero plane negatam esse gratiam omnem. Id explicat S. Prosp. L. 2. de voc. gent. C. 4. ita scribens: *Ne in præteritis quidem sæculis hæc eadem gratia (quæ post D. N. J. C. resurrectionem ubique diffusa est, & de qua scriptum est: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terræ) defuit mundo. Quamvis enim speciali cura atque indulgentia populum Israëliticum constet electum, omnesque aliæ nationes suas vias ingredi, hoc est, secundum propriam permissæ sint vivere voluntatem; non ita tamen se æterna Creatoris bonitas ab illis hominibus avertit, ut eos ad cognoscendum se atque metuendum nullis significationibus admoneret . . . qui quidem in comparatione electorum*, id est Judæorum, *videntur abjecti; sed nunquam sunt manifestis occultisque beneficiis abdicati.*

Idem multo magis dicendum est de textu 2*do*, nempe Asianos interea non caruisse sufficientibus ad fidem auxiliis, dum non statim in Asia prædicatum est Evangelium, volente ita Spiritu Sancto, ut Apostoli prius irent in Macedo-

cedoniam; quandoquidem postea in Asiam illata fuit Evangelii prædicatio.

Inst. 1. Extra Ecclesiam non habetur vita, vera virtus aut ullus bonus; ut patet ex ep. Clii. Carthag. ad Donatistas: *Quisquis ab hac Ecclesia fuerit separatus, quantumlibet laudabiliter vivere se existimet, hoc solo scelere, quod a Christi unitate disjunctus sit, non habebit vitam*; ex monito a PP. Clii Basileensis legatis Eugenii dato, *ne ab universali Ecclesia se scindat, extra quam nulla est vera virtus*; ex ep. Aug. ad Feliciam: *Ab unitate Ecclesiæ separati, quamdiu contra illam sentiunt, boni esse non possunt; quia etsi aliquos eorum bonos videtur ostendere quasi laudabilis conversatio, malos eos facit ipsa divisio.* Ergo.

R. 1. *N. Cons.* Quia rursus a determinata gratia negata transitur ad negandam gratiam omnem. R. 2. *D. Cons.* Extra Ecclesiam non datur gratia actualis & auxilium excitans N. gratia habitualis, sanctificans & justificatio ac salus, *subd. quamdiu* quis *contra Ecclesiæ unitatem sentit*, seu obstinate est schismaticus, C. Si reconciliari studeat Ecclesiæ, N. Recte dicitur *schismaticus* nullam habere vitam gratiæ sanctificantis, nullam virtutem veram, nempe salutiferam, nullam denique bonitatem seu justitiam; sicut nec ea peccatori resipiscere nolenti tribui nequeunt: non tamen ideo dici etiam potest privari omni gratiæ auxilio.

Inst. 2. Fidelibus duntaxat datur gratia, non autem *paganis* & reliquis hominibus omnibus; quod patet 1. ex Aug. Serm. 4. de verb. Apost. C. 11. *Pagani, qui non habent gratiam Dei per Jesum Christum.* 2. Ex ejusdem Serm. 11 ibid. C. 4. *Communis est omnibus natura, non gratia.* 3. Ex Fulg. L. 3. de ver. præd. C. 20. *Non ergo putemus gratiam Dei omnibus hominibus dari; non enim omnium est fides.* Idem habent Episcopi Africani exules in sua Synodica. Ergo.

R. D. A. Fidelibus duntaxat, non autem Paganis vel hominibus omnibus, datur gratia habitualis seu sanctificans, C. gratia actualis, *subd.* proxime sufficiens, aut quæ includit ipsam cognitionem & fidem Christi C. remote sufficiens, aut quæ inducit ad cognoscendum & colendum præcise Deum, N. Omnis quidem gratia, quæ hominibus datur, sicut me-

... ad remedium, reliquis ad ...
quia idem autor L. 2. C. 3. diserte asse...
nam non esse communem; ergo.

℞. ad Arg. N. min. Non externam
...dum sed & internam mentis illustrationem
...taris motum intelligi per gratiam illam ge...
... satis expressit, dum in textibus allati...
talem, quæ hominum corda pulset, quæ ...
citat ad remedium, quæ homines ad quær...
Deum adjuvare possit, quæ faciat, ut neque ...
excusationem suppetat de abnegato sibi lumine ...

meritis Christi est comparata, sic etiam gratia Christi & per Christum data dici potest; juxta phrasin tamen S. Aug. *gratia Christi* proprie dicta & per Christum data vocatur illa, quæ cognitionem illius ac fidem involvit, ut diserte indicat, dum L. de gr. & lib. arb. C. 13. ait: *Gratia vero per fidem Jesu Christi eorum tantummodo est, quorum est ipsa fides; non enim omnium est fides;* & hinc illam solet compellare *gratiam, qua Christiani sumus.*

Ad hunc modum etiam S. PROSPER gratiam fidei vocat *gratiam salvatoris*, ubi L. 2. de voc. gent. C. 17. dicit: *sunt aliquæ gentes, quibus nondum gratia Salvatoris illuxit;* gratiam autem infidelibus communem appellat *gratiam Dei*, ibid. C. 31. ita loquens: *In cunctis retro sæculis gratiam Dei omnibus hominibus adfuisse &c.* Atque in hoc sensu textus 1*mus* accipiendus est, nempe paganos non habere gratiam Christi, seu cognitionem & *fidem* mediatoris includentem, quamvis illis non desit gratia Dei, seu cognitionem supremi entis ac causæ primæ involvens. 2*dus* negat omnibus communem esse gratiam *justificantem*, quia subjungitur: *qua facti sumus populus ejus & oves pascuæ ejus per Jesum Christum Dominum nostrum:* 3*tius* de eadem gratia loquitur, ut rursus ex subjunctis constat: *Et quidam Charitatem Dei non recipiunt, ut salvi fiant.* Eandem demum significationem *sententiæ Synodicæ* ostendit contextus.

Inst. 3. Gratia, de qua hic disputamus, est interior *illuminatio* & *inspiratio:* sed gratia illa generalis ab autore librorum de vocatione gentium asserta non est *interior* ejusmodi gratia; tum quia dicitur solum stare in dispositione elementorum mundi: tum quia asseritur data aliquibus tantum ad remedium, reliquis ad testimonium: tum quia idem autor L. 2. C. 3. diserte asserit gratiam internam non esse communem; ergo.

℞. *ad Arg. N. min.* Non externam solum doctrinam sed & *internam* mentis illustrationem & pium voluntatis motum intelligi per gratiam illam generalem S. PROSPER satis expressit, dum in textibus allatis eam descripsit talem, quæ *hominum corda pulset*, quæ *quibusdam sufficiat ad remedium*, quæ *homines ad quærendum verum Deum adjuvare possit*, quæ faciat, *ut neque ulli pereuntium excusatio suppetat de abnegato sibi lumine veritatis, neque* cui-

cuiquam sit liberum de sua justitia gloriari. Præterea C. 4. facit comparationem inter elementorum doctrinam & instructionem per legem & prophetas dum inquit: *In præteritis semper admonuit divina bonitas homines sui cultus per elementa, sicut populum Israel peculiariter per legem & Prophetas*; posteaque addit mundum ita *deservisse, ut in paginis elementorum ac voluminibus temporum communis ac publica divinæ institutionis doctrina legeretur:* igitur de his ipsis vocibus ac paginis intelligi voluit, quod in ep. ad Demetr. scripserat his verbis: *Voces docentium & littera paginarum, quæ ad eruditionem audientium vel legentium serviunt, non carent ejus virtute, cui serviunt*; nempe interiore gratia, quæ vim faciendi tribuat.

Ad prob. 1m. *D* Hæc gratia quoad partem externam spectata dicitur, saltem plerumque, solum stare in dispositione elementorum mundi, C. quoad se totam aut omnes partes spectata, N. Sicut gratia *proxime* sufficiens seu fidei dicitur plerumque stare in prædicatione Evangelii, quin tamen eam sejungere liceat ab interiore auxilio: sic quod gratia illa communis & *remote* sufficiens dicatur sita in testimonio creaturarum, non potest facere, ut debeat intelligi destituta a comitatu interioris auxilii. *Ad* 2*d*. *D*. Gratia hæc aliquibus tantum sufficit ad remedium, reliquis ad testimonium ex defectu virium in ipsa gratia, N. ex defectu voluntatis & cooperationis humanæ, C. *Ad* 3*t*. *N*. *Ass*. Textus allatus vel potius contrarium probat, vel de gratia illa *generali* non loquitur.

Inst. 4. Gratiam esse communem & omnibus hominibus dari, cujus beneficio liceret ad fidem accedere, est error *Semipelagianus*, quem exponit S. Prosp. in ep. ad Aug. Ergo

℞. *D. A.* Est error *Semipelagianorum*, gratiam dicere omnibus communem, quatenus illi statuebant Deum *indiscrete*, seu indifferenter ac æqualiter velle omnium hominum salutem, h. e. non magis particulari affectu salutem prædestinatorum, quam reproborum; item quatenus volebant gratiæ ex hac indiscreta voluntate oblatæ præcedere *naturalem* hominis libertatem & obedientiam, ut ita possint salvari & salventur homines omnes, qui vel si velint voluntate scilicet nuda & naturæ viribus, C. quatenus præcise statuebant omnium hominum salutem a Deo intendi & gratiam sufficientem cuilibet ad illam dari, N.

Inst. 5. Generalis illa gratia statuitur maxime ex eo capite; quia si nulla penitus daretur infidelibus gratia sufficiens, possent illi excusari a culpa, utpote qui vel necessitate quadam compellerentur ad peccandum ex defectu gratiæ, qua possent non peccare; vel qui absolute non possent sine gratia elicere actus supernaturales præsertim fidei necessitate medii requisitæ: sed inprimis hoc repugnat doctrinæ S. Augustini, qui in ep. 105. ad Sixt. ait: *Inexcusabilis est omnis peccator vel reatu originis vel additamento etiam propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat, sive qui judicat, sive qui non judicat: quia & ipsa ignorantia in eis, qui intelligere noluerunt, sine dubitatione peccatum est; in eis autem, qui non potuerunt, pœna peccati. Ergo in utrisque non est justa excusatio, sed justa damnatio.* Deinde neutra ratio subsistit: non 1ma; quia homo etiam sine gratia non est necessitatus ad peccandum, sed potentia saltem physica potest non peccare & servare legem naturalem: non 2da; quia quamvis homo non possit credere sine gratia, seu actualis fides non habeatur sine concursu gratiæ; tamen sine gratia potest credere, seu credendi potentia habetur sine gratia.

℞. *N. m.* Quoad 1*m. prob. N. Ass.* S. Aug. hic probat justum esse judicium Dei damnantis homines, etsi Evangelium illis non fuerit prædicatum: quia si potuerunt audire & scire legem Christi, & noluerunt; hac ipsa ignorantia graviter peccarunt & hinc ob *actuale* peccatum juste damnantur: si autem non potuerunt audire, etiamnum juste damnantur ob peccatum *originale*, quod in ipsis ope baptismi non fuit deletum; quæ omnia omnes Catholici contra *Pelagianos* admittimus. Quamvis vero supponat, aliquos non posse audire Evangelium; tamen quia non explicat, an sit impotentia *proxima* aut *remota*, culpabilis aut omnino inculpata, inde nihil contra thesin nostram extundi potest. *Ad 2d. prob.* Transmisso priore Nego posterius membrum; neque potentiam credendi enim haberi sine gratia, docuit nos Christus Joann. 15. v. 5. dicens: *Sine me nihil potestis facere*, & supra ex Trid. & Augustino fuit ostensum.

358. *Obj. II.* Nostra assertio rursus plura infert *absurda*. Nam 1. si Deus nequeat denegare gratias sufficientes & in earum defectu *justa foret* infidelium *excusatio; non inde jam gratia, sed justitia liberaret*, ut S. Aug. ep. 105. cit. loquitur & reprobat.

2. Se-

2. Sequeretur aut non dari infidelitatem *negativam*, aut eam pure talem esse *peccatum*, qui est art. 65tus Basi damnatus; si enim omnes infideles haberent gratiam, ut crederent, possent superare ignorantiam ideoque non forent infideles negative: aut quia superare ignorantiam possent, in iis negativa infidelitas peccatum foret.

3. Facile posset explicari, cur ex infidelibus alii perveniant ad fidem, alii non perveniant? dicendo nempe, alios gratiæ remote sufficienti consensisse, alios esse reluctatos; in qua tamen quæstione S. Augustinus semper recurrit ad inscrutabilia judicia Dei.

℞. *ad arg.* N. *Ass.* Quoad *prob.* 1*m.* N. *seq.* & *oppositionem* cum S. Aug. Inprimis enim, quantumlibet Deus jam ob voluntatem salvandi omnes nequeat denegare gratias sufficientes, tamen, cum hæc ipsa voluntas proveniat a sola Dei liberalitate ac misericordia, hoc ipso illæ non sunt homini debitæ ex titulo justitiæ, sed ex fidelitate Dei liberalitatem meram præsupponente; adeoque gratia semper, non autem justitia liberat. Deinde S. Aug. objectis verbis nihil aliud intendit docere, quam *infideles*, si omni etiam gratia careant, nihilominus juste ob peccatum saltem originale damnari, nullamque excusationem prætexere posse, quemadmodum repetendo summam hujus L. de corr. & gr. C. 7. ait: *Nemo liberatur a damnatione, quæ facta est per Adam, nisi per fidem Jesu Christi: & tamen ab hac damnatione non se liberabunt, qui poterunt dicere, non se audivisse Evangelium Christi.* Itaque quamvis hæc excusatio: non audivimus Evangelium, vel nullam accepimus gratiam, liberare homines nequeat a damnatione, quæ facta est per Adam, seu peccato originali debita; tamen liberaret ab eadem damnatione, quæ *propriæ voluntatis additamento* seu peccatis actualibus sine gratia non evitandis correspondet.

Ad prob. 2*d.* N. *utr. Seq.* Priorem quidem; quia licet absolute illa ignorantia Evangelii vinci possit; tamen quousque *infidelibus* reipsa illud non prædicatur, nec ignorantia moraliter vinci potest, nec committitur peccatum infidelitatis; ut in paritate *Jacobi* ad *Liam* ex ignorantia accedentis liquet: Posteriorem autem; quia, etsi ex abusu gratiæ remote sufficientis sequatur carentia gratiæ fidei seu proxime sufficientis, tamen iste effectus infideli nec est *cognitus* nec *cognoscibilis*, adeoque nec voluntarius; unde

nec defectus fidei eidem culpabilis esse potest, saltem sub ratione ac malitia infidelitatis.

Ad prob. 3t. *N. Seq.* Quamvis enim verum sit, infideles omnes, qui generali illa gratia recte uterentur, ampliora auxilia accepturos; falsum tamen est 1*mo*, ampliorem illam gratiam esse efficacem; quia Deus hanc, quibus vult, ex solo arbitratu impertit: 2*do*, eam statim esse proxime sufficientem ad fidem & cum prædicatione Evangelii conjunctam; quia hanc Deus, quando & ubi vult, elargitur: 3*tio*, illam solis his concedi, qui generali gratia recte sunt usi; quia Deus ex omnibus fere infidelibus generalem gratiam perinde repudiantibus alios per misericordiam Evangelii luce collustrat, alios per justitiam eadem privat. Unde ad quæstionem illam, cur hi potius, quam illi ad fidem perveniant, enodandam, ad illud Apostolicæ & Augustinianæ arcanum semper recurrendum est. Atque hoc ad exemplum Magistri sui fecit S. Prosper L. I. de voc. Gent. C. 21.

Inst. S. Aug. L. de corr. & gr. a C. 6. usque ad 11. solvens objectionem & querimoniam eorum, qui se immerito corripi obtendebant, quod non accepissent gratiam ad ea vitanda, ob quæ corripiebantur, nunquam eo confugit, ut responderet, præsto esse cuilibet *gratiam sufficientem;* sed, quantum ad *fideles*, probat, eos merito corripi, quia ab accepta justitia exciderint propria culpa: quantum ad *infideles*, correptionem justam ostendit ex eo uno, quod in Adam peccaverint, & illius culpa justitiam originalem, in qua conditus erat, amiserint. Ergo.

℞. 1. *N. Conſ.* Quia recte non sequitur, Aug. hic loci non facit mentionem gratiæ sufficientis *infidelibus* datæ: ergo nullibi eam admittit ac penitus ignoravit; præsertim quia in hoc libro non agit de gratia mere sufficiente, sed de efficaci; nempe qua Deus dat velle, obedire, operari & perseverare, non autem posse tantum velle &c. ℞. 2. *N. A.* S. Aug. L. cit. C. 7. distinguit aperte inter correptionem in hac vita, & inter correptionem in altera seu damnationem, dum ait: *Nec se excusabunt dicentes, sicut hic modo dicunt, quare corripimur? ita tunc: quare damnamur; quandoquidem ut ex bono reverteremur ad malum, perseverantiam non accepimus; qua permaneremus in bono? nullo modo hac excusatione a justa damnatione se liberabunt.*

Porro

Porro utramque asserit esse pœnam justam peccati sive *originalis* sive *actualis*; & quidem eum, qui actuale seu personale peccatum commisit, excusari nullatenus posse, sive corripiatur in hac vita, sive damnetur, ostendit ex eo, quia C. 6. loquitur: *Certe iste dicere non potest, non accepi, quia acceptam gratiam Dei sua in malum libero amisit arbitrio:* eum vero, qui nullo personali peccato addito damnatur, ostendit queri non posse, quia per peccatum originis damnationem est meritus, ut C. 7. ait: *Per hoc & qui Evangelium non audierunt . . . & qui per ætatem parvulam nec credere potuerunt, sed ab originali noxa solo possent lavacro regenerationis absolvi, quo tamen non accepto mortui perierunt, non sunt ab illa conspersione discreti, quam constat esse damnatam, euntibus omnibus ex uno in condemnationem:* eundem denique juste etiam corripi & objurgari posse, C. 5. probat exinde, quod *prima pravitas, non sine causa dicitur & nostra, quia in illo uno omnes, sicut dicit Apostolus, peccaverunt.*

359. *Objic.* III. Fides est prima omnium gratia: sed multi non accipiunt fidem; ergo.

℞. *ad Arg. D. M.* Fides proprie talis & perfecta est gratia omnium prima, N. late talis & inchoata, *subd.* sumpta secundum substantiam & actum, N. sumpta secundum auxilium præveniens & potentiam, C. Fides *proprie & stricte* talis est assensus nixus autoritate & revelatione formali loquentis Dei: *perfecta* est, quæ explicite credit saltem omnia scitu necessaria necessitate medii. Hujusmodi fidem non esse primam omnium gratiam, patet tum ex damnatione propositionum num. 356. relata, tum ex eo, quod ad ipsam fidem gratia prærequiratur. Fides *late talis* est vel assensus nixus revelatione divina solum virtuali, quatenus hæc per creaturas indicia & cognitionem de Dei existentia & perfectionibus naturaliter intelligibilibus nobis præbentes quodammodo fieri dicitur, vel alius quidam supernaturalis actus deliberatus sive intellectus sive voluntatis, quo directe vel indirecte ad fidem divinam proprie talem & perfectam movemur aut disponimur.

Atque hoc sensu C. Araus. Can. 5. *credulitatis affectum* vocat *initium fidei*; August. autem L. de Prædest. Sanct. C. 2. judicium, quo *prius cogitamus esse credendum*, dicit *fidei cœptum*; ac L. 1. ad Simplic. q. 2. dispositiones, quibus quasi per gradus quosdam ad fidem paramur, uni-

versim *inchoationes quasdam fidei, conceptionibus similes* appellat. Porro nec hanc fidem quoad se, substantiam & *actum* spectatam esse primam gratiam, liquet ex dictis, cum ibidem gratiæ etiam prævenientis mentio fiat.

Excipi tamen potest *fides late dicta* seu cognitio Dei existentis ex creaturis hausta, quæ quamvis ob adjunctum gratiæ concursum sit supernaturalis, tamen quia ex evidentia oritur, *libera* non est, & habet rationem gratiæ excitantis alias in actibus indeliberatis positæ; unde & eandem diximus ad amorem Dei aliosque actus excitare, in quibus *fides inchoata* nuper est posita.

Ex his similiter *D. m.* Multi non accipiunt nec fidem proprie talem & perfectam, nec etiam late talem & inchoatam, saltem sumptam secundum substantiam & actum, C. nequidem sumptam secundum auxilium præveniens & potentiam, N.

Inst. I. Prima omnium gratia est fides, per quam accedimus ad Deum, & sine qua impossibile est placere Deo: sed talis est fides, ut manifestum est ex Apostolo ad Hebr. C. 11. v. 6. scribente: *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se Remunerator sit;* ergo.

℞. *D. M.* Gratia simpliciter & absolute prima est, per quam &c., N. gratia secundum quid, nempe in justificationis negotio, prima, T. Sicut in justificatione infunditur *habitus* Fidei, Spei & Charitatis, sic per *actus* habitibus illis correspondentes fit proxima ad justificationem dispositio, utrumque asserente Trid. Sess. 6. C. 6. & 7.; unde sicut ab Innoc. XI. damnata est hæc propositio ordine 23tia: *Fides late dicta, ex testimonio creaturarum similive motivo, ad justificationem sufficit*, sic e contrario verum est, quod fides stricte & proprie dicta sufficiat ad justificationem, & quod inter *actus salutares*, quibus homo proxime ad eam disponitur, primus sit.

Exinde tamen necdum conficitur, actum ipsum *formalis fidei* esse primam gratiam etiam ad justificationem, cum constet ex dictis, eundem præveniri gratia tum *illustrationis* ad judicium credibilitatis, tum *inspirationis* ad piam affectionem; unde & 2dum distinctionis membrum transmisimus. Cæterum Scripturam hic duntaxat loqui de prærequisitis ad justificationem, non vero ad actum

præ-

præcise salutarem aut opus supernaturale qualecunque, patet; tum quia loquitur de eo, quo quis Deo *placet*, seu gratus fit; quod præstat sola gratia sanctificans, utpote qua una, ut TRID. ait, *homo ex injusto fit justus, & ex inimico amicus, ut sit hæres secundum spem vitæ æternæ:* tum quia per *accessum ad Deum* intelligitur accessus ad gratiam sanctificantem seu justitiam, ut se ipsum explicat Apostolus ad Rom. 5. v. 1. & 2.

Inst. 2. ARAUS. II. Can. 25. ait: *In omni opere bono nos non incipimus; sed ipse prius fidem inspirat:* & Tridentinum Sess. 6. Cap. 8.: *Fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis justificationis.*

℟. Similiter, fidem non dici hic *initium* gratiarum, sed actuum salutarium, quibus homo proxime disponitur ad justificationem; quod quidem ex verbis TRID. apertum est, cum fides dicatur initium *salutis* & radix omnis *justificationis*; quam tamen radicem & initium præcedere semen & excitationem gratiæ, idem Concilium C. 6. declarat. Idem liquet ex ARAUS. agente contra *Semipelagianos*, qui initium fidei, h. e. vel credulitatis affectum vel ipsum actum fidei æque rejiciebant a numero bonorum operum, ac desiderium salutis ex fide conceptum & orationem seu implorationem divinæ benignitatis & opis.

Inst. 3. L. 1. ad Simplic. q. 2. ait: *Incipit homo percipere gratiam, ex quo incipit credere Deo, vel interna vel externa admonitione motus ad fidem:* & L. de Prædest. Sanctor. Cap. 17. *Ipsa*, fides, *prima datur, ex qua impetrentur cætera.* FULGENT. L. 1. de verit. prædest. C. 17. *Bonæ voluntatis initium*, inquit, *in fide consistere, liber Cantici Canticorum ostendit, ubi Christus dicit Ecclesiæ, venies & pertransies ab initio fidei.* S. THOM. 1. 2. q. 113. a. 4.: *Prima conversio in Deum fit per fidem.* Ergo.

℟. Rursus adhibendam esse distinctionem sive de *fide inchoata* vel *perfecta*, sive de *primatu fidei* inter actus salutares ad justificationem aut salutem proxime obtinendum facientes & inter gratias. Nam 1*mus* AUG. textus loquitur de fide *inchoata* aut saltem Christi cognitionem non complectente, ut ex Cornelii Centurionis exemplo ibidem relato liquet, de quo L. de præd. Sanct. C. 7. ait: *Cornelii Centurionis acceptæ fuerunt eleemosynæ & exauditæ preces, antequam credidisset in Christum; nec*

tamen

tamen sine aliqua fide donabat & orabat. 2*dus* fidei primatum asserit, non inter gratias, sed inter actus salutares proxime laudatos, ut ex contextu elucet.

3*tius* etiam non de cujuscunque voluntatis initio enuntiat; sed de voluntate *operandi salutem*; verbis enim objectis hæc immediate præmittuntur: *Cum timore & tremore salutem vestram operamini; Deus est enim, qui operatur in vobis & velle & perficere pro bona voluntate. Hujus bonæ voluntatis initium in fide consistere* &c. Denimum 4*tus* textus desumptus est ex eo loco, ubi S. THOMAS agit de dispositione ad justificationem, unde redit data jam aliquoties responsio; præsertim quia memorato etiam sensu 2. 2. q. 4 a. 7. in ☉ dicit: *Necesse est, quod fides sit prima inter omnes virtutes.* Eodem modo accipienda sunt sunt dicta GREGOR. M. L. 2. Mor. C. 46., & PROSPERI in Carm. de ingr. C. 1., quibus *fides* vocatur *primogenita proles*, & *voluntatis genitrix*, *operumque creatrix*.

Inst. 4. Juxta S. AUG. L. de prædest. Sanctor. C. 8. *Fides & inchoata & perfecta donum Dei est; & hoc donum quibusdum dari, quibusdam non dari omnino non dubitet, qui non vult manifestissimis sacris Litteris repugnare:* ergo & fides inchoata non datur omnibus.

R. D. *Cons.* Ergo fides inchoata non datur omnibus quoad suam substantiam & ipsum actum, C. quoad auxilium præveniens & potentiam N. *Actu credere* est quidem donum Dei, & hoc omnibus non datur; sed *posse credere* etiam est Dei donum, quod omnibus dari saltem secundum potentiam remotam, hactenus ostendimus.

Inst. 5. Gratia remote sufficiens est vel *gratia orationis* vel *vocatio divina*: sed neutra omnibus datur; de 1ma enim id asserit Apostolus ad Rom. 10. v. 13. & 14: *Omnis quicunque invocaverit nomen Domini, salvus erit, quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei, quem non audiverunt? quomodo autem audient sine prædicante?* adeoque cum gratia ad *orandum* habeatur per auditum prædicantis, hic autem omnibus non detur, etiam non datur gratia orationis: de 2da loquitur AUG., dum L. de don. persev. C. 9. ait: *Ex duobus ætate jam grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ut*

vocan-

vocantem sequatur, ille autem aut non vocetur, aut non ita vocetur, ut vocantem sequatur, inscrutabilia sunt judicia Dei; qua disjunctione postrema non tantum congrua, sed & sufficiens vocatio negatur.

Idem docet S. PROSPER L. Sentent. sent. 4. scribens: *Qui dicit, quod non omnes vocentur ad gratiam, si de iis loquitur, quibus Christus annuntiatus non est, reprehendi non debet.* Ergo.

℟. *D. M.* Gratia remote sufficiens est gratia *orationis*, qua invocatur Deus fide vel late vel stricte tali cognitus, vel est *vocatio* divina ad qualecunque opus bonum C. est gratia *orationis*, qua invocatur vel Deus fide stricte dicta & perfecta cognitus, vel Christus explicite creditus, vel est *vocatio* divina ad fidem Christi maxime explicitam N. Testimonia in *m.* producta de gratia orationis & vocatione, posteriori distinctionis membro indicata, loquuntur. Et quidem de textu PAULI id præter versum 9. probat illatio v. 17. subjuncta: *Ergo fides ex auditu, auditus autem per verbum Christi.*

De sententia autem AUG. id docet tum totus liber, tum quæ objectioni sunt immediate adjuncta; quia præmittit quæstionem, cur e duobus parvulis unus assumatur alter non assumatur ad Baptismum, & subnectit quæstionem, cur alter perseverantia in fide & bono donetur, alter non? adeoque in quæstione intermedia sciscitatur de altero vocato, altero non vocato ad fidem Christi. Tandem idipsum contextus aperit de effato S. PROSPERI, qui continuo hanc rationem subjicit: *Quia scimus quidem in omnes fines terræ Evangelium destinatum, sed non putamus jam omnibus terræ finibus prædicatum, nec possumus dicere, quod ibi sit gratia vocatio, ubi Matris Ecclesiæ adhuc nulla est regeneratio.*

Cæterum vel solam *fidem late dictam* sufficere, ut quis Deum invocare queat, colligitur ex epist. ad Rom. gentes inexcusabiles asserente, quod Deum non glorificaverint, ut eum ex creaturarum testimonio cognoverant: gratiam vero quamcunque etiam indirecte tantum moventem ad fidem dici posse *vocationem*, AUG. L. de gr. Chr. C. 13. 14. 19. 35. &c. sæpius ostendit.

360.

360. *Observa.* Post *Lutherum* & *Calvinum* negavit JANSENIUS, Judæis sub Lege Mosaica adfuisse auxilia gratiæ sufficientis, atque ad hunc errorem suadendum quinque omnino capita impendit; sed quam fuerit hæc opera maligna, experti sunt inter alios *Arnaldus* & *Quesnellus*, illius in hoc non minus dogmate, quam in reliquis, jurati Sectatores. Prioris enim fuit illa propositio ab Alex. VIII. proscripta, num. 356. Inter posterioris autem propositiones a Clem. XI. solenni Constitutione *Unigenitus*, damnatas sunt 6*ta* & 7*ma*.

Equidem damus, quod nec *lex Mosaica*, pro solis præceptis sumpta, suffecerit ad bene agendum, nec eadem, secundum complexionem Sacramentorum ac principiorum accepta, per se aut justificaverit, aut gratiam contulerit: negamus vero in statu legis aut cum lege hominibus non adfuisse gratiæ auxilium, quo fœderis hujus homines sancti fuerint justificati, reliqui vero omnes sanctificari potuerint; cum ejus oppositum S. AUG. L. 3. ad Bonif. C. 4., & D. Th. 1. 2. q. 93. a. 3. ad 4. aperte doceant.

Rursus concedimus, *bonorum temporalium* promissiones fuisse legi antiquæ proprias; inficiamur vero, aut has promissiones in lege fuisse unicas, adeo, ut nec implicite vel obscure adjunctæ fuerint promissiones supernaturales ac æternæ; cum *vita æterna* Abrahamo, Tobiæ, Machabæis aliisque legatur in Scripturis promissa, aut saltem exspectata: aut has promissiones detinuisse hominum animos in solo terrenorum amore; cum teste AUG. cont. Faust. L. 4. C. 2., & L. 23. C. 10. bona temporalia Judæis fuerint figuræ æternorum, & incentiva ad felicitatem cælestem desiderandam.

Tandem fatemur, & occasione legis *abundasse delictum* ex hominum vitio, & legis scopum fuisse aliquem, ut homines capto propriæ infirmitatis experimento implorarent opem Dei: sed quod aut lex ipsa fuerit mala, aut data sit ad finem malum, sic tanquam Manichæi & Calvini blasphemiam detestamur: præterea ab illius assignati scopi intentione seria abfuisse gratiæ sufficientis elargitionem pernegamus; quandoquidem ad opem Dei postulandam gratia sit necessaria, & ut S. PROSPER resp. 8. ad Cap. Gall. ait, *sine gratia nemo currat ad gratiam.*

CA-

CAPUT IV.

De Efficacia Gratiæ Actualis.

ARTICULUS I.

An efficacia gratiæ stet in entitate auxilii divini absolute sumpti?

361. DIco I. Efficacia gratiæ non stat in entitate auxilii, motione sua voluntatem creatam *necessitantis*. Est de fide contra varios *Hæreticos*.

Prob. Authoritate I. SCRIPTURÆ. Ubi voluntas se ipsam movet, flectit & determinat ad agendum; ubi ipsa etiam agit & operatur; ubi demum ita agit, ut potuerit non agere; ibi auxilium divinum motione sua voluntatem *non necessitat*: sed in operibus piis ac salutaribus & præsente gratia efficaci voluntati creatæ hæc omnia conveniunt: ergo ibidem auxilium divinum non necessitat voluntatem; ac proin efficacia gratiæ non stat in entitate auxilii motione sua voluntatem creatam necessitantis.

Prob. min. Quoad 1*mum* ex Jerem. 3. *Tu fornicata es cum amatoribus plurimis: veruntamen revertere ad me.* Zach. 1. *Convertimini ad me, & convertar ad vos.* Ps. 118. *Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas.* Ezech. 18. *Facite vobis cor novum, spiritum novum.* Ad Tim. 4. *Exerce te ipsum ad pietatem &c.*

Quoad 2*dum* ex Joann. 6. v. 27. *operamini non cibum, qui perit, sed qui permanet in vitam æternam.* Ad Philipp. 2. v. 12. *Cum metu & tremore salutem vestram operamini.* 1. ad Cor. 3. v. 8. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum suum laborem: Dei enim sumus adjutores, συνεργοὶ,* h. e. *cooperatores.* Ibid. C. 15. v. 10. *Gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei mecum.*

Quoad 3*tium* ex Eccli. 31. *Potuit transgredi, & non est transgressus: facere mala, & non fecit; ideo stabilita sunt bona illius in Domino.* 1. ad Cor. 7. v. 37 *Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem,*

pote-

potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc judicavit in corde suo, servare virginem suam, bene facit. Ad Philem. v. 14. *Sine consilio autem tuo nihil volui facere, ut ne velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium;* Ergo.

II. Conciliorum & Patrum: Valentini III. Can. 6. Toletan. IV. Can. 55. Senonensis Decret. 15. Denique Trid. Sess. 6. C. 5. & Can 2. De Patribus sufficere nobis poterat testimonium, quod reliquit *Calvin.* L. 2. Inst. C. 3. §. 10. de gratia sic scribens: *Voluntatem movet, non qualiter multis sæculis traditum & creditum, ut nostra postea sit electionis, motioni aut obtemperare aut refragari.*

Conf. 1. Est *libertas* arbitrii in omni actione morali, unde nec in pietatis operibus illa neganda est & inducenda *necessitas*; cum momenta omnia ad genus probandum facientia valeant etiam pro asserenda specie. 2. gratia quantumvis efficax non destruit *naturam*, sed *perficit*; dat posse operari, si voluntas velit: ergo nec tollit usum naturalem libertatis, sed perficit: ergo potentiam libertatis non minuit, sed auget: ergo ut vere juvet, nec libertatem nec ejus exercitium auferre debet. 3. alias in rebus hujusmodi locum non haberent *præcepta*, *admonitiones*, *exempla* & alia id genus; tolleretur e medio omnis diligentia & industria in pietate augenda & excolenda; non forent laude ac præmio digni, qui volunt & exercent hujusmodi opera; nec peccarent, nec juste punirentur, qui illa opera nolunt aut negligunt.

4. Discrimen inter prophetiam, donum linguarum, & miracula, & inter fidei, spei & charitatis aliarumque virtutum opera intercedit; sed nullum foret, si in postremis non magis liberi essemus ac in prioribus. 5. est *difficultas*, quæ S. Aug. maxima & summa est visa; videri tamen non debuerat, si habuisset persuasum, conciliandam tantum esse gratiæ efficaciam cum spontaneitate voluntatis, non autem cum libertate, excludendam duntaxat coactionem, non vero necessitatem.

362. *Dico II.* Efficacia gratiæ non stat in entitate auxilii, virtute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut *simpliciter* & *absolute* implicet non sequi consensum.

Prob.

Prob. *universim* contra *Thomistas*, *Scotistas* &c. Gratia præveniens efficax est talis naturæ, ut possit *repudiari* & frustrari effectu: ergo efficacia hujus gratiæ non stat in entitate auxilii virtute sibi intrinseca sic moventis voluntatem &c.

Prob. *A.* 1. S. Paulus 1. ad Cor. 15. v. 10. ait: *Gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius omnibus laboravi;* & 2. ad eosd. 6. v. 1. scribit: *Adjuvantes autem exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis.* Inde sic arguitur: Gratia, de qua Apostolus utrobique loquitur, est talis naturæ, quæ potest repudiari, seu carere effectu, quia juxta S. Ambros. & D. Thom. in hos textus, *tunc gratia in vacuum recipitur, quando nullus ex ea effectus percipitur*, secundum illud Isa. 55.: *Sic erit verbum meum, quod egredietur de ore meo; non revertetur ad me vacuum, sed faciet, quæcunque volui*: sed gratia, de qua utrobique loquitur Apostolus, est *efficax*; tum quia eodem sensu accipitur posterior gratia, quo sumitur prior, quæ certo est efficax: tum quia ex utroque sensu ostenditur libertas arbitrii sub gratia; ut patet ex Aug. L. de gr. & lib. arb. C. 5.

Prob. 2. Gratia, cui potest resisti, cui liberum arbitrium a Deo motum & excitatum dissentire potest, si velit, quam homo abjicere potest, debet esse talis naturæ, quæ repudiari & effectu carere valeat: sed CC. Senon. ac Trid. dum hæc prædicata enuntiant de gratia, loquuntur de præveniente efficaci; tum quia hic agunt contra Hæreticos, qui nullam nisi efficacem gratiam admittunt, & eadem libertatem hominis everti contendunt: tum quia Senon. loquitur de *auxilio gratiæ trahentis*, & cujus *interiori afflatu contacta humana voluntas se convertit in Deum*; Trid. autem de gratia, cui *cooperatur libere assentiendo* homo vel arbitrium humanum.

Prob. 3. Si gratia præveniens efficax non foret naturæ talis, ut posset *repudiari*, destrueret libertatem arbitrii: nam tenet se ex parte actus primi; & si non esset repudiabilis, voluntatem antecedenter ac insuperabiliter ad consensum obligaret: ergo.

Prob. 4. Eadem gratia, quæ in quibusdam est efficax, in aliis non est efficax, & caret effectu seu consensu: ergo gratiæ efficacia statui nequit in entitate auxilii *om-*

tute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut simpliciter & absolute implicet, non sequi consensum. *Prob. Ant.* 1. Matth. 11. v. 21. Christus ait: *Si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere pœnitentiam egissent*: ergo eadem auxilia, quæ in Judæis fuerunt inefficacia, & caruerunt effectu, in Tyriis & Sidonibus efficacia fuissent, & conjuncta cum effectu.

Prob. 5. Effectus gratiæ efficacis dependet etiam a *libera electione*, determinatione & operatione voluntatis creatæ: ergo efficacia gratiæ non stat præcise aut in sola entitate auxilii, aut in ejus motione tali, ut implicet, non sequi consensum. *Prob. Ant.* 1. ex Eccli. 15. v. 14. *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit eum in manu consilii sui*; &c. 2. ex Trid., quod Sess. 6. C. 7. declarat, *Unumquemque accipere justitiam secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem.* 3. Ex *effectu* gratiæ efficacis, qui est operatio *meritoria*: sed ad operationem meritoriam non minus requiritur, ut pendeat ab electione libera & propria determinatione, quam ut fit a gratia divina; ergo.

363. *Dico III.* Efficacia gratiæ non stat in entitate auxilii virtute sibi intrinseca voluntatem sic moventis, ut *moraliter* implicet, non sequi consensum; contra Augustinianos.

Prob. I. Auxilium sic ex natura sua & per se voluntatem movens nec est *necessarium* ad obtinendum effectum, nec *semper adest*, dum obtinetur effectus: ergo efficacia gratiæ in entitate hujusmodi auxilii male statuitur. *Prob. 1ma pars Ant.* Si auxilium ita voluntatem movens foret *necessarium*, qui illud non reciperet, non haberet auxilium sufficiens; quia hoc includit auxilia necessaria ad agendum: sed plurimi peccatores, qui auxilium ita movens nec sentientes nec recipientes male agunt, vel non convertuntur, auxilio tamen sufficiente non carent, ideoque non excusantur a culpa: ergo.

Prob. 2d. partis Constat tum *experientia*, quod in venia inimicis danda, in resignatione ad mortem aliisque in casibus naturali inclinationi repugnantibus sentiamus magnam operandi difficultatem & animi reluctantiam; tum ex *Scriptura* Matth. 11., quod regnum cœlorum vim

patia-

atur, & violenti rapiant illud: ergo nec semper nec m in operibus salutaribus adest auxilium ita movens intatem; cum inde voluntas sentiret magnam difficultm non consentiendi seu non agendi bene.

II. Illa *moralis infallibilitas* consensus ponendi & ituri ex motione illius gratiæ neque est tantum *late di-* seu talis, quæ significet consensum passim ac fere semponendum, subinde tamen sed rarissime omittendum; a in hoc casu quantumvis rarissimo reipsâ gratia nec fo- efficax, nec medium infallibile ad obtinendum effem: neque est *stricte dicta* & talis, quæ significet consum simpliciter non posse non poni; quia alias hæc grain se esset irrepudiabilis, atque hinc non posset concici cum libertate humana; neque est *quasi intermedia* & is, quæ significet consensum pro omni casu possibili re- a ponendum, quamvis simpliciter possit non poni; quia, infallibilitas hæc fundetur in una auxilii virtute & ratio- propria movendi, infallibilitas hæc æque repugnabit bertati, & gratia non poterit repudiari, ac illud dictum de infallibilitate stricte dicta; cum idem videatur, ob atiæ entitatem & motionem intrinsecam consensum simiciter non posse non poni, ac ob eandem rationem non se possibilem ullum casum, quo consensus non ponatur, u consensum pro omni casu possibili esse ponendum.

III. Præscientia & dominium Dei in actus creaturæ beros debet esse *metaphysice* infallibile; quia in Deo det statui omnis perfectio simpliciter simplex, qualis sine ubio est infallibilitas metaphysica sive summa præscientiæ dominii divini: sed in hac sententia præscientia & domiium Dei in actus creaturæ liberos non foret metaphysice, ed tantum *moraliter* infallibile, ut supponitur: ergo.

Objectiones.

364. *Objic. contr. 1m.* In salutis ac pietatis negotio homo plane nihil operatur: ergo liberi arbitrii usus in eo nullus est. *Prob. Ant.* In creatione & resuscitatione nihil operatur, qui creatur & resuscitatur; sed in salutis negotio per gratiam homo creatur, ut patet ex Ps. 50 v. 12. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innova in visceribus meis*; & resuscitatur, juxta Apostolum ad Coloss. 2. v. 13. dicentem: *Et vos, cum mortui essetis in delictis, convivificabit cum illo*: ergo.

℞. *D. M.* In creatione & resuscitatione substantiali & physica nihil operatur, qui creatur aut suscitatur, C. in accidentali & spirituali N. vel *subd.* Nihil operatur, quantum attinet ad ipsam creationem & resuscitationem, C. quantum attinet ad dispositionem vel meritum hujus beneficii, N. In *justificatione* non creatur substantia cordis, sed mundities efficitur, in qua quamvis uni Deo tribuenda sit infusio gratiæ & deletio peccati, tamen ipse homo per actus salutares ex gratia accepta elicitos eandem de congruo *mereri*, ad eam se *præparare*, & sic *cooperari* potest; quod in physica & substantiali creatione, quæ supponit rem nullo modo præexistere, fieri nequit.

Similiter in *resuscitatione spirituali*, quæ per justificationem evenit, non ita ut cadaveri physico, sic etiam peccatori deest omne genus vitæ aut virtutis vitalis; cum is gratia præveniente excitatus & adjutus, motus salutares edere possit, & sic Deo se ad vitam revocanti cooperari. Cæterum hæ & aliæ Incarnationis aut miraculosorum operum comparationes quidem usurpantur a PATRIBUS ad declarandam auxilii divini *gratuitatem*, minime vero transferri debent ad exponendum ejus operandi modum; ob quem plures *Quesnelli* propositiones a 21*ma* ad 25*tam* merito sunt damnatæ.

Inst. 1. Ubi Deus omnia & totum operatur, homo operatur nihil: sed Deus omnia operatur in hoc negotio, ajente Paulo 1. ad Cor. 12. v. 6.: *Qui operatur omnia in omnibus*; & operatur totum fatente AUG. in Enchir. C 32. *Totam Deo dandum est* &c. ac L. de don. persev. C. 13. *Hoc nobis expedit & credere & dicere, hoc est pium, hoc verum, ut sit humilis & submissa confessio, & totum detur Deo*: ergo.

℞. *D. M.* Ubi Deus omnia & totum adæquatione tum causæ tum effectus operatur, homo operatur nihil, C. ubi omnia quidem & totum adæquatione effectus, non autem causæ operatur, N. Nullus quidem effectus est, & in effectu bono nihil, quod Deus non operetur, & sic omnia ac totum *adæquatione effectus* operatur: hominem tamen cooperari ostensum est num. 361.: adeoque Deus non operatur omnia & totum adæquatione causæ: *Non partim gratia partim liberum arbitrium; sed totum singula opere individuo peragunt*, ut AUG. serm. 15. de verb. Apost. C. 11. loquitur.

Inst.

Inst. 2. Deus ita operatur, ut etiam excludatur humana cooperatio; tum quia Psalmista ps. 99. v. 3. ait: *Scitote, quoniam Dominus ipse est Deus: ipse fecit nos, & non ipsi nos;* quod ex versu subsequente S. Augustinus intelligendum de secunda generatione contendit: tum quia S. Doctor L. de gr. & lib. arb. C. 17. ait; *Ut velimus, sine nobis operatur*: ergo.

℞. *N. Ant.* Textus 1*mus* simili modo explicandus est, præsertim cum Aug. serm. 15. C. 11. cit. id manifeste declaret: *Totum ex Deo; non tamen quasi dormientes, non quasi ut non conemur, non quasi ut non velimus . . . Qui ergo fecit te sine te, non te justificat sine te: ergo fecit nescientem, justifitat volentem; tamen ipse justificat, ne sit justitia tua.* Quoad 2*dum* addi oportet, quod ibidem statim subjungitur: *Cum autem volumus & sic volumus, ut operemur, nobiscum cooperatur;* itaque illa suasio & inspiratio ad volendum, quæ est gratia excitans, fit a Deo sine nobis saltem *libere* cooperantibus; non autem ipsa voluntas nostra bona & opus salutare sine propria libertate & cooperatione habetur.

Inst. 3. Homo non potest resistere voluntati divinæ; ergo nec gratiæ divinæ: tum quia hæc nihil aliud est, quam omnipotens Dei voluntas & operatio: tum quia, si homo resisteret gratiæ Dei, consequenter & ejus voluntati resisteret.

℞. *N. Cons. Disp.* est: Voluntas Dei scilicet *absoluta & efficax*, frustrari non potest, neque etiam effectu quantumvis a nostra libertate dependente carere; tum quia ejusmodi decreta Dei fiunt prælucente scientia media de futuro consensu, quæ falli non potest: tum quia homo impedire non potest, ne Deus habeat & adhibeat *media*, quæ, licet ex se sint repudiabilia, Deus tamen infallibiliter prævideat conjungenda cum consensu hominis libero, ut docet S. Aug. L. 1. ad Simpl. q. 2. ubi ait: *Non potest effectus misericordiæ Dei esse in hominis potestate, ut frustra ille misereatur, si homo nolit; quia, si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moverentur, & intelligerent, & sequerentur.*

Gratia vero ex natura sua est *repudiabilis*, adeoque eidem homo absolute resistere potest: quin etiam si gratia sit medium adhibitum vi voluntatis Dei efficacis, tamen,

 quia

quia de se repudiabilis manet, homo eidem potest resistere potentia non quidem reducenda, sed reducibili ad actum. Ad *rationes N. Ass.* Prioris quidem falsitas liquet ex dictis num. 252. posterioris vero ex contradictione, quam involvit, cum supponatur, talem gratiam esse & non esse habituram effectum. Supponitur enim gratiam dari ex vi voluntatis *absolutæ & efficacis*, ideoque prævideri infallibiliter habituram effectum; cum nulla detur gratia ex vi talis voluntatis, quæ prius non prævideatur a Deo habitura effectum, si daretur; simul tamen etiam supponitur, gratiam non habituram effectum, cum homo supponatur ei resistere.

Inst. 4. Cum gratia non stat potentia peccandi, ut docet tum Joannes ep. I. c. 3. v. 9.: *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & non potest peccare*; tum Aug. L. de corr. & gr. C. 12.: *Prima libertas voluntatis erat, posse non peccare: novissima erit multo major, non posse peccare:* ergo.

℞. *N. Ant.* Textus Apostoli intelligendus est non de auxilio gratiæ, sed de *gratia charitatis*, & quidem in sensu *composito*, quatenus ex Deo natus, quamdiu nativitatem hanc & semen gratiæ, quo renatus est, conservat, ejusque ductum sequitur, peccare non potest; aut in sensu *formali*, quantum scilicet est ex parte nativitatis divinæ, & si vim nativitatis divinæ & gratiæ spectes, quæ si sinatur agere, nec ei resistat liberum arbitrium, excludit omne peccatum, ne cum eo possit consistere: non tamen in sensu *diviso* aut *materiali*; cum justus absolute peccare possit; ut in ead. ep. indicat Apostolus, dum C. 2. v. I. ait: *Filioli mei! hæc scribo vobis, ut non peccetis.*

Textus S. Aug. non pertinet ad gratiam, sed ad donum impeccabilitatis, immortalitatis & perseverantiæ, quo ornantur *Beati* in cœlo; neque hic opponitur status innocentiæ statui naturæ lapsæ, sed statui gloriæ, ut ex verbis immediate subjunctis liquet: *Prima immortalitas erat posse non mori: novissima erit multo major, non posse mori. Prima erat perseverantiæ potestas, bonum posse non deserere: novissima erit felicitas perseverantiæ, bonum non posse deserere.*

Inst. 5. Gratia juxta Aug. L. de gr. & lib. arb. C. 16. habet *vires efficacissimas*; juxta eundem L. de Corr.

gr. C. 12. movet *indeclinabiliter & insuperabiliter*; ta Ecclesiasticas preces etiam *rebelles compellit volunta* : ergo necessitat.

℞. *quoad 1m.* *N. Cons.* Quia vires gratiæ quamvis sint *efficacissimæ*, possunt tamen esse repudiabiles subjectæ libero arbitrio. Quoad *2d.* *N. A.* verba im *indeclinabiliter & insuperabiliter* non afficiunt mo-um agendi gratiæ, sed ipsam voluntatem a Deo motam consentientem, quatenus hæc jam nequeat superari a ntatione & adversitate; unde S. Doctor postquam dixist: *Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut divina gratia indeclinabiliter & insuperabiliter geretur*; subjungit: *& ideo quamvis infirma non tamen eficeret, neque adversitate aliqua vinceretur*; & infra: *nfirmis servavit, ut ipso donante invictissime, quod bonum est, vellent, & hoc deserere invictissime nollent.* Præterea vide dicta num. 282. *Inst.* 2. Item *D. A.* Compellit proprie & stricte, seu cogit & necessitat, N. improprie & late, seu efficaciter movet & facit, ut voluntates ex nolentibus fiant volentes C.

Inst. 6. Voluntas sine gratia nihil boni operari potest; gratiam accipit ante usum libertatis; gratia efficaci posita necessario ponit opus bonum: ergo.

℞. Vera quidem est propositio *1ma*, quod voluntas sine gratia sit omnino insufficiens, & nihil boni operari possit: *2da* rursus est vera, quatenus dicit gratiam dari & accipi ante actualem aut prævisum absolute futurum libertatis usum; falsa tamen est, si excludatur scientia media seu prævisio consensus liberi sub conditione futuri: *3tia* est absolute falsa; cum de necessitate antecedente, non autem consequente tantum enuntiet.

Inst. 7. Per gratiam voluntas non tantum regitur, sed agitur, ut pluribus in locis maxime L. de gest. Pelag. C. 3. Aug. ait: *Procul dubio plus est agi, quam regi: qui enim regitur, aliquid agit; qui autem agitur, vix aliquid agere intelligitur: & tamen tantum præstat voluntatibus nostris gratia Salvatoris, ut non dubitet Apostolus dicere: Quotquot Spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei*: ergo nullus hic est usus libertatis humanæ.

℞. *N. Cons.* Tum quia per hæc verba: *Qui autem agitur, vix aliquid agere intelligitur*, principalis duntaxat

xat, non autem omnis actio excluditur; tum quià actione ista divina excitatio etiam repudiabilis intelligitur, ut S. Doctor in Enchir. C. 64. declaravit his verbis: *Quamvis de illis sit veraciter dictum: quotquot spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei: sic tamen spiritu Dei excitantur & tanquam filii Dei proficiunt ad Deum, ut etiam spiritu suo tanquam filii hominum quibusdam motibus humanis deficiant ad se ipsos & ideo peccent.*

365. *Objic. contr. 2d.* Scriptura pluribus in locis adstruit gratiam tum *prædeterminantem*, tum *per se* efficacem: ergo. *Prob.* Voluntas nostra ita essentialiter pendet a Deo in actibus etiam liberis & bonis, ut eos ipse in nostra voluntate operetur; patet ex Isa. 26.: *Omnia opera nostra operatus est in nobis*; & ad Philipp. 1.: *Qui cæpit in nobis bonum opus, ipse perficiet:* ergo Deus voluntatem ad hos actus prædeterminat.

℟. *N. A.* Non vacat hic examinare, an testimonia Scripturæ in sensu litterali de auxilio gratiæ afferantur, nec ne; sed eo interim supposito *ad 1m. p prob.* 1. ℟. *N. Cons.* Ex eo enim, quod Deus operetur nostra opera, gratia duntaxat *adjuvans*, non autem præveniens, multoque minus prædeterminans, rite infertur. Præterea 1*mus* textus non potius inferret prædeterminationem in operibus bonis, quam malis: 2*dus* autem juxta D. Thomam non minus excludit errorem eorum, qui dixerunt, necessitari voluntatem; quam *Pelagianorum*, qui volebant opera bona solis naturæ viribus inchoari & perfici.

Inst. 1. Deus habet liberum creaturæ arbitrium in manu sua, ut quocunque voluerit, vertat illud; patet ex Prov. 21.: *Sicut divisiones aquarum, ita cor Regis in manu Dei: quocunque voluerit, inclinabit illud*; Jerem. 18.: *Sicut lutum in manu figuli: sic vos in manu mea, dicit Dominus*; Esther. 14.: *Transfer cor illius in odium hostis nostri*, & 15.: *Convertit Deus spiritum Regis in mansuetudinem.* Sed hoc fieri non potest nisi prædeterminando: ergo.

℟. *N. m.* Sicut hoc fieri non debet necessitando, sic nec *prædeterminando*; quia Deus per cogitationes sanctas & congruas, atque per inspirationes & affectiones cogitationibus illis proportionatas ita movere potest hominis arbitrium, ut quo voluerit, vertat illud. Plus non exi-

igere textum 1*mum* ipsa verba satis declarant: 2*dus* quim, si comparatio sumatur tanquam omnimoda, amplius id desiderabit, sed quod sit hæreticum; nempe hominem habere se *mere passive*: reliqui vero mutationem nonsi morali modo factam, si contextus attendatur, insinuant.

Esther enim C. 14. ita loquitur: *Tribue sermonem ore meo in conspectu leonis, & transfer cor illius* &c.; x qua petitione apparet mutationis medium fuisse sermonem ad movendum accommodatum & aptum, cui Deus nterius *rationes congruas* proponendo & affectiones ad ersuasionem conducentes excitando cooperaretur. Cæterum ex his & similibus locis Aug. L. 1. contr. 2. epist. Pelagii C. 2. *universim* quidem gratiæ efficacis auxilium, non vero *naturam* vel operandi *modum* colligit; quin L. le gr. & lib. arb. C. 21. eadem testimonia usurpat, ut probet Deum etiam ad *mala* inclinare; quod certe Deus directe ac positive non facit, adeoque nec *prædeterminando*, præsertim si modus agendi per Angelos bonos vel malos ibidem a S. Doctore assertus admittatur.

Inst. 2. Voluntas divina est efficacissima & omnipotens, cui non valet resistere humana voluntas; patet ex Isa. 46. *Judicium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet*; Esther. 14.: *Domine Deus! in ditione tua cuncta sunt posita, & non est, qui possit tuæ resistere voluntati.* Sed hæc antecedit deliberationem voluntatis humanæ: ergo.

℞. *D. m.* Voluntas Dei præcedit deliberationem voluntatis seu consensum absolutum C. conditionatum N. Ex testimoniis relatis defendenda sunt Catholicis omnibus *quatuor dogmata* ad Deum pertinentia. 1*mum* est, consilium divinum nec deficere nec frustrari posse: 2*dum*, voluntatem Dei efficacem & absolutam semper impleri: 3*tium*, in manu divinæ potentiæ omnia esse constituta: 4*tum*, neminem tali voluntati divinæ posse resistere. Iisdem vero rursus quatuor alia ad hominem spectantia aliunde debent esse indubitata.

Eorum 1*mum* est, divinæ voluntatis efficaciam & omnipotentiam non auferre, nec impedire sive electionis sive operationis libertatem: 2*dum*, executionem consilii vel decreti divini sæpius pendere ab hominis libertate: 3*tium*, quæ decreta sunt a Deo, ut per liberum hominis arbitrium fiant, ab eo non fieri simpliciter & absolute inevitabiliter:

4tum, decretum Dei de actibus a libero arbitrio præstandis non auferre veram & proximam ejus potentiam ad agendum & non agendum.

Inst. 3. Deus non tantum dat posse, sed etiam *velle & agere*, ut patet ex ep. ad Philip. 1. supr. cit. & C. 2.: *Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate*: sed gratia, quæ dat velle & agere, est per se efficax; quia ex intrinseca sua virtute id facit: ergo.

℞. *N. m.* Ut Deus dicatur dare non solum posse, sed & *velle* ac *agere*, sufficit, quod Deus ad bona opera non solum det dona gratiæ, quibus homo fit potens ad talia opera efficienda, sed etiam actu influat in ista opera, dum ea fiunt per gratiæ dona; quod adeo verum est, ut, licet Deus in voluntate hominis præviam aut necessariam in *actu primo* determinationem daret, illius tamen virtute non diceretur per se ac proprie facere ipsum velle, nisi alio modo *immediate* influeret in ipsum velle vel actum: unde ex præmissa propositione & testimoniis nec infertur nec probatur aliud, quam præcise auxilium efficax & quidem simultaneum seu in *actu 2do*, minime vero auxilium aliquod præveniens sive *prædeterminans*.

Ad rationem additam D. Facit id ex virtute sua intrinseca h. e. virtute & actione propria, non vero aliena agit & operatur C. h. e. ex natura & entitate sua debet agere & necessario cum effectu connectitur N. Primum indicat veram & propriam causam efficientem, qualem omnes gratiam esse fatentur; alterum necessariam gratiæ cum effectu connexionem & causalitatem necessario existentem designat, quam nos negamus gratiæ ex *intrinsecis* ejus *prædicatis* convenire.

Inst. 4. Deus facit, ut velimus & faciamus; ut constat ex Ezech. 11.: *Dabo vobis cor novum & spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam, ut in præceptis meis ambuletis*: sed hæc gratia rursus alia non est, quam per se efficax; præsertim quia, ut AUG. L. de præd. Sanct. C. 10. ait: *Deus id non de nostræ voluntatis potestate, sed de sua prædestinatione promisit*: ergo.

℞. *N. m.* Non intelligi allatis verbis *prædeterminationem* aut aliam determinationem, quam Deus solus in hominis voluntate faciat, patet ex supra dictis, quia ab homine etiam Ezech. 18. postulatur, *ut faciat sibi cor novum*;

m & spiritum novum; & præterea additur: *Cum aver- it se impius ab iniquitate sua, quam operatus est, & fe- it judicium & justitiam, ipse animam suam vivificabit.* de vero facile colligitur, nec gratiam *per se* efficacem ex is verbis probari, sed ad summum congruam excitatio- m & vocationem, quæ infallibiliter quidem, sed tamen pera determinatione homini penitus relicta, consensum operationem inferat.

Ad Rat. addit. ℞. Duo hic a S. Doctore ostendi; *mum*, Deum non solum bona opera *dare* eo tempore, uo fiunt, sed illa etiam priori tempore promisisse, & ab terno *prædestinasse*. *2dum*, Deum non dare gratiam ad iciendа opera bona, nec facere ipsa bona opera, quia ho- ines ex *naturali* voluntate & propriis naturæ viribus illa n tempore faciunt, aut Deus illos ita facturos prævidit; ed quia Deus hæc priori tempore promisit & ab æterno prædestinavit. Porro ad neutrius veritatem requiritur, at gratia præveniens, qua Deus facit, ut faciamus, sit *per se* efficax; sed sufficit gratia, cui etiam secundum se spe- ctatæ voluntas humana possit resistere; modo aliunde in- fallibile sit, consensum futurum, atque hinc implenda pro- missa & prædestinationem non frustrandam.

Inst. 5 Opus nostrum bonum tribuendum est soli misericordiæ divinæ, aut illi saltem principaliter juxta il- lud Pauli ad Rom. 9.: *Non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei*: sed illi non foret ita tribuendum, nisi gratia esset per se efficax & prædeterminans; quia si ideo hoc tantum diceretur, quod voluntas hominis non suffi- ciat ad recte operandum, nisi adjuvemur misericordia Dei, posset etiam dici juxta S. Aug. in Enchir. C. 32.: *Non esse Dei miserentis, sed hominis volentis; quia misericor- dia Dei sola non sufficit, nisi consensus nostræ voluntatis addatur*: ergo.

℞. *N. Supp. M.* Non propter unam gratiam *adjuvan- tem*, sed & maxime quidem propter prævenientem opera ho- minis bona etiam secundum executionis ordinem spectata, tum principalius, tum soli misericordiæ divinæ tribuimus cum S. Aug., qui loco in objectione cit. subjungit: *Re- stat, ut propterea recte dictum intelligatur, non volentis hominis, sed miserentis est Dei, ut totum detur Deo, qui hominis voluntatem bonam & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam*; & L. 1. ad Simpl. q. 2. dixerat:
Non

Non igitur ideo dictum putandum est, non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei, quia sine ejus adjutorio non possumus adipisci, quod volumus, sed potius, quia sine ejus vocatione non volumus: pro cujus ratione ulteriori assignari potest, quod L. 83. QQ. q. 69. dixerat: *Licet quis sibi possit tribuere, quod veniat, non potest tamen talis tribuere sibi, quod vocatus sit.* Ex hoc vero quamvis necessitas gratiæ prævenientis ostendatur, pro ejus tamen *natura* & *efficacia* ab intrinseco plane nihil decernitur.

Inst. 6. Ecclesia in orationibus suis agnoscit & petit gratiam, *quæ inspirando Sancti Spiritus fervorem reddat nos efficaces, rebelles compellat voluntates, frangat voluntatis pravitatem, quod rigidum est, flectat, & sola efficaciter nos Deo conjungat:* sed gratia hujusmodi est ex se efficax; quia si efficacia gratiæ non peteretur ab ejus natura & entitate, sed a consensu futuro aut hujus præscientia, illa efficacia esset in nostra potestate, & hinc gratiam a Deo postulare non foret necesse: nam ut AUG. L. de nat. & gr. C. 18. ait: *Quid stultius, quam orare, ut facias, quod habes in potestate;* & L. de don. persev. *Quis veraciter gemat desiderans accipere a Domino, si hoc a se ipso se sumere existimat, non ab alio:* ergo.

R. N. m. Fatemur quidem diversis his propositionibus exprimi gratiam efficacem: eam autem *ex se* & natura sua efficacem asseri negamus; cum nihil ulla propositio contineat, quod gratiæ quantumvis ex se repudiabili non congruat, si detur ex certa præscientia & prædefinitione futuri consensus. Ejusmodi enim gratia hoc ipso, quod in pia voluntatis affectione sita sit, & efficax statuatur, inspirando fervorem reddit nos *efficaces;* quod efficaciter movendo ex nolentibus faciat *volentes*, tum rebelles compellit voluntates, tum voluntatis pravitatem frangit, tum *rigidum* flectit & inclinat; quod congrue ad amorem Dei excitet voluntatem, sola nos Deo conjungit: maxime cum etiam in Scriptura legamus, homines *terrore, egestate, necessitate compelli, responsione molli iram frangi,* amore *animam Jonathæ conglutinatam fuisse animæ Davidis* &c.

Ad Rat. Transmisso Supposito; *D. seq.* Efficacia gratiæ esset *in nostra potestate* hoc sensu, quod per liberum nostrum arbitrium secundum se & nude sumptum potestatem ac sufficientiam habeamus ad implenda Dei mandata

&

alutaria opera præstanda N. hoc sensu, quod jam col-
e a Deo gratiæ liberum arbitrium possit dissentire; vel
em per vires ab ea acceptas consentire, & sic facere,
hæc gratia sit *in actu secundo* efficax, ac talis futura sit
evisa, quam tamen dare vel non dare nobis unice pen-
at a libera voluntate Dei C. Prius asseruerunt *Pelagia-*
eorumque reliquiæ, atque id reprehendit in laudatis tex-
ous S. AUG. ut L. de Hæres. C. 88. testatur: *Illam vero*
atiam Dei, sine qua nihil boni possumus facere, non
e dicunt, nisi in libero arbitrio . . . Destruunt etiam
ationes, quas facit Ecclesia, sive pro infidelibus &
octrinæ Dei resistentibus, ut convertantur ad Deum,
ve pro fidelibus, ut augeatur in eis fides & perse-
erent in ea. Hæc quippe non ab ipso accipere, sed a
ipsis homines habere contendunt.

Inst. 7. S. AUG. L. 2. contra duas ep. Pelagii C. 8. gratiam vocat *inspirationem bonæ cupiditatis, ut homo non sit invitus nec reluctans;* sed *ut fiant ex nolentibus volentes, & ex repugnantibus consentientes:* 2do L. de gr. & libr. arb. C. 5.: *magnam & efficacissimam vocationem:* 3tio L. de gr. Chr. C. 24.: *internam, occultam, mirabilem & ineffabilem potestatem:* 4to L. 4. contr. Jul. C. 8.: *omnipotentissimam voluntatem,* & L. de corr. & gr. C. 14.: *inclinandorum cordium omnipotentissimam potestatem.* Sed hæc omnia designant gratiam ab intrinseco efficacem: ergo.

℞. *N. m.* Omnia hæc prædicata verificantur de gratia *congrua* præveniente & voluntatem ita afficiente, ut illa non tantum possit velle & operari bonum, sed etiam reipsa velit & operetur; ad quod *infallibiliter* præstandum non requiritur auxilium ex se efficax seu necessario vi suæ entitatis connexum cum consensu, sed sufficit etiam tale, quod ex præscientia futuri consensus ac hujus prædefinitione datur. Præterea S. AUG. gratiæ tribuendo hujusmodi titulos, non intendit explicare *modum* efficaciæ in gratia, sed errores *Pelagianorum* convellere, & ostendere gratiæ necessitatem in excitanda, prævenienda & adjuvanda voluntate.

Ubi vero L. de corr. & gr. asserit Deo humanorum cordium inclinandorum *omnipotentissimam* potestatem, ibidem etiam modum inclinandi exponit gratiæ congruæ con-

convenientem, dicens: *Quomodo adduxit? nunquid corporalibus ullis vinculis alligavit? intus egit, corda movit, eosque voluntatibus eorum, quas ipse in illis operatus est, traxit?*

Inst. 8. S. Doctor 1. hanc efficaciam repetit ex *voluntate* & *omnipotentia* Dei, idque declarat exemplis Pauli, Assueri, Amasæ. 2. in assignanda causa, cur unus convertatur & efficaciter vocetur, alter non item, confugit ad illud Apostoli: *O altitudo divitiarum!* 3. statuit, totum opus bonum esse tribuendum *Deo;* non quasi liberum arbitrium non agat, sed quia ut agat, agitur & efficaciter præmovetur.

℞. *N. Ass.* Non quidem sequitur ex principio 1*mo*, gratiam de se esse efficacem; tum quia hoc axioma rursus verificatur in *gratia congrua;* maxime cum efficacia non repetatur a voluntate & omnipotentia Dei *cæca* & sine sapientiæ suæ præscientia decernente aut agente: tum quia mens Aug. etiam hic non erat efficacis gratiæ naturam & modum operandi exponere, sed ejus *necessitatem* & *effectum* contra Pelagianos demonstrare. Atque hoc quidem de exemplo Pauli & Amasæ.

Quod porro sententias attinet, quamvis *prima* & *secunda* ex aliis capitibus nobis minime repugnantibus sint veræ; S. Doctor tamen in L. de corr. & gr. earum veritatem fundat duntaxat in eo, tum quod *quolibet plantante, rigante ac operante det incrementum Deus:* tum quod *ille nequeat non facere voluntatem Dei, qui in ejus corde operatus est, ut hoc vellet & faceret.* 3tiam demum sententiam exponit ipse eod. L. 8. C. 100. subjungens: *Propterea magna opera Domini exquisita in omnes voluntates ejus, ut miro & ineffabili modo non fiat præter ejus voluntatem, quod etiam contra ejus fit voluntatem: quia non fieret si non sineret, nec utique nolens sinit, sed volens: nec sineret bono fieri male, nisi omnipotens etiam de malo facere posset bene.* Adeoque nec *principium* istud pro gratiæ efficacia intrinseca in præsenti statu quidquam evincit.

Nec sequitur ex 2*do*; quia hoc principium ad *distributionem* gratiæ efficacis, minime vero ad ejus naturam pertinet; quandoquidem in quocunque systemate de viribus gratiæ Catholico ad solvendam quæstionem, cur alter

r gratiam efficacem a Deo accipiat, alter non, pro ulti-
:a responsione nihil restare statuatur, quam necessarius
llud Apostolicum recursus.

Denique nec ex 3*tio* principio sequi gratiam de se
cacem, patet ex dictis num. 364. Cæterum citato loco
quidem de gratia *interna* sed *externa* duntaxat agitur,
ı Deus non inducit aut non sinit nos inferri in tenta-
nem; quod utique totum est dandum Deo, & ab illo
endum, ut ibidem S. Aug. tum ex Evangelio tum ex
ıtione S. Cypriani demonstrat.

Inst. 9. Patres tum priores, tum posteriores Au-
stino eandem gratiæ naturam agnoscunt. Ex 1ma classe
:rtull. L. de Anim. C. 21. dicit *vim gratiæ potentio-*
n natura, quod habeat in nobis subjacentem sibi liberi
bitrii potestatem. Basilius L. de Sp. S. C. 8. gratiam
pellat *auxilium, quod per imperium suæ potentiæ ope-*
;tur in nobis. Ambr. L. de Sæc. fuga C. 1. scribit, *non*
'e in potestate nostra cor nostrum. Ex 2da Prosp. in ep.
Rufin. Fulg. L. 1. de verit. præd. & grat. C. 15. &c.

℞. *N. Ass.* Quoad 1*mam* classem 1. Tertull. l. c.
npugnat Valentinianos, *qui convertibilem negabant na-*
ıram, ut Trinitatem suam in singulis proprietatibus
gurent; contra quos cum ex Sacris Litteris probasset de
pidibus suscitari filios Abrahæ, & genimina viperarum
ıcere fructus pœnitentiæ, illudque ostendisset non evenire
ne mutatione, demum effectum hunc tribuit gratiæ di-
inæ moventi liberam arbitrii potestatem, *quæ cum sit &*
ɔsa naturalis atque mutabilis, quoquo vertitur, natura
ɔnvertitur. Unde eatenus gratia asseritur hic *potentior*
atura, & habens subjacentem sibi liberam arbitrii pote-
atem, quatenus natura est formaliter mutabilis in ipso li-
ero arbitrio, & hoc movetur a gratia; non autem quate-
ıus gratia aut prædeterminat, aut necessario determinat.

2. In Basilii verbis relativum *quod* in accusandi,
ıon autem in nominandi casu usurpatur, ut adeo dicatur
uxilium gratiæ in nobis fieri & existere per divinæ poten-
iæ imperium, quod non efficaci tantum, sed & sufficienti
;ratiæ convenit. Quodsi vero etiam usurpetur relativum
n nominandi casu, non tam gratia efficax, quam sufficiens
ntelligi potest ex contextu, cum addatur: *nos fecit vasa*
uti-

utilia Domino, apparatos ad omne opus bonum, & promptitudinem illius, quod erat in nobis.

3. S. Ambr. tantum negat cor nostrum esse in potestate nostra, quantum ad excitationem aliquam vel tactum cordis per cogitationem antecedentem, ut patet tum ex antecedentibus: *Frequenter irrepit terrenarum illecebra voluptatum, & vanitatum offusio mentem occupat, ut quod evitare studeas, mente volvas;* tum ex consequentibus: *Sed nostræ cogitationes, quæ improviso offusæ mentem animumque confundunt, atque alio trahunt, quam tu proposueris, ad sæcularia revocant.*

Quoad 2*dam* classem patet ex ipsis verbis objectis, Patres his sententiis pugnasse contra *Pelagianos* & *Semipelagianos*, qui vel negabant gratiam internam & operantem esse necessariam ad fidem aliaque opera bona; vel eam contendebant esse pedissequam voluntatis & meritorum naturalium: quare nulla veri specie ad probandam gratiam *de se* efficacem afferuntur.

366. *Objic. contr.* 3*t.* Gratia, quæ ex natura sua & per se ita movet voluntatem, ut *moraliter* implicet, non sequi consensum, salvat infallibilitatem præscientiæ divinæ; ergo. *Prob. Ant.* Deus per scientiam *simplicis intelligentiæ* comprehendendo essentiam hujus gratiæ & indolem voluntatis humanæ videt hanc veritatem conditionatam: *si existeret hujusmodi gratiæ auxilium, daretur consensus:* sed hoc ipso Deus habet certitudinem metaphysicam de consensu infallibiliter ponendo sub hypothesi talis gratiæ per solam simplicem intelligentiam; sicut juxta nos habet certitudinem metaphysicam de hac veritate per scientiam mediam: ergo.

℞. *N. M.* Deus per scientiam simplicis intelligentiæ comprehendendo hanc gratiam & voluntatis indolem videt duntaxat gratiæ auxilium habere necessitatem *moralem* ad consensum, non autem in illis videt consensum infallibiliter futurum; quia hic est simpliciter contingens, cujusmodi res tantum per scientiam mediam cognoscuntur, ut dictum in Tr. de Deo.

Inst. 1. Hæc veritas conditionata est *metaphysice* certa, & cognoscitur per simplicem intelligentiam: *si existeret morali necessitate consensus, daretur consensus:* er-

etiam metaphysice certa est, & per simplicem intelligentiam cognoscitur hæc veritas: *si existeret auxilium gratiæ moraliter necessario inferentis consensum, daretur consensus;* quia metaphysice certum est, quod moraliter necessario existat consensus, si existit auxilium moraliter necessario inferens consensum.

℞. 1. *D. A.* Hæc veritas est metaphysice certa & per simplicem intelligentiam cognoscitur, si æquivaleat huic: *si existeret consensus procedens ex morali necessitate, existeret consensus* C. si æquivaleat alteri: *si existeret moralis necessitas ad consensum, existeret consensus* N. Quia simpliciter & absolute fallere potest, quod tantum sub conditione moraliter necessaria infertur. ℞. 2. *T. A. N. Cons. prob.* Ex eo enim, quod metaphysice certum sit, si existat aliquod auxilium, moraliter existere consensum, consensus non existit certo metaphysice, sed tantum moraliter; adeoque nec scientiam Dei metaphysice certam fundare *objective* potest.

Inst. 2. Gratia ejusmodi non necessitaret voluntatem ad consensum necessitate *physica*, sed tantum *morali*, ut supponitur: ergo simpliciter manet libertas.

℞. 1. *N. A.* Quamvis Adversarii asserant *in thesi* moralem duntaxat necessitatem, tamen in ejus defensione admittere vel volunt, vel coguntur majorem; tum quia talem gratiæ cum consensu connexionem statuunt, ut pro *omni casu possibili* implicet, consensum non sequi: tum quia summam divinæ scientiæ certitudinem salvare laborant: unde quantum volunt salvare humanam libertatem, tantum destruunt infallibilitatem divinam. ℞. 2. *D. Cons.* Manet libertas mere physica T. moralis N.

Inst. 3. Quamvis homo lapsus sine gratia nequeat moraliter vincere *tentationes graves;* tamen is cedendo tentationi peccaret, quia saltem habet potentiam physicam illi resistendi: ergo similiter homo cum illa gratia meritorie adhuc ageret, & sic retineret suam libertatem.

℞. *T. A. N. Cons. Disp.* est; Peccator in statu naturæ lapsæ non est sine *gratia sufficiente* vel proxime, vel remote tali, unde habet potentiam saltem secundum quid moralem resistendi tentationibus gravibus; adeoque non dicitur peccare *libere*, quia solam habet potentiam

physicam resistendi: econtra cum ista gratia nequidem secundum quid staret moralis potentia dissentiendi, adeoque nec libertas aut meritum salvaretur; præsertim cum nec physica potentia sit vera, quæ pro nullo casu possibili exeritur ob proprium, vel alienum impedimentum.

Inst. 4. Gratia, qua conversus est PAULUS, fuit talis, quæ voluntatem ita movit, ut *moraliter* implicaret consensum non sequi, ut patet Act. 9. ex verbis Christi: *Durum est tibi contra stimulum calcitrare*, & ex encomio AUG.: *magna & efficacissima gratia*; item talis apparet in pluribus justis, ac virtutum habitu valde intenso acquisito imbutis, qui sæpe ad actus faciliores ita excitantur, ut habere necessitatem moralem videantur: ergo.

℟. Nec ex textu SCRIPTURÆ, nec ex verbis AUG. colligitur vis tanta illius gratiæ, ut moraliter necessitarit, sed ea tantum, cui resistere fuerit difficile; unde negari potest *Antec.* Sed eo etiam permisso negatur tamen *cons.*, quia consecutio non valet a particularibus quibusdam ad universale; nec ex hoc, quod gratia efficax interdum moraliter minus stricte necessitet, inferri potest, hanc esse gratiæ efficacis essentiam.

ARTICULUS II.

An Efficacia Gratiæ stet in entitate auxilii divini comparative sumpti?

367. Nota. Quæstionem hanc asserunt non tantum *Jansenius* cum suis sequacibus, sed & Catholicorum non pauci, qui, quoniam profitentur, famosas quinque propositiones sincere a se anathematizari, eos Innoc. XII. in Brevi ann. 1694. ad Belgas dato prohibet, invidioso *Jansenistarum* nomine traduci & nuncupari. Quomodo *Jansenius* efficaciam gratiæ non ex sola entitate illius, prout hæc est in se, sed prout concurrit cum minore concupiscentia opposita, repetat; expositum est tum num. 216., tum 326.

Ex hujus systemate *reliqui* præsentis quæstionis *assertores*, supposita delectationis indeliberatæ ac prævenientis in carnalem seu terrenam, & in spiritualem seu cœlestem divisione & gradualitate, assumunt 1*mo*, delectatio-

nem unam alteri superiorem gradu, seu viribus fortio- n & intensiorem ipso etiam effectu eandem vincere: alterutram esse principium & causam omnium actuum manorum: 3tio aliquo modo necessarium esse, ut secun- m id, quod nos amplius delectat, seu secundum dele- tionem victricem agamus.

Ex his statuunt 1mo, gratiam esse inspirationem sua- delectationis: 2do, hanc delectationem habere suos adus; eamque, quæ victrix est, seu superat contrariam piditatem, esse efficacem; quæ vero vincitur ac minor , esse inefficacem: 3tio, ab eadem delectatione victrice moveri & determinari voluntatem, ut necessario sequa- r consensus effectus.

368. *Dico I.* Efficacia gratiæ non stat in delecta- one relative superiore, seu victrice *ad sensum Jansenii.* *rob. I.* Delectatio relative victrix *ad sensum Jansenii* t fundamentum & basis universi ejus systematis, ex qua- e propositiones quinque famosæ deducuntur, ut num. 6. est ostensum: sed & illud systema inimicum est liber- ti, ac propositiones illæ sunt sæpius damnatæ; ergo nec us basis & fundamentum, nec harum radix & origo sana se potest ac tolerabilis.

Prob. II. Gratiæ efficacia non stat in motione vo- ntatem *necessitante:* sed delectatio victrix in sensu Jan- nii est motio voluntatem necessitans; tum quia ex illius incipiis voluntas humana per ADÆ peccatum amisit vim ectendi sese pro nutu suo ad aliquid & hujus facultatis lo- succeffit *delectatio* vel ita impellens ad bonum, si cœle- is sit & superior, vel ad malum, si terrena sit & supe- or, ut voluntas necessario hunc impulsum sequatur: im quia ex ejus prop. 4ta gratiæ non potest humana vo- intas resistere: ergo.

Prob. III. Discrimina, quæ *Jansenius* L. 8. de Gr. hr. C. 21. inter suam de gratia & libero arbitrio doctri- am & illam *Calvini* a TRID. damnatam ponit, sunt ina- ia & quoad rem nulla: ergo illius de gratia systema non inus, ac Calvinianum est damnatum. *Ant.* patet:

Nam 1. Dum *Calvinus* negat esse in homine boni nalique electionem, negat quidem electionem proprie di- tam, quæ stet in determinatione voluntatis habentis po-

testatem se determinandi ad oppositum, quod ipsum inficiatur *Jansenius*: non autem negat improprie dictam, quæ consistat in actione voluntatis *spontanea* cum advertentia rationis, a Jansenio assertam; ut ex L. 2. Inst. C. 3. §. 13. patet.

2. Dum *Calvinus* docet, gratiam ita movere hominem, ut ei non sit liberum resistere, negat tantum hominem motioni gratiæ posse resistere in *sensu composito*, seu posse conjungere dissensum cum motione gratiæ, quod ipsum *Jansenius* L. 8. de gr. Chr. C. 3. negat: non vero negat hominem resistere posse in sensu diviso, seu sub motione gratiæ manere in homine potentiam peccandi, positam præcise in eo, quod voluntas adhuc sit flexibilis ad malum, & cum ea remaneat concupiscentia; per quod eod. Libr. C. 20. se distinguere conatur *Jansenius*.

3. Dum *Jansenius* scribit *Calvinum* nolle, quod hominis voluntas gratiæ moventi pedissequa consentiat, falsum imponit; cum hic loco designato sic loquatur: *Quatenus voluntas a gratia prævenitur, in eo, ut pedissequam appelles, tibi permitto: sed quia reformata opus est Domini, hoc perperam homini tribuitur, quod prævenienti gratia pedissequa voluntate obsequatur.* Itaque Calvinus duntaxat negat liberum esse homini obsequi, vel non obsequi pro arbitrio, atque hinc non tribuendum esse homini, quod obsequatur; quam ipsam doctrinam Jans. L. de gr. primi hom. & ang. C. 15. profitetur.

4. Dum *Calvinus* contendit virtutem & vitium, bene agere & male, non esse in nostra potestate, idem negat & asserit, quod *Jansenius*; quia negat esse in nostra potestate, quæ sit ad neutram partem determinata & libera a necessitate, non vero negat esse in nostra potestate, quæ, quamvis sit alligata uni parti, tamen adhuc *sponte* agit, & *non coacta*.

5. Dum *Calvinus* tollit ab homine liberum arbitrium, illud non in alio sensu negat, quam quo etiam negatur a Jansenio, nempe sumptum pro facultate agendi & non agendi expedita & immuni ab omni necessitate antecedente simplici etiam voluntaria; & econtra etiam admittit in sensu *Jansenii*, nempe sumptum pro sola libertate *a coactione* seu facultate agendi sponte & non coacte.

Conf.

Conf. Quamvis *Calvinus* suis de gratia & libero arbitrio erroribus adjunxerit alium, nempe mandata Dei etiam cum quacunque efficaci gratia esse servatu *impossibilia*, atque hinc videatur satis amplum discrimen inter eum & Jansenium hoc dogma repudiantem intercedere; tamen inter utrumque reipsa non est distinctio in dogmate, sed tantum in principiis. Juxta *Calvinum* enim præcepta sunt servatu impossibilia, quia homo in quolibet opere etiam salutari peccat: ideo autem peccat, quia cuilibet actioni deliberatæ conjunctus est motus *concupiscentiæ* indeliberatus, qui in hujus hæretici opinione veri peccati rationem habet.

In *Janseniano* autem systemate etiam semper adest delectatio *concupiscentiæ*, quæ quamvis sit relative minor, ubi adest delectatio victrix cælestis, tamen deliberatum aliquem motum voluntatis in malum excitat, sicut ex doctrina *Jansenii* L. 2. de gr. C. 27. minima gratiæ delectatio semper imperfectum aliquem pietatis affectum deliberatum producit, quantumvis ex adverso concupiscentia ardentior pugnet & vincat: ergo in hoc systemate homo in quolibet opere etiam salutari peccat: ergo, quia homo semper peccat, præcepta Dei homini *impossibilia* evadunt.

369. *Dico II.* Efficacia gratiæ neque stat in delectatione relative victrici *ad sensum quorundam Catholicorum* supra expositum.

Prob. I. Principium hoc, quod voluntas majori semper delectationi obsequatur, *Catholicis* maxime suspectum videri debet; tum quia Jansenius hoc tanquam cardinem & *basin* suæ doctrinæ, & tanquam filum Ariadneum in Augustinianeo labyrintho habuit; tum quia hoc salvo cætera omnia salva esse contestati sunt celebriores Jansenii sectatores, ut Abbas de *Bourzeis* coll. 3. C. 30. declarat: tum quia ex hoc principio cætera doctrinæ Jansenianæ capita naturali prorsus ac necessaria illatione consequuntur; sed huic principio nixa etiam est Catholicorum ista de efficacia gratiæ sententia: ergo.

II. Gratia certo & infallibiliter efficax ex *graduali virium superioritate*, quam Catholici etiam delectationis relative victricis nomine adstruunt, vere ac proprie est *necessitans*, quia ita determinat voluntatem, ut eam supponat destitutam vere & proprie dicta potentia resistendi.

Nam supponit voluntatem non habere vires ad resistendum nisi inferiores; sed voluntas, quæ non habet nisi vires inferiores ad resistendum, caret vera ac proprie dicta potentia resistendi, ubi vires contrariæ in voluntatem agunt *ut superiores;* cum physice impossibile sit, ut vires superiores, quæ *ut superiores* agunt, vincantur ab inferioribus, cum alias necesse foret inferiores efficaciter operari ultra activitatis suæ gradus: ergo.

III. Ex systemate *delectationis victricis* etiam a Catholicis adoptato sequitur 1*mo*, non dari gratiam vere sufficientem contradistinctam ab efficaci. Nam *vere sufficiens* est, quæ tribuit voluntati potentiam ad opus bonum expeditam & relativam etiam ad præsentes subjecti circumstantias, ac præterea sufficit, ut homo cum ea ponat opus bonum; sed delectatio sancta *viribus inferior* relate ad concupiscentiam superiorem non tribuit potentiam expeditam relate ad præsentes subjecti circumstantias; neque sufficit, ut homo cum ea ponat opus bonum; cum ad hoc ponendum necessaria sit delectatio sancta victrix: ergo.

2*do* sequitur vel nulli, vel omni gratiæ resisti. Inprimis enim in hoc systemate *nulli* gratiæ resistitur; quia etiam delectatio inferior semper sortitur effectum aliquem, nempe pium desiderium etiam deliberatum sed imperfectum, quantum scilicet opposita delectatio hic & nunc permittit: deinde *omni* etiam gratiæ resistitur; quia delectatio cælestis victrix perfectiorem etiam effectum produceret in subjecto minus resistente, & a delectatione terrena quantumvis inferiore vacuo.

3*tio* sequitur gratiam non esse *ex se* & virtute sua intrinseca efficacem: eadem enim gratiæ delectatio gradualis, quæ est victrix in uno, est in alio inefficax ob majorem concupiscentiam oppositam: ergo quod victrix in illo sit efficax, non est ex illius natura, sed ex minori oppositæ concupiscentiæ resistentia, & sic *ab extrinseco*.

4*to* sequitur admittendam esse *scientiam mediam*, qua Deus prius dirigatur, quam gratiam victricem absolute decernat; nisi enim Deus exploraverit, quot concupiscentiæ gradus homo sit habiturus, dum voluerit conferre gratiam efficacem, erit incertus ac dubius de gratiæ effectu, cum nonnisi gradibus superior delectatio sancta vincat concupiscentiam.

IV.

IV. Cum delectatione sancta relative victrici ne-
: componi *vera libertas*. Si enim hæc componere-
, ergo quis præsente hac delectatione bonum non pro-
itur sub *omni ratione boni*, & in eo quoque potest ap-
iendi aliqua ratio mali, adeoque salvatur indifferentia:
hæc *indifferentia* cum sit *mere objectiva*, non sufficit
ibertatem veram, sed requiritur activa; cum alias vin-
catenis, aut qualitate aliqua necessitante divinitus ad
m partem determinatus, aut destitutus divino concur-
etineret *veram libertatem*, modo objectum non propo-
etur sub omni ratione boni, & posset sub aliqua ratio-
nali apprehendi: ergo.

V. Cum eadem delectatione victrici nequit stare
s *possibilitas resistendi*. Nam posita delectatione vi-
e juxta Adversarios æque est *impossibile* illi resistere,
mpossibile est virum gravem & sanæ mentis sibi effode-
culos, aut nudo corpore sub meridiem in frequentes
is plateas procurrere præcise ad ostendendam suam li-
atem vel ad jocandum: sed hoc impossibile est *impossi-
tate* non tantum morali, sed *physica*; tum quia ostensio
rtatis vel captatio joci est vel nullum motivum, vel
e insufficiens ad ejusmodi actiones ab homine sanæ
tis ponendas; sine omni tamen motivo aut *apparen-*
saltem sufficienti agere hominem prudentem, est phy-
impossibile: tum quia, siquis hæc ob ejusmodi rationem
ret, hoc ipso haberetur mente captus; adeoque homi-
inæ mentis id agere physice repugnat: ergo. Atqui
est *physica impossibilitas*, non potest vera possibilitas
i: ergo.

Objectiones.

370. *Objic. I.* S. Aug. pluribus in locis testatur,
intatem sine delectatione non moveri aut agere posse;
. l. 1. ad Simpl. q. 2. *Quis animo complectatur aliquid,
l eum non delectat . . . voluntas ipsa, nisi aliquid
rrerit, quod delectet, atque invitet animum, moveri
o modo potest.*

℞. D. S. Aug. passim testatur, voluntatem, in
ntum est facultas mali aversativa, non moveri &c. N.
uantum est facultas boni prosecutiva *subd.* non mo-
aut agere posse sine delectatione stricte & proprie sum-

 pta,

pta, seu amore rationem jucundi prosequente N. sine delectatione improprie sumpta seu amore qualicunque C. S. Doctor passim utitur voluntate pro facultate *prosecutiva*; tum quia hæc nobilior habetur, & antonomastice vocatur voluntas: tum quia hujus actus frequentiores ac notiores sunt; ac præterea opportuniores erant ad ostendendum *Pelagianis*, nihil boni absque gratia inchoari, desiderari & haberi posse.

Inst. 1. Voluntas est facultas *essentialiter appetitiva*, sicut intellectus est facultas cognoscitiva; adeo, ut quemadmodum nulla potest esse operatio intellectus, nisi cognitio sive affirmet, sive neget: ita nulla sit actio voluntatis, nisi volitio seu appetitus boni sive *amet*, sive *oderit*: sed voluntas nec velle, nec appetere potest bonum, nisi ipsi placeat, eique proponatur ut conveniens: ergo.

℞. *N. M.* Quamvis enim voluntas possit eatenus dici *essentialiter appetitiva*, quatenus appetitus communis est tam irascibili, quam concupiscibili, motumque duntaxat intentionalem & affectum significat; & hinc omnis voluntatis actio forte certius dici queat *affectio* quædam circa objectum, quam quælibet intellectus operatio dicatur objecti repræsentatio: male tamen statuitur, omnem voluntatis actionem esse *formaliter prosecutivam boni*, & hinc tum eandem, tum voluntatem essentialiter dicere appetitum concupiscibilem seu boni; quia sicut negatio formaliter non est affirmatio, sic nec aversio & fuga est prosecutio.

Inst. 2. *Finis* juxta omnes est prima causa bonitate sua cæteras excitans, & ejus causalitas seu ratio, qua tendit in effectum, est metaphorica motio voluntatis: sed motio primaria, quam bonitas finis efficit in voluntate, est complacentia vel *delectatio*: ergo prima omnium voluntatis actio est delectatio. Et quandocunque homo agit, semper agit ex *amore finis ultimi* & beatitudinis saltem universim spectatæ: ergo omnis actionis humanæ principium est amor boni seu delectatio.

℞. *D. M.* Finis ultimus est prima causa bonitate sua movens C. finis intermedius & proximus *subd.* si sit positivus, movet sua bonitate C. si sit privativus N. Quemadmodum plures actus sunt, quibus voluntas *aversatur* objectum, ita & motivum & finis horum actuum dari debet

t, qui non potest esse bonitas, sed malitia objecti; adeo-
ie & finis *privativus* debet admitti, qui est malum, quod
opter se abhorretur; sicut communius statuitur finis
sitivus, qui est bonum, quod propter se expetitur.
uia tamen, si ultimam agendi rationem attendamus,
ersamur ideo malum, ut beati & felices simus, & ipsa
atitudo non minus mala omnia excludit, quam bona
mplectitur; hinc nonnisi finis, qui sit intermedius aut
oximus, potest esse privativus.

Ex hoc tamen, quod finem *ultimum* admittamus
overe sua bonitate, sequitur quidem complacentiam esse
rincipium *remotum* omnium actionum humanarum, non
ero proximum: sed, ut supra jam diximus, de proximo
ntum, non autem remoto, actionum humanarum prin-
pio hic disceptatur; quia de actionibus *liberis*, *superna-
uralibus* & *meritoriis* agitur, cujusmodi non sunt actus
nmediate ad beatitudinem terminati, vel ab ea profecti,
tpote necessarii, naturales, & hinc nullius meriti.

Inst. 3. Delectationis gradum esse mensuram & re-
ulam ardoris & impetus, quo voluntas fertur in obje-
tum, patet ex Aug. tum L. 2. de pecc. mer. & remiss. C.
7. scribente: *Nolunt homines facere, quod justum est,
ve quia latet, an justum sit, sive quia non delectat;
nto enim quidque vehementius volumus, quanto cer-
ius, quam bonum sit, novimus, eoque delectamur ar-
entius*; tum L. de sp. & lit. C. 35.

℟. D. *Ass.* Gradus delectationis liberæ ac deliberatæ
st regula & mensura ardoris & impetus, quo voluntas
ertur in objectum, illudque eligit ac prosequitur C. gra-
us delectationis prævenientis usum rationis & indelibera-
æ N. Testimonia Aug. agunt solum de delectatione, quæ
eliberationem sequitur, & liberæ est electionis.

Patet id inprimis, quia in utroque textu fit mentio
ctionis per verba: *Nolunt facere, quod justum est; fie-
et justitia*; quæ non tantum voluntatis actum delibera-
um priorem, qui est consensus, sed & posteriorem, qui
ntentio vocatur, atque hinc *deliberationem* exigit: tum
uia ex principiis S. Aug. delectatio & dilectio justitiæ
unt quid unum & idem, in utroque autem capite dilectio
eliberata asseritur: in fine quidem prioris: *Tanto magis
electat opus bonum, quanto magis diligitur Deus sum-*

mum Bonum, & Autor omnium bonorum; similiter cum in fine posterioris dictum esset: *Nisi tantum delectet, quantum diligendum est;* postea C. 36. orditur ab expositione justitiæ per duplex præceptum dilectionis: denique quia *scopus* utrobique intentus exigit intelligi motum voluntatis liberum.

Inst. 4. Necesse esse, ut voluntas sequatur majorem delectationem, docet idem S. Doctor in exposit. ad C. 5. ep. ad Galat. *Quod amplius nos delectat, secundum id operemur, necesse est;* & L. de sp. & lit. C. cit., ubi ait: *Quis nesciat, non esse in hominis potestate, quid sciat: nec consequens esse, ut, quod appetendum cognitum fuerit, appetatur, nisi tantum delectet, quantum diligendum est.*

R. *D. Ass.* Necesse est, ut voluntas sequatur majorem delectationem indeliberatam N. ut sequatur majorem delectationem deliberatam *subd.* necesse est necessitate stricta & antecedente N. minus stricta & consequente, quam passim intelligit S. Aug. usurpando vocem *necesse*, ut ex L. 5. contra Jul. C. 16., L. 1. de nupt. & concup. C. 12., &c. patet C. Textum 1*mum* intelligendum esse de libera & *deliberata delectatione* patet

1. Ex *ipsis verbis*, tum quia hæ voces, *hoc me delectat, hoc mihi placet*, in sensu usitato actum voluntatis liberum significant: tum quia non dicit: quod amplius nos delectat, secundum hoc *velimus*, necesse est, sed, *operemur*, necesse est; & paulo post: *secundum hoc vivimus, secundum hoc operamur;* adeoque non agitur hic de delectatione, quam immediate sequitur volitio; sed quam proxime excipit *actio externa* & vivendi ratio: atqui delectationem indeliberatam non immediate sequitur actio externa, sed intermedia, tum voluntatis consensus, tum propositum efficax & electio, quæ deliberatæ delectationes sunt necessitate consequente inferentes actionem externam; ergo.

2. Ex *æquipollentia sensus;* quia axioma allatum æquivalet huic: Quod amplius dilexerimus, secundum id nos vivere, seu operari manifestum est; quam propositionem in ead. exposit. ad proximos versus quasi prioris repetitionem subjicit.

3. Ex

3. Ex *contextu*; quia objectæ propositioni continuo subjunguntur: *Ut verbi gratia occurrit forma spe- a fœminæ, & movet ad delectationem fornicationis: si plus delectat pulchritudo illa intima & sincera ies castitatis, per gratiam, quæ est in fide Christi, secundum hanc vivimus, & secundum hanc opera- r*; ubi sicut *delectatio fornicationis* intelligitur delibe- , utpote distincta a motu tentationis indeliberato præ- nte & movente, sic etiam major delectatio cœlestis ex u castitatis indeliberato proveniens pro *complacentia* *a* est habenda: maxime cum hic ponatur tanquam pro- um actionis & instituti vivendi principium.

4. Ex *scopo* vel *occasione*; quia ubi hanc sententiam fert S. Doctor, expendit verba Apostoli, quæ enun- t, non esse sub lege ductos a spiritu, probatque illos itu duci, in quibus fructus S. Spiritus, *charitas* nem- *gaudium*, *pax* &c. regnant, illos autem non duci, quibus regnant *peccata*, ac demum unius præ altero ii eminentiam ad majorem delectationem vel in his fru- us, vel in peccato reducit: unde sicut hæc regna eorum distinctiva actus *liberos* designant, sic & pro eminen- notis delectationes deliberatas arguunt. Idem dicen- i de textu 2*do*.

Inst. 5. Experientia constat, tanto vehementius aliquid velle, quanto ardentius id nos delectat: & vi- r contra rei naturam, ut delectatio minor vincat ma- m, sicque voluntas non feratur semper ac infallibili- id id, quod amplius delectat.

℞. Quoad 1*mum*, experientiam non id testari in de- tione *indeliberata*, sed duntaxat in libera, ideoque c tantum illius *parœmiæ* esse sensum: quanto efficacius iid volumus, atque hinc deliberate delectamur arden- , tanto vehementius id facere proponimus, atque ipso e exequimur. Quoad 2*dum D.* Videtur contra rei ram, ut delectatio deliberata minor vincat majorem x dictis contra axioma 1mum. Videtur contra rei na- m, ut delectatio indeliberata minor vincat majorem . si comparetur præcise delectatio una ad alteram C. si que comparetur ad voluntatis libertatem N.

Delectatio indeliberata major magis sollicitat & in- at voluntatem ad consensum, quam minor; & in hoc

ma-

major vincit minorem: voluntas nihilominus hinc minus, illinc magis sollicitata & inclinata nec *necessario*, nec *infallibiliter*, nec semper sequitur majorem inclinationem, aut a majore ad assensum determinatur; sed sub ipsa etiam inæqualitate *propensionis* retinet indifferentiam *electionis* & activam, se ipsum elective determinat, sæpiusque adoptat minus delectabile præ majore delectatione.

371. *Objic. II.* S. Aug. docet, *omnem gratiam* esse inspirationem sanctæ dilectionis & delectationis. *Dilectionis* L. de sp. & lit. C. 3., *charitatis* L. 1. ad Simpl. q. 1., *amoris*, L. Disput. cont. Fortunat., *bonæ concupiscentiæ* L. de sp. & lit. C. 4.; *cupiditatis boni* L. 2. ad Bonif. C. 9.; *bonæ voluntatis* L. de gr. Chr. C. 24. &c. *delectationis*, & *suavitatis* maxime L. 2. de pecc. mer. C. 18. 19. & enarr. in Ps. 84; *dulcedinis* L. 2. ad Bonif. C. 9.; *condelectationis* L. 1. de nupt. & concup. C. 30.; *jucunditatis* in enarr. Ps. 85.; *voluptatis* Tr. 26. in Joann. &c.

℞. *D.* Gratia in sensu absoluto omnis est inspiratio &c. N. in sensu accommodo omnis, *subd.* est inspiratio dilectionis & delectationis proprie ac stricte sumptæ N. minus proprie ac late sumptæ C. Plus non evinci ex tot nominibus ostendit tum ipsa hæc vocabulorum *æquipollentia*, qua voluntas quæcunque bona charitas appellatur: tum illud, quod sequeretur omnem gratiam esse charitatem *habitualem*, cum etiam illa, quæ diffunditur in cordibus nostris, charitas soleat ab Aug. frequenter pro quacunque gratia usurpari. Porro hic sensus & minus universalis & minus proprius notandus etiam est pro reliquis corollariis & eorum probationibus.

Inst. I. Delectationem hanc sanctam & gratiam habere suos *gradus*, nec semper esse *efficacem* & conjunctam cum effectu, patet tum ex *verbis* Aug. serm. 17. de verb. Apost. C. 2.: *Amanda est justitia, & in justitia amanda gradus sunt proficientium*; & L. de gr. & lib. arb. C. 15.: *Gratia Dei semper est bona, & per hanc fit, ut sit homo bonæ voluntatis; per hanc etiam fit, ut ipsa bona voluntas, quæ jam esse cœpit, augeatur, & tam magna fiat, ut possit implere divina mandata, quæ voluerit, cum valde perfecteque voluerit.*

Tum ex *conversione* S. Aug., quam ipse in Libris Confess. descripsit: in hac enim Deus primum data gratiæ

sua-

avitate oppositas cupiditates reddidit minus jucundas, ait L. 6. C. 5.; tum conscientiæ stimulis illum pupugit 7. C. 8.; postea cœpit ad bonum incommutabile trahe, ibid. C. 17.; consecuta hinc est charitatis & cupiditatis gna L. 8. C. 5.; succedente deinceps nova gratia impe- ebatur vis concupiscentiæ & relapsus in pristina peccata id. C. 11.; tandem obtenta est victoria jucunditate maxi- a consecuta, ut L. eod. C. 12. narratur.

℞. Quoad 1m. p. D. Sancta delectatio & gratia ha- t suos gradus hoc sensu, quod alia sit remote, alia proxi- e sufficiens, vel alia sit gratia ad volendum, alia ad exe- endum, vel alia det simpliciter posse, sed cum quadam ficultate, alia vero etiam cum facilitate C. hoc sensu, od e duabus *gratiis vere sufficientibus* sive ad volendum, e ad agendum alia vel absolute in se, vel relative ad positam concupiscentiam sit minor, & hinc non præ- t ad volendum vel agendum, alia vero tanquam abso- e vel relative major id præstare queat N.

Quoad 2d. p. D. Gratia non est semper efficax ob minis arbitrium libere eam respuens C. præcise ob mi- res virium gradus, aut oppositæ cupiditatis indeliberatæ jorem resistentiam N. Textus *prior* ad delectationem xime indeliberatam plane est impertinens: *alter* sive gratia successive majore, sive de eadem gratia suc- sive majorem effectum obtinente agat, nihil adver- iis favet; cum plenus & perfectus effectus non in *gra- entitatem*, sed in voluntatem adjutam ac deliberate ntem referatur: item tenet de postremo, in quo sub nine *parvæ gratiæ* intelligi gratiam orationis ac remote icientem n. 330. ostensum est.

Demum *conversionis Augustinianæ* exemplum pro- quidem varietatem gratiarum, luctam gratiæ cum cu- itatibus, & successivum salutis profectum, quæ omnia ios admittimus; non vero probat, aut gratiæ *minoris* ufficientiam, aut *majoris* necessariam vel infallibilem , aut inefficaciam præcise ex indeliberatæ cupiditatis erioritate profluentem.

Inst. 2. Delectationem victricem esse gratiam effi- m, patet rursus ex Aug. L. de gr. & corr. C. 11.: *Se- da gratia plus potest, qua etiam fit, ut velit, & tan- velit tantoque ardore diligat, ut carnis voluntatem raria concupiscentem voluntate spiritus vincat.* L. de

sp.

sp. & lit. c. 29.: *Inspirata gratiæ suavitate per Spiritum Sanctum facit plus delectare, quod impedit;* L. 2. de pecc. mer. C. 19. &c.

℞. *D.* Delectatio sc. indeliberata victrix, h. e. habens in se majores suavitatis gradus, quam opposita cupiditas, est semper gratia efficax N. victrix, h. e. quæ, quamvis gradibus minor, ita allicit, vel allectura prævidetur voluntatem, ut ipsa ampliorem delectationem ex libera electione sua habeat in bono proposito, quam in malæ cupiditatis illecebris C. vel *subd.* est aliqua gratia efficax C. est omnis seu convertibiliter gratia efficax N. Sensum nostrum comprobant ipsa AUG. testimonia, quia in prioribus omnibus superioritas & victoria non adjungitur delectationi *indeliberatæ* seu entitati gratiæ, sed delectationi *deliberatæ*, seu voluntati & dilectioni: hoc ipsum etiam asserendum esse de postremo liquet ex *contextu;* ubi posterioribus verbis delectatio per dilectionem liberam explicatur.

Inst. 3. Delectationem victricem necessario sequi voluntatem & effectum patet ex AUG. L. 13. de Civ. C. 7. *In abundantia gratiæ spiritus illius, qui ubi vult, spirat, datum est, ut tantum amare Christum possent, ut cum tanto vitæ discrimine negare non possent.*

℞. *D.* Delectationem indeliberatam & præcise ex se majorem, seu victricem sequitur necessario effectus N. delectationem vel deliberatam, vel etiam indeliberatam, prout congruam ex divina præscientia *subd.* sequitur effectus necessario necessitate antecedente N. mere consequente C. Responsioni congruit textus Augustini, in quo *non posse* idem sonat ac *nolle;* quod patet tum ex his præcedentibus: *Qui mortem differre cum possent, ideo non distulerunt, quia maluerunt Christum confitendo finire hanc vitam* &c., tum ex iis, quæ sequuntur: *Quibus cum tanta gratia est præmissa & prærogata mors Christi, ut ad eum acquirendum suam non cunctarentur impendere.*

372. *Objic. III.* Systema delectationis relative victricis, prout a *Catholicis* adoptatur, satis differt a *Janseniano;* ergo non est rejiciendum. *Ant.* patet 1*mo*, *Catholici* delectationem victricem statuunt cum indifferentia judicii, & hinc cum vera libertate conjunctam: *Janseniani*

lani autem eandem penitus sejungunt a deliberatione & idifferentia judicii: *2do priores* volunt, ex victrice delecatione sequi duntaxat infallibiliter effectum, & voluntam nunquam ponere oppositum delectationi superiori; *steriores* amplius quid exigunt, ac delectationi tribuunt: *io Illi* necessitatem solum improprie dictam admittunt; proprie dictam intelligunt.

Ad arg. ℞. 1. *N. Conf.* Nobis non tantum animus n est, Catholicos Authores, qui propositiones *Jansenii* mnatas detestantur, & formulæ Alexandrinæ sincera nte subscripserunt, aut, si opus foret, subscribere pai sunt, invidioso *Jansenistarum* nomine compellare; nec eorum opinionem, quod alii faciunt, censura nonus. Unde quæ hactenus dicta sunt, tanquam argumenionem Theologicam more in Scholis usitato protulimus; alias addidimus rationes, ex quibus falsitatem systemaprobare contendimus.

℞. 2. *N. A. Ad prob.* ℞. Quæ ibi *discrimina* affeitur, non sufficere, cum eadem a celeberrimis *Jansenii* ipulis admittantur. Quoad 1*mum* enim Petrus *Nicole* schemate Pauli Irenæi Disq. 6. a. 4. ita scribit: *Speli hujus status & viæ conditione fit, ut nihil homini ponatur ad merendum & demerendum, nisi per judin indifferens.*

Quoad 2*dum* Abbas de *Bourzeis* Collat. 4. C. 29. ait: *ndo dicimus non posse dissentiri gratiæ efficaci, tanvolumus intelligi per eam impotentiam, quod nunn contingat huic dissentiri.* Similia Paul. Iren. Disq. 3. profert.

Quoad 3*tium*. D. de *la Lane* in Conformitate Thoarum cum Jansenio part. 2d. inquit: *Hæc necessitas ropria tantum est, quæ significat tantum certitudi effectus, quæque nullo modo excludit potentiam ad situm.* Itaque oportet non tantum indifferentiam jumere speculativam, sed practicam, infallibilitatem non cedentem, sed tantum consequentem, necessitatem ortam ex superioritate gratiæ, sed in liberi consensus isione fundatam admittere, ut vera differentia intert.

Inst. 1. Hoc systema male rejicitur tanquam inimi*libertati humanæ*. Nam delectatio sancta victrix, in

qua

qua statuitur gratia efficax, nihil aliud est, quam delectatio *moraliter* determinans, vel ita movens voluntatem ad assensum, ut reddatur *moraliter* impossibilis dissensus: sed delectatio sancta moraliter determinans vel ita movens voluntatem potest dari etiam sine læsione libertatis, ut etiam e *Societate* admittunt Suarez, Ripalda, Tanner &c. atque tum paritas cum tentatione gravi, tum timor mortis temporalis & amor vitæ corporeæ naturaliter impressus, & tamen cum libertate compossibilis ostendunt: ergo.

℞. *N. Ass. Ad prob. D. M.* Gratia efficax & victrix delectatio nihil aliud est, quam delectatio qualiscunque, & quomodocunque moraliter determinans &c. N. quam delectatio systematica & certa lege moraliter determinans *C. M.* Similiter *D. m.* sed delectatio qualiscunque, seu quomodocunque moraliter determinans potest dari sine libertatis læsione T. systematica, seu certa lege determinans N. Delectationem relative victricem ex legibus systematis hactenus expositi esse inimicam libertati liquet ex probationibus allatis.

Præterea, cum hic statuatur, voluntatem non posse agere *nisi ex delectatione*, nunquam etiam agere secundum delectationem *inferiorem*, aut ubi delectatio utrinque est *æqualis*, ac tandem infallibiliter agere secundum delectationem *superiorem*; sequitur omnino, delectationem victricem esse unicum antecedens ac inevitabile principium determinationis, voluntati vero nec electionem, nec, si vim determinandi etiam habet, usum & exercitium relinqui. Quare nihil juvat, a laudatis Autoribus admissam esse *delectationem aliquam*, quæ illæsa hominis libertate moraliter certo connectatur cum voluntatis assensu, nisi ostendatur, ab iisdem etiam idem systema & omnem *delectationis relative victricis* œconomiam esse adoptatam.

Inst. 2. Inter *Catholicos* hoc systema mitigatum inprimis approbarunt *Card. Lauræa* in Opusc. 3. de gratiis actualibus, & D. *d'Aubigne* Archiep. Rothomagens. in Docum. pastorali A. 1708.; tum illud præformarunt Francisc. *Macedo* in Cortina & Scrinio, Cardinalis *Norisius* in Historia Pelagiana, & Antonin. *Massoulié* in D. Thoma sui interprete: demum aperte propugnarunt Nicolaus *l' Herminier* in summa Theologiæ, Gaspar *Juenin* in Institutionibus Theologicis, Ludov. *Habert* in Theologia Dogmatica & Morali, *Berti* in Disciplinis Theologicis,

, aliique plures: ergo cum horum fides & doctrina sit suspecta, systema delectationis victricis tanquam ıxium agnosci debet.

R. 1. Plures sunt, qui negant partim *Ant.*, partim . Prius quidem, quia contendunt *Lauræam* hoc unum isse, quod ex gratia delectatio quædam velut ex causa lus profluat, sed quæ sit motus omnino deliberatus & terminatione voluntatis propria ortus.

Aubigneum voluisse solum, sententiam ideo præcise mereri censuram, quia vim & efficaciam gratiæ in vie delectatione ponit, cum sensus Catholicus subesse t.

Macedum asseruisse quidem gradus gratiæ diversos, ıd omnem ejus sufficientiam postulasse potestatem ope. proximam & expeditam, quin tamen reliqua syste capita admitteret.

Norisium in vindiciis ter repetendis priora sua asserta ıperasse vel explicuisse, ut cum Macedi sententia cone se doceret.

Massulieum male sensisse, utpote quem Tournelius e grat. Quæst. 3. sub finem ostenderit, deserta his a Thomistica ad Jansenianos transiisse. Posterius vero, contendunt consequens supponere falsum, cum porum Autorum fidem & doctrinam plane suspectam ıerint non solæ Theologorum denuntiationes, sed & oporum gravissima judicia in mandatis suis & docuis pastoralibus.

Ex eorum pluribus sufficiat laudare Episcopum *Va*ısem, qui A. 1711. summam Herminierii etiam se editam, Card. *de Byssi* Ep. Meldensem, qui A. institutiones Juenini, & A. 1712. *animadversiones* ıdem authore scriptas, Fenelonium Archiep. Cameſem, qui A. 1711. Theologiam Lud. Haberti frustra am, *Saleonium* Archiep. Viennensem, qui A. 1744. ılinas Berti censuris Theologicis affecerunt & prohint.

R. 2. *Transeat* totum: quia nostrum non esse pu, Catholicorum scriptorum positiones hæreseos aut s damnare. Sufficiat nobis oppositæ sententiæ falsiostendisse, quæ non hoc ipso etiam abstergitur, si ut ore libera modestiæ ergo permittatur.

ARTICULUS III.

An efficacia gratiæ stet in congruitate auxilii qualicunque?

373. *Nota.* Efficaciam gratiæ in actu primo explicandam esse per *congruitatem* quandam seu aptitudinem & proportionem auxilii ad effectum infallibiliter obtinendum conveniunt omnes, qui tum phrasin S. Aug., tum sensum in explicanda gratiæ efficacis notione sequuntur. Is enim, ne quid ex aliis ejus scriptis proferam, L. 1. ad Simpl. q. 2. ita loquitur: *Si vellet etiam ipsorum misereri, posset ita vocare, quomodo illis aptum esset, ut & moverentur, & intelligerent, & sequerentur. Verum est ergo, multi vocati, pauci vero electi: illi enim electi, qui congruenter vocati: illi autem, qui non congruebant, neque contemperabantur vocationi, non electi, quia non secuti, quamvis vocati. Item verum est, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei: quia etiamsi multos vocet, eorum tamen miseretur, quos ita vocat, quomodo eis vocari aptum est, ut sequantur. Falsum est autem, siquis dicit: igitur non miserentis Dei, sed volentis atque currentis est hominis; quia nullius Deus frustra miseretur: cujus autem miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.*

Diversitas tamen est *in modo* exponendi congruitatem etiam eam, quæ non mere interna est auxilio, & in certa ac infallibili motione morali superius refutata consistit, sed quæ externa est, & ab adjunctis petitur. Nam alii eam ponunt præcise in habitudine *ad effectum* futurum seu eventum, quod Molinæ tribuitur: alii in *contemperatione* quadam cum hominis ingenio, natura, affectibus variisque locorum ac temporum circumstantiis, ut Suarez addit: alii in multitudine, varietate, consonantia & conspiratione *plurium auxiliorum*, quorum quidem singula effectu suo possunt seorsim defraudari, at universa sic aggrediuntur hominem, obsident & fatigant, ut ab eo consensum certissime obtineant: ita Thomassinus.

374. *Dico I.* Ad efficaciam gratiæ necessaria est congruitas, stans in habitudine auxilii *ad eventum;* non tamen sufficit. Ratio 1mi est; tum quia sicut gratia efficax in *actu 2do* dicit habitudinem ad consensum actualem, sic ef-

ficax in *actu 1mo* debet dicere habitudinem ad consensum
turum: tum quia sine hac habitudine non esset stricte,
eciatim & proprie efficax, sed tantum generatim & latius,
solum intelligeretur gratia sufficiens. Ratio *2di;* tum
ia ex sola ista habitudine, prout vel in entitate gratiæ,
l in voluntate, libera consensus causa, fundatur, non
telligitur aut existit gratia effectum *infallibiliter* habi-
ra; cum gratiæ entitas possit conjungi cum dissensu, &
luntas libere ac contingenter sit consensura: tum quia
as proprie loquendo discrimen, quod inter gratiam suf-
ientem & efficacem intercedit, teneret se duntaxat ex
rte *actus 2di*, non vero *1mi;* quod apud plerosque
am nostros male audit, & pro societate nostra tum a
udio Aquaviva A. 1613., tum a Mutio Vitelleschо A. 1616.
probatum est, & doceri prohibitum.

375. *Dico II.* Ad eandem efficaciam necessaria est
ngruitas, stans in *attemperatione* auxilii cum homine
isque affectionibus; non quidem, ut ea attemperatio præ-
e enunciat proportionem auxilii ad personam & ejus cir-
nstantias sive intrinsecas, sive extrinsecas; sed prout ea
iul connotat eventum; quamvis nec sic accepta sufficiat.
tio *1mi* est; quia de hac congruitate intelligendus est
tus Augustini num. 373. recitatus, ut ostendunt tum
a verba, tum contextus aliaque testimonia.

Ratio *2di* est; tum quia gratia potest sortiri suum
ctum independenter a quocunque loco, tempore, &
s circumstantiis; ut testatur AUG. in Ench. c. 58. scri-
s: *Quis porro tam impie desipiat, ut dicat Deum
'as hominum voluntates, quas voluerit, quando, vo-
'it, ubi voluerit, in bonum non posse convertere;* &
SP. in Carm. de Ingratis c. 16. canens: *Hominem cum
tia salvat, ipsa suum consummat opus, cui tempus
ndi semper adest, quæ gesta velit: non moribus illi fit
'a, nec causis anceps suspenditur ullis:* tum quia in
ia mere sufficiente potest esse eadem, imo major congrui-
ad personam & circumstantias præcise considerata,
n in efficaci, quin tamen sequatur effectus: & e contra
or congruitas ejusmodi deprehensa subinde fuerit in
ia efficaci, qualis fuisse videtur, quæ cor *Assueri* tran-
t in mansuetudinem, mulierem *peccatricem* Luc. 7.
vertit, & *Saulum* minarum & cædis in discipulos
isti spirantem subito immutavit.

Accedit, quod sine congruitate hujusmodi speciali ex sola libertate creata satis intelligi ac fieri queat, cur idem homo in iisdem circumstantiis uni gratiæ consentiat, & alteri etiam numero tantum distinctæ dissentiat.

Ratio 3*tii* patet tum ex num. priore, tum ex verbis AUG. in notamine laudatis, ubi congruitas sub respectu *ad eventum* semper proponitur; secundum quem loquendi modum alia explicanda sunt, ubi ille respectus aperte non exprimitur. Id ipsum declarant Suarez L. 5. de gr. C. 52. Accedit testimonium S AUG. L. de Civ. C. 6. perseverantiam in bono unius præ alio ad libertatem referentis: *Si cum aliqui duo æqualiter affecti animo & corpore videant unius corporis pulchritudinem, qua visa unus eorum ad illicite perficiendum moveatur, alius in voluntate pudica stabilis perseveret, quid putamus esse causæ? utique nisi usum libertatis . . . Si eadem tentatione ambo tententur, & unus ei cedat, alter perseveret; quid aliud apparet, nisi unum voluisse, & alterum noluisse a castitate deficere.*

Ratio 4*ti* est; tum quia entitas gratiæ in actu primo efficacis conjungi potest cum dissensu, seu gratia hæc ex natura sua est repudiabilis; tum quia nec ex proportione solitaria ad voluntatem ejusque affectiones, nec ex habitudine ad eventum habetur infallibilitas.

376. *Dico III.* Ad efficaciam gratiæ universim explicandam prorsus insufficiens est congruitas, stans in *multitudine & consonantia plurium auxiliorum*. *Ratio* est; quia sequeretur 1. gratiam primam *Angelis*, *Adamo*, reliquisque postea hominibus datam non fuisse, imo nec esse potuisse efficacem: 2. nullum dari singulare gratiæ auxilium certo ac infallibiliter efficax, omneque auxilium, quod seorsim datur, esse inefficax: 3. non esse possibilem *instantaneam* peccatoris obdurati conversionem, aut subitaneum actum virtutis heroicum: sed hæc omnia videntur absurda; partim quod repugnent communi TT. sententiæ, & satis etiam manifestæ ex scriptura & historia Ecclesiastica experientiæ: partim quod divinæ omnipotentiæ adversentur: ergo.

Conf. Quamvis in hoc systemate recte salvetur creati arbitrii *libertas*, & asseri possit infallibilitas gratiæ efficacis *vaga & indeterminata*, sicut similem necessitatem peccandi ex pluribus tentationibus ortam exposuimus; nequit tamen

men satis explicari certitudo & *infallibilitas* divinæ prœdentiæ conveniens ac propria.

ARTICULUS IV.

In quonam stet efficacia gratiæ, totaque ejus œconomia?

77. *Nota I.* Tria sunt, quæ in gratia efficaci distinguere oportet; 1mum est vis seu *virtus effeiva* consensus: 2dum actualis & formalis ejusdem consensus *effectio* seu productio: 3tium *infallibilis connexio* ratiæ seu auxilii ipsius cum actuali & formali consensus fectione. Prius juxta omnes convenit auxilio *per se*, ab trinseco, & ex vi præcise suæ entitatis physicæ: cum im gratia etiam in *actu primo* efficax supponatur esse usa propria & per se salutaris consensus, & quidem in o genere proxima & completa; sequitur omnino virtum efficiendi essentialem illi esse & *intrinsecam*. Accedit, od ex dictis gratia sufficiens physice consistat in aggreto ex gratiis excitantibus & principiis gratiæ adjuvantis, oportionatam & expeditam ad effectum potentiam prænte; adeoque id multo magis gratiæ *efficaci* sit tribuendum.

Alterum habetur ab actione, qua consensus salutaris voluntate & auxilio simul agentibus & efficientibus innisibiliter dependet. Postremam non provenire ab innseco & ab ipsa entitate auxilii, sed ab alio & *extrinseco*, tenus ostensum est, in eoque conveniunt nostri omnes.

378. *Nota* II. Porro observandum 1. Distingui posse plicem infallibilitatem; aliam *objectivam;* quæ est infallilitas objecti, vel quatenus hoc est terminus alicujus ionis infallibilis, vel quatenus objectum sic erit necessie sive antecedente, sive consequente: aliam *formalem noscitivam;* quæ est infallibilitas ut cognita, vel infalilitas cognitionis, qua infallibiliter objectum cognosci, quale est, aut erit: aliam *formalem affectivam;* quæ infallibilitas ut volita, vel infallibilitas volitionis, qua allibiliter objectum decernitur, quale est, aut erit.

2. In gratia efficaci considerari posse, inprimis præ rationem *efficaciæ secundum* se sumptæ & sine ullo alio spectu, præterquam ad consensum: deinde rationem *meprovidentiæ divinæ* ad obtinendum infallibiliter con-

 sensum:

sensum: demum rationem specialis beneficii Dei consensum præ dissensu misericorditer & benevole intendentis. 3. Gratiam efficacem spectari posse, vel prout præscindit a Deo, qui dat, & a tempore, quo datur: vel prout collata est a Deo in statu naturæ *integræ:* vel prout jam datur in statu naturæ *lapsæ.*

379. *Dico I.* Efficacia gratiæ quoad infallibilitatem connexionis *objectivam* habetur a futuritione conditionata consensus: quoad infallibilitatem *cognoscitivam* a scientia media de consensu sub hypothesi talis auxilii conditionate futuro: quoad infallibilitatem *affectivam* a decreto Dei dependenter a scientia media prædefinientis consensum, seu conferentis gratiam ex benevola intentione consensus.

Ratio 1mi est. Infallibilitatem *objectivam* haberi ex futuritione conditionata consensus, nihil aliud est, quam ad complexum ex veritate conditionata operationis & positione auxilii haberi infallibilem certitudinem objecti sive consensus. Sed ad hoc complexum sequitur ista certitudo; quia ex his præmissis: *Si Petro detur auxilium A., consentiet: atqui datur illi auxilium A.*, sequitur hæc consequentia necessaria: *ergo consentiet;* cum ex veritate conditionalis & purificatione conditionis infallibiliter inferatur conditionatum: ergo. *Conf.* Consensus futurus *utroque modo* habet infallibilitatem objectivam. 1mo quidem, quia est objectum scientiæ mediæ certæ ac infallibilis: 2do, quia est objectum, in quod gratia efficax tendit, & posita gratia determinate est id, quod est, adeo ut necessitate consequente repugnet, esse aliud quid vel dissensum. Sed esse *futurum* habetur a futuritione; & quod fit *determinate* consensus posita gratia, habetur a veritate conditionalis & purificatione conditionis: ergo.

Ratio 2di est; quia Deus per scientiam mediam non tantum infallibiliter *subjective* cognoscit futuritionem consensus sub certo auxilio, sed ipsum etiam *auxilium* constituit in ratione infallibiliter connexi cum consensu. Nam ex eo, quod Deus per scientiam mediam prævideat consensum futurum, si poneretur tale auxilium, eadem certitudine auxilium tale, si detur, sortietur effectum seu consensum, qua certitudine Deus præscit auxilium fore sortiturum effectum, si daretur; quia si auxilium in sensu composito *scientiæ mediæ*, cui subest, frustraretur effectu, falleretur ipsa Dei scientia; sed certitudo, qua Deus hoc per scien-

entiam mediam præſcit, eſt infallibilis; quia Dei ſcien- m falli abſolute repugnat: ergo ex eo, quod Deus per en‑tiam mediam hoc præſciat, auxilium infallibiliter ſortur effectum: ergo & a ſcientia media provenit, ſeu contuitur auxilium in ratione infallibiliter connexi cum nſenſu. *Conſ.* Infallibilitas connexionis *cognoſcitiva* betur a cognitione, ſeu ſcientia certa & infallibili Dei; l non habetur a ſcientia *ſimplicis intelligentiæ*; quia hæc um eſt de poſſibilibus, non autem futuris, & poſſibilem ntaxat conſenſum pro objecto habet: nec habetur a ſcien- *viſionis;* quia hæc decretum Dei abſolutum ſequitur, gnoſcit duntaxat abſolute futura, & pro objecto gratiam actu ſecundo efficacem habet: ergo habetur a ſcientia dia.

Ratio 3tii eſt; quia per ejusmodi *decretum prædeiens* non tantum Deus fit certus ac indubius tum ratiofui affectus, tum ratione conſenſus, ſed ipſum etiam auium denominatur infallibiliter connexum cum conſu. Nam Deus per decretum hoc non ſolum vult intendit conſenſum ſimpliciter, ſed conſenſum per e auxilium: ergo ſicut hic infallibilitas conſen- habetur a *decreto Dei* abſoluto & efficaci, utpote quod lli ſimpliciter repugnat; ſic & infallibilitas connexionis xilium inter & conſenſum ab eodem repeti poteſt: prætim quia, etiamſi nulla præceſſiſſet veritas conditionalis, c ſcientia media de futuro conſenſu, nihilominus auxim in ſtatu abſoluto, ut ſubeſt *illi prædefinitioni*, inlibiliter connecteretur cum conſenſu: quod ſuppoſitum amvis impoſſibile de facto ſit; tamen id, quod probann erat, ſatis oſtendit.

Conſ. Si Deus auxilium efficax conferret abſque eo, od intenderet conſenſum & bonum illi, cui auxilium ifert; id daretur a Deo præciſe, quatenus eſt *ſufficiens* conſenſum ſalutarem: ſed auxilium præciſe ſub hac rane collatum nullam dicit *affectivam* infallibilitatem; ote qua caret auxilium præciſe ſufficiens: ergo ſine prænitione non habetur infallibilitas affective: ergo ex oſito ab illa hæc habetur.

380. *Dico II.* Gratia in *actu primo* efficax præſenſtatus eſt gratia adæquate præveniens, entitative qua i indifferens, ſed congrua; quatenus ut ſubſtans futu-

ritioni conditionatæ, scientiæ mediæ & prædefinitioni consensus sub ipsa a Deo datur.

Explicatur. Dicitur 1mo *gratia præveniens*; quæ scilicet sit sancta illustratio intellectus & pia affectio voluntatis; quia gratia efficax tum ab Apostolo, tum a S. Aug. *vocatio*, a TRID. & aliis Conciliis *pulsatio*, *motio*, *excitatio*, *illuminatio* aut *inspiratio* appellatur.

2do *adæquate præveniens*; quæ scilicet connotet vel præsentia vel parata gratiæ adjuvantis principia, quibus voluntas elevetur & fiat potens ad supernaturaliter operandum; quia gratia hæc complectitur totum *actum primum* ad salutariter operandum, & est causa per se & propria, in suo genere proxima & completa salutaris consensus.

3tio *entitative indifferens*; non quasi gratia æque se habeat ex natura sua ad dissensum & consensum, cum per se solummodo voluntatem ad consensum sollicitet & moveat, minime autem *ad dissensum*, utpote ad quem voluntas contra gratiæ impulsum movetur a cupiditate vel alia affectione terrena: sed quatenus non habet *ab intrinseco* vim infallibilem, sed duntaxat contingentem, producendi consensum; ita ut, si voluntas consentiat, illa per auxilium excitans *moraliter*, & per adjuvans *physice* influat in consensum; si autem voluntas dissentiat, auxilium excitans frustretur suo effectu, principium vero adjuvantis gratiæ plane non agat.

4to *congrua*; quia gratia efficax per congruitatem formaliter constituitur, & differt a gratia inefficaci. Quia vero *congruitas* hæc neque sufficienter per solam habitudinem ad eventum, neque universim & necessario per attemperationem quandam specialem, neque probabiliter quidem per multitudinem & consonantiam auxiliorum constitui aut explicari potest; hinc additur

5to, *quæ ut substans futuritioni conditionatæ, scientiæ mediæ, & prædefinitioni datur*; quia congruitas sic explicata præstat omnia, quæ in prioribus desideravimus; tum quia non ab entitate gratiæ, sed *ab extrinseco* petitur: tum quia infallibilem connexionem auxilii cum consensu ostendit; cum hoc ipso, quod gratia sive his quasi formis extraneis subsit, sive ad eos quasi terminos respectum dicat & actu detur, infallibilitatem tum *objectivam*; tum *cognoscitivam*, tum *affectivam* possideat.

Pro-

Probatur. Gratia efficax modo descripta complectitur nia prædicata, quæ illi in præsenti lapsæ naturæ statu a ripTURA, CONCILIIS & PATRIBUS tribuuntur.

Nam 1*mo* debet esse *infallibiliter* connexa cum consu, & quidem infallibilitate triplici memorata; quia ex endis habet infallibilitatem *affectivam*, hæc vero dirigi a *cognoscitiva*, ista autem terminatur ad *objectivam*; infallibilitas objectiva habetur a futuritione conditioa, cognoscitiva a scientia media, affectiva a prædefinie; nec aliunde sive ab entitate auxilii aut absolute, aut ective sumpti, sive a congruitate qualicunque repeti test; ergo.

2*do* debet posse componi cum *libertate humana*; gratia est principium meriti, ad merendum autem & erendum in statu naturæ lapsæ requiritur in homine li-tas a *necessitate*, nec sufficit libertas a coactione: atqui in nostra sententia fieri potest, non tantum, quia tiæ entitas est indifferens, sed tum, quia sicut futuritio *conditionata*, sic & *scientia media* ad eam ninata, & *prædefinitio* ab hac dependens indirecte salimpediri potest: tum quia hæc omnia non sunt princiad operationem necessaria, sed *per accidens* tantum & ectu Dei requisita: tum denique, quia his etiam stantidecretum applicativum omnipotentiæ est indifferens.

3*tio* debet esse *medium providentiæ divinæ*, seu apinstrumentum, quo Deus non casualiter, sed certo, non o modo, sed provide obtineat liberum creaturæ consen-; quia Deus per gratias efficaces maxime erga electos idit providentiam supernaturalem: sed per futuritioconditionatam *remote* & objective, per scientiam *ime* & formaliter id habetur, & Deus fit potens non iliter, sed certo, non cœco modo, sed provide obtinere um creaturæ consensum; ergo.

4*to* debet esse *speciale beneficium* & singulare argutum Dei miserentis; quia si gratia *mere sufficiens* sit liciter materiale & formale beneficium, gratia efficax n in præsenti statu erit materialiter & formaliter ma. eneficium; tum quia non est ratio negandi Deo pron rationem benevolentiæ in elargitione gratiæ efficatum quia gratia naturæ lapsæ juxta S. AUG. non tanest *potentior*, sed & *major*, quam illa naturæ intesed non est formale beneficium sine intentione bene-

vola conferentis, ut patet in eo, qui, dum metu naufragii sine voluntate favendi inimicis projicit merces, quas videt illis profuturas, non dicitur erga inimicos beneficus: neque est *formaliter majus* beneficium sine majore affectu, qui, ut sit major, debet esse efficax, ac consequenter prædefinitio; cum Deus *affectu inefficaci* in sua linea maximo possit intendere consensum sub auxilio sufficiente, quin tamen hinc magis sit beneficus in dissentientem sub eo auxilio: ergo.

Infertur 1*mo*. Discrimen inter gratiam actu efficientem & inefficacem desumi quidem ab *actu* 2*do*, quo una efficit, secus altera: inter gratiam tamen, quæ simpliciter dicitur efficax, & sufficientem non in actu tantum 2do, sed ulterius etiam in *actu* 1*mo* esse positum.

2*do*. Hoc discrimen in *actu* 1*mo* non esse *intrinsecum* ipsis entitatibus auxiliorum, aut provenire ex eorum natura vel gradu intensionis; sed esse extrinsecum, seu provenire ab extrinseco: adeoque denominationem efficacis non esse essentialem & pure intrinsecam; sed accidentalem,& vel *mere extrinsecam*; si hæc denominatio explicetur per prædefinitionem,& alia tanquam per formas extrinsecas; vel *intrinsecam ab extrinseco*, si per ea tanquam per terminos explicetur, quibus positis in auxilio resultat respectus ad eosdem.

3*tio*. Si gratia efficax consideretur præcise *secundum se*, & accipiatur quomodocunque posita, distinguitur a sufficiente per solum respectum ad futuritionem conditionatam; quia tunc præscinditur vel non intelligitur substare scientiæ mediæ ac prædefinitioni divinæ, quamvis reipsa ejusmodi status non sit realis, & nunquam fuerit, aut sit possibilis: si vero consideretur simul ut *medium providentiæ divinæ*, aut benevolentiæ signum, & prout actu a Deo gratia collata fuit, vel confertur, alios respectus habet adjunctos, ut ex præmissis liquet.

4*to*. Gratia efficax, maxime *perseverantiæ* in statu naturæ integræ collata dicebat duplicem duntaxat respectum, ad futuritionem nempe conditionatam & scientiam mediam, & inde distinguebatur a sufficiente; quia dabatur scientia media tantum *prælucente*, non autem dirigente: dabatur cum prævisione quidem consensus, non autem ex ejusdem intentione & eo affectu, ut, si prævisa fuisset caritura

ura effectu, alia fuisset data; unde & dicitur *relicta* fu- *libero arbitrio*, & vocatur auxilium sine quo non, n autem quo.

5*to*. Gratia efficax, quæ de facto datur, triplicem pectum ad memoratos terminos dicit, eoque a suffici- te distinguitur; quia datur etiam dirigente scientia me- , ex intentione efficaci consensus & eo affectu, ut alia etur, si hæc prævisa fuisset non habitura consensum; de dat non tantum posse, sed & velle; vocatur auxili- , *quo fit, ut faciamus & perseveremus*; per illud De- miseretur, cujus miseretur; discernit perfecte consen- tem a dissentiente; inclinat hominum corda & volun- s, quo vult &c.

Objectiones.

381. *Objic. I.* TRID. statuit gratiam *intrinsece* ef- cem stare cum libertate creata: ergo efficacia gratiæ non repetenda ab extrinseco, sed ab intrinseco & ejus en- te vel motione. *Prob.* Illa gratia vel motio juxta TRID. cum libertate, quæ juxta *Calvinum* cum ea non stat, eam tollit; quia cum Concilium *Calvino* contradicat, que damnet, de eadem gratia intelligi debet: sed gratia insece efficax, seu motio physice prædeterminans juxta *vinum* non stat cum libertate, sed eam tollit; quia *Cal-* non venit in mentem, quod gratia entitative indiffe- , quam nos admittimus, libertatem tollat: ergo.

℞. *N. A. ad prob.* ℞. I. Argumentum hoc pu- m esse sophisma patet inprimis, si sic subsumatur: sed ia *antecedenter necessitans* juxta Calvinum non stat cum tate: ergo juxta TRID. cum libertate stat gratia ante- nter necessitans. Patet deinde, si similis forma trans- ur ad aliam materiam, qualis est hæc: Illud Verbum C. NICÆNUM est Patri æterno æquale & consubstan- , quod juxta *Arianos* æquale non est, nec consubstan- : sed juxta *Arianos* Verbum creatum seu in tempore uctum æterno Patri non est æquale & consubstantiale: *Verbum creatum* juxta NICÆNUM est Patri consub- ale. Patet denique *invertendo* argumentum pro no- entenfia sine ulla sophismatis fallacia hoc modo: Cum otione vel gratia potest juxta TRID. voluntas huma- sensum componere, cum qua juxta *Calvinum* non

potest:

potest: sed cum gratia efficaci hujus providentiæ, & secundum physicam suam entitatem considerata juxta *Calvinum* non potest humana voluntas componere dissensum: ergo juxta Trid. id potest; ergo nulla hujus providentiæ gratia efficax est ex vi suæ entitatis physicæ efficax vel physice prædeterminans.

℞. 2. *D. M.* Illa gratia juxta Trid. stat cum libertate, quæ sub motione gratiæ a Tridentino agnita & approbata juxta Calvinum non stat cum libertate C. quæ sub motione a Trid. vel rejecta, vel in dubio relicta juxta Calvinum non stat N. M. Similiter *D. m.* Gratia intrinsece efficax juxta Calvinum non stat cum libertate, & hæc gratia etiam sub nomine intrinsece efficacis, vel sub motione præsertim determinante erat a Trid. agnita & approbata N. erat vel absolute rejecta, vel saltem in dubio relicta *C. m.* & *N. Cons.* Veritas hujus ℞. elucet quasi *a priori* ex Trid., quod, ubicunque gratiæ efficacis cum libertate concordiam inculcat, nunquam gratiæ sive *intrinsece* efficacis sive *prædeterminantis* sub his aut æquivalentibus terminis meminit, sed solum appellat gratiam excitantem & moventem, sub eaque motione eam definit stare cum libertate, eoquod sub eadem motione id fuerit a *Calvino* negatum.

Porro an etiam omnis vel aliqua gratia excitans & movens in præsenti providentia sit *intrinsece efficax* aut *physice prædeterminans*, ut præterea censuit Calvinus; & an eadem cum libertate cohæreat, ut Thomistæ hac in parte Calvino oppositi censent? id certe Trid. verbis expressis omnemque dubitationem excludentibus nec affirmando, nec negando definivit; quamvis TT. Catholici suam quisque sententiam illi conformare, aut ex eo deducere conetur, quod licet, & laudem meretur.

Inst. 1. Trid. vel loquitur de motione prædeterminante, vel de motione indifferente, vel de motione in genere, prout ab utraque præscindit? 2*dum* dici nequit; quia *Calvinus* minime negavit motionem indifferentem posse cum libertate componi: ergo vel 1*mum*, vel 3*tium* est asserendum. Sed quodcunque ex utroque admittatur, sequitur motionem prædeterminantem stare cum libertate: ergo.

℞. *D.* 1*m. prop.* Trid. loquitur vel de motione prædeterminante, vel de indifferente sub conceptu *formali*

&

explicito, aut terminis uni vel alteri motioni aperte & ubitate æquvalentibus N. sub ejusmodi conceptu & ternis, ex quibus unam vel alteram significationem Theo-i deducere conantur C. Quandoquidem Ecclesia per-ttit efficaciam gratiæ sive per auxilium intrinsece efficax, e per auxilium entitative indifferens a Catholicis TT. olicari, & sub anathematis pœna a PAULO V., aliisque ntificibus prohibitum est, ne quis alterutram sententiam isura Theologica notare præsumat; omnino patet, neu-m sententiam a TRID. explicite & expresse definitam aut nnatam dici posse adeoque nec Concilium simili forma una aut altera fuisse locutum.

Sicut tamen licitum est *Theologis*, ut pro sua quis-e sententia mentem TRID. conjecturis probabilibus in-get & captare conetur; sic & intellectam ab eodem mo-nem indifferentem dici posse ex prioribus colligimus.

Inst. 2. Si TRID. negasset hoc Antecedens: *Da-r gratia se ipsa efficax;* Pelagianos idem pernegantes n damnasset, quod tamen præstitit: si vero approbasset itum inde ab hæreticis hoc Consequens: *Ergo tollitur mana libertas:* rem omnino gratam fecisset Luthero & lvino, utpote qui illud tanquam rite illatum admiserunt. d Concilium damnavit & *Pelagianos*, & rem *Luthero Calvino* gratam sua definitione minime præstitit: ergo c gratiam a se ipsa efficacem dari negavit; nec libertatis nam ex illa sequi concessit.

℞. I. *D.* I*m.* *p.* *M.* Non damnasset *Pelagianos* hanc causam, quod negassent illud antecedens C. non nnasset aliam ob causam N. *Pelagianos* æque ac *Semi-agianos* damnatos a TRID. fuisse ob negatam gratiæ in-ioris necessitatem ad opera salutaria & fidei initium, ex sdem Sess. 6. Can. I. 2. & 3. constat. Quamvis vero *retici* isti putarent admissa gratia tolli liberum arbitrium, fatum induci; id tamen non deducebant ex gratiæ *na-ra* aut *viribus intrinsecis*, sed ex ejus tanquam principii salutares actus necessario requisita existentia; uti ex eo-m primario fundamento manifestum est: quare falsum utrumque suppositum hujus partis, quod nempe *Pela-ini* gratiam præcise intrinsece efficacem negaverint, & o damnati fuerint; cum potius damnata fuerit 4*ta* *Jan-ii* propositio, quæ asserit, illos in hoc fuisse hæreticos, quod

quod vellent gratiam esse talem, cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare.

R. 2. *N. supp. & seq. 2da part. M.* 1mum quidem; quia non ideo damnati sunt *Lutherus* & *Calvinus*, quod dixerint gratiam intrinsece efficacem non stare cum libertate, aut hujus ruinam ex illa admissa recte inferri: sed quia volebant voluntatem se *mere passive* habere, moverique a gratia, non qualiter multis sæculis traditum & creditum, ut nostræ postea sit electionis motioni aut obtemperare, aut refragari; sed illam efficaciter afficiendo; quod utrumque Can. 4. a TRID. damnatum est.

2*dum* vero; quia si permittatur Hæreticos hos esse damnatos, quod gratiam *prædeterminantem* admiserint, Concilium vero concesserit, hanc gratiam non stare cum libertate, non sequitur Concilium id concedendo rem fecisse hæreticis gratam; cum priore damnatione radicem consequentiæ, nempe gratiam *prædeterminantem*, succidisset, & hinc ipsam quoque consequentiam ipsis amatam perdidisset. Cæterum potius theologice contendimus, TRID. anathemate feriens Hæreticorum doctrinam non solum damnasse hoc consequens: *ergo tollitur humana voluntas;* sed etiam implicite illud antecedens: *datur gratia se ipsa infallibiliter efficax & physice prædeterminans*; eoquod necessaria inter utrumque connexio esse videatur.

Inst. 3. Si gratia non est ab intrinseco efficax, sequitur eandem esse *versatilem* & subjectam libero arbitrio: sed hoc est absonum; ergo.

R. *N. sequelam. Versatile* duntaxat *proprie* dicitur illud, quod ex se non magis propendet ad unam partem, quam alteram, potest tamen ab alio agente vel movente in partes contrarias flecti aut inclinari; qua ratione in *physicis* tritones, seu ventorum indices turribus impositi, in *moralibus* voluntas solent vocari versatiles: ejusmodi autem non esse gratiam plane est evidens; tum quia hæc ex natura sua voluntatem determinate ad *bonum* allicit & movet; tum quia voluntas sua libertate facere nequit, ut gratia secum ad *actum malum* vel omissionem concurrat; quamvis facere possit, ut cum omissione actus boni, ad quem inclinat, & etiam cum actu malo, a quo retrahit, gratia componatur, eoquod necessitatem non inferat: unde multo minus adhuc gratia actualis potest dici *versatilis*, quam supernaturalis habitus.

Deinde

Deinde etiam distinguendum est inter *gratiam* ipsam *usum gratiæ*: ipsa gratia sive quoad entitatem, sive ioad existentiam non est *subjecta* libero arbitrio, sed soli eo, qui illam creat, facit hujus vel illius speciei aut innsionis, dat homini, vel negat: *usus* tamen *gratiæ* potest ci relictus in potestate humana, quatenus de fide est, hoinem accepta gratia posse consentire vel dissentire; quams, cum ipse bonus gratiæ usus & consensus non sit a vontate, nec in potestate ejus, nisi per gratiam elevatæ & jutæ, nequeat dici libero arbitrio proprie subjectus.

Inst. 4. Sequeretur illam determinari a voluntate, on vero voluntatem ab illa; ergo.

℞. *N.* Falsitas sequelæ constat tum ex dictis, tum ex , quod voluntas plane nihil agat in gratiam, gratia ve-, licet sit *indifferens* indifferentia negante connexionem fallibilem cum actu, non tamen sit indifferens indiffentia affirmante inclinationem ad actum malum æque ac num, sed potius sit determinata ad agendum bonum, n quidem absolute, sed tantum *conditionate*, si nimim voluntas cooperetur. Si tamen ulterius quæratur, m gratia, an vero voluntas in actione bona ab utroque c principio profecta determinet?

Observandum est inprimis, hanc quæstionem non rsari de *determinatione* proprie tali & *physice causali*, aut ciente ipsam gratiam vel voluntatem; sed de prioritate ntaxat *logica*, causalitate formali, attemperatione gracum voluntate in ipsa operatione: deinde respondert test, in hac acceptione *voluntatem* posse dici *determintem*, non vero gratiam; tum quia voluntas sic cum itia operatur, ut pro sua libertate antecedenter potuerit n operari: tum quia, ubi effectus idem una indivisibili ione a pluribus causis procedit, ab illa sola dicitur prolere ut determinante, a qua procedit ut *formaliter lie* ipsum afficiente.

Inst. 5. Saltem gratia acciperet suam efficaciam ab rinseco, maxime a voluntate vel consensu: Sed hoc n rationi, tum autoritati repugnat; ergo.

℞. *N.* Nullitas sequelæ ostenditur ex iis, quæ in tia distinguere oportet. Nam vis seu *virtus effectiva* cauter est a solo Deo, formaliter ab ipsa gratia, sub nulla vero sideratione a voluntate: *actio* ipsa gratiæ inadæquate

sumpta

sumpta rursus est a sola gratia; adæquate sumpta est quidem etiam a voluntate, ita tamen, ut nullus influxus in gratiam, sed duntaxat in effectum a gratia simul & voluntate productum intelligatur: *infallibilitas* denique connexionis, quamvis a veritate & futuritione conditionata, & sic etiam a voluntate aliquomodo habeatur, tamen perficitur per purificationem conditionis & positionem auxilii, quæ unice a Deo, nullatenus a voluntate creata dependet. Accedit, quod sensus adversariorum sit, gratiam suas vires & operandi virtutem accipere *ab extrinseco* seu voluntate; quod falsum omnino esse ostendimus.

Inst. 6. Gratia ex sua entitate est *causa* consensus: sed causa debet ex sua entitate esse efficax: ergo gratia ex sua entitate debet esse efficax, consequenter ab intrinseco.

℞. *D. M.* Gratia ex sua entitate est causa necessaria & infallibilis N. contingens & fallibilis C. similiter *D. m.* Causa ex sua entitate necessaria debet etiam ex sua entitate esse efficax C. Causa contingens & fallibilis *Subd.* debet ex sua entitate esse efficax, h. e., habere vim & virtutem efficiendi C. h. e., habere necessariam vel infallibilem connexionem cum effectu N.

Inst. 7. Gratia in statu conditionato est efficax *antecedenter* ad scientiam mediam & prædefinitionem, utpote quæ futurum consensum supponunt: Item si eadem gratia, quæ nunc ut substans futuritioni scientiæ ac prædefinitioni dicitur efficax, daretur sine his formis & terminis, nihilominus foret efficax, eliceretque consensum: ergo debet esse efficax ab intrinseco.

℞. Quoad 1mum *D. A.* Gratia in statu conditionato antecedenter ad scientiam mediam jam est efficax in actu 1mo N. in actu 2do T. Gratia efficax in *actu* 1*mo* est gratia infallibiliter habitura consensum: sed si sumatur in statu conditionato antecedenter ad scientiam mediam ejusque objectum seu futuritionem, nec habet infallibilitatem ex sua *entitate*, utpote quæ est indifferens; nec ex *complexo* entitatis sive cum scientia media, sive cum scientiæ mediæ objecto, seu futuritione; utpote ante quod complexum gratia concipitur: ergo. Est itaque tantum efficax in *actu* 2*do*, & quidem mere contingenter & *fallibiliter*: quia proprie non est, sed tantum foret efficax, quia esset consensum voluntatis libere ac contingenter obtentura, si a Deo daretur; unde & hanc partem transmisimus.

Quoad

Quoad 2dum similiter D. Nihilominus foret effi: in actu primo N. in actu secundo *subd.* efficacia late la, materiali & philosophica C. speciali, formali & ologica N. Ad postremam efficaciam non sufficit, reipsa modocunque poni effectum, sed poni a causa, quæ in *u primo* dicit infallibilem connexionem ad effectum; it ad efficaciam causæ per se non sufficit effectum poni accidens.

382. *Objic.* II. Forma *discretionis* inter consentiem & dissentientem non potest esse communis: quia S. 3. L. de præd. Sanct. C. 5, quærit: *Nunquid per hæc a, quæ omnibus communia sunt hominibus, discernitur homines ab hominibus?* Sed forma discretionis est ia; & si hæc esset indifferens, foret forma communis: gratia nequit esse indifferens.

℞. D. M. Forma *discretionis* in actu 2do & formaon potest esse communis C. Forma discretionis in actu & causalis seu radicalis *subd.* non potest esse commutam intrinsece seu entitative, quam extrinsece seu retive C. non potest esse communis saltem intrinsece & tative N. Similiter D. m. Gratia est forma discretion in actu 1mo & radicalis C. in actu 2do & formalis N. a si esset indifferens, foret communis intrinsece & enive C. etiam extrinsece & respective N. ex dictis tum præsenti, tum in Tr. de Deo *discretio formalis* & in 2do consentientis a dissentiente stat in ipso consensu, ut loquitur S. Aug. l. c. *Fides discernit fidelem ab ini*, quæ sane non est communis dissentienti & infideli: *alis* autem & in actu 1mo stat in gratia, non quidem ndum solam entitatem & intrinsecum sumpta, sed ut tante tribus illis formis vel connotatis.

Unde quamvis gratia sit communis quoad illam, non en non convenit omnibus secundum hanc acceptio. Textus S. Aug. non est ad rem, quia eo agit con *Semipelagianos*, qui per ea dona intelligebant natu, vel gratias meritis naturalibus debitas; quæ utique non discernunt hominem ab homine, vel faciunt, ut o gloriari possit, quasi non acceperit: quod utrumque gnare Apostolo S. Doctor ibidem ostendit.

Inst. 1. Si Gratia efficax esset entitative indiffe, voluntas foret *causa principalis* consensus, non au-

tem gratia vel Deus, quia, ubi duo concurrunt ad eundem effectum, hic illi tribuitur præcipue, qui se ipsum & actionem, ac consequenter aliquo modo alium etiam determinat, quod voluntati convenire ex dictis liquet: consequens vero a nemine admittitur: ergo.

℞. 1. *N. M. ad prob. D.* Effectus præcipue tribuitur determinanti, si determinans habeat ex se vires producendi effectus C. si accipiat ex benevolo affectu causæ indifferentis, & potestas ipsa determinandi sit ex suppositione determinationis Dei, volentis sic concurrere, ut libere agat creatura N. ℞. 2. *D. M.* Voluntas foret causa principalis productiva consensus N. Solum electiva T. Gratiam nihilominus esse causam principalem productivam salutaris consensus, tametsi voluntas dicatur esse causa primaria in ratione *principii electivi*, patet tum ex eo, quod voluntas ad actum salutarem solum concurrat ut principium elevatum, gratia autem ut elevans: tum ex hoc, quod actus salutaris, utpote supernaturalis, simpliciter excedat proprias voluntatis vires.

Præterea vero transmissum duntaxat est, voluntatem esse *principalem causam electivam;* quia licet voluntas supposita collatione gratiæ seipsam determinet ad consensum, tamen, cum Deus non solum conferat gratiam & per eam vires agendi, sed etiam dependenter a scientia media infallibiliter prædefiniat creaturæ consensum, Deus in *linea morali* etiam causa principalis electiva dici potest.

Inst. 2. Gratia efficax nequit esse *æqualis* gratiæ sufficienti quoad entitatem & congruitatem desumptam a circumstantiis loci, temporis, subjecti & modi movendi; quia hæ gratiæ utpote solo numero differentes vel non possent discerni, ita ut una anteponatur alteri, vel si una etiam ab altera discerneretur, nulla posset esse voluntati ratio sufficiens, unam præponendi alteri: ergo nec potest esse *entitative indifferens*, vel saltem non est talis indifferentiæ, qualis est sufficiens.

℞. 1. *Ad prob.* 1*mam N. Ass.* quia negamus tantum inæqualitatem auxiliorum in ordine ad congruitatem, non vero in ordine ad circumstantias simpliciter individuantes. Similiter *N. prob.* 2*dam*, ejusque *Supp.* Voluntas non solum est libera ad eligendum inter inæqualia, sed etiam *inter æqualia;* imo in hoc maxime consistit dominium

a voluntatis, & libertatis ratio: alioquin voluntas semper am quoad exercitium actus determinanda esset vel ab intel-tu, vel ab objecto. Ut autem voluntas tunc eligat, *sufficiens tio* est, quod in uno medio vel objecto inveniatur moti-m sufficiens, ut appetatur; in altero autem nihil sit, od necessitet ad ejus electionem: hoc enim posito, quam-idem reperiatur in altero objecto vel medio, non est ne-sarium speciale motivum, sed sufficit *sola libertas*, ut um assumatur, & alterum relinquatur; sicut eadem liber-sufficit sine novi motivi accessione, ut quod objectum medium in priori instanti fuit assumptum, in subsequen-relinquatur.

℞. 2. *N. Conf.*; quia nec illi, qui ad gratiam effi-em congruitatem *attemperationis* exigunt, in ejus en-te certitudinem auxilii physicam aut infallibilitatem nexionis cum consensu reponunt.

383. *Objic. III.* Gratia est efficax *pro priori* ad sensum conditionate futurum; tum quia vera est hæc positio: *ideo gratia obtinebit consensum, quia est effi-*; illa autem est falsa: *ideo est efficax, quia obtinebit sensum*: tum quia consensus est effectus gratiæ efficacis efficacis; ergo.

℞. *Ad prob. 1mam.* Si sermo sit de gratia *ante ve-tem conditionatam* concepta, neutra propositio est ve- quia in hoc statu nec verum est dicere: gratia obtine- consensum; nec: gratia est efficax seu infallibiliter ob- ura consensum: adeoque neutra causalis locum habet. utem sermo sit de gratia *supponente veritatem condi-atam*, utraque propositio est vera in sensu formali; e & S. THOM. Lect. 6. in Cap. 8. ep. ad Rom. ait: *vocatio est efficax in prædestinatis, quia hujusmodi tioni consentiunt.*

Ad prob. 2dam ℞. *D.* Consensus ut actualiter po- & executioni datus est effectus gratiæ efficacis qua effi- C. Consensus ut objective prævisus N. Sic enim non sed esset effectus. Porro *Disp.* est; quod consensus in existentiæ & *absoluto* fiat a gratia ut jam prævisa habi- effectum & cum eo connexa, adeoque habente omnem ciæ rationem: in statu autem *conditionato* nec præ- tur futurus a gratia ex se cum effectu connexa, quia alioqui esset necessaria & a voluntate impediri nequi-

ret; nec a gratia per aliam ſcientiam vel futuritionem jam adepta hujusmodi connexionem, ut ſupponere oportet: adeoque gratia in hoc ſtatu rationes ad efficaciam *theologicam* requiſitas non habet, nec ab ea ut efficaci futurus conſenſus prævideri poteſt.

Inſt. 1. Ad efficaciam gratiæ habendam nequit prærequiri *futuritio conditionata;* tum quia alias Deus pro collatione gratiæ exſpectaret liberi arbitrii determinationem; quod a C. Arauſ. II. can. 4. eſt damnatum: tum quia initium ſalutis foret ex nobis; quod rurſus damnatum eſt Seſſ. 6. C. 5. in Trid.: tum quia prima gratia conferretur propter merita conditionate præviſa; quod iterum Eccleſia damnavit in *Semipelagianis;* ergo.

℞. *D. A.* Ad efficaciam gratiæ quoad vim operandi nequit prærequiri futuritio conditionata C. quoad infallibilitatem connexionis *Subd.* nequit prærequiri futuritio conditionata prioritate logica & ſubſiſtendi conſequentia N. prioritate phyſica & cauſali C.

Ad prob. 1*mam D. ſeq.* Deus exſpectaret determinationem liberi arbitrii ex propria & naturali virtute agentis N. agentis per vires gratiæ *Subd.* exſpectaret proprie ac phyſice cum ſuſpenſione actionis N. improprie ac logice, quatenus Deus non ante præviſionem ſcientiæ mediæ decernit dare gratiam C. Sicut in errore 5to *Semipelagianorum* oſtenſum eſt, ſententiam noſtram non convenire cum erroneo dogmate horum Hæreticorum; ſic Arauſicani C. definitio illos oppugnans contra nos hic proferri nequit. Quamvis vero improprius modus loquendi ſit, cum dicitur Deus *exſpectare* noſtram determinationem; tamen noſtro ſenſu eundem tum a Scriptura, tum a SS. Patribus eſſe uſurpatum conſtat ex Iſa. 5. v. 4. & 7., Item Cap. 30. v. 18. & S. Hier. in laudatos textus, ac Prosp. L. 2. de voc. C. 8. ſupra relatis.

Ad prob. 2*dam N. ſeq.* tum quia conſenſus etiam *conditionate futurus* dependet a gratia per modum conditionis importata: tum quia is nulla ratione eſt cauſa vel phyſica, vel moralis, ut conferatur gratia; ſed unica Dei voluntas libera; quæ proinde eſt radix & initium noſtræ ſalutis.

Ad prob. 3*tiam* rurſus *N. ſeq.* cujus *ratio* patet tum ex proxime dictis; tum ex eo, quod, ſicut in illo priori

ri

dantur *merita* conditionate, sic etiam dantur *demerita*; eoque neutrum præ alio habere queat rationem moven- Deum, sed sint duntaxat objectum scientiæ Dei, secun- m quod libere & infallibiliter eligi queat.

Inst. 2. Si efficacia gratiæ haberetur a consensu con- ionate futuro, sequeretur 1., dari *mutuam causalita*- s; quia consensus foret causa efficaciæ, & efficacia est isa consensus: 2. *Discretionem* etiam *radicalem* non i a solo Deo, sed simul a nobis: 3. Deum per gratiam ı facere hominem *ex nolente volentem*, sed solum ex iditionate volente absolute volentem: hæc omnia vel urda, vel etiam erronea sunt: ergo.

℞. Quoad 1*mum D. seq.* Foret mutua causalitas in lem causandi genere & respectu ejusdem N. Secus C. m inprimis consensus *conditionatus* est causa efficaciæ, cacia autem est causa consensus *absoluti*: deinde consen- est causa duntaxat resultantiæ & *objectiva*, efficacia em causa producti & *effectiva*: deinde consensus est causa aciæ quoad *infallibilitatem*, efficacia autem secundum *operativam* proprie est causa consensus.

Quoad 2*dum* & 3*tium N. seq.* Ratio *prioris* est; quia, sicut in statu conditionato nulla est discretio, ite ubi quilibet prævidetur multa & *mala* & *bona* fa- us sub aliqua conditione; sic & a consensu tantum litionato non potest dici discretio esse ex no- tum quia discretio proprie juxta S. AUG. fit a con- ıte gratiam: *Ille* enim *discernit, qui, unde discerna impertit*: collatio autem gratiæ fit & dependet a Deo, non ab homine. Ratio *posterioris* est; quia quidem, prout confert auxilium A., cui prævidet nem consensurum, facit ex conditionate volente ab- e volentem; sed prout confert auxilium idem præ au- B., cui videt hominem dissensurum, facit ex nolente ıtem. Præterea alio etiam modo, scilicet quatenus omini gratiam *efficacem*, qui sibi relictus nollet ope- aut quatenus homini gratiis remissioribus alias resi- dat gratiam *uberiorem*, ex nolente facere volentem gitur.

Inst. 3. Ante Scientiam mediam jam est bonus gra- ius; tum quia scientia media est *speculativa*; & sup- sunm objectum; tum quia enuntiat consensum esse

futurum sub conditione gratiæ efficacis, & non sub conditione sui ipsius; ergo scientia media nihil confert ad gratiæ efficaciam.

℞. *D. A.* Jam ante scientiam mediam est usus bonus gratiæ absolutus N. conditionatus *Subd.* est sub aliqua formalitate, scilicet connexionis determinatæ & objectivæ infallibilis T. sub omni formalitate, infallibilitatis formalis tum cognoscitivæ, tum affectivæ N. Dixi: *Transeat;* quia infallibilitas objectiva perficitur purificatione conditionis. *Ad prob.* 1*mam D.* Scientia media est speculativa respectu consensus conditionati C. respectu consensus absoluti N. Hujus enim respectu potest dici *practica* non quidem effective, sed tamen *directive*; quatenus ratione hujus scientiæ Deus est proxime potens certissime ac provide obtinere liberum hominis consensum, si illum obtinere velit.

Ad prob. 2*dam N.* 1*mam p. Ass.* Ratio est; quia gratia efficax est, quæ per scientiam mediam prævidetur habitura effectum: Sed scientia enuntians consensum esse futurum sub conditione, si Deus daret gratiam, quæ per scientiam mediam prævidetur habitura effectum, non est scientia media, sed scientia necessaria seu *simplicis intelligentiæ;* ergo & scientia enuntians consensum esse futurum sub conditione gratiæ efficacis non erit scientia media, sed necessaria.

Itaque *scientia media* solum enuntiat consensum esse futurum sub conditione gratiæ in actu primo proximæ & sufficientis hoc modo: si homini tali tempore, occasione & loco daretur auxilium A., homo illi consentiret. Porro hoc scientia media non enuntiat esse futurum infallibiliter, sed infallibiliter enuntiat esse futurum contingenter: unde scientia non habet *infallibilitatem* propter necessariam & intrinsecam connexionem gratiæ cum consensu; sed propter infinitam intellectus divini perfectionem; qui sicut ex sua essentia est determinatus ad cognoscendum omne futurum seu absolutum, seu conditionatum, ita pariter est determinatus ad illud cognoscendum cognitione certissima, cui falsum subesse nequit.

Inst. 4. Bonus usus gratiæ *conditionatus* non pendet a scientia media, ergo nec *absolutus*; quia uterque dependet ab iisdem principiis. Item inefficacia gratiæ non

pendet

ıdet a scientia media de *dissensu*: ergo nec efficacia gra-
dependet a scientia media de *consensu*.

℞. *quoad* 1*mum* *D*. Uterque pendet ab iisdem prin-
iis per accidens tantum ad operationem requisitis N. per
·equisitis *subd.* eodem etiam modo extrinsece affectis N.
erso affectis modo C. Principia consensus salutaris tum
ıditionati, tum absoluti *per se* requisita sunt gratia & vo-
ıtas; quæ in statu absoluto substant triplici illi formæ,
ad tres illos terminos respectum dicunt, in statu autem
ıditionato illis carent: eædem formæ etiam possunt dici
ncipia consensus, sed *per accidens* tantum requisita,
a vel sine illis operatio simpliciter haberi potest, vel
tinet potius ad rationem medii providentiæ & beneficii
ini in operatione explicandam, quam ad ipsius effectus
itionem.

Quoad 2*dum* ℞. *N. A.* Quia gratiæ *inefficacia* quo-
infallibilitatem etiam habetur a futuritione conditionata
ensus, & scientia media de dissensu, & gratia prout his
mis substans est in actu primo inefficax. *Disparitas*
ıen inter efficacem & inefficacem est; quod gratia non
ucat, aut concurrat ad *dissensum*, nec Deus intendat
prædefiniat eundem, adeoque ut substans scientiæ me-
nequeat proprie dici medium ad dissensum.

Inst. 5. Deus independenter a scientia media per so-
simplicem intelligentiam videt consensum liberum ho-
ıis sub auxilio A. indifferenti esse possibilem: ergo hoc
ı est proxime potens ad impetrandum infallibiliter con-
um hominis per istud auxilium; tum quia Deus effica-
r potest decernere existentiam cujuslibet objecti, quod
ibile per scientiam *simplicis intelligentiæ* cognoscit:
ı quia alias pro eo signo, pro quo consensus liber est possi-
s creaturæ, idem consensus non esset possibilis Deo.

℞. *D. A.* Deus independenter a scientia media per
m *simplicem intelligentiam* videt consensum liberum
possibilem remote, & prout ejus possibilitas præcise de-
det ab omnipotentia C. videt illum possibilem proxi-
, & prout possibilitas dependet a voluntate divina po-
:e illum proxime & infallibiliter producere N. A. &
ıf.

Ad hujus *prob.* 1*m.* *D.* Deus cognita per scientiam
plicis intelligentiæ possibilitate potest efficaciter decer-

 nere

nere existentiam cujuslibet objecti a sua solius libertate dependentis, quale est v. g. mundus C. objecti simul a libertate creata dependentis, qualis est liber hominis consensus N. *Disp.* est; quia in posteriori casu vel decretum Dei sine prævia scientia media esset frustrabile, vel actus creaturæ non foret liber. *Ad prob. 2d.* N. *Ass.*; quia in illo signo scientiæ simplicis intelligentiæ ille actus est creaturæ etiam solum *remote*, imo remotius, quam Deo possibilis.

384. *Objic. IV.* Sine *prædefinitione* habetur in gratia efficaci ratio specialis beneficii; ergo prædefinitio nec debet, nec potest statui forma vel terminus gratiæ efficacis. *Prob.* Ad rationem *specialis beneficii* sufficit, quod Deus prævideat gratiam habituram effectum & illam tribuat, licet ipsam efficaciam non intendat; tum quia gratia efficax *naturæ integræ* erat speciale beneficium, quamvis daretur sine hac intentione: tum quia, ut quis specialem alteri injuriam inferat, sufficit, quod ponat actionem, ex qua prævidet secuturum damnum, licet illud non intendat.

℞. N. *Ass.* Ex dictis enim nequidem esset beneficium formale, multo minus specialiter formale. *Ad rat. 1m. D.* Gratia efficax naturæ integræ erat speciale beneficium, sumendo speciale pro materialiter & quoad effectum majore C. sumendo pro formaliter & quoad affectum ac benevolentiam majore N.

Ad rat. 2d. ℞. 1. N. *Ass.* Quia si quis ad ponendam actionem, ex qua sequitur alterius damnum, quod alter impedire potest, habeat jus, non infert alteri injuriam, nisi hanc intendat. ℞. 2. N. *parit.* Quia *injuria* pertinet ad malum, quod habetur ex quolibet defectu, & ad quod sufficit cognitio & voluntarium quodcunque etiam negativum, indirectum vel in causa: beneficium vero est in ordine *boni*, quod non est nisi ex integra causa, & debet non tantum cognosci, sed & positive intendi, ut denominationem boni moralis nanciscatur.

Inst. 1. *Prædefinitio* divina nihil speciale ponit ex parte actus primi proximi prævisi efficacis, quod non ponat permissio peccati ex parte illius actus prævisi inefficacis; ergo sicut ex illa permissione non habetur in gratia inefficaci singulare maleficium, sic ex prædefinitione non habetur speciale beneficium.

℞.

R. D. A. Prædefinitio nihil speciale intrinsecum entitativum ponit ex parte actus primi proximi, quod on ponat permissio peccati T. nihil speciale extrinsecum denominativum N. Gratia efficax respicit singularem fectum misericordiæ divinæ ac intentionem consensus, efficax autem illa non respicit. Dixi: *Transeat;* quia :ædefinitio consensus sæpe ponit gratiam etiam entitative ajorem & intensiorem, quamvis adhuc indifferentem ac pudiabilem.

Inst. 2. Prædefinitio est voluntas Dei absoluta & ficax: sed absoluta & efficax Dei voluntas tollit *liberta-m* actus prædefiniti; tum quia hæc voluntas Dei est in-ustrabilis: tum quia ille, cujus actus est prædefinitus, on potest non consentire: ergo.

R. D. M. Prædefinitio independens a scientia me-ia est voluntas Dei absoluta & efficax C. Prædefinitio a ientia media dependens *subd.* est voluntas Dei absoluta ullam includens conditionem creaturæ liberam, & efficax ere ab intrinseco N. est voluntas absoluta implicite sal-m dicens conditionem creaturæ liberam, & efficax ab trinseco, scilicet a cooperatione creaturæ libera C. simi-ter D. m. voluntas Dei penitus absoluta & mere ab in-inseco efficax tollit libertatem C. voluntas Dei simplici-r quidem absoluta, secundum quid tamen conditionata efficax dependenter a cooperatione creaturæ condi-onata. N. m.

Ad ejus rat. 1m. D. Voluntas Dei penitus absoluta mere ab intrinseco efficax est infrustabilis C. simpliciter solùta & ab extrinseco efficax *subd.* est infrustabilis, sed men indirecte impedibilis C. est tum infrustrabilis, tum quidem indirecte impedibilis N. scientia quidem media, datur, nequit falsificari, & prædefinitio posita frustrari u carere effectu nequit; utraque tamen *impediri* potest, ponantur: si enim homo non esset consensurus, nec ientia media, nec prædefinitio de consensu fuisset ab terno.

Ad rat. 2d. D. Ille, cujus actus est prædefinitus, non otest dissentire antecedenter N. consequenter *subd.* non otest dissentire simultate potentiæ, ita ut non habeat ve-m potentiam dissentiendi stante etiam prædefinitione con-nsus N. potentia simultatis, ita ut non habeat poten-m conjungendi dissensum cum existentia prædefinitionis

de consensu C. Homo ejusmodi habet actum primum proximum indifferentem ad con- vel dissentiendum, & posset simpliciter dissentire; certo tamen non dissentiet: & si esset dissensurus, neque scientia media, neque prædefinitio de consensu existerent.

Inst. 3. *Præmotio physica* tollit libertatem: ergo & prædefinitio.

℞. *N. Cons.* Multiplex ex alibi jam dictis est disparitas. Nam 1. *præmotio physica* se teneret ex parte creaturæ; esset principium per se requisitum & proxime influens in consensum; non relinqueret principia alia, quæ una influunt, *indifferentia:* econtra prædefinitio a scientia media dependens se tenet solum ex parte Dei; est principium per accidens duntaxat requisitum & remotum; relinquit reliqua principia non minus, ac actum primum proximum, indifferentia. 2. Præmotio habet *infallibilitatem intrinsecam* & in ipsa virtute causandi fundatam; prædefinitio autem solum extrinsecam & fundatam in consensu libero conditionate futuro. 3. denique tum decretum prædeterminans, tum præmotio essent a creatura *inimpedibilis:* prædefinitio nostra potest saltem indirecte a creatura impediri.

ARTICULUS V.

Quænam sit historia controversiæ de gratiæ auxiliis superioribus sæculis inter Catholicos agitatæ?

385. Nota. Præter Acta *Lemosii*, *Pegnæ*, *Coronelli* aliorumque in Congregationibus de gratiæ auxiliis, variæ narrationes tum a Patronis gratiæ per se efficacis, tum a Nostris aliisque editæ priori jam sæculo extabant. Anno ejusdem sæculi postremo tandem prodiit justum volumen, complexum Historiæ congregationum de auxiliis gratiæ divinæ sub summis Pontificibus Clemente VIII. & Paulo V. Libros quatuor Autore Augustino *Le Blanc* Ss. Theol. Doctore: oppositi huic sunt A. 1705. Historiæ controversiarum de divinæ gratiæ auxiliis sub Sixto V. Clemente VIII. & Paulo V. Libri sex Auctore Theodoro *Eleutherio* Theologo.

Recusa subin fuit historia prior, aucta libro quinto superiorum quatuor apologetico, autorque, quem jam ante Eleu-

eutherius detectum vulgaverat, inscriptus est Fr. Jaco-
s Hyacinthus *Serry* Ord. Prædicatorum: eidem reddi-
t vices, vindicato ab objectionibus opere, quod sub E-
ıtherii schemate prius emiserat, aperta jam fronte P. Li-
nus *de Meyer* Soc. Jesu. Ex alterutro postmodum con-
ınarunt hujus historiæ compendia Theologi plerique, in-
r quos nonnulli non tam veritatis amore, quam partium,
ıas circa gratiæ efficaciam sectantur, studio Historicum
:eri alterum prætulerunt.

Cujus quidem vitii suspicio ne relationi nostræ asper-
'queat, visum est aliena opera uti, & adoptare epitomen
ıtoris, qui præter reliquas judicis vel arbitri dotes ani-
um neutri addictum parti professus est, quæ alios circa
ateriam de scientia Dei & gratiæ auxiliis in sectas divi-
:re solet. Hujusmodi autem omnino est Honoratus *Tour-*
:ly Doctor Sorbonicus; cujus proinde historicam epito-
en ex Prælectionibus Theologicis contractis fideliter de-
riptam, exceptis quibusdam erroribus forte typographi-
s, damus.

§. I.

De Occasione Congregationum.

36. Vix instituta erat Societas Jesu, jamque e vi-
vis defuncto sanctissimo fundatore, sparsis per
uropam illius membris, & primas in Universitatibus ca-
ıedras occupantibus, conquesti sunt plerique PP. Domini-
ʌni, novam eos, eamque a Pelagianismo non satis rece-
:ntem edocere doctrinam: nec minus de Dominicanis
ɔnquerebantur Societatis Patres, quod suo præsertim circa
rædeterminationem systemate Calvini defensoribus fave-
:nt. Talis atque tantus fuit rumor ille, ut summi Pon-
ficis auctoritas in medium vocata accusationum verita-
m dignoscere dedignata non fuerit: quomodo autem ad
ıum tribunal causam reservare fuerit adducta, nunc ve-
it exponendum.

387. I. Anno 1581. *Prudentius de Monte Major*
ıblicis apud Salmanticenses Thesibus doctrinam de scientia
edia propugnavit. Ipsi præluserant, teste Gabriele de
.enao Libr. de scientia media historice propugnata, Fon-
ca apud Conimbricenses, Molina Eboræ, Henricus Hen-
quez Cordubæ, Deza in Complutensi Academia, Didacus
Paez

Paez & Michaël Marco in urbe Salmanticensi. Verum his omnibus famosior Prudentius. Contra illius Theses disputavit celebris ex Ordine Prædicatorum *Dominicus Bannez* in eadem Universitate Salmanticensi primariæ cathedræ moderator; qui & a disputatione egressus sexdecim propositiones Inquisitionis sanctæ tribunali suo & amicorum quorundam nomine denuntiavit. Has S. Officii Commissarius damnavit, inquisito prius censorio Doctorum Salmanticensium judicio; sed illas *Prudentio de Monte Major* non tribuit Inquisitor, & ipse Prudentius eas velut sibi proprias nusquam agnovit, nec illas tanquam doctrinæ a se assertæ consectarias fassus est. Atque hæc fuere initia celeberrimorum dissidiorum, quæ in Hispania Prædicatorum Ordinem cum Societate commiserunt.

388. II. Fervebat adhuc in Salmanticensi Academia disputationis æstus, cum *Lessius* & *Hamelius* apud Belgas eandem, ac Prudentius, doctrinam propugnarunt annis 1586. & 1587. Iis obstiterunt Academiæ Lovaniensis ac Duaccensis, ducibus hic Estio, ibi Bajo; atque quatuor supra triginta propositiones damnarunt: hic dissidiorum origo in Belgiis. Orta isthæc dissidia auctoritate sua compescuit SIXTUS V. summus Pontifex, dato die 15. Aprilis Anni 1588., Brevi ad suum in Belgio Nuntium Apostolicum, quo totius controversiæ cognitionem summo reservavit Pontifici. Utriusque porro dictæ Academiæ censuram a sancta sede fuisse approbatam A. 1679. contendunt nonnulli; reclamant cæteri.

Negans sententia nobis videtur probabilior: etenim, ut alia prætermittam, ex quibusdam excerptis Registrorum S. Officii constat, die 10. Decembr. A. 1679. prohibuisse sacram Congregationem Oratoribus Lovaniensibus, ne Censuram prædictam typis mandarent, & lata prohibitione subditur: *significet autem Oratoribus, quod nec Sanctitas sua, nec sacra Congregatio unquam approbavit dictam censuram, seu ejus Justificationem in materia gratiæ.* Nihil certe disertius.

389. III. *Molina* primarius in Eborensi Academia Theologiæ Professor suum celebre opus de concordia liberi arbitrii cum gratiæ donis &c. edidit. Commentarium est in nonnullos primæ partis divi Thomæ Articulos, de divina scilicet præscientia, prædestinatione & reprobatione.

Huic

nic efformando jam a triginta annis incubuerat *Molina.* x lucem videbat Opus a Bartholomæo Ferreira Dominiio approbatum, & statim varios expertum est hostes, esertim *Bannezium:* ast re in sanctæ Inquisitionis trinali contradictorie expensa illæsum remansit, ejusque omulgatio concessa A. 1588.

390. IV. Istud *Molinæ opus* e Lusitania ad Hispas delatum, faventibus supremis Castellæ & Arragoniæ nciliis, typis mandatum fuit, approbantibus Hispanis obus Theologis: hic denuo suscitatæ in Hispaniis Dominicanorum querelæ. Æstuantibus interim hinc & inde imis ac vehementi suscitatis ardore A. 1594. in urbe llisoletana Antonius *Padilla* e Societate Jesu Thesibus blicis Molinæ ab urbis hujus Dominicanis læsi patrociam suscepit: insurrexere in illum Dominicani tum vivace, tum Thesibus publice propositis; & eo usque propit altercatio, ut propositiones e *Molina* excerptæ a ominicanis, & e *Bannezio* a Societatis Patribus sanctæ quisitionis Hispanicæ tribunali denuntiatæ fuerint.

391. V. De his motibus a supremo Inquisitore cerr factus S. Pontifex CLEMENS VIII., necdum lato Inisitionis judicio, ut crescentibus in dies per totam Hiniam dissidiis occurreret, totius causæ cognitionem sibi ervavit eodem anno 1594.: imperato primum utrique rti silentio; posthac permissa disputatione, prohibitis nen acrioribus notis ac censuris: tandem postulatis actisque utriusque partis momentis, Consultoribusque denatis celebres præcepit inchoari congregationes *de Auiis.*

§. II.

De ipsis Congregationibus.

2. ANno 1590. supremum diem obierat summus Pontifex SIXTUS V. Ejus successoribus URBANO I. GREGORIO XIV. & INNOCENTIO IX. citius fato fun-, ad sanctam sedem evectus est A. 1592. CLEMENS VIII. est, cujus jussu habitæ sunt celebres Congregationes, s *de Auxiliis* dictæ sunt, quia in illis exagitata potissim fuit quæstio de auxilio divinæ gratiæ. Celeberrima æc congregatio integris novem annis & octo mensibus duravit; a die scilicet 2. Januarii A. 1598. ad 28. Augusti

gusti A. 1607., atque claritatis gratia in quinque epochas distribui potest.

Epocha 1ma a 2. Jan. A. 1598. extenditur ad 22. Febr. anni 1599. sequentis: congregationibus undecim (*intra 2. menses & 11. dies absolutis*) tractata est causa: demum Censorum judicia lata sunt scripto de prohibendo omnino Molinæ libro. Soli his congregationibus adfuerunt octo Consultores a Pontifice designati, quibus præerant Cardinales Ludovicus Madrutius & Pompejus Arrigonius. Interim advenientibus Hispanis e Societate Patribus de tali censura querelæ motæ sunt: hinc jubente summo Pontifice novæ congregationes celebratæ.

Epocha 2da a 22. Febr. 1599. ad diem 20. Aprilis A. 1600. octo collationibus peracta est, præside adhuc Madrutio, cui adjuncti sunt post secundam congregationem Card. Bernerius Ord. Præd. & Bellarminus e Soc. in his congregationibus disputarunt Jesuitæ cum Dominican.: ex parte *Dominicanorum* adfuerunt Didacus Alvarez & Michaël a Ripa: ex parte vero Patrum *Societatis* Michaël Vasquez & Petrus Arrubal. Inter hæc moritur Card. Madrutius 20. April. A. 1600.; sicque abrumpuntur institutæ collationes.

Epocha 3tia complectitur congregationes a die 27. Aprilis A. 1600. ad 20. Martii 1602., quarum septuaginta septem habitæ sunt. Primis præfuit Propertius Resta, sed post vigesimam quartam morbo, atque paulo post morte correptus; ceteris præfuit Julius Sanctutius de Monte Filatrano, & ipse quoque Episcopus & Consultor. Dictam in viginti Molinæ propositiones *censuram* probarunt adhuc Consultores: huicque subscripserunt 29. Novembr. A. 1601., eamque die 5. Decembris summo Pontifici obtulerunt. Censuram hanc agentibus Societatis Patribus non admisit summus Pontifex, remque totam se ipso præsente agitari & discuti voluit, auditis utriusque partis Theologis, ut scilicet causa sic contradictorie discussa pronuntiandæ juridice sententiæ viam sibi pararet.

Epocha 4ta. Celeberrima est isthæc epocha: a die 20. Martii A. 1602. ad 22. Januarii anni 1605., sexaginta octo congregationibus integra Molinæ causa retractata fuit. His præfuit ipse Papa CLEMENS VIII., cui adstiterunt semper duo Cardinales supremi Inquisitores, Camillus Burghesius, qui postea ad Petri cathedram sublimatus fuit sub Pauli V. nomine, & Pompejus Arrigonius: sextæ & sequen-

entibus congregationibus interfuere insuper Cardinales
culamus, Pinellus, Sfondratus, de Avila. Hæc erat
a congregatio S. Officii, uno excepto Cardin. Bellarmi-
, qui jam antea Capuam secesserat, cui Diœcesi a S. Pon-
ice præfectus fuerat.

Ad quinquagesimam quintam vocati sunt præterea
rdinales de Givry, Taberna, de Monopoli; ad sexage-
iam septimam Card. du Perron; ad postremam Cardina-
Aldobrandinus, Bellarminus, Blanchettus. Adfuerunt
nsores Episcopi quinque, Lombardus Archiep. Arma-
nus, Lælius Suessanus, Julius Sanctutius, Hippolytus
isserius, Basilius Pignatellus: *Consultores* Theologi no-
m, duo Doctores Sorbonici, duo ex Ordine S. Augu-
ni, duo ex Ordine S. Francisci, unus ex Ordine S. Be-
licti, unus Carmelita, & Procurator generalis Capuci-
rum, postea S. R. Ecclesiæ Cardinalis. Ex parte *Præ-
atorum* interfuere Hieronymus Xavieres Magister Ge-
alis Ordinis, Didacus Alvarez & Thomas de Lemos:
parte vero *Societatis* Claudius Aquaviva Præpositus Ge-
alis; successive autem disputarunt Gregorius de Valen-
Petrus Arrubal, Ferdinandus Bastida, Joannes de
is.

Quinquaginta octo primis Congregationibus varia
trinæ Molinæ capita discussa sunt: in decem postremis
ata fuit celeberrima de scientia media disputatio. Inter
moritur CLEMENS VIII. die 4. Martii A. 1605. Eli-
r LEO XI., cui paulo post fatis functo successit 16.
ji ejusdem anni PAULUS V., sub quo resumptæ sunt Con-
;ationes.

Epocha 5ta. Ultima hæc epocha includit congrega-
es sub PAULO V. celebratas. Septemdecim omnino
ierantur: prima ex illis habita fuit die 14. Septembris
705., & omnium ultima die 1. Martii anni sequentis.
is data opera & ex professo agitata est controversia de
ia ex sese efficaci & physice prædeterminante. Atque
is patet, præter tot congressus & collationes, quibus
quatuor & amplius annos absente summo Pontifice
ilatæ sunt arduæ ac difficiles de gratiæ auxiliis quæstio-
octoginta quinque insuper coram CLEMENTE VIII.
AULO V. solemnes ac publicas de eodem argumento
tas fuisse congregationes. Quis autem fuerit omnium
um disputationum finis, jam dicendum.

§. III.

§. III.

De Congregationum exitu.

393. Absolutis disputationibus singula Consultorum vota sigillo munita sibi soli communicari voluit PAULUS V., eaque ipso jubente sæpius incudi reddita: tandem ad finem Julii anni sequentis 1607. Cardinalibus, qui Congregationibus interfuerant, exhibita sunt, de iis postmodum constituto tempore judicium laturis. Subinde Pontifex eosdem Cardinales die 28. Augusti ejusdem anni convocavit, & inquisivit, num expediret, ultimum præsenti controversiæ finem imponere. Quæ fuerit opinantium sententia, quidve conclusum fuerit a Pontifice & Cardinalibus, servato inviolabilis silentii secreto manet adhuc ignotum, nec ullis monumentis certo resciri potest.

Utut sit, PAULUS V. vocatis post diem tertium Præpositis utriusque Ordinis litem omnem dato fiduciario Rescripto in suspenso posuit, ut advertit Augustinus Le Blanc L. 4. C. 18. Eo in Rescripto S. Pontifex 1*mo* utrique parti permisit propriam defendere utrinque ac propugnare sententiam: 2*do* prohibuit, ne quis partem suæ oppositam censura quapiam notaret, nec sibi invicem odiosa affingerent nomina: 3*tio* ab eodem Pontifice cautum paulo post, ne circa hanc materiam ullus typis mandaretur liber absque sanctæ Sedis licentia. Et hic fuit Congregationum *de auxiliis* exitus.

394. *Quæres* 1*mo:* An finitis disputationibus sancitum fuerit *Apostolicum judicium*, atque lata in Molinæ doctrinam censura?

Affirmant nonnulli cum historico *Le Blanc* cit. L. 4. C. 15. Contendunt illi PAULUM V. majoris partis Cardinalium suffragia secutum, delineandæ Bullæ Pontificiæ curam Consultoribus commisisse, quam illi diligenti studio elaboratam summo Pontifici obtulerint: sicque instructum esse sancitumque Apostolicæ sedis judicium, atque paratam dogmatum Molinæ censuram; eique solam deesse promulgationem, quam distulit S. Pontifex, aliis permotus rationibus. Negant alii cum Theod. *Eleutherio* L. 6. C. 23. Volunt isti Bullam PAULI V. ab Historico jactatam omnino commentitiam esse, nullamque a sancta Sede efformatam fuisse censuram; sed solum in ultima Cardinalium congrega-

gatione inquisivisse S. Pontificem, num oporteret tan- ultimo judicio dirimere litem. Quod quidem probant

1mo. Quia Alvarez, Gonzalez, Nazarius, aliique itarum æmuli, qui post finitas proxime congregationes sserunt, quique minutissima recensent, quæ in suæ dona commendationem utcunque conducere existimabant, prædicta Bulla prorsus silent; non nisi elapsis quadrata & amplius annis de ea mentio habita est, cum scili- PAULUS V., ascitique in congregationem *de Auxiliis* dinales & Consultores omnes e vivis excessissent. Hinc te non leve exsurgit suppositionis præjudicium.

2do. INNOCENTIUS X. solemni decreto ann. 1654. nuntiat, *autographo assertæ Constitutionis Pauli V. isque assertis actis Francisci Pegnæ, Fr. Thomæ de mos &c.*, quibus prædictæ Bullæ historia superstruitur, *llam esse omnino fidem abhibendem:* ergo.

3tio. Esto, sancitum fuerit Pontificium diploma: qua tandem ratione extundi poterit, inquit Eleutherius, ius *Jesuitis*, quam *Dominicanis* fuisse adversum? uidem præjudicium erat contra Molinam Consultorum fragium: verum præterquam quod de studio partium sæ- is accusati fuerant Consultores in libellis supplicibus EMENTI VIII. & PAULO V. oblatis: 1. omnino concors n fuit eorum suffragium; 2. sæpe a Pontificibus ad in- lem remissum, sæpe & notabiliter variatum, semper n quadam præpopera festinatione latum; 3. favebant Je- tis contra Dominicanos, ipso non diffitente Augustino Blanc, plerarumque Academiarum Hispaniæ, Italiæ, rmaniæ, &c sancita, ac sacræ Congregationi submissa icia. Porro ex hypothesi, quod judicium tulerit sum- s Pontifex; quis certo affirmare ausit, ipsum hæcce nsultorum suffragia tot celeberrimarum Academiarum icio prætulisse?

395. *Quæres 2do:* In quam partem Consultores, dinales, & summi Pontifices inclinarint; *Dominicanis, Jesuitis* faverint?

Rideo 1mo. In toto congregationum decursu Consul- s ferme omnes in Censuram constanter propensos fuis- unde de illis multum & pluries conquesti sunt Socie- s Patres in memorialibus & libellis supplicibus S. Pon-

tifici oblatis. Hoc certum, in eoque consentiunt Historici *le Blanc* & *Eleutherius*.

℟. 2*do*. Cardinales Perronium & Bellarminum constanter favisse Jesuitis; id certum, nec diffitetur *le Blanc*: ast cæteros ipsis fuisse adversos contendit idem Historicus; quod negat *Eleutherius*, ac observat, quid in ultima Cardinalium cum Pontifice congregatione decretorie pronuntiatum fuerit, servato inviolabilis silentii secreto, nulli unquam mortalium fuisse revelatum.

℟. 3*tio*. Initio Congregationum, fatentibus Molinæ vindicibus, CLEMENTEM VIII. dogmata Molinæ improbasse: verum iidem contendunt, sub finem disputationum, re per sese inspecta, animum mutasse. Id ex eo colligunt, quod in ipso exemplari libri Molinæ, quem paucis ante mortem mensibus a capite evolvere aggressus fuerat, plusquam octoginta occurrant Molinæ textus sacra Pontificis manu subnotati, cum notatis quibusdam marginalibus; qui textus notulæ eo maxime tendunt, ut ab objecto Pelagianismi errore doctrina Molinæ vindicetur. Extat dictus codex in Bibliotheca Romana Patrum Societatis, eoque donati sunt a CLEMENTIS nepote Card. Aldobrandino.

Quod ad PAULUM V. spectat, exitu constat, neutram sententiam approbasse aut improbasse: utrique enim parti, ut vidimus, permisit Pontifex suam tueri sententiam, ac vetuit alterutram hæreseos, aut alia quapiam nota insimulare.

396. *Quæres 3tio*. Quid judicandum de iis, quæ sub nomine Congregationum *de Auxiliis* circumferuntur, Actis?

Respondeo plurima esse hujusmodi acta aut scripta ad illos spectantia: præcipua ex his sunt Acta *Coronelli*, Jacobi *le Bossu*, *Pegnæ*, *Lemos*, nec non autographum assertæ Constitutionis Paulinæ. Quid de illis sentiendum sit, docet decretum INNOCENTII X. datum die 23. Aprilis ann. 1654. cujus hic tenor est: „Cæterum cum tam Romæ, quam alibi circumferantur quædam asserta acta manuscripta, & forsan typis excusa congregationum habitarum coram fel. recordationis CLEMENTE VIII. & PAULO V. super quæstione *de Auxiliis gratiæ*, tam sub nomine Francisci Pegnæ, olim Rotæ Romanæ Decani, quam Fratris Tho-

iomæ de Lemos Ordinis Prædicatorum, aliorumque Præ-
orum & Theologorum, qui, ut asserit, prædictis inter-
erunt Congregationibus; nec non quoddam autographum
 exemplar assertæ constitutionis ejusdem PAULI V. su-
r definitione prædictæ quæstionis de Auxiliis, ac dam-
tionis sententiæ, seu sententiarum Ludovici Molinæ So-
tatis Jesu: eadem Sanctitas sua præsenti hoc suo decreto
clarat ac decernit, prædictis assertis Actis, tam pro sen-
ntia FF. Ordinis S. Dominici, quam Ludovici Molinæ
orumque Societatis Jesu Religiosorum, & Autographo
e exemplari prædictæ assertæ Constitutionis PAULI V.
llam omnino esse fidem adhibendam, neque ab alterutra
rte, seu a quocunque alio, allegari posse vel debere;
l super quæstione prædicta observanda esse Decreta PAU-
V. & URBANI VIII. suorum prædecessorum."

Augustinus *le Blanc* in Præfatione suæ historiæ §. 12.
ntendit, Innocentii decreto prædictis actis interdictam
se fidem, non quidem humanam & historicam, sed publi-
m duntaxat, juridicam, contentiosam, quæ nempe va-
re in judicio possit. Ast e vestigio occurrit adversæ par-
s Historicus *Eleutherius*, art. 10. & 11. Præfationis ad
am historiam; ubi advertit huic exceptioni plurima re-
ignare.

Obstant *1mo*, inquit, decreti verba, quæ generalia
int, nihilque excipiunt, *nullam omnino fidem esse adhi-
ndam*; ac proinde sive juridicam, sive historicam fidem
s actis eripit.

Obstat *2do* finis & scopus decreti: si enim unica dun-
ixat, quæ in judicio valere possit, juris fides exclusa di-
atur Innocentii decreto, otiosum plane fuisset ac inutile:
m enim solemni decreto Societatis de gratia doctrinam
 Ecclesia doceri permiserat PAULUS V., & sub gravissi-
is pœnis vetuerat, *nequis illam censura quapiam no-
aret*: neque ullus exinde fuit, qui ex prætensis congre-
ationum Actis Jesuitas in judicio convenire & damnatæ
octrinæ arguere ausus fuerit.

Obstant *3tio* circumstantiæ loci, temporis, nec non
ersonarum, quæ dubiam saltem & incertam reddunt eo-
um instrumentorum auctoritatem: id inprimis, quod
iempe non ante e tenebris eruta illa fuerint ac vulgata,
uam e vivis excessissent PAULUS V., Cardinales in Auxi-

liorum congregationem asciti, aliique, qui interpolatores falsi convincere potuissent.

Ex his omnibus infert *Molinæ* vindex, quæ circumferuntur congregationum acta, esse fidei ut minimum dubiæ atque suspectæ, taliaque, quibus nemo prudens citra deceptionis aleam assentiri possit, aut debeat. *Hactenus Tournely.*

DISPUTATIO VI.

De Gratia Habituali, Justificatione & Merito.

CAPUT I.

De Gratia Habituali.

ARTICULUS I.

Quænam sit entitas gratiæ habitualis?

397. Nota. *Calvinus* in sola peccatorum remissione justificationem posuit; *Lutherus*, *Bucerus*, *Osiander*, quin & *Pighius* statuerunt non minus hanc gratiam, quam causam justitiæ formalem in aliquo extraneo sine ulla intrinseca justitiæ acquisitione, quatenus volebant justificari hominem per favorem Dei mere extrinsecum, vel per justitiam Dei & Christi sive increatam, sive creatam, nobis duntaxat imputatam. Inter Catholicos *Magister sententiarum*, quatenus charitatem non distinguit a Spiritu Sancto, videtur gratiam istam constituere in dono increato. *Vasquez* salva fide doceri posse existimat, quamvis ipse non doceat, adultos formaliter justificari per actus virtutum theologicarum, atque hinc gratiam justificantem reponi posse in his actibus physice præteritis & moraliter perseverantibus. *Alii* conveniunt in eo, quod statuant gratiam hanc esse qualitatem creatam, homini intrinsecam, ac physice permanentem; velintque eam recte dici habitualem.

398.

398. *Dico I.* Gratia habitualis non est favor Dei re extrinsecus, aut justitia tantum imputata; sed don homini intrinsecum. Ita Trid. Sess. 6. Can. 11. *Si s dixerit, homines justificari vel sola imputatione itiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa tia & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiri- Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat; aut m gratiam, qua justificamur, esse tantum favorem ; anathema sit.* Similiter præmiserat ead. Sess. Cap. *Formalis causa* Justificationis *est justitia* Dei, *non ipse justus est, sed qua nos justos facit, qua videli- ab eo donati renovamur spiritu mentis nostræ; & modo reputamur, sed vere justi nominamur & ju- s, justitiam in nobis recipientes.*

Prob. I. Ex SCRIPTURA. Hæc enim 1*mo* dicit, m per justificationem esse, habitare & permanere in is. 1. ad Cor. 6. v. 19. *An nescitis, quoniam membra ra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est.* nn. 14. v. 23. *Si quis diligit me, sermonem meum abit, & Pater meus diliget eum, & ad eum venie- s, & mansionem apud eum faciemus.* 2*do*. Docet tiam dari & diffundi, fieri, esse & manere in nobis. d Cor. 1. v. 22. *Qui & signavit nos, & dedit pi- s Spiritus in cordibus nostris.* Ad Rom. 5. v. 5. *ritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiri- Sanctum, qui datus est nobis.* 1. ad Tim. 4. v. 14. *li negligere gratiam, quæ est in te.* 1. Joann. 3. v. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit; niam semen ipsius in eo manet.* &c. 3*tio*. Tribuit tiæ effectus; qui sine interna affectione intelligi ne- unt; quales sunt renasci, regenerari, renovari spiri- fieri consortem naturæ divinæ. Joann. 3. v. 5. *Nisi renatus fuerit &c.* 2. Petr. 1. v. 4. *Per quem ma- a & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc iamini divinæ consortes naturæ. &c.*

II. Ex TRADITIONE. Et quidem 1*mo* licet anti- ora Concilia parum ad habitualem gratiam attenderint, de sola fere *actuali* gratia litigarent hæretici: eam en etiam parvulis infundi, inhærere ac internam esse cavit ut probabile INNOC. III. Cap. Majores, de baptis- Conc. VIENN., ut habetur in Clementina: ad nostrum,

 assum-

assumpsit ut probabilius; Trid. denique l. cit. definivit ut de fide certum.

2do. Consonant Patres, quorum testimonia a Bellarmino h. c. & a Petavio L. 8. de Trin. c. 4. & 5. collecta ad triplicem illam probandi rationem facile reduci possunt. Nazianz. Or. 34. explicans triplicem Spiritus Sancti communicationem per depulsionem morborum, per insufflationem Christi in Apostolos, & per adventum sub linguis igneis factam, hæc subjungit: *Verum primo quidem obscure, secundo expressius, nunc vero perfectius: ut qui non jam operatione sola præsens sit, ut antea; sed substantiali, ut ita loquar, modo adsit ac simul versetur. Decebat enim, ut, cum Filius corpoream nobiscum consuetudinem habuisset, Spiritus quoque corporea nobiscum modo versaretur, &, cum Christus ad sese reversus esset, ille ad nos descenderet.* S. Aug. L. de Sp. & lit. C. 9. ait: *Sicut fides Christi dicta est, non qua credit Christus; sic justitia Dei, non qua justus est, sed qua induit hominem, dum justificat impium;* quibus similia de charitate ibid. c. 32. repetit. Cyrill. L. 34. Thesaur. *Spiritus Sanctus per se ipsum in nobis operatur, vere sanctificans & uniens nos sibimetipsi, dum nos secum copulat, ac divinæ naturæ participes reddit.*

Accedunt illi, qui ea verba Genesis: *Inspiravit in faciem ejus spiraculum vitæ*, non de sola animæ rationalis creatione, sed de justitia & sanctitate potissimum interpretantur; quales sunt Cyrill. Dial. 5. de Trinit., Nazianz. Or. 36., Aug. L. 2. de Genes. contr. Manich., & alii: hi enim omnes gratiam habitualem omnino esse *intrinsecam* homini manifeste declarant, vel supponunt.

III. Ex Ratione. 1mo. Deus nequit amare hominem amore supernaturali, nisi eum vel inveniat, vel reddat *dignum* & proportionatum tali amore; alias enim non amaret, nisi indignum hoc amore & cum eo non proportionatum: sed illa dignitas & proportio sive supposita, sive facta est homini intrinseca; cum hoc de 1ma pateat, si daretur: sed cum non existat prior, debeatque admitti posterior, idem dicendum est de 2da; præsertim cum dilectio divina sit efficax & actuosa, & tamen extra hominem nihil efficiat: ergo. 2do. Per gratiam reddimur *Filii Dei*, & quidem per adoptionem tales; at non per adoptionem

mere

re legalem & declaratoriam, sed sublimioris generis, a novam in nobis generationem, nativitatem, vitam, ntem & spiritum efficiat; ut dictum est in probatione ia: sed hæc intelligi nequeunt sine intrinseco: ergo. o. Ad justitiam requiritur, ut homo *interius* sit bene ctus ad opera justitiæ & habeat eorum potentiam quasi naturalem; uti ex dictis contra *Pelagianos* colligitur: hæc non præstantur sine aliquo intrinseco: ergo.

399. *Dico II.* Gratia habitualis non est ipse Spiri- Sanctus; sed donum aliquod creatum, a Spiritu San- distinctum.

Prob. I. Distinguitur *donum* a donante, *signum* a nante, *pignus* ab oppignorante, *semen* a seminante, *fusum* a diffundente: sed gratia habitualis est donum, num, pignus, semen & diffusa; Deus autem seu Spiri- Sanctus est donans, signans, oppignorans, seminans diffundens, ut ex textibus Scripturæ manifestum est: o. *Conf.* Psal. 83. v. 12. dicitur: *Gratiam & gloriam bit Dominus.* Hic perinde dicitur dari gratia ac gloria: *gloria* non est Spiritus sanctus; sed ipsa vitalis & ho- ni propria visio intuitiva Dei per lumen gloriæ perfe- : ergo nec *gratia* est Spiritus Sanctus, sed donum ali- od supernaturale a Deo communicatum, quo gratus fiat , & ad actiones salutares potens.

II. Trid. Sess. 6. cap. 7. inprimis *Justificationis sam efficientem* statuit *Deum*, *Spiritum Sanctum* au- docet *partiri singulis mensuram justitiæ, prout vult:* nde significat *sanctificationem hominis fieri per volun- iam susceptionem gratiæ & donorum; charitatem* ait *undi in cordibus eorum, qui justificantur, atque s inhærere; Christianam justitiam* vocat *primam sto- per Christum donatam, candidam & immaculatam servandam, & ante tribunal Christi perferendam:* ique Can. 11. anathema decernit dicenti hominem ju- cari, *exclusa gratia & charitate, quæ in cordibus em diffundatur per Spiritum Sanctum, atque illis æreat:* ergo omnino distinguit gratiam a Spiritu cto.

Conf. 1. ex Ss. Patribus, inter quos Cyrill. Alex. . in Isa. Or. 2d. ait: *Formatur autem in nobis Chri- , sancto nobis Spiritu divinam quandam formam*

 per

per sanctificationem & justitiam indente. Ambr. L. 6. in Lucam inquit: *In eo justificatio Dei est, si non ad indignos, sed ad innocentes per ablutionem factos videatur & justos sua munera transtulisse.* Aug. L. 12. Confess. c. 15. *Quantum distat inter lumen, quod illuminat, & quod illuminatur; tantum distat inter justitiam justificantem, & justitiam, quæ justificatione facta est. &c.*

Conf. 2. Spiritus S. neque est *actus* animæ; cum actus vitales sint ab intrinseco: nec *habitus* aut qualiscunque forma nobis unita; cum prius per se dici nequeat: posterius autem repugnat, quia nec statui potest unio substantialis & hypostatica, nec accidentalis per aliquod medium, quod non admittitur. Adhæc ipsa justitia divina nequit dici *causa formalis* justificationis & gratia habitualis: sed si hæc staret vel substantialiter in Spiritu Sancto, vel in ejus possessione; dicendum foret, Dei justitiam esse formalem justificationis causam: ergo.

400, *Dico III.* Gratia habitualis est donum physice permanens.

Prob. I. Scriptura per gratiam habitualem dicit Spiritum S. habitare in nobis, & corda nostra constituere templa sua & sacraria: *inhabitatio* autem dicit permanentiam physicam; unde & S. Aug. hanc gratiam vocat gratiam *inhabitationis.* Deinde gratia hæc exprimitur nomine *seminis*, *pignoris*, *signaculi*, *unguenti*, *fontis* &c.; quæ omnia stabile quid ac physice permanens significant. Demum in justificatione dicimur *regenerari*, *renasci*, *participare naturam divinam*, fieri & esse Filii Dei; quod rursus sine stabilitate & permanentia intelligi nequit.

II. Certum est 1mo ex Trid. Sess. 5. Can. 5. per gratiam, quæ in baptismo confertur, reatum peccati originalis remitti, & tolli totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet. 2do, hanc definitionem esse intelligendam etiam de *parvulis*; tum quia Trid. ibid. can. 3. definierat, Christi meritum per baptismi sacramentum rite collatum tam adultis, quam parvulis applicari: tum quia Can. 4. decrevit, parvulos baptizandos esse in remissionem peccati originalis. 3tio, remissionem peccatorum æque ac justificationem non fieri per solum favorem extrinsecum, aut per solam imputationem justitiæ Christi, exclu-

ſa gratia & charitate, quæ nobis inhæreat, ut ex Trid. ſ. 6. Can. 11. ſupra recitavimus.

4to, parvulos ſecundum legem Dei ordinariam eſſe apaces actualis gratiæ; tum quia hoc principium aliuneſt receptiſſimum in Eccleſia; tum quia, ſicut ſecundum G. L. 1. de pecc. mer. C. 17. nullos actus culpabiles eliunt, ſic nec habent laudabiles; tum quia nequidem hant actum credendi, ut idem Aug. l. cit. C. 19. tradit, & id. Seſſ. 7. de bapt. Can. 13. ſupponit. Ex his porro iquam certum *5to* apparet, gratiam juſtificantem nequim in actibus *phyſice* præteritis & *moraliter* perſeveranius ſtare, atque hinc ab actibus omnino eſſe diſtinctam.

Objectiones.

401. *Objic. contr. 1m.* Nulla in nobis eſt juſtitia, l tantum nobis imputatur: ergo. *Prob. Ant.* 1. Ad m. 4. v. 3. dicitur: *Credidit Abraham Deo, & reputum eſt illi ad juſtitiam;* 2. ibid. v. 5. additur: *Ei vero, i non operatur, credenti autem in eum, qui juſtificat pium, reputatur fides ad juſtitiam:* 3. denique v. 8. eruntur hæc Davidis verba: *Beatus vir, cui non imputvit Dominus peccatum:* ergo.

℟. *ad Arg. N. A. ad prob. D. C.* Ergo juſtitia Dei t Chriſti nobis imputatur N. fides cuilibet propria & innſera, *ſubd.* imputatur & reputatur in juſtitiam, quaius fides ſit ipſa juſtitia aut ex ſe juſtitiam pariat & pro- at N. quatenus acceptatur ad juſtitiam a Deo, qui pror fidem formatam nobis largitur & infundit gratiam, putatque nos juſtos amicos & filios ſuos C. ſicut *Apoſto-* ad Galat. 3. v. 6., ubi eadem ſententia de imputatione ei ad juſtitiam utitur, ſic & hic prioribus textibus duntat ſtatuit, juſtificationem non ex *operibus legis*, ſed ex e & gratia ſuum habere initium: minime vero negat juiam nobis inhærentem, aut aſſerit juſtitiam noſtram e juſtitiam Dei vel Chriſti, nobis extrinſece imputatam.

Nam Λογίζεσθαι ſeu reputare, rationem & comtrit. ſignificat, & eſt verbum arithmeticum Itaque ſit merces, quæ computatur & numeratur foſſori aut meſi, non per Heri imputationem vel æſtimationem, ſed r propriam laboris computationem, rationem, & æſti-

mationem est merces: ita pariter justitia a Deo nobis computata & annumerata non per solam computantis imputationem, sed per se ipsam, suamque intrinsecam rationem computatur, æstimatur, & reipsa est vera & realis justitia.

In *textu postremo* Deum non imputare alicui peccatum idem significat, ac aliquem non habere peccatum; quia ex eo, quod quis peccatum non habeat, sed vitet & caveat, sequitur, quod Deus illi peccatum imputare nequeat. Duas enim beatitudines Apostolus ex Psalte refert; prior est: *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata;* h. e. Beati sunt, qui a peccatis sunt expurgati, justificati, & charitatis stola tecti & amicti: posterior: *Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum;* h. e. Beatus, imo beatior est, qui postquam a peccatis est expurgatus, juste deinceps vivit, omnique studio vitat peccata, ita ut nihil mali faciat, quod Deus ipsi in peccatum imputare possit. Porro *imputari* alicui peccatum, non est tantum reputari in aliquo peccatum, sed illi etiam reipsa inesse; præsertim cum Deus, qui juste judicat, in peccatum imputare & quasi peccatum punire opus nequeat, quod vere in se non est peccatum.

Inst. I. Christus est nostra justitia, & per hunc justificamur: ergo. *Prob Ant.* I. In I. ad Cor. I. v. 30. de Christo dicitur: *Qui factus est nobis sapientia a Deo, & justitia, & sanctificatio, & redemptio.* 2. Ad Rom. 5. v. 19. *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi; ita & per unius obeditionem justi constituentur multi:* ergo.

℞. *D. A.* Christus est nostra justitia efficienter, & per hunc tanquam causam efficientem & meritoriam justificamur C. Est nostra justitia formaliter, & per hunc tanquam causam formalem justificamur N. *Prioris* textus est sensus, quod non propriis viribus, sed beneficio mortis Christi acceperimus doctrinam fidei, justitiam, aliaque gratiarum munera. Præterea eodem modo dicitur Christus *nostra justitia*, uti hic sapientia, & Deus in psalmis fortitudo, virtus, patientia, salus & protectio vocatur; quæ omnia *metonymice*, posita nempe causa pro effectu, accipienda sunt.

In

In *posteriori* textu quamvis instituatur comparatio ter inobedientiam ADAMI & obedientiam CHRISTI, ac triusque tum vitii, tum virtutis fructus; tamen multiplex im ab Apostolo ibidem, tum a Patribus hoc loco asseri- r antithesis & diversitas; inter quas & illa est, quod eccatum Adami sit *moraliter nostrum*, & ut TRID. Sess. Can. 3, ait, omnibus inest unicuique proprium; sicus ro sit de merito Christi.

Præterea vero ex facta *comparatione* potius contra- um sequitur. Nam sicut ad contrahendum actu peccatum iginale necesse est ex Adamo *naturaliter* nasci, ita ad stitiam Christi participandam necesse est ex eo nasci *spi- itualiter* per baptismum; ex hoc autem sequitur, quod, cut inobedientia & peccatum ADÆ realiter nobis inest, on autem duntaxat nobis imputatur; ita multo magis obis insit ac inhæreat gratia CHRISTI, nec tantummodo nputetur.

Inst. 2. Non aliter in nobis est justitia, quam in hristo peccatum: sed in Christo est peccatum sola impu- itione; ergo & similiter justitia in nobis sola est imputa- one. *Prob.* *M.* 1. ex 2d. ad Cor. 5. v. 21. *Eum, qui on noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos fficeremur justitia Dei in ipso.* 2. Ex AUG. in Ench. C. 1. *Ipse ergo peccatum, ut nos justitia: nec nostra, sed Dei; nec in nobis, sed in ipso; sicut ipse peccatum non uum, sed nostrum; nec in se, sed in nobis constitutum militudine carnis, in qua crucifixus est, demonstravit.*

R. *D. M.* Non aliter nobis inest justitia, quam in hristo est peccatum, acceptum pro actu aut macula pec- ati N. peccatum, acceptum pro sacrificio oblato ad satis- actionem pro peccato C. In textibus allatis non agi de eccati macula, sed de *sacrificio* pro peccatis, liquet tum x ipsis verbis APOSTOLI, qui non dicit: Is, nempe Chri- tus, qui non noverat peccatum, pro nobis fecit pecca- um; sed Deus Christum nobis peccatum, h. e. sacrificium ro peccatis fecit; sacrificium autem hoc Christus reipsa vere, non tantum imputative fuit; unde S. AUG. l. cit. ic ait: *Propter similitudinem carnis peccati, in qua ve- erat, dictus est & ipse peccatum, sacrificandus ad di- uenda peccata. In vetere quippe lege peccata vocaban- ur sacrificia pro peccatis: quod vere ipse factus est, cujus mbra erant illa.*

Ce-

Cæterum sensus APOSTOLI & AUG. est, quod sicut causa efficiens & meritoria passionis Christi non est peccatum, quod ipsi inerat, aut ab eo commissum, sed peccatum nobis inhærens, & nostrum; sic causa efficiens ac meritoria, qua justificamur, non est nostra justitia, sed Dei; nec in nobis, sed in ipso: Attamen ut Christus ob peccatum, quod nobis inerat, vere factus est *sacrificium* pro peccatis: ita ob justitiam, quæ est in illo, vere accipimus gratiam, vitam spiritualem ac spiritus novitatem.

Inst. 3. Justificare nihil aliud significat, quam *absolvere* accusatum & declarare innocentem: 2. Ad Eph. 4. v. 24. justitia habet se per modum *vestis*, vel indumenti: 3. Justificamur non in nobis, sed in Christo; ut ibidem dicitur c. 1. v. 6. *gratificavit nos in filio suo*: ergo justificationis forma est quid mere extrinsecum, & vel remissio aut carentia peccati, vel favor Dei extraneus.

℞. quoad 1*mum* *D.* Justificare juridice ac in foro civili nihil aliud significat, quam &c. C. theologice & in foro Ecclesiæ *subd.* subinde C. semper N. Etiam a scriptura justificationis vox quadrupliciter usurpatur; 1mo quidem pro declaratione innocentiæ, ut Isa. 5. v. 23. *Qui justificatis impium, & justitiam justi aufertis ab eo.* 2do. Pro divina lege, qua justitiæ præcepta proponuntur, ut Ps. 118. v. 5. *Utinam dirigantur viæ meæ ad custodiendas justificationes tuas.* 3tio. Pro interna animi sanctitate & rectitudine; ut ad Rom. 4. v. 5. *Credenti in eum, qui justificat impium.* 4to. Pro justitiæ incremento, ut Apoc. 22. v. 11. *Qui justus est, justificetur adhuc.* Ex his primam *Novatores* duntaxat admittunt, nos autem maxime tertiam cum Catholicis exigimus & probamus.

Quoad 2*dum* *D.* Justitia se habet per modum indumenti corporalis N. per modum indumenti spiritualis C. Indumentum etiam *materiale* corpori adjacet, ut penitus extraneum dici non possit: quamvis vero in eo *spirituale* cum corporali indumento conveniat, quod, sicut vestis corpus, ita gratia animam exornet, hæc tamen in ratione intrinseci illam superat; cum de virtutibus dicat Apostolus ad Coloss. 3. v. 12. *Induite vos viscera misericordiæ, benignitatem, humilitatem &c.*; imo ipse Deus *decorem ac fortitudinem indutus* Ps. 92. v. 1. dicatur.

Quo-

Quoad 3tium *N. Aff.*; tum quia, quo modo Christi, ...dem etiam gratiæ fit mentio, ut ex integro textu patet: *...n laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificavit nos ... dilecto filio suo:* tum quia præpositio *in* hoc ipso in ...pite usurpatur loco præpositionis *per*, adeoque causam ...fi...ientem significat; ut liquet ex v. 10. *Instaurare om...ia in Christo;* v. 11. *in quo & nos sorte vocati sumus;* 13. *in quo credentes signati estis.* &c.

Inst. 4. Justificatio hominis fit per *adoptionem*, qua ...il Dei nominamur & sumus: Sed adoptio est favor ...ntaxat extrinsecus: ergo.

℞. *D. m.* Adoptio civilis & humana est favor dun...xat extrinsecus C. adoptio Theologica & divina N. ...rior est tantum relatio rationis, tribuit solum jus filii, ...ec communicat naturam adoptantis adoptato, aut aliquam ...articipationem ejus, vel physicum quid efficit: posterior ...ndat relationem realem, tribuit *generationem* quandam ...iritualem, facit participationem & consortium divinæ ...aturæ, ponitque in creatura formam aliquam absolutam; ...t ex dictis constat.

Inst. 5. Homo *hominis gratiam* habet per benevo...ntiam tantum extrinsecam; quin & Deus hominem odio ...ibens nihil facit in homine: ergo gratia justificans Dei ...ne aliqua interna hominis affectione est per extrinsecum ...vorem.

℞. quoad 1*mum* Disp. est; cum juxta Hier. in C. 7. ...ich. *Amicitia pares aut accipit, aut facit;* amor autem *...umanus* sit sterilis & infœcundus, amatus etiam possit esse ...milis amanti; supponitur in amato, quod gratum est, ... gratia hominis per extrinsecum favorem habetur: quia ...ro similitudo cum Deo homini ex se convenire nequit, ...nor autem *divinus* efficax est & fœcundus; producitur ...amato, quo is gratus fiat, & gratia Dei per donum in...insecum constituitur. Quoad 2*dum* Disp. est; quia *...ium* aversatur objectum ob præsentem in eo malitiam, ...tiusque intendit auferre aliquid, quam in objecto pone...: *amor* autem efficaciter prosequitur objectum, & vel ...num in objecto amato supponere, vel in eo ponere debet, ... fiat amore dignum ac proportionatum.

402. *Objic. contr. 2d.* Ipse Deus recte dicitur gratia ...bitualis: 1mo, quia 1. Joann. 4. v. 16. dicitur: *Deus*

cha-

charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet. 2do, quia Aug. L. 8. de Trin. C. 7. ait: *Qui proximum diligit, inde consequens est, ut ipsam præcipue dilectionem diligat. Deus autem dilectio est: consequens ergo est, ut Deum præcipue diligat.* 3tio, quia Idem ibid. L. 15. C. 17. docet, charitatem non esse tantum donum, sicut patientia donum est; cum simpliciter dicatur: *Deus est charitas*, non autem simpliciter: Deus est patientia, sed *patientia mea*.

℟. *ad 1mum D.* Deus est charitas substantialis & increata C. accidentalis *subd.* formaliter N. effective C. Deus est charitas *formalis* in se, tum *essentialis*, quæ communis est toti Trinitati, quia perfectiones omnes divinæ sunt ipsa Dei essentia, ut contra Gilbertum definivit C. Rhemense: tum *notionalis*, quæ est propria Spiritui sancto, utpote qui a Patre filioque per amorem procedit: porro Deus etiam est charitas, sed *causalis* in nobis, idque in omni genere causæ; puta materialis, quia ipse est objectum charitatis nostræ: quasi formalis, quatenus ipse est exemplar ejusdem: efficientis, quia eam in nobis producit; finalis, quia est finis noster & amoris nostri. Porro verba illa: *qui manet in charitate*, non tantum de increata, sed & de creata accipi possunt; qui enim manet in charitate creata, manet quoque in increata, seu Deo; quia ubi illa est, & hæc, seu Deus est, qui creatæ est autor & conservator.

Ad 2dum ℟. S. THOMAS 2. 2. q. 23. a. 2. ad 1m. vult, S. AUG. ita loqui, quia charitas, qua proximum diligimus, est quædam participatio divinæ charitatis; sicut dicimur *boni* bonitate, quæ est Deus: quia bonitas, qua sumus boni, est participatio divinæ bonitatis; quem loquendi modum S. Doctor dicit communem fuisse apud *Platonicos*, quorum doctrinis AUG. imbutus fuerit. Verum hoc etiam omisso eadem distinctio, quæ prius, adhiberi potest, asserendo Deum esse dilectionem substantialem & *formalem* in se, *causalem* autem in nobis.

Ad 3tium ℟. 1. Si S. AUG. in Libris de Trin. sensit aliter, quam hactenus docuimus; nobiscum tamen convenit in L. de sp. & lit., cujus ibi dicta potius sunt a nobis assumenda; tum quia hunc librum altero posteriorem esse ex L. 2. Retr. C. 15. & 37. colligitur: tum quia eandem sen-

ten-

ntiam alio in loco adoptat, contrariam autem L. de fid. symb. C. 9. dubitanter tantum proponit. ℞. 2. Ratio, r Deus simpliciter dicatur *charitas*, patientia autem vel s tantum nostra, habetur ex eo, quod illa, non perle ac ista, imperfectionem aliquam includat, sed sit præntissima dos ac virtus, quæ cæteras omnes transcendit; quo postremo etiam Deus potius charitas, quam sapien, potentia &c. nuncupatur.

Inst. 1. Juxta Ss. Patres, præs. CYRILL. ALEX. sanficamur per Spiritum Sanctum, & non per medium aliod, vel qualitatem creatam; ergo.

℞. *D. A.* Juxta Ss. PATRES per Spiritum Sanctum & n per aliquid creatum sanctificamur efficienter C. sanctifiuur formaliter *subd.* quatenus ipse Spiritus Sanctus per opriam substantiam nos inhabitat, & sic etiam nos suæ turæ physice participes vel consortes facit C. quatenus e sit forma sanctificans, nullamque in nobis mutationem rinsecam per justitiæ formalis a se distinctæ communiionem faciat N. Cum PATRES negant justos per crean qualitatem vel substantiam sanctificari, non excludunt anctificatione gratiam, dona & charismata Spiritus san, sed ipsum duntaxat Spiritum sanctum non esse *creatun* ostendere conantur.

Patet id tum ex *scopo* præfixo, qui erat ex sanctifiione, quæ Spiritui sancto appropriatur, probare ejus initatem & eandem cum Patre & Filio substantiam; tum eorum verbis; CYRILLUS enim L. 9. in Joann. *Quodo divinæ naturæ participes erunt ii, quibus comnicatur Spiritus, si hic conditis rebus annumeratur.* HANAS. in ep. ad Serap. *Porro si creatura esset Spis sanctus, nulla nobis in ipso esset Dei participa.* &c.

Inst. 2. Spiritus Sanctus juxta eosdem PATRES, præs. Athan. Hier. Cyrill., est sanctitas ipsa & velut sanctins forma, qua justi sumus; quia Spiritus Sanctus Sium ipsum dicitur, quo fit imago, signaculum & simido Dei in nobis: ergo.

℞. *N. Ass. ad prob. D.* Spiritus Sanctus dicitur fium in genere causæ efficientis C. in genere causæ foris N. quantumvis verba PATRUM secundum se spectata

videan-

videantur plus aliquid significare, id tamen minime videtur admittendum; tum quia esse *creatum* duntaxat removetur a causa efficiente & Spiritu sancto: tum quia *missio* Spiritus sancti invisibilis non habetur per solam ejus præsentiam & substantialem inexistentiam in justo, utpote quæ ratione immensitatis necessaria est respectu omnis entis; sed fit per mutationem intrinsecam hominis, quæ a gratia sanctificante provenit; tum quia alias ipsa divinitas & sanctitas, qua Spiritus divinus sanctus est, esset forma sanctificationis contra apertam Ss. Patrum & Concilii Trid. doctrinam.

403. *Objic. contr.* 3t. Scriptura specialiter tribuit Christo gratiam permanentem, ut constat ex Joann. I. v. 33. *super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, hic est:* ergo non est permanens in puris creaturis.

℞. *N. Cons.* Quamvis enim permanens in justis asseratur gratia & Dei inhabitatio, tamen permanentia ista *speciali modo* Christo adhuc relinquitur, qui modus in eo stat, quod Christus sit Deus; quod in eo tanquam in fonte fuerit gratiæ plenitudo; quod ratione unionis hypostaticæ illi debita fuerit omnis gratia.

Inst. I. Tempore Innocentii III. & Clementis V. in Conc. Viennensi probabile fuit, gratiam non infundi & permanere; quia Pontifices illi admiserunt contrarium tantum ut probabile, vel ut probabilius: Trid. etiam nunquam utitur illis vocibus *physice* permanens, habitualis &c.; demum potest intelligi de forma moraliter inhærente, sicut idem Concilium interpretamur loquens de peccato *originali:* ergo ex CCiis pro nostra conclusione nihil certi eruitur.

℞. *quoad* Im. *N. A.* Discrimen est inter quæstionem *absolutam* & simplicem, an dentur habitus infusi respectu hominum; & inter quæstionem *restrictam*, an habitus infundantur parvulis in baptismo. De Ima nec Innoc., nec Clemens loquebantur, testaturque *Suar.* L. 6. de gr. C. 3. nullum a se inventum Theologum antiquum, qui illam negarit: quin, dum Innocentius *2dam* duntaxat tractat, videtur supponere de adultis, & de Ima nunquam fuisse dubium inter Theologos; quod ipsum supposuisse videtur Clemens cum C. Viennensi, eligens opinionem asse-

erentem, infundi parvulis in baptismo virtutes, ex hac ione: *Nos, attendentes generalem efficaciam mortis risti, quæ per baptismа pariter omnibus applicatur, nionem secundam* &c.

Quoad 2*dum* *N. Conf.;* quia modus loquendi a ID. adhibitus sufficit ex dictis ad certitudinem facien- n, quamvis permittatur Concilium non intendisse hanc itatem ut *dogma fidei* definire; præsertim quia PAL- VIC. P. I. hist. L. 8. C. 14. testatur, quod, cum postu- im esset ab aliquo, ut expressius declararetur, justifica- nem fieri per habitum infusum, PATRES responderint, atis intelligi ex ipsa voce *inhærentia*, quæ proprie con- it habitibus, non vero actibus.

Quoad 3*tium* *N. A. Disp.* de pecc. *originali* est; a, quæ prædicata tribuuntur gratiæ a TRID., ex pro- a & obvia significatione designant permanentiam physi- n: talia autem non sunt prædicata *originali* peccato at- buta, quæ erant: illud esse propagatione transfusum, nesse unicuique proprium. Per ea enim TRID. inten- damnare errorem dicentium, peccatum originale non unicuique proprium, neque singulos inficere, sed so- esse peccatum inficiens Adamum; ad hoc autem im- tinens est inhærere *physice*: nam certum est de fide, da- peccatum habituale proprium & inficiens peccatorem; lominus juxta communem TT. nihil est physice & per- nenter inhærens, in quo talis macula constituatur.

Inst. 2. Peccatum *habituale* est actus physice præte- s, & moraliter perseverans; item homo fit *beatus* per m suum: ergo & gratia habitualis potest esse actus mo- ter duntaxat perseverans, & homo fieri gratus Deo per m, seu dilectionem suam.

R. *N. Conf.* Quoad 1*mum* *Disp.* est; quia præter dicta *peccatum habituale* moraliter spectatum non fit orum actuum principium, quos natura ex se elicere ueat: *gratia* autem est novum saltem radicale princi- n operationum supernaturalium; quod utique debet physicum. Quoad 2*dum* *Disp.* est; quia *beatitudo* possessio, quæ in actu consistit, quique necessario phy- , non autem moraliter tantum existit: justitia autem um faciens est jus potius ad possessionem, quam pos-

 sessio;

sessio; nec jus autem in actu consistit, nec actus hominis viatoris possunt esse physice perpetui.

ARTICULUS II.

Quænam sit essentia gratiæ habitualis?

404. **D***ico*. Gratia habitualis *realiter* distinguitur ab habitu charitatis.

Prob. AUTHORITATE. SCRIPTURA 2. ad Cor. 13. v. 13. inquit: *Gratia D. N. J. C., & charitas Dei, & communicatio Spiritus Sancti sit cum omnibus vobis.* Et 1. ad Tim. 1. v. 14. *Superabundavit gratia Domini nostri cum fide & dilectione.* Item ad Ephes. 6. v. 23. *Pax fratribus & charitas cum fide a Deo Patre & D. J. C.; gratia cum omnibus, qui diligunt D. N. J. C.*

CONC. VIENNENSE l. cit. ait infundi in baptismo *informantem gratiam & virtutes*: TRID. Seff. 6. Cap. 7. docet in justificatione renovari hominem per voluntariam susceptionem *gratiæ & donorum*; & Can. 11. damnat dicentes justificationem fieri sola remissione peccatorum, *exclusa gratia & charitate:* MOGUNT. ann. 1549. celebratum Cap. 7. inquit: *Cum venia peccatorum homo etiam Dei gratiam, & per Spiritum S. una cum fide simul charitatem in corde diffusam ac spem accipit.* Demum Catechismus TRID. de baptismo, postquam dixisset gratiam infundi, quam *splendorem quendam & lucem appellat*, subjungit; *Huic autem additur nobilissimus omnium virtutum comitatus, quæ in animam cum gratia divinitus infunduntur.*

DIONYS. L. de Hier. Eccl. P. 1. C. 2. *Statum divinum & vitam* prærequirit *ante operationem supernaturalem*, sicut *prius necessarius est status vitæ humanæ, quam humana operari possimus;* adeoque ante charitatem tanquam virtutem operativam sentit nobis dari gratiam, qua in statu viventium *vita divina* constituamur, & opera viva connaturaliter exercere valeamus. Accedunt recitata pr. art. testimonia S. AUG., quibus justitiam seu gratiam justificantem distinguit a charitate, eamque huic æque ac fidei opponit.

Prob.

Prob. RATIONE. Habitus charitatis neque ex suo onceptu *generico*, neque ex conceptu *speciali* talis habi-is, qui nunc datur, per se & formaliter reddit hominem trinsece sanctum, divinæ naturæ participem, amicum filium Dei &c., quæ sunt munera gratiæ sanctificantis. on 1*mum;* quia *habitus*, ut præcise est *charitatis*, solum cit virtutem, quæ elevat voluntatem ad dilectionem Dei ropter se, ut habitus fidei elevat ad actus fidei supernatu-les: Sed hoc ex suo conceptu non dicit facere sanctum, rticipem divinæ nat ræ, amicum & filium Dei; tum ia, quod hominem facit potentem, ut diligat Regem opter se, non facit hoc ipso eum dignum, ut a Rege ami-biliter diligatur & in filium adoptetur: tum quia omni-tentia Dei specialiter applicata potest elevare hominem Deum propter se diligendum, quin illa gratiæ munera æstet: ergo. Non 2*dum;* quia *specialis* illa virtus cha-tatis, quæ ex conceptu ipsius habitus non provenit, de-t asseri ex certo privilegio divinitus concesso: hoc au-m probari nequit, ut ex objectionum solutione consta-t: ergo.

Conf. 1*mo* Tria maxime divina, quæ in statu super-turali participantur, sunt natura, cognitio, amor: sed gnitio *divina* ab homine ex parte intellectus par i ipatur r fidem in via, & per visionem in patria; *amor* ex par-voluntatis participatur per charitatem: ergo *natura di-na* ex parte animæ & substantiæ quatenus a facultatibus operationibus distinctæ participatur per id, per quod mo renascitur, fit filius Dei & hæres: sed id, per quod mo renascitur, & filius ac hæres Dei fit, est gratia: ergo.

2*do.* Gratia dat *esse* divinum, & est fundamentum imum totius supernaturalitatis: sed charitas non dat esse, l *operari* divine; nec est primum supernaturalitatis fun-mentum, cum tanquam virtus appetitiva præsupponat am fidem & cognitionem supernaturalem: ergo.

3*tio.* Reliquæ virtutes infusæ omnes solum elevant minem ad suos *actus speciales;* quamvis aliquæ possibi-sint, quæ formaliter etiam sanctificent: ergo congruum , ut idem dicatur de habitu charitatis, ex hypothesi, od non adsit pro disparitate urgens ratio, quod nunc aminabitur.

Objectiones.

405. *Objic.* I. Eosdem effectus, qui gratiæ communius tribuuntur, Charitas teste scriptura etiam proprios habet: nam Charitas 1mo expellit peccatum; Luc. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum.* Et 1. Joann. 3. v. 14. *Nos scimus, quoniam translati sumus de morte ad vitam, quoniam diligimus fratres: qui non diligit, manet in morte.*

2do. Hominem facit Deo gratum & dilectum; Prov. 8. v. 12. *Ego diligentes me diligo;* Et Joann. 14. *Si quis diligit me, diligetur a Patre meo.*

3tio. Reddit nos sanctos; ad Ephes. 1. v. 4. *Elegit nos in ipso, ut essemus sancti & immaculati in conspectu ejus in charitate.*

4to. Deo nos conjungit; 1. Joann. 4 v. 16. *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.*

5to. Confert nobis vitam spiritualem; 1. Joann. 4 v. 7. *Omnis qui diligit, ex Deo natus est.*

6to. Constituit filios Dei; 1. Joann. 3. v. 1. *Videte, qualem charitatem dedit nobis Pater, ut Filii Dei nominemur & simus.*

7mo. Profert omnes virtutes, & hæredem vitæ æternæ facit; 1. ad Cor. 13. v. 4. & seqq. *Charitas patiens est, benigna est,* &c. Et Jacob. 1. v. 12. *Coronam vitæ repromisit diligentibus se.* Ergo.

℞. I. N. *Cons.* Certum enim est inter *Catholicos*, cum quibus hic disputamus, *gratiam* non esse eundem habitum cum *fide;* & tamen ex scriptura facile æquali ratione ostendi potest, eosdem effectus attribui fidei. Prov. 15. v. 27. *Per fidem purgantur peccata.* Sap. 1. v. 2. *Invenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis, qui fidem habent in illum.* Eccli. 45. v. 4. habetur: *In fide & lenitate ipsius sanctum fecit illum, & elegit eum ex omni carne.* 1. Joann. 5. v. 1. *Omnis, qui credit, quoniam JESUS est Christus, ex Deo natus est,* &c.

R. 2. *D. A.* Effectus gratiæ proprii tribuuntur etiam aritati secundum suam significationem *genericam*, & tam opo, quam proprietati communem accepta C. charitati ecifice & in propria significatione actus vel habitus virtis specialis acceptæ *subd.* tribuuntur illi in genere usæ formalis N. in genere causæ meritoriæ vel efficien- vel dispositionis, aut propter connexionem gratiæ cum aritate C.

Responsio clarius patet ex dicendis ad singula. In mo uterque textus agit de actu charitatis, qui in priori oponitur ut *dispositio*, in posteriori ut *signum* remissios peccati, quæ fit per gratiam.

In 2do rursus in utroque actus charitatis asseritur e dispositio vel *causa meritoria*, cur homo diligatur a eo.

In 3tio vel hic est sensus: Deus elegit per charitam, ut simus sancti & immaculati; vel iste: Elegit nos us, ut in sanctitate serviamus illi, non ex timore pœnæ, l ex charitate: ex neutro autem sensu colligi potest, gram esse *sanctitatis formam*.

In 4to solum declaratur, eum, qui in charitate mat, habere Deum in se manentem; quia charitas *inseparabiliter connectitur* cum gratia, per quam Deus in nobis net: minime autem dicitur charitatem esse hanc ipsam tiam; præsertim cum ibi distinguatur inter manere in o, & inter habere Deum in se manentem.

In 5to denuo sermo est de actu charitatis vel *dispoone*, vel *signo* & *fructu*, non autem forma nativitatis inæ.

In 6to charitas non sumitur pro *actu* vel *habitu* viris creatæ, sed pro dono ex charitate collato, vel effectu inæ charitatis.

In 7mo per priora verba charitatis habitus indicatur dem tanquam radix virtutum, sed quæ sit instar *facul-s*, cum gratia sit radix, sed instar *naturæ*: per postea autem charitas asseritur esse meritum gloriæ cœlestis; tamen merito condignitatem tribuit gratia.

Inst. Ss. PATRES, & inter eos maxime S. AUG. uunt charitati ea prædicata, quæ ostendunt esse eandem gratia. Nam 1mo dicit charitatem esse donum præ-

stantissimum: L. 15. de Trin. C. 18. *Nullum est isto Dei dono*, charitate, *excellentius*; ex Conc. 1. in Ps. 113. *Nihil eminentius in Scriptura Sancta inveniri potest, quam charitas*:

2do. Eam vocat unam præ omnibus necessariam; Tr. 32. in Joann. circa finem: *His omnibus tam magnis rebus præposuit charitatem; ipsam habeto, & cuncta habebis, quia sine illa nihil proderit, quidquid habere potueris.*

3tio. Charitatem statuit tanquam notam discretionis; Tr. 5. in 1m. ep. Joann. *Charitas est, quæ separat inter filios Dei & filios perditionis.*

4to. Eandem dicit esse formam sanctificantem; L. de mor. Eccles. C. 12. *Cavere debet, ne ab ipsius Dei charitate, qua sanctificatur, alterius creaturæ amore separetur.*

5to. Eam demum aperte appellat justitiam; L. de nat. & gr. C. 42. *Ipsa enim*, charitas, *est verissima, plenissima, perfectissimaque justitia.*

℞. *N. Ass.* Ista enim prædicata vel tribuuntur charitati propter *connexionem*, quam illius habitus in præsenti providentia possidet cum gratia, aut quia, ut D. THOMAS vult, charitas semper per gratiam formatur: vel si tribuantur charitati propter se, *æqualitatem* talem aut præcellentiam non inducunt, ad quam evitandam necesse sit charitatem cum gratia confundere.

Nam descendendo ad singula, sive 1*mum* accipiatur de actu, sive de habitu, charitas potest dici donum excellentius & eminentius comparate ad *fidem, spem & reliquas virtutes*, non autem comparate ad gratiam; utpote inter quæ extrema tam parum S. AUG., quam S. PAULUS 1. ad Cor. 13 oppositionem instituit: quanquam, si mens S. Doctoris ex contextu attendatur, potius loquitur de charitate Dei, *qua ipse nos diligit, non qua nos eum diligimus*, ut C. 17. præmisit.

Idem respondetur ad 2*dum*, ubi rursus mentio fit de *præcellentia*: quod vero necessitatem attinet, nisi charitatis nomine intellectam velis gratiam ipsam, illa oritur ob connexionem charitatis cum gratia, sine qua nihil sane ad vitam æternam proxime prodest.

Quoad

Quoad 3*tium* charitatis actus *dispositive* distinguit inter filios Dei & perditionis, habitus *significative* seu tanquam signum & fructus filiationis divinæ; nec plus intendit Aug., qui ibidem ait: *Signent se omnes signo crucis Christi, respondeant omnes Amen: cantent omnes Alleluja: baptizentur omnes, intrent Ecclesias, faciant parietes basilicarum: non discernuntur filii Dei a filiis diaboli, nisi charitate.*

Quoad 4tum hoc loco intelligitur *actualis charitas*, qua meremur sanctitatem, sicut in cap. sequenti eandem intelligit, qua conservetur sanctitatis forma.

Quoad 5tum denique charitatis actus appellatur justitia actualis, seu operatio justitiæ; quia subjungitur: *quoniam id, quod voluntate hominis adjuta per Dei gratiam fieri posse confiteor* &c. Ac postea C. 70. dicitur: *Charitas inchoata, inchoata justitia est; charitas provecta, provecta justitia est: charitas perfecta, perfecta justitia est.*

406. *Obj. II.* Trid. satis aperte identificat gratiam cum charitate. Nam 1*mo*, cum Sess. 6. Cap. 7. dixisset, hominem justificari per susceptionem *gratiæ & donorum*, ac postea docuisset causam formalem nostræ justificationis esse *justitiam*, qua interius renovamur, & merita passionis D. N. J. C. communicantur: mox subjungit, *id fieri, dum ejusdem passionis merito per Spiritum Sanctum charitas diffunditur in cordibus eorum, qui justificantur:* ergo eandem, quam gratiam & justitiam vocaverat, declarat esse charitatem.

2*do*. Ibidem statim additur: *unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem & charitatem*, nulla facta gratiæ aut alterius habitus mentione: ergo hanc sub nomine charitatis intelligere videtur.

3*tio*. Idem ead. Sess. Cap. 10. ubi dixerat justitiam bonis operibus augeri, adjungit: *Hoc vero justitiæ incrementum petit sancta Ecclesia, cum orat: da nobis Domine fidei, spei & charitatis augmentum:* ergo indicat justitiam in his tribus tantum consistere, nimirum in charitate per se, in aliis, ut charitate formantur.

4to. Ibid. Can. 11. definit justificationem non fieri sine *gratia & charitate*, quæ in cordibus hominum *diffundatur*: ergo, dum in singulari dicat: *diffundatur*, indicat gratiam & charitatem unam duntaxat esse formam.

5to. Idem Sess. 14. Cap. 4. ait, contritionem *charitate perfectam* hominem Deo reconciliare; sed gratia est, quæ Deo reconciliat: ergo.

℞. *N. Ass.* Concilium nihil hic definire voluisse colligitur ex varia loquendi ratione, qua modo gratiæ & & donorum, modo justitiæ, modo charitatis solius, modo fidei, spei & charitatis nomen usurpat. Nihil ex eodem theologice deduci posse pro *identitate charitatis* cum gratia ostenditur facile, si singula examinemus.

Quod enim 1*mum* attinet; inprimis illa particula *dum* in rigore non indicat identitatem, sed connexionem duntaxat vel concomitantiam; unde solum significatur, quod tunc, quando charitas diffunditur, homo justificetur, minime autem significatur, quod id *formaliter* fiat per ipsam charitatem: deinde nec vox charitatis, aut ejus hic loci usurpatio est ita restricta, ut necessario debeat sumi pro virtute & habitu charitatis; cum accipi etiam possit pro ipsa gratia seu dono nos Deo charos faciente, & ex divina charitate in nos collato.

Quoad 2*dum*; inprimis inde probaretur nimium, nempe etiam *fidem* & *spem* esse identificatam cum gratia: deinde, quamvis Trid. hic non faciat *explicitam* mentionem gratiæ, uti fecit Moguntinum num. 341. laudatum, dici tamen potest fieri mentionem implicitam in verbis *cum remissione peccatorum*; quia hæc vel formaliter fit per gratiam, vel non fit sine gratia, ut Can. 11. dicitur.

Quoad 3*tium*; rursus inprimis probaretur nimium: deinde, sicut per augmentum *fidei*, *spei* & *charitatis* non excluditur augmentum reliquarum virtutum infusarum, sic nec augmentum gratiæ. Quod autem virtutum duntaxat *theologicarum* hic mentio fiat, ratio est; quia tanquam certum asseruit Concilium, has virtutes in justificatione infundi & in justificationis incremento augeri, tanquam incertum vero reliquit, gratiam & alias virtutes tanquam realiter distinctas a charitate infundi & augeri.

Quoad 4*tum*; Verbum *diffundatur* in singulari positum refertur more Grammaticis usitato ad postremum

sub-

bſtantivum, de quo in Cap. 7mo, cui canon præſens rreſpondet, textum Apoſtoli protulerat; adeoque modus : loquendi identitatem non indicat.

Quoad 5tum; *D. M.* Contritio charitate perfecta :ritorie & diſpoſitive reconciliat peccatorem C. formaer N. Contritio charitate perfecta eſt actus; actus vero rmaliter non juſtificant, nec reconciliant.

Inſt. 1. Gratia ſanctificans eſt participatio divinæ ʼuræ: ergo cum divina natura ſit per ſe *formaliter* opeiva, talis etiam debet eſſe gratia ſanctificans: ergo eſt liſtincta ab habitu charitatis operativo.

℞. *N. Conſ.* Rurſus enim inprimis inſtantia eſt c: ergo ſicut divina natura realiter eſt ſua operatio, ſic ım erit gratia ſibi ſua operatio. Item *Diſp.* eſt; quia ıtia non eſt participatio divinæ naturæ cum omnimoda ıilitudine, ſed cum aliqua duntaxat, quam charitatis haus non poſſidet.

Inſt. 2. Gratia & charitas ſunt mutuo inſeparabiles: o ſunt identificatæ.

℞. 1. *N. Conſ.* Tum quia retorquetur in virtutibus *ralibus infuſis:* tum quia, licet ſeparabilitas ſit ſignum inctionis realis, inſeparabilitas tamen ſignum identitanon eſt, ut in Perſonis divinis inſeparabilibus quidem, tamen perſonaliter diſtinctis manifeſtum eſt. ℞. 2. *A.* Gratia & charitas ſunt inſeparabiles metaphyſice, de potentia etiam abſoluta N. phyſice, vel tantum in providentia vi præſentis decreti C.

ARTICULUS III.

Quinam ſint effectus formales gratiæ habitualis?

Dico I. Per gratiam habitualem efficimur *conſortes naturæ divinæ. Prob.* Natura divina potſpectari vel *phyſice* & realiter pro ſubſtantia Dei, vel :e & moraliter pro indole, inclinatione ac diſpoſitione ad operationes: ſed ſub utraque acceptione naturæ di: conſortes conſtituimur per gratiam: ergo. *Prob.* 1m. ıin. tum quia mediante gratia & charitate Deus ſub:ıaliter eſt, habitat & manet in juſto; tum quia, ubiıue datur aliquid exigens divinæ perſonæ præſentiam

ita, ut, si ibique illa non esset, ex vi solius illius rei revera inciperet esse præsens; tunc dicitur persona divina esse præsens Creaturæ, atque illi de novo quasi uniri: sed quoties ponitur in homine justo gratia, toties verum est, quod Deus, seu appropriative persona Spiritus Sancti esset præsens homini justo, si non esset ubique.

Prob. 2d. p. Per gratiam homo fit consors naturæ divinæ *ethice* acceptæ, si per gratiam imitetur indolem divinam, eique assimiletur in perfectione repugnandi cum peccato & recte disponendi ad honeste operandum; in hoc enim potissimum stat conformatio morum cum moribus divinis, & etiam sensus verborum PETRI dicentis: *Per quem maxima & pretiosa nobis promissa donavit, ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ;* quia continuo subjungit: *fugientes ejus, quæ in mundo est, concupiscentia corruptionem:* En aversionem a peccato! *Vos autem curam omnem subinferentes ministrate in fide vestra virtutem, in virtute scientiam, in scientia abstinentiam, in abstinentia patientiam, in patientia pietatem, in pietate amorem fraternitatis, in amore fraternitatis charitatem;* quibus promptitudo ad omne virtutum opus abunde exprimitur.

408. *Dico II.* Per eandem efficimur *amici & grati Deo. Prob.* Supposito ex parte Dei essentiali jure & *dignitate infinita*, ut is ab homine benevole & propter se diligatur; supposita item in Deo potentia & *propensione* ad hominem benevole diligendum & dona cum illo sua communicandum; ut habeatur etiam ex parte hominis amicitiæ vinculum, requiritur in eodem tum dignitas quædam, ut ametur a Deo; tum potentia, ut Deum benevole amet: sed utrumque præstatur per gratiam: ergo.

Prob. 1m. p. min. 1. Similitudo morum est fundamentum amicitiæ & dignitas, ut quis ametur: Sed per gratiam habetur *similitudo morum*, quia habetur consortium naturæ divinæ ethice acceptæ: ergo. 2. Gratia habitualis est vera justitia; sed vera justitia est maxime grata & amabilis illi, qui per antonomasiam justus est, nempe Deo, juxta illud Ps. 10. v. 8. *Quoniam justus Dominus, & justitias dilexit, æquitatem vidit vultus ejus:* ergo. 3. Per amorem, quo Deus hominem diligit, fit iste Deo gratus & amabilis: juxta illud 2. Reg. 12. v. 25. *Vocavit nomen ejus: Amabilis Domino, eo quod diligeret eum Domi-*

mminus; & Sap. 4. v. 10. *Placens Deo factus est dilectus:* 1 Deus non diligit hominem, nisi amore suo dignum; l nisi faciat eum dignum per gratiam, cum non sit amor is sterilis, sed efficax: ergo.

2da p. Liquet ex dictis; quia gratia vel est eadem m charitate, vel certe ab eadem inseparabilis. *Conf. utr.* Præter obviam phrasin in scripturis, qua justi dicuntur ici Dei, Trid. Sess. 6. Cap. 7. ait, hominem *per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum* fieri *ex inimico micum;* & Cap. 10. Justificatos factos esse *amicos Dei & mesticos:* ergo.

409. *Dico III.* Per eandem efficimur *filii Dei adoptivi.* *Prob.* Filiatio Dei adoptiva præter extraneitatem rsonæ dicit similitudinem in *natura* & jus ad *hæreditatem* cœlestem: Sed utrumque præstatur per gratiam: ergo. ·ob. 1m. *p. min.* 1. Similitudo cum Deo maxime haber per *regenerationem* & nativitatem Spiritualem ex Deo: d hæc habetur per gratiam; quæ ideo etiam 1. Joann. 3. 9. *Semen Dei* in justo *manens* vocatur: ergo. 2. Quia r gratiam habetur natura Dei *ethice* sumpta, quæ proprie similitudine consistit.

Prob. 2d. p. 1. Per gratiam signati sumus Spiritu ncto: Sed signati Spiritu Sancto habent jus gloriæ cæles, juxta illud ad Eph. 1. v. 13. *Signati estis Spiritu omissionis Sancto, qui est pignus hæreditatis nostræ:* go. 2. Per gratiam sumus Filii Dei: Sed hæreditas est orum, ex illo ad Rom. 8. v. 17. *Si autem filii, & hære-: hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi: ergo.*

Conf. Trid. Sess. 6. Cap. 3. & 4. docet nos *renasci r gratiam, qua justificamur;* justificationem autem vo-: *translationem de potestate tenebrarum ad regnum filii lectionis suæ, & ab eo statu, in quo homo nascitur filius imi Adæ, in statum gratiæ & adoptionis filiorum Dei r secundum Adam Jesum Christum:* Item Cap. 7. docet r *gratiæ susceptionem* fieri, *ut* homo *sit hæres secundum m vitæ æternæ:* ergo.

410. *Dico IV.* Per eandem efficimur *justi.* *Prob.* stitia, non prout est specialis virtus, qua reddimus cuie suum, sed quatenus est *rectitudo* illa *totius homi*-, per quam tum est sanctus, seu immunis a peccato, n dispositus & ordinatus ad opera salutaria tam debita,

quam

quam pia, stat tum in expulsione *peccati*, tum in potentia eliciendi *actus supernaturales* æternæ vitæ meritorios: sed per gratiam expellitur peccatum; & per eandem habetur potentia illa; vel quia ex gratia tanquam radice necessario emanant virtutes habituales velut proprietates & potentiæ, vel quia hæ virtutes saltem pertinent ad gratiæ constitutionem integralem, ut alibi ostendetur: ergo.

Conf. *Justi* maxime efficimur, dum justificamur, regeneramur, renovamur, novum hominem induimur: sed hoc fit per gratiam; quia ad Rom. 3. v. 24. dicitur: *Justificati gratis per gratiam ipsius*; ad Tit. 3 v 5. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per J. C., ut justificati gratia ipsius hæredes simus secundum spem vitæ æternæ*; & ad Ephes. 4. v. 23. *Renovamini autem Spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis*: quod ipsum fieri *per gratiam, quæ in baptismate confertur*, TRID. Sess. 5. can. 5. definivit: ergo.

411. *Dico V.* Per eandem efficimur *sancti*, seu mundamur & immunes sumus ab omni peccato mortali. *Prob.* Eadem *forma*, quæ facit hominem Deo amicum, filium Dei adoptivum & hæredem regni cœlestis, mundat etiam & immunem facit a *peccato mortali*; cum enim peccatum mortale faciat hominem Deo inimicum, reum æternæ pœnæ constituat, & consequenter tum jure hæreditatis cœlestis, tum filiatione divina privet; econtrario forma, quæ opposita præstat, tollere peccatum vel expellere debet: sed gratia ex dictis hæc omnia efficit: ergo.

Conf. Gratia & peccatum comparantur 1. Ut lux & tenebræ; ad Eph. 5. v. 8. *Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino*; & 2. ad Cor. 6. v. 14. 2. Ut sanitas & ægritudo juxta Aug. L. de Sp. & lit. *Per gratiam sanatio animæ, ablatione peccati*: 3. Ut novitas & vetustas; ad Coloss. 3. v. 9. 4. Ut mors & vita; ad Rom. 5. v. 21. 5. Ut sepultura & resurrectio; ibid. C. 6. v. 4. Accedit Trid. Sess. 5. Can. 5.

412. *Observa I.* In nullo instanti reali coexistere *gratiam habitualem* & *peccatum mortale* certum jam videtur: tum quia vere dicimus, justum seu gratia dotatum peccare: tum quia justo peccanti demeritorie aufertur gratia,

qui proinde prius natura peccat, quam in pœnam pec-
expellatur gratia; ad quod opus est, pro priori natura
existere gratiam, & pro posteriori existere gratiam in
em instanti reali.

Ratio est; tum quia clare infertur ex Baji prop. 43.
nata, quæ talis est: *In hominibus pœnitentibus ante
ramentum absolutionis, & in catechumenis ante ba-
mum est vera justificatio, separata tamen a remissione
atorum*: tum quia effectus formales *gratiæ habitualis*
peccato repugnant pro reliquis instantibus, ita & re-
nant pro instanti primo: ac præterea evenire alias pos-
ut homini lethaliter peccanti nunquam auferretur gra-
si nempe immediate ad commissionem peccati perfe-
ontereretur.

II. Disputari solet, an gratia habitualis habeat ex
inseca sua vi, natura & dignitate, sine ullo favore &
lonatione extrinseca, quod expellat peccatum? In hac
tione, quamvis facile concedatur requiri peculiarem Dei
ntatem remittentis & condonantis peccatum; videtur
n TRIDENTINO conformius, si dicatur gratiam forma-
adæquate expellere peccatum: cum enim juxta Conci-
justificatio sit *translatio a statu peccati*, hujus autem
icationis *unica formalis causa* asseratur *justitia Dei*,
*qua ipse justus est, sed qua nos justos facit, & reno-
ur Spiritu mentis nostræ*, ac præterea doceat *per su-
ionem gratiæ hominem ex injusto justum, & ex inimi-
nicum* fieri: videtur rite consequi illud assertum.

III. Ex eodem deducunt multi contra multos oppo-
iem gratiæ habitualis cum peccato mortali tam actuali,
habituali esse essentialem ac metaphysicam, atque
nec de potentia Dei absoluta posse illa conjungi in eo-
subjecto.

CAPUT II.

De Justificatione.

ARTICULUS I.

r quænam dispositio requiratur ad justificationem?

NOta. Cum non minus ex SCRIPTURA Deuter. 1.
v. 59., & ad Rom. 9. v. 11., quam experientia
n sit, *infantes* discretione boni & mali carere, ac
pro-

proinde incapaces esse dispositionis propriæ, fingere autem sine fundamento miraculum, & id tanquam medium ad salutem necessarium exigere divinæ providentiæ ordini ac sapientiæ contrarium sit, adeoque fidei Ecclesiæ non minus, ac communi sensui repugnans; quæstionem propositam patet ad solos pertinere *adultos*, quemadmodum & ad hos Trid. suam doctrinam Sess. 6. C. 5. & 6. aperte restrinxit.

Plures etiamnum circa quæstionem ita limitatam errores sunt Hæreticorum; 1. fidem justificantem esse specialem divinarum promissionum fidem: 2. fidem illam solam justificare; ubi vox *sola* juxta *Luther.* ac rigidiores Lutheranos excludit necessitatem præsentiæ aliorum actuum virtutum, juxta alios vero jam plures & *Calvinum* meritum duntaxat & efficientiam quamcunque etiam dispositivam, non autem præsentiam excludit: 3. ipsam fidem justificare, non quidem per modum *causæ* formalis, aut efficientis vel meritoriæ, aut etiam *dispositionis* proprie dictæ; sed per modum *meri organi* seu instrumenti, quo apprehenditur justificatio, quod explicant exemplo manus, qua pauper eleemosynam a divite recipit.

414. *Dico* 1. Ad justificationem non sufficit *sola fides.* Est de fide.

Prob. 1. *ex* Scriptura. 1*mo*. Paulus docet fidem sine charitate nihil prodesse; ad Galat. 5. v. 6. *In Christo JESU neque circumcisio aliquid valet, neque præputium; sed fides, quæ per charitatem operatur*; & 1. ad Cor. 13. v. 2. *Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum.* Jacobus vero fidem sine operibus vocat mortuam.

2*do*. Qui habent fidem, possunt esse sine charitate & operibus, ut patet præter dicta ex Joann. 12. v. 42. *Ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter Pharisæos non confitebantur; dilexerunt enim gloriam hominum magis, quam gloriam Dei*; & Matth. 25. ex parabolis *Virginum fatuarum* ac *servi inutilis* talentum unum sibi datum in fœnus non exponentis: Sed ejusmodi non salvantur; ut rursus patet ex Matth. 7. v. 21. *Non omnis, qui dicit mihi: Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed qui facit voluntatem Patris mei, qui in cælis est*; & ex Matth. 25., ubi fatuis virginibus, quantumlibet Christo per fidem desponsatis, dicitur: *Amen dico vobis nescio*

scio vos; servus ejicitur in tenebras exteriores; ac demum itentia damnationis in eos, qui carent operibus, enunnda subjungitur; ergo.

3*tio*. Fidem solam habentes possunt etiam esse adultefures, avari, ebriosi &c. cum Jac. 2. v. 19. de immiicorde dicat: *Tu credis, quoniam unus est Deus: bene is: & Dæmones credunt & contremiscunt:* sed ex 1. ad r. 6. v. 9. hujusmodi *iniqui regnum Dei non possidesit:* ergo.

II. ex TRADITIONE. 1*mo* ex Patribus, inter quos RYS. hom. 5. 25. & 70. in Matth. &c. dicit: *Non sola opus est, sed etiam charitate.* AMBR. ad Hebr. 4. ait: *igna quidem res est fides & salutaris, & sine hac non est vari possibile alicui; sed sola fides non sufficit.* AUG. L. de Trin. C. 18. inquit: *Fides sine charitate potest quis esse, sed non & prodesse.*

2*do* ex recensione *errorum*. Inter hos enim tanm antiquissimum & tempore Apostolorum occasione borum D. PAULI exortum, a Petro autem, Joanne, Jao & Juda oppugnatum AUG. L. de fid. & op. C. 14. re. IRENÆUS eundem tribuit *Valentino*, ejusque antecesbus Simoni mago & Pseudo-Apostolicis, dum L. 1. tr. hæres. C. 6. docet, eum promisisse salutem suam ientibus doctrinam sine operibus. Idem AUG. L. de esibus hær. 54. dicit de Eunomio.

3*tio* ex TRID. quod Sess. 6. Can. 9. sic definit: *Si dixerit, sola fide impium justificari, ita ut intellinihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam equendam cooperetur . . . anathema sit.*

III. *Ex* RATIONE. 1*mo*. Fides justificat ut funentum & *radix* justitiæ: ergo hoc ipso debet completum addi per alia; vel si fundamentum sufficiat, idem t concedi charitati, cum ad Eph. 3. v. 17. *in charis radicati & fundati* dicuntur justi.

2*do*. Si *fides sola* justificaret, ergo vel hoc foret ex ra fidei & excellentiæ, vel ex voluntate Dei sub sola conditione justificationem donantis: sed nec habetur *no;* quia charitas est fide excellentior juxta illud 1. ad 13. v. 13. *Major autem horum est charitas:* nec ex quia tum ex dictis, tum ex proxime dicendis patet, a Deo

Deo non requiri solius fidei conditionem ad justificationem: ergo.

3tio. Nec requiritur sola fides, prout est *assensus intellectualis*; tum quia id concedunt Heterodoxi: tum quia neque autoritas, neque ratio ostendit, ad justificationem necessarium esse actum solius intellectus, non autem voluntatis: nec sola fides requiritur, prout est *actus voluntatis*, aut specialis confidentia; tum quia idem argumentum fieri potest respectu actus intellectus & aliorum voluntatis: tum quia illud singulare officium apprehensionis, si permittatur fidei, etiam concedendum est amori & gaudio, de quibus ita loquitur AUG. L. 8. Conf. C. 2. *Volebant eum omnes rapere intro in cor suum, & rapiebant amando & gaudendo: hæ rapientium manus erant.*

415. *Dico II.* Ad Justificationem requiruntur etiam *actus quidam aliarum virtutum.*

Prob. I. *Ex* SCRIPTURA. Hæc 1mo universim requirit ex parte hominis aliquid libere præter fidem præstandum, ut is justitiam vel remissionem consequatur. Zach. 1. v. 3. *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos.* Act. 2. v. 36. Judæi *dixerunt ad Petrum & ad reliquos Apostolos: quid faciemus viri fratres? Petrus vero ad illos: Pœnitentiam, inquit, agite, & baptizetur unusquisque vestrum in nomine JESU Christi in remissionem peccatorum vestrorum: & accipietis donum Spiritus Sancti.*

2do operibus vel actibus etiam a fide aliis tribuit justificationem. Prov. 14. v. 27. *Timor Domini fons vitæ*; Eccli. 1. v. 18. *justificare cor:* v. 27. *expellere peccatum* dicitur. Prov. 28. v. 25. legitur: *Qui sperat in Domino, sanabitur*; Matth. 9 v. 2. *Confide fili: remittuntur tibi peccata tua*; & 1. Joann. 3. v. 3 *Qui habet hanc spem, sanctificat se.* Præterea de amore Luc. 7. v. 47. *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; 1. Joann. 4 v. 7. *Omnis, qui diligit, ex Deo natus est.* Demum de pœnitentia Psalm. 31. v. 5. *Dixi, confitebor adversus me injustitiam meam Domino: & tu remisisti impietatem peccati mei:* & Ps. 50. v. 19. *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies*; Ezech. 33. v. 14. & seq. *Si impius egerit pœnitentiam a peccato suo . . . vita vivet, & non morietur: omnia peccata ejus, quæ peccavit, non imputabuntur ei.*

3tio

3tio negat sine hujusmodi actibus dari justificationem. c enim Eccli. 1. v. 28. dicitur: *Qui sine timore est, non iterit justificari.* Ad Hebr. autem 11. v. 6. *Credere portet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus remunerator sit.* Tum 1. Joann. 3. v. 14. *Qui non ligit, manet in morte.* Tandem Luc. 13. v. 3. & 5. *isi pœnitentiam habueritis, omnes similiter peribitis.* &c.

II. Ex Traditione. 1*mo.* Patres, præterquam iod idem de singulis his actibus asserant; justificationis salutis nostræ negotium confici per virtutes illas sibi ccedentes testantur. Sic Ignat. in ep. ad Philipp. ait: *rincipium vitæ est fides, finis vero ejus dilectio: Ambæ tem simul juncta hominem perficiunt.* Clem. Alex. L. Strom. *Præcedit fides, timor ædificat, perficit autem lectio.* Orig. in C. 4. ad Rom. *Puto, quod prima utis initia & ipsa fundamenta fides est; profectus vero augmenta ædificii spes; perfectio autem & culmen ædi- ii charitas.* Aug. Serm. 16. de verb. Apost. *A fide in- pit homo; sed quia & dæmones credunt, necesse est ad- re spem & charitatem.*

2*do.* Idem docetur a Synodis Araus. II. Can. 25 i definitur, *non solum fidem, sed & amorem sui a Deo pirari, ut & baptismi Sacramenta fideliter requira- s, & post baptismum ea, quæ sibi sint placita, implere simus.* A Trid. autem Sess. 6. tum Cap. 6. tum Can. 3. smodi actus tanquam necessarii ad justificationem re- sentur.

III. Ex Ratione. 1*mo.* Sine operibus homo n salvatur, ut manifestum est ex sententia judicis divini tth. 25. ergo nec sine illis homo justificatur; cum plus eatur requiri ad acquirendam, quam ad retinendam justi- n. 2*do.* Sicut ex multis *infidelibus* quidam accipiunt m, & non alii; ita etiam certum est ex *adultis impiis* sdam justificari, & ex recipientibus Sacramenta obti- e remissionem peccatorum, alios non: Sed hæc diver- s non potest proxime referri, nisi in cooperationem ali- rum cum gratia, aliorum autem defectum hujus coo- ationis; cum Deus paratus sit omnibus infundere gra- n justificantem, ut ex Prophetarum oraculis abunde con- : ergo. 3*tio.* Si non requirerentur *opera*, ergo vel quia no per peccatum excidit a libertate, & hinc ejus opera quam necessaria sunt inutilia; vel quia quælibet homi-

nis lapsi opera, etiam pietatis, totidem sunt peccata mortifera. Sed ista *Heterodoxorum* fundamenta alibi jam sunt diruta & omnino falsa: ergo.

416. *Dico III.* Fides & reliqui actus supernaturales requisiti sunt *veræ dispositiones, præparationes & impetrationes* justificationis. Est *de fide*.

Prob. I. ex SCRIPTURA, quæ voce præparationis utitur. 1. Reg. 7. v. 3. *Si in toto corde revertimini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri, & præparate corda vestra Domino.* Eccli 2. v. 20. *Qui timent Dominum, præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas.* Amos 4. v. 12. *Postquam hæc fecero tibi, præparare in occursum Dei tui Israel.*

II. Ex PATRIBUS. AUG. in expos. C. 3. ad Gal. *Efficiuntur filii sapientiæ, præparante ac præstante illa fide mediatoris*; & L. de prædest. Sanct. C. 7. *Fides prima datur, ex qua cætera impetrantur.* BASIL. in Psal. 33. *Timor salutaris, qui ad sanctitatem ducit, qualis existat, attende.* AMBR. L. 1. de pœnit. C. 1. *Nemo potest bene agere pœnitentiam, nisi qui speraverit indulgentiam.* AUG. de catech. rud. C. 4. *Quidquid narras, ita narra, ut ille, cui loqueris, audiendo credat, credendo speret, sperando amet.* CHRYSOST. hom. 3. de pœn. de latrone: *Dilectione & fide prævia, atque in Deum dispositione salutem consequitur*; AMBR. L. 7. in C. 14. Lucæ: *Nec hoc tamen planum est, ut aliquis vocatus adveniat, nisi vestem habeat nuptialem, hoc est, fidem habeat & charitatem.* AUG. L. 4. contr. Jul. C. 3. *Amor Dei, quo pervenitur ad Deum, non est nisi a Deo. &c.*

III. Ex TRID., quod Sess. 6. C. 5. dicit exordium justificationis sumi a vocatione, ut homines a Deo aversi *per ejus excitantem & adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ libere assentiendo & cooperando disponantur*; tum C. 6. subjungit: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam*; C. 7 autem sic inchoat: *Hanc dispositionem seu præparationem justificatio ipsa consequitur*; & in contextu ait, justitiam distribui *secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*: demum Can. 4. & 9. aperte definit, hominem excitatum & a Deo adjutum aliquid *operari, quo ad obtinendam justificationis gratiam se disponat ac præparet*

Item

em *necesse esse, eum suæ voluntatis motu præparari atque sponi.* &c.

417. *Dico IV.* Fides ad justificationem requisita c est *specialis promissionum fides*, nec per modum *meri gani* & instrumenti concurrit, quo apprehendatur justi. atio. Est de fide, ex TRID. Sess. 6. Can. 12. & 14.

Prob. 1m. *p.* Fides illa *Novatorum* specialis, qua is credat se esse justificatum, aut sibi remitti, vel non imtari peccata, 1. non est *sufficiens*; quia, etsi etiam perittatur ad justificationem necessaria, tamen præter eam cessario requiritur fides dogmatica & catholica.

2. Non est *necessaria;* quia necessitas hæc nec habe- r ex ipsa natura rei, ut facile dabunt Heterodoxi: nec betur ex institutione divina, cum nullibi in S. Scriptura is fides a nobis postuletur; fiducia autem in Dei provintiam, misericordiam vel promissionem concipienda possit e sine tali fide seu certitudine de remissis sibi peccatis & putata justitia.

3. Est *impossibilis*, loquendo secundum legem ordiriam, & secluso privilegio; quia, ut illa fides specialis sit ssibilis, oportet, ut promissio de remissione peccatorum *gulari* homini facienda vel facta sit absoluta; cum affe- singulari homini obligationem credendi, peccata sibi e remissa: verum non potest ostendi, promissionem abutam hujusmodi esse ullibi factam; sed potius patet tanm promissam esse remissionem peccatorum hominibus *iversim*, sub hac conditione, si egerint pœnitentiam, l alia simili: ergo.

Conf. 1. Si certo atque ex fide credere debeo, peccata hi esse remissa per Christum; ergo nec cum publicano ere possum: Deus propitius esto mihi peccatori; aut cum clesia orare: dimitte nobis debita nostra; nec opus est ptismo, vel pœnitentia, vel aliis remediis peccatorum diitus institutis: Sed sic *fides ista specialis* non tam est tificans, quam justificationem impediens; ergo. 2. Fi- specialis juxta *Calvinum* & alios novatores est justifis simul & certos nos reddens de *prædestinatione:* sed smodi fides seu fiducia, qua quis certus est se esse prædeatum, jam præsupponit justificationem, & pendet a bona scientia ac perseverantia juxta illud 1. Joann. 3. v. 21. *cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus*

ad Deum. Et ibid. 2. v. 28. *Manete in eo, ut cum apparuerit, habeamus fiduciam;* ergo.

Prob. 2d. p. Modus justificandi per fidem tanquam per *organum & instrumentum*, quo promissio justificationis, vel ipsa justitia apprehendatur, non habet fundamentum in SCRIPTURA, utpote in qua de hoc fidei officio nulla penitus mentio facta ostendi potest: non fundatur in *natura fidei*, quia si hæc statuatur in assensu intellectuali, illa non apprehendit, sed rem apprehensam appendit, discernit & approbat: Si vero ponatur in voluntatis fiducia, rursus non apprehendit, sed rei jam apprehensæ firmiter adhæret: non tribuit fidei præcellentiam, quæ potius amori, quam fidei esset tribuenda: denique nihil veritatis in se continet.

Objectiones.

418. *Objic. contr. 1m.* Justificatio tribuitur fidei simpliciter. *Prob.* Ad Rom. 10. v. 10. dicitur: *Corde creditur ad justitiam*; & Christus tum Matth. 7., tum Luc. 7. & 17. hæmorrhoissæ, Magdalenæ, leproso ac cæco ait: *Fides tua te salvum fecit.* ergo.

℞. *N. Cons.*; quia eadem de timore, spe, amore ac pœnitentia referuntur, quin tamen concedant aut Hæretici, aut Catholici, quodlibet eorum se solo justificare hominem. ℞ 2. *D. A.* Fidei confidentiali Hæreticorum tribuitur simpliciter & universaliter justificatio N. fidei intellectuali Catholicorum *subd.* fidei solitariæ & informi, aut otiosæ N. fidei conjunctæ cum operibus per charitatem formatæ & operanti C.

Textus 1*mus* utilitatem & necessitatem fidei ad justificationem ostendit, non autem solius sufficientiam; sicut dum præcedente versu dicitur: *Si confitearis in ore tuo Dominum JESUM Christum, & in corde tuo credideris, quod Deus illum suscitaverit a mortuis, salvus eris*; non solius resurrectionis fidem sufficere, sed & aliorum articulorum fidem requiri ac valere declaratur.

Reliqui textus quantum enuntiant fide de *hæmorrhoissa, paralytici* ac *cæci*, ad materiam nostram plane non pertinent, cum in iis non de salute animæ seu justificatione, sed de salute corporis & sanitate agatur; quantum autem

tem

n de *Magdalenæ* fide loquuntur; hujus quidem loci it, sed manifeste intelligendi sunt de fide per charitatem rante, cum Christus Luc. 7. dicens: *Remittuntur ei cata multa, quoniam dilexit multum*, expressis verbis tificationem charitati tribuat. Cæterum quia *fides* est idamentum spei, *spes* autem incitat ad orationem pro nis sive corporis sive animæ fundendam, aut aliud quod- pro illis obtinendis suscipiendum; hinc est, quod Chri- s utrobique salutem tribuerit fidei, tanquam *fœcundæ diti*.

Inst. I. Scriptura justificationem fidei tribuit univer- ter. *Prob.* Act. 10. v. 43. Petrus dicit, *remissionem catorum accipere omnes, qui credunt in eum*; Ibid. 13. 39. Paulus ait: *In hoc omnis, qui credit in eum, ju- icatur*; & I. Joann. 5. v. I. *Omnis qui credit, quo- am JESUS est Christus, ex Deo natus est.* Ergo.

R. Particula *omnis* vel potest intelligi negative, vel affir- itive; si *negative* exponatur, sensus textuum est: ne- fine fide remissionem accipit, justificatur, ex Deo na- tur; & hic sensus satis convenit cum scopo Petri & Pau- n Actis loquentium, pertinetque maxime ad alios tex- objici solitos, quales sunt Joann. 3. *Ut omnis, qui dit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* Et Rom. I. *Evangelium virtus Dei est in salutem omni denti.* Si autem *affirmative* sumatur, sensus est: Om- , qui credit in Deum non solum speculative, sed & pra- ce, h. e. qui habet fidem, non mortuam vel otiosam, vivam & operantem, remissionem accipit, justificatur, Deo nascitur; quia tum Principes Apostolorum in Actis, n Joannes in sua epistola plura alia ad salutem postula- it.

Præterea vero cum constet generalem esse regulam, od, si universales de *spe*, *humilitate*, *oratione*, *obe- ntia* aut aliis virtutibus affirmationes hujusmodi in Scri- uris proferuntur, posita una conditione necessaria aliæ i excludantur, sed potius subintelligantur; idem etiam endum est de objectis sententiis, adeo, ut sensus sit, *fidem parte sua justificare & salvare*, modo addantur alia, quæ ul requiruntur.

Inst. 2. Justificatio formaliter tribuitur fidei. *Prob.* bac. 2., ad Rom. I., ad Hebr. 10. dicitur: *Justus ex fide it*; similiter ad Rom. 5. v. I. dicuntur *justificati ex fide*;

fide; tandem 1. Joann. 5. v. 10. *Qui credit in filium Dei, habet testimonium Dei in se.* Ergo.

℞. Particula *ex* in prioribus textibus usurpata nec ob sermonis proprietatem, nec ob aliquas horum locorum circumstantias dicit *causam formalem*. Itaque sicut *arbor* dicitur ex radice vivere, & aqua profluere ex fonte, sic & justus ex fide vivere ac justificari intelligitur, eoquod, ut cum aliis Patribus S. Aug. ep. 105. ait, *Omnis justificatio a fide ducit initium;* quem sensum etiam proposuit Trid. Sess. 6. C. 8. *Ut scilicet per fidem ideo justificari dicamur, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum & radix omnis justificationis.* Postremus textus cum subsequente conjunctus ostendit quidem *fidei fructum* esse vitam æternam; sed nec de fide mortua, informi aut otiosa loquitur, nec de causa formali intelligi potest.

Inst. 3. Solam fidem requiri & sufficere ad justificationem tum Scriptura, tum Patres declarant. Nam Luc. 8. v. 50. Christus Jairo ait: *Crede tantum, & salva erit.* Inter Patres Hilar. Can. 8. in Matth. ait: *Fides sola justificat*; Basil. in hom. de humilit. *Novit se ipsum vera justitia indigum, sola autem fide in Christum justificatum;* Chrys. hom. de fide & leg. nat. *Latro credidit tantum, & justificatus est;* & hom. 3. in ep. ad Tit. *Si credis fidei, cur alia infers, quasi fides justificare non sufficiat sola?* Aug. L. 1. ad Bonif. C. 21 de Sanctis V. T. ait: *Quantælibet fuisse virtutis antiquos prædices justos, non eos salvos fecit, nisi fides mediatoris.* Similia de S. Ambr. Leon. & Bern. referuntur.

℞. *N. Ass.* vel *D.* Fides sola sufficit, per hanc solitudinem excludendo alias dispositiones internas ad justitiam tum a Scriptura, tum a Patribus requisitas N. excludendo aliud quidpiam, quod ex circumstantiis locorum adductorum colligi potest C. Textus Scripturæ ad rem non spectat, quia non agit de fide justificante, sed de *fide miraculorum*, seu impetrativa extraordinarii beneficii; nec de salute animæ, sed *corporis*, seu resuscitatione filiæ Jairi. Quod vero Christus ad impetrationem hujus beneficii fidem duntaxat postulavit, *ratio* est; tum quia ad simpliciter quidpiam impetrandum Charitas non est necessaria, cum etiam peccatores possint orando impetrare: tum quia, ut S. Th. 2. 2. q. 83. a. 15. ad 3. inquit: *efficacia impetrandi principaliter fidei attribuitur, quia per fidem habet homo notitiam*

itiam omnipotentiæ divinæ, & misericordiæ, ex quibus ratio impetrat, quod petit.

HILAR. excludit solum legem Mosaicam; tum quia iter hanc & fidem facit oppositionem dicens: *Movet scri- us remissum peccatum ab homine, quod lex laxare non oterat: fides enim sola justificat;* tum quia Can. 7. con- ingit fidem cum operibus, dum ait: *Salus gentium om- is in fide est, & in præceptis Domini vita est universorum.*

BASILIUS excludit sola opera sine fide & gratia facta, um ita scribat: *Hæc est perfecta & integra gloriatio in leo, quando neque ob justitiam suam quis se jactat; sed ovit seipsum* &c., unde sola fide justificari apud ipsum ihil aliud est, quam ex dono Dei justificari non ex operibus mne Dei donum prævenientibus; & justitiam veram non sse humanam, innixam sapientiæ humanæ ac viribus na- ıralibus, sed supernaturalem & divinam, seu fundatam in de, quam infra cum Paulo ad Phil. 3. v. 9. vocat *justi- iam, quæ ex Deo est in fide.*

CHRYS. 1*mo* loco excludit solum opera *externa* pœ- itentiæ, satisfactionis & aliorum mandatorum, quæ latro n cruce præstare non poterat; non vero actus internos co- mitantes & velut formantes fidem, ut justificare valeat, um alibi latronem *pœnitentiæ Doctorem* nominet: 2*do* utem loco excludit duntaxat *ceremonias* legis veteris, quia erbis objectis hæc subdit: *Quid te spontaneæ servituti sub- is, & legis jugo collum submittis?*

AUG. excludit opera aut solius *naturæ* viribus, aut ex olo legis mosaicæ Spiritu facta, non vero opera cum gra- æ auxilio elicita, & per fidem in futurum reparatorem per- ecta; id patet ex contextu.

Inst. 4. Eadem SCRIPTURA & PATRES ita tribuunt dei justificationem, ut excludant opera: ad Rom. 3. v. 8. *Arbitramur hominem justificari per fidem sine operi- us legis;* ad Gal. 2. v. 16. *Scientes, quod non justifi- itur homo ex operibus legis, nisi per fidem JESU Chri- i: & nos in Christo JESU credimus, ut justificemur ex de Christi & non ex operibus legis: propter quod ex ope- ibus legis non justificabitur omnis caro;* ad Philipp. 3. v. . *Et inveniar in illo, non habens meam justitiam, quæ lege est, sed illam, quæ ex fide est Christi JESU: quæ Deo est justitia in fide.*

℟. *D. Ass.* Fidei sic tribuitur justificatio, ut excludantur vel opera legis Mosaicæ tanquam ex se inutilia & in lege gratiæ etiam mortifera, vel opera sine gratiæ auxilio ex solis naturæ viribus facta C. ut excludantur opera auxilio gratiæ facta N. SCRIPTURA loquitur duntaxat de *operibus legis*; hæc autem nec ad justificationem per se *necessaria* sunt, cum sine his Abraham legatur justificatus: nec tempore datæ legis ad eam *utilia* erant ex vi ipsius legis, cum hæc per se nihil ad perfectum adduxit, nec vim justificandi habebat; sed tantum ut facta ex Spiritu fidei Dei & Christi; nec jam in lege gratiæ ita sunt *requisita*, ut Judæi vel increduli & Christo repugnantes, vel in materiali quasi observatione legis confisi contendebant; contra quos hic loquens PAULUS demonstrat, totam justificationem in *Spiritu fidei* habere radicem, & per *opera fidei*, ut talia sunt, comparari ac compleri.

Inst. 5. PAULUS ad Rom. 9. v. 12 dicit: *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est;* ad Ephes. 2. v. 8. *Gratia estis salvati per fidem, & non ex vobis; Dei enim donum est: non ex operibus; ut ne quis glorietur.* Ad Tit. 3. v. 5. *Non ex operibus justitiæ, quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.* &c.

℟. SCRIPTURAM de operibus *mere naturalibus* intelligendam esse declarant verba maxime textus 2*di*; quod idem de reliquis, sive ad justificationem, sive prædestinationem referantur, dicendum.

Inst. 6. Inter PATRES ORIG. in C. 3. ep. ad Rom. ait: *Dicit Apostolus sufficere solius fidei justificationem, ita ut credens quis tantummodo justificetur, etiamsi nihil ab eo operis fuerit expletum.* AMBR. in C. 4. ejusdem ep. scribit: *Beatos dicit, de quibus hoc sanxit Deus, ut sine labore & aliqua observatione sola fide justificentur apud Deum.* AUG. L. de fid. & op. C. 14. inquit: *Sciat quisque per fidem se posse justificari, etiamsi opera non præcesserint: Sequuntur enim justificatum, non præcedunt justificandum*: Ergo.

℟. ORIGENES excludit sola opera *externa*; quia ponit exemplum *peccatricis & latronis*, qui non leguntur jejunasse aut eleemosynas fecisse, antequam justificarentur. AMBR. rejicit duntaxat observationes circumcisionis; Sabbati, neomeniæ & similium *legalium*, ideoque ibidem addit,

it *cessante lege* solam fidem sufficere. Aut quamvis orsan exponi possit de operibus sine gratia factis, cum di- at: etiamsi *legis* opera non præcedant; tamen, si accipia- ur etiam *universim* de operibus omnibus, ut addita ab eo atio videtur exigere, dici inprimis potest, excludi ab eo untaxat opera *externa*, non vero internos actus, quos erte supponit, cum aperte loquatur de fide per charitatem perante.

Deinde *Intentio* ejus duntaxat est docere, quod, li- et homini opera non fuerint necessaria *ante fidem*, ut per idem justificaretur, quia justitiam & fidem gratis accepit; ihilominus indigeat operibus justis post acceptam justi- iam, ut ne illam amittat: in quo posterius dogma asserit ontra modernorum errorem de *justificationis* in *amissibili- ate*; prius autem hic vel quasi permittit, vel si etiam asserat, olum eatenus assumit, quatenus nec opera justificationem ræcedentia sunt de condigno meritoria, nec meritum aut pus priora sunt ipsa gratia: quod postremum colligitur x eo, quod ibidem provocet ad disputata in L. de Sp. & it., in quo C. 9. sic ait: *Justificati gratis per gratiam: on itaque justificati per legem, non justificati per pro- riam voluntatem, sed justificati per gratiam ipsius: on quod sine voluntate nostra fiat, sed voluntas nostra stenditur infirma per legem &c.*

419. *Objic. contr. 2d.* Justificamur omnino *gratis*: rgo nulla dispositio ad eam ex parte nostra præcedit, aut ostulatur; quia, sicut dum gratia nobis dicitur dari gratuito; nde inferimus ad eam non requiri dispositionem, sic idem icendum est de justificatione. *Ant.* patet 1. ex ep. ad Rom. . v. 24. *Justificati gratis per gratiam ipsius.* Ibid. 4. . 4. & 5. *Ei, qui operatur, merces non imputatur se- undum gratiam, sed secundum debitum: Ei vero, qui on operatur, credenti autem in eum, qui justificat im- ium, reputatur fides ejus ad justitiam secundum propo- tum gratiæ Dei.*

℞. *D. A.* Justificamur omnino *gratis*, sumendo istificationem *radicaliter*, vel etiam adæquate tam pro ini- o & primo motu ad justitiam, quam pro infusione ipsa gra- æ C. sumendo justificationem *formaliter* vel inadæquate ro sola justitiæ infusione, *subd.* justificamur *gratis*, per oc excludendo merita tum propria, quæ sint ex nobis & on ex Deo, tum de condigno talia, quæ absolute & simpli-

citer merita dicuntur C. excludendo merita duntaxat de congruo vel opera principaliter ex Dei gratia profecta N. Si justificatio *priori modo* accipiatur, verum est, quod ad illam nulla detur dispositio, cum ante primam gratiam & opus pium auxilio hujus gratiæ factum nihil sit in homine, quod ad aliud disponat; atque in hoc tenet paritas cum gratia, vel potius est identitas aut æqualitas.

Si autem *posteriori modo* sumatur justificatio, & comparetur cum gratia prima; *Disp.* constat ex eo, quod *dispositio* ad aliquid supernaturale debeat esse ejusdem ordinis ac supernaturalis, talis autem dispositio ad gratiam hoc ipso præcedere nequeat, quod *prima* sit: justificationem autem formalem seu infusionem gratiæ habitualis præcedit gratia actualis, & cum ejus auxilio elicitum opus supernaturale. *Dixi*: si justificatio formalis comparetur cum gratia *prima*; quia si comparatio fiat cum gratia *secunda*, paritas probat pro nobis, cum ex alibi dictis bonus usus gratiæ prioris sit meritum de congruo, vel saltem dispositio positiva ad alias gratias posteriores.

Inst. I. TRID. Sess. 6. C. 8. dicit: *Gratis autem justificari ideo dicimur; quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur.* & S. AUG. L. 83. QQ. q. 76. ait: *Quodsi, cum crediderit, mox de hac vita decesserit, justificatio fidei manet cum illo; nec præcedentibus ejus operibus, quia non merito ad illam, sed gratia pervenit; nec consequentibus, quia in hac vita esse non sinitur:* ergo.

℞. Cum TRID. fidem & opera justificationem præcedentia sæpius declaraverit esse dispositionem & præparationem, quam ipsa justificatio sequatur, & quasi pro mensura habeat, & AUG. pluribus in locis fidei tribuat rationem alicujus meriti, vel in Cap. objecto loquitur de fide *plane mortua* & informi, ac operibus sine gratiæ prævenientis auxilio factis, illisque negat omnem meriti rationem; vel excludit ab illis meritum duntaxat *de condigno* tanquam communius intellectum sub nomine meriti absolute & simpliciter dicti. Denique si etiam permittatur, CONCILIUM non tantum præscindere a merito congruo, sed illud etiam de fide & operibus justificationem præcedentibus negare; inde tamen non sequitur, quod adversarii intendunt, negari

etiam

etiam rationem *dispositionis*, utpote quam TRID. expressis verbis attribuit fidei, aliisque hominis actibus.

S. AUG. verbis allatis negat meritum operibus legis & sine fide factis, non vero fidem comitantibus, & ex dono gratiæ profectis.

Inst. 2. Opera omnia, quæ justificationem præcedunt, vel mala sunt, vel mortua: ergo nequidem dispositiones esse possunt. *Prob.* 1m. *Ant.* ex S. AUG. præf. in Psalm 31. scribente: *Nihil boni fecisti, & datur tibi remissio peccatorum: attenduntur opera tua, & inveniuntur omnia mala.* 2da *p.* vero constat ex eo, quia sicut homo ante justificationem est mortuus, sic etiam ejus opera sunt mortua.

℞. *N. A.* quod damnavit TRID. Sess. 6. Can. 7. *Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacunque ratione facta sint, vere esse peccata, vel odium Dei mereri; . . . anathema sit.* *Ad prob.* 1m. ℞. AUG. loqui de operibus ante fidem, non autem ex fide factis; quia in sequentibus sic loquitur: *Debebat tibi Deus vindictam; dat indulgentiam: incipis ergo esse in fide per indulgentiam, jam fides illa assumpta spe & dilectione incipit bene operari.* &c.

Ad prob. 2d. *N. Ass.* Sunt opera mortua, h. e., non sunt informata gratia sanctificante, quæ est vita animæ, nec sunt a Spiritu Sancto operantem inhabitante C. h. e. sunt mortifera & peccata, seu nequidem procedunt ex gratiæ auxilio, nec sunt a Spiritu Sancto operantem movente, excitante & adjuvante, nec sunt dona Dei N.

Inst. 3. Nec actus nostros exspectat Deus ad justificationem, ut ex Araus. II. patet, quod Can. 4. ait: *Si quis, ut a peccato purgemur, voluntatem nostram Deum exspectare contendit, . . . resistit Spiritui Sancto.* Nec eos semper sequitur justificatio; cum plures etiam pœnitentes non justificentur: ergo illi proprie non disponunt.

℞. Quoad 1m. *D. A.* Deus non exspectat actus nostros in vocando, seu conferendo gratias prævenientes C. in justificando seu conferendo gratiam sanctificantem N. Quoad 2d. *D.* Actus nostros qualescunque non sequitur justificatio C. Actus nostros debito modo ac numero positos N. Quales & quot esse debeant actus ad justificationem infallibiliter disponentes, exponit Sess. 6. C. 6. TRID.

420 *Objic. contr.* 3t. Fides ad justificationem requisita tum ex definitione tum ex effectu sumenda est pro *fiducia*: ergo fides, specialis est admittenda. *Prob. Ant.* 1. ex ep. ad Hebr. 11. v. 1., ubi dicitur fides *sperandarum ὑπόςασις rerum*, quod non exponi debet *substantia*, sed *exspectatio*, prout sumitur Psal. 38. v. 8. Et ad Hebr. 3. v. 6. & 14. intelligitur. 2. Ex Matth. 9. v. 2. ubi, dum Christus dicit paralytico: *Confide fili! remittuntur tibi peccata tua*, fidem, per quam peccata delentur, nihil aliud esse declaravit, quam firmam in Christo fiduciam.

℞. *N. A.* Quia quamvis SCRIPTURA, PATRES & TRID. spem ac fiduciam exigant ad justificationem, nec fidem tamen confundunt cum fiducia, nec fiduciam ponunt in confidentia absoluta & persuasione ex omni parte certa de remissione peccatorum sibi concessa.

Ad prob. 1m. *N. Ass.* Inprimis enim ὑπόςασιν recte exponi per substantiam suadet tum Interpretum Græcæ linguæ peritissimorum, nempe S. CHRYS., THEODORET. & THEOPHYL. in hunc locum vulgatæ versioni congrua expositio: tum expositionis veritas, quia fides est spei nostræ basis ac fundamentum, prætereaque rebus sperandis tanquam necdum subsistentibus tribuit in mente *subsistentiam*, in quantum præstat, ut, quæ nec videntur, nec adhuc sunt, quasi præsentia sint animo & firmiter hæreant.

Neque his obstant citati textus: licet enim dum in Psal. legitur: *& substantia mea apud te est*, in Hebræo dicatur *exspectatio mea*; septuaginta tamen Interpretes, gnari exspectationis nomine rem ipsam exspectatam, veram scilicet vitam, significari; ὑπόςασιν verterunt: In Cap. 3. ad Hebr. autem per *initium substantiæ* non intelligi fiduciæ, sed fidei initium, quia Apostolus de novæ in Christo creaturæ initio loquitur, quod tribui debet fidei, utpote per quam Christus in nobis formari incipit, sicut per dilectionem perficitur. Accedit, quod in principio Cap. 1. ad Hebr. filius dicatur *figura substantiæ Patris*, quo vocabulo non significari exspectationem, sed personam Patris subsistentem apud omnes certum est.

Deinde transmisso etiam, quod ὑποςάσεως nomine intelligatur exspectatio; inde tamen *fiducia* illa Heterodoxorum justificans colligi nequit; cum sperandæ res non indicent hic loci misericordiam Dei peccata remittentis & justi-

justitiam imputantis, sed vitam æternam & corporis resurrectionem dantis, ut ad Tit. 2. v. 13. exponitur: *Exspectantes beatam spem & adventum gloriæ magni Dei.* Similia ad Rom. 8., alibique habentur.

Ad prob. 2d. N. Ass. Nam 1*mo* fiducia hic tantum exprimitur, utique ad justificationem necessaria; non autem eadem esse cum fide asseritur, quæ præcedere debet, ut Trid. Sess. 6. C. 6. hunc ipsum textum adducens ostendit.

2*do*. Cum *paralyticus* sanitatem corporis quæreret, Christus volens illum perfecte & radicitus sanare, tollendo scilicet tum morbum, tum morbi causam h. e. peccatum, postulavit ab eo non *fidem specialem* de propria justitia, utpote de qua corporeæ salutis cupidus nihil ante cogitarat, nec audierat etiam, maxime per Christi justitiam sibi imputanda) sed spem futuri beneficii, seu *talem fiduciam*, qua speraret non tantum sanitatem, sed & remissionem peccatorum, ac omnia ad eam necessaria se accepturum; unde verosimile est, Christum vel interius ad memoriam peccatorum & eorum detestationem illum excitasse, cum diceret: *confide fili;* vel saltem aliquem pœnitentiæ motum simultaneum inspirasse, cum adderet: *remittuntur tibi peccata tua.*

3*tio*. Quamvis permittamus *paralyticum* excitatum fuisse ad specialem illam fiduciam a Christo, eamque ab illo cum exclusione omnis timoris esse conceptam, perperam tamen exemplum hoc objicitur; quia & CHRISTUS ipse, quem Deum credere oportebat, & sine omni ambiguitate verborum remissionem peccatorum paralytico impendebat: nobis vero CHRISTUS ipse nostram dispositionem perspiciens *visibiliter* non tribuit remissionem, sed impendunt absolutionem sacerdotes, quos interior animus noster latet.

Inst. 1. Fides, qua ABRAHAM justificatus fuit, nihil erat, nisi fiducia in Dei promissionem; nam in ep. ad Rom. 4. v. 16. de eo Paulus ita loquitur: *Ideo ex fide, ut secundum gratiam firma sit promissio;* & v. 18. addit: *Qui contra spem in spem credidit;* demum v. 20. & seqq. adjungit: *In promissione Dei non hæsitavit diffidentia, sed confortatus est in fide, dans gloriam Deo, plenissime sciens, quia, quæcunque promisit, potens est facere: ideo & reputatum est illi ad justitiam.* Ergo.

R.

℟. *N. Ass.* Neque enim hoc probatur ex textu 1mo; tum quia per vocabulum *promissionis* non intelligitur remissio peccatorum, sed vocatio gentium, ut patet ex toto sensu: *Ut firma sit promissio omni semini, non ei, qui ex lege est solum, sed & ei, qui ex fide est Abrahæ, qui pater est omnium nostrum, sicut scriptum est, quia patrem multarum gentium posui te:* tum quia per vocem *fidei* non significatur fiducia seu fides specialis, sed fides dogmatica, seu quam vocant *historicam;* cum in textu 3tio exponatur ejus objectum esse *omnipotentiam* divinam ad quæcunque a Deo promissa reipsa præstanda.

Neque ex textu 2*do;* quia sensus est: Abraham ob divinam promissionem de filio sibi nascituro datam credidit se consecuturum a Domino sobolem, vel posse sperare filium ex Sara, quamvis id naturaliter sperare non posset, cum fere centum esset annorum, & emortua pariter vulva Saræ, ut ibidem inquit Apostolus.

Neque ex 3*tio;* tum quia *diffidentia* non usurpatur hic ut opposita fiduciæ, sed fidei; cum in Græco legatur *ἀπιςία*, h. e. incredulitas; quo sensu etiam dum Jac. 1. v. 6. dicitur: *postulet autem in fide nihil hæsitans*, postrema vox in Græco exprimitur *διακρινόμενος*, h. e. dijudicans & in dubium revocans: tum quia, si tribuatur etiam Abrahæ confidentia certa; tamen inprimis illa non erat fides ipsa, sed *effectus* fidei, qua in Dei veracitatem & omnipotentiam credebat: deinde non habebat pro *objecto* remissionem peccati, sed sobolis nativitatem: prætereà si nihilominus admittatur tanquam fiducia sine ullo timore firmissima & tanquam justificativa; tamen nec illa fides erat solitaria, cum Abrahæ *obedientia* satis sit nota & in scripturis laudata: nec comparari potest cum nostra, quia ejus objectum speciali revelatione innotuerat Abrahæ, quod nobis non contingit.

Demum nec congruit Hæreticorum systemati; quia probat *justitiæ incrementum* ab iis pernegari solitum; cum de Abrahamo annum ætatis 84. agente asseratur Gen. 15. v. 6. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam; textus autem tum Apostoli, tum Genes. 17. de Abrahamo jam 99. annos nato rursus de justitia, non amissa & recuperata, sed aucta loqueretur.

Inst.

Inst. 2. Fides non justificat, ut respicit *historias*, nia proposito Deum non placari, nisi morte filii, potius :rremur, quam invitamur ad pœnitentiam: nec ut respicit *inas* & judicia Dei ex simili ratione: nec ut respicit *andata* & leges Dei; quia ex postulata legis observatio-e accurata, quæ est impossibilis, rursus ad desperationem omo adigitur: nec ut respicit *promissiones generatim* ropositas, quia promissio, nisi speciatim applicata, pa-em animi non adfert, nec tranquillitatem: ergo fides nos istificat, ut respicit promissiones nobis specialiter conve-ientes; quales sunt ad Galat. 1. *Qui dedit semetipsum ro peccatis nostris*, & 2. *Qui dilexit me, & tradidit se-etipsum pro me &c.*

℟. 1. Errare adversarios in supposito, cum volunt *idei justificantis* officium esse, ut reddat homines certos c securos de remissione peccatorum & salute æterna. t. 2. Falsa esse pleraque Antecedentis membra quoad suas robationes. Nam 1*mo* multæ sunt *historiæ*, quæ nos *in* *oem* erigunt; & licet mortis Christi historia ostendat sum-iam Dei iram contra peccatum, simul tamen declarat, iortem illam fuisse pretium redemptionis nostræ. 2*do* *mminationes* quidem non justificant adferendo securita-:m, sed revocando a peccato & disponendo ad justitiam; um timor Domini sapientiæ sit initium, ut SCRIPTURA ait; : exponente TRID. homines divinæ justitiæ timore utili-:r concussi ad considerandam Dei misericordiam se con-ertendo *in spem* erigantur &c.

3*tio*. Fides respiciens *leges* & *mandata* excitat in omine propositum ea observandi seu bene agendi, sine uo nemo justificari potest; unde sicut eandem ad justifica-onem disponere certum est, sic aliunde falsissimum con-at esse, quod de impossibilitate observandorum Dei man-atorum adjicitur. 4*to*. Fides respiciens promissiones *ge-eratim* factas, illas etiam nobis applicare potest & debet peciatim, non tamen ad tollendam omnem solicitudinem c timorem; cum hæc ad spem non requirantur; neque bsolute ac sine omni conditione, sed cum debitis condi-ionibus ex parte nostra positis.

Unde ℟. 3. Falsam quoque esse consequentiam; tpote quæ supponit propositiones illas pertinere ad singu-s non solum quoad *sufficientiam*, quod nos etiam affir-mamus,

mamus, sed & quoad *efficaciam*; idque vel absolute & sine omni conditione a nobis præstanda, vel sub conditione solius fidei, quod hactenus refutavimus.

ARTICULUS II.

Quænam sit natura justificationis?

421. *Nota*. Tres sunt præcipui *Lutheranorum* & *Calvinistarum* circa justificationis naturam errores. 1*mus*, quod velint in justificatione peccata vere & proprie non deleri, sed tantum non imputari ad pœnam ob Christi justitiam, qua circumvestimur: 2*dus*, quod velint justificationis naturam in mera illa peccati non imputatione consistere, absque interiori hominis renovatione & sanctificatione: 3*tius*, quod velint justificationem non fieri per formam internam ac inhærentem, sed externam & imputatam; justitiam nempe Dei vel Christi ope fidei apprehensam. Equidem contra hos errores veritatem Catholicam jamdum vindicavimus; quia tamen *Hæretici moderni* contendunt, a nobis male sanctificationem, seu renovationem hominis cum justificatione confundi, & attribui justificationi, quæ *aliis donis* referenda sunt; non abs re erit, recensitos errores omnes, quantum contra has exceptiones necessum est, refutare.

422. *Dico I*. In justificatione impii a Deo vere remittuntur peccata. Est *de fide*.

Prob. I. ex SCRIPTURA. 1mo. Ex *verbis*, cum quorum significatione propria nequit componi sensus Hæreticorum. Ejusmodi est 1. *delere*: Psal. 50. v. 11. Isa. 43. v. 25. &c. 2. Sunt verba *lavare* & *mundare*; Psal. 50. v. 4. &c. Isa. 1. v. 18. 3. Sunt verba, quæ peccata penitus ablata significant; Psal. 102. v. 12. *Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit a nobis iniquitates nostras*; Mich. 7. v. 19. *Deponet iniquitates nostras*, & *projiciet in profundum maris omnia peccata nostra*. Ad Rom. 8. v. 1. *Nihil ergo nunc damnationis est in iis, qui sunt in Christo Jesu*.

2*do*. Ex *Prophetiis* & testimoniis de fine adventus & redemptionis Christi. Nam Jerem. 31. v. 34. dicitur, & ad Hebr. 10. v. 17. repetitur: *Propitiabor iniquitati eorum*,

rum, & peccati eorum non memorabor amplius; Petrus
ct. 10. v. 43. provocans ad Jerem. 31 v. 34. & Mich. 7.
. 18. ait: *Huic omnes Prophetæ testimonium perhibent,
emissionem peccatorum accipere per nomen ejus omnes,
ui credunt in eum*; Joann. Baptista autem Joann. 1. v. 29.
Videns Jesum venientem ad se, inquit: *Ecce Agnus Dei,
ce qui tollit peccatum mundi.* Paulus denique ad Hebr.
. v. 28. scribit: *Christus semel oblatus est ad multorum
exhaurienda peccata*; & C. 1. v. 3. *Purgationem pecca-
rum faciens sedet ad dexteram majestatis in excelsis.*

3tio. Ex effectu Sacramentorum, maxime baptis-
i; de quo vid. Tr. de Sacram.

II. ex Traditione. 1mo ex Patribus, inter quos
hrys. hom. 2 in Ps. 50. ait: *Sola gratia sordes meas
rfecte abstergere, ac nivis candorem mihi conciliare pot-
t.* Aug. in Ench. C. 52. *Sicut in illo vera mors facta
t, ita & in nobis vera remissio peccatorum*; Greg. L. 9.
. 39. scribit: *Si qui sunt, qui dicant, peccata in ba-
tismo superficietenus dimitti, quid est hac prædicatione
fidelius?* Similia affirmant Ambr. L. 6. in Ps. 50, Theo-
ret. in Ps. 31., Bern. epist. 190. aliique.

2do. Ex Conciliis, inter quæ Trid. Sess. 5. Can. 5.
definit: *Si quis per J. C. D. N. gratiam, quæ in
ptismate confertur, reatum peccati originalis remitti
gat, aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram
propriam peccati rationem habet, sed illud dicit tan-
m radi, aut non imputari; anathema sit.* Eandem ve-
atem Concilium supponit circa peccati actualis remissio-
m, dum Sess. 6. Can. 30. damnat eos, qui dixerint, quod
*st acceptam justificationis gratiam cuilibet peccatori pœ-
tenti ita culpa remittatur, & reatus æternæ pœnæ delea-
r, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exsolvendæ
in hoc sæculo, vel in futuro*; quin etiam aperte asserit, ubi
. Sess. Cap. 14. docet satisfactionem esse necessariam, *non
idem pro pœna æterna; quæ vel Sacramento vel Sacra-
nti voto una cum culpa remittitur, sed pro pœna tem-
rali, quæ non tota semper dimittitur illis, qui gratiæ
i, quam acceperunt, ingrati Spiritum Sanctum con-
starunt.*

III. ex Ratione. Si peccata in justificatione non
re remitterentur, id fieret, vel quia Deus non potest,
l quia non *vult* destruere peccata: sed non potest dici
um; tum quia in hoc nulla potest excogitari implican-

tia, cum peccatum remittere non sit facere, ut peccatum commissum non fuerit commissum, sed, ut AUG. sæpius loquitur, est tollere seu destruere id, quod ex actu peccati remanet, quodcunque demum illud sit: tum quia peccatum alias foret *potentius*, quam Deus, cum illud quamcunque justitiam hominis penitus tollat, Deus autem justificando hominem non posset tollere penitus injustitiam.

Neque *2dum*: quia hoc est contra *veritatem Dei*, qui cum tanta exaggeratione propriam & veram remissionem toties promisit; contra ejus *misericordiam*, quæ magna a Davide Psal. 50. laudatur, nec tanta tamen foret in hoc casu: contra veram & *copiosam redemptionem* Christi, qui non venit, ut non solum a pœnis, sed maxime ab ipsa malitia & iniquitate nos liberaret: quibus accedit, quod nullo vel apparenti fundamento negari possit in Deo voluntas vere remittendi peccata; cum hæc in ejus libertate posita fuerit, & nullibi contrariam voluntatem declararit.

Conf. Ex contrario dogmate sequitur 1. Ecclesiam *sanctorum*, ad quam pœnitentes perseverantes ac prædestinati spectant, habere rugam & maculam, atque in cœlesti Jerusalem habitare plures coinquinatos: 2. Deum non *judicaturum* homines secundum veritatem, neque secundum opera singulis retributurum mercedem: 3. Justificatos esse similes *sepulchris dealbatis*, sed fœtida cadavera complexis; atque hinc justitiam Christianorum correspondere Pharisæorum justitiæ, quam Christus sæpe est execratus.

423. *Dico II.* Justificatio non consistit in sola peccatorum remissione, sed insuper interiorem hominis renovationem formaliter includit. Est *de fide*.

Prob. I. ex SCRIPTURA. *1mo*. Ex iis textibus, quibus justificationi tribuitur *resurrectio, regeneratio, & vita*, quales sunt ad Rom. 4. v. 25. Ad Tit. 3. v. 5. Ad Rom. 8. v. 17. &c. *2do*. Ex iis, quibus cum remissione peccati ejusmod dona in justificatione conferri declarantur; ut ad Rom. 6. v. 4. *Consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem: ut, quomodo Christus surrexit a mortuis, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Ibid. C. 8. v. 10. *Si autem Christus in vobis est, corpus quidem mortuum est propter peccatum, Spiritus vero vivit propter justi-*

ustificationem. 1. ad Cor. 6. v. 11. *Et hæc quidem fuistis; sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis.* Ad Ephes. v. 23. seqq. *Deponere vos secundum priorem conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem Spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia & sanctitate veritatis.* Ibid. 5. v. 25. & seqq.

3tio. Ex iis, quibus ostendimus *effectus formales* gratiæ habitualis.

II. ex TRADITIONE. 1mo. Ex Patribus, inter quos CYR. Alex. L. 11. C. 25. in Joann. ait: *Reductio generis nostri ad Deum non aliter per Salvatorem facta est, quam participatione & sanctificatione Spiritus, cujus participes facti supremæ naturæ participes reddimur.* CHRYS. Hom. 1. in ep. ad Ephes. 1. inquit: *Non solum liberavit peccatis, sed etiam fecit amabiles.* AMBR. L. de initiand. C. 7. *Accepisti vestimenta candida, ut sit indicium, quod exueris involucrum peccatorum, indueris innocentiæ casta velamina.* AUG. L. de sp. & lit. C. 6. ad verba Pauli ad Rom. 6. f. c. ait: *Nempe satis elucet, mysterio Dominicæ mortis & resurrectionis figuratum vitæ nostræ veteris occasum & exortum novæ, demonstratamque iniquitatis abolitionem renovationemque justitiæ;* & L. 1. de pecc. mer. C. 7. &c.

2do. Ex CONCILIIS, inter quæ MOGUNT. alias laudatum C. 7. ait: *Quæ justificatio cum peccatorum remissione etiam sanctificationem & interni hominis renovationem confert.* TRID. autem cum Sess. 6. Cap. 7. dixisset: *hanc dispositionem justificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & renovatio interioris hominis &c.;* Can. 11. ita definit: *Si quis dixerit homines justificari vel sola imputatione justitiæ Christi, vel sola peccatorum remissione, exclusa gratia & charitate . . . anathema sit.*

III. Ex RATIONE. 1mo. Non ideo solum justificamur, ut gehennæ pœnas evadamus; sed ut *vitam æternam* habeamus; tum quia hoc Paulus ad Rom. 6. declarat sub fine, ubi v. 22. ait: *Nunc vero liberati a peccato, servi autem facti Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, finem vero vitam æternam:* tum quia id osten-

 dit

dit per ordinem, quem ibid. C. 8. v. 30. manifestat: *Quos autem prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & glorificavit.* Sed sola remissio peccatorum liberat a pœna, non vero tribuit gloriam, ut patet in justificatione forensi: ergo.

2do. Justificatio ex inimicis facit amicos, cives sanctorum, domesticos Dei & Filios adoptivos, hæredes regni & cohæredes Christi; sed appellationes adeo insignes non exprimunt solam peccati remissionem, ut rursus ex paritate cum foro civili constat: ergo.

Conf. Si a justificatione distinguenda esset sanctificatio, & hæc *successive* fieret per *opera bona*, quibus tandem peccatum extinguatur penitus; ergo justificatus adultus mox a justificatione accepta e vivis decedens non haberet locum, quo secundum Protestantium principia abiret: non enim damnandus foret ad *infernum*; cum fidelis sit & justus; non admittendus ad *cœlum*; cum in eo necdum extinctum, sed etiamnum vivum esset peccatum, ac ipse etiam reipsa adhuc foret coinquinatus, cui Apoc. 21. v. 27. ingressus ad cœlum est præcisus: neque relegandus ad *purgatorium*; cum tertium inter cœlum ac infernum locum non patiantur.

424. *Dico III.* Ipsa justificationis gratia est aliquid homini intrinsecum & inhærens. Est *de fide*, ut constat ex verbis Trid. Sess. 6. Cap. 7. & Can. 11.

Prob. I. Ex Scriptura. 1mo. Justificationis gratia est gratia, qua *creamur in Christo*, ut dicitur ad Ephes. 2. v. 10., aut sumus *nova creatura*, ut ad Galat. 6. v. 15. dicitur; est gratia, qua, ut ad Eph. 2. v. 5. & 6. legitur, *mortui peccatis convivificamur*; est gratia, qua, ut Christus Joann. 3. v. 5. ait, *renascimur*: sed id, quo creamur, vivificamur, resuscitamur aut renascimur, debet esse intimum ac intrinsecum: ergo.

2do. Justum esse *formaliter* nihil aliud est, quam esse immunem a peccato & rectum seu bene dispositum & ordinatum: sed per justificationis gratiam ita immunis est homo a peccato, ut id penitus sit remissum, deletum & ablatum; & ita est rectus, ut interius sit renovatus; ergo.

3tio. Esse gratum Deo, filium Dei adoptivum, hæredem gloriæ cœlestis est effectus formalis gratiæ, non autem

tem alterius, nisi justificantis & sanctificantis; sed hæc amicitia, adoptio & ejus hæreditatis denotatur a SCRIPTURA, tanquam aliquid homini intrinsecum, ut patet ex ep. ad Ephes. 1. v. 5. & seqq. *Qui prædestinavit nos . . . in laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificavit nos in filio dilecto suo, in quo habemus remissionem peccatorum secundum divitias gratiæ ejus, quæ superabundavit in nobis.* Item ad Rom. 8. v. 15. *Accepistis Spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus: Abba, pater;* & v. 23. *Nos ipsi primitias Spiritus habentes intra nos gemimus, adoptionem filiorum Dei exspectantes, redemptionem corporis nostri.* Denique ad Tit. 3. v. 5. & seqq.

II. EX PATRIBUS. CYR. ALEX. L. 6. de Trin. ait: *Calor Spiritus est, qui simul ut charitatem in nobis diffuderit, & ejus igne mentes nostras inflammaverit; jam sumus justitiam consecuti.* CYPR. in ep. 2. ad Donat. scribit: *In expiatum pectus ac purum desuper se lumen infundit, postquam cælitus Spiritu hausto in novum me hominem nativitas secunda reparavit.* CHRYS. hom. ad Neophyt. ait: *Etiam infantulos baptizamus, ut non sint coinquinati peccato, ut eis addatur Sanctitas, justitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, ut ejus membra sint omnes, ut Spiritus habitatio fiant.* HIER. in Comm. Isa. C. 26. ad illa verba „morientes non vivant" sic loquitur: *Qui iniquitate mortuus est atque peccatis, antequam vivificetur justitia & virtutibus per eum, qui dicit: ego sum vita, vivere non poterit.* Aug. ep. 85. ad Consent. dicit: *Quid est aliud justitia, cum in nobis est, vel qualibet virtus, qua recte sapienterque vivitur, quam interioris hominis pulchritudo?*

III. EX RATIONE. *1mo.* Per justificationis gratiam homo non tantum fit non malus, seu non peccator, sed etiam fit *bonus* & justus; sed homo non fit bonus & justus per extrinsecam denominationem, ut constat ex ipso communi hominum sensu: ergo justificationis gratia debet esse *interna*, seu hominem intrinsece afficiens.

2do. In priori capite ostensum est, hominibus justis infundi gratiam *internam* ac *inhærentem:* sed hæc gratia includit omnia necessaria ad constituendum hominem justum; cum nihil ad constitutionem justi a quopiam requiri queat, quod non explicetur per *effectus formales* gratiæ

habituali ibidem assertos: ergo gratia interna & inhærens est gratia constituens justum, seu forma justificans.

3tio. Datur justificatio *duplex*: altera, quæ transit a simplici carentia, altera, quæ a privatione vel contrario transit ad justitiam; sed justificatio *prior* consistit in aliquo positivo intrinseco; cum hic non imputatio peccati locum non habeat: ergo & *posterior*; quia hæc idem dicit, quod prior, & superaddit duntaxat peccati perfectam remissionem.

Objectiones.

425. *Objic. contr. 1m.* Psal. 31. v. 1. dicitur: *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata:* ergo peccata teguntur, non vero delentur.

℞. *D. Cons.* Peccata teguntur ita, ut tantum lateant, quamvis reipsa adsint & maneant N. ita ut auferantur & sanentur, vel ut gratiæ donis & sanctis operibus excludantur & reparentur C. verbum *tegi* secundum vim præcise vocis non significat quidem *deleri* & extingui, ut omnes norunt, quin id doceantur a Kemnitio ad id probandum versum ex Prov. 12. *Homo astutus tegit scientiam*, afferente; secundum sensum tamen *deleri* indicare in textu objecto, patet inprimis, quia hoc verbum *tegi* refertur ad Deum: Deo autem tegi nihil potest, nisi penitus deleatur, cum ex ep. ad Hebr. 4. v. 12. *Omnia nuda sunt & aperta oculis ejus.*

Deinde quia in eodem textu conjunguntur *remitti iniquitates* & *tegi peccata*, quorum prius est verbum *proprium* & juxta textum tum hebraicum, tum græcum auferri significat, posterius autem *metaphoricum;* regula autem generalis hermeneutices vult metaphoricum esse exponendum per proprium, specialis etiam præscribit Scripturam cum proprietate interpretandam: denique quia in aliis scripturæ locis *tegi* & *deleri* conjunguntur, uti accidit in Psal. 50. v. 11. *Averte faciem tuam a peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele;* & 2. Esdr. 4. v. 3. *Ne operias iniquitatem eorum, & peccatum eorum a facie tua non deleatur.*

Accedit PATRUM interpretatio; inter quos S. AUG. Enarr. in Ps. 31. inprimis negat peccatum permanere ex

eo

eo, quod dicatur tegi: *Non sic intelligatis, quod dixit, peccata cooperta sunt, quasi ibi sint & vivant;* postea vero per similitudinem explicat ita tegi, ut deleantur: *Medicus tegit, ut curet; emplastro enim tegit:* quod ipsum etiam GREG. M. in Psal. 2dum pœnit., & NAZIANZ. in Sac. lavacr. asserunt. Reliqui per verbum *tegi* non minus aliquid, sed plus, quam remitti, volunt intelligi; BASIL. enim in citata Psalmi verba ait, tanta Deum uti benignitate in peccatores, *ut non solum peccata remittat, sed etiam contegat.* THEODORET. ibidem: *Erga peccatores tali liberalitate utitur, ut non modo remittat, verum etiam oblitteret, ut ne vestigia quidem horum remaneant.* AMBR. in Apol. David. p. 1. C. ult. ait: *Remissionem meruit peccatorum, & texit charitate.* CHRYSOLOG. serm. 3. de fil. prod. &c.

Inst. 1. Juxta scripturam impius etiam post justificationem coram Deo manet turpis & maculatus; ut patet ex Isa 64. v. 6. *Facti sumus, ut immundus, omnes nos, & quasi pannus menstruatæ universæ justitiæ nostræ;* & ex Psal. 142. v. 2. *Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens:* ergo macula seu peccatum non deletur.

℞. *N. A.* Textus 1*mus* prophetice agit de justitia Judæorum legali post Evangelium promulgatum, ut exposuit Hieron. in hunc locum; CYRILL. L. 5. in Isa., & fatetur *Musculus* Lutheranus: vel agit quidem de justitia Judæorum Isaiæ coævorum, sed intelligi debet in sensu universali accommodo, non autem absoluto, ut ipse *Calvinus* in hunc locum docet; aut ideo tantum justitia eorum extenuatur, quod lex vetus nihil ad perfectum adduceret, & populus tum temporis suas legis justificationes innumeris peccatis adjectis corrumperet; ut S. BERN. serm. 5. de verb. Isa. innuit.

2*dus* vero declarat, nullum hominem purum *de se* omnino esse innocentem & liberum a peccato veniali, nec posse de sua justitia præsumere; ad prioris enim confirmationem pertinet illud Jobi 4. v. 17. *Nunquid homo Dei comparatione justificabitur, aut factore suo purior erit vir?* Ad posterioris autem AUG. expositio in hunc locum: *Quantumlibet rectus mihi videar, producis tu de thesauro tuo regulam, coaptas me ad eam, & pravus inveniar.*

Cæterum veram justitiam ac innocentiam hominibus nihilominus convenire, constat ex Psal. 17. v. 21., aliisque locis innumeris.

Inst. 2. HIER. L. 3. in Jerem. proximum Psalmi versum adducens ait, verba hæc referenda esse, *non ad comparationem Dei, ut veteres & novi hæretici volunt, sed ad scientiam ejus: homo enim videt in facie, & Deus in corde, & quod vitiis atque peccatis omnis impletur humana conditio:* GREG. L. 25. Mor. in fine declarat, omnia in homine esse *pura mala:* AMBR. L. 2 de Jacob justificationem explicat exemplo *Jacobi* sese vestimentis Esau ac pelle hædina occultantis: ergo Patres sentiunt etiam in justificatis manere peccata; eaque duntaxat contegi justitia Christi.

℞. N. *Conf.* HIER. veterum ac novorum hæreticorum nomine indicavit *Origenistas* & *Pelagianos*, qui hominem propriis ex viribus docebant posse absque omni peccato vivere; unde S. Doctor in sua expositione & ad humanam conditionem gratia divina destitutam, & ad peccata venialia, quibus homo in corpore corruptibili obnoxius est, respexisse cognoscitur. GREG. se ipsum exponit, cum loquatur de operibus bonis, quorum honestatem captatio laudis & superbia corrumpit. Denique comparatio JACOBI cum homine justificato, siquidem, quod alii negant, a S. AMBR. sit instituta, nec debet necessario convenire quoad omnia, nec ad causam justitiæ formalem exponendam pertinet, sed ad *causam meritoriam*, quatenus Christi passio & merita nostris dispositionibus per gratiam applicata, aut per Sacramenta, quæ suscipimus, proposita Deum ad justitiam nobis conferendam movent.

426. *Objic. contr. 2d. & 3t.* In verbis Psalmi: *Beati, quorum remissæ sunt iniquitates* &c. vel continetur plena, vel dimidia definitio justificationis; si plena sit, justificatio constat sola peccatorum remissione, cum nulla fiat justititiæ infusæ mentio: si dimidia, male diceretur a Davide beatus, qui nonnisi media ex parte est justificatus.

℞. 1. Quando Psalmista dicit: *Beatus vir, qui timet Dominum*; aut Christus: *Beati pauperes Spiritu, beati mites &c.* vel his verbis continetur plena, vel dimidia definitio justificationis: si plena, ergo justificatio non stat in remissione peccati: si dimidia, male dicitur beatitudo.

℞.

℞. 2. Potest dici, quod in his verbis contineatur integra definitio justificationis, sed *implicite*, quatenus remissio peccati de facto non fit, nisi justitia simul infundatur; id quod tum S. Paulus ostendit ad Rom. 4. v. 6. scribens: *Sicut & David dicit beatitudinem hominis, cui Deus accepto fert justitiam sine operibus: Beati quorum remissæ sunt iniquitates &c.*; tum comparatio de tenebris declarat, quæ non fugantur, nisi lumen succedat. Vel dici potest, non poni hic definitionem justificationis plenam, sed solum explicari id, quod pertinet ad justificationem, aut ad acquirendam beatitudinem, ut ex textibus pro instantia allatis liquet.

Præterea nec DAVID, nec PAULUS illum textum producunt, ut justificationis definitionem exponant; cum uterque intendat duntaxat probare veniam peccatorum esse *donum Dei*, neque propriis viribus, sed gratiæ divinæ adscribendam, ut in hunc Psalmum D. AUG. commentatur.

Inst. 1. BERN. Serm. 22. in Cantica ait: *Delicta juventutis meæ & ignorantias meas ne memineris; & justus sum;* & Serm. 23. *Sufficit mihi ad omnem justitiam solum habere propitium, cui soli peccavi;* & paulo post: *Non peccare Dei justitia est, hominis justitia indulgentia Dei:* ergo justitia in sola remissione stat.

℞. *D. Conf.* Ergo justitia adæquata stat in sola peccatorum remissione N. inadæquata C. Duas in justificatione partes agnosci a S. BERN., constat ex eod. Serm. 22. in Cantica, ubi ait: *Tam validus es ad justificandum, quam multus ad ignoscendum.* Et infra: *Tactus a peccatrice justus justitiam impertit, non perdit; nec sorde peccati, qua illam mundat, se inquinat;* postea: *Flevit amare, quatenus culpam dilueret, recuperaret justitiam.* Similia alibi plura passim apud eundem occurrunt.

Inst. 2. S. AUG. L. 19. de Civ. C. 27. ait: *Ipsa nostra justitia, quamvis vera sit propter veri boni finem, ad quem refertur; tanta tamen est in hac vita, ut potius peccatorum remissione constet, quam perfectione virtutum:* ergo justitia non videtur esse virtus a Deo infusa; præsertim cum sententia AUG. confirmetur ex fine redemptionis Christi; quia quod præcipue fuit intentum in *generali redemptione* Christi, est etiam præcipue cum proportione intentum in *justificatione impii*, cui applicatur redemp-

tio: sed Christi redemptio principaliter & juxta plures unice fuit intenta ac ordinata ad delendum peccatum: ergo.

℞. *N. Conſ.*, quia τὸ *potius* non excludit perfectionem virtutum, sed ei remissionem peccati duntaxat præponit. *Ratio* autem hujus est partim ex eo, quod in baptismo peccata adeo *perfecte* deleantur, ut nihil omnino rationem culpæ habens remaneat; virtutes autem infusæ non sunt ita *perfectæ*, ut non quotidie magis ac magis perfici debeant: partim quia S. Doctor hic non agit de *prima justificatione*, comparando infusionem justitiæ cum remissione peccati, sed loquitur de justitiæ nostræ statu in præsenti vita, quem magis remissione peccati, quam perfectione virtutis constare dicit, quia quoad *durationem* & *conservationem* raro est constans, homoque a casu sæpe resurgere debet; vel si etiam conservetur justitia, tamen pura non est, sed multis peccatis venialibus admixta, adeoque quoad puritatem ejus perfectio acquiritur potius remissione peccatorum hujusmodi, quam virtutis perfectione: atque hoc ipsum declarat ratione adjecta, qua docet justos quotidie clamare: *Dimitte nobis debita nostra;* hancque orationem justis esse necessariam.

Ad prob. Conſ. ℞. Opera redemptionis Christi, quatenus *satisfactoria*, fuisse principaliter ordinata ad remissionem peccatorum, non item quatenus *meritoria*; quia hæc propter vitam gratiæ & gloriæ nobis obtinendam offerebantur; atque hæc responsio tenet pro sententia tum D. Thomæ, tum Suaresii de motivo incarnationis, ac præter alia fundamentum habet in verbis Pauli supra jam relatis: *Mortuus est propter delicta nostra, & resurrexit propter justificationem nostram.*

427. *Observa I.* Superest quæstio, an præter gratiam sanctificantem, quam supra distinctam a charitate docuimus, in justificatione infundantur etiam *virtutes* tum theologicæ, tum morales, seu virtutes cardinales per se infusæ? Sed de prioribus actum a nobis est alibi; de posterioribus breviter respondeo: non esse quidem *fide certum*, morales virtutes in justificatione infundi; esse tamen verum, & Scripturæ, Patribus ac rationi magis consentaneum.

Ratio 1mi est, quia nec ante Trid. de hac infusione aliquid est definitum, ut concedunt omnes; nec etiam ab ipso Trid., cum id de illis non solum in specie nihil enuntia-

tiaverit, sed nec sub generali quidem appellatione virtutum. Præterea quamvis Sess. 6. C. 7. fecerit mentionem *donorum* præter gratiam, & possint etiam probabili conjectura dici sub hoc vocabulo esse intellectæ, id tamen ut certum, maxime de fide, asseri nequit. Solum in Can. 3., cum nominavit *pœnitentiam* cum *fide*, *spe* & *charitate*; sed & ibi loquebatur de actibus, non autem habitibus; & actus pœnitentiæ non supponit semper habitum proprium, sed a charitate proficisci potest.

Ratio 2di est, tum quia testimonia quædam scripturæ in faciliori & altiori sensu possunt intelligi de virtutibus hujusmodi infusis; qualia sunt: Sap. 7. v. 11. *Venerunt autem mihi omnia bona pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus illius;* Sap. 8. v. 7. *Sobrietatem enim & prudentiam docet, & justitiam & virtutem, quibus utilius nihil est in vita hominibus;* ad Coloss. 1. v. 10. & 11. *In omni opere bono fructificantes & crescentes in scientia Dei, in omni virtute confortati secundum potentiam claritatis ejus:* tum quia Aug. in enarr. Ps. 83. ad illa verba: *ibunt de virtute in virtutem*, enumeratis quatuor virtutibus cardinalibus inquit: *Istæ virtutes nunc in convalle plorationis per gratiam Dei donantur nobis.* Greg. autem hom. 5. in Ezech. & Ambr. L. 6. Hexam. C. 7. has virtutes morales tribuunt Spiritui Sancto: tum quia virtutes hujusmodi sunt possibiles in ordine gratiæ, ut aliunde probatur: ergo infunduntur cum gratia; partim quia hoc postulat perfectio gratiæ & justitiæ supernaturalis, partim quia id exigit necessitas eliciendi actus his virtutibus respondentes.

ARTICULUS III.

Quænam proprietates conveniant Justificationi?

428. *Nota.* Ex palmari illo de justitia Christi per fidem apprehensa, qua justi efficiamur & Deo accepti, deducunt 1mo *Lutherus* ejusque præter Kemnitium, Bucerum & alios quosdam plerique sectatores justitiam, utpote ipsam & eandem Christi, in omnibus justis esse æqualem, nec unum altero esse justiorem: 2do, *Calvinus* cum suis colligit, esse immobilem & inamissibilem, adeo, ut semel justificati, quantumvis gravissima scelera pa-

patrent, nunquam tamen excidant a gratia, & Spiritum Sanctum amittant, ut cum suo Magistro docet Theodor. Beza, & definit syn. Dordrectana contra Arminianos; vel ita, ut, licet justi ob peccatum subinde commissum excidant a gratia, non tamen remaneant in reatu mortis æternæ, sed per pœnitentiam redeant ad sanctitatem. 3*tio*, Uterque demum concludit, posse ac debere omnes fide divina certo credere, se esse justos, adeo, ut si id non credant, jam justi non sint, cum per solam fidem justificentur.

429. *Dico I.* Justitia tum in diversis hominibus justis de facto est inæqualis, tum in uno eodemque homine potest crescere & fieri inæqualis. Utraque est *de fide;* ex TRID. Seff. 6. Cap. 7., & C. 10. can. 24. 32.

Prob. 1*m.* *p. I.* AUTHORITATE. 1*mo.* Quia unus altero est major & sanctior. Matth. 11. v. 11. *Non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista; qui autem minor est in regno cælorum, major est illo;* & ex epist. 57. AUG. *Unde in omnibus sanctis alii aliis sanctiores, nisi abundantius habentes habitatorem Deum?* 2*do.* Quia datur gratia secundum mensuram tum providentiæ & voluntatis Dei, tum dispositionis & capacitatis nostræ; ep. ad Ephes. 4. v. 7. *Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi; propter quod dicit: Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus;* & ex AUG. tum in ep. cit. *Qui ubique est, non in omnibus habitat; & in quibus habitat, non æqualiter habitat;* tum in ep 29. *Induti sunt sancti justitia, alius magis, alius minus.* 3*tio.* Quia in N. T. major gratia & spiritus abundantia communicatur Ecclesiæ, quam antea daretur hominibus, ut ex differentia inter veterem & novam legem constat.

II. RATIONE. Quia supposita gratiæ habitualis inæqualitatis & augmenti intensivi possibilitate, quam a posteriori & ex effectu in sequente parte secundum fidei principia probamus, ratio, cur uni major justitia tribuatur, quam alteri, reddi potest vel ex *voluntate Dei* ad ostensionem gratiæ suæ ita decernentis; vel ex *causa* gratiam uberiorem applicante, qualis est sacramentum; vel ex *dispositione* supernaturali majore vel minore, quæ variat in hominibus ad justificationem se parantibus.

Prob.

Prob. 2d. p. I. AUTHORITATE. 1*mo.* Quia Scriptura justitiam per augmentum describit, Prov. 4. v. 18. *Justorum semita, quasi lux splendens, procedit & crescit usque ad perfectum diem;* & Psal. 83. v. 7. & 8. *Ascensiones in corde suo dispofuit in valle lachrymarum in loco, quem posuit: etenim benedictionem dabit legislator, ibunt de virtute in virtutem;* in quem locum Ss. PP. commentantes statuunt virtutem, merita & gratiam in justis frequenter augeri.

2*do.* Quia eadem adhortatur ad justitiæ augmentum, Eccli. 18. v. 22. *Ne verearis usque ad mortem justificari;* ad Coloss. 1. v. 9. & seqq. *Non cessamus pro vobis orantes & postulantes, ut ambuletis digne Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes & crescentes in scientia Dei, in omni virtute confortati &c.;* Apoc. 22. v. 11. *Qui justus est, justificetur adhuc; & sanctus sanctificetur adhuc;* Unde Ecclesia Dom. 13. post Pentecost. sic orat: *Omnipotens sempiterne Deus, da nobis fidei, spei, charitatis augmentum;* & in Trid. sess. 6. cap. 10. declarat, hac oratione *justitiæ incrementum peti.*

3*tio.* Quia similiter docet dari charitatis vel justitiæ fructuum augmentum, aut ad id adhortatur; ut patet ex 2. ad Cor. 9. v. 10. *Multiplicabit semen vestrum, & augebit incrementa frugum justitiæ vestræ;* ad Philipp. 1. v. 9. *Hoc oro, ut charitas vestra magis ac magis abundet in scientia & omni sensu;* & ad Ephes. 4. v. 15. *Veritatem facientes in charitate crescamus in illo per omnia, qui est caput Christus.* PAULUM imitatur AUG. L. 21. de Civ. C. 15. scribens: *Hic pignore accepto illum, cujus est hoc pignus, suo tempore consequemur: nunc autem ambulemus in spe, & proficientes de die in diem spiritu facta carnis mortificemus;* dum autem jam justificati proficimus, ut idem serm. 16. de verb. Apost. ait, *ipsa justitia in nobis crescit:* charitas autem vel eadem, vel inseparabiliter conjuncta est cum justitia ex supra dictis.

II. RATIONE. Quia in pluribus reperiuntur vel actus essentialiter & objective *perfectiores*, vel actus ferventiores & cum majore affectu ad meritum virtutis, præsertim ad placendum Deo eliciti, vel *frequentiores* quoad numerum, aut universaliores quoad plura virtutum motiva, vel susceptiones sacramentorum perfectiores, ferventiores

aut

aut frequentiores: ergo cum actus virtutum sint *dispositiones* ad justitiæ initium, sequitur eosdem a justificatis elicitos multo magis esse dispositiones ad illius incrementum, vel potius, ut Trid. loquitur, *justitiæ augendæ causas*.

430. *Dico II.* Vere justificatus potest justitiam peccando amittere etiam in perpetuum, & ita, ut nunquam illa reparetur. Est de fide, & constat ex Trid. sess. 6. C. 12. item Can. 23. & 27.

Prob. 1*mo.* *p.* *I.* Autoritate. Scriptura sacra 1*mo* docet justos posse amittere gratiam; in V. T. Ezech. 18. v. 24. dicitur: *Si averterit se justus a justitia sua & fecerit iniquitatem, nunquid vivet? omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur: in prævaricatione, qua prævaricatus est, & in peccato suo, quod peccavit, in ipsis morietur.* Item C. 33. v. 12. In N. T. Paulus ad Rom. 11. v. 20. ait: *Tu autem fide stas: noli altum sapere, sed time*; & v. 22. *Vide ergo in te bonitatem Dei, si permanseris in bonitate; alioquin & tu excideris.* Joannes vero ep. 2. v. 8. *Videte vosmetipsos, ne perdatis, quæ operati estis; sed ut mercedem plenam accipiatis.*

2*do.* Ostendit justos defacto amisisse gratiam; nam, ut omittamus exempla singulorum, *Adami* scilicet, *Davidis* ac *Petri*, de quibus alibi dictum, Paulus id testatur de quibusdam, dum 1. ad Tim. 1. v. 5 ait: *Finis præcepti est charitas de corde puro & conscientia bona & fide non ficta, a quibus quidam aberrantes conversi sunt in vaniloquium*; & v. 10. *Habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt.* De pluribus determinate asserit ad Galat. 1. v. 6. C. 3. v. 5. &c. Demum de pluribus universim enuntiat ad Hebr. 6. v. 4. & seqq.

Similiter Patres idem asserunt 1mo *expressis verbis.* 2do. *Æquivalenter*, dum justis timorem, ne cadant & gratiam perdant, consulunt; perseverantiam incertam & speciale ad illam auxilium requisitum dicunt; pœnitentiam etiam justis post lapsum necessariam, sæpiusque iterandam denuntiant; ex quibus evidenter sequitur, justitiam sæpius amitti posse.

II. Ratione. Quia hæc veritas ex principiis fidei alibi stabilitis desumitur; inter quæ 1*mum* est, justum obli-

gari

gari præceptis naturalibus divinis & humanis; *2dum* transgressionem præcepti in materia gravi esse peccatum mortale; *3tium*, peccatum mortale non posse simul esse cum charitate; *4tum*, gratiam habitualem non determinare aut necessitare voluntatem, ut liquet ex paritate de gratia actuali, & per se evidens est in aliis habitibus.

Prob. 2. *p.* *I.* Autoritate. Scriptura rursus *1mo* docet, justos posse fieri reprobos; & quidem in V. T. Ps. 2. v. 11. & 12. *Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore; apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus, & pereatis de via justa.* Ezech. 33. in v. 13. s. c. additur: *In iniquitate sua, quam operatus est, in ipsa morietur.* In N. T. autem 1. ad Cor. 9. v. 27. *Castigo corpus meum, & in servitutem redigo: ne forte, cum aliis prædicaverim, ipse reprobus efficiar;* Apoc. 3. v. 11. *Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.* *2do* ostendit justos defacto fuisse reprobatos, ut patet in angelorum lapsu & Judæ interitu, quos præter *Cainum, Saulem & Salomonem*, de quibus nonnulli disputant, Hieron. L. 2. contr. Jovinian. producit.

His adjungi possunt tum *Judæi*, tum *Christiani*, quorum illos post circumcisionem, istos post baptismum & sic gratiam justificationis acceptam non paucos æternum damnatos esse, etiam ex *sacris litteris* abunde declaratur. In idipsum consentiunt Ss. PP.

II. Ratione. Homo semel justificatus potest peccare & amittere justitiam; sed is potest non recuperare justitiam; quia recuperatio justitiæ nec certo & absolute est omnibus promissa, nec omnibus secundum legem ordinariam datur: ergo justificatus potest sic amittere justitiam, ut eam recuperet nunquam. *Conf.* Si semel justificatus non posset amittere justitiam in perpetuum, ergo quilibet justus actu perseveraret, *perseverantia* vero non foret donum speciale, nec justus teneretur ad illam assiduis precibus petendam, nec esset causa, cur salutem cum timore & tremore operaretur & revereretur omnipotentem, qui potest corpus & animam perdere in gehennam: sed hæ sequelæ repugnant experientiæ, Patribus & Scripturæ: ergo.

431. *Dico III.* Nemo, seclusa speciali revelatione, debet aut potest habere certitudinem fidei de propria justi-

justitia. Est *de fide*, & constat ex Trid. sess. 6. tum Cap. 9. tum Can. 13. & 14.

Prob. 1m. p. I. Autoritate. 1mo. Scriptura ait, Eccl. 9. v. 1. *Sunt justi atque sapientes, & opera eorum in manu Dei: & tamen nescit homo, utrum odio vel amore dignus sit; sed omnia in futurum servantur incerta;* Prov. 20. v. 9. *Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum a peccato;* Eccli. 5. v. 5. *De propitiato peccato noli esse sine metu, neque adjicias peccatum super peccatum.*

2do. Viri sanctissimi idem testantur in scriptura. Job. 9. v. 20. *Si justificare me voluero, os meum condemnabit me: si innocentem ostendero, pravum me comprobabit: etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea.* Item licet David Psal. 25. v. 11. canat: *In innocentia mea ingressus sum;* tamen Ps. 18. v. 13. quærit: *Delicta quis intelligit?* & tum precatur: *Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce servo tuo.* Demum Paulus 1. ad Cor. 4. v. 4. & seq. ait: *Nihil mihi conscius sum; sed non in hoc justificatus sum: qui autem judicat me, Dominus est. Itaque nolite ante tempus judicare, quoadusque veniat Dominus &c.*

3*tio*. Principia alia in scripturis pervulgata eandem veritatem inferunt; cujusmodi sunt, justificationem dependere a *certis conditionibus* ex parte nostra, de quarum maxime supernaturalitate certi esse non possumus; hominum actiones aut vitam non æstimandam judicio humano, sed divino; timorem ac solicitudinem in universo salutis negotio esse salutarem &c.

4*to*. Interpretatio Patrum in textus supra laudatos, & alias etiam declarata sententia cum nostro asserto congruit, ut videre licet l. c, C. 7. apud Bellarmin.

II. Ratione. Non potest quid fide divina credi, nisi quod vel immediate continetur in verbo Dei, vel inde per evidentem consequentiam deducitur; quia *fides divina* niti debet autoritate loquentis Dei: sed inprimis non continetur immediate in verbo Dei, hunc vel illum determinatum hominem esse justificatum; cum promissiones scripturæ sint *universales*, & præterea conditiones aliquas exigant, ut singulis applicentur: deinde nemo per eviden-

tem

tem consequentiam ex verbo Dei deducere potest se esse justificatum.

Nam nisi adsit *specialis revelatio*, homini impossibile est per se cognoscere supernaturalitatem conversionis necessario requisitam; nec conversionis veritas evidenter cognoscitur ab homine; partim quia, ut Jerem. 17. v. 9. ait, *pravum est cor omnium & inscrutabile: quis cognoscet illud?* partim quia plures etiam circa animi sui sensum falluntur, ut patuit in S. PETRO, dum se paratum diceret in carcerem & mortem ire, & in S. PAULO, qui spirans minarum in Christianos putabat se charitate Dei flagrare: tum quia & ipsa signa veræ conversionis & gratiæ jam obtentæ possunt esse fallacia; qualia sunt fides, quæ montes transfert, facultatum in pauperes distributio, traditio corporis sui, ut ardeat; ut ex 1. ad Cor. 13. manifestum est. Ergo.

Prob. 2d. p. Tum ex intolerabili *absurdo*, quod inde sequeretur, nempe omni & quocunque peccato mortali veram fidem excuti, eoquod fides justificans amittatur; adeoque omnem peccatorem simul esse hæreticum, & cum hæreticus extra Ecclesiam sit, etiam non pertinere ad veram Christi Ecclesiam, qui *Donatistarum* error erat: tum ex inutilitate vel potius gravissima *noxa*; quandoquidem hæc certitudo foret radix superbiæ, causa torporis & occasio licentiæ: tum ex repugnante *experientia*, quia Hæreticorum plures & diversæ sectæ hanc fidei certitudinem conantur sibi tribuere; quorum tamen aliquos falli necesse est, imo omnes errare secundum principia fidei hactenus exposita omnino sequitur.

Objectiones.

432. *Objic. contr. 2d.* SCRIPTURA negat justificatum posse peccare, ut patet ex Cant. 8. v. 7. *Aquæ multæ non potuerunt extinguere charitatem.* Et 1. Joann. 3. v. 9. *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quoniam semen ipsius in eo manet, & peccare non potest.*

℞. quoad 1m. *N. Ass.* Textus 1mus juxta GREG. in hunc locum, & AMBR. L. de Jacob C. 7. commendat efficaciam amoris & charitatis, si ea homo uti velit, contra tentationes & maxime tribulationes; non vero dicit hominem cogi semper, & infallibiliter adduci ad utendum cha-

 rita-

ritate, ne ab illis vincatur. 2*dus* juxta alibi jam dicta ex HIER. L. 2. contr. Jovin. intelligendus est in *sensu composito*, quatenus, quamdiu homo manet in Deo, gratia & charitate, nec peccet, neque peccare possit; quia secundum legem saltem ordinariam gratia & peccatum simul stare nequeant.

Inst 1. Negat peccatorem antea fuisse justificatum, Psal. 118. v. 3. *Non enim, qui operantur iniquitatem, in viis ejus ambulaverunt*, & 1. Joann. 2. v. 19. *Ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis.*

R. N. *Ass.* Ad textum 1*mum* eadem est responsio, quæ modo est data; tum quia præteritum ponitur hic pro præsenti, uti in Psal. 1. v. 1. similis usurpatio habetur: tum quia S. AUG. serm. 2. in eundem Ps. 118. hac interpretatione utitur scribens: *Si ambulant, non operantur iniquitatem; si non operantur iniquitatem; non habent iniquitatem, quia peccatum iniquitas est.* Eadem expositio valet pro simili objectione ex 1. Joann. 3. v. 6. *Omnis, qui peccat, non vidit eum, nec cognovit eum;* de quo AUG. L. de perf. just. C. 18 inquit: *Intelligendum arbitror, quia renovatio perficienda videt & cognoscit, infirmitas vero absumenda non videt, neque cognoscit eum* &c.

Ad text. 2*dum* solutionem præstat Aug. L. de don. persev. C. 18. *Quid est, quæso non erant ex nobis? Nonne vocati fuerunt, ex impiis justificati, & per lavacrum regenerationis renovati? sed si hoc audiret ille, qui sciebat procul dubio, quod dicebat, respondere posset & dicere: vera sunt hæc, secundum hæc omnia ex nobis erant; veruntamen secundum aliam discretionem non erant ex nobis;* nempe secundum prædestinationem ad gloriam.

Inst. 2. Negat justitiam unquam amitti, ut liquet ex Jerem. 32. v. 40. de gratia N. T. sic loquentis: *Timorem meum dabo in corde eorum, ut non recedant a me;* & ex 1. ad Cor. 13. v. 8. *Charitas nunquam excidit.* Ergo.

R. N. *Ass.* Textus *prior* accipiendus est juxta S. AUG. L. 4. contr. duas epist. Pelag. C. 14. de gratia *actuali* efficaci & dono perseverantiæ, quod justificatis omnibus non datur; non vero de gratia *habituali* justis omnibus communi. *Posterior* si cum S. CHRYS. hom. 13. in prim. ad Cor. accipiatur pro amore Dei erga justos, inde non sequitur

tur hos peccare non posse, sed duntaxat gratiæ auxilio nunquam destitui; si vero cum S. Aug. L. 1. de mor. Eccles. C. 11., & alibi de charitate Pauli; poterat id loqui de se ipso ex speciali revelatione: si demum secundum textum & litteram intelligatur de habitu amoris justis infuso, dicitur charitas non excidere, non quia peccando amitti nequeat, sed quia usque ad mortem retenta non evacuatur quoad suam *substantiam*, sed in statu gloriæ perficitur, atque secundum hoc a fide, spe & similibus donis differt.

Inst. 3. Similia statuunt Patres. Nam 1mo Aug. Tr. 8. in Joann. ait: *Radicata est charitas: securus esto, nihil mali procedere potest;* & Greg. L. 10. Mor. C. 22. *Virtuti mortis dilectio comparatur; quia mentem, quam semel ceperit, a delectatione mundi prorsus occidit.* 2do Aug. juxta Gratian. dist. 2. de Pœn. C. 1., inquit: *Charitas, quæ deseri potest, nunquam vera fuit;* & Ambr. in 2. ad Cor. 6. scribit: *Simulata charitas est in his, qui in necessitate deserunt fratres;* & Prosp. L. 3. de vit. contempl. C. 15. *Si veram Charitatem habemus de corde puro, conscientia bona & fide non ficta, facile peccato resistimus:* Ergo.

℞. Quoad 1mum, ex illis testimoniis nihil evinci nisi *efficaciam* charitatis, siquidem ea non sit otiosa, sed operatrix; & hoc quidem ostendere Greg. l. c. intendit, ideoque mox subjicit: *Et tanto valentius mentem in auctoritatem erigit, quanto & insensibilem contra terrores reddit:* Aug. vero aliud institutum habet, tractatque de rectitudine operum exteriorum, quæ a charitate procedunt, & sic loquitur: *Redi ad conscientiam tuam, ipsam interroga: noli attendere, quod floret foris, sed quæ radix est interna. Radicata est cupiditas; species esse potest bonorum factorum, vere opera bona esse non possunt: radicata est charitas: securus esto; nihil mali procedere potest.*

Quoad 2dum ℞. Priorem textum male citari a *Gratiano* ex ep. ad Julianum, quam invenire hactenus non licuit; extare tamen in L. de salutar. docum. C. 7., sed qui liber S. Doctori duntaxat est suppositus: præterea vero nihil probare, quia Charitas licet *ex se* & vi sui motivi, dum vera est, exigat manere & non desinere, tamen ex mutabilitate *subjecti* deseri potest. Atque hoc sensu exponitur illud Hieronymi ep. 41. ad Ruffin., ubi ait: *Amicitia,*

tia, quæ desinere potest, nunquam vera fuit; nempe si fundatur in rebus, quæ desinere possunt, puta in divitiis, favore humano & reliquis motivis terrenis.

Eodem modo accipienda sunt verba AMBR., qui illis hæc subjicit: *Hæc vera charitas est, si sua utilitate contempta ejus curam agat, quem diligere se profitetur.* PROSPERI sententia declarat, quid charitas operans præstet & in sensu composito, de quo vid. responsionem ad Argumentum.

Inst. 4. Gratia *ex natura sua* est perpetua & incorruptibilis; tum quia est spiritualis & altioris ordinis: tum quia est aliquo modo perfectior, quam lumen gloriæ & visio beatifica de se incorruptibilia: ergo semel infusa amplius desinere nequit, & hinc neque amitti: cum ob similem rationem anima, quantumvis ob peccatum destrui mereatur, tamen non desinat.

℞. *D. A.* Gratia in statu patriæ est perpetua & incorruptibilis C. in statu viæ *subd.* est ex natura sua incorruptibilis, quatenus in se non habet principium corruptionis, vel etiam non habet sibi physice contrarium oppositum T. quatenus exigat semper existere & permanere in suo subjecto, & sic ratione *subjecti* nequeat dici corruptibilis N. *Ad prob.* 1*m.* ℞. perpetuitatem substantiæ spirituali asseri, non item accidenti. Ad 2*dam* discrimen est, quia lumen gloriæ & beatifica visio constituunt hominem in statu *patriæ* perpetuo, adeoque necessitatem afferunt connaturalis perpetuitatis; quod non convenit gratiæ habituali ad statum *viæ* pertinenti.

Inst. 5. Semel justificatus per baptismum aut alia ratione non potest damnari: ergo licet aliquando gratiam amittat, tamen illa nequit perpetuo carere. *Prob. Ant.* Ex Marc. 16. v. 16. *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit;* Joann. 4. v. 13. & seq. *Qui biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non sitiet in æternum; sed aqua fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam;* Ad Rom. 8. v. 30. *Quos justificavit, illos & glorificavit:* ergo.

℞. *N. A.*, de quo TRID. sess. 7. can. 6. sic enuntiat: *Si quis dixerit, baptizatum non posse gratiam amittere, anathema sit. Ad hujus prob. N. Cons.* Nam *prioris* textus promissio continet tacitam conditionem, si homo justificatus præstando reliqua & observando mandata Deum

non

on deseruerit, ideoque Christus hæc promittens apud Matth. C. 28. v. 20. præmiserat: *Docentes eos servare omnia, quæcunque mandavi vobis.* Textus *alter*, nisi cum Aug. Tr. 15. in Joann. referatur ad beatitudinem, similiter exponendus est *conditionate*, nimirum si fons aquæ in vitam æternam salientis non deseratur; quod tamen non raro fieri declaravit Dominus per Jeremiam C. 17. v. 13. *Dereliquerunt venam aquarum viventium Dominum.* *Postremus* denique non agit de justis quibuscunque, sed *prædestinatis*, ut patet integro textu sæpius jam recitato; de quibus certum est, gratiam in perpetuum non amitti, quin tamen inde sequatur idem dicendum esse de reliquis omnibus, ob manifestum discrimen.

Inst. 6. Justus per gratiam & merita consequitur jus ad gloriam: ergo, cum ex ep. ad Hebr. 6. v. 10. *Deus non est injustus, ut obliviscatur operis nostri;* in perpetuum non frustrabitur gloria, tanquam objecto hujus juris.

℞. *D. A.* Consequitur jus absolutum, vel ad gloriam jam statim, & sine alterius conditiones impletione consequendam N. jus conditionatum vel ad gloriam, non tamen sine impleta conditione consequendam C. Universalis conditio ad obtinendam gloriam sive ut *hæreditatem*, sive ut *coronam* requisita declaratur a Christo Matth. 10. v. 22. *Qui perseveraverit usque ad finem, salvus erit.*

Præterea totum illud jus fundatur in gratia, & gloria non est promissa nisi *justis* & *Dei filiis*, hujus gloriæ capacibus: qui ergo a se ipso gratiam sponte abjicit, & exuit filiationem, nec recuperat per pœnitentiam; nec capax est gloriæ, nec illius negationem Deo, sed sibi imputare debet; cum Deus ex justitia non teneatur incapacem gloriæ & juris sui dissipatorem renumerare, aut ad agendam pœnitentiam cogere. Si tamen homo gratiam conservet, aut eam pœnitendo recuperet, ad Dei justitiam pertinet, jus illud homini conservare aut reddere, & tandem gloriam tribuere; præter quod aliud nihil in textu Apostoli ad Hebr. asseritur.

Inst. 7. Nec *prædestinatus* perpetuo potest carere gratia, ut per se patet: nec *reprobus*; quia hic nunquam vere est justus, adeoque nec justitiam amittere potest: cum, sicut prædestinatus est justus, sic & reprobus est injustus, eo quod eadem debeat esse contrariorum ratio.

 ℞.

℞. 1. *N. 1m. p. A.*; quia licet *prædestinatus* reipsâ gratiam non sit perpetuo amissurus, antecedenter tamen potest illam in perpetuum amittere, quia libere eandem retinet, & libertatem humanam nec præscientia Dei, nec prædestinatio subvertit. ℞. 2. *N. 2d. p. A. ejusque prob.* inverto pro nobis: *Prædestinatus* toto vitæ suæ tempore non debet esse justus, ut patet in S. PAULO prædestinato, & antecedenter tamen ex propria & repetita confessione gravi peccatore: ergo nec reprobus semper debet esse injustus.

Utriusque *ratio* est; tum quia justitia non constituitur per prædestinationem, nec injustitia per reprobationem, sed utraque hanc & illam antecedit: tum quia, ut homo sit prædestinatus vel reprobus, satis est, quod ille in gratia, hic in peccato moriturus præsciatur, licet priori tempore aliquamdiu injustus fuerit aut justus.

433. *Objic. contr. 3t.* SCRIPTURA S. docet nos habere certam cognitionem fidei de nostra justificatione; nam Joann. 14. v. 17. de Spiritu sancto dicit: *Vos cognoscetis eum, quia apud vos manebit, & in vobis erit*; & v. 20. *In illo die cognoscetis, quia ego sum in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis.* Ad Rom. 5. v. 1. *Justificati ergo ex fide pacem habeamus ad Deum*; & C. 8. v. 16. *Ipse Spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filii Dei.* 1. Joann. 4. v. 11. *In hoc cognoscimus, quoniam in eo manemus, & ipse in nobis: quoniam de spiritu suo dedit nobis*; & C. 5. v. 19. *Scimus, quoniam ex Deo sumus, & mundus totus in maligno positus est.*

℞. *quoad* 1m. *N. Ass.* Textum 1mum explico sub distinctione: Cognoscetis Spiritum sanctum esse & existere, ejusque divinitatem, ut CYRILL. AUG. & alii PATRES communius exponunt C. Spiritum sanctum esse in vobis per gratiam *subd.* in vobis, per hoc intelligendo communitatem & Ecclesiam C. intelligendo singulas aut determinatas personas, & quidem non conjecturaliter tantum, sed certitudine fidei cognoscetis N.

Eodem modo explicatur textus 2*dus*, nisi eum quis intelligere velit cum quibusdam de adventu Spiritus Sancti supra Apostolos in *die Pentecostes*; sed tunc admittendum erit, Apostolos de sui sanctificatione habuisse specialem revelationem.

3*tius*.

3*tius* textus plane non est ad rem; tum quia conti-
t duntaxat admonitionem ad conservationem gratiæ,
n vero affirmationem: tum quia non de gratiæ notitia,
l de ipsa solum gratia loquitur.

De 4*to* alibi diximus, ibidem asseri quidem testimo-
um Spiritus sancti *quoad se*, non autem quoad nos &
stram cognitionem; aut siquidem etiam posterius detur,
nc cognitionem tantum esse *conjecturalem* & *conditio-
tam*, non autem absolutam & fidei perfectione consum-
atam, quod confirmatur; tum quia ad litteram sermo
on est de testimonio per revelationem & locutionem, sed
r operationem & inspirationem ad orandum: tum quia
ec testificatio non est spiritus inhabitantis, sed moventis,
ide juxta S. AUG. serm. 126. de verb. Apost. pertinet etiam
peccatores, qui sunt filii Dei potentia, quatenus qui
edunt, acceperunt potestatem filii Dei fieri.

Quod verba Joannis in textu 5*to* & 6*to* attinet, tum
: integris Capitibus, tum ex posteriore testimonio liquet,
referenda esse non ad singulas personas, sed ad commu-
tatem & Ecclesiam Christi, cujus unius privilegium est
se infallibilem & sanctam, atque hinc spiritum sanctum
ibere dirigentem ac inhabitantem. Si quis tamen ea ad
ngulos referenda putet, non aliam inde cognitionem,
iam *conjecturalem* & scientiam in vulgi sensu demon-
rabit.

Inst. I. Eadem docet, quod possimus certo cogno-
ere, dispositiones ad justificationem requisitas penes nos
sse; quia Luc. 17. v. 10. dicitur: *Cum feceritis omnia,
uæ præcepta sunt vobis; dicite: servi inutiles sumus,
uod debuimus facere, fecimus.* Et I. ad Cor. 15. v. 28.
Probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat. Ergo.

℞. *N. Ass.* Neque textus allati probant certitudinem
idei, sed *conjecturalem* duntaxat cognitionem, aut eam,
uæ subjacet falso, quamvis a culpa excusare queat: ut
nim quis existimare possit omnia præcepta a se servata,
eque ipsum probet, sufficit *bona fides*, quin sic remor-
us conscientiæ de negligentia aliqua in servandis præceptis
uique probatione habeatur.

Inst. 2. Sancti PATRES, præterquam quod loquan-
tur vel de certitudine status veræ religionis, vel fidei,
vel de certitudine spei, vel de certitudine fidei circa

℞. 1. *N. im. p. A.*;
gratiam non sit perpetuo
potest illam in perpetuu
retinet, & libertatem h
prædestinatio subvertit.
inverto pro nobis: *Pra*
non debet esse justus, u
antecedenter tamen ex
vi peccatore: ergo nec

Utriusque *ratio* e
tur per prædestination
nem, sed utraque hanc
mo sit prædestinatus v
gratia, hic in peccat
tempore aliquamdiu in

433. *Objic.* c
bere certam cognitio
Joann. 14. v. 17. de
eum, quia apud
In illo die cognosce
in me, & ego in
go ex fide pacem
Spiritus testimon
filii Dei. 1. Jo
niam in eo man
tu suo dedit no
sumus, & mun

℞. *quo*
distinctione:
re, e... que
c...

...dus docet equidem credendum, quod a Chri... ...ssint donari, & per Christum reipsa donentur: ...gma universale, nec de propria alicujus par... ...tia enunciatum fuit; quia de hac postmodum ... quomodo signis & conjecturis agnoscatur.

...3. Dantur ratiocinia, quorum *propositio* est ... revelata, *assumptio* est physice vel moraliter ... *conclusio* est legitima, infertque hominem de... ...n esse justificatum: ergo. *Prob. Ant.* Ejusmo... ...*um:* Qui sacramentum baptismatis rite suscipit, ... sed potest quis esse physice vel moraliter cer... ...x parte ipsius materiæ & formæ, quam ex parte ... & sui tanquam subjecti, baptismum a se esse rite ... ergo. 2*dum:* Qui longo tempore non peccat ... est in gratia Dei: sed potest quis certo experi... ...visse, se non peccasse mortaliter: ergo.

... *N. A. ad prob.* In utroque ratiocinio negatur ...io; de 1*ma* quidem constat ex dictis in postrema ... assertione: de 2*da* docent exempla Jobi, Davidis & ... ibidem relata.

Caput III.

De Meriti.

Meriti nomen affectionem quandam actibus humanis, ... vel alterius creaturæ rationalis operibus propriam ...ificat, cui merces vel retributio correspondet; quæ ...dem retributio tam in partem malam & pro supplicio, ...am in bonam partem & pro præmio accipi potest; usu ...nen a Theologis jam diu receptum est, ut *meritum* sim... ...iciter dictum in bonam partem & pro merito præmii su... ...itur; acceptum autem in malam partem vocetur *demeri*... ..., vel meritum cum addito, malum, aut supplicii. Sic ... meritum *generatim* sumptum describi potest opus ...um præmio, dignitas præmii, vel valor operis, pro ... quem debetur boni cujusdam retributio.

Dividi *universim* solet ratione præmiatoris in meri... ... apud *hominem*, & in meritum apud Deum; ratione ...mii in meritum naturale, & in supernaturale vel theolo... ...um; hoc vero ulterius distinguitur in meritum *de con*...

veritates catholicas in genere, aut particularem illam, quod vere pœnitentibus detur gratia, vel de certitudine qualicunque & minus stricta, ut videre est apud *Bellarm.* L. 3. de Justif. C. 11.; etiam asserunt haberi posse certitudinem fidei de propria sanctitate & justitia.

Nam Cyrill. L. 10. in Joann. Cap. 3. de specialibus Dei amicis inquit: *Qui vero omni virtute mentem suam purgando apti jam ad majora facti sunt, spiritus illuminatione percepta oculis animi habitantem in se Deum videbunt*; & Cypr. de cæn. Dom. de anima rite communicante ait: *Se sanatam & sanctitatam agnoscens, fletibus se abluit & lachrymis se baptizat.* Aug. serm. 28. de verb. Apost. dicit: *Non est arrogantia, sed fides, prædicare, quod accepisti*; & ibid. serm. 6. prope finem: *Ecce adjuvante ipsius misericordia spiritum Christi habemus, ex ipsa delectatione justitiæ integra fide catholica spiritum Dei in nobis esse cognoscimus.* Bern. serm. 1. de annunt. ait: *Si credis peccata tua non posse deleri, nisi ab eo, cui soli peccasti, & in quem peccatum non cadit, bene facis: sed adde, ut credas, quia per ipsum tibi peccata donantur:* ergo.

℞. *N. Ass. & prob.* Cyrillus vel intelligendus est de cognitione Spiritus sancti per effectus, ex quibus quis conjicit inhabitationem ejusdem: vel de dono sapientiæ justis omnibus non communi, minore tamen, quam fit fidei certitudo: vel de evidentia in ratione credibilis, non autem ipsius veritatis cognitæ: in nullo autem sensu nobis est contrarius.

Cyprianus vel loquitur de efficacia Sacramenti ex parte sui, ut præcedentia insinuant; vel, si loquitur de efficacia in sanctificatione in nobis recepta, agnitionem experimentalem & ex effectibus conjectatam tantum insinuat.

Aug. loco priore fidem commemorat, non qua certus quis est de dono accepto, sed qua Deum autorem fatetur doni, quod vel credit, vel opinatur, vel scit sibi datum: in posteriore loco vel agit de fine generali, qua Spiritum sanctum in Christianis universim esse credimus, vel si de fide particulari loquitur, eam pro conjectura usurpat, quæ in delectatione justitiæ, h. e. internis Spiritus sancti effectibus fundatur.

Bern-

BERNARDUS docet equidem credendum, quod a Christo peccata possint donari, & per Christum reipsa donentur: sed hoc est dogma universale, nec de propria alicujus particularis justitia enunciatum fuit; quia de hac postmodum subjungitur, quomodo signis & conjecturis agnoscatur.

Inst. 3. Dantur ratiocinia, quorum *propositio* est universalis revelata, *assumptio* est physice vel moraliter evidens, & *conclusio* est legitima, infertque hominem determinatum esse justificatum: ergo. *Prob. Ant.* Ejusmodi sunt 1*mum:* Qui sacramentum baptismatis rite suscipit, justificatur: sed potest quis esse physice vel moraliter certus tam ex parte ipsius materiæ & formæ, quam ex parte ministri & sui tanquam subjecti, baptismum à se esse rite susceptum: ergo. 2*dum:* Qui longo tempore non peccat mortaliter, est in gratia Dei: sed potest quis certo experimento novisse, se non peccasse mortaliter: ergo.

℞. *N. A. ad prob.* In utroque ratiocinio negatur assumptio; de 1*ma* quidem constat ex dictis in postrema theseos assertione: de 2*da* docent exempla Jobi, Davidis & Pauli ibidem relata.

CAPUT III.

De Merito.

Meriti nomen affectionem quandam actibus humanis, vel alterius creaturæ rationalis operibus propriam significat, cui merces vel retributio correspondet; quæ quidem retributio tam in partem malam & pro supplicio, quam in bonam partem & pro præmio accipi potest; usu tamen a Theologis jam diu receptum est, ut *meritum* simpliciter dictum in bonam partem & pro merito præmii sumatur; acceptum autem in malam partem vocetur *demeritum*, vel meritum cum addito, malum, aut supplicii. Sit vero meritum *generatim* sumptum describi potest opus dignum præmio, dignitas præmii, vel valor operis, propter quem debetur boni cujusdam retributio.

Dividi *universim* solet ratione præmiatoris in meritum apud *hominem*, & in meritum apud Deum; ratione præmii in meritum naturale, & insupernaturale vel theologicum; hoc vero ulterius distinguitur in meritum *de condigno*

digno, & in meritum *de congruo*; prius meritum simpliciter dicitur & ex justitia, seu cui ex justitia, sive ea rigorosa sit & stricta, sive minus stricta, præmium debetur: posterius etiam meritum secundum quid & ex congruentia appellatur, seu cui præmium ex quadam decentia debetur.

ARTICULUS I.

Quænam conditiones ad meritum theologicum requirantur.

434. Nota I. *Conditiones* ad meritum proprium constituendum universim repeti possunt vel ex parte ipsius *operis* meritorii, vel ex parte personæ *merentis*, vel ex parte personæ *remunerantis*. Præcipua difficultas circa conditiones illas versatur, quæ se ex parte ipsius operis meritorii tenent. Conveniunt quidem facile omnes 1*mo*, quod meritum debeat esse actus positivus. 2*do*, actus in obsequium Dei præstitus; quia sine eo potest quidem opus esse laude, non autem præmio dignum. 3*tio*, quod etiam cedere debeat in commodum vel emolumentum Dei, siquidem per illud intelligatur commodum extrinsecum, gloria nempe, laus, & hujusmodi similia; cum hæc operibus humanis respectu Dei tribuat ipse Christus Matth, 5. v. 16. dicens: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cælis est:* non vero si intelligatur aliquid Deum intrinsece afficiens; quia sicut Job. 25. v. 6. dicitur: *Si peccaveris, quid ei nocebis? & si multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum?* ita mox v. 7. additur: *Porro si juste egeris, quid donabis ei, aut quid de manu tua accipiet?*

435. *Nota II.* Discrepant vero Catholici ab hæreticis, quorum aliqui *minus*, alii *plus* ad meritum exigunt, quam reipsa necessarium sit. Ad primam classem pertinent *Jansenianі*, quibus libertas a coactione; *Pelagiani*, quibus bonitas naturalis; *Semipelagiani*, quibus existentia conditionata duntaxat videbatur sufficere ad meritum. Ad 2dam spectant *Lutherani & Calviniani*, qui ultra conditiones vulgo assignari solitas exigunt, ut opus meritorium sit prorsus indebitum, penitus nostrum, & nulla ratione

præ-

præmiatoris, ac omnino æquale cum mercede. Equidem nonnulla etiam est discrepantia inter ipsos *Catholicos*, maxime circa charitatem, quam quidam quasi radicem omnis meriti exigunt; sed hæc controversia salva fidei integritate, alibi tractatur.

436. *Dico I.* Universim ad meritum theologicum requiritur ex parte *operis meritorii*, ut sit actus creaturæ rationalis 1. quidem liber a necessitate, 2. moraliter bonus, 3. supernaturalis seu ex auxilio gratiæ procedens, 4. in aliqua temporis differentia absolute existens: ex parte personæ *merentis*, ut, qui meretur, sit viator: ex parte *Dei remunerantis*, ut adsit ordinatio divina meriti ad mercedem saltem consequens, seu talis, qua opus acceptetur in meritum actuale & efficax determinati præmii.

Pars I. Quoad 1mam conditionem constat tum ex verbis Eccli. 31. v. 10. *Qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit: ideo stabilita sunt bona illius in Domino:* tum ex definitione Trid. sess. 6. Can. 4. ac condemnatione propositionis 3tiæ Jansenii: tum ex S. Aug. L. de nat. & gr. C. 65., & alibi passim: tum ex *ratione*, quæ docet nihil posse imputari ad meritum, quod non est sub potestate & electione operantis.

Quoad 2dam rursus constat tum ex verbis Genes. 4. v. 7. *Nonne, si bene egeris, recipies: sin autem male, statim in foribus erit peccatum:* tum ex Trid. sess. 6. Cap. 16., ubi ad versum 58. ex 1. ad Cor. 15. provocat, & aliquoties repetit *bona opera* esse, quæ apud Deum merentur: tum ex ratione, quæ docet *malum* opus utpote pœna dignum non esse meritum; *indifferens* autem opus non esse meritum potius, quam demeritum, nec afferre Deo utilitatem quandam & commodum, quæ tamen conditio ad meritum ab omnibus asseritur: tum ex universa omnium conspiratione, cui nemo sanus serio contradixit.

Quoad 3tiam iterum constat tum ex verbis Apostoli 1. ad Cor. 4. v. 7. *Quid habes, quod non accepisti?* & ad Philipp. 2. v. 13. *Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate:* tum ex Araus. II. Can. 18. *Debetur bonis operibus merces, si fiant; sed gratia præcedit, ut fiant;* cui Trid. sess. 6. Can. 2. concinit: tum S. Aug. libris omnibus contra *Pelagianos & Semipela-*

gia-

gianos: tum ex ratione, quæ docet inter meritum & præmium debere esse proportionem.

Quoad 4tam prob. tum ex verbis Christi Luc. 10. v. 13. *Si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes; quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere sedentes pœniterent;* ex quibus habentur merita conditionate existentia, sed tamen absque præmio, cum idem judicium in has urbes ac in Sodomam futurum versu subsequenti addatur: tum ex Araus. II. Can. 5. Trid. sess. 6. Cap. 5., ubi statuitur initium fidei & salutis gratis dari & non ex merito; quod non foret, si mere conditionate futurum posset habere rationem meriti: tum ex Aug., qui hunc errorem L. de præd. sanct. C. 12., & L. de don. persev. C. 9. & 12. data opera expugnat: tum ex *ratione*, quæ docet, præter finalem causam, omnem aliam, adeoque & moraliter efficientem seu *meritoriam*, præsupponi suo effectui secundum realem existentiam saltem ordine naturæ; quod autem sub conditione nunquam existente tantum futurum esset, nec est, nec futurum est, nec fuit; atque hinc realem existentiam non habet.

Pars II. Prob. Scriptura & Traditio docent, 1mo tempus vitæ tantum esse tempus meriti; Eccli. 14. v. 17. *Ante obitum tuum operare justitiam;* & C. 18. v. 19. *Ante judicium para justitiam tibi;* & v. 22. *Ne verearis usque ad mortem justificari.* Item Joann. 9. v. 4. *Me oportet operari opera ejus, qui misit me, donec dies est,* ut S. Aug. Tr. 44. in Joann. exponit.

2*do* docent, tempus mortis esse tempus retributionis; Eccli. 11. v. 28. *facile est coram Deo in die obitus retribuere unicuique secundum vias suas;* & Luc. 16. v. 9. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut, cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula;* quam parabolam S. Hier. ep. 151. ad Algas. q. 6. de morte & mercede cœlesti explicat.

3*tio* docent, post mortem non dari locum aut tempus meriti; Eccl. 9. v. 10. *Quodcunque facere potest manus tuas, instanter operare: quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erunt apud inferos, quo tu properas;* & Cap. 11. v. 3. *Si ceciderit lignum ad Austrum; aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit;* Joann. 9. v. 4. *Venit nox, quando nemo potest operari.*

Conf

Conf. tum quia oportebat posse perveniri ad terminum: tum quia, sicut Deus hanc vitam destinavit militiæ & labori, sic in altera posuit coronam & mercedem: tum quia meritum fundatur in fide, quæ cum visione beatifica non stat.

Pars III. prob. Quamvis in meritis nostris sive *condignitas* & proportio, sive *congruitas* ad præmium supernaturale supponatur, tamen statuenda etiam est necessaria quædam Dei *ordinatio*: tum quia Deus, qui suaviter & sapienter omnia disponens, nec addens aliquid superfluum de facto ita disposuit, ut indicat illa sententia: *Tanta est misericordia Dei, ut nostra voluerit esse merita, quæ sunt dona sua;* quam COELESTIN. Papa ep. I. C. 12., AUG. ep. 105., CHRYS. hom. de Adam & Eva & TRID. sess. 6. C. 6. usurpavit: tum quia ad relationem, quæ intercedit inter merita & præmium, non sufficit sola illa *proportio* sive dignitatis, sive congruitatis, sive medii, utpote non physica, sed moralis, atque hinc tantum fundamentum remotum; sed requiritur proximum, quod non habetur per aliud, quam ordinationem, vel pactum Dei; quemadmodum id ex *rebus humanis* constat, ubi, quamvis inter cursum in stadio & bravium, inter actiones litteratorum aut militum & præmium habeatur aliqua vel condignitatis, vel congruitatis proportio, pactum tamen vel lex potestatem habentis intervenire debet ad relationem perfectam habendam.

Conf. Quamvis inter merita Christi & redemptionem dæmonum, inter bona opera *angelorum, beatorum & animarum purgantium* ac præmium sive essentiale, sive saltem accidentale intercedat condignitas, vel alia proportio, tamen non fuerunt, aut sunt actuale & efficax meritum hujus præmii; idque vel defectu acceptionis divinæ, vel defectu status viæ, quæ conditio ex libera Dei ordinatione habetur: ergo.

437. *Dico II.* Ad meritum *de condigno* requiritur ex parte *operis meritorii*, ut aliquo modo sit æquale præmio; ex parte personæ *merentis*, ut, qui meretur, sit justus; ex parte Dei *remunerantis*, ut præcesserit promissio; ex parte *personæ*, cui quis meretur, ut ipse sibi mereatur: ad meritum *de congruo* sufficit, ut adsint conditiones ad meritum universim requisitæ, & vel una desit ex requisitis ad meritum de condigno.

Pars I. quoad *Imam conditionem* constat; quia retributio meriti maxime condigni in Deo est opus aliquod

justi-

justitiæ, cum Matth. 16., ad Rom. 2., 1. ad Cor. 3. & alibi passim dicatur *merces secundum opera* vel *laborem*; & 2. ad Tim. 4. appelletur *corona justitiæ*; imo ad Hebr. 6. v. 10. addatur: *Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri:* ergo aliqua æqualitatis proportio requiritur; quam non tam a gratia actuali, quam ab habituali repetere oportet: utpote quæ sola & proprie juxta ep. 2. ad Cor. 1. v. 22. *Pignus spiritus*; juxta Joann. 4. v. 14. *fons aquæ salientis in vitam æternam*; juxta 1m. Joann. 3. v. 9. *Semen Dei* est & appellatur.

Quoad 2dam constat tum ex verbis Christi Joann. 15. v. 4. *Sicut palmes non potest ferre fructum a semetipso, nisi manserit in vite; sic nec vos, nisi in me manseritis*; & ex verbis Apostoli ad Rom. 8. v. 17. *Si autem filii, & hæredes; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi: si tamen compatimur, ut & conglorificemur:* Tum ex Trid. quod sess. 6. Cap. 16. de merito agens solorum justificatorum meminit, uti & Can. 32. definiens, bona opera ita esse dona Dei, ut simul sint merita, de homine justificato duntaxat agit: tum ex damnatione propositionum *Baji* 13tia, 16ta & 18va, in quibus status gratiæ & adoptionis ad meritum requiri negatur.

Tum ex S. Aug., qui L. de sp. & litt. C. 3. 8. 9. & 29., L. de fid. & op. C. 14. & alibi docet, nos non posse operari justitiam, seu mereri ex justitia, nisi prius justificemur, cui plures PP. alii apud Suar. consentiunt; tum ex ratione, quæ docet, non satis esse ad meritum de condigno proportionem, quæ ex ipsa velut substantia operi accedit, sed requiri simul eam, quæ ex habitudine ad personam operantem exsurgit; cum ex Scriptura de Abele & Christo constet, ex dignitate personæ operantis valorem & dignitatem operis præcipue haberi.

Quoad 3tiam constat rursus tum ex parabola operariorum Matth. 20., ubi, dum dicitur: *Nonne ex denario convenisti mecum*, & fit applicatio ad meritum pro regno cælorum, ratio æquitatis & justitiæ inter laborem ac mercedem ponitur in conventione seu promissione mercedis sub conditione laboris: tum ex Trid., quatenus id sess. 6. Cap. 16. docet, justis bene operantibus proponendam esse vitam æternam, *tanquam mercedem ex ipsius Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis fideliter reddendam:*

am: tum ex Aug. Conc. 2. in Psal. 92. &c. tum ex *ra-*
one, quæ docet, nec Deum constitui posse debitorem,
isi quatenus convenit, ut sit *fidelis* & stet promissis; nec
pus quantumvis excellens exigere posse præmium, nisi
actum intercesserit.

Quoad 4tam constat iterum tum ex scriptura, quæ
bicunque de præmio operum loquitur, illud ad ipsum ope-
ntem refert; unde de operantibus universim dicitur ad
om. 14. v. 12. *Unusquisque nostrum pro se rationem red-*
et Deo; & 2. ad Cor 5. v. 10. *Ut referat unusquisque*
ropria corporis, prout gessit, sive bonum sive malum; de
stis autem Apoc. 14. v. 13. additur: *Opera enim illorum*
quuntur illos: tum ex Trid., quod vocem *ipsorum* rela-
vam bonis operibus merentibus addit: tum ex S. Aug.,
ri L. 1. de pecc. mer. C. 14. docet soli Christo convenire
erendo sanctificare alios; imo Tr. 73. & 102. in Joann.
ntendit, neminem alium posse pro altero orando quid-
am pro eo infallibiliter impetrare; tum ex *ratione*, quæ
ocet adæquate id referendum in liberam Dei ordinationem.

Pars II. quoad 1mum patet; quia, quamvis opus
iquod non habeat *æqualitatem*, si tamen possideat illas
nditiones universim requisitas, habet *proportionem quan-*
am ad præmium; & licet persona operans non sit grata,
men in via est per supernaturale opus ad amicitiam: item,
cet careat *promissione*, tamen ordinatio consequens ex di-
is adesse supponitur: unde licet ex justitia non debeatur
erces, ex convenientia tamen, congruitate ac decentia
quod debitum æquitatis oritur. *Quoad 2dum* autem li-
et ex eo, quod, sicut ad omne imperfectum, sic & ad im-
rfectum meritum, sufficiat aliquis defectus perfectionis.

438. *Dico II.* Ad neutrum meritum requiritur, ut aut
omnino æquale, aut prorsus indebitum, aut penitus no-
strum, & nulla ratione præmiatoris. *Prob. I.* Universim
gative; quia pro his conditionibus nec ex autoritate, nec
ratione solidum fundamentum præsto est; ut ex solu-
one objectionum patebit. *II.* Speciatim & *positive*.

Et quidem *quoad 1mum*; tum quia ex 2. ad Cor. 4.
. *Id, quod in præsenti est momentaneum & leve tribu-*
tionis nostræ, supra modum in sublimitate æternum glo-
æ pondus operatur: Tum quia Trid. Sess. 6. Cap. 16. ait:
sacris litteris usque adeo bonis operibus tribui, ut etiam

qui

qui uni ex minimis suis potum aquæ dederit, *promittat Christus*, *eum non esse sua mercede cariturum*; tum quia nec inter meritum & præmium tanta æqualitas requiritur, quanta inter *pretium* & *mercem*, quæ ipsa tamen omnimodam æquiparantiam non exigit; nec retributio meritorum fit ex justitia stricta, quæ communius inter Deum & hominem negatur: sed tantum ex justitia *minus stricta*, eminentiali, gubernativa, distributiva & proportionali; nec justitia Dei stricta, siquidem hæc etiam in retributione operis asseratur, fundetur in sola, aut absoluta comparatione operis cum munere reddendo, sed aut primario, aut simul in promissione Dei & pacto.

Quoad 2dum prob. Quia, quod *ratio debiti ex præcepto* non obstet merito, patet tum ex Scriptura vitæ æternæ mercedem observationi mandatorum promittente; tum ex Trid. sess. 6. C. 16. docente, nihil deesse justificatis, *quominus plene illis quidem operibus*, *quæ in Deo sunt facta*, *divinæ legi pro hujus vitæ statu satisfecisse*, & *vitam æternam vere promeruisse censeantur:* quod etiam non obsit ratio debiti *ex conditione hominis servili*, liquet ex eo, quod Deus homini concesserit libertatem arbitrii & dominium in proprios actus, in quo, sicut ratio demeriti, ita & meriti radicetur; demum quod nec defectus commodi in Deum conferendi, aut alia ratio quæcunque obstet, ostendit meritum Christi, quod alias etiam foret negandum.

Quoad 3tium verum quidem est, quod meritum debeat esse *nostrum*; sed falsum est inprimis, quod opus per & cum gratia factum nequeat dici nostrum, ut volunt HH.; tum quia ex Scriptura, Conciliis & Patribus patet, opus istud vere etiam a nobis fieri cum libertate agendi vel non agendi: tum quia ex legibus etiam humanis patet, recte dici nostrum, quamvis cum alio sit commune, ut ex l. 5. ff. de leg. & fideicomm. constat. Deinde vero falsum est, quod meritum nulla ratione debeat esse *præmiatoris*, cum alias nec Christus potuisset mereri, nec miles Principis armis vincens mercede dignus foret.

Objectiones.

439. *Objic. I. contr. 3tium* Justitia inter datum & acceptum postulat *æqualitatem*; & Deus etiam in retributione servat totam justitiæ formam: ergo in merito theologico debet dari omnimoda æqualitas cum præmio.

R. ad

R. ad 1m. D. 1m. p. Justitia stricte dicta, seu commutativa postulat æqualitatem inter datum & acceptum C. minus stricte dicta & distributiva N. Communior autem postremam duntaxat justitiam in Deo respectu hominum admittit. Omissa tamen hac controversia scholastica D. aliter. Justitia postulat inter datum & acceptum æqualitatem quam, scilicet proportionis saltem aut virtutis C. æqualitatem omnimodam, entitatis scilicet aut perfectionis *subd.* Si datum & acceptum se habent instar pretii & mercis, et invenitur medium rei T. ubi illa se habent instar meriti & præmii, & exigitur tantum medium rationis N.

Item D. 2d. p. Deus in retributione servat justitiam formam proportionaliter, pluribus nempe & majoribus meritis reddendo præmia plura & majora, sicut paucioribus & minoribus pauciora & minora redduntur C. æqualiter omnino & commensurando substantiam ac entitatem cum substantia & entitate N.

440. *Objic. II. Servus* nihil meretur apud Dominum præcepta ejus implendo; nec *debitor* aliquid apud creditorem reddendo debitum: ergo nec homo meretur aliquid apud Deum per quemcunque actum, utpote vel præceptum, vel aliis titulis plusquam ex justitia debitum; præsertim quia Christus Luc. 17. v. 10. ait: *Cum feceritis omnia, quæ præcepta sunt vobis, dicite: servi inutiles sumus; quod debuimus facere, fecimus;* & similia Theophil. in hunc locum, ac Bern. L. de 4plici debito docet.

R. T. A. N. Cons. Disp. est; quia apud *homines* valor operis consideratur juxta quantitatem laboris in utilitatem alterius impensi, & utilitatis ex labore vel opere emergentis; utrique autem decedit, si labor aut utilitas sit debita: apud *Deum* vero valor operis ex morali ejus bonitate, & ad hanc bonitatem resultante in Deum gloria; cum non illa habeatur, & ista Deo dari censeatur, quatenus opus quod voluntarie, libere ac alacriter facimus, atque hoc non minus in operibus tam *debitis* & præceptis, quam *indebitis* & non præceptis haberi queat; inde nec valori, nec merito aliquid decedit.

Ad prob. R. Inprimis in textu allato non negari *meritum operis*, sed utilitatem Deo allatam; alias vero eam servum appellari bonum & fidelem, ut Matth. 25. & alibi legitur. Præterea *inutilitas* illa repeti potest vel

ex hoc, quod propriis viribus & sine gratia nullum efficere bonum possimus, vel quod Deus potuerat nobis mandata proponere mercede nulla promissa. Demum his verbis Christus intendit nobis commendare *humilitatem* in bonorum operum exercitio, vel excitare nos ad opera etiam liberalia & supererogationis, vel accendere in nobis studiosam *folicitudinem* & *perseverantiam*, cum *inutilis* servus Matth. l. c. accipiatur pro *cessatore* & otioso.

Inst. Præceptum vel tollit *omnem libertatem*, ut in CHRISTO, B. VIRGINE & aliis in gratia confirmatis, in quibus sicut locum non habet illud: potuit transgredi & non est transgressus, ita nec illud: ideo stabilita sunt bona ejus in Domino; vel aufert saltem *libertatem moralem*, licet non naturalem, in aliis; quæ tamen ad meritum tanquam aliquid morale maxime est necessaria: ergo.

℞. *N. A.* Pars *prior* est falsa; cum nec CHRISTUS, nec B. VIRGO, nec alii in gratia confirmati caruerint libertate, ut alibi ostenditur. Falsa etiam est *posterior*; quia moralis libertas non stat in hoc, quod aliquid possit tam fieri, quam omitti impune, ut objectio supponit; sed in facultate agendi & non agendi per intrinsecum rationis usum, seu actio vel omissio licita sit, seu non; quæ sane etiam sub præcepto manet: si vero *libertatis moralis* nomine forsan intelligeretur exemptio ab obligatione vel necessitate præcepti; negamus hanc ad actionem moralem requisitam, ut patet in peccatis & demeritis.

441. *Objic. III.* Opera bona, quæ in nobis fiunt, tota sunt a Deo; tum quia hoc expresse declarat AUG. in Enchir. C. 32. & L. de don. persev. C. 13.; tum quia id insinuat PAULUS I. ad Cor. 15. v. 10. scribens: *Amplius, quam omnes illi, laboravi; non ego, sed gratia Dei mecum*: ergo nequeunt esse nostra.

℞. *D.* Totum est a Deo totalitate effectus *C.* totalitate causæ *N.* Quod testimonium PAULI attinet, illa verba: *laboravi amplius, & gratia Dei mecum*, satis demonstrant, non gratiam solam, sed & hominem operari. Itaque sicut dum Matth. 10. v. 20. dicitur: *Non enim vos estis, qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis*; his verbis non excluditur loquela propria ab Apostolis, sed tantum denotatur eos loqui, *prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis*, ut Act. 2. v. 4. exponitur;

sic

c & illa negatio, *non ego*, hunc unum designat, quod AULUS nihil fecerit absque gratiæ auxilio.

ARTICULUS II.

An in homine possibile sit, ac detur meritum theologicum?

42. *Nota.* Adeo Novatores omnes negant, vel justos homines suis operibus, quantumvis ex gratia int, posse aliquid ad vitam æternam pertinens apud Deum ereri, ut *Calvinus* & alii vel ipsum meriti nomen tantiam extraneum a Scripturis, & per Scholasticos inventum spuant, & velut fastuosum Christoque injuriosum dament. Ad hunc errorem fulciendum substernunt alium, io contendunt, nullum in homine opus simpliciter boam, sed omnia ejus opera esse *peccata*, licet ut talia a eo non semper imputentur.

443. *Dico I.* Plura dantur hominum opera, quæ npliciter sunt bona & nullatenus peccata. Est *de fide*, definitum a Trid. Sess. 6. Can. 7. & 25.

Prob. I. ex SCRIPTURA. Hæc imo hominum quondam opera absolute vocat opera bona, ut Matth. 5. v. . *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opevestra bona*; ad Ephes. 2. v. 10. *Ipsius enim factura mus, creati in Christo Jesu in operibus bonis, quæ præravit, ut in illis ambulemus*; ad Tit. 3. v. 8. *Curent vis operibus præesse, qui credunt Deo.*

2*do* docet opera quædam placere Deo, ut Genes. 4. 4. *Respexit Dominus ad Abel & munera ejus*, h. e. ut RYS. hom. 18. exponit, *grata hæc habuit & laudavit*; llach. 3. v. 4. *Placebit Deo sacrificium Juda & Hieruem, sicut dies sæculi & sicut anni antiqui*; Sap 9. v. *Deducet me in operibus meis sobrie, & custodiet me in potentia; & erunt accepta opera mea.*

3*tio* a personis & ab operibus quibusdam excludit catum, ut Jobi 2. v. 3. *Nunquid considerasti servum um Job? quod non sit ei similis in terra, vir simplex rectus ac timens Deum, & recedens a malo, & adhuc inens innocentiam,* Et David Ps. 17. v. 21. *Retribuit vi Dominus secundum justitiam meam, & secundum pustem manuum mearum retribuet mihi: quia custodivi*

vias Domini, nec impie gessi a Deo meo. Luc. 11. v. 36. opus perfecte bonum sic exprimitur: *Si ergo corpus tuum totum lucidum fuerit, non habens partem aliquam tenebrarum, erit lucidum totum, & sicut lucerna fulgoris illuminabit te.* 2. Petr. 1. v. 10. *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem faciatis: hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* Ergo.

II. ex PATRIBUS. AUG. L. de sp. & lit. C. 36. ait: *Dici potest quadam justitia minor huic vitæ competens, qua justus ex fide vivit, quamvis peregrinus a Domino, & ideo per fidem ambulans nondum per speciem: non absurde dicitur etiam ad istam pertinere, ne peccet.* HIER. L. 2. adv. Pelagian. *Hoc & nos dicimus, posse hominem non peccare, si velit, pro tempore, pro loco, pro imbecillitate corporea, quamdiu intentus est animus, quamdiu chorda nullo vitio laxatur in cythara.* AMBROS. in Apolog. de David C. 6. *Etenim, quia non potest sine peccato esse humana fragilitas, cavendum est, ne plura sint peccata, quam opera virtutum.* GREG. & BERN. vid. ap. Bellarm. L. 4. de Justif. C. 16.

III. ex RATIONE. Christus mortuus est, ut faciamus bona opera juxta illud ad Tit. 2. v. 14. *Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum:* Deus adhortatur nos ad opera bona facienda; idem ea in nobis operatur, ita ut tota Deo tribuenda sint; sed Deus nequit adhortari ad peccata, aut ea principaliter facere; nec Christus dici potest mortuus, ut peccata sectemur: ergo opera bona nequeunt dici peccata.

Conf. Opera bona nequeunt dici peccata ob innatam *cupiditatem*; tum quia hæc non est peccatum, sed infirmitas tantum, nisi ei consentiatur; tum quia opera bona aliquando fiunt ex charitate, non autem cupiditate: neque ob *defectum dilectionis* aut fervoris in ea; quia licet hic defectus ostendat opus esse minus perfectum, quam aliud cum ista perfectione sive hic, sive in patria; tamen non ostendit positivam imperfectionem, seu peccatum & culpam: neque ob *admixtionem peccati* sive venialis, sive mortalis; quia admissa etiam frequenti in venialia prolapsione nec auctoritate tamen, nec ratione aut experientia ostenditur, in singulis operibus hanc admixtionem contingere.

444. *Dico II.* Datur opus bonum, quod ab homi-
e ex gratia seu per gratiam operante factum est meritum
heologicum. Est de fide, & constat aperte ex TRID. sess.
. Can. 26. & 32.

Prob. I. ex SCRIPTURA. Ea 1mo hujus meriti no-
inatim mentionem facit Eccli. 16. v. 15. *Misericordia*
aciet locum unicuique, secundum meritum operum suo-
um; & ad Hebr. 13. v. 16. *Beneficentiæ autem & com-*
munionis nolite oblivisci; talibus enim hostiis promeretur
Deus. 2do sub nomine dignitatis exprimit, quod secun-
um græcam phrasin merito æquivalet; quo pertinent illa
ap. 3. v. 5. *Deus tentavit eos, & invenit eos dignos se;*
uc. 20. v. 35. *Illi vero, qui digni habebuntur sæculo illo*
& resurrectione ex mortuis, &c. 2. ad Thess. 1. v. 5. *Ut*
igni habeamini regno Dei, pro quo & patimini. 3tio
orrevelativum operis boni vocibus ejusmodi compellat,
uæ opus indicant esse meritum: vocat enim *retributionem*
uc. 14. v. 13. Vel *remunerationem* ad Hebr. 10. v. 35.
el *præmium* Tob. 4. v. 10. Vel *mercedem.* Genes. 15.
. 1. Vel *coronam* certaminis, justitiæ & fidelitatis 1. ad
or. 9. v. 25. 2. ad Tim. 4. v. 8. Apoc. 2. v. 10.

II. ex TRADITIONE. Et quidem 1*mo* ex PATRIBUS,
uorum testimonia num. 442. attulimus. 2do ex CONCI-
IIS, inter quæ ARAUS. II. Can. 18. ait: *Debetur merces*
onis operibus, si fiant; sed gratia, quæ non debetur, præ-
dit, ut fiant. LATER. in Cap. *firmiter* dicit: *Non solum*
rgines & continentes, verum etiam conjugatæ per re-
am fidem & operationem bonam placentes Deo ad æter-
am merentur beatitudinem pervenire. FLOR. denique
decreto de purgatorio docet animas, quæ nihil expian-
um habent, in cœlum mox recipi, Deumque videre, pro
eritorum tamen diversitate alium alio clarius & per-
ctius.

III. RATIONE, quæ desumitur partim ex conditio-
bus ad meritum requisitis; partim ex fundamento dam-
ti erroris in priore thesi disjecto. *Conf.* ex *congruen-*
a; tum quia, sicut humana opera dantur digna laude, sic
merito digna videntur: tum quia decet Deum tanquam
bernatorem rei humanæ statuere præmia bonis operibus,
ut honorarium operum obsequio retribuere aliquid, sua
nitate dignum.

445. *Dico III.* Datur meritum *de condigno*, & hujus meriti rationem quoad aliqua saltem præmia participant opera bona justorum. Non est quidem sub his terminis definitum, sed *theologice* tamen *certum*.

Prob. Meritum *de condigno* est opus bonum, vel quod dignum est præmio, vel cui debetur præmium tanquam merces aut stipendium, vel cui retribuitur præmium secundum quandam justitiæ æquitatem: atqui tale opus datur: ergo. *Prob. min.*, quæ *quoad* 1m. patet ex probatione 2da Scripturæ num. pr. allata: *quoad* 2d. constat tum ex variis titulis correlativo meriti in Scriptura datis, & num. pr. etiam recensitis; tum ex S. Aug., qui passim docet vitam æternam recte appellari posse *stipendium justitiæ, quia debetur, quia digne retribuitur, quia merito redditur;* vocari tamen ab Apostolo gratiam, quia illi *est gratia, cui gratia est & ipsa justitia.* Demum *quoad* 3t. *prob.*

Nam 1. ad justitiam spectat, ut Deus certis operibus det præmium, ut liquet ex 2. ad Theff. 1. v. 6. *Si tamen* (juxta græcum εἴπερ, & teste D. Thoma juxta alias versiones *siquidem*) *justum est apud Deum retribuere tribulationem iis, qui vos tribulant: & vobis, qui tribulamini, requiem nobiscum in revelatione Domini Jesu de cælo cum angelis virtutis ejus;* & ex verbis ad Hebr. 6. sup. cit. *Non enim injustus est, ut obliviscatur operis vestri:* unde Hier. in cap. 49. ait: *Potentiam suam nostro arbitrio dereliquit, ut juste voluntas præmium consequatur;* & Aug. L. de Nat. & gr. C. 2. *Non est injustus Deus, ut justos fraudet mercede justitiæ.*

2. Deus dat operibus præmium in judicio, & ut judex; quia 1mum patet ex Matth. 25. v. 34. ubi descripta judicii forma refertur hæc futura judicis sententia: *Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi: esurivi enim &c.* 2dum ex 2. ad Tim. 1. v. 12 *Potens est depositum meum servare in illum diem justus judex;* & ibid. C. 4. v. 8. *Reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die.*

3. Deus servat justitiæ formam & proportionem opus inter ac præmium; ut indicatur Matth. 7. v. 2. *In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.* Ibid. 10. v. 41.

Qui

ui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem ropheta accipiet; & qui recipit justum in nomine justi, ercedem justi accipiet; & ad 1. ad Cor. 3. v. 8. *Unusisque autem propriam mercedem accipiet secundum um laborem.*

Conf. Quamvis Trid. veritatem hanc expresse non finiat, nec verbis *digni* vel *condigni* utatur, non obure stat pro hac sententia; tum quia in can. 32. nuper citato dicit justificatum bonis operibus *vere* mereri gra augmentum &c.; quæ particula, cum non sit absque usa inserta, significat hoc meritum plus esse, quam conuitatis cujusdam: tum quia in Cap. 16. ad confirmatioem existentiæ meriti adducit testimonia Scripturæ retritionem justitiæ exprimentia: tum quia Pallav. L. 8. hist. onc. Trid. C. 4. de Theologis Tridentinis ita scribit: *peribus post acceptam justitiam peractis, adeoque dina gratia informatis, redditisque ob merita Christi tentioribus, cujus vivum membrum effectus est is, qui peragit, omnes concedebant rationem meriti condigni l conservandam augendamque eandem gratiam, æterumque felicitatem consequendam.*

Præterea vero cum non nostræ duntaxat ætatis *seatores* meriti nomen permittant & rationem, siquidem sola promissione, non vero ex justitiæ debito dicatur eri dari præmium, sed & tempore Trid. Concilii id conerint, ut ex disputatione Buceri A. 1546. Ratisbonæ bita liquet; sequeretur nec Concilium contra *Novatores* isse, nec oppugnatores Hæreticorum errores, sed umbram ntum insectari in hac de merito bonorum operum conoversia, nisi mens fuerit, aut sit necessitas, asserere *merim condignum.*

446. *Dico IV.* Datur meritum *de congruo*; & hu tantum meriti rationem participant opera bona non stificatorum. *Prob.* 1m. p. Dantur plura opera bona te justificationem, quæ sint apud Deum theologice meoria: sed non sunt meritoria de condigno, ut ex 2da rte supponitur: ergo. *Major* exempli gratia declaratur *fide & pænitentia* tanquam prima & ultima dispositio ad justificationem.

Quoad 1mam enim Aug. ait ep. 105. ad Sixtum: *eque enim nullum est meritum fidei, qua ille dicebat: us propitius esto mihi peccatori; & descendit justifi-*

 catus

catus merito fidelis humilitatis, quoniam, qui se humiliat, exaltatur; & L. de præd. Sanct. C. 2. *Quis autem dicat eum, qui jam cœpit credere, ab illo, in quem credidit, nihil mereri?* PROSPER. L. contr. Collat. C. 6. *Non potest haberi nullius meriti fides petentis, quærentis pietas, pulsantis instantia;* quibus similia habent FULG. L. de Incarn. & gr. C. 18 & PETR. Diacon. C. 8. in libro ejusdem tituli.

Quoad 2dam vero TERTULL. L. 4. contr. Marcion. C. 18. ait: *Peccatricis pœnitentia secundum creatorem meruit veniam præponere solitum sacrificio;* CYPR. L. de Lapsis sub finem de vero pœnitente dicit: *Lætam facit Ecclesiam, nec jam solum Dei Veniam merebitur, sed coronam;* AMBR. L. 10. in Luc. C. 22. inquit: *Flevit amarissime Petrus, ut lachrymis posset suum lavare delictum: & si tu veniam vis mereri, dilue culpam lachrymis tuam; eodem tempore, eodem momento respicit te Christus;* HIERON. L. 2. contr. Pelag. *Confessio peccati humilitate clementiam salvatoris meretur.* AUG. in Psal. 50. de Ninivitis scribit: *De incerto pœnitentiam egerunt, & certam misericordiam meruerunt.* &c.

Conf. 1. Juxta TRID. sess. 6. Cap. 6. peccatores disponuntur ad justitiam per actus *fidei, timoris, spei, amoris, pœnitentiæ* & *propositi* suscipiendi necessarium sacramentum & servandi divina mandata; & juxta Cap. 7. hanc dispositionem justificatio consequitur; sed ejusmodi dispositio omnia habet ad *meritum theologicum* requisita, nec tamen est de condigno, ob defectum personæ Deo necdum gratæ, & informationis per gratiam sanctificantem: ergo.

Conf. 2. Si gratia fidei aut alia exigeret, aut exspectaret conatum bonæ voluntatis, ut *Pelagiani* primum, ac dein *Semipelagiani* affirmarunt, gratia daretur secundum nostra merita; quemadmodum sæpius a S. AUG. contra illos gratiæ hostes disputatum fuit, & a Conciliis in hac causa habitis definitum: ergo, cum Deus plures actus virtutum supernaturales exigat, & exspectet, ut hominem justificet; hi actus omnino dicendi sunt meritorii saltem de congruo.

2da pars rursus sequitur ex dictis de conditionibus ex parte *operis* & *operantis* ad meritum de condigno requisitis; ex quo etiam capite, nisi sermo sit de operibus naturalibus, fit, quod CONCILIA & PATRES operibus ante justificationem factis meritum aliquando non tribuant, aliquando etiam negent; utpote qui pro specie nobiliore, seu

merito

ıerito de condigno usurpant frequentiore etiam in aliis hrasi genus, seu meritum simpliciter tale.

Objectiones.

447. *Objic. contr.* 1*m*. SCRIPTURA 1mo dicit Ecclæ 7. . 21. *Non est homo justus in terra, qui faciat bonum, ? non peccet:* 2*do* docet omnes quotidie peccare, juxta lud Jac. 3. v. 2. *In multis offendimus omnes;* & hinc iam justis orandum: *Dimitte nobis debita nostra:* 3*tio* ɛclarat ipsa etiam bona opera esse vitiata apud Isa. 64. v. 6. *'acti sumus ut immundus omnes, & quasi pannus menruatæ universa justitiæ nostræ:* ergo.

℞. *ad Arg.* Sensus sacrorum textuum alios esse ab tentione hæreticorum, nec probare eorum errorem. Nam *nus* non significat hominem justum etiam bonum facien- ı peccare; sed neminem esse tam justum, ut semper boım faciat & nunquam peccet, cum ex Prov. 24. v. 16. catur *septies de die cadere justum:* sed cum etiam addar ibidem *justum resurgere*, nec ipsa resurrectio possit apllari casus, & numerus septenarius non infinitum quid, l *determinatum* sonet; constat justum non cadere ad ınes & singulos passus, & sic in bonis etiam operibus n peccare: Vide de utroque textu HIER. in Ecclesiasten, L. 1. adv. Pelag., ac in ep. ad Ctesiphontem.

2*dus* textus hoc ipso, quod dicat nos *in multis* tann, non autem *in omnibus* offendere, proxime datam ɔositionem confirmat; præsertim cum idem Apostolus ıbet, hominem ex operibus justificari. Similiter ex peone quinta *Dominicæ orationis* recte quidem sequitur, nanam conditionem non esse impeccabilem, & a quotinis nævis venialibus immunem, ut AUG. & HIER. exe contra Pelagianos deduxerunt; minime autem, fina etiam opera hominis haberi, aut esse peccata.

Quod 3*tium* attinet, jam num. 425. demonstratum illum ad rem præsentem non pertinere, ut ipsi *Luthe-* & *Calvinus* in suis ad hunc locum commentariis faten-; quantumvis alibi eum contra operum justitiam usurt. Accedit, quod Isa. ibid. v. seq. dicat: *Occurristi ınti & facienti justitiam: in viis tuis recordabuntur ;* quibus verbis cum opera justorum laudet, Deoque ere significet, non potuit eadem opera verbis prioribus lligere, & tam propudioso compellare vocabulo.

Inst. Ss. PATRES, nempe AUG. L. 9. Conf. C. 13., & GREG. L. 9. mor. C. 11. ennuntiant, *vitæ humanæ etiam laudabili esse timendum, si remota pietate discutiatur:* Iidem, ille nempe L. 3. contr. duas ep. Pelag. C. 7., hic L. 9. Mor. C. 28. docent, in homine etiam justo, *virtutem aut munditiam perfectam & veram non esse, sed tantum nominari aut imitari:* Demum ep. 29. ad Hier., & L. 9. Mor. C. 1. dicunt *charitatem nostram & omne virtutis nostræ meritum esse vitium.*

℟. Nec Ss. PATRES favere hæreticis. In 1*mo* enim non meminerunt operum aut justorum, aut singulorum, sed *vitæ* duntaxat, quæ utique, licet laudabilis sit propter opera bona, pietate Dei nihilominus eget propter peccata saltem venialia, a quibus nulla justorum vita penitus immunis invenitur.

In 2*do* uterque S. Doctor non loquitur de virtutis ac munditiæ perfectione & veritate absolute sumpta, sed comparata ad perfectionem justitiæ in vita beata; hinc AUG. ibid. subjungit: *Justitia, secundum quam justus ex fide vivit, vera justitia est; quæ licet non immerito in aliquibus justis perfecta dicitur, parva tamen est ad illam magnam, quam capit æqualitas angelorum.* GREG. autem L. 5. Mor. C. 26. ait: *Humana justitia divinæ comparata, injustitia est; quia & lucerna in tenebris fulgere cernitur, sed in solis radio posita tenebratur.*

In 3*tio* vox *vitii* ab AUG. non usurpatur pro peccato *stricte* dicto seu culpa, sed pro imperfectione, quam vel nostro statui concupiscentiæ tribuit, vel ex comparatione ad charitatem patriæ nuper facta deducere licet; ut ipse AUG. L. de perfect. just., & L. de sp. & Lit. C. ult. declarat. GREG. autem dicit, *omne virtutis nostræ meritum esse vitium, si ab interno arbitro districte judicetur*, h. e. si homo nolit agnoscere, se habere omnia a Deo, quæ habet, & consideret duntaxat sua, remotis donis gratiæ Dei.

448. *Objic. contr. 2d.* Scriptura contrariatur merito: Dicit enim 1*mo*, dona supernaturalia a Deo dari gratis; Isa. 55. v. 1. *Venite, emite absque argento & absque ulla commutatione vinum & lac:* 2*do*, retributionem fieri ex misericordia; Psal. 102. v. 4. *Coronat te in misericordia & miserationibus:* 3*tio*, vitam æternam esse gratiam; ad Rom. 6. v. 23. *Stipendia peccati mors; gratia autem Dei vita æterna.*

I. ℟.

℞. *Ad prob.* ex SCRIPTURA: *quoad 1m.* D. Dona supernaturalia gloriæ dantur a Deo gratis N. Dona gratiæ, præsertim primæ C. Textus ISAIÆ juxta quosdam *litteraliter* loquitur de terra promissionis, *mystice* de gratia; juxta alios etiam litteraliter sub metaphora de vocatione ad Ecclesiam & fide in Christum, in cujus rei signum baptizatis gustandum vinum & lac oblatum fuisse HIER. in comment. ad hæc verba scripsit. Qui permittunt verba hæc intelligi de *gloria*, monent notandam verborum proprietatem; inter quæ cum ponatur, *Emite*, pretium desideratur: quamvis autem addantur *sine argento & absque ulla commutatione*, tamen per priora excluduntur tantum bona fortunæ, non autem libertatis; per posteriora vero res Deo emolumentum proprium tribuens, non vero obsequium, aut res in gloriam extrinsecam cedens.

Quoad 2d. D. Retributio fit ex misericordia pura & mere liberali N. ex misericordia justitiæ mixta C. Psalmistæ verba in hunc sensum AUG. L. de gr. & lib. arb. C. 9. exponit: *Nunquid non corona bonis operibus redditur? sed quia ipsa bona opera ille in bonis operatur, de quo dictum est, Deus est enim, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate; ideo dixit Psalmus: coronat te in miseratione & misericordia; quia ejus miseratione bona opera operamur, quibus corona reddetur.* Nempe vita æterna est misericordia ob gratiam prævenientem, merces ob liberam hominis obedientiam.

Quoad 3t. D. Vita æterna est gratia respective ad opera seu justitiam N. respective ad hominem, cui ipsa justitia est gratia C. Sensum hunc ab AUG. assertum ostendunt verba in ep. 105. *Ipsa vita æterna meritis præcedentibus redditur; tamen, quia eadem merita, quibus redditur, non a nobis parata sunt per nostram sufficientiam, sed in nobis facta per gratiam, etiam ipsa gratia nuncupatur: non ob aliud, nisi quia gratis datur; nec ideo, quia meritis non datur, sed quia data sunt & ipsa merita, quibus datur.*

Inst. I. Inter Patres HILAR. in Psal. 51. ait: *Non ipsa justitiæ opera sufficerent ad beatitudinis meritum, nisi misericordia Dei in hac justitia non reputet vitia:* AUG. Conc. 2. in Ps. 70. *Supplicium tibi debetur, & cum præmium venerit, sua dona coronabit Deus, non merita tua;*

tua; & serm. 15. de verb. Apost. *Prorsus gratis das, gratis salvas; quia nihil invenis in eis, unde salves, & multum invenis, unde damnes.* GREG. L. 9. Mor. C. 14. *Si opus virtutis exercuero, ad vitam non ex meritis, sed ex venia convalesco.* Ergo.

℞. HILARIUM exponendum, quo modo AUG. & GREG. num. pr. interpretabamur; solum enim docet bonis operibus in vita justorum addi etiam *peccata venialia*, quæ remissione ac misericordia indigent, cum nihil coinquinatum intrare possit in regnum cœlorum. AUG. in utroque loco loquitur de homine, qualis est *sine gratia*, & quatenus solis suis viribus operatur; & ubicunque merita damnat, agit de iis, quæ in nobis sunt tantum ex nobis. Cæterum nunquam negavit, hominem mereri per gratiam posse, atque his reddi coronam & mercedem, ut ex superioribus liquet. Demum GREG. de meritis eodem modo, quem mox indicavimus, acceptis loquitur, & adhortaturus ad humilitatem docet, nos ad vitam convalescere non ex meritis propria virtute acquisitis, sed ex venia, per quam justificati a Deo justitiam & bona opera habere incipimus.

Inst. 2. Si hominibus concedantur merita, injuria irrogatur CHRISTO, quia ejus meritis detrahitur; quatenus per hoc vel illa declarantur *insufficientia*, utpote quibus adjungi debeant merita nostra: vel dividitur inter Deum & hominem gloria, si non solis illius, sed & nostris salutem assequimur: vel non tota salus nostra Christo tribuitur: ergo merita hominibus sunt neganda.

℞. *N. M. & probb.*; quarum falsitas patet ex utilitate orationum & necessitate tolerationum nostrarum, sine injuria Christo irrogata. Præterea merita hominum non requiruntur propter *insufficientiam* meritorum Christi, sed propter eorum potius efficaciam, utpote quæ apud Deum nobis impetrarunt, ut accepta per Christum merendi virtute etiam per propria merita salutem consequeremur, quam ipse nobis promeruit: neque per hoc dividitur gloria inter Christum & homines; quia merita nostra sunt *dona Christi*, & meritorum nostrorum ratio dignificans omnis a Christi gratia habetur: neque minus integre Christo nostra salus tota tribuitur, quam si nobis nihil merentibus illa daretur; quia, quod salvemur, & quod etiam nobiliori

lioti modo per merita sc. gratiæ salvemur, hoc totum bemus Christo, & ob hoc eidem multo magis nos fateur obstrictos.

Inst. 3. Si vera homini tribuantur merita; ergo homo in iis potest confidere: sed Scriptura damnat hujusmo- confidentiam; ut patet ex ep. ad Rom. 4. v. 2. *Si Abraam ex operibus justificatus est, habet gloriam, sed non ud Deum;* & ad Galat. 3. v. 10. *Quicunque ex operis legis sunt, sub maledicto sunt:* ergo.

℞. 1. *T. M. N. m.* Per opera enim hic rejecta vel telliguntur opera propriis naturæ viribus & sine gratiæ xilio facta, ut patet in textu priore; vel opera legis teris quasi ad justitiam requisita, ut in posteriore liquet: b neutrum vero censum venire opera illa, quæ nos dinus *meritoria*, constat ex conditionibus ad eadem fina requisitis.

℞. 2. *N. M.* Juxta Bellarm. L. 5. de Justif. C. 7. ud est virtutem nasci ex meritis, aliud fiduciam esse pondam in meritis. Propositionem 1*mam* veram esse endit ex Tob. 4. v. 12., Job. 11. v. 18., ad Rom. 5. v. 3. &c. tandem ex ratione spei, quæ non ex sola Dei promittis gratia, sed ex hominis cooperatione nascitur. *adam,* od scilicet aliqua fiducia in bonis operibus ex gratia fectis poni possit, probat ab exemplo Davidis, Ezechiæ, theris, &c. Duas tamen maxime *conditiones* simul exi-: alteram, ut quis compertum habeat merita se habere e talia; alteram, ut superbia caveatur, nec sibi, sed Deo rita tribuantur.

Unde tandem addit propositionem *gtiam*, quæ ita bet: Propter incertitudinem propriæ justitiæ & pericun inanis gloriæ fiduciam totam in sola Dei misericordia onere tutissimum est; quod ipsum unice, si quid valent, versariorum objectiones evincunt, quin tamen probent t homini non totis viribus esse studendum bonis operi-, aut non esse in iis confidendum, quasi veram justin non contineant.

449. *Objic. contr.* 3*t.* Scriptura aperte excludit connitatem nostrorum operum; ad Rom. 8. v. 18. *Existi- enim, quod non sunt condignæ passiones hujus temis ad futuram gloriam;* & hujus rationem videtur exare 2. ad Cor. 4. v. 17. *Quod in præsenti est momentaneum*

taneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum gloriæ pondus operatur: ergo.

℞. *ad Arg. D.* Scriptura excludit condignitatem a nostris operibus, si considerentur materialiter, secundum entitatem suam, durationem & reliqua eorum prædicata quasi physica C. Si spectentur formaliter secundum valorem moralem, quem a gratia & statu filiationis habent N. Responsio hæc colligitur ex contextu. Præmiserat enim Apostolus: *Quicunque spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei;* postea inferius ait: *Si autem filii & hæredes, hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi; si tamen* (scilicet ut consortes illius & fratres per gratiam) *compatimur, ut & conglorificemur;* & mox subjungit: *Existimo enim, quod non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam;* nempe nisi spiritu Dei moti tanquam filii Dei illas toleremus: quia passiones illæ, præsertim externæ, *in se* spectatæ non habent eam condignitatem; cum illæ, ut in textu ad *Cor.* explicatur, sint leves & momentaneæ, pondus autem gloriæ sit magnum & æternum.

Inst. I. Deus ex communi axiomate præmiat *supra,* & punit *infra* condignum: item ab homine nequit fieri debitor mercedis ex justitia; cum illi nec gratiæ condignæ pro beneficiis ab ulla creatura præstari queant: ergo.

℞. *D. A. quoad* 1m. Præmiat supra condignum quoad gloriæ intensionem, & forte etiam extensionem C. quoad gloriæ substantiam N. vel *subd.* si plane nulla intervenisset Dei ordinatio C. cum hæc eaque multiplex intercedat N. Etiam *D. A. quoad* 2d. Deus nequit ab homine fieri debitor ex justitia absolute loquendo & nulla facta hypothesi C. constituta hypothesi divinæ promissionis N. Possunt enim justi consummato vitæ cursu proferre verba Augustini serm. 16. de verb. Apost. *Redde, quod promisisti; quia fecimus, quod jussisti.* Vid. dicta superius. Quod negatur de gratiis condignis, pertinet ad eas vel secundum se spectatas, vel acceptatione divina carentes, servata proportione ad ea, quæ proxime de bonis operibus dicebamus.

Inst. 2. Omne opus bonum est Deo aliunde *multis titulis* debitum, & præterea neque a gratiæ datore tanquam extrinseco, neque ab ipsa gratia sive actuali, utpote peccatoribus communi, sive habituali, utpote quoad speciem

non

ion distincta a priore, condignitatem & proportionem ad loriam habere potest: ergo.

℟. *quoad* 1m. *D.* Omne opus bonum est aliunde Deo debitum in actu secundo, ita ut ab illo ex alio titulo tiam actu exigatur, & hinc nullum sit supererogationis pus N. est debitum in actu primo C. sed *N. supp.*, quod jusmodi debitum obstet merito, ut num. 438. fuit ostenum. *Quoad* 2d. *N.* 1m. *&* 3t. *p. A.* In justis enim Spiritus S. inhabitat, nec exterius duntaxat assistit; unde justos *intrinsece* proportionatos & gloriæ dignos reddere, ac irtutem, qua opera tali gloria faciant digna, impertire otest: gratiam autem sanctificantem operibus præstare conignitatem ostendit proportio illius ad gloriam, quæ se abet sicut *pignus* ad debitum, sicut *semen* ad fructum, sicut *fons* ad aquam; unde Aug in præf. ad Psal. 102., & in narr. Psal. 125. ipsa opera vocavit *semina vitæ æternæ.*

ARTICULUS III.

Quodnam sit objectum meriti theologici?

450. *Nota.* *Objectum* meriti theologici, seu præmium supernaturale, quod per actus bonos meremur, ecundum triplicem classem distingui potest; aliud enim ertinet ad dona gratiæ *actualis*, aliud ad dona gratiæ *habitualis*, aliud ad dona *gloriæ*. In 1ma classe spectari solet tum gratia prima, tum secunda, eaque maxime congrua seu efficax: in 2da consideratur tum gratia ipsa sanctificans seu primo conferenda, seu post lapsum reparanda, tum gratiæ sanctificantis augmentum, tum conservatio & perseverantia finalis in eadem: in 3tia demum attenditur ad loriam sive essentialem, sive accidentalem tam secundum se psam & quasi substantiam, quam secundum augmentum.

451. *Dico I.* Nemo ullatenus gratiam actualem rimam, aut *condigne* gratiam secundam efficacem mereri otest: posteriorem tamen tam peccator, quam justus potest *ongrue* mereri.

Prob. 1m. *p.* Meritum, quod præcedit primam gratiam, ex supposito est sine gratia, ac proin *mere naturale*: sed tali non debetur præmium supernaturale; aut si deberetur, initium salutis foret ex nobis, quod est dogma *Semipelagianum*; ergo. *Conf.* Meritum in eo differt a

causa

causa finali, quod causa meritoria præmiantem moveat ut aliquid jam existens & absolute prævisum, non autem ut aliquid tantum possibile, aut ut conditionate prævisum; finalis autem causa moveat ut aliquid nondum existens, ad quod obtinendum aliquid fit; unde *finis* in sola intentione prævisus causare potest; *meritum* autem semper debet existere prius natura, quam sit præmium; ergo præmium non potest existere natura prius, quam meritum: ergo nemo potest mereri primam gratiam per opera posteriora, quæ pendeant ab illa gratia.

Prob. 2*d.* p. Quilibet actus justi habet suum proportionatum ac condignum præmium in *augmento gratiæ* & *gloriæ*, ad quam dicit intrinsecam & connaturalem habitudinem; gratia autem efficax est novum donum ab his omnino distinctum, & valde extrinsecum respectu meriti præcedentis; sicut eidem extrinsecum est, quod post illum duret vitæ tempus, vel occasio merendi aut non peccandi sit futura: ergo nec *justus* potest condigne mereri gratiam efficacem; præsertim, cum contraria sententia non possit ostendere sive in Scriptura, sive in traditione vestigium institutionis divinæ, aut positivæ ordinationis; præterea etiam testetur contrarium experientia, qua novimus etiam *justos* post plura sanctitatis merita lapsos fuisse in peccata, & hinc gratia efficaci caruisse.

Conf. Non potest dici, quod quilibet actus justi meritorius mereatur *de condigno* gratiam efficacem; cum alias justus per unum actum ex vi sui meriti in hac vita confirmaretur in gratia, nec peccare posset: sed hoc *primo* alienum est a sensu Scripturæ, Patrum & Ecclesiæ circa incertitudinem nostræ salutis manifestato; *deinde* erroneum est ex eo capite, quod sequeretur lapsos post justificationem peccatores nunquam antea habuisse meritum de condigno & gratiæ augmentum; *denique* proximum est errori Joviniani docentis, non fuisse vere justificatum eum, qui peccat.

Neque illud meritum tribui potest *actui* cuidam insigni & *heroico*, quia hoc plane gratis ac voluntarie asseritur; cum nec fundamentum habeatur in ipsa rei natura, sive spectetur homo justus ejusque mutabilitas, sive ipse actus, utpote aliud meritum proportionatum habens: nec in divina institutione, utpote nullibi revelata: nec in experientia, utpote contraria.

Prob.

Prob. 3t. *p.* In opere bono sive *justi*, sive *peccatoris* habentur omnes conditiones ad meritum theologicum etiam respective ad gratiam efficacem requisitæ; ut per se patet de requisitis ex parte operis & operantis; de requisito autem ex parte *præmiantis* inde colligitur, quod Deus ejusmodi meritum tanquam proportionatum saltem ratione suæ substantiæ, licet non ratione medii, cum gratia efficaci soleat acceptare ut tale ex indulgentia quadam & bonitate, qua facienti ex viribus gratiæ, quod est in se, non denegat gratiam uberiorem sæpe conjunctam cum effectu: sed hoc meritum non est de condigno: ergo saltem est *de congruo*.

Conf. Actus boni peccatoris sunt *congrue* meritorii gratiæ habitualis, & actus similes justi sunt similiter meritorii perseverantiæ; ut ex dicendis supponimus: sed tum gratia habitualis, tum perseverantia includit gratiam efficacem: ergo.

452. *Dico II.* Peccator *gratiam sanctificantem* nonnisi congrue, justus gratiæ augmentum condigne mereri potest.

Prob. 1m. *p.* SCRIPTURA, CONCILIA & PATRES frequenter negant operibus ante justificationem factis meritum, & justitiæ donum docent esse *gratuitum*: sed non negant meritum congruum, nec docent justitiæ donum ita gratuitum, ut excludat dispositiones debitas: ergo negant meritum condignum, & docent ita donum gratuitum, ut excludat justitiæ debitum.

Prob. Ad Rom. 3. postquam Paulus v. 22. dixisset: *Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi in omnes &c.*, v. 24 subdit: *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quæ est in Christo Jesu*; ex quo contextu colligitur etiam præsupposita in homine fide gratiam justificationis immediate ac in se spectatam dari gratis: unde & TRID. sess. 6. Cap. 8. dicit: *Gratis justificari a Deo dicimur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive fides, sive opera ipsam justificationis gratiam promeretur.* Simili ratione Patres alii alios Scripturæ textus interpretantur. AUG. enim in verba psalm. 110. *Confessio magnificentia opus ejus*, ait: *Justitiam homo non operatur, nisi justificatus*; L. de fid. & op. C. 14. *Sequuntur opera legis justificatum, non antecedunt justificandum*; &c.

Conf. Si quod opus esset meritorium de condigno gratiæ sanctificantis, id foret *contritio* vel *prima dilectio* Dei super omnia, quæ licet ex dictis superioribus non sit forma sanctificans animam, tamen est ultima ad eam dispositio: sed nec hæc potest dici meritum condignum gratiæ sanctificantis: non enim dici potest hujusmodi meritum, si consideretur ut actus *ordine naturæ* præcedens gratiam habitualem; quia hic actus ut illa gratia prior nec ab ea est formatus, nec est ab homine grato, nec per se & formaliter reddit hominem gratum: ergo nequit esse condigne meritorius; cum ad ejusmodi meritum requiratur persona grata, aut opus saltem gratia habituali formatum. Neque si consideretur ille actus ut *eodem temporis instanti* per infusam gratiam habitualem formatus; quia actus nequit esse meritorius de condigno illius formæ, per quam in esse talis meriti constituitur; cum principium meriti non cadat sub meritum.

2da p. prob. ex dictis num. 446. quia, si quod meritum congruum peccatoribus est tribuendum, id maxime in ordine ad gratiam sanctificantem concedi debet.

Prob. 3t. p. Ex dictis num. 430. potest dari in homine justo augmentum justitiæ seu gratiæ sanctificantis: augmentum autem hoc fieri per opera bona constat tum ex dictis ibidem, tum ex ep. Jac. 2. v. 21. seqq. *Abraham pater noster nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare? Vides, quoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est: & suppleta est Scriptura dicens: Credidit Abraham Deo, & reputatum illi est ad justitiam, & ex operibus fides consummata est;* Tum ex Trid., quod Sess. 6. Can. 32. dicit, *justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam & JEsu Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, vere mereri augmentum gratiæ;* juxta Concilii autem phrasin *verum meritum* pro condigno usurpatur: tum quia additur, justificatum vere mereri *vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque gloriæ augmentum;* ex qua additione colligitur, idem dari meritum respectu augmenti gratiæ, quod respectu æternæ vitæ & gloriæ augmenti.

Conf. In merito justorum adsunt conditiones omnes ad meritum condignum *augmenti gratiæ* requisitæ; nam

im ex parte *operum* supponitur libertas, bonitas, superaturalitas & informatio per gratiam habitualem, ac proide præsto est maxima æqualitas & proportio; ex parte *ersonæ* merentis dignitas justificati, tanquam amici Deo : grati, facile datur; ex parte personæ, cui meretur, requisita conditio similiter non deest, cum supponamus jusum sibi mereri; denique ex parte Dei *præmiantis* etiam itercedit promissio juxta verbum Christi Joann. 14. v. 15. & q. *Si diligitis me, mandata mea servate: & ego rogabo Paem, & alium Paraclitum dabit vobis;* circa quæ verba UG. Tr. 74. in Joann. cum dubium proposuisset, quoiodo Christus promittat Spiritum Sanctum diligenti & andata servanti, cum sine Spiritu Sancto dilectio & manitorum observatio esse nequeat; sic respondet: *Restat, ut itelligamus, Spiritum Sanctum habere, qui diligit; & ibendo mereri, ut plus habeat, & plus habendo plus diigat:* ergo.

453. *Dico III.* Justus nec *perseverantiam*, nec *reirationem* post lapsum mereri potest de condigno: potest men de congruo mereri perseverantiam, & cum aliqua :obabilitate etiam reparationem post lapsum.

Prob. 1m. p. 1mo *Negative*; tum quia SCRIPTURA PATRES nihil uspiam docent, ex quo colligi possit Deum ni aut pluribus meritoriis operibus alligasse *perseveranæ donum*, ita ut justus tali meritorum cumulo instruus certo sit perseveraturus: tum quia Concilium TRID. ess. 6. Can. 32. recensens ea, quæ vere & de condigno eremur, nullatenus meminit perseverantiæ.

2do. *Positive;* tum quia SCRIPTURA & PATRES, ut : num. 430. & seq. liquet, ostendunt esse *incertam* perverantiam, adeoque non adesse ejus promissionem; quæ imen ad meritum de condigno est necessaria: tum quia RID. Sess. 6. C. 12. prohibet, ne quis *certo statuat, se mnino esse in numero prædestinatorum*; & Can. 16., ne iis *dicat se certo perseverantiæ donum habiturum*; ubi iamvis mentionem faciat *absolutæ & infallibilis certitunis*, quæ etiam permisso merito condigno perseveranæ non necessario sequeretur: tamen, quia non aliam etiam ypotheticam admittit, quam quæ suspenditur ex *speciali velatione;* ex contraria autem opinione admittenda foret etiam ista *hypothesis*, si justus aliquando habuisset unum

vel alterum actum de condigno meritorium; sequitur & hanc certitudinem a mente Concilii esse alienam: tum quia quilibet *infallibiliter* consequitur id omne, quod de condigno meretur; cum autem constet justissimos post excellentia merita quandoque perseverantiam non esse consecutos, sequitur, pro ea meritum condignum non dari.

Conf. Perseverantia *propriè* dicta, ubi per longum tempus ab aliqua justificatione prima usque ad mortem per longum tempus sine mortali peccato vivitur, importat complexionem auxiliorum efficacium, quibus justus non modo perseverare possit; sed etiam revera actu usque in finem perseverat: sed nequit de condigno mereri illam collectionem nequidem per partes; quia 1*mo* non potest sic mereri *primum* illius collectionis auxilium efficax, cum hoc principium merendi, principium autem meriti non cadit sub meritum.

2*do* nec condigne mereri potest *ultimum* ejus collectionis auxilium efficax; tum quia est gratia actualis efficax, quæ ex dictis sub meritum condignum non cadit; tum quia non solum datur ad quodcunque peccatum, sed ad finale vitandum, ultra quod non dabitur alia peccandi occasio, sed mors justi infallibiliter sequetur: hæc vero circumstantia facit, ut istud auxilium sit *specialissimum* etiam in ordine gratiæ beneficium, partim ex universali providentia Dei ordinantis cursum omnium causarum, partim ex speciali prædefinitione divina singulis hominibus terminos dierum suorum taxantis dependens, ac proinde ulterius quasi ordinis aut saltem valde extrinsecum respective ad actum amoris Dei, vel alium bonum.

3*tio* nec condigne potest mereri auxilia efficacia in*media* hujus collectionis; quia sive hic modus merendi explicetur per hoc, quod unus actus mereatur totam seriem auxiliorum, exceptis duntaxat primo & ultimo auxilio collectionis perseverantiam constituentibus; sive per hoc, quod unus actus mereatur auxilium efficax unum, alter actus ex hoc auxilio factus mereatur alterum auxilium, & sic deinceps; neuter modus evadit illa absurda, quæ contra meritum condignum gratiæ efficacis protulimus.

Prob. 2*d. p.* Meritum hoc nequit fundari in actu justi, dum justus est; tum quia priora merita per subsequens peccatum mortificantur; unde juxta Ezech. 18

24. *Omnes justitiæ ejus, quas fecerat, non recordabuntur;* & 33. v. *Justitia justi non liberabit eum, in quacunque die peccaverit:* tum quia justus nequit mereri de condigno, ut, si peccaverit, vivat aliquo tempore post lapsum, aut resuscitetur mortuus; quorum tamen alterutrum ad reparationem gratiæ & requiritur, & utrumque minus est, quam reparatio gratiæ: tum quia hoc ipso, quod justus peccat fit indignus vita æterna & absolute dignus pœna æterna, adeoque ex rigore justitiæ potest statim hac pœna puniri, & nullo modo disponi iterum ad vitam æternam.

Nec meritum condignum fundari potest in actibus, quos justus *post lapsum* operatur; tum quia hujusmodi actus jam non sunt ab homine grato, adeoque nec meritorii sunt de condigno: tum quia non sufficit hominem hunc fuisse gratum Deo; cum dignitas, quæ jam non est, nequeat dignificare actus. *Conf.* SCRIPTURA, PATRES & CONCILIA universim docent peccatorum remissionem fieri gratis & ex Dei misericordia: nec datur meritum condignum ad vitanda aliqua vel omnia peccata per auxilium efficax vel donum perseverantiæ: ergo multo minus poterit quis condigne mereri, ut sibi postea detur auxilium efficax ad contritionem.

Prob. 3t. p. Quamvis justus *perseverantiæ donum*, i sumatur ita pro collectione omnium auxiliorum efficaium post aliquam justificationem concessorum, ut ad eam uoque primum auxilium efficax intrinsece referatur, nequeat obtineri etiam per meritum duntaxat *de congruo;* uia & primum auxilium, utpote principium etiam meriti ongrui, non cadit sub meritum de congruo: tamen, si perseverantiæ donum sumatur aliter, quatenus nempe *extrinsece* tantum inchoatur a primo auxilio efficaci post justificaionem dato ad perseverantiam aliquomodo procurandam, empe per petitionem ejusdem, propositum, desiderium ut aliquid simile; meritum illius de congruo asseri potest.

Nam 1mo id insinuatum videtur 2. Petr. I. v. 10. *atagite, ut per bona opera certam vestram vocationem iciatis.* 2do aperte assertum est sæpius ab AUG. in ipso L. : don. persev., ubi is C. 6. ait: *Hoc ergo donum Dei pppliciter emereri potest; sed cum datum fuerit, amitti ntumaciter non potest:* Item C. 16. *Cum constat Deum ia etiam non orantibus, sicut initium fidei, alia nonsi orantibus præparasse, sicut usque in finem perseverantiam;*

tiam; profecto, qui ex seipso hanc se habere putat, non orat, ut habeat: Tandem C. 22. *Vos etiam ipsam obediendi perseverantiam a Patre luminum, a quo descendit omne datum optimum & omne donum perfectum, sperare debetis, & quotidianis orationibus poscere, atque hoc faciendo confidere, non vos esse a prædestinatione populi ejus alienos, quia etiam hoc, ut faciatis, ipse largitur.*

3*tio* id colligitur tum ex Oratione dominica, tum ex precibus Ecclesiæ, quas utique cum spe conjunctas esse oportet. Idem enim S. Doctor l. c. C. 2. de prima petitione expositionem S. CYPRIANI adducit & subjungit: *In sanctificatione igitur perseverantiam, h. e. ut in sanctificatione perseveremus, nos ab eo petere iste Doctor intelligit, cum sanctificati dicimus: sanctificetur nomen tuum.* Dein ex suo de secunda petitione addit: *Quid cum dicimus, veniat regnum tuum, num aliud poscimus, nisi ut veniat & nobis, quod esse venturum non dubitamus omnibus sanctis? Ergo & hic, qui jam sancti sunt, quid orant, nisi ut in ea sanctitate, quæ illis data est, perseverent? neque enim aliter eis veniet regnum Dei, quod non aliis, sed his, qui perseverant usque in finem, certum est esse venturum.*

De Sexta vero petitione C. 17. ibid. sic loquitur: *Non ideo dicenda est in fide perseverantia non esse donum Dei: hanc enim quotidie poscit, qui dicit: Ne nos inferas in tentationem; & si auditur, hanc accipit, ac per hoc quotidie ut perseveret petens, profecto perseverantiæ suæ spem non in seipso, sed in Deo ponit.* Eadem postulat Ecclesia, dum in publicis precibus dicit: *Fac nos tuis semper inhærere mandatis;* aut in missæ sacrificio precatur: *A te nunquam separari permittas;* aut cum Psalmista canit: *Ne des in commotionem pedes meos.* Ergo.

Conf. Licet perseverantia non sit terminus, ad quem gratia aut meritum per se tendat; tamen id non obstat congruitati meriti, ut patet in merito, quo justus alteri quidpiam meretur; & quia universim minus requiritur ad meritum *congruum*, quam condignum; præterea in justorum bonis operibus adsunt conditiones omnes ad meritum theologicum necessariæ: demum videtur omnino congruum, ut bene operans, Deumque frequenti oratione solicitans, dum voluntarium obicem non ponit, obtineat gratiam salutis

lntis; partim, quia id postulat suavissima Dei gubernatio & amor in suos; partim quia utilitas hominum requirit, ut proposito cœlesti præmio acuantur ad bene & instanter tum orandum, tum operandum.

Prob. 4t. p. Probabilitas meriti congrui justorum respectu *reparationis* post lapsum extrinseca fundatur in auctoritate Bonaventuræ, Scoti, Gabrielis, Vegæ, Bellarm. Suarez & aliorum: intrinseca autem tum in non repugnantia hujus meriti, tum in quadam decentia justitiæ divinæ latius sumptæ; ut Deus non obstante peccato superveniente recordetur præcedentium meritorum, illorumque intuitu excitet peccatorem ad resurgendum a peccato: præsertim ubi merita insignia præcesserunt, & peccatum subsequens ex vehementi aliqua tentatione, aut fragilitate humana committitur.

Nec desunt hujus providentiæ exempla in Scriptura; Jehu enim Propheta ad Josaphat Regem Juda 2. Paralip. 19. v. 2. ait: *Impio præbes auxilium, & his, qui oderunt Dominum, amicitia jungeris, & idcirco iram quidem Domini merebaris: sed bona opera inventa sunt in te;* in quæ verba Theodoretus: *Hinc discimus, quod minuunt peccatorum pœnas, quæ prius fuerant recte facta;* Lyranus: *Merebaris iram de rigore justitiæ; sed propter alia opera tua bona pepercit tibi ex dulcore suæ misericordiæ.* Similia quædam videntur in Cap. 2. & 3. Apoc., ubi prius commemorantur laudes & bona opera Episcoporum, & postmodum objurgatione defectuum facta vocantur ad pœnitentiam.

Conf. Justus, experientia teste & patribus sponsoribus, facilius resurgit a lapsu: dum orat reparationem post lapsum, si forte peccaverit, facit petitionem rei honestæ, justæ ac conformis voluntati divinæ, adeoque non petit inutiliter: alteri etiam peccatori potest de congruo mereri gratiam, & peccator sibi ipsi: ergo.

454. *Dico IV.* Justus potest de condigno mereri *gloriam* tum essentialem, tum accidentalem: idem probabilius dicendum est de *gloria prima*, & certo de gloria secunda, seu gloriæ augmento.

Prob. 1ma p. Inprimis vita æterna est præmium correspondens operibus bonis justorum; ut patet tum juxta

ta Philonem ex verbis Exod. 15. v. 17. *Introduces eos & plantabis in monte hæreditatis tuæ firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es Domine*: tum ex aliis seu Scripturæ testimoniis apertis; Sap. 5. v. 16. *Justi autem in perpetuum vivent, & apud Dominum est merces illorum*: Matth. 19. v. 29. *Omnis, qui reliquerit domum vel fratres, aut sorores, aut &c., centuplum accipiet & vitam æternam possidebit*; & C. 25. v. 34. *Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi.*

Deinde etiam est præmium debitum ex justitia; tum quia in Scripturis dicitur *merces*, *bravium* & *corona justitiæ*: tum quia in iisdem merentes dicuntur *digni* hoc præmio: tum quia PATRES & CONCILIA, maxime TRID. id satis aperte declarant; Non tamen defendimus meritum de condigno ad omnem *rigorem*; cujus nempe valor ac dignitas in nulla præmiantis gratia fundetur; sed tantum meritum de condigno simpliciter, quod dicit declaratam operis æqualitatem, licet ejus valor & dignitas nitatur in remunerantis bonitate.

Prob. 2*a*. *p*. Gloria *accidentalis* vel ex natura sua, vel ex ordinatione divina est conjuncta & annexa gloriæ essentiali, aut saltem ejus augmento: sed justus de condigno meretur tum gloriam essentialem, tum augmentum gloriæ, ut proxime dicetur: ergo. *Conf.* Actibus justorum bonis nulla conditionum ad meritum condignum requisitarum deest; ut patet tum ex paritate cum gloria essentiali & augmento ejus instituta, tum ex promissione divina, quæ de variis accidentalis gloriæ partibus habetur *Dan.* 12. v. 3., *Matth.* 13. v. 43., & C. 19. v. 28., ac I. ad Cor. 15. v. 42. & seqq. &c.

Prob. 3*t*. *p*. Quotiescunque SCRIPTURA promittit gloriam tanquam mercedem operibus bonis ac meritis, ita loquitur, ut in sensu proprio, naturali & usitato non debeat intelligi de parte duntaxat gloriæ & augmento, sed recte possit accipi de *gloria tota* ejusque substantia, ac illa etiam parte, quæ gratiæ primæ respondet; ut patet tum ex testimoniis proxime recitatis vel laudatis, tum ex Matth. 19. v. 17. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*; & ad Coloss. 3. v. 24. *Scientes, quod a Domino accipietis retributionem hæreditatis, Domino Christo servite.* In similem sensum præter alios Patres loquitur AUG. ep. 105.

scri-

scribens: *Sicut merito peccati tanquam stipendium redditur mors: ita merito justitiæ tanquam stipendium vita æterna.* Et L. de mor. Eccles. C. 25. *Vita æterna totum est præmium, cujus promissione gaudemus.*

Utrumque roboratur ex Trid.; in quo duo veniunt observanda: 1mum est, quod Sess. 6. C. 16. absolute tradat justis *proponendam esse vitam æternam & tanquam gratiam Filiis Dei per Christum JEsum misericorditer promissam, & tanquam mercedem ex Dei promissione bonis ipsorum operibus & meritis reddendam*, quin aliqua hic inter primam aut secundam gloriam distinctio fiat, aut exceptio addatur: 2dum est, quod, dum ibid. Can. 32. recenset præmia meritorum, non dicat sub meritum cadere *gratiam*, sed duntaxat *augmentum gratiæ*; & econtra dicat non tantum *augmentum gloriæ*, sed etiam *vitam æternam* h. e. *gloriam* cadere sub meritum; quæ loquendi mutatio cum plus enuntiet de præmio gloriæ, quam gratiæ, ostendit ipsi substantiæ seu primæ gloriæ rationem mercedis etiam attribui, quam Concilium Cap. 8. negaverat gratiæ sanctificanti.

Conf. Si quid obstaret condigno merito primæ gloriæ, foret *indignitas personæ operantis*, quæ caret sanctitate tunc, quando operatur: sed hoc non obstat; quia eo instanti naturæ, quo peccator per bonum opus meretur gloriam, jam prius natura sanctitatem habet, quæ tum personam dignificat, tum actum informat; cum instans reale ac temporis in duo instantia naturæ dividi queat, in quorum *primo* habeatur actus bonus & persona necdum sanctificata; in 2*do* idem actus bonus & simul persona per gratiam habitualem sanctificata, & consequenter etiam actus moraliter consanctificatus ac formatus: ergo, quamvis per actum illum nonnisi congrue mereatur gratiam sanctificantem, *gloriam* tamen illi respondentem meretur condigne; cum, priusquam mereatur gloriam, jam intelligatur dignificatus esse per gratiam.

Accedit, quod ex contraria opinione sequatur, nullum hominem vel Angelum consequi *totam gloriam* ut coronam justitiæ, seu ex meritis, sed omnibus dari gloriæ quasi substantiam gratis, & solum tantum accessionem aliquam quibusdam, scilicet extra Sacramentum justificatis, dari ex meritis; quod sane absurdum videtur ob repugnan-

tiam cum SCRIPTURA, PATRIBUS & TRID. proxime laudatis.

Prob. 4ta p. Datur inæqualitas & augmentum gloriæ; ex hactenus autem probatis possibile est meritum condignum etiam ipsius gloriæ: ergo & multo magis, vel saltem non minus augmentum gloriæ cadit sub meritum condignum; præsertim cum TRID. l. c. Can. 32. expressam ejus mentionem faciat. *Conf.* Qui meretur gratiæ augmentum, meretur illud ut perpetuo duraturum, quantum scilicet est ex parte Dei, seu sub conditione, si per hominem non steterit: sed augmentum gratiæ in via obtentum hoc ipso, quod ad terminum viæ ultimum pervenit, nec aliquid ex parte hominis obstet, transit in gloriæ augmentum; quia omni gradui gratiæ correspondet gradus gloriæ; & omnis gradus gloriæ fundatur in aliquo gradu gratiæ.

Objectiones.

455. *Objic. contr. 2d.* SCRIPTURA etiam operibus supernaturalibus ante justificationem tribuit meritum condignum; nam Jac. 2. v. 21. & 25. de Abrahamo & Rahab quæritur: *nonne ex operibus justificati sunt?* & Joann. 1. v. 9. dicitur: *Si confiteamur peccata nostra, Deus fidelis est & justus; ut remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.* Nec obstat textus PAULI, nos *gratis justificari* docentis; quia intelligi potest de justificatione *adæquate* & secundum radicem nempe primam vocationem & gratiam sumpta, non autem debet sumi de justificatione inadæquate, seu formaliter accepta, & secundum solum terminum seu gratiæ infusionem.

℞. Textum JACOBI litteraliter loqui non de justificatione secunda, seu augmento gratiæ; unde & TRID. Sess. 6. Cap. 10. ex eadem epistola & capite ad probandum acceptæ justificationis incrementum usurpat versum intermedium: *Videtis, quoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum.* Testimonium JOANNIS vel agit de peccatis venialibus, ut ex versu immediate præcedente manifeste apparet, & AUG. L. de corr. & gr. C. 13. exponit; & tunc verum quidem est, quod justus de condigno mereatur horum veniam, ut plures volunt; sed est impertinens ad rem præsentem: vel agit de peccatis *universim*, sed cum partitione accommoda; quatenus nempe Deus remit-

mittendo pœnitentibus peccata mortalia eſt fidelis, remittendo autem juſtis venialia eſt juſtus.

Expoſitio allata ad verba Pauli & particulam *gratis* locum non habet ex dictis in probatione; quia de credentibus etiam dicitur juſtificari gratis, adeoque merita de condigno ſaltem excluduntur, cum merita congrua alibi ſtabiliverimus.

Inſt. 1. Idem videtur docere S. AUG. L. expoſit. inchoatæ in ep. ad Rom. circa illa verba: *gratia & pax;* ubi dicit, peccata quidem remitti ex miſericordia, ſed tamen intervenire juſtitiam; *quia juſtum eſt apud Deum, ut ii, quos peccatorum ſuorum pœnitet, miſericorditer ſeparentur ab his, qui converti nolunt;* quod ipſum bis æquivalenter repetitur.

℞. Cum AUG. alibi ſæpius nonniſi meritum congruum admittat ante juſtificationem, non poteſt hic loqui de juſtitia propria, qualem agnoſcit in retributione meritorum de condigno, ſed accipiendus eſt de quadam æquitate & conveniente providentiæ modo; quem inſinuat ANSELMUS Proſolog. C. 9. & 10. dicens: *Juſtum eſt, cum punis malos; quia illorum meritis convenit; cum vero parcis malis, juſtum eſt; non quia illorum meritis, ſed bonitati tuæ condecens eſt.* Item: *Ita juſtus es, non quia reddis debitum; ſed quia facis, quod decet te ſumme bonum &c.*

Inſt. 2. Meritum & præmium *gloriæ primæ* poſſunt eſſe ſimul tempore, dummodo meritum ordine naturæ præcedat: ergo idem dicendum eſt de merito & præmio *primæ gratiæ* habitualis; præſertim quia ex alia parte nulla conditio ad meritum condignum deficit; cum ex ſupernaturalitate actus habeatur ſufficiens æqualitatis proportio in contritione perfecta, vel dilectione Dei reſpective ad gratiam habitualem; & etiam adſit promiſſio Dei, qua vere pœnitentibus remiſſio peccatorum & gratia aſſeritur.

℞. *Diſp.* patet ex datis pro utraque parte rationibus, quibus oſtendimus *primam gratiam* tanquam principium meriti condigni non poſſe cadere ſub meritum condignum, poſſe autem *primam gloriam* reſpondentem primæ gratiæ ſub illud meritum cadere: unde permiſſa etiam divina promiſſione juſtitiæ ſeu conventionali, & non tan-

tum

tum simplici de gratia pœnitentibus danda, tamen non probatur meritum de condigno, cum ad id negandum sufficiat defectus vel unius conditionis, qui in præsenti casu habetur ob personam necdum gratam.

456. *Objic. contr. 3t.* Justus potest de condigno mereri augmentum gratiæ habitualis: ergo & auxilium *actuale efficax*, hujusque opera per subsequens opus auxilium efficax ad aliud opus, & sic deinceps usque ad vitæ finem; præsertim quia Christus Matth. 7. Joann. 16. & alibi sæpius promisit, se orantibus daturum, quidquid petierint.

℞. *N. Conf.* Disp. patet ex datis pro utraque parte rationibus, quas recole. Ad rationem additam *D.* promisit hæc Deus promissione conventionali ac justitiæ *N.* simplici duntaxat & liberalitatis *C.* vel *Subd.* ita ut inde exurgat connexio infallibilis cum effectu *N.* fallibilis duntaxat *C.* Juxta plerosque enim non datur meritum congruum strictum *perseverantiæ finalis*, sed minus strictum & libertati divinæ etiamnum subjectum; tum quia donum hoc potius per preces, quam sola opera bona obtinetur: tum quia quasi per partes acquiritur; quatenus per instantes preces bonaque opera ad id directa nunc de congruo meremur auxilium ad non cedendum tentationi, & post illud iterum orando & bona agendo meremur auxilium ad servandum idem, vel aliud præceptum, ac sic deinceps; non vero quasi per unum vel plura opera bona mereamur ita perseverantiam, ut propter hæc certo detur donum perseverandi toto residuo vitæ tempore, absque nova cura & oratione.

Inst. I. Justus similiter potest mereri vitam æternam: ergo & perseverantiam in gratia; tum quia, qui potest mereri finem, potest etiam mereri medium ad finem: tum quia, qui meretur id, quod est excellentius, potest & mereri id, quod est minus.

℞. *N. Ass.*; Cujus falsitas patet tum in *gratia prima*, quæ etiam medium est ad vitam æternam tanquam finem; tum eo, quod, licet vita æterna cadat sub meritum de condigno, tamen id nequeat etiam dici de conservatione juris ad vitam æternam: unde nec, quæ necessaria sunt ad talis juris conservationem, inter quæ perseverantia numeratur, sub meritum de condigno cadere debent.

dd

Ad prob. 2. D. Ass. Si cætera sint paria C. secus N. Disparem vero rationem esse constat ex thesium probationibus.

Inst. 2. Ad Hebr. 6. v. 10. dicitur: *Non est injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis;* quæ verba, cum scripta sint ad homines justos, sed postea lapsos, ostendunt merita justorum de condigno mereri reparationem post lapsum.

℞. 1. *N. Supp.* Ad fideles enim, quamvis remissiores & imperfectos, sed adhuc in gratia & bonis operibus perseverantes hæc scripta esse a Paulo, satis docet verbum præsens, *& ministratis*, huic textui adjunctum; quod ipsum indicat Chrys. Orat. 10., Theophyl. in versum præcedentem, & Recentiores Interpretes. ℞. 2. Si textus secundum verba relata intelligatur de justis, sed jam lapsis, debet sumi cum imbibita hac *conditione:* Si resipiscatis & pœnitentiam egeritis; quæ interpretatio est S. Anselmi in hunc locum, & affertur a Gratiano in nota ad C. 29. §. *Operis* Dist. 2. de Pœnitentia. Cujus *ratio* est; quia, quamvis bona justi opera, quæ per peccatum superveniens mortificantur tantum & impediuntur, non penitus extinguuntur, non mereantur hujus impedimenti ablationem; tamen impedimento illo per misericordiam Dei gratis sublato statim priora merita reviviscunt, vim suam recuperant & justitiam exercent.

Inst. 3. Opus bonum hominis justi etiam post lapsum manet condigne meritorium vitæ æternæ: ergo etiam potest manere condigne meritorium reparationis; quia plus esse videtur, meritum vitæ æternæ durare cum peccato, quam meritum reparationis post lapsum.

℞. *N. Cons. Disp.* est; quia justus meretur vitam æternam sibi justo reddendam, in quo nihil est absurdi aut peregrini; unde meritum hoc respectu consecutionis vitæ æternæ includit conditionem, si justus in gratia decesserit, quemadmodum id Trid. Can. 32. sæpe laudato exprimit; hæc autem minor est, quam illa, si perseveret, juxta expositam superius perseverantiæ propriæ naturam: verum si quis mereretur reparationem post lapsum, mereretur aliquod præmium sibi indigno reddendum; cum reddi deberet sibi in peccato mortali existenti, quod sane justitiæ ac merito condigno repugnat.

457. *Objic. contr. 4t.* TRID. in Can. 32. memorato inprimis non dicit justificatum mereri *gloriam primam*, sed absolute vitam æternam seu gloriam, quæ abstrahit a prima & secunda: deinde addidit de augmento gloriæ; nequis putaret, omnes mereri eandem vel æqualem gloriam, ut *Hæretici* sentiunt: demum, sicut ibidem recensendo vitam æternam & ejus consecutionem, hæc non proposuit ut duo præmia diversa, sic nec referendo vitam æternam & gloriæ augmentum.

℞. *Quoad 1m.* D. Tridentinum non dicit formaliter, justificatum mereri gloriam primam C. non dicit æquivalenter N. Dicendo enim, *vitam æternam*, gloriam totam includit; addendo *augmentum gloriæ* declarat per vitam æternam intellexisse ipsam substantiam gloriæ ab ejus initio, quod idem est, ac gloria prima. *Quoad 2d. N. Ass.* Concilium hic non agit contra HH. negantes merita, quorum ideo essentialia præmia distincte explicat. Quin, si contra priorem errorem hic agere intendisset, satis habuisset dicere, justos mereri *augmentum gloriæ*; sicut satis exposuit, dari in justis varios gratiæ gradus, dum solum docuit, justos de condigno mereri augmentum gratiæ.

Quoad 3t. Disp. est; quia vitam æternam & consecutionem ejus non esse duo distincta præmia tam patet, quam patet mereri *mercedem* & *solutionem* mercedis non esse duas mercedes; cum res ipsa non cadat sub meritum, nisi quatenus retribuenda est operanti, & ex opposito meritum eo tendat, ut præmium obtineatur. Quod tamen CONCILIUM illa duo distincte posuerit; *ratio* erat, ut explicaret, quomodo meritum vitæ æternæ certissimum & infallibile sit, licet præmium non statim detur, nec omnes, qui illud merentur, consequantur; id quod fecit declarando, mereri justos vitam æternam, sed non statim, neque omnibus aliquando reddendam infallibiliter infallibilitate absoluta, sed sub conditione; si in gratia decesserint. E contrario autem nec idem sunt vita æterna, & gloriæ augmentum: nec si idem sunt, dari *ratio* potest, cur velut duo distincte posita fuerint.

Inst. 1. Homo non meretur de condigno *primam gratiam*: ergo nec primam gloriam; quia non meretur gloriam, nisi quatenus meretur gratiam, cum gratia ferat jus ad gloriam: ergo si gratia non est ex merito condigno; nec gloria erit.

℞. N.

℞. *N. paritatem* ob datas in utraque thesi rationes. *Ad prob. N. A.* Licet enim nemo acceptetur ad gloriam, nisi per gratiam, & ideo nemo mereatur gloriam sine gratia; non est tamen necessarium, ut simul mereatur gratiam, nisi solum tunc, quando gratia non supponitur. Præterea quamvis infusio gratiæ fiat *gratis*, tamen acceptatio ad gloriam gratis omninò fieri non debet; quia potest quidem gratis fieri respectu hominis secundum se spectati, sed simul ex debito juris hæreditarii respectu gratiæ, ac etiam ex debito meritorio, & de justitia respectu actus per gratiam formati.

Inst. 2. Si actus ille per informationem gratiæ cresceret in valore merendi, ergo potius mereretur *augmentum gratiæ*, quam gloriam; tum quia Trid. universim dicit, justum per sua operá mereri augmentum gratiæ: tum quia, si opus habet novum valorem, secundum illum proportionatur gratiæ, utpote ad quam immediatius refertur: tum quia homo ille jam habet jus ad primam gloriam per primam gratiam: ergo, si potest denuo mereri, potius ultra tendit, & novum jus ad novum præmium acquirit, quam ut idem, quod habebat, novo titulo confirmet.

℞. *ad prob.* 1*m.* Dum Trid. pro meriti præmiis refert augmentum gratiæ, gloriam & gloriæ augmentum, non dixit hæc omnia per singula opera bona obtineri, sed indefinite per bona opera; scilicet per quædam merendo augmentum gratiæ & gloriæ, per aliquod vitam æternam, seu ipsam gloriam.

Ad prob. 2*d.* ℞. assertum tenere, ubi novus valor operi accedit in ordine ad gratiam & gloriam simul; non autem ubi tantum meritum magis dignificatur in ordine ad gloriam, ut fit in *nostro casu*, ubi dari non posse meritum ad gratiam primam, quæ ipsum meritum dignificet, supra ostensum fuit.

Ad prob. 3*t.* ℞. concedi assertum respectu justificati per *Sacramentum*, non autem respectu justificati per proprium actum; quia, cum hic immediate ordinetur ad gratiam, quæ ipsius ratione datur, & hinc illi quasi adæquetur, is non tendit ad ulteriorem gratiam, sed gloriam primæ gratiæ correspondentem: ideoque solum ad *primam gloriam* promerendam est proportionatus.

458. *Observa.* Meritum in alterius favorem soli CHRISTO proprium est tanquam capiti universorum, & de cujus plenitudine nos omnes accepisse Joannes C. 1. v. 16. testatur. Ut tamen justis meritum tribui possit *de congruo* ad obtinendam aliis etiam gratiam habitualem primam, saltem mediate & per gratiam actualem conferendam, facit inprimis ille fidei articulus, quem in Apostolorum Symbolo per *Communionem sanctorum* profitemur; deinde lex amicitiæ Deum inter & hominem justum, secundum quam congruum videtur, ut Deus precibus justi tanquam sui amici pro alio rogatus conferat ipsi gratiam aliquam ac beneficium supernaturale, quod auxilium præveniens ac excitans erit: quibus accedit exemplum tum Ecclesiæ pro persecutoribus Paganis, Hæreticis, ac Judæis orantis; tum Sanctorum Abrahami, Jobi, Stephani & aliorum pro impiis peccatoribus deprecantium.

Hujusmodi tamen meritum non esse stricte congruum & infallibile testatus est ipse Deus, dum 1. Reg. 16. Samueli dixit: *Usquequo tu luges Saul, cum ego projecerim eum, ne regnet in Israel;* Item Ezech. 14. *Tres viri isti*, nempe Noe, Daniel & Job, *nec filios, nec filias liberabunt, sed ipsi soli liberabuntur;* & Jerem. 15. *Si steterit Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum.* Hisce prælectionibus de gratia finem ponimus, & Lectoribus nostris æque ac nobis a Deo gratiam precamur finalem.

O. A. M. D. G.

